MDK

Nendtwich

Magyar Iparmüvészet 1923. 7o.o.

MDK

Nendtwich, festő

785.sz.

Csaki,M: Baron Bruckenthalisches Museum in Hermannstadt. Führer durch die Gemäldegalerie. VI.Auflage, Hermannstadt, 1909.

Nendtvich

és Weichinger

cód

2

III. díjjal kitüntetett

Tabán - rendezési

terve - Repr. és

leírva lásd

Építőmunka

1934. 1. szám

9 - 11. l.

K.

Nendtvich

Weichinger Károly

mines
cód
z

erőd
z

A Pesti Városháza

1934. 2. 7. G. l.
(Tabán városrendezési terve)

K.

M. D. K.

NENDTWICH Aladár

Pécs. Sultan-Hassan-dzsámi eredeti kupola fedelének visszaállítása (1959.) Repr.

Major Máté: Műemlékvédelmünk 10 esztendeje
Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 48. l

MDK

Nendtvich Andor, épitész

Sümegi püspöki kastély.	Ceruzarajz.
Pécsi városképek.	"
Pécsi utcarészlet.	"
Zsinagóga terveé /Szepesy é.-el közösen tervezte.	"

Tavasz Tárlat, 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kt . 23.1.

Neudtvich Andor festő

MDK.

A város tulajdonába. Került egyik alkotása.

„Modern pécsi képtár Pécs-Baranya régi metszetei a Városi Múzeumban."
Dunántúli Népszava. 1946. II. évf. aug. 18. 6. l.

Nendvicki Andor festő

Neve megemlítve.

„Művészet"

Uj Dunántúl 1947. IV. dof. szept. 10. 4. l.

MDK.

Nendtvich Andor festő.

Megemlítve a tolli kiállító között

Nikelszky Géza: „A pécsi képzőművészek nagy tárlata"

Dunántúli Népszava 1946 II. évf. máj. 19. 6. l.

MDK

Nendtvich. épitesz

ki Weichinger-el épiti fel a temetői Szent Mihály kápolnát, mely Pécs egyik legértékesebb alkotása. (III. rajz 3. ábra)

D. Gosztonyi Gyula: Pécs, a templomok városa. Magyar Épitőmüvészet. 1941. 12-ik.

Nordbock. épitem

Dr. Weichinger-el épité fel a hamoldt
Szent Mihály lépsztett, mely Tóra vagyik
lepéntelesett attotam (6. nap. 3 óra)

I. Gondomyi Gyula: Tóra, a hamplomodzaban.
Magyar Szilármicsepel. 1941. 12. 22.

MDK

ifj. Nendtvich Andor épitész, Pécs

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. kiáll.
Pécs, 1936. jun. 12 l.

, álló, bronz, talapzatán női alakkal.
plezték 1898-ban.

~~12 1~~ - Garay János: Versek. Kiad:
bor leleplezése ünnepére Szekszárdon.

MDK

Nendtvich Andor, építész.

Mindenszentek Temploma.

New Yorki szinház, vázlat

Debreceni Városháza (Terv pályázat) - szárrajz-

New Yorki szálló, tero

Krebs Tivadar úr házterve

Francia villatervek.

Pécsi Vigadó. - A Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. - X. kiáll.

1932 III. 27 – V. 5. - Kat. 22. l.

./.

MBK

Nendtvich Andor, (épitész)

Pécsi utcarészletek, nyomtatvány

Mohácsi fogadalmi templom, tervrajz

Bérház a New-Yorki Park Avenuen, nyomtatv.

Tavassi napsütés a Felső-Puturluk utcában, cerszarajz.

Pécsi Vigadó. - A Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. - X. kiáll.
1932 III. 27 - IV. 5. - Kat. 22. l.

M.D.K.

Wendrich András építész

Javaslatai Pécs városképi és mű-
emléki problémáira.

Bálint János: Pécs. Bp. 1955. 42-43.

ifj. Nendtvich Andor MDK

Mindenszentek temploma
New Yorki szinház, vázl.
Debreceni városháza, tervpályázat
NEW Yorki száll, terv
Krebsz Tivadar ur házterve
Francia villatervek
Pécsi utcarészletek, nyomtatvány

Pécsi Képzőműv. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1932, márc. 22 l.

ifj. Nendtvich Andor MDK

Mohácsi fogadalmi templom tervrajz
Bérház a New Yorki Park Avenuen, nyomtatvány
Tavaszi napsütés a Felső-Puturluk utcában, cer.

Pécsi Képzőműv. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1932, márc. 22 l.

MDK

ifj. Nendtvich Andor, épitész

Beszámoló a pécsi képzőművészek tárlatáról.
Dunántul. 1927. dec. 18. 14 l.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Cordovai részlet
Felhőkarcoló
Saragossai részlet
Felhőkarcoló

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1927. nov. 11 1.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Versailesi park-részlet
Felhőkarcoló
Emlék templom Mohács
Felhőkarcoló
Versaillesi parkrészlet
Felhőkarcoló

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1927. nov. 11 1.

ifj. Neudrich Andor

NDK

„A pécsi székesegház nyugati homlokzata előtt" c. városrendezési tervével szerepel a Képtárban Fehér Miklóssal együtt alkotta

Nikelszky Géza: „Pécs állandó Képtára a Városi Múzeumban"

Dunántúli Népszava 1946. II. évf. szept 15. 6. l.

MDK

Nendtvich Andor ifj.

Weichinger Karoly és Nendtvich Andor ifj. Pécsi temetőkápolna terve, 1932. I. dijjal kituntetve. Repr.

Pécsi Képzőm. Tars. 1933. nyar

M.D.K.

Neudtvich Andor, építész

és Weichinger Károly
körös terve harmadik
díjat nyert a Tabán
rendezésére kiírt pá-
lyázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1934. LV. évf.

Jan. 11. sz. 4. old.

MDK

Weichinger Károly és Nendtich Andor.ép.-k

terve III. dijat nyert. A müvészi konfiguráció elárulja elsö pillanatra a vérbeli architektus munkáját. A terv azonkivül tele van városrendezési és épitészi részletszépségekkel.

Magyar Vilmos épitész: A Tabán pályatervei. Nészerü tudományos és technikai Napló. /P.N./ 1934.jan.24.

MDK

ifj.Nendtvich Andor, Visy Zoltán, Lauber László
és Nyiri István épitészek

Közösen tervezték a pécsi Mecsek-szállót.

Tér és Forma. 1937. 4. sz.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

A Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. művésztagjai 1938.

MDK

Nendtvich Andor építész

Tóth K.Gy: A Budavári Horthy M.bástyasétány tervpályázata. Építészet, 1941. 4.sz. 117-12o.l. képekkel.

M.D.K.

5. sz. cédula. Előzmény az 1.2.3. és 4. cédulán

Ifj Nendtvich Andor

A pályamüvek harmadik díját nyerte el Weichinger Károllyal együtt.

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 47. l.

M.D.K.

ifj. Neudwick Sándor, épitész

Weichinger Károllyal közösen készitett tervével harmadik dijat nyert a pécsi Városplébánia templom bővitésére 1838-ban kiirt pályázaton.

Gosztonyi Gyula: A városplébánia templom épitéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 47.old.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Saragossai részlet

Pécsi Képzm. és Műbar. Társ. kiáll. 1927. nov.

11. o.

MDK

ifj. Mendtvich Andor

Felhőkarcoló

Pécsi Képzm. és Műbar. Társ. kiáll. 1927. nov.

11. o.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Felhőkarcoló

Cordovai részlet

Pécsi Képzm. és Mübar. Társ. kiáll. 1927. nov.

11. e.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Felhőkarcoló

Pécsi Képzm. és Műbar. Társ. kiáll. 1927. nov.

11. o.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Felhőkarcoló

Versaillesi parkrészlet

Pécsi Képzm. és Mübar. Társ. kiáll. 1927. nov.

11. o.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Versaillesi park-részlet

Felhőkarcoló

Emlék templom Mohács

Pécsi Képzm. és Műbar. Társ. kiáll. 1927. nov. 11. o.

MDK

Kitüntetett építészek

Nendtvich Andor

Magyar Nemzet 1952. dec. 28.

M.D.K.

NENDTWICH Andor építész

Pécs, Gázi Kaszim pasa dzsami-
jának helyreállítása

Pécs-mecseki szálloda

Tartószerző: Lauber, Erjéri

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 165,
325.

ifj. Nendtvich Andor épitész

MDK

M.Mérnökök Szabad Szakszerv. Pécs-baranyai
csoportjának kiadl. Baranya Vm. Muz. 1946.jun.

Neudtwich Andor ifj
és Weichinger Károly

nincs
séd -

A pécsi temetőká-
polna.
Repr.

Jajmaiegylun

13 - 14. tabla

K.

VASÁRN. **17** K.G4. R. hv. P. Laura	
HÉTFŐ **18** K. Efrém ea. Prot. Arnold	
KEDD **19** K. Gyárfás, P. Prot. Gyárfás	
SZERDA **20** K. Szilvér p.vt. Prot. Ráfael	☽ Első negyed 7 óra 37 p.
CSÜTÖRT. **21** Kath. Alajos Prot. Alajos	
PÉNTEK **22** Kath. Paulin Prot. Paulina	
SZOMBAT **23** K. Edilfrud Prot. Zoltán	Izr. 10. S. Khuk. 5. P.

25. hét.

Nendtvich Andor

Weichinger Károly

1.

A Pesti Városháza

1934. 1. n. 3. l.

1. A bank a vele folyó üzleti összek

zást, képviseleti jogosultságot és aláirást
bank a visszavonásról szóló irásbeli közlést

de nem teszi kötelességévé, hogy a számla-
ket átvegyen vagy jóváirásokat elfogadjon.
at, amennyiben azok valamely összegnek
— történjék az akár maga az ügyfél, akár
— legjobb belátása szerint foganatositja.
a bank magának tartja fenn és ehhez
l vagy a megfelelő helyen történő kifize-
vagy pedig csekk, illetőleg utalvány átkül-

ői gondossággal megválasztott valamelyik
bankcég) utján foganatositja, ezen levele-
em felel; azonban adott esetben a levelező
sége nélkül — a megbizóra, ennek kiván-

sének időpontja reá nézve fontos, a meg-
rzással) kiemelni köteles.
ően nem rendelkezik — a megbizónak idő-
kvőképtelensége dacára hatályban marad.
gbizást a bank minden esetben visszauta-
sa, valamint megbizásoknak távirat vagy
bizás teljesitéséről távirat vagy távbeszélő

IFJ. NENDTVICH ANDOR

120. Bábos sátrak a Széchenyi téren, ceruzarajz ..... mgt.
121. Részlet a kordobai mecset kertjéből, színes ceruza ..... mgt.

122. Törpe epigonok, színes ceruza ..... mgt.
*123. Pécsi temetőkápolna, fénykép ..... mgt.
*124. New-Yorki szálló terve I., fénykép ..... mgt.
125. New-Yorki szálló terve II., fénykép ..... mgt.
*126. Mohácsi fogadalmi templom terve, rajz ..... mgt.

Pécsi kiáll. 1933. nyár

Nendtvich Andor

Pécsi kiáll. 1933. nyár

Pécsi ... gszesztelep

... sz.

Készit :

... d :

Mindennemü

Rózsa

Telefon: 34-85.

kárpitos, paplanüzeme és nagy butorháza a barátok temploma átellenében.

Pécs város különlegessége

NEUMANN TEJ, VAJ, SAJT

Kérje mindenütt

Legmegbizhatobb festék és lakkáruban

Tört arany

Nendtvich Andor épitén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 193-190.0.

Weichinger Károly: A debreceni
városháza. Egy Terv pályázat és
annak tanulságai.

NENDTVICH Andor építész

MENDÖL Zsuzsa: A modern építészet térhóditása Pécse
és Baranyában. = Baranyai Müvelődés, 1987.1.sz.

55.p.skk,

Nendvich Andor
Nedtvich (?)

a Pécs terverő/sada építésre javaslatokat tett.
Pécs egyes műemlékének hiszabadítására.

[Névírás kétféleképpen]

Bálint János: Pécs. Bp. 1955.
42.o–43.o.

Nendtvich A. Ifjé

Weichinger Karolyi

tervezték a pécsi Szent Mihály temető kápolnáját

cvód

Biertempel

XVI. l.

K.

Nendtvich Andor ifj.
és Weichinger Károly

ítód Pécsi temető-
2 kápolna 1932

Gosztonyi Gyula dr.

Pécs, a templomok
városa.

Magyar Építőművészet
1941. 385. l.

K.

1./ Elnöki megnyitó.

2./ Az ügyvezető-alelnök

3./ Inditványok.

Budapest,1942

Földváry Miksa s.k.
ügyvezető-alelnök.

Ästhetik, der „Allgemeinen Kunstwissenschaft", der Künstlerpsychologie, von der Nachahmungs-, Einfühlungs-, Ausdruckslehre ausgesprochen worden ist, ist von der kunstgeschichtlichen Wissenschaft nicht eigentlich als fruchtbar aufgenommen worden. Das Bestreben, auf eine „a-historische" Ebene zu gelangen und dort oder aus dem „Schaffen des Künstlers" eine „Wissenschaft von der Kunst" oder eine Kunsttheorie aufzubauen, aus den Einzel„fällen" der Kunst allgemeine Entwicklungs- oder andere Gesetze abzuziehen, aus der sich Kunst „erklären" ließe, gerade in solchen Ansätzen scheint das Mißtrauen begründet, das den Kunsthistoriker gegenüber theoretischen Werken befällt, so sehr er sie immer wieder wünscht. Will die Kunsthistorie etwas von der Schönheit in der Kunst verstehen und damit sich selbst in ihrem Grundanliegen, so müßte vielleicht von einigen Grundzügen der Kunst ausgegangen werden, die von den genannten theoretischen Richtungen anscheinend nicht immer wesentlich genug genommen werden.

Jede Art von theoretischer Verallgemeinerung, die absehen oder hinausgehen möchte über das einzelne, übersieht ja einen Wesenszug der Kunst. Kunst ist einzeln. Damit ist nicht jener Einzelfall gemeint, über dessen Beispiel sich die Naturwissenschaft zu allgemeinen Gesetzen erhebt, sondern Kunst ist immer gerade als einzelnes.

Sie kann in ihrem Wesen nur aufgenommen werden von einem einzelnen her. Ohne den Betrachter verwirklicht sie sich nicht, erst durch ihn und in ihm. Zwar

NENDVICH Andor építész

Gosztonyival pályázott a debreceni városházára 1934-ben kiirt pályázaton - dicséret (Dunántul 1934.12.)

MENDÖL Zsuzsa : Dr. Gosztonyi Gyula (1904-1962) építész és Pécs. = Müemlékvédelem, XXXVI.évf. 1.sz. 1992 12.p.

Nendtvich Andor ifj és

Cég Weichinger Károly

Pécsi temetőkápolna

terve 1932, első díjjal

kitüntetve

Repr.

Pécsi Képzőm. Társ

1933. nyár

K.

Nendtvich Andorifj

lét és Gosztonyi Gyula

épitészek

I. A debreceni város-
ház terve, főhomlokzat.
II. Ugyanaz, udvari
homlokzat.
(dicséretet nyert terv)

Repr.

Pécsi Képzőm. Társ
1933. nyár

VI.

Mohl Adolf, örkanonok
Győr, Kápt. dom 2.

BUDAPEST
935-JUL 29-E 1
Cs.F.a.h. 4

~~Gosztonyi Gyula~~ K

Céd. 2

és Nendtvich Andor ifj

épitészek

I. A debreceni városház

terve, főhomlokzat.

II. Nagyanaz, udvari

homlokzat, diszére-

tes nyelv terv).

Repr.-

Pécsi Képrőm Társ

1933. nyár

Nagytekintetű

Műemlékek Orsz. Bizottsága

Méltóságos Elnökségének

f. é.

Budapest

IX. Ráday u. 10.

M.D.K.

Nendtvich Andor, építész

a nyolc egyenlő díj egyikét nyerte el a Bástya-sétány rendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

dec. 18. sz. 6. old.

.
.
.

készültek, mert az előttem fekvők mind vagy
stílus, a kompozició s bizonyos mértékig a kiv
ne mondjam, szegényesek; sokszor kezdetleg
állíthatni, hogy külföldiek, annyira kirí belő
delkező helyi zamat (LXVIII. tábla).

Az e ruhákon látható hímzett keresz
előszeretettel tüntetik fel a megfeszített Üd
és János, esetleg mind a hárman, siratnak.
látunk. Architektonikus keret nem igen fordu
jelenet, t. i. a Golgota, azt kizárja; de akk
a diszítést, kerülni látszanak az építészeti
sukkal járó technikai nehézségek s költsé
mert az architekturát bizonyos magasabb n
is bajos.

Összefüggenek e hímzések az előbbi
emezeknél is bővek, gazdag és szögletes r
valamennyin némileg domborúak az alakok;
Érezni látszottak a mesterek, hogy a relief
nehézséget aránylag könnyű szerrel áthidal
keresztek hátterei s a használt öltések sem
ugyanazok s hozzájárulnak a közös típus m
legegyszerűbbek; levarrás útján kisebb-nagy
lakból alkotta mezők. Az alakok pedig rend

alakból való geometrikus mustra, többnyire
, alábéllelés által csak némileg domborított

nnyiben felfogásukat, ruházatukat s mozdu-
von kitünő, sem nagyon tökéletlen, bizonyos
és minőségéről is. Ennek azonban van egy
azája Olaszország. A míg ugyanis a szorosan
vett nyugat egykorú hímzésein az öltés
iránya az előállítandó tárgy körvonalait
követi, legfeltünőbb az a redőzeteknél, s
a selyem a szálak fekvésével is igyekszik
a plasztikai hatás emelésére; addig ezeknél
az alakoknál a felület erősebb szálak által
vízszintes sorokra osztott, mintha szövet
volna, s e szálakat takarják be függélyesen
az öltések, melyekben sok a finom átmenetű
tónus, a mivel festői hatásokra törekedtek.
Azaz: két ellentétes felfogással állunk szem-
ben. A szálak maguk is igen vékonyak, a
mi kivált a féltónusoknál emeli a kolorisz-
tikus hatást s aranyszállal vegyest alkal-
mazvák a legjobban megvilágított részeknél
olyformán, a hogyan az az egykorú szövött

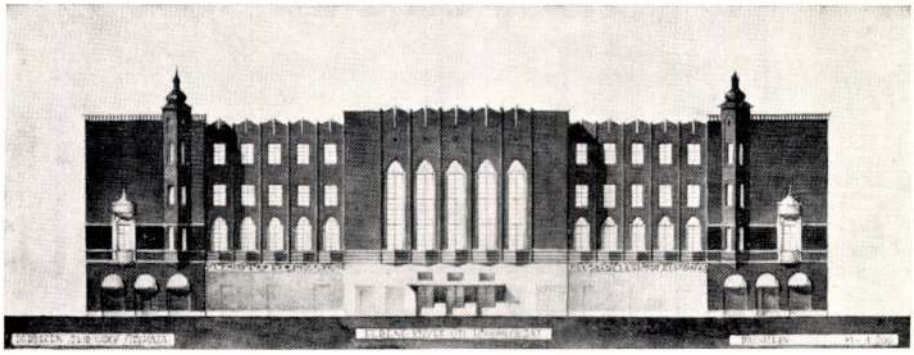

IFJ. NENDTVICH ANDOR ÉS
GOSZTONYI GYULA

A debreceni városháza terve
Főhomlokzat

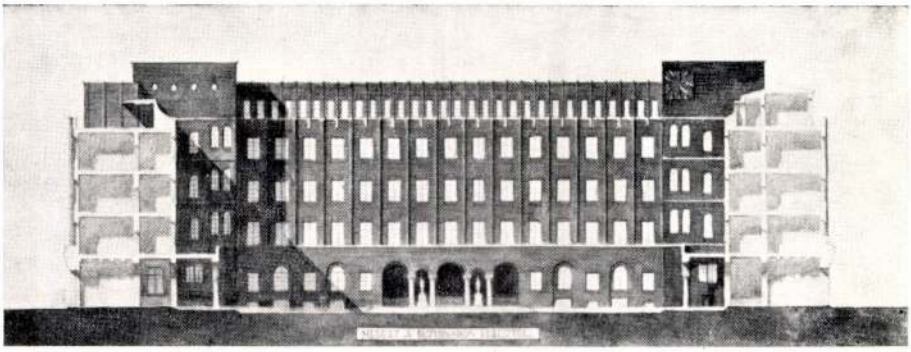

IFJ. NENDTVICH ANDOR ÉS
GOSZTONYI GYULA

A debreceni városháza terve
Udvari homlokzat
Dicséretet nyert

~~[illegible]~~ K

Nendtvich Andor ifj

tovább

Pécsi Kiáll, 1932

tavasz

Nendtvich Andor és
Weichinger Károly

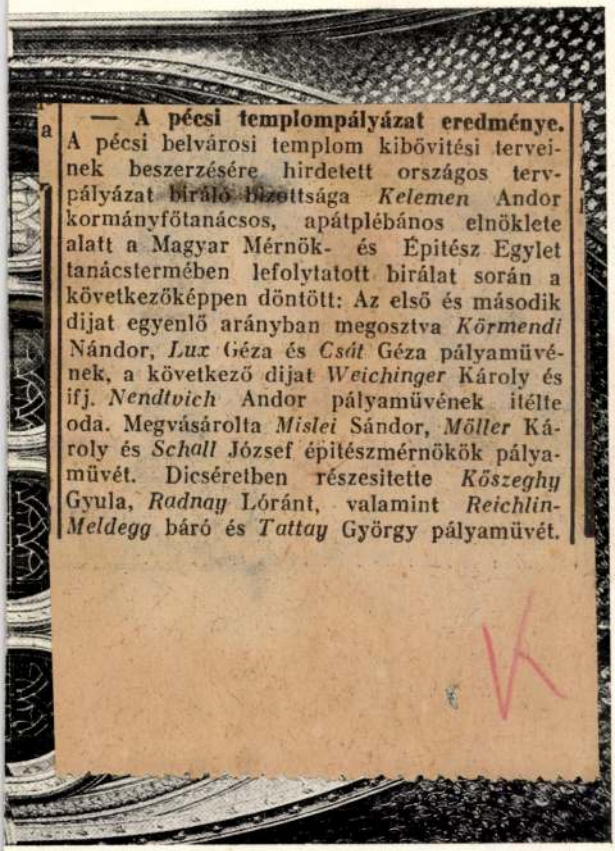

— **A pécsi templompályázat eredménye.** A pécsi belvárosi templom kibővitési terveinek beszerzésére hirdetett országos tervpályázat biráló bizottsága *Kelemen* Andor kormányfőtanácsos, apátplébános elnöklete alatt a Magyar Mérnök- és Épitész Egylet tanácstermében lefolytatott birálat során a következőképpen döntött: Az első és második dijat egyenlő arányban megosztva *Körmendi* Nándor, *Lux* Géza és *Csát* Géza pályamüvének, a következő dijat *Weichinger* Károly és ifj. *Nendtvich* Andor pályamüvének itélte oda. Megvásárolta *Mislei* Sándor, *Möller* Károly és *Schall* József épitészmérnökök pályamüvét. Dicséretben részesitette *Kőszeghy* Gyula, *Radnay* Lóránt, valamint *Reichlin-Meldegg* báró és *Tattay* György pályamüvét.

Magyarság 1938 III. 13

alkalmaz. Két helyen pedig, a felsőházi ülésterem északi és a képviselőház déli keresztfolyosóján hatalmas zárkőben összefutó, konzolokra állított, egymással ölelkező bordaívekkel keretezett hármas boltcikkek ritmusával teszi változatossá a mennyezet kiképzését. A többi emeleten enyhe hajlású keresztboltozatot alkalmaz, s a cikkek keresztezési vonalát pusztán festett ornamentikával jelzi.

A 10 udvar a természetes világítás és a tűzbiztonság érdekét szolgálja. Kiképzésüknél Steindl szem előtt tartotta azt az általános elvet, amelyet az épület külsejének egytónusú komolyságával is kifejezett s a belső kiképzésnek a polichromia következetes alkalmazásával is szolgált ünnepélyes derűjével elérni törekedett. Nemcsak takarékossági szempontok vezették tehát, amikor a belső udvaroknál a sötét tónusú faragott kő helyett, amelyből az egész épület külső frontja épült, a lényegesen olcsóbb s egyúttal kellemes változatosságot nyujtó világos, sajtolt idomtéglát alkalmazta. E mellett, a rá mindig jellemző harmóniaérzékkel igyekezett a pazar pompával kiállított belső termek és az egyszerű udvarok ellentétét a tégla-

MDK

Nendtvich - Weichinger Károly

Magyar Épitőművészet 1941. 12. sz. 385.l.

Neudtwich, Hermann

Festo

Magyreben 1860

l.

Biels Portrhat

359.4.

~~Vaskard, Relta~~ VI. 128

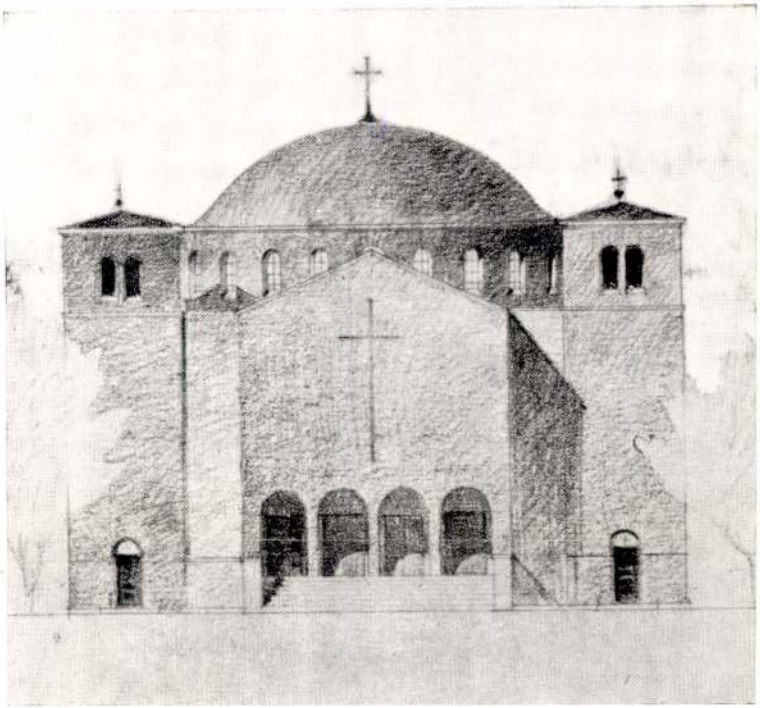

IFJ. NENDTVICH ANDOR ÉS
WEICHINGER KÁROLY

Pécsi temető kápolna terve 1932
I. pályadíjjal kitüntetve

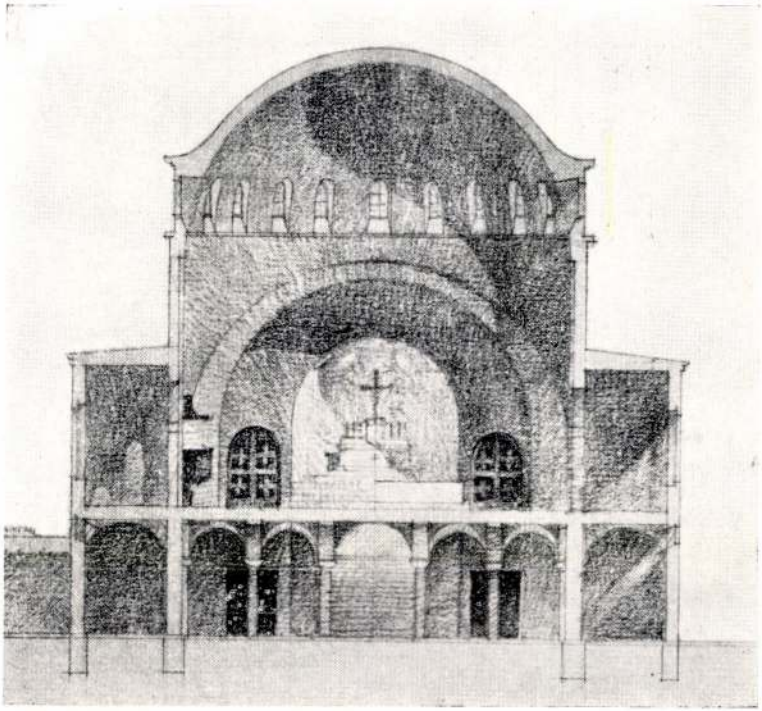

IFJ. NENDTVICH ANDOR ÉS
WEICHINGER KÁROLY

Pécsi temető kápolna terve 1932
I. pályadíjjal kitüntetve

Nendtvich Andor ifj

Weichinger Károly

torább

Peisi kiáll. 1932

tarasz

M.D.K.

Nendtvich Andor, építész

és Gosztonyi Gyula
közös terve a 15 egyenként
1200 p-ös díjak egyikét nyer-
te el az OTI pécsi tudóbe-
teg-szanatoriumának pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

Jan. 11. sz. 6. old.

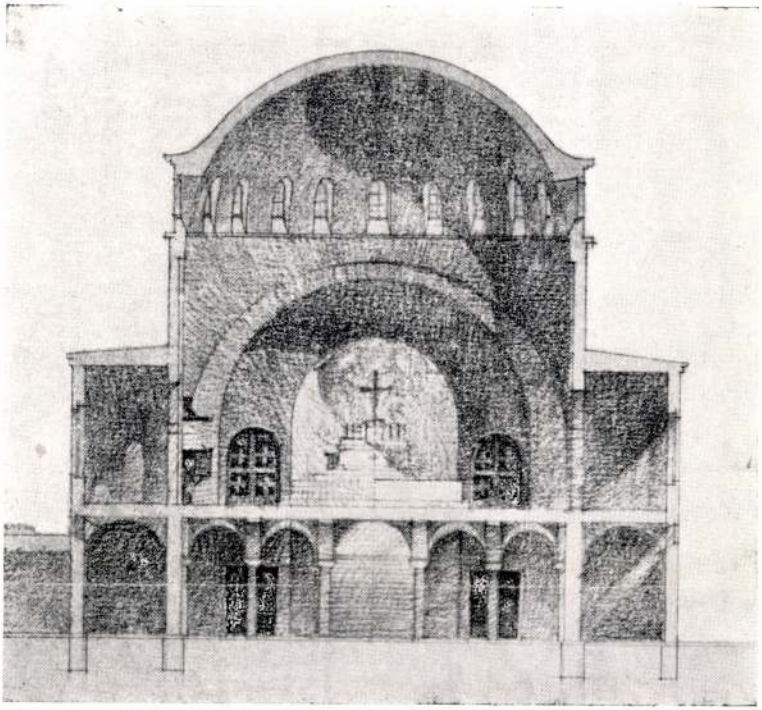

IFJ. NENDTVICH ANDOR ÉS
WEICHINGER KÁROLY

Pécsi temető kápolna terve 1932
I. pályadíjjal kitüntetve

Pécsi kiáll. 1932. tav.

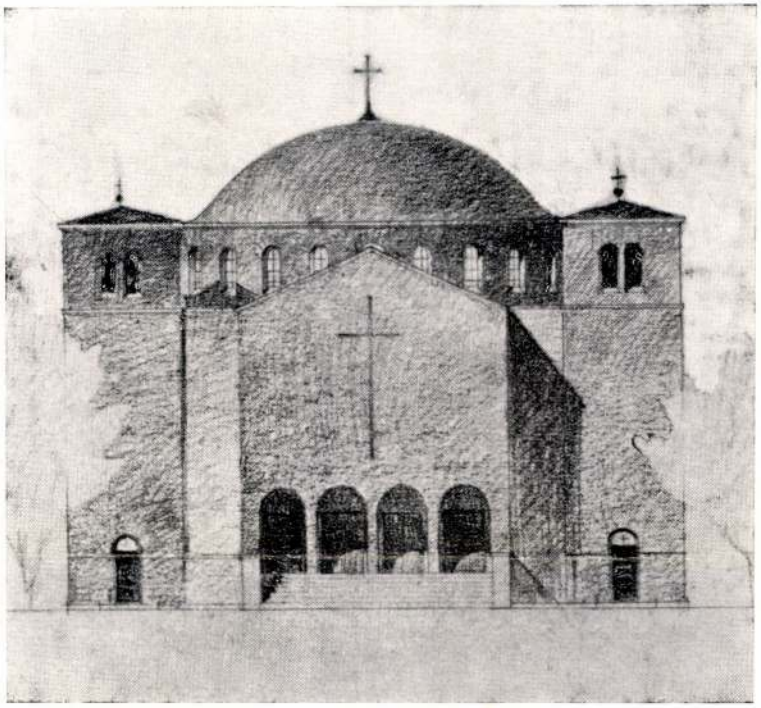

IFJ. NENDTVICH ANDOR ÉS
WEICHINGER KÁROLY

Pécsi temető kápolna terve 1932
I. pályadíjjal kitüntetve

Nendtvich Andor ifj

Weichinger Károly

Nendtvich Andor ifj.

tovább

IFJ. NENDTVICH ANDOR
WEICHINGER KÁROLY és OHMANN.
90. Hősi emlék, rajz ..... mgt.

Pécsi kiáll. 1933. tél

SONNTAG BOLLMANN ALAJOS

116. Kiskozárnásiskyi reszlet, olajf. ..... 160 P
117. Ösz a Derfliben, olajf. ..... 160 "
118. Pécs a Basamalom felöl, olajf. ..... 140 "

M.D.K.

ifj. Neudtvicz Andor

pécsi építés

és Weichinger Károly
közös terve 700 p-ös har-
madik díjat nyert a
pécsi belvárosi r. k. temp-
lom pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
márc. 17. sz. 8. old.

Nendtvich Andorify
(egyedül)

l.

Pécsi K. hab. Szerv
1946. jun. – jul.
Alkotások Pécsett

JACHIMOWITZ, THEODOR (osztrák festő, 1800—1889)

Templom belseje

Vászon, olaj, 56×48 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből 1854-ből.
Ipolyi, Biharvármegye, 302. szám.

JANNECK, FRANZ CHRISTOPH (osztrák festő, 1703—1761)

Szent József és Mária eljegyzése

Angyali üdvözlet

Bemutatás a templomban

Magdolna lábmosása

Krisztus Szent Péternek adja a kulcsokat

Utolsó vacsora

Szent Péter utolsó kenetet ad fel

Vörösréz, olaj, egyenként 41×35 cm, második és harmadik 32·5×42·5 cm.

Maszlaghy II., 149., 452., 451., 147., 148., 150. és 151. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 847. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20 4. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 220. l.

Wendtvich Andor ifj

l

Pécsi K. trab. tarv.

1946. maj

X. kiáll

Fa, tempera, 119×61 cm.
Maszlaghy II., 21. szám.

1490 körül: Jézus születése.

122

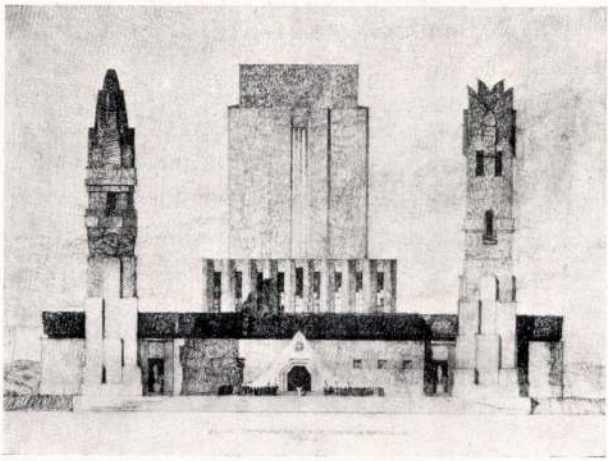

IFJ. NENDTVICH ANDOR

A mohácsi fogadalmi templom terve
1923. 6/8

Wendtrich Andorf

Nendtwich Andor

Szabad Művészet
1957. 12. n. 573. l.

lt

ifj.Nendtvich Andor, ép. Pécs

Pécsi Képzőm. és Mübar. Társ. kiáll. 1936.
nov.

Nendtvich Andor Ty

l.

Pécsi képzm. Na-
badszerv. XXV.
kiáll. 1947 szept.

lásd leghatul
a grafikák
közt is

ıdapest, 1937 április hó 12.

Ur!

rint csütörtökön, azaz 15.-én
örtökön a szobalányunk nem ér
gedelmével már szerdán délelőtt
n a kép még nem lenne készen,
bben az esetben kérném szives
mban /: szerdán nem vagyok a

Nendtvich Andor ifj

Pécsi kiáll. 1935 dec.

Őszi kiáll.

A pécsi Janus Pannonius tér és kútja, terv

Három pécsi térmegoldás a dandár templommal kapcsolatban, terv.

SAJÓ VIDEK
könyvnyomda, könyv, ezeir zene-
i, ő, játék, bengszer kereskedés
OZSNYO

5.

Európa film-tőnyv
és lapterjesztő váll.

Budapest

IV. Rothermere u. 12. III. 2.

Nendtvich Andor

ifj

l

Pécsi kiáll. 1940

ősz.

VÁMOS

fest, tisztit, mos, vasal

Gyár és főüzlet:

Mária-u. 33.

Telefon: 27-34 szám.

Fióküzletek:

Szigeti-országut 54 sz.

Kossuth Lajos-u. 15

Takarékossági könyvre 6 havi hitel.

A pécsi Ipari Kiállításon ezüst éremmel kitüntetve.

Művész, olaj, lakk és porfestékek, festővásznak és vakkeretek, háztartási cikkek legjobb, legolcsóbb

Politzer

festékszaküzlet

Pécs, Király ucca 38.

Telefon 13-03.

MDK

ifj. Nendtvich Andor és Weichinger Károly

a baranyamegyei Máriagyüd bucsujáró kegyhely rendezésére kiirt tervpályázaton

II. dijat nyertek

Szepesi Hiradó 1936. febr. 1.

IFJ. NENDTVICH ANDOR

Szálló terv. New-York 1926. 5/12

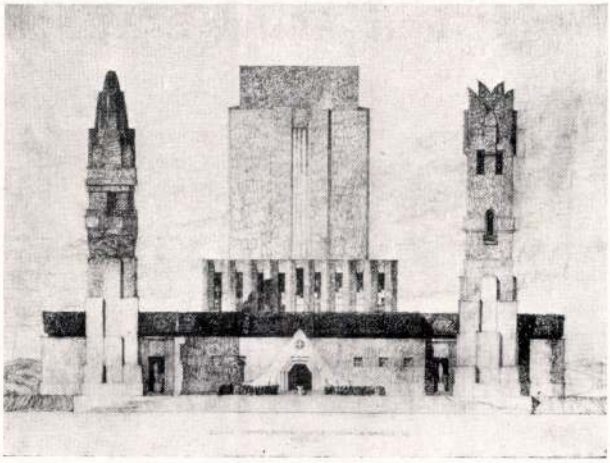

IFJ. NENDTVICH ANDOR

A mohácsi fogadalmi templom terve
1923. 6/8

Nendtvich Andor ifj.
építész

Pécsi kiáll. 1932.
tavasz

MDK

Nendtvich - Lauber - Nyiry építészek.

Mecsek Szálló. Repr.

Tér és Forma. 1943. 1.sz. /visszapillantás./

MDK

Nendtvich és Weichinger ,építészek.

III. díjjal kitüntetett Tabán-rendezési terve. Repr. és leirva.

1. Epitömunka. 1934. 1.sz. 9-11.l.

MDK

Nendtvich-Weichinger Károly
építészek.

Tabán városrendezési terve.

A Pesti Városháza. 1934.2.sz. 9.1.

ifj. Nendtvich Andor MOK

Pécsi mozi terve, tervr.

Mecseki üdülőszálló " "

Pécsi Képzőműv. és Műbar. Társ. kiáll. 1935.
jun. 30. 1.

MDK

ifj. Nendtvich Andor pécsi ép.

a Társaság tagja

Pécsi Képzőm. és Műbar.Társ. 23.kiáll. 1938.jun.

MDK

Nendtwich Andor építész

Munkatársa volt Lechner Jenő dr,-nak, a Chicago Triubune újságpalotájának tervp. A pályaterv dicséretben részesült.

Cikk: A Chicago Tribune palotájának tervp.

Épitő Ipar - Epitő M9vészet, 1923.jan.1.

M.D.K.

Neudtvicz Andor, epitém

és Ludwig Károly közös tervét 400 p. ért megvették a pécsi kereskedelmi iskola pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jun. 15. sz. 7. old. +
jul. 28. " 4. "

Nendtvich[x] Andor, építész M.D.K.

és Weichmann Károly közös terve 500 P-ös harmadik díjat nyert a pécsi belvárosi templom átépítésének pályázatán.

[x] Nendtvich

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.
márc. 17. sz. 8. old. +
" 24. " 4. "

MDK

Nendtwich Andor épitész

Munkatársa volt Lechner Jenő dr,-nak, a Chicago Tribune ujságpalotájának tervp. A pályaterv dicséretben részesült.

Cikk: A Chicago Tribune palotájának tervp.

MMÉEKözl, 1922.dec.31.

Nendtvich Andor, graf.

A kordobai mecset.	Színes kréta.
Vásár a Széchenyi-téren.	Ceruza.
Az Ágoston-tér.	"

M.Képzöm.-k Szab.Szervezete pécsi csoportja le.-ik csoportkiállitása és Medveczky Jenö gyüjt.kiáll. -a. 1946. máj.19.- Vigyázó Szem. 1946.máj.18-23. Kat. a lapban. 7.

Nendtvich Andor

MDK

Pécsi utcarészlet, ceruza

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Nendtvich Andor MDK

Sümegi püspöki kastély, ceruza

Pécsi városképek, ceruza

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

M.D.K.

α)

Nendvich Andor pécsi

és Ludwigh Károly tervei szerint készül a pécsi OTI ház toldaléképítkezése.

x) Nendtvich

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.
febr. 29. sz. 4. old.

MDK

Nendtwich Andor

A pécsi Mecsek-szálló. Tervezők: Lauber, Nyiry és Nendtwich. Fényképfelv.

Tér és Forma, 1937. 4.sz. Képekkel: 81, 82, 83, l. 84, lapon alaprajz 85, 86, lapok.

MDK

Weichinger Károly és Nendtwich Andor,ép.

"Tabáni kertek" jeligéjü terve III.dijat nyert.

Megtörtént a döntés a tabáni tervpályázat ügyében.
Pesti Napló,1933 dec.17. 18.1.

MDK

Nendtvich Andor

Nendtvich Andor és Weichinger Károly, Pécsi temetőkápolna. 1932.

Gosztonyi Gyula dr.: Pécs, a templomok városa.

Magyar Építőművészet, 1941. 385.lap

MDK

Nendtwich Andor

Ludwig Károly és Nendtwich Andor a pécsi kereskedelmi fiú- és leányiskola tervp. megvétel.

MMÉEKözl. 1938. 251.l.

MDK

Nendtvich Andor ifj.

Épitészeti terveket állitott ki a pécsi képzőművészek tárlatán.

Cikk: A pécsi képzőm.és műbarátok társ. kiállitasa.

Képzőművészet, 1932. 108.l.

M.D.K.

ifj. Neudtvich Andor, építész

és Weichinger Károly

I. díjat nyert körös terve alapján megkezdték a pécsi temetőkápolna építését.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1932. LIII. évf.

jul. 28. sz. 4. old.

MNK

Nendtvich Andor, graf.

bevével a vizf., paeztell, tempera, toll- és cer. rajz, réz-, fa-, linelummetszeteket kiállitók között szerepel.

"Pécsi Képzömüvészek és mübarátok Társasága" nov.24. rendezett XXVI.kiáll. Graf.és ip.m.kiáll.
MIP. 1940. 143.1.

MDK

Nedtvich Andor

Pécsi temető-kápolna. Tervező Weichinger Károly és ifj. Nedtvich Andor. Repr.

Magyar Építőművészet, 1941. 12.sz. Képekke és alaprajz.

Weichinger Károly és Nendtwich Andor
építészek

"A tabáni kertek alatt" jeligéjü közös pálya - munkájukkal a III. dijat nyerték.

Döntés a tabáni tervpályázat ügyében.
Nemzeti Ujság. 1933.dec. 17. 17.1.

MDK

Nendtwich Andor épitész

Munkatársa volt Lechner Jenő dr,-nak, a
Chicago Triubune ujságpalotájának tervp.
A pályaterv dicséretben részesült.

Chicago Tribune, 1922.dec.3.

MDK

Nedtvich Andor ifj.

Pécsi temető-kapolna. Tervező Weichinger Károly és Nedtvich Andor ifj. Repr.

Magyar Építőművészet, 1941. 12.sz.

M.D.K.

Neudtvich Andor, epitész

terve második díjat nyert a pécsi mecseki szálló terv-pályázatán. Egy másik terve az első helyen megvásárolandó-nak minősíttetett.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1935. LVI. évf.

márc. 6. sz. 8 old.

MDK

ifj. Nendtvich Andor épitész, Pécs

Pécsi Képzőm. és Műver. Társ. kiáll. 1937. máj.

ifj. Nendtvich Andor MDK

Pécsi szakszervezeti székház terve, aqu.

Magy. Képzőm. Szabadszervezete Pécsi Csop.
XXV. kiáll. 1947. szept.

ifj. Nendtvich Andor MDK

Martiremlék, terv

Magy. Szabadszervezet Pécsi Csop.
XXV. kiáll. 1947. szept.

MDK

Nendtvich A és Weichinger Károly,
építészek.

Exp.Bruxelles 1935. 146.l.

MDK

Nendtvich Andor ifj.

Nendtvich A.ifj. és Gosztonyi Gy. közös terve:
a debreceni városháza udvari homlokzat dicséretet nyert, repr.
a debreceni városháza főhomlokzat, repr.

Pécsi kiáll.1932.tavasz

MDK

Nendtvich Andor

OTI pécsi tüdőbetegszanatorium tervp.dicséret.

MMÉEKözl. 1940. 8.1.

MDK

Nendtvich Andor ifj. épitész

A debreceni városház terve, főhomlokzat.
A debreceni városház terve, udvari homlokzat,
dicséretet nyert terv. Repr.

Pécsi Képzőm.Társ. 1933.márc.

Nendtwich A. és weichinger K.
építészek.

1.

György uj magyépitöm. I.

Nendtvich A. ifj. és weichinger Károly,
építészek.

tervezték a pécsi Szent Mihály temetö kápolnáját.

irod.

Biertempl. XVI.1.

MDK

Nendtvich Andor és Gosztonyi Gyula építészek.

a lenti pályázaton dicséretet nyert terv.

Weichinger Károly: A debreceni városháza.
Tér és Forma. 1931. 187.l. Képekkel.

MDK

Nendtvich Andor ifj. és Weichinger Károly építészek.

1.
A Pesti Városháza.
1934. 1.sz. 3.l.

MDK

Nendtvich Andor ifj. és Weichinger Károly építészek.

A pévsi temetö-kápolna. Repr.

Jajmaiegyhm. 13-14.tábla.

MDK

Nendtvich Andor ifj. és Weichinger Károly
építészek

Pécsi temetőkápolna 1932.

Gosztonyi Gyula dr.: Pécs a templomok városa.
Magyar Építőművészet. 1941. 385.l.

MDK

Nendtvich Andor ifj. és Weichinger Károly
építészek

Pécsi temetőkápolna terve 1932, I.dijjal kitüntetve. Repr.

Pécsi Képzöm. Társ. 1933 nyár.

ifj.Wendtvich Andor és Weichinger Károly
építészek.

Az elsö- és második dij után következö dijat
nekik itélte oda a biráló bizottság.
Vonatkozik a pécsi belvárosi templom kibövitésére
kiirt pályázatra.

A pécsi templompályázat eredménye.
Magyarság. 1938. III.13.

MDK

Wendtvich Andor ifj. és Gosztonyi Gyula építészek.

I. A debreceni városháza terve, főhomlokzat.

II. U.a. udvari homlokzat.

Dicséretet nyert terv. Képr.

Pécsi Képzőm. Társ. 1933. nyár.

MDK

ifj. Nendtvich Andor

Szent Ferenc kut alaprajz, ceruza

Szent Ferenc kut perspektiva, ceruza

Pécsi Képzőm. Társ. 26-ik kiáll. 1940.november

N.D.K.

Nendtvich Andor, építész

Szepesy Sándorral közösen tervet készített a dévai zsinagógára, melynek főhomlokzatát és metszetet közli!

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1923 évf. 41-42. sz.

utáni mellékleten

Vendtrich Andor
és Gosztonyi Gyula

Ged
=
Weichinger Károly
A debreceni városháza.
Tér és Forma - 1931
187. l. képpel
a fenti pályázaton
dicséretet nyert
Terv

K.

juttatni.

Készséges szolgálataink felajánlása mellett maradunk

kiváló tisztelettel

KELEMEN D. ÉS TÁRSA
KÖNYVTERJESZTÉSI VÁLLALATA

Levelezésnél kérjük a borítékon levő számra hivatkozni.

Levelezéshez válaszbélyeg küldendő!

II. Franklin-Társulat nyomdája

ifj. Nendtvich Andor, építész

A Pécsi Képzőművészeti Főiskola Építészeti Tanszékének vezetője.

— : A pécsi Képzőművészeti kistükre (7)

765-768.

JELENKOR, Pécs, 1971. jún.- aug. XIV/7-8.

Ifj. Neudtwich Andor

Weichinger Károly – ifj Neudt-
wich Andor allotása a pécsi
temető kápolna.

Gábor Eszter: A „Római iskola" építészete.
Művészet, 1977. december – 11 lap

Nendtvich Andor

és Weichinger Károly tervezték a pécsi temetőkápolnát 1934. 215. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

871

Nendtvich Andor

Lauber László és Nyíri István tervezték a pécsi mecseki szállót 1936.

206. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1907. Budapest, 1970.

861

Nendtvich Andor

Lauber László és Nyíri István együttesen tervezték 1936-ban a pécsi mecseki üdülőszállót.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

861

Nendtvich Andor, építész

d: Pilch Andor

29-32

Mendöl Tr. Pécs építészete a két világháború közötti

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/2

le. D. K.

NENDTVICH Gusztáv építész

Szeged Rozália-kápolna újratervezése (Rajz.)

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged, Bp. 1960. 238. l.

MDK

Nendtvich Gusztáv,

..a pályázatokra kerülvén a sor, jelentém:

a Hollán -pályadijból ,mely az egyesületi közlöny
ben megjelent legjobb értekezésnek van szánva
N.G. 100 frtos dijat nyert.

A mérnök- és épitészegylet évi közgyülése...
Vasárnapi Ujság. 1890. 23. sz. XXXVII.évf. 377.

MDA

NENDTVICH GUSZTÁV

építésvezető mérnök

A Magyar Mérnök és Épitész Egylet 1889. évi közlönyében számol be az Országház beton alaplemezének munkáiról./1887/.

20.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Neudtwich Jenő

M.D.K.

A parádi üveggyár vezetője, aki 1816-ban a Védegylet kiállításán részt vett.

Barsos Béla: A magyar üvegművesség története a reformkorban és az elmaradás idején.

Művészet, 1954. 2. sz. 25-31. l.

Nendtwich Jenő

üveggyáros

1

Telkes Simon

Üvegiparunk:
Bp. 1895. 7. l.

Nendtwich Jenő

parádi üveggyára

1846

l. Ságüvegeszpár

231. C.

Neudtwich Jenő

a vezetése alatt álló parádi
üveggyár is részt vett a Védegylet
1846-os Vállalatán

Borsos Béla: Magyar üvegművesség
Műszaki Könyvkiadó Bp. 1974. 109. old.

DANIEL NENTVICH, textilfestomester

"Verzeichniss der zmmx zur Neusohler priv.Sieben Bergstädten Lade einverliebten Schwarz und Schön-Färbemeister,aus dem Meister-Buche ausgezogen/1823/:
5.- Daniel Nemtvich. in Bergstädten: Neusohl
111.old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőkékek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Nendwich Mihály

ötvöslegény

1804 - 1807-ig Alexy Márton

vimaszombati mesternél ta-

nult.

Mihalik Sándor: A vimaszom-

bati ötvösök. Bpest, 1919. 42. l.

Kerület.

Az Orsz. Mag

országgyülési képviselő v

Sorsz.	Név	Állás (rang)	Fizetés		Születési év
			Kor.	f.	

Nentwich Mihály

ötvös

1828 L.- Kentmiklós

Kapmagyarornötvösök 41 l

~~3210. Markó András.~~

2210 Utczai bohóczok (Tanulmán

A tenger melléki város la
medvékkel és majmokkal megérkezet
tozik; egy, ki a lovat és reá bizo
vékkel foglalatoskodik; többen ped
mialatt egy kis fiú leesik. A köz
és a szőke kis gyermeket emelő as
náczon hárman vannak és jobbról a
zése a partnak szegélykövén: 23/2.

Papiros, mér. 51.5 : 67.4
Vétetett az 1902: V. 25-iki
VII. 19-iki levél alapján Giulia

Elszámoltatott 1902: XI. 14
Az elszámolást elfogadta 19

904:IV.30.

Vét G. Markó Conti

M. D. K.

Wendtrich Sándor építész

1888-ban az ág. hitv. ev. egyházkerület tanulmányi épületét építi Pécsett.

Baldauf Gusztáv: A pécsi ág. hitv. ev. egyházközség története. Pécs 1926 31.

M.D.K.

Nendtvich Sándor

pécsi városi főmérnök tervei szerint épitettek át a pécsi Szegény- és dolog házat.

Vállalkozók Lapja,

~~Épitőipar - Épitőmüvészet, Bp. 19 évf. sz.~~

Bp. 1880. I. évf. jul. 17. sz.

NENDTVICH Sándor építész

1888. Pécs, ev. egyház tanácsterme

Márfainé Angyal Edit: A pécsi evangélikus egyház története. Pécs, 1995. 12.-

MDK

Nendwich

Mecsek szálló. Repr.

Tér és Forma, 1943. 1.sz. (Visszapillantás.)

Nendtvich Tamás

Amerikát járt pécsi gyógyszerész, aki Zsolnay Vilmost geológiai, kémiai-technológiai ismeretekre tanítja

Pataki Dénesné: A Zsolnay kvánne. Bp. 1955.

5.

MDK

Nendtwick és Varga, építészek

közös terve kettőszáz pengős dijat nyert.

Döntés az óbudai Árpád-gimnázium tervpályázatáról.
Pesti Napló. 1937.dec.10.

Nendvics MDK

A debreceni városháza pályaterve. repr.
megdicsért terv.

Magyar Épitőművészet 1931.19-2o.o.

MDK

Nene Ferenc kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

NÉNINGER GÉZA /

„a Dunakanyar Fotoklub tehetséges fiatal tagja" műveivel réntvett az 1968 aug. elején Vácott rendezett ALFA 68 c. fényképtárlaton

---

Pest Megyei Hírlap, 1968. aug. 1.
(Váci Napló)

/4

Neogrady

Ired

Rottenbiller Ödön br

Neogrády kiállítás.

Orsz. Világ 1904

46 27

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Nógrádi Ádám

ötvös

1812 Nagybánya

Kapnazzarornátvösök 41 l.

2028. E.B. Hirschfeld:
Fr. Odessában 1867 ápriles

Procession de Nôtre

A rozsákkal behintett elő
gyertyát tartó ministránsok kö
Mögötte a vezető ~~egy~~ pap ~~Telkész~~ ~~[illegible]~~ mega biretumm
nyok viszik Mária szobrát, ~~[illegible]~~
viselő lelkész látható a szent
hivők következnek. ~~A [illegible]~~
öregasszony ül. A háttérben ~~[illegible]~~
~~összes~~ ábrázoltak közül a férf
az asszonyoké hat, a papoké ne
E.B. HIRSCHFELD.

Vászon, mér. 120.5:180.5 c
Rosenfeld Bernát ajándéka

904:IV.30.

Aj. Rosenfeld Ber

Neogrády

Akvarelljeit kiemeli Lázár Béla: "A tavaszi tárlat" cimmel közölt kritikájában.

"Találkozás" c. festményét bemutatja a lap. Repr.

Otthon, Bp. 1900. évf. 6. füzet.
49-60. lap
1900. évf. 8. füzet. 26. lap

XIV. René

Bemutató előadás a Vigszinházban

René, vagy Renée? . . . tulajdonképen ez a kis helyesirási probléma adja meg a savát-borsát ennek az elmés, kedves és mulatságos zenés vigjátéknak. René, avagy Renée? . . . Aki valamit konyit a franciához, tudja, hogy az első himnemü, a második nőnemü alakja ugyanannak a keresztnévnek, de hangzásban nincs köztük különbség.

Vagyis kérem, arról van szó, hogy a képzeletbeli, alig-alig rőfnyi országocska: Lodoméria ifju királyáról csak a legesleg-benfentesebbek tudják, hogy fiu-e vagy leány . . . azaz, hogy nem fiu, hanem leány . . . Államérdekből ugyanis, hogy a jogos, de nem kivánatos oldalági trónutódot kisemmizzék, *Renée*-t születésétől fogva *René*-nek nevelték.

Az államtitok államtitok maradt egészen a kis király huszesztendős koráig, vagyis a darab első felvonásának kezdetéig. Egy indiszkrét nagynéni véletlenül rájön a valódi tényállásra és ezzel sok fejfájást okoz az ország agyafurt, minden panama-lében kanál miniszterelnökének. De a titok amugy is megérett a kipattanásra. XIV. René egészséges női öntudata kezdi kényelmetlennek érezni a diszes és feszes katonai egyenruhákat s mindazt a viselkedési kényszert, amit hazug férfi- és királyvolta ráerőltet. Szive is nyiladozik és bájosabb szinpadi jelenetet keveset láttunk, mint amikor nagynénjének bevallja olthatatlan „gyülöletét" unokatestvére, György főherceg iránt. A csinos és eszes trónkövetelő épp azon mesterkedik, hogy akár forradalom utján is rendet teremtsen s megakadályozzon egy kereskedelmi szerződést, amelyet a miniszterelnök a szomszéd Illyria özvegy uralkodónőjével akar megkötni s mely az országot tönkretenné. Szerencsére idejében megtudja — persze a nagynéni fecsegéséből —, hogy ellenfele a gyöngébb nemhez tartozik. Innét már csak néhány tánclépés odáig, hogy kettejükből szerelmes, boldog királyi pár váljék. De a férfiéhes illyr királyné a második finálében, valami régi titkos szerződésre való hivatkozással akkora kalamajkát csinál, hogy bőven kitelik belőle a mindeniki szerencséjét meghozó, jókedvü — harmadik felvonás.

Harsányi Zsolt, egyik méltán népszerü, vidám regényében irta meg a kedves, ötletes mesét, abból csinálta pompás készséggel *Zágon István* a kitünő vigjátékot, mely minden jel szerint a biztos és tartós siker egészséges lendületével inditja el a Vigszinház uj évadját. Harsányi társszerzői szerepe azonban nem merült ki a témaadásban. Ő irta mesteri kézzel az elmésen sziporkázó, ritmikusan pattogó versszövegeket. *Eisemann Mihály* kellemes és helyenként élcés muzsikájához, amely *Bródy Tamás* ügyes vezénylése alatt jól hangzik a kis zenekaron.

Általában igazi Vigszinház-stilusu, finom és hibátlan előadást láttunk. *Horváth Árpád* hatásos rendezésében szinte magától értetődően jut érvényre a darab minden vicce, humora, csattanója s legjobb formáját futja ki az elsőrendü együttes. A két primadonna egymással vetélkedve remekel. *Tolnay Kári*, a fiunak és leánynak egyformán aranyos, talpraesett, mindenkit megnyerő és elbájoló XIV. René — és *Mezey Mária*, aki mint illyr királyasszony, eleganciájával, mókás eredetiségével a kacagás orkánjait váltja ki. Mindkettőjük éneke és tánca is csupa finom vicc, épp ugy az *Ajtay Andoré*, aki fölényes humorral alakitja a panamista miniszterelnököt. Sok ötlettel mulattató *Dénes György* ezermester-udvarmestere, sikerült Romika-alakitás a *Ladomérszky Margité*. A kedves *Feleky Kamill* már a nyári kabarében hozzáidomult a vigszinházi együtteshez és rokonszenvesen helyezkedett el most benne, mint ifju bonviván, a jóképü *Szilassy László*. A másik ujonc, *Egerváry Bea*, szépen tánc-col. *Kőmives Sándor* szerepeltetése parányi szerepben a színház fényüzése. Neogrády diszletei szépek.

Lányi Viktor.

Pest, Hirlap. 1940. szept. 15.

VASÁRNAP 8
Kat. Kis B.-A.
Prot. Mária
Ó-g. 26. Natália

N. k. 5 ó. 28 p. N. ny. 18 ó. 27 p.

HÉTFŐ 9
Kat. K. Péter
Prot. Ádám
Ó-g. 27. Libér

KEDD 10
Kat. T. Miklós
Prot. Erik
Ó-g. 28. Mózes

SZERDA 11
Kat. Prot., Jác.
Prot. Teodóra
Ó-g. 29. Iván

CSÜTÖRTÖK 12
Kat. Mária neve
Prot. Guido
Ó-g. 30. Sándor

PÉNTEK 13
Kat. Notburga
Prot. Ludovika
Ó-g. 31. BA. öve

SZOMBAT 14
Kat. Sz. † felm.
Prot. Szerénke
Ó-g. I. Szept. Évk.

Izr. 11. S. Ki Th. 2 P.

37. hét 1940 IX. HÓ SZEPTEMBER **30 nap**

Mária két éjszakája

MOZI

Tel. 185—539.

és Iaikusképző iskolája, Muzeum-körut 35.

* **Ricdi Margit** mozdulatművészeti tanár-

cikkek is **Koncertnél.**

Rádió, gramofon és **villamos** háztartási

Koncertnél (IV., Váci-u. 23).

Bérletek 9 estére 6—38 P (részletben is)

Ungár Imre (Beethoven, Chopin, Bartók),

Kodály), Magaloff (orosz, francia műveek),

(Chopin-est), Engel Iván (Beethoven, Liszt,

hoven), Fatagó (romantikus est), Kátrolyi

textilgyár keres

egy német gyakorlattal bíró

: 8.

csesége: női egyesben Rosenow

losenow, Buchholz 6 : 0, 6 : 2

hitarin 6 : 4, 6 : 1 és Szilvás-

Vegyes párosban: Jusits, Ta-

oth, Gábori—Homanoli, Rado

s Vido—Sada 6 : 3, 6 : 4, Fér-

ssi 6 : 1, 8 : 6, Del Bello—Scotti

ñ egyes elődöntőibe bejutott

:: Asboth—Rado 1 : 6, 6 : 4,

tennisszvőzelmek voltak. Mi-

, diszkosz Kullizy 46.43 m.

gát: dr. Szabó 15.2 mp, suly

p 5.2 mp, 3000 m Kelen 8 p

p, 800 m Áradi 1 p 57.8 mp,

i: 100 m dr. Sir 10.9 mp, 400

hatott az esőzés. A főbb ver-

ülésekkel vidáman a teljesítmé-

ederemény volt: 800 méteren

p és sulyban Trippe 16.60 m.

z a színhelye a MAC kard-

ülekversenyének, amelyet a

ászének visszatérlekor egy iz-

deezett a MAC.

z atlétikai viadal első napján

vas csapatban az FTC az első,

versenyen. Lovász ideje 16 p

volt az első a MUE. ezerme-

ök emlékkövet.

ik meg Budapestre és megko-

csoportja vasárnap d. e. 10

van a főváros fele. A nagy-

XIV. René

Vígszínház

Egy képzelt balkáni államban, a Monacoszerűen kicsi Lodomériában játszódik a Vígszínház zenével kevert ujdonsága, amelynek meséjét *Harsányi* Zsolt regényéből merítette *Zágon* István, a szövegíró. Az alapötlet szerint Lodoméria ifjú uralkodója, XIV. Renée, a közhit szerint fiú, de csak később válik nyilvánvalóvá, hogy leány. Az apja, a volt uralkodó gyermekének szánta a trónt, mert egyébként a lodomer-törvények szerint a leánygyermeknél tíz évvel idősebb György nevű unokaöccsét illette volna az utódlás. XIV. Renée beleszeret a trónkövetelő Györgybe és a bonyodalom persze szerencsés véggel zárul, XIV. Renée megmarad a trónon, de csak mint királyné, György oldalán. Látnivaló, a mesekeret valóban operettjeink könnyed, kusza és tetszés szerint összeillesztett jelentésekből álló stílusára és hangulatára emlékeztet. Vajjon színházaink nem únják még ezt a hamis, együgyű, szellemtelen világot? Ne tévessze meg a színházi bennfenteseket és a műsorösszeállítókat a nézőtérről felesattanó taps, a külső jelek szerinti siker. A Vígszínház összehangolt, elmés darabokon nevelt, kitűnő együttese: pompás játékával, nemes hagyományaival különb feladatokra hivatott. Sovány vigasz, ha a közönség lelkesen összeveri a tenyerét, mert elragadónak találja *Tolnay* Klárit, ezt a harmatosbájú színpadi jótéteményt, vagy elismeréssel adózik *Mezey* Mária rendkívüli színjátszó tehetségének. Megengedjük, hogy az ilyen ritka tüneményeknek, ezeknek az élő színpadi virágoknak talán kellemesebb alkalom, ha nem irodalmi értékű darabban léphetnek fel, mert egyéniségükkel kell pótolniok és javarészt kiegészíteniök azt, amivel a mű adósunk marad, szerzőkként viszik el tehát színészi munkájukkal a babért. Kérdés azonban, multjára és komoly műsorszínvonalára büszke maradhat-e a Vígszínház, ha ilyen darabpótlékkal szórakoztatja közönségét, mert miként a virtuóz játékos, csillogtatni akarja egy Tolnay Klári vagy Mezey Mária vonzó alakítását vagy *Egerváry* Bea érdekes, tehetséges produkcióját? *Eisemann* Mihály szerzette a zeneszámokat és az előadást vezénylő *Bródy* Tamás végezte el a hangszerelést, különösebb feladatokat nem róva a laikus közönségre. A díszleteket *Neogrády* készítette, a rendezés *Horváth* Árpád munkája. Az együttesből kiemeljük még *Ajtay* Andor, *Kőmíves* Sándor, *Ladomerszky* Margit, *Szilassy* László friss játékát és a külföldi, nagy sikerek után a budapesti színpadon is egycsapásra beérkezett *Egerváry* Beát, aki nem csupán kellemesen játszik, de nagyon tehetségesen táncol is. (— ay)

Uj Magyarság
1940. szept. 15.

11

méter

ÖLTÖNYSZÖVET

BUDAPEST

VIII

NM díszterem

T. K.: A nemzeti múzeum és könyvtárán
nak díszterme. VV 1864, 549–550 l.
(képe 549 l)

Andrássy Tivadar gróf szobra a Vígszínházban. Leleplezték 18-ikán

A nagyrőcei szmirnaszőnyeg-szövőtelep

Alig van ország, ahol több beszéd hangzanék el a hazai ipar fejlesztése és pártolása érdekében, mint nálunk; de valljuk meg őszintén, talán sehol sem tesznek kevesebbet az ügy érdekében, mint nálunk.

Már csak azért is érdekel minket a nagyrőcei szmirnaszőnyeg-szövőtelepe, mert itt a tett megelőzte a beszédet.

Ritkaságánál fogva is megérdemli, hogy elmondjam a szövőtelep keletkezésének történetét.

Gyönyörű vidékünkön szokta a nyarat tölteni családostól Neogrády Antalné úrnő, aki budapesti otthonában nagy kedvteléssel és művészettel űzi a szmirnaszőnyegszövést. Ide is elhozta egyik megkezdett munkáját, hogy itt folytathassa és befejezhesse. Amint ott szőtte és csomózta a gyönyörű művészi kivitelü szőnyeget a nyaralója mellett levő méhesben, látja, hogy egyre-másra jönnek a fürdősné, falusi asszonyok s bámulva nézték, hogy mit csinál a nagyságos asszony. S amit láttak, egymás közt el is beszélték. Jöttek aztán polgári lányok, asszonyok, urinők, nagyon-nagyon tetszett a szőnyeg mindenkinek. Még meg is kérdezték félénken a nagyságos asszonyt, nehogy megsértsék, mennyiért tanítaná meg őket erre a szép munkára. A kérdés hovatovább mind gyakrabban ismétlődött.

Egy napon ökrösszekér állott meg a nyaraló előtt, — szövőszékeket hozott. Azonnal megfogant az eszme a lelkében, hogy ezt az iparágat a nép közt meghonosítja. Kenyeret ad a népnek, amely itten kereset nélkül szegényedik el s vándorol ki Amerikába.

Egymásután jelentkeztek a polgárleányok, s nagy munkakedvvel fogtak a tanuláshoz, akiket a nemeslelkü urinő ingyen, nagy türelemmel és ritka szakértelemmel vezetett be a szövés titkaiba.

A város polgármestere, Mihalik Dezső dr. két szobát engedett át e célra a fürdőtelepen. De csakhamar kicsiny lett a telep, kevés a szövőszékek száma.

Tizenkét polgárleány tanulta meg eddig teljesen a munkát rövid pár hónap alatt, s most egymásután készülnek a gyönyörü mintázatu, ritka ízléssel egybeállított szmirnaszőnyegek, amelyekhez a mintákat országosan ismert festőművész férje szolgáltatja.

A vidék is csakhamar tudomást szerzett a kis munkástelepről, s tömegesen keresik föl tanulás céljából urinők falusi asszonyokkal vegyest.

Az alapító urinő, nem kímélve időt, költséget és fáradtságot, vidékről vidékre jár, agitál, lelkesít mindenkit az iparpártolás érdekében. A csendes falusi otthonokban előkerülnek a lomtárba tett szövőszékek, ahol valamikor csak durva zsákvásznat szőttek, onnan ma a legfinomabb izlésü szmirnaszőnyegek kerülnek le.

Lesz-e vajjon, aki ezt az ügyet fölkarolja s támogatására jön egy ideálisan gondolkozó honleánynak? Mert végre is egy nő akaratereje nem kifogyhatatlan.

Az államtól várjuk és reméljük a támogatást. Ezt az ipartelepet állandósítani kell, mert a fürdőépület csak ideiglenes menedéket nyujtott. Vétek és könnyelműség volna a szép kezdetet abbahagyni.

Gyulainé Báksay Julianna

—«◆»—

Játék-kiállítás. Minden esztendőben a Budapesti Leányegyesület kiállítást rendez, nem mulatságból és zsúrjelleggel, hanem sokkal nobilisebb célra. Saját művészkedő tagjainak munkáit állítja ki, s amit elad, abból egy részt szegény népek szegény gyermekei kapnak. Az idén is volt egy ily kiállítás. Csupa gyerekjátékot gyüjtöttek egybe, szép, kedves, ötletes dolgok légióját, úgy, hogy az öreg Vigadóra alig lehetett ráösmerni. A kiállító hölgyek neveit nem soroljuk föl, mert nagyon sok nevet kellene ideírnunk, s félő, ha egyet is kihagynánk, komoly baj lenne belőle. Hogy tehát ne vádoltassunk igazságtalansággal, konstatáljuk az Egyesület összes hölgyeinek kitűnő izlését, kitűnő szorgalmát, szándékait és sikerét. Konstatáljuk, hogy „tündérkertet varázsoltak a Vigadóba" — bár, ugyancsak az igazság kedvéért megjegyezzük, hogy ezt a hasonlatot sem mi találtuk ki, hanem napilapok gyors riporterei.

—«◆»—

Apró emberek könyvtára. Négy könyv jelent meg e cím alatt Singer és Wolfner kiadásában. Ifjusági könyvek, gyereknépnek való ötletes, víg, eleven dolgok. Iróik: Sebők Zsigmond, Pósa és Pósa Lajosné. Főérdekességük, hogy kiállításuk teljesen a mai művészet jegyében készült. Muhits Sándor illusztrálta őket, színes, modern előadásu képekkel. A művészi gyerekkönyv terén jelentős lépés ez. Épp itt az ideje, hogy egy ily könyv kiszorítsa a német minták után szabadon termő izléstelenségeket. A kötetek ára egyenkint 3 korona.

—«◆»—

Versek. Miklós Elemér egy csomó verset adott ki. Tíz esztendő verseit, amire a címlapon két dátum figyelmeztet: 1897—1907. A versek nagyrésze, mint mondani szoktuk: a szerelmi líra körébe tartozik. Gyöngéd, melancholikus változatok, érzékeny strófák erről a régi, de örök és valamikor mindenkit hevítő témáról. A versek közt vannak olyanok is, amelyek a költő gyengébb pillanataiban születtek. Viszont szép számmal akadnak fordulatosak, kedves, friss hanguak. Ezeknél az egyszerűség, az affektálás kerülése az, ami nekünk szimpátikus.

—«◆»—

Szárnyaszegetten. Torbágyi József e legujabb verskötetének tartalmát nem födi egészen a címe. Nem a Szárnyaszegettnek vergődése, keserü fájdalma szól belőle, hanem a csöndesen szemlélődő, a világ forgatagaiba el nem merülő költő beszél a szív bensőségesen megértett hangulatairól, lágy, tiszta és meleg szerelemről. Hangja is diszkrét, kerüli a fortisszimókat, nem keres fordulataival feltünést. E csendes és átérzett líra hangja derüs is, sőt a könnyed sorok olykor hirtelen pointba perdülnek. A világ, amelyet e versek föltárnak, távol van a nagy izgalmaktól és az intenziv idegélettől, oly ember hozta, aki gyermekkorát a szabad természetben töltötte s legszebb képeit onnan veszi, például ezt:

Mint ringó lomb közt játszó napsugár,
Ha meglátni vágyom, mindig tovaszáll;
Ha meg azt hiszem, hogy messze bujdo-
Ingerlőn fölvillan újra valahol... [kol:

Torbágyinak ez a második kötete tisztultabb, finomodottabb az elsőnél.

Az építészhallgatók kiállításának művészi plakátja

Uj Idők XIV. 1907-8. 13

— Hát oszt' hogy keveredett a kend fia a verekedésbe?

A másik mérgesen felelt:

— A gőzmalom az oka mindennek, égetnék meg, aki kifundálta!

— A gőzmalom? — csodálkozott a juhász.

— Az hát. Amióta itt füstöl a kéménye, hát akár meg se ereszszük a vitorlát. Fújhat már alszél, felszél, nekünk, szélmolnároknak befellegzett. Alig-alig fordítja felénk egy szekerke a rúdját, mind a gőzmalomhoz ballag, pedig jó kereszténynek nem kék hozzá betenni a lábát, mert tudni való, hogy ő feszítette föl a Krisztust.

A juhász bólintott egyet erre a nagy vádra, amelyet az elkeseredett konkurrencia adott a szélmolnár szájába. A másik folytatta:

— Hát csak nézzük a fiammal, Jánossal, hogy megy el egyik szekér a másik hátán a malmunk mellett; mind a gőzmalomnak viszi az életet őrlésre. Egyszer azt mondja a fiam, János: Édesapám, megverek valakit! Mondom neki: ugyan már mire való a bajban a baj? De csak elment. A madarászi csárdába ment. Estére úgy hozták haza, hogy a lábára se tudott állni, mert a Csamangó Jóska két lyukat ütött a fején. Igy esett meg a baj.

— Hát most kend ezért keresi a kapitány urat?

— Ezért hát. Csak nem hagyom a fiamat. Majd beüti a törvény három helyen a Jóska fejét.

Elhallgattak. A fésűs a tüzet kotorta s amikor oldalt fordult, látni lehetett kis tatár fejét, kiülő rézvörös pofacsontjával s keskeny állával. Szürke, mohos bajusz árnyékozta tömpe orra alatt az állát.

Megrezzentem. Valami madár belekeveredett a lengő füstbe s a tűz piros fényébe és kétségbeesett vergődéssel menekült belőle. A távolból rekedt kiáltás hallatszott elhalóan.

— Kiabálhatsz, nekem már nem kedves a beszéded! — szólt a fésűs, a hangra figyelve, amely alighanem a nagy szélkiáltóé volt. Aztán megint a juhászhoz fordult:

— No, ugy-e, hogy igazság, hogy a pók megegye az apró legyet?

— Régi dolog az már, Márton bácsi.

Kis ideig megint hallgattak. Már a természetükben volt ez a gyakori hallgatás; a foglalkozásuk mind a kettőt leszoktatta a sok beszédről. Az egyiket a kelepelő, lármás garat, a másikat a nagy egyedüliség.

— Kend miben fárad? — kérdezte a szélmolnár végre.

— Az öreg Godó dolgában.

Ezt az öreg embert ismertem. Egyszer egy pusztai tanítónál töltöttem néhány nyári hetet és egy reggelen a kutyák vészes csaholására ébredtem. Az iskola udvarán levő nagy kereszt előtt hosszuhaju ősz ember térdelt imádságot mormolva. A zápor szakadt, patakban ömlött a víz a vén ember hófehér haján végig, amely a vállát verte. Ez volt az öreg Godó. A házigazdám azt beszélte róla, hogy veszedelmes szélhámos, aki ősidők óta bolondítja a népet, tudniillik, apostolnak adja ki magát, papi tennivalót bitorol, keresztel, temet, a pusztai elhagyatott kápolnában misézik, de azonkívül kuruzsol is, illetőleg, mint valami bibliai szent ember, csudatevéssel gyógyít. Van neki valami furcsa magaszerkesztette tizparancsolatja, amelynek utolsója igy szólt: „Móringos asszonyt ne végy." Én inkább eszelősnek tartottam, de a tanító nagyon erősítette, hogy furfangos, ravasz ember, sok esze van, a gyógyításhoz pedig valamiképpen csakugyan ért. A nép legalább szentül hisz benne s tűzbe, vízbe menne érte. No, amint ott térdelt a sárhabarcsban és barázdás arca, bozontos szeme a feszületen csüggött, alig lehetett benne fölfedezni a furfangot és ravaszságot.

A szélmolnár ezt kérdezte:

— Hát osztán, mi baja van az öregnek?

— Az, hogy befogták.

Ez nagy ujság lehetett, mert a fésüs szinte elámult rajta.

— Befogták? Ne te, né! Ugyan már miért? Iszen a légynek se vétett a jámbor!

— Azért, mert Urnapján misézett a kápolnában, meg mert a mult héten eltemette a Négyökrü Mihály fiát a Fekete-szélben. Mert, hogy nem szabad.

— Nem-e? (A fésüs hangja egy kis csúfondáros csodálkozást fejezett ki.)

— A főbíró úr mondta neki, mikor temetett s azonmód mindjárt vasba tette. Már jártunk azóta a vármegyeházán, hogy eresszék ki az atyust, de nem volt foganatja, mert a papok nagyon haragszanak... Most pedig megtudván, hogy a kapitány úr erre jár, nem hagytak békén a bojtárjaim, meg a népek, hogy kísértsem meg, hátha tenne valamit az öregért. No, hát most itt vagyok, majd meglássuk!

A tűz az elszenesedett ágacskák alá húzódott s hamvadóban volt; csak olykor futott föl egy lángocska nagy duruzsolással egy magasabban fekvő ágacskára s úgy libegett rajta, mint egy kékszárnyu lepke. Az öregek végképp elhallgattak s a fejük olykor lehanyatlott, jeléül, hogy bóbiskolnak. Engemet is elnyomott az álom.

Lódobajra, szekérzörgésre ébredtem föl. A kocsis jött meg a frissen rekvirált szekérrel, melyért hajnalban indult. Társaim már ébren voltak; az égbolt keleten fényben úszva hirdette a nap jövetelét. A két öreg már nem volt sehol, úgy látszik, elvégezték a kapitánynyal a dolgukat, sőt egy percre úgy tetszett, mintha csak álmodtam volna róluk.

Két új regény

Legközelebbi számunkban két új regény közlését kezdjük. Az egyik *Herczeg Ferenc* most irott munkája, amelyre olvasóink figyelmét fölösleges felhívni. A másik *Orczy Emma báróné*, a „Vörös Pimpernel" szerzőjének műve, amely a „Vörös Pimpernel"-lel azonos körből meríti tárgyát. Olvasóink, akik tavaly feszült figyelemmel kísérték lord Percy nemes kalandjait, bizonyára örömmel fogják régi, kedves ismerősüket viszontlátni, aki legújabb művét „Megfizetek" címmel az Uj Idők hasábjain viszi a magyar publikum olvasóasztalára.

Az *Uj Idők* ezenkívül az új évfolyam számára is biztosította magának a magyar irodalom legkitünőbb tehetségeinek állandó közreműködését, akik örömmel vállalták, hogy irodalmi munkásságukat kizárólag vagy javarészt e folyóiraton juttatják a magyar közönség elé.

Nendtvich Andor ifj.

Szállóterv. Newyork
1926.

Repr.

Pécsi Képzőm. Társ

1933 nyár

Nendtvich Andor ifj

A mohácsi fogadalmi templom terve, 1923

Repr.

Pécsi Képrőm Társ

1933. nyár

Nendtvich Andor ify

épitész

lásd

Pécsi Képrom Társ

1933 nyár

Kendtvich Andor ifj.

építész

Lakik: Pécs, Mária u. 15.

Pécsi 'KMT művész-
tagja, 1933

MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZ

937/941 szám.

melléklettel.

Nendtvich Andor

pécsi grafikus

írod

Magyar Művészet

1936. 121 l.

zetesen kiváló müvészi eredményeket
pei között valóban tehetséges müvész-
elésről tanuskodó "felvételeket" ta-
zitettek, (mások is) többek között Borsos József,
ef, Libay Károly Lajos. Müveik sok
orabeli bécsiekkel, s egyik másik
legjobb lapjai közé tartoznak. ~~Kegyx~~
~~x~~ Valamennyi fülé emelkedik Barabás
k legnagyobb jelentőségü és legnagyobb

~~xxx~~ E kor
~~nek~~ legáltalánosabb müfaja az arckép,
g természetéből következett. A kialaku-
györgyi János a legjelentékenyebb
lkoztatott arcképlitográfus. És ami-
s Pesten telepszik le, ő veszi kezé-
ika, mint a festészet irányitását. Ő kap-
iti a legjobb, legmüvészibb litográ-

Nenvich Andor

Hobrán

1920

Éimisk 1930. 86. l.

9436.

iszt vezetése alatt, tisz-
n elhelyezett tiz képben van-
erelést és diszt viselnek.
ó, szürke köpeny piros paro-
ő. Felirata

sterr.ung.Armee
nterie
er Bilderbogen
er L.E.Petrovits
usgabe No.620.
le Rechte vorbehalten
err.ung.Armee,Bog.601-643.,Alpen-
n, Bog.476-435
uck v.G.Freytag & Berndt,Wien.

retei a papirosnak 29:43.2 cm.
121-912
912-47
lt.7622.

0.62

Nendtvich Andor

építész

A pécsi Mecsek-Szálló

Lauber László-val,

Nyíri István-nal és

Virág Zoltán-nal

közösen tervezte,

Ismertetése Lauber

cikkében.

Tér és Forma

1937. 4. sz.

izottsága,

st.

dre-u.7.

Nendvich és Gosztonyi

pályatervét az alábbi tervpályázaton megdicsérték. Repr.

Magyar Építőművészet

1931. 4-6. sz.

(A debreceni városháza tervpályázata.)

AZ ÁLL
LAKÁSÉPÍTÉS

Nendtvich Andor ifj.

Pécsi temető-kápolna, Weichinger Károllyal közösen készített terve nem épült.

Repr.

Magyar Építőművészet

1941. 382. l.

Vasárnap **24** Pünkösd-v.	7	Protestáns Pünkösdvas. Görög kat. Pünkösdvas. Görög keleti Május 11 Pünkösdvas.
Hétfő **25** Pünkösd-h.		Protestáns Pünkösdhétfő Görög kat. Pünkösdhétfő Görög keleti Május 12 Pünkösdhétfő
Kedd **26** N. Fülöp	2½	Protestáns Fülöp Görög kat. Kárpusz Görög keleti Május 13 Glicéria
Szerda **27** Béda et.	20 3½ 1	Protestáns Béda Görög kat. Hellád Görög keleti Május 14 Izidor vt.
Csütörtök **28** Ágoston pk.	2½	Protestáns Emil Görög kat. Nicét Görög keleti Május 15 Pakóm
Péntek **29** Pazzi Magd.	4½	Protestáns Maxim Görög kat. Teodózia Görög keleti Május 16 Teodor
Szombat **30** Arki Janka	Nap kelte 4 ó. 9 p. — Nyugta 19 ó. 46 p. ☽ Holdtölte 6 ó. 29 p.	Protestáns Sándor Görög kat. Izác Görög keleti ájus 17 Andronik

22. hét — 1942 **MÁJUS** 31 nap

Nendtvich Andor

építészmérnök Pécs

tagja lett a Bpesti

Mérnöki Kamarának

M M É E Közl

1931. 20 d.

NENDTVICH *Andor*, építész, * Pécs 1895. A bpesti műegyetemen 1920. nyert oklevelet, azután Németországban és New-Yorkban képezte magát. Pécsett működik. Weichingerrel és Ohmannal közösen tervezte a pécsi hősi emléket.

É. K. II. 188 c.

T. 4780.

me van feltüntetve a szerbekkel és
előtérben középütt három huszár vág-
[redacted] hanyatlik le. Felirata fölül

etin.

v. J. Höfelich Stadt, Bazar No
vorbehalten.
Nachrichten aus Werschetz és be-
hall Lieutenant Simunich steht vor
kleine Festung zu beschiessen.

nér. a vk. 25 : 34.1 cm.

Nendtvich Andor

építész.

Szül. Pécs 1895.
Oklevelet nyert 1920.

Néjegyz. műegyetem 14. l.

10288.

daillonban. Hosszú haja vállaira
et visel. Felirata a kép alatt

TOVICH
POLISSA, ELET-
LE DE CROVATI
ESTA CESAREA.

19:15.7 cm.

00.
6.

Wendrich Andor

a pécsi polgármester fia
egy ideig New Yorkban élt,
de súlyos betegen haza
kellett jönnie.

Tolnai Világlapja

1928. V. 16.

Nendtvich Andor

Mücsarnok épülén Bpest
1923. Aav. Ciáll. 280, 281, 287
Nendtvich és Szepesi
u. o. 291.

Nendtvich Andrásné

Weichinger Károly és Ohmann (Pécsi) Ede emléke, rajz

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága. Kiállítási katalógusa. 1933. évi.

zottságától.

[illegible]mán Urnak
[illegible]épitész

Budapest

X. Szabóky-u. [illegible]

Nendtvich Andor
festő
Pécs
Apáca u. 12

MKSz 1947

Nendtvich Andor ifj

épitem

l.

Gont pécsbelvt

47. l.

48. l

EGYETEMI NYOMDA

JÚLIUS

31 nap — 29. hét

12 sárnap	
13 Hétfő	
14 Kedd	
15 Szerda	
16 sütörtök	
17 Péntek	
18 zombat	

Nendtwich Andor

Lajd

Trok Kö

1936. 157. l.

1362. BOCHARA-SZŐN
kerettel. XIX. sz

1363. KINAI SZŐNYE
paeonias kerettel

1364. AUBUSSON-SZŐ
Francia. Louis P

1365. BESIR-SZŐNYE
191×320 cm.

1366. KAZAK-SZŐNY
fehér keretsávva

1367. KARAMANI-SZ
XIX. sz. 151×3

1368. JORDESZ-SZŐ
széles leveles ke

1369. TEMETŐ-KUL
zöld kerettel. X

1370. KUBASZŐNYE
kerettel. XVIII

1371. MOSZUL-SZŐN
114×195 cm.

1372. INDIAI SZŐNY

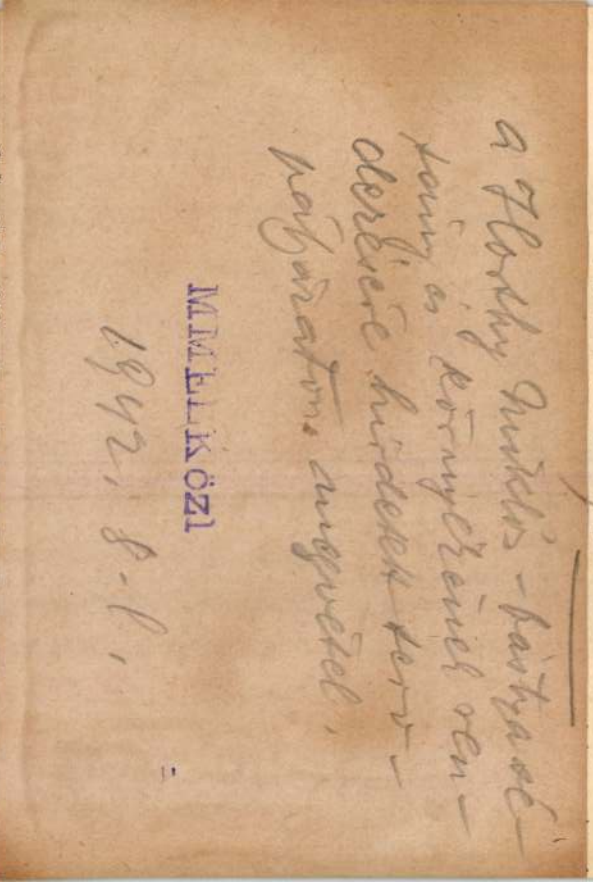

1382. MÉDAILLONOS PERZSA-SZŐNYEG, vörös tükörrel, indás és rozettás, fehéralapu kerettel. XIX. sz. 112×180 cm. 200.—

1383. KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYEG, téglavörös tükörrel, Jordesz-rajzu kerettel. 123×178 cm. 200.—

1384. NAGY KARABAG-SZŐNYEG, sötétkék alapon rózsadisszel, kék keretében indákkal kapcsolt palmetták. XIX. sz. 585×200 cm 2500.—

1385. U. n. ERDÉLYI JORDESZ-SZŐNYEG, kis tükörrel, frizzel és sárga, rozettás kerettel. XVII. sz. v. 80×143 cm. 300.—

1386. ERDÉLYI IMASZŐNYEG, vörös fülkével, kék boltmezővel, széles sárgaalapu Jordesz-rajzu kerettel. 118×138 cm. 800.—
Illusztr. XXXI. tábl.

1387. JORDESZ-SZŐNYEG, fehér tükrében kék médaillon és 4 szekfüs sarok, keretében kampós disz. XVII. sz. v. 113×138 cm. 600.—
Illusztr. XXXI. tábl.

1388. YOMUD-SZŐNYEG, vörös tükrében két sor médaillon. XIX. sz. 100×186 cm. 230.—

1389. EURÓPAI SZMIRNA-SZŐNYEG, zöldes szinezéssel. 400×500 cm. 300.—

1390. PERZSA-SZŐNYEG, vörös tükrében 3 médaillon és páros madarak. XIX. sz. 135×220 cm. 350.—

1391. PERZSA-SZŐNYEG, rácsos vörös tükörrel, rozettás kerettel. XIX. sz. 100×210 cm. 280.—

Neudhart Fábián

becsi ágyúöntő

1603–1619

l.

Hadtört. Közl

1928. 425. l

emlékek Országos Bizottságának szolga-
ió 10-től 1912.évi julius hó 31-ig heti
ió 1-től kineveztetéséig évi tisztelet-

emlékek Országos Bizottság költségvetési
.

május hó 28-án.

e l n ö k .

MDK

Nendrich Antal

loo K. 3. dij

Pályázatok. Magy. Iparm. 1910. 177 l.

MDK

Nendvich

Nendvich és Gosztonyi pályatervét a debreceni városháza tervpályázatán megdicsérték.Repr.

Magyar Építőművészet 1931.4-6.sz.

Nendtvich MDK

Zsinagóga terve, ceruza

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Nendtvich

l.

LykaMagyműI300-50

289 l.

9.

5.

Neruda Vrch

I.

Lýkanem zromantika

89. I.

„Europa"

Budapest
Visegrad u. 36 IV

Neudtvich Gusztáv

építész

Szül. Budapest 1854.

Oklevelet nyert 1881.

Műegyetem 14. P.

10287.

zélben látható, keretben. Fején
ja lehajtott. A keretet állatok
Felirata a kép fölött:

ar. Imp.

veg olvasható.

5:15 cm.

900.
45.

Nendtvich Gusztáv építéz
életrajzát l.
Szinyei. IX. 975. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Neudtvich Gusztáv

épitész

+ 1891. ápr. 12-én

Budapesten

37 éves volt

wod

Épitő Ipar 1891. Bol.

(nekrolog)

wod

Ney Béla. Neudtvich

Gusztáv. Épitő Ipar 1891.

16 szám.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Neudtvich Gusztáv

épitész

sokat ist az Épitő

Iparban, eletrepat

laid Stuyjesben

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Nendtvich Gustav

épités

Bpest

ivod

Épitő Ipar 1887. 105 C

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

be egy magyar, hogy ő magyar? Hát nem mindig, volt ismét a találó felelet, mert hát kérem a cigány is tévedhet; a cigánynak e nagy figyelme 20 hollandi forintunkba került.

Itt láttuk előadni a repülő hollandit, nem opera, hanem tragikomédia volt; nagy zaj a terem másik végén. Látjuk amint egy nagy alakot többen megfognak, a levegőbe emelik, rohannak az ajtó felé, magyarán mondva valakit kidobtak, a repülés között emlékül letépett egy villamos lustert. A pincér a dolgot igy adta elő: egy hollandus többet engedett meg magának a szomszédban ülő társaságnál helyet foglaló hölggyel szemben, mint az illemszabályok azt megengedik, mire mi pincérek kirőpitettük. Ily kihágási ügyekben ugyanis a rendőrség nem avatkozik be; az engedélyes helyiségében maga tartozik a rendre felügyelni s erre a célra alkalmas embereket tartani. Az utcára tessékelt hasonló alakokkal azután már a rendőrség bánik el.

Még egyszer volt esetem a cigánnyal. Volt itt egy kabaré, Sainpost volt a neve. Ide is elmentünk egyszer vacsora után. Az előadásnak már vége volt, a téli kertben játszott pár szál cigány. Volf dr. ügyvéd barátommal kissé hangosabban diskuráltunk németül. A cigány odafordul s magyarul mondja: — Hallgassatok, fogjátok be a szátokat, teljesen ugy mint 36-ik Rácz Laci csinálja Budapesten, mire én magyarul vissza szóltam: — Hékás! kivel beszélsz ilyen hangon? Őrlás: megrémülés a cigánytáborban, azt hittem, hogy a guta mindjárt megüti őket. Volt bocsánatkérés; ezek meg nem ismerték rajtunk a magyart.

Az élet csak hangulat! Kedves, kis, pici véreim! Ti, kik ma is élvezitek a hollandi nép vendégszeretetét, ti hangoltatok engem e már régen megtett ut leírására. Ti kedveseim! Ti kis szőke, kis barna babák, kiket vendégül látott és lát e kedves vendégszerető nép, ti sok-sok százan, magyarjaim, kik lesoványodva, beteg külsővel tettétek meg oda a fáradtságos hosszu utat, hogy pár heti ott tartózkodás után teli pofikával köszöntsétek itthon reátok váró kedveseiteket. Ti! Kik ha nem is ettetek naponta 8 fogásos reggelit s 12 fogásos esteli ebédet Scheweningenben, vagy ha táplálkoztatok Hágában van der Pijlj hiers francia konyhájában, ha nem is gyönyörködhettetek naponta a berlini filharmonikusok 60 tagu zenekarában, ha nem is láttátok a sok szép muzemot, az azokban felhalmozott mükincseket, Rembrandt, van Dyk stb. stb. művészek gyönyörü képeit, — élveztétek e vendégszerető, kedves nép végtelen jóságát, szivességét, készségét, szeretetét. Most irtam meg, itt is csak töredékben, dereslő hajjal, e nagyon régen megtett utamat, nektek irtam és kedves kolejthetetlen utitársam, Erreth Lajos dr. barátom emlékének.

Ugy-e egyenes ország ez a szélmalmok országa? és egyenesen az emberek szivben, lélekben viseljék továbbra is büszkén oroszlános cimerük alatt jelmondatukat:

Je main tiendrai!

melyhez hozzáfüzöm:

„O szép tulipánok virágozzatok!"

Rgy.

A tisztviselők segélyét 53-szorosról 80-szorosra emelik május 1-től

Budapest, ápr. 14. — A Nép írja: A tegnapi minisztertanács az államtisztviselők anyagi helyzetének kérdését tárgyalta. A köztisztviselők segélyének felemeléséhez hozzájárult a kormány, a létszámcsökkentést pedig az összes miniszteri tárcákon belül október 20-án kivánja életbeléptetni. Abban állapodtak meg, hogy az eredeti segélyt 53 szorosról 80 szorosra emelik fel május 1-én kezdődő hatállyal

A kigyóember kalandja Pécsett

Mulatozás közben elvesztette a cirkusztársulat 160.000 koronáját

Pécs, április 14. — Ma délelőtt 11 óra tájban gyürött arcu, vörösre dagadt szemü fiatalember kopogtatott be az államrendőrség panaszfelvevő irodájába, és borizü rekedt hangon igy szólt:

— Egy kis panaszom volna kérem. Elvesztettem a tavaszi kabátomat.

A panaszfelvevő elővette a jegyzőkönyvi nyomtatványt és megkérdezte:

— Hol vesztette el?

A különös fiatalember kedélyesen mosolyogni kezdett:

— Hogy tudjam én azt kérem? Valószinüleg a Fischer-féle vendéglőtől azOrfeum kávéházig.

A panaszfelvevő mosolygott és csendesen megjegyezte:

— Biztosan sokat ivott.

A panaszos szétnézett az asztal mellett várakozó feleken és igy felelt:

— Valami ilyen történt velem. Ki tehet róla? A lónak négy lába van, mégis megbotlik.

A panaszfelvevő is tréfára fogta a dolgot:

— Igen ám, de az ember nem állat, hogy megbotoljék.

Afiatalember tovább kedélyeskedett:

— Ez az, hogy nem lett volna szabad megbotlanom, mert a **kabátommal együtt elvesztettem a társulat 160.000 koronáját is.**

Erre a váratlan fordulatra minden szem a fiatalemberre vetődött, aki a panaszfelvevő felszólítására a következőket adta elő:

— Virág Károly artista vagyok, a Hosszuhetényben állomásozó Antalek Adolf-féle cirkusz és mozitársulatnál. Tegnap reggel a gazdám átadott 160.000 koronát és Pécsre küldött bevásárolni. Tetszik tudni én **kaucsuk illetve kigyóember vagyok a társulatnál. — Slágerszám vagyok.** Hosszu volt az ut Pécsig és a megérkezés után bementem egy pohár borra a Fischer-féle vendéglőbe. A bor jó volt, én ittam, és mit mondjak... és...

A panaszfelvevő mosolyogva közbeszólt:

— És reggel 9 órára már be volt rugva.

A kaucsuk és kigyóember méltatlankodva szólt rá:

— Azt már nem, mert csak 10 óra táján éreztem a bor hatását. Nem szoktam én olyan hamar berugni. A Fischer-féle vendéglőből az Egyed vendéglőbe mentem. Ott is jó volt a bor. Ott is ittam.

A panaszfelvevő ismét közbeszólt:

— Aztán végig járta a többi vendéglőt.

A kigyóember mosolygott. Látszott, hogy még mindig az alkohol markolássza a máját:

— Nem vagyok én olyan iszákos. Aztán nem voltam én másutt sehol, mint az Orfeum kávéházban. Ott is ittam.

Apanaszfelvevő közbeszólt:

— Szóval egész nap ivott. És hogy vesztette el a tavaszi kabátját?

A kaucsuk ember rendületlenül tovább mosolygott.

— Ha én azt tudnám! Ugy történt a dolog, hogy melegem volt és a kabátot már reggel óta csak ugy a vállaimra dobva hordoztam. A kabát zsebében volt a társulat 160.000 koronája, mert azt külön tettem. A magamé itt van ni.

Ezzel benyult a nadrágzsebébe és kivett egy csomó összegyürt bankót.

—Szerencse, hogy ez megmaradt.

A panaszfelvevő tovább érdeklődött.

— Mikor vette észre, hogy a kabátja eltünt?

A fiatalember sokáig gondolkodott:

— Ja igen... Ma reggel, amint a Vademberben felébredtem, azt kérdezte a szolga: Virág ur kérem, hol van a tavaszi kabátja, mert tegnap láttam magán? Akkor jutott az eszembe, hogy csakugyan kabátom is volt. Hát igy jöttem rá hogy elveszett a kabát, meg a pénz is.

A panaszfelvevő megkérdezte:

— És mi lesz most a társulattal. Hogy akar pénz nélkül haza menni?

— Azt nem tudom. Szegények már tegnap délután vártak haza.

A jegyzőkönyv hamarosan elkészült és Virág Károly a kaucsuk ember, ahogy jött, mosolygós arccal távozott. Látszott rajta, hogy nagyon, de nagyon jól mulathatott tegnap. A hosszuhetényi cirkusz és mozitársulat azóta türelmetlenül várja vissza a kigyóembert, mint slágerszámot. ((sz. g.)

Valami a kutyákról

Pécs, ápr. 14. — Az ösztermeléssel foglalkozó ember lelke fogékonyabb a természet nagysága, annak titkai iránt, a természet csodás szépségeinek bámulata mellett, emelkedettebb hangulatba jutva, teremtményeiben imádja a Teremtőt! A természet oly sok kincset rejt és tár a buvárkodó elme elé, hogy az akaratlanul is többé-kevésbbé foglalkozni kénytelen a körülötte lévő állat és növényvilág belső életével és igy nem ugy tekinti őket, mintha azok csak ő miatta lennének teremtve. A házi állatok életét jobban megfigyeli és sok olyan következtetésre jut, a melyeket a futólagos szemlélődő észre sem vesz.

Házi állataink közül a kutya az, mely az emberrel legközelebbi érintkezésben lévén, ennélfogva jobban kifejlődhetett annak belső világa mint más állaté. Ez utóbbi kifejezés talán nem egészen helyes de kell egy meghatározás, mely hasonlóan az ember lelki világához, az állatnál is az ösztönt, az értelmet, a tudatos cselekmény fogalmát jelzi.

A kutya eredete, valószinüen egykoru az ősemberével, a megszeliditett sakál és farkas sokféle kereszteződéséből keletkezhetett, a mire a most divatos farkas kutyák szüleme is vall. Főjellemvonásuk a tanulékonyság, jóindulat, hüség, gyorsaság és kiváló szaglóképesség. Jó uszók, alvásuk éber és nyugtalan, álmodoznak, a zenét és holdvilágot nem szeretik. Életkoruk rövid tartamu, 12 éves korukban már az öregedés jeleit mutatják. Az ember hü kisérőiként, elválhatatlan barátjaiként találjuk őket az egyenlitőtől a sark vidékig és igy a különböző viszonyok hatása alatt, nagyság, szin, faj, tulajlonságokra nézve igen eltérők.

Sokféle változmánya van: u. m. agár, buldogg, borzeb, dogge, vizsla, pincsi, foxi, spitz, uszkár, bernáthegyi, ujfundlandi, házi kutya, juhászkutya, eszkimó kutya stb. Mindenki a ki kutyát tartott, vagy avval többet foglalkozott, annak a fajnak tulajdonságait ismeri és azt legjobban kedveli, a milyent tartott. Én a különféle pincsi, selyemszőrü és szőrtelen ölebek iránt, sajnos nem viseltetem nagy rajongással, mert azok leggyakrabban csak elkényeztetett agyonetetett és dédelgetett élősdiek, sok helyen oly módban részesülnek, hogy sok szegény ember sorsán segitene a reájuk pazarolt gondviselés.

Mint vadászember, legtöbbet a vizslával foglalkoztam, annak kiváló tulajdonait volt módom megismerni és fejleszteni. Hangsulyozom, hogy fejleszteni, mert sokszor tapasztaltam, hogy az állattal való gyakori foglalkozás mennyire fejleszti annak — most ismét oda értem, hogy nem találok kifejezést — külső és belső tehetségeit. (Ez utóbbi pedig nem megfelelő kifejezés. Szeretném intelligenciának nevezni.) Ezen képességek a kutyánál is igen különbözők, de nála is az átöröklés jelei föltétlenül észrevehetők.

Kifejlődött szaglási képességük által ismernek reá régebben nem látott emberekre és tárgyakra; a rendőrkutyának ezen tulajdonsága a nyomozásnál kitünő segédeszköz, a vadászkutyánál pedig föltétlen kellék. A vad nyomán nagy távolságokra elcsapáz, a sebzett vadat pedig még másnap is föltalálja. Vadászversenyeknél ezen tulajdonság egyik fő biráló pont. Régi időben a repülő vadakra betanitott sólymokkal vadásztak, melyek röptében fogták el őket; de mióta a vadászvizslák szaglási képessége kitenyésztve lett és a lőfegyverek tökéletesedtek, a solymászat megszünt.

A kutyahüség példabeszéd, sőt fogalommá vált; sok-sok megtörtént eset van megörökitve a kutya hüségéről és mint az ember társa, ahhoz ragaszkodik. Megfigyeltem, hogy egy értelmesebb kutya, mely a családdal órák számra nyugodtan el van a szabában a nélkül, hogy róla tudomás is vétetnék, a mint azonban csak rövid időre is magára marad, nyugtalanná válik, sir, sőt unalmában bármit tépni is kezd. Az urához való vonzalom pedig milyen kitörő örömben nyilvánul, midőn ura távolléte után avval találkozik. Ismeretes az is, hogy a kutya, ha urát megtámadják, azt ugatással sőt harapással is védelmezni iparkodik. Az ilyen irányban nevelt és képzett kutyák pedig adandó esetekben, számottevő tényezők.

Gyorsaságuk illetőleg futási képességük statisztikailag ki van mutatva, a mely szerint a leggyorsabb lovat is megelőzik; az agár pedig nyilt területen elfogja a futó nyulat. A mult század közepén hiresek voltak még az agarászatok és a régi jó világban messze földön megbecsülték a „solo"-agarat, a mely t. i. egymaga is el tudta fogni a nyulat! Folyt. köv.

Cse-Cse.

Derüs sorok

*

— A tej nemcsak futni, hanem ugrani is tud.

— Hogyan?

— Hát ma tiz koronával ugrott

— Helyből?

— Dehogy, vidékről.

*

A legmesszebbmenő gondoskodás

Van Pécsett egy kedves, népszerü hivatalfönök, akinek minden gondja az, hogy könnyitsen tisztviselőtársainak és az alkalmazottaknak nyomasztó anyagi helyzetén. Ezért még idejében különböző szükségleti cikkeket szerzett be, s azokat olcsó áron bocsátja rendelkezésükre. Legujabban, mint halljuk, hogy ujabb örömet szerezzen a tisztviselőknek és alkalmazottaknak, olcsó koporsókat szerzett be, amelyek készen várják közalkalmazott gazdájukat.

Az olcsó koporsó bizonyára gondolkodóba ejti majd a tisztviselőket és alkalmazottakat, mert nem lehet tudni néhány hónap mulva mennyire emelkednek az árak, a melyek egyenesen lehetetlenné tehetnék a derék közalkalmazottak elhalálozását.

Ez a legmesszebbmenő gondoskodás felkeltette a kormány figyelmét is, amely a tisztviselői létszámcsökkentéssel kapcsolatban óhajtja ezt az ujitást bevezetni.

Mindenesetre el kell ismerni, hogy ez a pécsi igazán kedves és nagyrabecsült hivatalfönök alaposan ismeri a közalkalmazottak helyzetét.

Az uj telefon és távirati dijak

Április 16-án lépnek életbe

Pécs, ápr. 14. — A pécsi posta és távirda igazgatóság most adta ki a felemelt telefon és távirati dijakról szóló jelentését. Az uj dijak, amelyek április 16-án, hétfőn lépnek életbe a következők:

I. **Távbeszélő:** Uj főállomás belépési dija 30.000 korona, uj mellékállomás belépési dija 15.000, K, 100-nál több előfizetővel biró hálózatban rendes főállomás évi előfizetési dija 18.000 korona, rendes fő és 1. mellékállomás előfizetési dija 27.900 korona, nyilvános jellegü főállomásé 45.000 K, 1—100 előfizetővel biró hálózatban rendes főállomás évi dija 9000, rendes főállomás és egy mellékállomás dija 18.900 K, nyilvános jellegü főállomás dija 22500 korona.

Interurban dijak: I. övben 150 K, II. övben 300 K, III. övben 450 K, IV. övben 600 K. A sürgősé háromszoros. Vasárnap minden beszélgetés után az egyszerü dij háromszorosa jár.

Ezen dijak április 16-án lépnek életbe. Aki ezen feltételek mellett állomását nem akarja tovább megtartani, azt április hó 20-áig leszereltetheti. Ezen esetben az illető ezen szándékát irásban azonnal, de legkésőbb április 30-ig jelentse be a postahivatalnak.

II. **Távirda:** A belföldi szódij marad 10 K, küldöncdij (xp) 500 K Ausztria, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Romániába szódij 50 K, Német-Lengyelországba 75 korona.

HIREK

— **Az árvizsgáló bizottság teljes ülése.** A pécsi és baranyamegyei törvényhatósági árvizsgáló bizottság április 18-án, szerdán délelőtt 9 órakor hivatalos helyiségében igen fontos ügyben teljes ülést tart, amelyre az összes tagok, tehát a vidékiek is mind hivatalosak.

— **Ifj. Nendtvich Andor — párisi mérnök.** Ifj. Nendtvich Andor épitészmérnök, Nendtvich Andor polgármester művészi tehetségü és kiváló képességü fia, mint épitészmérnök Párisban kapott alkalmazást. Az ambiciózus, fiatal mérnök a hónap végefelé utazik Párisba, hogy ismereteit külföldön és a gyakorlati életben gazdagitsa.

— **Kinevezés.** A „Dunántul" Nemzeti Általános Biztositó R.-társaság Budapesten kinevezte Szőke Hugót vezértitkárává (ki az Első Magyar Ált. Bizt. Társ. pécsi főügynökségénél 23 évig szolgált és hét évig annak vezetője volt) és megbizta a Pécsett Széchenyi-tér 8. sz. I. emeleten székelő délmagyarországi fiókjának vezetésével, mely magába öleli Baranya és Tolna megye egész területét, továbbá a felszabadult bajai háromszöget és a szigetvár-barcsi járásokat. Ezen társaság tudvalevőleg egy jól megalapozott és jól szituált kartellen kivüli versenytársaság, mely mindennemü tüz, jég, élet, betörési, rablási, baleset, szavatossági és szállitmánybiztositást a legelőnyösebb versenydijakkal fogad el. Továbbá bármely többéves tüzbiztositást a kartelltársaságok bármelyikétől teljes szavatosság vállalása mellett bármikor jelentékenyen olcsóbb dijjal átvesz. A társaság igazgatósági elnöke Ugron Gábor vbtt., nyug. miniszter, alelnöke báró Skerlecz Iván vbtt, nyug. horvát bán. Ajánljuk e társaságot a közönség különös figyelmébe, forduljon a közönség dijajánlatok megtétele végett a társaság pécsi fiókjához.

— **Körmenet a Xavér-templomhoz.** Hagyományos régi szokás szerint husvét után második vasárnapon a székesegyházból körmenet indul a Makár-utcai Xavér-templomhoz. A körmenet holnap, vasárnap reggel 8 órakor indul a Xavér-templomban tartandó szentmise és szentbeszéd után tér vissza a székesegyházba.

— **A református egyház köréből.** Podmaniczky Pál báró evangelikus lelkész, teológiai magántanár, a Bethánia egylet titkára holnap, vasárnap délelőtt 10 órakor istentiszteletet tart a református templomban. Délután 6 órakor az ugyanott tartandó vallásos estélyen beszédet mond.

— **A katolikus népszövetség életrehivása Pécsett.** A társadaiml élet összes nyilvánulásaira befolyást gyakorló szervezet a katolikus népszövetség, április 22-én délután négy órakor a Pius gimnázium disztermében ujra fog alakulni. Az alakuló gyülésre az intézőbizottság a város kat. közönségét ezennel meghivja. A katolikus népszövetség célját és szükségességét Ákos Ferenc dr. püspöki levéltárnok és Szabó Lajos állampénztári főtanácsos fogják kifejteni.

— **A magyar kir. osztálysorsjáték** legnagyobb szenzációja, hogy egyetlen egy sorsjeggyel 25,000.000 korona nyerhető. T. olvasóink találnak a mai számunkban Schwalm és Társa Bankháztól, Budapest V., Nádor-u. 34. egy mellékletet, hol sorsjegyek az I. osztályhoz még megrendelhetők. Egész 800 K, fél 400 K, negyed 200 K, nyolcad 100 K.

— **A só uj ára Pécsett.** A város tanácsa mai ülésén az étkezési só árát a fogyasztók részére történő kicsinyben való eladásnál zacskó nélkül 83 koronában állapitotta meg kilogrammonkint.

— **A lakásrendeletet** ma, vasárnap fél 11 órakor ismerteti a régi sörházban Sárkány Armin dr. A rendelet részletes ismertetése füzet alakjában jelenik meg a Dunántul kiadásában s holnap már az előadás előtt 120 koronáért kaphatók.

— **Az éjjeli ipari munka ellenőrzése Pécsett.** A sütőipari és az éjjeli munka szabályozásáról szóló törvénycikkeknek Pécsett való végrehajtásához most fog hozzá az iparhatóság. A törvény a kereskedelmi minisztert hatalmazta fel, hogy az esti 8 órától reggel 6 óráig terjedő időre mindenütt beszüntetheti az éjjeli munkát, ahol az üzem természete, a közérdek vagy általános jelentőségü gazdasági érdek az éjjeli munkát nem teszi mulhatatlanul szükségessé. A sütőipari munkáról szóló törvény a kenyeret, pék vagy cukrászsütemenyeket előállitó iparüzemekben este 9 órától reggel 4 óráig kell szünetelnie a munkának. A kovászkészités azonban egy órával korábban kezdhető, de ez idő alatt csak az üzem minden tiz munkása közül csak egy 18 évesnél idősebb munkást szabad foglalkoztatni. Ezekben az üzemekben egyébként a 14—18 éves ifjak is csak egészségüket és a munkára alkalmasságukat igazoló kerületi vagy munkáspénztári orvosi bizonyitvány alapján foglalkoztathatók. A pécsi iparhatóság a napokban kezdi meg a két uj törvény Pécsett való végrehajtásának ellenőrzését. A kérdéses összes éjjeli munkát végző ipari üzemeket összeirják és a szükséghez képest razziaszerüleg is ellenőrizni fogják a törvény intézkedéseinek betartását.

— **Az 52-ös bajtársi szövetség** vezetősége április 10-én tartott ülésén a következőkép alakult: Elnök: Roseney József ny. honvédezredes. Tiszteletbeli társelnök Wanschura Rezső ny. honvéd ezredes. Társelnök: Benkő Rezső ny. őrnagy. Alelnök: Prusatz Győző ny. alezredes. Ügyvezető alelnök: Pohli Henrik. Végrehajtó bizottság: Morgenbesser József ny. őrnagy, vitéz Pallay Rezső ny. százados, László Emil dr. és Kereky Mihály dr. ügyvéd. Titkár: Rósinger Andor DGHT. főellenőr. Jegyző: Neugenbauer Antal és Kiss Ernő. Pénztárosok: Rechnitzer Mihály és Hicke Oszkár. Az 52-ös bajtársi szövetséget érdeklő összes ügyiratok, kérvények, meghivók, levelek stb. Pohli Henrik ügyvezető alelnök irodájába Apáca-utca 1. sz. alá küldendők. Telefon 6-63.

— **A munkaadók általános kereseti adójának** bevallására a városi adóhivatal vallomási iveket osztott szét. Ezeknek az összegyüjtésére azonban nem vállalkozott. Minthogy a vallomási ivek beszolgáltatási határideje április 20-án lejár, felhivja a városi adóhivatal mindazokat a munkaadókat, akik általános kereseti adójuk bevallására iveket kaptak, hogy azokat legkésőbb április 20-ig kitöltve származtassák vissza a városi adóhivatalhoz. Azok a munkaadók és önálló foglalkozást üzők, akik nem kaptak volna vallomási iveket, ugyan csak kötelesek a városi adóhivatalnál április 20-ig összes keresetükről vallomást adni. Azok a munkaadók, akik alkalmazottaik általános kereseti adójának átalányozását kérték, de kérelmük elintézéséről végzést nem kaptak, kötelesek az elintézésig alkalmazottaik általános kereseti adóját a városi adóhivatalnál leróni.

— **A PAC tavaszi táncestélye.** Az április 21—22-én Pécsett tartandó országos kardvivó csapatbajnoki mérkőzésekre az ország összes számottevő vidéki vivóegyesületei elküldik legkiválóbb képviselőiket. A versenyt rendező PAC az ünnepi külsőségek fényét emelendő, a résztvevő vendégek tisztetetére a versenyek befejezése után, április 22-én, vasárnap este 10 órakor zártkörü tavaszi táncestélyt rendez a Pannonia szálló nagytermében. Az estélyre szóló meghivókat a jövő hét első napjaiban küldi szét a rendezőség. Az előkészületek után itélve, a városunk ez évi legnagyobb jelentőségü sporteseményének megünneplésére rendezendő táncestély rendkivül sikerültnek igérkezik. A PAC nagyszámu kipróbált rendező gárdája gondoskodik a PAC mulatságok hagyományos jó hirnevének megőrzéséről és mindent elkövet, hogy a táncestély siker és jóhangulat dolgában még a farsang idején kiváló sikerrel rendezett müsoros estélyt is felülmulja. Az estély rendezősége található naponta d. u. 6—8 óra közt a Royal-kávéház kistermében.

— **Erzsébet matiné a színházban.** A m. kir. pécsi 8. honvéd gyalogezred parancsnokság a már ismertetett és a nagybányai Horthy Miklósné őfőméltósága magas védnöksége alatt álló katonatiszti s köztisztviselői özvegyek és leányárvák Országos Erzsébet Otthona javára f. hó 22-én vasárnap délelőtt 11 órakor a pécsi Nemzeti Szinházban matinét rendez. A matiné müsora: 1. Zenekari szám, játsza a m. kir. 8. honvéd gyalogezred zenekara. 2. Előadást tart szandai vitéz Sréter István tábornok, volt honvédelmi miniszter. 3. Szavalat. 4. Énekel a Pécsi Dalárda vegyeskara. 5. Zongorázik Bán János zongoraművész, a pécsi városi zeneiskola tanára. 6. Énekel Palásthy Ilonka (Budapest). 7. Zenekari befejező szám (mint 4. alatt). Helyárak: Földszinti és I. emeleti páholy 850 K, zsöllye és I—VI. sor és erkély I. sor 200, zsöllye VII—IX. sor 170 K, támlásszék X—XVI. sor és erkély II—V. sor 150 K, II. em. erkély I. sor 80 K, II—III. sor 70 K, IV—V. sor valamint földszinti s II. emeleti állóhely 50 K, diákjegy 30 K. Jegyek válthatók a dr. Vámos-féle drogériában. Felülfizetések az özvegyek és árvák nevében köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. A helyárakat a matiné rendező bizottság azért állapitotta meg oly alacsonyan, viszonyitva a rendes szinházi árakhoz, hogy ezáltal alkalmat adjon a társadalom szerényebb jövedelmü részének is a magas szinvonalu matiné élvezésére és a jótékonyság gyakorlására.

— **A Pécsi Tanitók Háza** alapja javára Sándor Lajos kir. tanácsos, Baranyavármegye kir. tanfelügyelője 1000 koronát juttatott a Dunántul szerkesztőségéhez. A tanitók jövőjét szivén viselő tanfelügyelő nemes szivü adományát rendeltetési helyére juttatjuk.

Uj svéd kormány

Stockholm, ápr. 14. — A király megbizta a konzervativok vezetőjét Trygger nyug. birodalmi törvényszéki tanácsost a kabinet megalakitásával.

A pestis járvány 36 ezer áldozata

Simla, ápr. 14. — Márciusban a pestisjárvány halottainak száma 36 ezer 900 volt.

saját szabadalma szerint, valamint épületbádogos munkát légs

Wiesel Adolf Budapest, V

h a l H. és fia (Wien) bőrhulladékra 42·50
, gyapjura 36·50 kor., betétes kenderre 6·50

Székesfehérvár.
b é r b e a d á s a

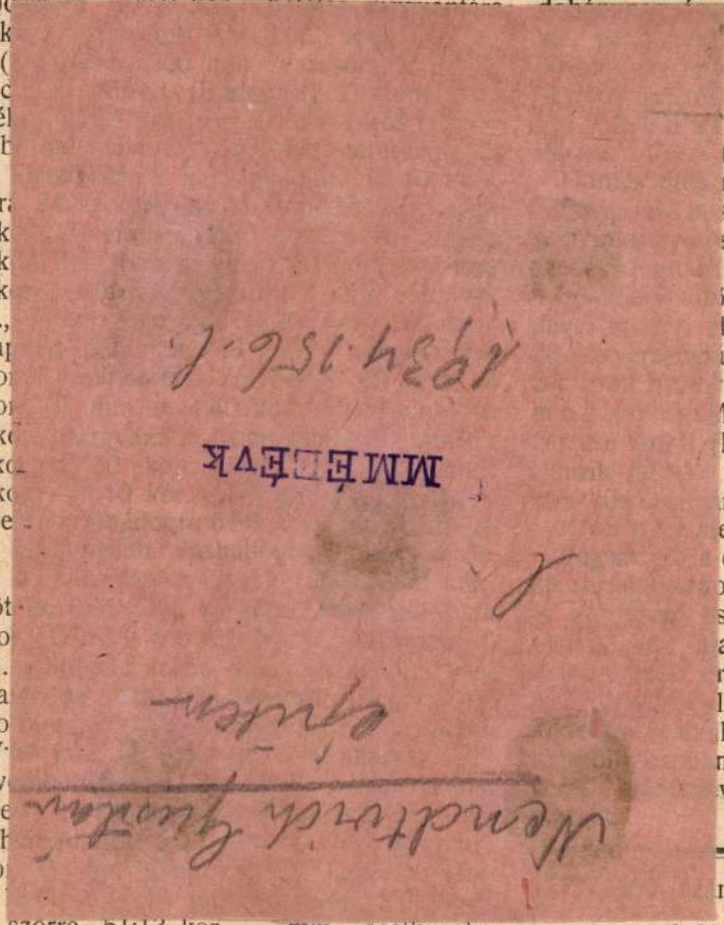

. szorre 51·13 kor., mm. acélhuzalra

ály-utca 43 | 45.
edés. Különösen ajánlja cementfestékeit, Hydrochromi
ístékeket, valamint nagy választékban ecsetáruit

(Szeged) II. oszt.
erenként.
kőszénre Schwei-
ására Klein és

dezés.) Az aradi
egyesület gyermek-
a vasbutorok szálli-
érek aradi cég, az
t dr. Bloch és
felállítását Lauten-
fabutorok, matracok
engyel testvérek
paplanok szállítását
cég, a konyhai be-
ellánnemüek szálli-
ary aradi cég, a
ását Andrényi
erte el a megtartott

tás.) A máv. aradi
szükséges cement
20-án tartott árlej-
cementgyári
izta meg, mely cég
40 kor. egységáron
andcementet 4 kor.
t szállit.

fákszállítása.)
zetősége a vonalain
állítását az április
n Diósi Ignác fia

Szeged. (Tüzifa szállítás.) A sz
m kir. dohánygyár igazgatósága ápr
26-án árlejtést tartott az üzemében 1909.
1-től 1912. junius 30-ig terjedő időben
ként szükséges 160 m³ l. oszt. gyertyán
szállítására. Ajánlatot a következő szegedi
tettek: Milkó Vilmos fiai 9·80 kor., K
Béla 12·25 kor., Bach Jenő és testvé
kor.-val m³-ként.

Az ajánlatokat döntés végett felsőbb
terjesztették.

c) Adás-, vevés és bérbeadás.

Budapest. (Ócska anyagok elad
A máv. budapest-jobbparti üzletveze
május 6-án árverést tartott szertára
folyó évben összegyülő alábbi anyagok
sára. Ajánlatot tettek: Strassburge
(Duna-Mócs) 100 mm. vascsőre 11·50
Sipos Sámuel (Budapest) 25 mm. kü
acélra 7·50 kor., 50 mm. vasbádogra
50 mm. vascsőre 18·50 k., Bunzl és B
(Budapest) 6 mm. gyapotra 29·60 kor., 5
jute-ra 10·60 kor., 40 mm. kender-hull
betét nélkül 27·70 k., 7 mm. vászon-hull
32·80 kor., 143 mm· selejtpapirra ¹/₄-
nem kisebb lemeztáblákkal 4·80 kor., 11
selejtpapirra ¹/₄-rétünél kisebb lemeztá
3·80 kor., 35 mm. takaróponyvára 16·2
Kohn Adolf (Budapest) acélbádogra é
50 mm.-ra 9·20 kor., 90 mm.-ra 7·2

~~Gosztonyi Gyula~~ K

Nendtvich Andor

nincs
cód

OTI pécsi tüdő-
betegszanatorium
sorop dicséret

MMÉEKözl

1940. 8. l.

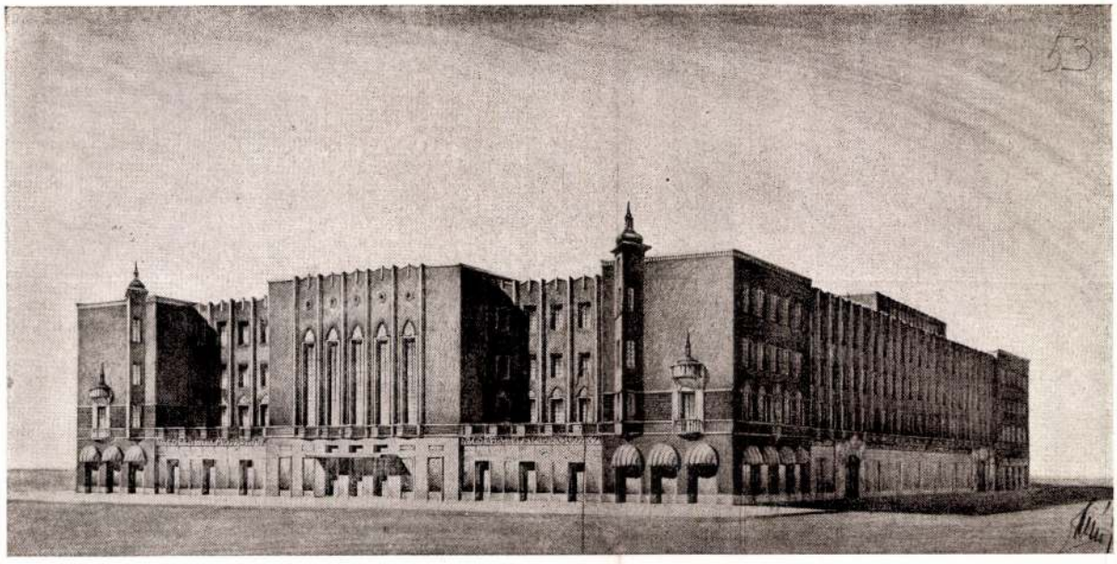

GOSZTONYI ÉS NENDVICH: A DEBRECENI VÁROSHÁZA PÁLYATERVE
MEGDÍCSÉRT TERV

nokból ugyancsak három nyíláson át jut ennek a Kossuth-utcai tengelynek folytatásában a lefedett díszudvarhoz. Ez a díszudvar téralakításánál fogva ünnepélyesnek és a metszetben adott ábrázolásánál fogva építészetileg méltóan kiképzettnek mutatkozik. Meg kell azonban jegyezni, hogy a magasabb emeleti sorokban ez a díszudvar záró falával és a hozzá csatlakozó oldalfalak egy részével a Rózsa-utca felé udvarba beépítettnek látszik. Az I. emeleten a díszlépcső a jól méretezett Méliusz Csarnokon keresztül jól szolgálja ki a helyesen csoportosított teremsorozatot. Kifogásolandó azonban az, hogy a teremsorozat ruhatára a földszinti nagy előcsarnokhoz csatlakozik és így olyan alkalmakkor, amikor a közgyűlési terem és a díszudvar egy időben használtatnak, a közönségnek bizonyos keveredése elkerülhetetlen. A Városi Takarék és Hitelintézetet a Rózsa-utcába helyezi az itteni udvarnak lefedésével és felhasználásával. A telek hátsóbb részében tetszetős alakú, szobrokkal diszíthető és parkírozott, akár csendes sétahelyül felhasználható emlékudvart tervez, amelyhez a Kossuth-utcából és a Rózsa-utcából tágas bejárókat biztosít. A két nagy udvart elválasztó keresztraktusban célszerűen helyezi el a házipénztári helyiségcsoportot. Az ezek előtt adott főlépcső jellegű háromkarú lépcső elhelyezése a főhomlokzat főtengelyében, azzal azonban minden belső építészi kapcsolat nélkül, kissé erőltetett és a földszinten kissé nehezen feltalálható. A magasabb emeleti sorokban a folyosórendszer világos és áttekinthető, azonban a mindössze három lépcső, valamennyi nagyjából az épület főtengelyébe elhelyezve, kevéssé látszik a belső közlekedést kifogástalanul szolgálni.

Általánosságban meg kell jegyezni, hogy a dispoziciónak az egymásra két merőleges tengely körül való csoportosítása nélkül, hogy a két tengely egymással belső és szerves építészi kapcsolatba hozatott volna, nem sikerült teljesen, még pedig azért, mert a Ferenc József-úti tengely már az ezen oldalon elhelyezett főlépcsővel megszűnik, viszont a Kossuth-utcai tengely igen gazdagon dimenzionált előzmények után építészileg nem egészen kielégítő befejezéssel végződik.

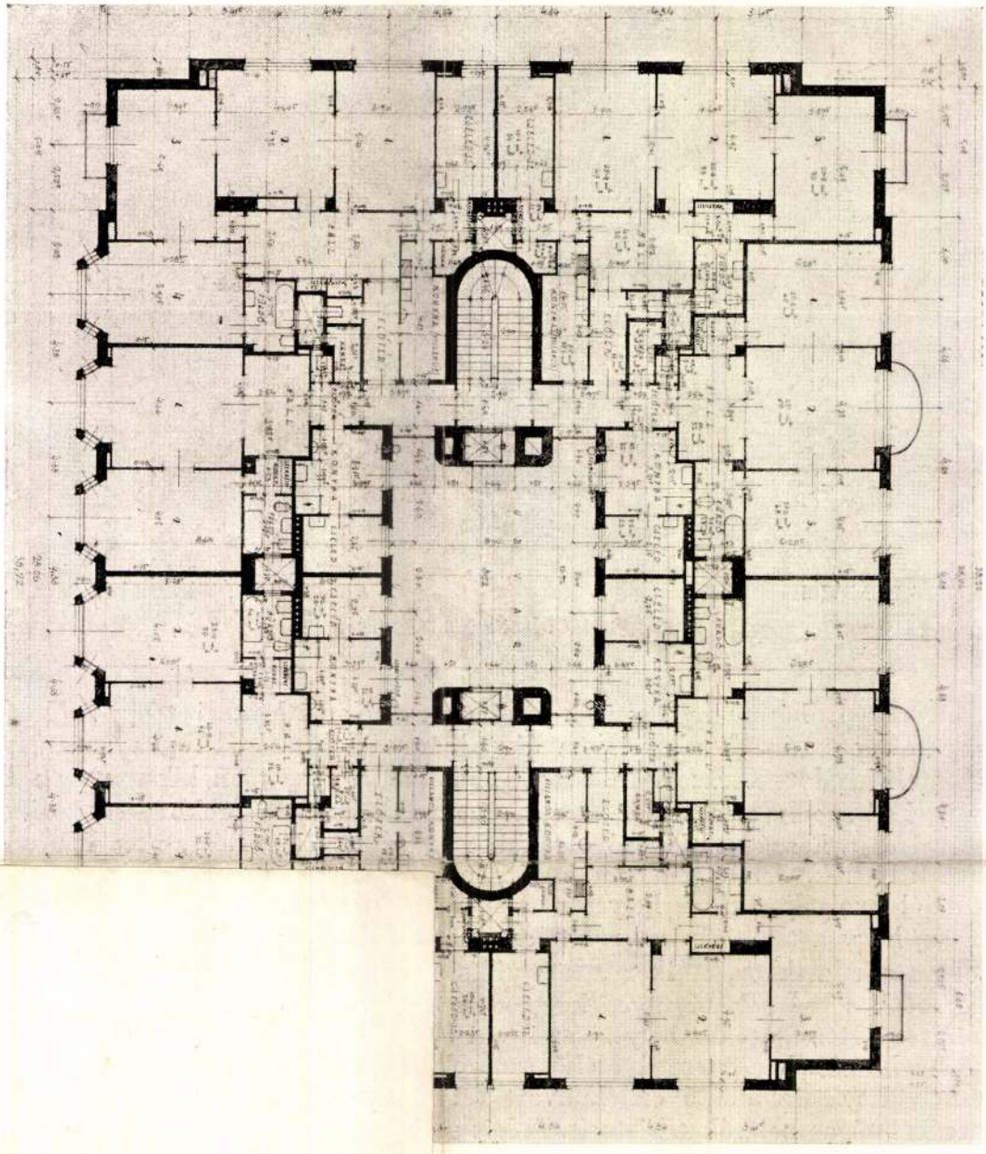

ELETI ALAPRAJZ

AZ ELEKTROMOS MŰVEK BÉRHÁZA

Nendwich —

Lauber - Nyiry

Mecsek - nálló

Repr -

Tér és Forma

1943. 1. 7.

(Umzapillantai.)

V.

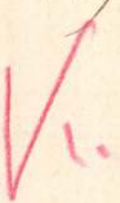

Nendvich A. és
Weichinger K.
építészek
l.
Szörgyiujmagyépitőm. I.
117. l.

K.

V. Ü

711. POHÁR, üveg, empirealak, kivül te
aussen versilbert. Wien, um 1820.

713. TALPAS CUKORTARTÓ, cloisonné
Zuckerbehälter mit Fuss, cloisonné a

714. KÉT TALPAS ÉS EGY NYELES PO
ein Henkelglas. XIX. Jh.

715. KÉT NYELES POHÁR, üveg, kupos
alak. Cseh. — Zwei Henkelgläser, an
Afrika symbolisierend. Böhmisch.

716. LÁDIKA KÉT TEATARTÓ PALAC
mit zwei Teeflaschen, schwarzes Holz

717. FLAKON DUGÓVAL, köszörült üve
geschliffenes Glas und Bronze. Empi

718. CAKESTARTÓ, gyémántos diszü üve
mantdekor und Bronzedeckel. XIX.

719. BUTYKOS, nyolcszögü fuvott üveg

, XIX. sz. — Zwei Teller, Steingut. Böhmisch, XIX. Jh.

n kék, barna tájkép, keretében Krisztus és az Emausi
encebild, eine Landschaft in Blau und Braun, in Rahmen

gazdag tagozású, maszkos, leveles, madaras triposzalaku
XIX. sz. — Zwei Kandelaber, Majolika, das triposförmige
s, Blätter und Vögel, und sieben Arme. Italienisch, XIX. Jh.

én kék nyomtatott disszel. Angol, XIX. sz. — 58 Teller,
, XIX. Jh.

ával. Castelli, XVIII. sz. — Majolikabild, mit der Heiligen

cserép, csavartoszlopos fülkében választófejedelem dom-
VII. sz. — Kachel, dunkelbraun glasierter Ton, in einer
Relieffigur eines Kurfürsten. Augsburg, XVII. Jh.

szines disz közt ovális kartusban római harcos mellképe.
Majolika, in ovaler Kartusche römischer Krieger. Venedig,

alogharcoló alakkal. Olasz, XIX. sz. — Prunkschüssel,
sch, XIX. Jh.

nycserép, kék nyomtatott diszitéssel. Angol, XIX. sz. —

Nendtvich Andor
építész

~ vezetésével állították helyre Pécsen
a volt Gazi Kasim dzsámi-t.

Radó: Magyar építészettörténet 166.
Műszaki Könyvkiadó 1971.

Neudtvich A.
építész

~ – Lauber L. – Nyíri I. ~ Visy 2.:

Pécsi-mecseki szállodo.

Rados: Magyar építészettört. 336.
Műszaki kiadó 1971.

Neudtwich
építész

~ – Weichinger: Temetőkápolna (Pécs)
1934.
Repr.

Rados: Magyar építészettört. 398.
Műszaki Kiadó 1971 –

A KRITIKA CSŐDJE

Voinovich Géza felsőházi beszédében, melyre még visszatérünk, nagyon megszívlelésre méltó szavakat mondott a kritika csődjéről. Az akadémia főtitkára elsősorban a színházi kritikáról beszélt, de hozzá kell tennünk, hogy *a könyvkritika ügye még szomorúbban áll.* A bemutatásra kerülő színdarabokról legalább még írnak, — más lapra tartozik, hogy mit! — a legfontosabb magyar könyvekről azonban legfennebb a kiadóvállalat beküldött ismertető szövegét közlik, többnyire megkurtítva, esetleg kissé átfésülve. Fontos és értékes művek hiába várják a megillető méltatást, legjobb esetben »elhallgatás« a sorsuk. Néha azonban mégis váratlanul terjedelmes cikket kap egy-egy könyv, ám az ilyen testes cikkeket általában a legnemtelenebb indulat fűti, az író személyi vagy politikai ellenfele taglózza a művet, néha saját temperamentumának, de igen gyakran a mögötte álló érdekszövetségnek, bizonyos tőkeérdekeltségek »fejeinek« parancsára.

Nem a kritikus szenvedélyessége ellen beszélünk. Minden szenvedélyesség megbocsátható és hasznos, ha elvi szempontok irányítják, még akkor is, ha ezek a szempontok tiszteletreméltó tévedések. Az ilyen »szent« elfogultság mindennémű tévedése ellenére is termékenyítő, mert kihívja a tisztességes ellenvéleményt, termékeny vitát gerjeszt, ráirányítja a figyelmet a szellem és az irodalom kérdéseire. Bár csak keletkeznék kritikai harc, hivő emberek harca, akik körömszakadtáig ragaszkodnak véleményükhöz s harcos magatartásukkal felébresztik a közönség szunnyadó érdeklődését. *Ilyen becsületes harcról azonban szó sincsen, ellenkezőleg: már a könyvek megjelenése előtt azok fenik fegyverüket, akiket csupán személyi természetű ok, vagy politikai megbízás »fűt« és előre tudják, hogy mit írnak majd a műről...*

A színházi kritika kérdése kissé más természetű. Ezen a téren elsősorban azzal kell számolnunk, hogy *a kritikusok nagy része nem érti az új magyar drámát.* Nem tudja felfogni, hogy eredeti drámai hajlamaink vannak és ezek a hajlamok már annyira érettek, hogy sajátságos művekben nyilatkoznak meg. Műfajaink közül leginkább a dráma járt idegen pórázon s a kritikusok is erre a pórázra kerültek. Tegyük hozzá: a multban a magyar dráma nem is a leghelyénvalóbb külső példákat követte, hanem eléggé selejtes »import-himporral« termékenyedett meg. A színikritikusokat ezért nehéz meggyőznünk arról, hogy *az eredeti magyar drámát csakis a saját törvényei s a magyarság lelkisége, érzelmi kultúrája, észjárása és magatartása alapján érthetjük meg. Minden kérdésünk ma többékevésbé hungarológiai kérdés is és mondjuk ki csak nyiltan: igen kevesen rendelkeznek komoly hungarológiai kultúrával...*

Legszomorúbb a filmkritika sorsa és helyzete. Akár meg is állapíthatjuk, hogy *feladata magaslatán álló filmkritikánk nem létezik,* pedig a film a ma s a holnap nagy műfaja, a film jut el a legszélesebb tömegekhez, a film járja be elsősorban Európát. Erről a súlyos kérdésről azonban külön cikkben kell egyszer foglalkoznunk.

Nem hallgathatjuk el, hogy az időben, a korban, a »levegőben« van a kritikától való iszony. Rögtön tekintélyrombolástól félünk, ha a kritikai hang megszólal. Ilyenkor azonnal félreverik a harangokat s a zúgás megfojtja a magános merész hangot. Holott a népi mondásé az igazság: *nem az a legény, aki üt, hanem, aki állja.* Tegyük hozzá: végül mindig azé a győzelem is, aki »álta«. Jó lenne ezt a kétségtelen igazságot mindenkinek megszívlelnie, akit illet s bizony: sokakat illet...

Féja Géza

Leleplezték a Műegyetemen vitéz Horthy István emléktábláját

A *Műegyetemi Segélyegylet* fennállásának 80 éves jubileuma alkalmából *József* főherceg tábornok védnökségével a Műegyetem dísztermében díszközgyűlést tartott. A miniszterek és a főváros polgármesterének képviselőin kívül is előkelő közönség jelent meg, amely előtt *József* főherceg megnyitó beszéde után vitéz *Lovass* László alelnök számolt be a Segélyegylet 80 éves működéséről, majd dr. *Mihailich* Győző rektor köszöntötte a Műegyetem tanácsa nevében a jubiláns egyesületet. A hajtársi egyesületek üdvözlése után a díszközgyűlés véget ért és leleplezték hősi halált halt *kormányzóhelyettesünk emléktábláját* a Műegyetem aulájában.

A Nemzeti Munkaközpont a munkásságért

A Nemzeti Munkaközpont vasárnap délelőtt vitéz *Marton* Béla elnökletével országos küldöttközgyűlést tartott. Az ezt megelőző országos nagytanácsi ülésen *Hunyady-Buzás* Endre fejezte ki Marton Bélának a munkásság érdekében kifejtett munkáért köszönetét. A közgyűlésen vitéz *Marton* Béla megemlékezett a Nemzeti Munkaközpont hősi halottairól és hangsúlyozta, hogy a munkásság teljes mértékben nemzeti alapra helyezkedett és tudatában van súlyos kötelességeinek, de annak is, hogy *az épülő új Magyarországban értékének megfelelő szerephez jut. A Munkaközpont célja a munkásság lelki és szellemi felemelése.* Ezután letárgyalták az elnöki jelentést, amelyből kitűnik, hogy a szociális ügyosztály *1000 vagón burgonyát* biztosított a hadiüzemi munkásoknak és előrehaladt *a munkás családiházak építésének kérdése is.*

Lezuhant a kopenhága—bécsi utasszállító repülőgép, 18 halott

Kopenhága, december 21. *(Bud. Tud.)* Hivatalosan közlik, hogy egy háromotoros dán Junkers utasszállító repülőgép a kopenhága—bécsi útvonalon pénteken délután 4 óra 53 perckor, néhány perccel a bécsi repülőtérre való megérkezése előtt lezuhant. A repülőgép dán pilótája és rádiósa, valamint 16 német utasa életét vesztette. A szerencsétlenség oka és az életüket vesztett utasok nevei még ismeretlenek.

Békebeszédek Lisszabonban

Madrid, december 21. Az érdeklődés központjában *Franco* államfőnek a madridi legfelsőbb hadiiskola ünnepségén mondott beszéde és a lisszaboni találkozó áll. Franco tábornok beszédét nem hozták nyilvánosságra, azonban az ujságokat feljogosították, hogy *célzások formájában* érintsék azokat a kérdéseket, amelyekről a Caudillo szólt. A lapok közlése szerint *Franco bizonyos sűrű fátyollal takart intrikákat és szerződéseket leplezett le* s bizonyára az Európa feloszlatására kidolgozott brit-szovjet tervre gondolt. A Caudillo az ilyen terveket az európai műveltség és az európai nemzetek fenmaradása szempntjából rendkívül veszélyesnek mondotta.

Lisszabonban *Carmona* államelnök vacsorát adott *Jordana* gróf spanyol külügyminiszter tiszteletére s a vacsorán hangoztatta a spanyol és porugál karmány egyetértését és a két nép szoros barátságát.

Salazar portugál miniszterelnök pohárköszöntőjében megállaptiotta, hogy gróf Jordana látogatása bizonyára a legnagyobb mértékben hasznos lesz. A háború kitörése után is a félsziget megőrizte teljes egyetértését és nyugalmát. Nem igazságos, hangoztatta Salazar, ha Spanyolországot és Portugáliát közömbösséggel vádolnák Európa jövőjével szemben. *Sem önzésről, sem részvétlenségről nincs szó, ha a félsziget távolmarad a háborútól*, hanem csupán magasabb kötelességtudatról, amelyet Salazar »a humanitás tudatának« nevezett.

Jordana gróf reményének adott kifejezést, hogy Spanyolország és Portugália hozzájuthat *a világ megbékéléséhez.* Arra ürítette poharát, hogy az ibériai tömb *megőrizhesse a békét* és azt majd egy napon továbbíthasa azoknak a népeknek is, amelyek pillanatnyilag nem élvezik a béke áldásait.

Mussolini elrendelte a fasisztapárt polgári mozgósítását

Róma, december 21. *(Bud. Tud.)* A hivatalos lap a Duce által aláírt rendeletet közöl a fasiszta párt és a pártszervezetek polgári mozgósításáról.

A Duce új pártdirektóriumot nevezett ki. *Vidusoni* miniszteri és párttitkári megbizatását megerősítette. A fasiszta párt új helyettes titkárává *Scorza*-t, *Taramini*-t, *Farnesi*-t és *Ravasio*-t nevezte ki.

Fontos katonai megbeszélések lesznek Madridban

Madrid, december 21. A Nemzetközi Sajtó Tudósító jelenti: Kiszivárgott hirek szerint Madridban rövidesen sor kerül nagyfontosságú katonai megbeszélésekre. Eddig Madridba érkezett Orgaz tábornok, marokkói főkormánybiztos és az ottani spanyol haderők főparancsnoka, valamint Ponte tábornok, a sevillai hadtestparancsnokság főnöke, akinek hatáskörébe tartozik a gibraltári terület is. Hétfőre várják Kinderlan tábornok, barcelonai főparancsnok érkezését.

Japán légitámadás Kalkutta ellen

Amsterdam, december 21. *(Német T. I.)* **Ellenséges repülőgépek — mint az angol hírszolgálat jelenti az indiai főhadiszállásról — vasárnap megtámadták Kalkuttát és vidékét. A támadás két óra hosszat tartott.**

Harcok kezdődtek a burmai határon

Bern, december 21. *(Bud. Tud.)* **New Delhiből jelentik, hogy a legutóbbi napokban a burmai határvidéken levő Arakánból kiindulva brit csapatok Burmában déli irányban kiséreltek meg előnyomulást és megszállták Maungdaw—Buthdaung vidékét, amely 96 kilométernyire északnyugatra van Akjabtól. A newdelhi jelentés szerint azok a japán csapatok, amelyey ezt a területet a briteknek Burmából való visszavonulása óta megszállva tartották, ellenállás nélkül visszavonultak. A brit csapatok azon az úton fejtenek ki erőfeszítést, amelyen pontosan egy évvel és négy nappal ezelőtt Burmából kivonultak.**

Algirban hat francia katonatisztet kivégeztek

Tanger, december 21. *(Német Távirati Iroda)* Algirből jelentik, hogy ott szombaton az illetékes amerikai parancsnokság rendelkezésére hat francia tisztet, köztük egy főhadnagyot és két hadnagyot »kémkedés« miatt statáriális úton kivégeztek, mert ezek a tisztek nem voltak hajlandók esküt tenni Darlanra. *(MTI)*

Gort brit tábornok Lisszabonba utazik

Stockholm, december 21. *(Bud. Tud.)* Angliából származó értesülések szerint Gort tábornok valószínűleg a portugál fővárosba érkezik. Úgy tudják, hogy Lisszabonba utazik Alba herceg, a londoni spanyol követ is.

Ne éljünk vissza a Vásárlási könyvvel

Hivatalosan ellenőrzik az üzleteket és vevőket

A Közellátási Hivatal nyomatékosan felhívja az érdekelt kereskedőket és iparosokat, hogy a vásárlási könyvre vonatkozó szabályok szigorú megtartására a saját érdekükben ügyeljenek. A folyamatban levő karácsonyelőtti fokozott vásárlások során *hivatalosan is ellenőrzik az üzleteket abból a célból, hogy a visszaéléseket földerítsék.*

A rendelet értelmében *hat hónapig terjedhető elzárással büntetik azt a kereskedőt*, aki közszükségleti cikket a fogyasztónak kiszolgáltat, holott a vásárlási könyvben foglalt bejegyzésből megállapítható, hogy az illető a rendkívüli gazdasági viszonyok által indokolt mértéket meghaladó mennyiségű árut vásárolt már. Hasonlóképpen hat hónapig terjedhető elzárással kell büntetni azt a kereskedőt, aki valamely fogyasztó részére olyan árut szolgáltat ki, amely áru sem az illető fogyasztónak, sem pedig a vásárlási könyvébe beirt más személynek használatára nem alkalmas például gyermekruhát szolgáltat ki olyan vásárlási könyvre, amelyben gyermek bejegyezve nincsen.

A Vásárlási könyvre vonatkozó rendelkezések betartását a hatóság nemcsak a kereskedőknél, hanem a fogyasztóknál is ellenőrizheti s a visszaélések példás megtorlásáról gondoskodik.

Két hónap az orvlövészek fogságában

A budapesti Metropol főpincére elmondja kéthavi fogsága és megszökése izgalmas történetét

A *Tábori Ujság* most ideérkezett száma beszélgetést közöl *Kovács Gézával*, a budapesti *Metropol*-szálló főpincérével, aki *25 társával együtt orvlövészek fogságába esett a brjanszki erdőben. Kovács Gézának társaival együtt sikerült megmenekülnie* és a Tábori Ujságban elmondja az orvlövészek között töltött két nehéz hónapja történetét.

— A végzetes éjszakán *óriási túlerővel kerültünk szembe*, az orvlövészek hirtelen törtek ránk, minden egyes honvédre 10—15 orvlövész jutott. Ádáz harc után *huszonhatan fogságba kerültünk*. Elkészültünk a legrosszabbra, öngyilkosságra is gondoltunk. Az orvlövészek megfosztottak fegyvereinktől, lehúzták rólunk az egyenruhát és bakancsot és piszkos rongyokba öltöztettek. *Közöttünk volt 10 ruszin nemzetiségű honvéd is*, akik értették a nyelvet, kihallgatták az orvlövészek beszélgetését és tőlük tudtuk meg, hogy utasítást kértek Moszkvától, mit csináljanak velünk.

— *Két szörnyű nap telt el*, sohasem tudhattuk, mit hoz a következő pillanat. Végül kiderült, hogy a moszkvai utasítás úgy szól: *egyelőre ne végezzenek ki bennünket, hanem akit anak belőlünk munkásszázadot.* Ezzel megkezdődött életem legborzalmasabb két hónapja.

— Egész nap nehéz munkát végeztünk, de *enni* úgyszólván alig kaptunk valamit. *Igaz, az orvlövészeknek maguknak se volt enniök*, vízben megfőtt kevéske krumpli volt a napi táplálékunk. Nekünk, magyaroknak, talán még nagyobb szenvedést jelentett a *vízhiány*. Mintegy öt kilométerre volt egy mocsár, onnan hordattak velünk naponta vizet. Persze csak keveset tudtunk hozni, éppen annyit, amennyi szűkösen ivásra elegendő. *A vizet felforraltuk, majd lehűtöttük és így ittuk.* Mosakodásról szó sem lehetett.

— A legszörnyűbb életkörülmények között éltünk mi is, de rabtartóink is. *Szappannak, gyufának hírét sem hallottuk*, taplóval gyujtottunk tüzet, cigarettáról, szivarról még csak nem is álmodtunk. *Az első hónapban húst sem láttunk*, reggeltől estig be kellett érnünk néhány szem krumplival. Az ellátásunk később valamivel javult, mert az orvlövészeknek sikerült elhajtaniok néhány marhát.

— Az az orvlövész csoport, amelynek fogságába kerültünk, *mintegy ezer főből állott*. Életünk állandó vándorlás volt, a legjobb rejtekhelyen sem maradhattunk meg néhány napnál tovább, mert *a honvédek közeledtének hírére az egész társaság felszedelőzködött és elindult valamerre az erdő sűrűjébe.* Éjszaka vándoroltunk, nappal pedig elrejtőztünk a fák és bokor végtelen szövevényén. *Néha éjszakánként egy szovjet repülőgép érkezett* — ma sem tudom, hogy találta meg az állandóan vándorló csoportot — és lőszerutánpótlást, néha egy-egy moszkvai megbízottat hozott, a súlyosan sebesült orvlövészeket pedig elszállította.

— Az éjszakai vándorlások során *különösen mi hadifoglyok szenvedtünk sokat*. Néha 40—50 kilométert mentünk, az orvlövészek szekéren utaztak, de nekünk *gyalog* kellett követnünk a karavánt. *Rabtartóink néha élelemszerző körútra indultak*, kifosztottak egy-egy falut, az ellenálló parasztokat kivégezték és házukat felgyujtották.

— A mi csoportunknak egy *Kolpak* nevű orvlövész volt a parancsnoka, róla *Kolpak-csoportnak* neveztek bennünket. Fogalmunk sem volt, hogy merre járunk. Igy esett azután, hogy amikor egy éjszakán az orvlövészek élcsapata harcba keveredett és nekünk az őrök figyelmét kijátszva sikerült megszöknünk, *még napokig kellett vándorolnunk, amíg emberlakta helyre értünk*. Menekülésünk során folyón, mocsáron keltünk át, porráégett falvakon keresztül vezetett az utunk.

Az önellátó vállalatok alkalmazottainak húsellátása

A székesfőváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy a *húsjegyekkel kapcsolatosan* a húsiparosoknál a fogyasztói nyilvántartásbavétel céljából való jelentkezés esetén azoknak az önellátó vállalatoknak (hadiüzemek stb.) alkalmazottai jelentkezését, akik munkahelyükön, illetőleg alkalmaztatási helyükön a vállalattól központilag zsírellátásban részesülnek, húsellátást azonban nem kapnak, a húsiparosok kötelesek elfogadni. Az ilyen önellátó vállalatok alkalmazottja tehát *húsjegyeinek megrendelő szelvényét a húsiparos akkor is tartozik elfogadni, ha a zsiradékot nem nála vásárolják.* Ilyenkor természetesen a jelentkező zsiradékjegyét lebélyegezni nem kell, mert a zsiradékot az önellátó vállalat adja ki.

Özvegy Neógrády Antalné szül. turzói Telepy Margit úgy maga, mint gyermekei és a megboldogult testvérei, valamint a kiterjedt rokonság nevében megtört szívvel jelenti, hogy áldott jó lelkű és felejthetetlen férje

Neógrády Antal

az Országos Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott tanára, festőművész, a Kormányzó Úr dicsérő elismerésének, valamint több belföldi és külföldi aranyérem tulajdonosa, bolgár királyi udvari tanácsos

életének 82. évében, harmonikus házasságának 53. évében e hó 19-én délelőtt 3/4 12 órakor, megadással tűrt szenvedés után, elhunyt.

Temetése e hó 21-én délután 3 órakor lesz az alagi temető halottasházából a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Az engesztelő szentmiseáldozatot Kedvesünk lelkiüdvéért az alagi Lóversenyegylet kápolnájában mutatjuk be a Mindenhatónak e hó 22-én reggel 9 órakor.

Drága halottunk, nyugodjál békében!

Neógrády Dóra, Neógrády Sándor, Neógrády László és neje Keleti Magda, Neógrády Miklós mint gyermekei és menye.

A 36-os bizottság ülése

A 36 tagú országos bizottság *Jánky* Kocsárd elnöklésével ma délben félegykor a képviselőház miniszterelnöki tanácstermében ülést tartott. Vitéz *Somogyi* Béla előadó ismertette a magyar királyi minisztérium 7310/1942. M. E. rendeletét, amely az iparban (kereskedelemben), valamint a bányászatban és kohászatban alkalmazott munkások gyermeknevelési pótlékáról szóló 1938. évi XXXVI. tc. egyes rendelkezéseinek módosításáról és kiegészítéséről intézkedik.

Baky László és *Szilágyi* Lajos, *Ember* Sándor és *Vasváry* Lajos hozzászólása, valamint *Varga* József kereskedelmi és iparügyi miniszter felvilágosító válasza után *a bizottság a rendeletet egyhangúlag elfogadta.*

Elvesztett táska

Elvesztettem a Várból a *Bécsikapu*-tértől a *Várfok*-utcán át a *Széll Kálmán*-téri villamosállomásig terjedő útvonalon *fekete bőr kézitáskámat*. A becsületes megtalálót illő jutalomban részesítem. Vitézy *Béldyné*, I. ker., Fortuna-utca 18 Legalább a más által használhatatlan, különleges 2 darab szemüvegemet és a kulcsokat juttassa vissza.

— A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLITÁSA 24-én egész nap zárva van. Karácsony kettős ünnepén 5—? óráig tekinthető meg a tárlat, amely január 3-án zárul.

Új könyvek

KORNIS GYULA
A TUDOMÁNYOS GONDOLKODÁS
feltárja azokat a tényeket, amelyeknek köszönhetjük a mai tudományt.
Két kötet P 36.—

TOMPA MIHÁLY ÖSSZES MŰVEI
bibliai papíron
Kötve P 22.—

SIKLÓSSY LÁSZLÓ
SZELLEMES KINCSESHÁZ
Nagy egyéniségek találó meghatározásai, aforizmái, intései és tanácsai.
Kötve P 16.—

THURZÓ GÁBOR
AZ ÁRNYAK VÖLGYÉBEN
A szülői szeretet regénye, amely a gyerekért a halállal is szembeszáll.
Kötve P 7.40

MORGAN
A LÁNG
Az ünnepelt író, az örökké újat kereső ember alakja.
Két kötet kötve P 18.—

SILLANPÄÄ
NAPSUGARAS ÉLET
Az északi télek lelki problémái: egy fiatalember kettős szerelme.
Kötve P 8.—

FRANKLIN

Most vegyen nerzet, rókát, bolerót, perzsabundát FÜLÖP SZŰCSNÉL. VII., ker., Dohány-utca 41. Telefon: 225-154.

Kéktaxiban felejtett aktatáska szombat d. u. 2 órakor, Lajos-utcában, a megtalálóra nézve értéktelen könyveket és iratokat tartalmaz. Megtaláló 100 P jutalomban részesül. Tel.: 157-946.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

BALLON és viharkabát meleg hálózsák és pehelymellény MÁRTON és SZÁSZ Gróf Teleki Pál (Bálvány)-utca 3.

Ajándék minden igénynek, minden izlésnek, minden pénztárcának Collier modern ékszerbolt. IV., Párisi-utca 2. sz. (Váci-utca sarok.)

Hörcsögbundák (nerz és cobolyszínben) DÁN F. szűcsnél, IV., Bécsi-utca 5.

Karácsonyra legszebb ajándék az Erdős nyakkendő Rákóczi-út 8. Erzsébet-körút 15. Teréz-körút 20. Király-utca 40. (Saját nyakkendőselyem-szövőgyár.)

Irodabútor olcsón részletre is LAKÁSBUTOR Klauzál-u. 26

Ajándék vásárlásra jusson eszébe megnézni 9 TILLEMANN SEBESTYÉN Kirakatát Bpest, V. Vilmos császár-út 12 Telefon: 180-616 Óra, arany, ezüst, ékszer. Óriási választék apró ajándékokban

Óvóhelyi pad 2 m-es asztal 2 m-es ajtó, vészkijáró stb. Eötvös-utca 1. Telefon: 425-811

Perzsabundák szépek, olcsón, Szemere szűcsnél, Erzsébet-körút 26. MÁSODIK EMELETEN

GRAFOLÓGIA órák d. u. 4—7-ig. Német, francia, olasz művészettörténet. Eskü-tér 1., félemelet 1 a. PYTHIA.

Modern olajfestmények legolcsóbban. IV., Kossuth Lajos-u. 6. II. 4. Lift.

Eladó szőnyegek Bochara, sirasz és kazák, stb. keletiek. Köznap 10—1-ig, 4—6-ig, Tőzsdepalota, Nádor-u. 25. IV. udvar, Gardir-raktár.

Vennék zongorát vagy pianinót sürgősen készpénzért. Erzsébet-körút 2. Tőzsde. Telefon: 115-934.

FOTELÁGY különlegességek és REKAMIEK Závodszky kárpitosnál. Síp-u. 4. (Rákóczi-útnál).

Bélyeggyüjteményt komolyabb tartalommal keresek megvételre jó áron megbízásból gyüjtő részére. Ajánlatok telefon: 126-146, vagy »Készpénzfizetés« jeligére a kiadóba.

Emlékezés Neogrády Antalról

Mint a magyar tájak ihletett festőművésze, remekműveivel megszerezte magának a halhatatlanságot. A gömöri tájakért rajongott legjobban, ezeket festette legszívesebben. Ezért a nyarat a régi békeidőben rendszerint Gömör megye északi részében töltötte. A megszállás idején minden évben Putnokra ment pár hétre s az itt festett tájképeiből ismertük meg e vidéknek igazi szépségeit. Azóta már egészen más szemmel nézzük az Aszó-hegyet is, amelyről azt mondotta, hogyha egy művész egész életében soha egyebet nem festene, csak azt, akkor sem tudná a témát kimeríteni, változatokban olyan gazdag ennek a hegyláncnak az alakulata.

A környékbeli falvakba is gyakran kirándulgatott, az esténket az ottani úricsaládok vendégszerető házaiban töltötte, sokat zongorázott, mert nemcsak az ecsetnek, de a zenének is mestere volt.

Legkedvesebb témája a szalmafedeles ház volt, különösen, ha virágzó mályvarózsa vagy orgonabokor virult mellette. Minden évben megkérdezte:

— Hány szalmás ház van még Putnokon?

Egyszer igen szomoruan jött vissza a felvégből, mert azt a szalmás házat, amelyet az előző évben megfestett, közben cseréppel fedték be. Szerinte ez festői szempontból barbarizmus volt. Sokat lehetne írni híres szép vadászképeiről, de elsősorban történelmi alkotásairól, amelyekkel Murányt, Kraszna-Horkát és a többi várakat örökítette meg. Kedvelték figurális képeit is bájos női alakjaival.

Nemesen gondolkodó, igazi jószívű ember volt. Egy alkalommal könnyezve olvasta az ujságot s kérdésünkre ezt felelte:

— Örömömben sírok, mert most olvasom, hogy Laci fiam aranyérmet kapott a

F A C E

Architecture in latest times are the same throughout
rresponding to the changed circumstances of life,
nents with an economical exploitation of the space,
the points of view of hygienics and comfort,
ion of e
rne styl
ng from
tive na
ench,
he solu
nich g
estatio
inner
real

yet it is

Neogrády Antal †

— **Eltemették Neogrády Antalt.** A legismertebb és legnépszerűbb magyar festőművészek egyike, nógrádi *Neogrády* Antalt Alagon temették el 82 éves korában nagyszámú, előkelő közönség és a művésztársadalom képviselőinek jelenlétében. A Képzőművészeti Főiskola, amelynek hosszú éveken át tanára volt, testületileg vett részt a temetésen. A főiskola tanári kara nevében *Pécsi Pilch* Dezső rektor búcsúztatta és a főiskola koszorúját *Ferenczy* József főtitkár helyezte el a ravatalon. A magyar képzőművészek nevében *Szentgyörgyvári Gyenes* Lajos m. kir. kormányfőtanácsos, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége ügyvezető elnöke tartotta a gyászbeszédet és helyezte a művészek babérkoszorúját *Neogrády* Antal ravatalára.

Pest 1942. dec. 22.

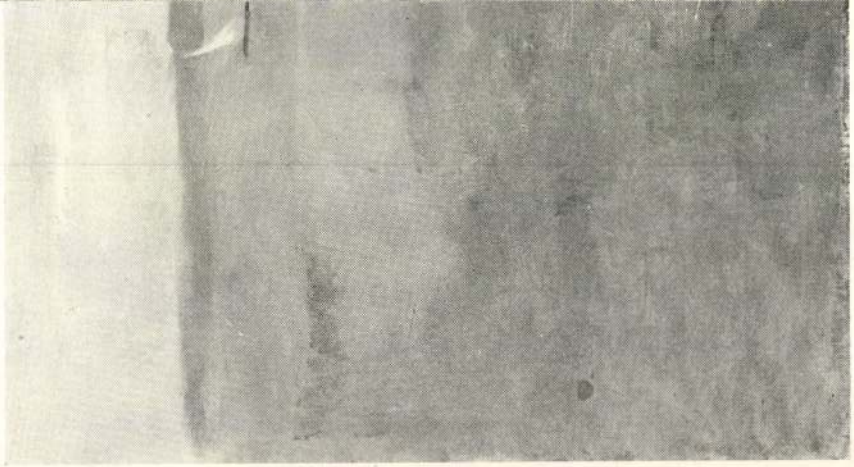

16. BALATONI MOSÁS

Neogrády Antal †

Pesti Napló 1942 dec. 22.

— **Neogrády Antal meghalt.** Hangulatos, derült képek festője, *Neogrády Antal* nyolcvankét esztendős korában Alagon meghalt. A legkedveltebb festők egyike volt, akit a közönség érdeklődése és a hivatalos körök elismerése végig kisért művészi pályáján. Első tanára Greguss volt, majd Münchenben folytatta tanulmányait és nagyszámu, ötletes illusztráló munkássága mellett főleg a vizfestményekben jeleskedett. Két ilyen művét a Szépművészeti Muzeum őrzi, a legkiválóbb alkotása az „Egynapi vadászat" cimű képsorozat. Vidám ötletek, hangulatos tájak, kedves csoportok mestere volt, illusztrációi közül pedig különösen az a szép képe emlékezetes, amelyet Endrődy Sándor „Találkozás" cimű versének hangulata nyomán festett. Az Országos Képzőművészeti Iskola nyugalmazott tanára volt és egészen a legujabb időkig szorgalmasan, lelkesedéssel dolgozott. Hétfőn délután temették el Alagon nagy részvét mellett. Neogrády Miklós, a Vigszinház fiatal, tehetséges diszlettervezője, édesatyját gyászolja az elhunytban.

STEFAN SZŐNYI ALS GRAFIKER

Die Ausstellung enthält eine Auswahl von Aquarellen, Zeichnungen und Radierungen. Zeitlich gehen die Blätter bis 1933 zurück.

Die malerische Empfindsamkeit Szönyis weiss die sichtbare Welt als süffiges Fluidum von Farben, Tönungen und Formen in sich aufzunehmen, in tiefen, langen Zügen wie einen köstlichen Trunk. Jeder Pinselstrich, jeder Linienzug seiner Hand ist von der beglückenden Harmonie des Triebhaften beseelt. Diese warme Unmittelbarkeit strahlt

Neogrády Antal

Neogrády Miklós gyásza

Sulyos csapás érte *Neogrády* Miklóst, a Vígszinház fiatal kiváló díszlettervezőjét: édesatyja, *Neogrády* Antal, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott tanára, a kiváló festőművész, *szombaton délben 82 éves korában Alagon meghalt.* Neogrády Miklóst szombaton délelőtt a Vígszinház szinpadán érte a gyászhir, ugyanis a népszerű díszlettervező éppen élete egyik legnagyobb munkáján dolgozik: a „*Manderley ház asszonya*" című színmű hatalmas szinpadát tervezi. Az elhunyt Neogrády Antalt rajta kívül felesége, született *Telepy* Margit, leánya, *Neogrády* Dóra, továbbá *Neogrády* Sándor és *Neogrády* László gyászolja. Temetése *ma délután három órakor lesz az alagi temetőben*, a római katolikus egyház szertartásai szerint.

8 Órai Ujság
1942. dec. 21.

mitverwoben das Lineare. Es begnügt sich zumeist mit losen darstellerischen Andeutungen, die jedoch ungemein charakteristisch wirken.

Das überlegene zeichnerische Können Szönyis kommt auch in den Radierungen graphisch stilvoll zur Geltung. Zum sanften Rhythmus der Linien tritt die milde Harmonie der Schwarzweiss-Töne hinzu. Zuweilen schlängelt sich eine vereinzelte Linie aus dem Netz der Strichlagen ins Leere hinaus. Die Radierung verklingt an den Rändern in das Nichts, aus dem die Phantasie des Künstlers sie ins Leben rief.

Die Thematik der Zeichnungen und Radierungen verweilt im selben Kreis wie bei den Aquarellen. Gleichgestimmt geht das Schaffen des Graphikers und Malers Szönyi aus der Liebe zur Natur und aus schlichter Menschlichkeit hervor. Szönyi ist ein Meister der Idylle. Seiner Kunst wachsen die Bilderfrüchte zu, wie einem Weinstock die Köstlichkeiten der Traube. Er gehört auch zu den Glücklichen, denen, als den Seinen, Gott es im Schlafe gibt.

E. K.

† Veogrády Antal nógrádi

a Képzőm. főiskola ny. tanára
83 éves korában Alagon
meghalt.

Esti Magyarország
1942. dec. 19.
(Gaiszrovat.)

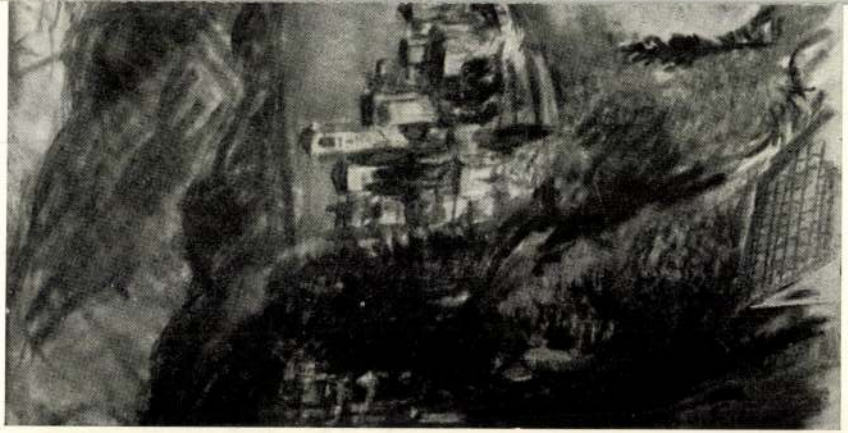

3. LAGO MAGGIORE

MI TÖRTÉNIK A REGÉNY HŐSÉVEL?

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1905. XI. 36 14.

Horkayné a parkklubban

Ellesett párbeszédek

— Jó napot!

(Isten hozta, nagyságos asszonyom! Mit szól a szegény Keglevich gróf tragikus halálához?)

— Ne bántsuk meg az emlékét azzal, hogy lesajnáljuk. Egész élete állandó tiltakozás volt az emberek jószívü sznobsága ellen, amely az idegen szívekben szeret turkálni. Valószínü, hogy neki is volt szíve, de nem hitték el neki, mert nem a nyelvén, hanem mélyen a bordái alatt viselte. Olyan szerencsétlen játékos volt a végzet asztalánál, amilyen csak a korrekt játékos lehet. Ha veszített — és ő tulajdonképpen mindig veszített — a magáéból fizetett és soha sem kért pardont az élettől. Én az egész embernél csak egyet nem értettem, hogy mért nevezték városszerte Stefi grófnak. Senki sem szolgált rá oly kevéssé a becéző és kicsinyítő névre, mint éppen ő, aki mindenképpen egész István volt. A halála is méltó volt hozzá: fölemelt fővel, nyitott szemmel és hűvös mosolylyal az ajkán ment neki a veszedelemnek, mint tette egész életén át. A maga rizikójára élt és a maga felelősségére halt meg, acélpengével a szívében, szó és sóhajtás nélkül. Azt hiszem, ha most szabad választást engednének neki az acélpenge és ellenesinek életfilozófiája között, akkor megint csak a pengét választaná. És ha most hallhatná a beszélgetésünket, akkor valószinüleg így szólna hozzánk: Ne fájjon önöknek az én fejem, az én halálom az én magánügyem!

(Azt írta róla valaki, hogy a Gondviselés keze sújtotta.)

— Akik ebből a párbajból argumentumot akarnak kovácsolni a maguk hitvány kis igazságaik számára, azok olykor talán maguk is párbajoznak, de csak ritkán mosakodnak. Az embereknek meg kellene gondolniok, hogy a halál nem tromf, mert nemcsak azok halnak meg, akiket gyűlölünk, hanem azok is, akiket szeretünk.

(Bizonyára hallott már az orosz balti fiotta kataszt-rófájáról?)

— Hallottam.

(Mégis borzasztó, hogy a mi fölvilágosodott századunkban még lehetséges ilyen barbár mészárlás!)

— Suttner Berta bocsássa meg a bűnömet, de én nem tudok megbékülni a gondolattal, hogy a háboru barbár intézmény volna. Sőt pirulva bevallom azt is, hogy az emberi kultura legmagasztosabb vívmányának tartom.

(A kultura vívmányának? Talán mást akar mondani?)

— Betü szerint ragaszkodom a szavaimhoz. Tízezer ember megtesz sok ezer mértföldnyi utat, abban a biztos tudatban, hogy túlnyomó részük nem fogja viszontlátni a hazáját. Kivéve azt a néhány Keglevich Istvánt, aki köztük akadhat, titokban mindegyik retteg az életéért, de azért mégis ellenkezés nélkül megy a távol Oceánra, ahol száz halál leselkedik rá. Ha az állati ösztönükre hallgatnának, akkor el sem indultak volna, vagy szétszaladtak volna az első kikötőben. Egy erkölcsi principium, a hazaszeretet és a zászlóbecsület elve, amelyet ők száraz napiparancsok alakjában ismernek csak meg, leküzdi bennük a legerősebb állati ösztönt, az életfentartás ösztönét. A kultura leküzdi bennük a halálfélelmet és ez végre is a legnagyobb győzelem, amelyet a kultura arathat . . .

(Én azt hiszem, hogy ön téved, asszonyom. Nem a kultura, hanem a bizonyos halálfélelem győzi le a bizonytalant. Mert nem minden katona hal meg a háborúban, de aki megtagadja az engedelmességet, azt biztosan főbe lövik.)

— És ki lövi főbe? Megint csak más katona. En nem is állítom, hogy a kultura az egyénben győzi le a halálfélelmet, hanem legyőzi a tömegben és ez körülbelül egyre megy. A katonamesterségének van két oldala. Az egyik az, hogy embert öl egy ideál kedvéért, a másik az, hogy föláldozza a maga életét ugyanannak az ideálnak. Én a katonát nem azért becsülöm, mert embert öl, hanem azért, mert meg tud halni. Azt hiszem, nem is volna jó dolog, ha az ideálokért való önkéntes halál kimenne a divatból. Az élet nagyon szomoru lesz, ha egyszer minden ember csak vesebajban és gutaütésben fog elpusztulni. Önöknek férfiaknak különösen érdekükben volna, hogy ragaszkodjanak a romantikus halálnemek lehetőségeihez. A lehetőség, hogy meghalhatnak a becsületükért vagy a hazájukért, az egyetlen dolog, amelylyel nekünk asszonyoknak még imponálnak. Ha erről is lemondanak, akkor végleg elvesztik a jogot, hogy uraink-nak nevezzék magukat. Különben jó estét!

Ha férfi volnék! . . .

Egy leány monológja.

Lelkem borús, mint az óceán,
Szívem szilaj lázadással telve.
Óh, miért is lettem én leány,
Éltemnek ez legnagyobb keserve!

Miként az a húszéves görög . . .
Hogy is hívják? Nem tudják önök? . . .
Akit Zeüsz láncolt a sziklára
S kinek sohsem fogyott ki a mája . . .
Igen . . . igen! Mint Prométeüsz,
Oly leláncolt rab vagyok most én is
S bár a bús sors rabkötélre fűz,
Fönnszárnyalni volna kedvem mégis!

Óh, miért is születik az nőnek,
Kinek sebes sasszárnyai nőnek!
Szárnyaimat hogyha ki is bontom,
Pórázon tart az illem s a bon-ton.

Férfi! Igen! Annak kéne lennem!
Egy regiment veszett el énbennem!

Bátor volnék, . . . daliás . . . erős . . .
Mélytudásu . . . szerény . . . büszke hős,
Snájdig volnék, milyen sohse volt még . . .
Minden volnék, hogyha férfi volnék!

tenie. Majd halkan és akadozva beszélni kezdett:

— Fiam . . . fiacskám . . . szegény kis barátom . . .

Ippolito csak a hangot hallotta, de nem értette a szavakat és térdenállva, sirva mondta:

— Te nem szeretsz már engem!

— Nem, Ippolito, ez nem igaz. Szeretlek, szeretlek most is, de józanoknak kell lennünk. Szabad nekem lefoglalnom a magam számára a te egész életedet? Szabad neked feláldoznod magad csupán én érettem, a mikor te vagy egész családod reménysége, a mikor a művészet hiv téged, a jövő vár téged és neked meg kell indulnod hódító utadra? Tartsd meg emlékezetedben ezeket a szerelmes hónapokat. Őrizd meg lelkedben az én képemet, mint annak a nőnek képét, a ki őszintén szeretett téged, a ki a leghivebb, legodaadóbb, legőszintébb barátnőd marad ezután is.

— Elég! — kiáltott fel Ippolito és izzó arczczal, reszkető ajakkal pattant fel. — Én szeretlek és te józan vagy!

Keserű irónia áradt ki szavaiból.

— Józan vagyok, mert több tapasztalatom van, mint neked.

— Természetesen! Te ezer és ezer férfiban gyújtottad már fel a szerelem lángját és otthagytad valamennyit, közben megismerted a szerelem művészetét, megismerted a módját, hogy mint lehet ifjú sziveket meghódítani, mint lehet lábaidhoz térdeltetned őket és mint lehet eltaszítani valamennyit, ha megúntad őket, vagy ha más okok miatt ez kívánatos rád nézve!

Lilia már az első szavaknál elpirult. Az utolsóknál már nem tudta magát tovább türtőztetni, zokogásba tört ki és arczát kezeibe temette.

Érzelmeinek első felviharzásában hallotta ugyan Ippolito Liliának zokogását, a mely a gyönge nőt egész testében megrázta, de érezte, rettenetesen érezte azt is, hogy ő mit szenved.

A karosszékben összeroskadva ott sirt, zokogott Lilia. Az ablakon át beszűrődő fényben úgy ragyogott haja, mintha dicsfény övezné fejét és nyakán az apró, pehelyszerű, bodor hajfürtöcskék megható gyermeki látványt nyújtottak. Olyan volt, mint viharban megtörött rózsató. Hogy megfojtsa itt, nem is kellene túlságosan megszorítani gyönyörű nyakát, a mely olyan volt, mint egy csodaszép rózsa szára . . . Milyen tehetetlenül roskadt össze! Milyen kicsinyek a lábacskái, a melyek ruhája alól kikandikálnak! Mint gyermek kezdte álmodni legszebb álmait e gyönyörű nő karjai között és ebben a nagy, mondhatatlan fájdalomban úgy érezte, hogy mint férfi ébredt fel e karok között.

Lelkében átviharzott most e boldog hónapok minden boldogsága és eszébe jutott az a nagy vágyódás, a mely azon az éjszakán, a csónakban elfogta. A halál gondolata újból megborzongtatta:

— Ölj meg, ölj meg most engem! Ölj meg, hogy ne álljak fel többé, hogy ne lássak többé, ne halljak többé, ne érezzek többé és hogy az utolsó sóhajom a te csókodban haljon el!

Újból térdreesett Lilia előtt, kétségbeesetten, görcsösen magához szorította és elrejtette arczát ölében.

És most együtt sirtak! Együtt sirtak, sóhajtoztak, csókokat és igéreteket váltottak, kezdték belátni annak lehetőségét, hogy elváljanak, le akarták győzni egymás fájdalmát és megint csak sirtak és megint csak zokogtak.

— Szeretsz? — kérdezte súgva Ippolito és olyan közel hajolt Lilia füléhez, hogy az lehelletének forróságát is érezte.

És mialatt reszkető kézzel simogatta Lilia gyönyörű haját, Lilia átölelte Ippolitót és csókokkal borította ajakát.

XVIII.

Az első szárnycsapás.

Hosszú hegyi sétáik közben, még szeptember havában feltűnt mindkettőjüknek egy vén, vihartépett fa az út szélén, a melynek virágai már fakók voltak, bár a fa élt még. Lilia szavaira Ippolito a fa gyökerére mutatott és így szólt:

— A baj itt fészkel és ennek a fának el kell pusztulnia, ha zöld is még a lombja.

A szerelmükkel nem így történt-e? A gyöngédség, az odaadás óráira a kétségbeesés órái következtek. Ippolito, a ki kezdetben reménytelenül szeretett, kétségbeesett, most megkísérelte, hogy tovább szeresse Liliát hallgatagon, vágyak nélkül és nem akart tudni semmit, de semmit másról, csak erről a szerelemről. Hiszen olyan őszintén, hazugságok nélkül szerette őt Lilia. Eljött hozzá, felkereste abban a kis fészekben, a mely olyan messze esik a világtól és felajánlotta neki szépségének, szellemének, szerelmének minden kincsét, a minőkről eddig legmerészebb álmaiban sem álmodott. Elhagyta érte hódolóinak ragyogó társaságát, leszállt trónjáról és elvonult vele a magányosságba, hogy csak neki és szerelmének éljen. Mit igért neki Lilia? Semmit. Milyen eskü, milyen kötelesség, milyen fogadalom köti hozzá Liliát? Lilia szabad volt, őszinte, nemeslelkü és loyalis. Mit kivánhat még többet? Kénytelen volt megvallani saját maga előtt, hogy kötelessége volna hálásnak lennie és nem szabadna szemrehányásokkal és siránkozásokkal gyötörnie. Meg kellene köszönnie azokat a kiválasztott kegyeket, melyekben részesítette, fejét alázatosan meghajtani előtte és eltűnnie és elvinnie magával a múlt örömeinek gyönyörű emlékeit.

Ó, de hogyan volna mindez lehetséges, a mikor annyira, de annyira szereti Liliát? Mert még mindig szereti, még most is, a mikor Lilia már uralkodni tud saját magán. De miért uralkodik már magán? Hogyan tudott kilábolni ebből a szerelmes lázból? Ezt meg kell tudnia. Hát csak ámítások lettek volna azok a boldog órák, a melyeknek két szivet kellett volna egygyé forrasztaniok? A két lélek tehát nem egyesült mégsem? Csak az ajkak forrtak egybe? A két lélek nem?

Reggel, alig hogy felöltöztek, Lilia Filadelfiába táviratozott és tudatta Ippolitóval, hogy

ESŐBEN. — Neogrády Antal rajza.

megmásíthatatlanul el kell válniok. Ippolito nem ismerte és sohasem is ismerte meg e távirat tartalmát, de a körülmények találkozásából, Lilia határozott hangjából és komoly lényéből megtudta, hogy a szakítás immár befejezett tény.

Mint őrült szaladgált fel és alá a kertben. Hol a legsötétebb árulás vádjával illette Liliát, hol önmagának tett szemrehányást hálátlanságáért, de mindebben csak ő szenvedett igazán. Ahoz a gondolathoz, hogy elveszíti az imádott nőt, még egy másik, gyötrelmes gondolat társult, a mely nem öltött még ugyan határozott alakot, de a mely így, kibontakozatlanul is rettentőnek tűnt fel előtte . . .

Tanácstalanul, mintha üldöznék, futkosott egyre, majd lázban égve és dühösen, majd némán és tompa levertséggel, tántorogva, mint egy részeg, födetlen fejét az éjszaki szél teljes dühének kitéve, de fásultságában ezt sem érezte.

A mikor végre visszatért a házba, a küszöbön ott látta Nit, a ki durczásan és arczán makacssággal állott ott. Mansa tiszta kötönyét akart reáadni, de Ni csökönyösen ellenkezett: «Nem, nem, nem!»

A gyerek látványa gyöngéd résztvevéssel hatott Ippolitóra, a ki maga sem tudta, hogy ki iránt érzi ezt a részvétet, ezt a szánakozást: maga, vagy a gyerek iránt?

— Nem! — kiáltotta még egyszer a kis ökölnyi emberke, a ki meg akarta védeni saját szabadságát.

Mansa most, minden további szóbeszéd nélkül megragadta Nit karjainál, fölemelte a levegőbe és bár a gyerek rugkapálódzott, levette kötönyékéjét, ráadta a tisztát, majd újból letette a küszöbre, a hol azelőtt állott.

A mikor a kis Ni látta, hogy az erőszak mégis győzött felette, nagy fájdalom foghatta el a megaláztatása miatt, mert a földre vetette magát, csapkodott, rugdalódzott, a földbe harapott és nagy szemében kövér könnycseppek ragyogtak.

— Tehát — gondolta magában Ippolito, — már az ő számára is kezd kegyetlen, tirannikus lenni az élet. Alig hogy két éves, máris érzi a béklyót. Máris meg kell hajolnia az erőszak előtt. Meghajolni az emberek, a sors, a törvény, az erősebbek akarata előtt, meghajolni az igazság vagy az igazságtalanság ereje előtt. Ez az élet. Sirj csak, sirj, kicsike Ni, ordíts, harapj a földbe, védekezzél, tiltakozzál . . . Mindég fogsz találni valakit, a ki legyőz!

Leverten lépett be a házba. A lépcső alján találkozott Liliával. A szürke ruha volt rajta és gyönyörű szeme vöröses volt. A hidegtől? Vagy a sirástól? Máskor nem töprengett volna ezen, de most elkeseredve és kételkedőn, azt kérdezte újból magától: «A hidegtől, vagy a sirástól? . . .

— Téged kerestelek, — mondta Lilia szeliden, — elébed jöttem . . .

— Köszönöm.

Ippolito maga sem tudta, hogy mit felel. Nem volt elkészülve, hogy most Liliával találkozzék. Ösztönszerűleg érezte a szükségét az egyedüllétnek.

Lilia megérezte ezt és fölment az emeletre. Ő is küzdött. De ő nem érezte azt, hogy csalódott, mert előre tudta, hogy így nem tarthat örökké. És mégis, most nehéz szivvel készült elválni Ippolitótól, a kit annyira szeretett. Mikor ismert ő még egy ilyen finoman felajzott húrú lelket, ilyen finom intuicziót a szerelem minden kérdésében, ilyen fogékony szellemet minden szép iránt? A hódolathoz szokva, Lilia jól tudta, hogy soha többé nem fog ilyen őszinte, nyilt és forró rajongásra találni, mint Ippolito szerelmében. Nem ajánlotta-e fel gyerekes pillanataiban, hogy elveszi feleségül? Ez az ajánlat és az a groteszk, de szomorú látvány, a melyet ekkor nyújtott, most újból eszébe jutott Liliának és ez a visszaemlékezés mély, őszinte részvétet ébresztett lelkében Ippolito iránt. Mihez fog most kezdeni ez a szegény Ippolito? Az a vihar, a mely ott robogott el feje felett, nem vonulhatott el hatástalanul. Ez az élmény egész életére kitörölhetetlen bélyeget kellett hogy nyomjon. Lilia tudta ezt, látta ezt és ugyanekkor anyáskodó gyöngédséggel és aggódással félt ettől.

Viszavonult szobájába és most ott járt fel és alá és megpróbálta, hogy gondolatait különféle útikészülődéssel elterelje, fölhányta a fiókokat, felnyitotta és lezárta újból az útikosarakat. De egyszerre valami halk hangot vélt hallani, a mely sóhajhoz hasonlított, de nem tudta rögtön meghatározni, hogy honnan jön ez a hang, a mely olyan szokatlan volt neki. Egyszerre átvillant az agyán: az ablakhoz sietett, feltépte és most már tisztán hallatszottak fel hozzá ezek a panaszos hangok, a melyek halk,

ESTÉLYI BELÉPŐ.

ESTÉLYI RUHA.

KARAKÜL KABÁT FEKETE RÓKÁVAL.

TÉLI DIVAT.

Neogrady Antal

Viszonsláta's c. Eepé
repr.
Vas. Ujs 1895. 796 l.

NOTE

The Works of Art of the Agosti Collection were formerly part of the *famous Achillito Chiesa Collection* and were illustrated in the Catalogue of the Sale held in New-York in the Year 1927 by the American Art Association, Inc. - Those of the Italian primitive and renaissance schools have been authenticated by the late Giacomo de Nicola, then Director of the Bargello Museum, Florence; the Flemish and Dutch by Comm. Hofstede de Groot, the recognized Dutch expert, and by G. J. Hoogeverff, Director of the National Holland School of Fine Arts at Rome.

(As it result also from the illustrated catalogue of the American Art Association, Inc., New-York, 1927.)

— Postamunkáról lenne szó... egy márvány mellszoborról... A mintázásnak négy-öt nap alatt kellene megtörténni.

— Mért oly sietve?

— Mert a modell csak addig marad nálunk.

— Ki a modell?

— Apámnak egy öreg, nyugalmazott vadásza. Ugyanaz, ki boldogult apám életét egy indiai tigrisvadászaton csodás bátorsággal megmentette. Úgy határoztuk el hugommal, hogy elkészíttetjük mellszobrát és budai parkunk ciprusai közé állíttatjuk föl. Ha a mester szíves lenne vállalkozni...

— Sajnálom, de most néhány hónapig semmire sem vállalkozhatom.

— Kár...

— Majd ajánlok valakit.

— Kit?

— Azt a fiatalembert, — mondja Zala, a lovat mintázó szobrászra mutatva.

A grófnő sima arcát bizalmatlanság borzolja föl.

— Hogy hívják? — kérdi.

— Orbán Antalnak.

— Ismeretlen név.

Zala mosolyog.

— Ne feledje méltóságos asszonyom, — mondja, — hogy névtelen hősök milyen nagy dolgokat műveltek. Meg lesz elégedve vele.

Orbán Antal néhány nap alatt csakugyan megmintázta az öreg vadászt és az egyik grófnő a zongorához ült és megkérdezte Orbántól.

— Melyik a nótája? Majd eljátszom

Orbánt mintha kissé megzavarta volna a kérdés.

— Az én nótám, — mondotta, — az igazat megvallva a Brabançonne...

— A belga himnusz?

— Az.

A grófnő kétkedően nézett a szobrászra.

— Nem értem, hogy egy székely ifjú hogy választhatja nótájának a belgák himnuszát?

pörkölővasaival és daliásnak éppen nem mondható termetével. A régi barátság alapján abban a kitüntető szerencsében részesültünk, hogy a díszes, új műintézetben maga Ede mester, a tulajdonos, személyesen esett neki a feleségem dús hajának.

— Tessék helyet foglalni, nagyságos úr — kínált meg hellyel engem is Ede az operációs fülkében.

Leültem és csodálkozva merengtem el a mester ujjainak boszorkányos gyor-

Piktorok a zöldben. Neogrády Antal hazatér tájkép-cserkésző útjáról. Fabinyi Lily fényképe

bernek tanulnia, hogy magát szabad akarattal egyik vagy másik állapotba hozza, akkor, ott és annyi időre, amint kedvére van. Amellett az erők bevételét és kiadását úgy lehet szabályozni, hogy minden állapotváltozásnál maradjon összegyűjtve egy kis erőfelesleg, mint ahogy a jó mérnök mindig hagy a gépben egy kis felesleges gőzt. Ma sokan azonnal kiadják, amit szellemileg bevettek s teljesen tanácstalanul állnak előre nem látott esetekben.

tüdővel való lélekzés a látható pendantja. Aki belső fejlődésre vezető gondolatok áramlatában él, s lemerülhet ezekbe az álmodozás erejével is, magába olvaszthat a föld levegőjénél szabadabb, hatalmasabb és életteljesebb légi elemet — az indiai Pranát. Ebből az isteni légkörből nyeri az ember az Életerőt! S ez rendkívüli hatalmat kölcsönöz neki földi dolgokban, úgy hogy csodákat művelhet ott, hol csodákra szüksége van.

Felhivás előfizetésre

Felkérjük olvasóinkat, akiknek előfizetése most lejárt, hogy az új évnegyedben lehetőleg mielőbb újítsák meg előfizetésüket, mert a papírhiány arra kényszerít minket, hogy csak annyi példányt nyomassunk, amennyire feltétlenül szükség van s az elkésve beérkező előfizetőknek aligha lesz módunkban lapot küldeni.

Az új évnegyedben az *Uj Idők* a szépirodalom érdekes termékeinek egész sorát fogja közölni. Az elbeszéléseken kívül, amelyet irodalmunk legkitünőbb mesterei juttattak hozzánk közlés céljára, két új regényt közlünk. Az egyik

Farkas Pál műve, az „Es-riadi rézbánya" címmel. Előre is tudjuk, hogy a közönség *Farkas* Pálnak ezt a kitünő regényét is azzal az érdeklődő rokonszenvvel fogja fogadni, amellyel többi műveit kitüntette.

A másik *Chantepleure* „Huguette kalandja" című bájos, fordulatos regénye; kedves és üdítő olvasmány.

Szövegrészén kívül az *Uj Idők* továbbra is számos képet fog közölni a legérdekesebb aktualitásokról.

Mint már multkor jeleztük, a lap előállítási költségeinek rohamos és rendkívüli megnövekedése arra kényszerített minket, hogy ha nem is emeljük a lap előfizetési árát, mégis *pótdíjat kérjünk előfizetőinktől arra az átmeneti időre,* ameddig ezek a rendkívüli áremelkedések meg nem szünnek. A háborús pótdíj, amelyről azonnal le fogunk mondani, mihelyst a viszonyok kissé javulnak, negyedévenkint mindössze 1.50 K-t tesz ki, úgy hogy mostantól fogva az

Uj Idők előfizetési ára

negyedévre 6 K és 1.50 K pótdíj, *összesen* 7.50 K
félévre 12 K és 3.— K pótdíj, *összesen* 15.— K

Az *Uj Idők* továbbra is a kedvezmények egész sorát juttatja olvasóinak. Ezekről a szerkesztői üzenetek rovatában találja meg a szükséges tudnivalókat az érdeklődő.

Az UJ IDŐK kiadóhivatala
Budapest, Andrássy-út 16.

júnak van annyi mezőgazdasági tudománya, hogy jól megismeri a vetősaruk vágása nyomát; ezen a kis barázdácskán szépen sort vesznek s egymás után nagy gyorsasággal szedegetik ki a szemeket. A csősz ugyan lármáz, hogy «Varju te, varju te!» néha el is süti rozsdás mordályát, de minderre a varju nem sokat hederít. Mérges károgással felkavarodik ugyan ha a csősz közel jön, de csakhamar megint letelepedik a föld másik végén. Ha aztán a csősznek sikerül egyet-kettőt megfogni a vastőrrel, akkor végre elmaradnak a varjak s legfeljebb panaszos károgással keringenek még a megszokott terített asztal felett, de nem szállnak le, hanem biztosabb vetésre vonulnak.

A kukoricza azonban koránsem menekült meg a veszedelemtől. A varjak helyett csakhamar másféle vendégek jelentkeznek. Ezek az ürgék, melyek épen csak azt várják, hogy a kukoricza felüsse kis, hegyes csiráját a földből, mindjárt átköltöznek árokparti lyukaikból a kukoriczásba, ott aztán lesz dinom-dánom. Míg a mag ki nem kelt, addig nem igen bántja az természetű lovai tévednek bele a táblába s tesznek iszonyú rombolást.

Aztán maga a bús csősz is azzal tartván, hogy: «Ki mit őriz, abból él» — bizony megsütöget éjjelenként egy pár csövecskét s ezzel enyhíti a gyerekek, kutyák s lovak pusztításai miatt érzett keserű bánatát.

Ha meg érni kezd a kukoricza, akkor a seregélyek látogatják meg, társulva a varjak seregeivel, melyek rég elfelejtették már a tavaszi veszedelmet.

Ilyen sok viszontagság között érik meg a kukoricza, midőn a törés ideje elérkezik.

A buzgó csősz szívéről mázsás kő esik le, a mint a szedők korán reggel kiérkeznek s hozzáfognak a munkához.

Csakhogy már úgy kukoriczatörés táján hűvösek szoktak lenni a reggelek, legelébb is tüzet raknak hát a tábla szélébe s a szedő lányok, asszonyok, a mint kiérnek a sor végére, egy-egy kicsit oda kuporodnak a pislogó tűz mellé s merengetik gémberedett újjaikat. Legész!» azzal kiveri a pipáját, s nagy lassan odébb ballag a barázdán, a másik csapat szedőhöz azoknak beszéli el, hogy hány ürgét fogott a nyáron.

Apránként aztán letördelik a kukoriczát, estére be is takarítják szépen. Vigan dalolászva elszélednek a szedők, a csősz kikapja holdjától a maga egy-egy vékáját, engedelmet kér a gazdától: «ha talán hibázott volna» s összeszedvén ócska motyóját, haza felé ballag a faluba.

Pusztán, elhagyatva marad a letarolt kukoricza-tábla, száraz leveleit búsan zörgeti a csipős esteli szellő. *Sz. B.*

KUKORICZATÖRÉS. Neogrády Antal rajza

ürge, mert restelli keresgetni; nem olyan okos mint a varju, hogy könnyen rátalálna, hanem a mint a kibúvó csira megmutatja, hogy hol a mag: akkor bezzeg van aztán szüret! Egyiket a másik után ássák ki ezek a torkos, kopasz kis állatok, nagy keservére a csősznek, a kit a gazda naponként ócsáról, hogy hijába szedi a rengeteg nagy bért, mégis mind kihányatja már a vetést az ürgével!

A csősz aztán elkeseredésében, egész nap fonja a lószőr-hurkot, rakja ki a csapdákat s meg is fog nehány kis pusztítót, de hiába: egy helyett jön kettő.

E közben a kukoricza — a mi megmarad — hatalmas növekedésnek indúlván, a mag is elveszti kellemes édes ízét s tovább nem kell az ürgének.

Ezután nyugodalmas napok következnek a csőszre, a kukoricza is békén növekedhetik, ha ugyan eső jár rá.

De hát ez a békés állapot sem állandó. Csak addig, míg a csövek zsendülni kezdenek.

Nosza, még csak akkor zúdúl neki a veszedelem minden felől.

Legelébb a majorbeli béres-gyerekek fedezik fel, hol immár lehet sütögetni az új kukoriczát, azután a tanyai kutyák éheznek egy-egy kis gyenge csemegére, majd a szomszéd bitangoló alább az idő is jobban telik így, úgysem látja a gazda, oda jár most valamerre másfelé.

Az egyik szedő, Julis azonban nagyon érzékeny szívű, eszébe jut, hogy hiszen van még olyan kései, éretlen cső elég a táblában; megsajnálja, hogy hátha ez a gyengeség is fázik? Mindjárt keres is egynéhányat s oda viszi a tűzhöz, megsütni. Mire gazduram elővetődik már akkorára csak a csutkája marad.

No, de aztán a gazda is elővetődik s neki indúl a munka javában, egymás után szaporodnak a cső-halmok, telik a zsák hogy jobban sem kell, a csősz pedig dicsekedve mondja, hogy: lám, milyen jól megőrizte, hijja sincs. De nem is vitt ő tőle el sem ürge, sem varjú, sem egyéb egy szemet sem. Nem ugyan ő tőle, mert hát a mit ő őriz, az aztán meg van őrizve!

Mintha nem is tudná, hogy mit nevetnek az asszonyok a nagy dicsekedésre, sőt még a csintalan Julis beszédét is hallatlanná teszi, a ki azt kérdi tőle:

— Azt mondják, István bátyám, hogy kár a kukoriczát őriztetni, mert ha nem őrzenék, úgy csak az ürge, meg varjú hordaná, így meg a csősz is pusztítja.

Ilyesmire már igaz lelkű, ártatlan csősznek nem is méltó felelni. De nem is cselekszi, csak magában morog, hogy: «Hosszú haj, rövid

EGYVELEG.

* **Legmesszebbre látható** a világító tornyok között jelenleg a Sandy Hooktól délre New-York kikötője mellett felállított világító torony fénye. Tiszta időben már 80 kilométer távolságból látható. Lencséinek átmérője $2^3/_4$ méter. A Finisterre-fokon most épülő torony fénye azonban még erősebb lesz, különösen éjjel.

* **Az amerikai «Erie-telefon-részvénytársulat»**, melynek jelenleg 92 ezer előfizetője van, egy telefon-továbbító gép, valamint egy négyszeres telefon feltalálójának egy millió dollár jutalmat igér.

* **A minap elhalt Vanderbilt Kornél,** kinek vagyonát másfél milliárdra becsülik, még életében kiszámította, hogy két felesége egyenként átlag ötven millió dollárjába került, holott egyik sem vitt a házához egy fillért sem.

* **Az új zeelandi parlament,** minthogy ott a nők is választók és választhatók, a választások ideje alatt minden vasúti vonatra érvényes szabadjegyeket adat a nőknek.

* **Japánban a gyárak,** különösen a szövőgyárak oly annyira elszaporodtak, hogy a munkásokat valósággal mindennemű kedvezményekkel csalogatják, sőt ügynököket fizetnek munkások szerzése végett. A versenyzés rövid idő alatt oly nagy lesz, hogy a gyárak folytonosan perlekednek egymással a munkások miatt s némelyik titkos rendőröket tart, hogy a versenytársa által «ellopott» munkásokat kikutassa.

* **Az orosz császár udvarában** jelenleg 98 különféle tiszt szolgál, köztük 19 tagja a czári családnak s 15 tengerész.

* **Peking** sajátságai közé tartozik, hogy a házak tetőit az uralkodó család színe szerint sárga téglákkal fedik be.

meinek hatalmas lüktetése s dallamának bensőségessége annyira zsoltárszerű. A szöveget itt adjuk magyar fordításban:

Ismertek egy maroknyi népet?
Egy szálig minden fia hős;
Jogait Istentől nyeré meg
S vérzett értök ezernyi ős;
Mégis jármot viselt sokáig
S nyögött rabszolgasors alatt,
De a mit oly régóta áhít,
Kivívja, s szabad lesz, szabad!
Függetlenség, szent lobogódat
Bontotta ki erős karunk,
Dicsőségünkről zeng a szózat,
Mit vásznáról olvashatunk.
Szent redőinek susogása
Győzelmi dalként elragad.
Szabadok leszünk nem sokára;
Minden búr szabad lesz, szabad!

Ismertek hont, mely párja volna,
Hasonló ahhoz, mely övé?
Munkás verejtékkel lakója
Mily gyakorta öntözgeté!
A természet minden csodája
Halmozódva itt egybegyűl.
Vadja, gyümölcse, gabonája
S ércze: kincs, mely ki nem merül.
Zengjük dalunk, hadd verje vissza
Zengését az ekhós csalit.
Ez a föld, mely vérünket iszsza,
Boldoggá tette fiait.
Meg is védjük minden vetését,
A falvakat, a nyájakat
S elnyerjük harczunk érdembérét,
Hogy szabad lesz a búr, szabad!

Ismertek-e országot, a mely
Igazságot jobban becsül
S mely, bár gyönge, a brit hatalmat
Meg tudta törni emberül?
Az átkos brit megint tömérdek
Fegyveres népet hoz reánk,
Ellenséges hadakkal támad
Mindenfelől, édes hazánk.
De hadd jöjjön, mi készen várjuk,
Transzváliak, ne féljetek!
Halál vár itten ő reájuk,
Szép és szent a ti ügyetek.
Velünk az Isten. Véd bennünket,
Golyóinknak ő ad irányt.
Az Úr nem hagyja el ügyünket,
Az Úr, az Úr vigyáz reánk!

VIRÁGOS KERT A HÁZTETŐN.

A nagyvárosokban, a hol minden talpalattnyi tért el szokott foglalni az építkezés, gyakran fogja el az embert a vágy egy kis szabad levegő, kék ég, egy pár fa, vagy néhány szál virág után. A közkertek rendszerint túlságos népesek szoktak lenni, arra meg, hogy benn a városban magának is legyen kertje, még a gazdagoknak se mindegyiknek telik. Ezért tesz a nagyvárosi ember, ha ideje és pénze engedi, akkora kirándulásokat, hogy vidéki szemmel mérve utazásnak is beillenék. Ezért vásárol, ha pénze van rá, virágot a boltban, hogy asztalát ékesítse, élénkítse vele. És ennek a vágynak, az ember veleszületett, a természet után való vágyódásának az eredménye az a sikerrel kecsegtető kezdeményezés, mely egy Tabary nevű párisi embertől indult ki: virágos kertté varázsolni a házak födelét.

Tabary úr eredetileg kőfaragó iparos volt s ornamentális faragványokat készített a házak díszítésére. E munkájával csinos vagyonra tett szert és nyugalomba vonult. Nagyobb utazásokat tett Algirban és Kelet-Ázsiában, a hol nagyon megtetszettek neki a különféle virággal diszített terraszok. Innen merítette érdekes eszméjét.

Visszatérve Párisba, telkeket vett és két hatemeletes házat épitett rajtuk. A házakat nem a szokásos módon tetőzte be, hanem teljesen lapos tetőt készíttetett, erre földet rakott és beültette mindenféle virággal. A magas fekvésű kerteket csodálkozva és gyönyörködve nézték az utczai járókelők.

Az újszerű kertekbe liftek vezetnek föl, melyek egy üveges, födött pavillonban végződnek. E pavillonból kilép az ember a háztetőre, a hol lépcsőzetesen három terrasz emelkedik, vas-földjáróval összekötve egymással. E terraszok magassága egy-egy hetedik, nyolczadik, illetőleg kilenczedik emeletnek felel meg. A legmagasabbik, a mely magának az üveges pavillonnak

BÁRÓ PERÉNYI ZSIGMOND SÍRJA A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

CSÁNYI LÁSZLÓ SIREMLÉKE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

tetején áll, 32 méter magasságban van a föld színe fölött.

Ebben a földfölötti tündérkertben a legkülönfélébb virágok nyílnak, még a ház kéményeit is befutotta mindenféle kúszó növény. Gyümölcsfák is nyílnak és teremnek benne, sorba állítva a kerítés mellett. Az idei tavaszszal már pompás cseresznyével kedveskedett a háziúr vendégeinek, melyek itt, a háztetőn teremtek. A gyepágyak között utak vezetnek, melyeknek széle magnoliával, tulipánnal, fuxiával s más egyéb kedves virággal van ízléses összeállításban beültetve. A gyepből itt is, ott is rózsabokrok emelkednek a virágoknak minden képzelhető fajtájával együtt. Különösen a chrysanthemum, mai napság az ősz legkedveltebb virága, tenyészik itt szépen és csodálatoskép három-négy hónappal hamarább kezd virágzani, mint egyebütt. Ha még hozzáveszszük a kilátást Párisra s az utczáknak a néző lába alatt zsibongó életére, valóban nem mindennapi látványosság az ilyen kert.

Pedig alapjában nem is olyan boszorkányság egy ilyen kert berendezése. Tabary úrnak az Avenue de Suffren-en levő házán a három terrasz felülete összesen 400 négyszögméter. A föld mindenütt 50 centiméter vastagon áll a tetőn s így összesen 90 köbméter földet kell fölszállítani. Ezt a földmennyiséget közvetlenül a legfelső emelet mennyezete tartja, melyet e czélból valamivel erősebb vasgerendákkal és a falba illesztett vastartókkal kellett ellátni.

Mindent összevéve a kert sulya nem nagyobb, mint a rendes tetőszerkezeté s a ház szilárdságát és biztonságát cseppet sem veszélyezteti.

Némi nehézséget okozott annak megakadályozása, hogy a víz át ne szivárogjon a hatodik emeleti lakásba. Ezt a problémát is sikerült megoldani a következőképen:

A mennyezet fölé egy czement-réteget raknak, erre egy finom homokréteget, erre megint egy jó vastag, kátránynyal beitatott itatóspapiros-szerű anyagot helyeznek. Egy második homokréteg, e fölött meg még egy czement-réteg teljesen vizhatlanná teszi a mennyezetet. Az utakat deszkapallóra szórt kavicsból csinálják. A kert felülete e mellett kissé lejtős is, úgy hogy az esővíz könnyen lefolyik a levezető csatornába. Az első ilyen függő kert sikerén fölbuzdúlva, Tabary úr egy másik házának tetején is csinált kertet, még pedig jóval nagyobbat. Ennek területe 530 négyszögméter s a rajta levő termőföld mennyisége 130 köbméter. Ez az épület Páris közepében, a Valois-utczában van s zöldelő, tarka színekben pompázó födele bájosan élénkíti a házsorok egyhangúságát.

Az elmés kezdeményt Párisban, a hol az újításnak, ha ízléssel párosúl, nagy kelete van, hamarosan fölkapták. Több újon épült házon rendeztek be ilyen kertet s az első nyilvános épület, a melynek tetején virág nyílik és gyümölcs érik, az új Automobil-klub épülete.

Mindenki szívesen látja az ilyen újítást, a mely kellemes látványt nyújt, a ház lakóinak sok élvezetet szerez s aránylag nem is olyan drága.

SEBÉSZETI GYÓGYÍTÁSOK ÁLLATOKON.

A sebészet rendkívüli haladásának áldásait ma már nemcsak az emberek élvezik, hanem mindinkább terjedő arányokban az állatok is, az oroszlántól le a patkányig. Egyes állatok drágasága s még több esetben gazdájuk veszedelme okozza, hogy czélszerű orvoslással igyekeznek őket életben tartani, vagy használhatóságukat meghosszabbítani.

Az oroszlánoknál a sebészeti munka természetesen nagy nehézségekkel jár. Rendesen eledelükbe vegyített morfiummal és atropinnal kábítják el őket, aztán megkötözve teszik föl a bonczoló-asztalra, hogy eltört lábaikat bekötözzék, vagy fájó fogaikat kihúzzák. De volt már rá eset, hogy e nagy állatok egész türelemmel állották ki a műtétet. A párisi állatkert egyik nagy elefántjának odvas fogát igen kényelmesen lehetett kitisztítani és plombirozni; az állat nyugodtan tűrte az eljárást, sőt láthatólag hálát tanusított orvosa iránt. Hasonlókép tapasztalták azt is, hogy egy oroszlán az orvosát, a ki két fájó fogát kihúzta, hónapokon át kedvelte, s mindenkor hozzá dörgölődzött és szerette, ha megsimogatta.

A gyógyítás módja sokszor csaknem komikus. Angliában pápaszemet illesztettek egy rövidlátó kutya szemére, teheneknek mesterséges lábat készítettek, egy farkasnak saját maga által elrágott nyelvét összevarrták, egy macskának gyomrából kivették az elnyelt horganyt. London egyik híres sebészéhez egyszer egy fiú egy fehér patkányt vitt, melynek farkát az egérfogó eltörte. Az orvos meggyógyította az állatot, s mosolyogva fogadta el a gyermek pennyjét, mint honoráriumot.

Leggyakrabban a kutyáknál tapasztalták, hogy háládatosak orvosaik iránt. Birminghamban egyszer a kórház kapusához oda ment egy fekete göndör-setter kutya s nyöszörögve nyújtotta felé törött lábát. Az előhívott orvosok bekötözték a sebet s az állat nyugodtan tűrte az elbánást, mikor pedig meggyógyúlt, bizonynyal hálából, a kórház állandó kutyájává lett.

A KUKORICZATÖRÉS.

Sok baj van a kukoriczával is, míg megérik, míg a padlásra vagy góréba kerülhet.

Alig vetik el, rögtön nagy mozgalom támad a környék varjai seregében s örvendező károgással csapatonként ellepik a kukoricza-földet. S arra való az a hosszú, hegyes csőrük, hogy ügyesen kivágják vele az elvetett szemet, egyiket a másik után. Különösen könnyen megy pedig a károgó vendégek dolga, ha géppel sorba vetették a kukoriczát, mert a ravasz var-

Utcza a házak közt.

Egyik munkás-ház.

MUNKÁS-HÁZAK BUDAPESTEN. — Nándor Pál amateur fényképei.

külső dísz is mind több művészettel és izléssel csatlakozik. Az ünnepi könyvpiaczra változatosságot és bőséget hoztak a közelebbi napok is.

Az *Athenaeum-társulat* kiadványai ezek: «*Rejtélyek a történelemből*», elbeszélések, irta *Donászy* Ferencz, ki az érettebb ifjúsághoz szóltában a hazai történelmi események előadásának oly vonzó formáját találta meg, hangulatban és hangban is. Szép s jellemző korrajzok a kötetben: A győri érczkakas. A bölcsek köve. A kincses vessző. Az arany szalamandra, mely utóbbi tiz elbeszélés sorozata. A derék könyv ára több képpel illusztrálva, szép kötésben 3 frt 50 kr. — «*Leánytörténetek*», elbeszélések az ifjúság számára, irta Halden Erzsébet, négy szinnyomatu képpel. Idegen szerző, ki ügyesen meríti tanulságos képeit a családi körből. Ára díszkötésben 2 frt 40 kr. — «*Magyar nők*», irta Gaál Mózes. A magyar történelembol élénken szinezett rajzok, női képek, példaadásúl festve. Ára 3 frt. — «*A mesztiz*», és még három elbeszélés Amerikából; az ifjúság számára irta Pajakin Frigyes, kit a külföld Linek Lajos tizennégy eredeti rajzával illusztrálva adta ki s ára 1 frt 40 kr.

A két imposztor. Irta *Jakab Ödön*, ki ezúttal gyermekeknek írt gyermekekről. Két vásott fiú szünidei kalandjait meséli el érdekes előadásban. Pali meg Laczi megunják otthon az egyhangú csöndes életet s megszöknek. Százféle kalandon, sok nyomorúságon esnek keresztül. Bolyongásaik közben egy remetéhez kerűlnek, a ki tanítja őket; véletlenül fölgyujtanak egy erdőt, a miért csendőrök fogják el őket. Végre ismét haza kerülnek, a mikor eszükbe jut és maguk is vallják a közmondást: mindenütt jó lehet, de mégis legjobb otthon! A könyvet díszes kiállításban adta ki a Franklin-társulat, s *Neogrády* Antal számos szép rajza diszíti. A sikerült képek közül mai számunkban mutatványt is közlünk. Az érdekes ifjusági olvasmány ára 1 frt.

nyeit. A hogy ő végig vezet bennünket a napsugaras Andaluzián, Velencze festői emlékei közt s a norvég fjordok csodás világában, nemcsak élvezetes, de tanulságos is. A költő mellett ott van mindig a nagy műveltségű ember is, s míg az gazdag színezetű képeivel, mély megfigyeléseivel szórakoztat, addig emez biztos kézzel rajzolja nemcsak a mai állapotokat, hanem föllebbenti előttünk a múltak fátyolát, s a történelem és hitrege alakjait varázsolja elénk a jelenbe. Spanyol és skandináv útjai az ujdonság ingerével is hatnak, de Velenczéről, s az olasz városokról is igen sok eredeti benyomással, új felfogással lepi meg az olvasót. A munkának, melyet az Athenaeum adott ki és 71 szövegrajzzal és 42 képmelléklettel diszített, ára díszkötésben 10 forint; csinos borítékba fűzve 8 forint.

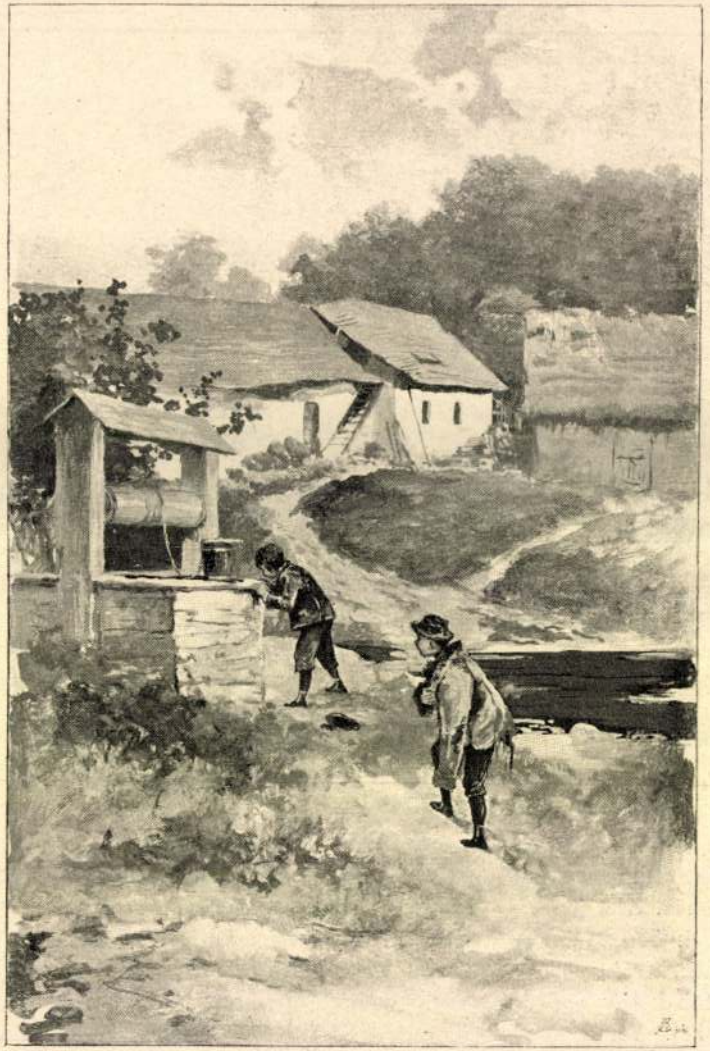

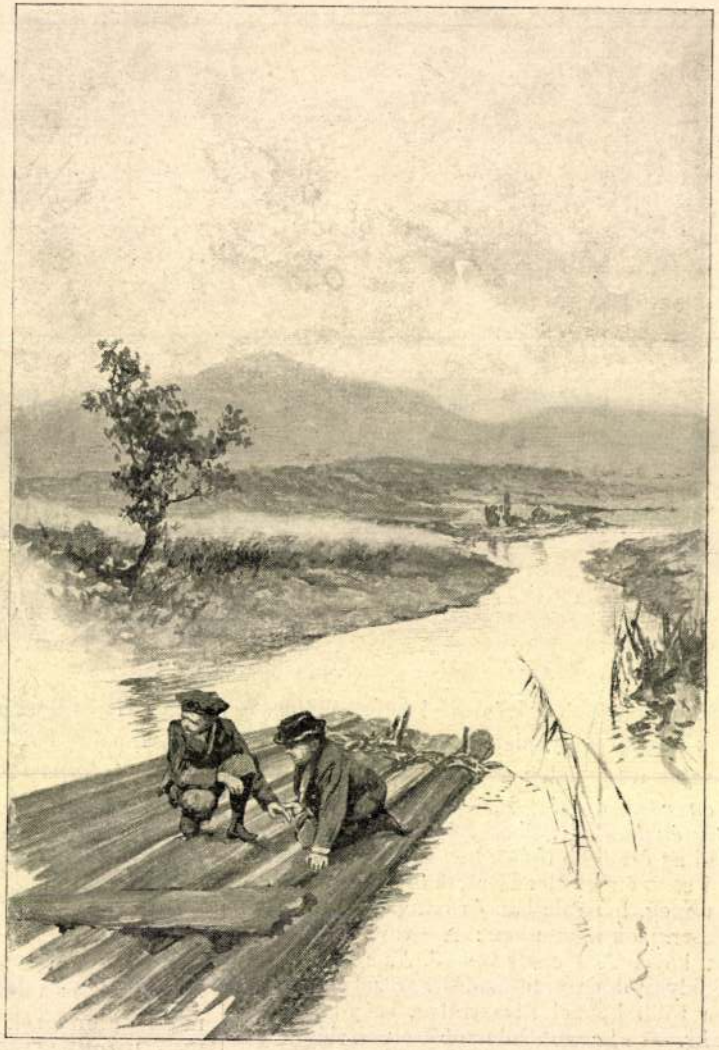

NEOGRÁDY ANTAL RAJZAI JAKAB ÖDÖN «KÉT IMPOSZTOR» CZÍMŰ ÚJ MUNKÁJÁBÓL. (Kiadta a Franklin-Társulat.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Igaz dallal, igaz könnyel,
Igaz szóval kérlelém;

az intézmények fejlődését, akár a kimagasló államférfiak, Széchenyi, Wesselényi, Dessewffy, Kossuth

Neogrády Antal

Vas. Ujs. 1899. 875. l

Magyar természeti és vadászképek. Irta *Bársony* István. Bársony István szépirodalmi munkásságának javarészét a természet szépségeinek rajzolására szentelte s hogy mily sikerrel, azt mutatják eddigi művei, melyek népszerűvé tették nevét a magyar olvasóközönség előtt. Legújabb könyve, a «Magyar természeti és vadászképek», méltán sorakozik előbbi munkáihoz. Huszonöt apróbb dolgozatát válogatta itt össze, melyekben elvezet bennünket a mocsarak rejtelmes világába, az erdők csöndjébe, a napfényes rónákra, érdekfeszítően ir le különféle vadászatokat, fogoly és nyúlhajtást, rókanyomozást, orvvadászokkal való küzdelmet, stb. Bársony István mindent a vadászember élesen látó szemével néz meg s a költő szivének melegével ir le. Nyelvezete hozzásimúl a tárgyhoz: néhol lágy, ábrándos, majd erőteljes. A díszes kiállítású könyvhöz *Neogrády* Antal festőművész készített szép szövegközi és részben külön lapokra nyomtatott rajzokat. A sötétzöld vászonba kötött könyv czím-oldalát színes vadászkép díszíti. A könyvet az Athenaeum r. t. adja ki; ára díszkötésben 6 frt 50 kr.

Dalunibarátok

II. ESTÉLY WENCKHEIM FRIGYESNÉ PALOTÁJÁBAN.

(1894 febr. 19.)

A legközelebbi estély ismét a Wenckheim palotában folyt le 1894 febr. 19-ikén este 9 órakor. A rendezőbizottsag, melynek tagjai br. Radvánszky Géza, Végh János, Wohl Janka, Aggházy Károly és a *titkár* voltak, ezúttal is megtette mindazt, ami az estély fényének és sikerének emelésére szükséges volt. Kimondatott azonban, hogy az estély fesztelen jellegű legyen, néhány zenei számmal és csakis hazai művészek közreműködésével s ami különösen hangzik, az is kimondatott, hogy az estélyre a Kör minden tagja meghivassék. Intézkedés történt továbbá, hogy a legyező-kiállítás maradandó emlékére kisorsolás céljából Rauscher Lajos tervezete alapján készült és Galovitz által faragott *600 frtos elefántcsont legyezőt,* melynek lapja Neogrády Antal festőnk művészi ecsete alól került ki, a szünet alatt sorsolják ki és ha a tagoktól amatőrszerűleg készült emléktárgyak volnának beszerezhetők — körülbelül 30 drb, — azok is ekkor sorsoltassanak ki. E tárgyak megszerzésére Pejacsevich Katinka grófnő kéretett fel egy bizottság támogatásával.

Az estélyen a *ház úrnője* és gr. Dessewffy Aurélné a Kör elnöke fogadta a vendégeket. Ez alkalommal Ney Dávid az Operaház tagja Kopisch után Radó Antal által magyarra fordított „*Nökk*" című balladát is elénekelte. Ez énekes-mithosz az északi népek egy

(1893 márc. 17.)

Gr. Károlyi Alajosné palotájában megtartott első zenei és irodalmi estély fényes sikere csakhamar újabb és újabb estélyek rendezését vonta maga után.

Az 1893. év január havában a zenészeti szakbizottság javasolta egy hangverseny rendezését, ami elfogadtatván, gr. Wenckheim Frigyesné sz. Wenckheim Krisztina grófnő, a bizottság elnöke, azonnal felajánlotta a hangversenyre palotáját. A tetszéssel fogadott ajánlat után az előintézkedések megtételével Aggházy Károly bizatott meg, az egésznek rendezésére pedig Rakovszky Géza, Végh János, Fenyvessy Ferenc, Aggházy Károly és Szendrei János titkárból álló bizottság küldetett ki. A programm is csakhamar elkészült s az estély márc. 17-ikének esti 8 órájára tüzetett ki.

A főváros színe-java jelent meg gróf Wenckheim Frigyesné stáció-utcai palotájának csillogó táncermében, hogy a Műbarátok Köre által rendezett hangversenyt végighallgassa. Az estélyen fényes báli toilettes közönség volt jelen, élén ezúttal is Jenő főherceggel. Az érdekes műsort Szendy Árpád nyitotta meg, majd Hubay Jenő, Grünfeld Vilmos és Popper Dávid hármasa követte. Utánuk Sz. Bárdossy Ilona az Operaház tagja énekelt. Kiemelkedő pontja volt a műsornak Mühlen Rajmund berlini kamaraénekes éneke. A hangversenyt Koesler János tanár vezetése alatt a *Zeneakadémia énekkara* fejezte be Brahmsnak vegyes karokra írt cigánydalaival. Az estély költsége 1600 frtra volt előirányozva s csak jelentéktelen összeggel került többe.

Neogrády Antal

vizi manójáról. Hubay J. és Popper D. pedig hegedű- és gordonka szólókkal gyönyörködtettek.

A szünet alatt *kisorsolták a szép leányzót, melyet* br. Radvánszky Géza *nyert meg.*

De talán a legérdekesebb pontja volt az estélynek *Körünk működővelő tagjai* által készített mintegy 30 db. műtárgynak a jelen volt tagok közt történt kisorsolása. Ez úton gr. Almássy Tasziló, Cebrián Róza grófnő, Czóbel Minka, Földváry Emília, Hegedüs Sándor, gr. Károlyi Alajosné, Krauszné Wahrmann René, br. Orczy Tekla, Ormódy Róza, gr. Pálffy Lipót, Pejacsevich Katinka és Jolán grófnők, gr. Széchenyi Imréné, gr. Szirmay Paula, Wohl Janka, gr. Zichy Géza, gr. Zichy N. Jánosné által felajánlt vagy készített festmények, könyvek, hímzések stb. jutottak a nyerők birtokába. Oly kedves és érdekes meglepetés volt ez, hogy azt mint egy kis művészi versenyt a jövő

Neogrády Antal
Vas. Lpi. 1897. 830. l.

Neogrády Antal: *A kis kedvencz.*

	KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
	JANUÁR 31 nap — 3. hét
16 Vasárnap	
17 Hétfő	
18 Kedd	
19 Szerda	
20 Csütörtök	
21 Péntek	
22 Szombat	

Neogrády Antal festménye. **Viszontlátás.** A téli tárlatból.

Uj Idők 1895. 50 f.

áldani az istent, mikor végre Péntekvár tájára jutottak. És boldogan dugta ki fejét az ablakon, látni a derék várost, a hol nincs valutarendezés, nincs fillokszera-öldösés; de van egy ágy, a melyben a végtárgyalás kezdetéig el lehet nyujtózni.

A pályaudvar keskeny perspektívájában kellemetlen dolgok tűntek szemébe. Lombos, felzászlózott diadaliv, mereven sort álló tüzoltóság, fehérruhás leánykák, reggeli hét órakor frakkosan száguldozó rendezők és töméntelen sokaság. A vasuti töltés mentén nagyokat puffantak a tarackok. Egy föltétlen gyógyszerészségü tüzoltófőparancsnoki hang elbődült: »*Vigyázz!*« mire a trombiták rádördítették a Kölcsey himnuszát, a mi azonban a helybeli »*dalárda*« kékszalagos tagjait egy csöppet sem akadályozta, hogy közbe ne zengjék jeligéjőket: »Él, él, él. . . . jenadal, jenadal, jenadal, . . . sabarát, sabarát, sabarát. . . . ság, ság, ság!«

»Itt valami zászlószentelés van s ezzel a vonattal érkezik a zászlóanya«, gondolta magában Márton; és megszállotta őt az unalomnak az a kietlen érzése, mely minden régi ujságírót környékez az ilyen ceremóniák láttára.

Fület tépő éljenzés, trombitálás, éneklés közepett állt meg a vonat.

»Az ördög vigye el őket!« kivánta tiszta szivből a reporter. »Ezen a réven még hordárt se kapok!«

És minden remény nélkül nézett ki az ablakon.

Most azonban egy frakkos, izgatott, kövér, izzadt és nyájas ur vágtatott végig a vonat mentén, szűntelenül azt hangoztatva:

— Fejér Márton úr ő nagysága? Fejér Márton úr ő nagysága?

»Brávó!« kiáltott magában Marci, »Ez a becsületes *Zöld szerecseny*, a ki e pokoli felfordulásban sem feledkezett meg rólam.«

És leszólt a lázasan kereső uraságnak:

— Itt vagyok, kérem!

Ennek hallatára a fürge gömbölyűség mint a varázslás termett fönn a vaggon folyosóján és levett kalappal, kopaszságát törülgetve, zavartan hajlongott:

— Van szerencsém magamat bemutatni . . . Schnautz János, a város polgármestere . . . Ez a szerencse, ez a kitüntetés, valóban . . .

De ezalatt a folyosó már megtelt kokárdás és lihegő rendezőkkel, a kik Fejér Márton lába alól kikapták a földet s a következő pillanatban letették egy szép kölcsönvett szőnyegre, szembe az ezüst Lohengrin-sisakos tüzoltófőparancsnokkal s a dühösen éljenző sokasággal.

A szegény fiu ordítani akart, hogy hagyják őt békével, de egyszerre ijesztő csönd lett és az előbbi kerekded polgármester megszólalt:

— Felvirradt végre a dicső nap hajnala, melyen Péntekvár új birtokosát nagyságod személyében színről-színre tisztelhetjük. (Riadó éljenzés.) Ezen hely és ezen pillanat azonban csak azon kivánságunk alázatos kifejezését engedi meg, miszerint Fejér Márton ő nagyságát a magyarok istene az emberi kor legvégsőbb határáig éltesse! (Tomboló éljenzés, kendők lengetése, trombitálás és ének: »Él, él, . . . jenő, jenő! Él . . . jehenő!«)

Márton elsápadt. Az csak a novellákban szokásos, hogy az ember az ilyen szituációt — fokozás kedvéért — nem érti meg legott.

Most előlépett egy vörösöves, érdemjeles pap:

— Alázattal üdvözlöm szeretvetisztelt kegyurunkat, a rég vártat, kiről eddig csak *ad aram* lehet-e megemlékeznünk, de a kinek most magyar szívvel és ajkkal kiáltjuk: éljen! (Riadal és taps.)

Ezután egy fekete magyar ruhába öltözött, feketeszakállas, sovány ur kezdett szólani:

— A helybéli helvét hitvallásu evangyélmi egyház részéről csak az irás e szavaivall köszöntömm nagyságodat: »Jól vagyonn, jámbor és hív szolgámm, kevesenn voltál hív, többre bizandlak ezután, menj bé a te Uradnak örömébenn, ámmen!« (Zajos éljenzés.)

Végre egy kis öreg, görbe emberke került elő elő valahonnan:

— Mint a péntekvári izraelita hitközség hitszónoka, mély tisztelettel üdvözölvén nagyságodat, azon reményünknek adok kifejezést, miszerint nagyságod a különböző vallásfelekezetek közötti jó egyetértést ápolni kegyesen el nem mulasztandja.

A tombolás siketítő lett. Az elkábult Márton nem tudott többé magáról. Csak homályosan rémlett neki, hogy a fehérruhás leánykák földreszórt virágain gázolva, a Lohengrin-sisakos operettbeli generális oldalán elhalad a tüzoltóság arcvonala előtt, azaz — mint annyiszor írta — szemlét tart, aztán — mint annyiszor írta — megelégedését fejezi ki, majd átvesz — mint annyiszor írta — egy kis leánytól egy malomkőnyi bokrétát és — mint annyiszor írta — kegyesen megsimogatja a szép gyermek piruló arcát.

Mire magához tért egy kicsit, a város diszfogatán ült, a polgármester mellett. A bakon fényes hajdu feszített és hátra lógatta címeres tarsolyát.

A polgármester mintha beszélt volna:

— A mi örömünk igazán kétszeres, nagyságos uram. Magasztos érzemény támad kebelünkben arra a gondolatra, hogy a mi urunk, e dominium ura, mint sikerült kitudnunk, magyar iró, sőt nem átallja sokszorosan milliomos létére a sajtót szolgálni. Jól van ez igy! Valóban az igazán függetlenek a jogosúltak irányt adni a közvéleménynek. Fenkölt vezércikkeit az *Összetartás* hasábjain lelkesedve olvassuk. Nemes demokrataságának bizonysága az is, hogy nem a kastély termeiben száll meg, hanem a szerény fogadóban. Csoda-e, ha imádja e nép az ő új földesurát? A ki nábob, de azért publicista is, a mi emberünk!

A Márton fejében tíz malom kelepelt egyszerre, Szerette volna a fülébe kiáltani a polgármesternek,

Megy a gólya . . .

Megcsipte a lombot a dér,
Hull a fáról a falevél,
Egyenként hull le a tóra.
Megy a gólya, száll a gólya . . .

A tó partján kicsi gyerek,
Egymagában ott pityereg :
— Ne hagyj itt a hideg tóba,
Mamát kérek, édes gólya!

— Fiam, fázom, rá nem érek
Kihalászni innen téged,
Félévig még várj a tóba,
Tavaszszal majd jön a gólya . .

B. L.

NEOGRÁDY ANTAL képe az *Uj Idők* számára.

Uj Idők 1895. 47. 32

Harmadik csengetés.

(Jelenet.)

SZEMÉLYEK: *Ráskai Felicia* bárónő, fiatal özvegy.
Tardányi Pál.
Vasuti kalauz.

(Vasuti állomás a határszélen. Két vonat keresztezi egymást és egyszerre áll meg párhuzamos síneken. Idő: Délelőtt 10 óra 45 perc.)

Felicia (gyászt visel, arcát sürü fekete fátyol boritja. Kihajol az első osztályu kupé ablakán és megszólitja az arra sietö kalauzt): Kérem, nem kaphatnék egy pohár vizet?

Kalauz: Marchegg, 15 perc! (Feliciához): De igen! Csak tessék leszállni és a vendéglőbe menni. (Elrohan.)

Pál (Kihajol a szemközti harmadik osztályu kupé ablakán): Milyen udvariatlanok ezek a vasutasok! (Feliciához): Azonnal hozok vizet, asszonyom. (Leszáll a kijárat felé levő oldalon.)

Felicia (összerezzen, a mint Tardányi hangját hallotta): Mi volt ez? Álmodom, vagy ébren vagyok? Ez a hang . . .

Pál (visszatér az elöbbi úton és az ablakon keresztül Felicia felé nyujtja a vizet): Tessék, asszonyom!

Felicia (jobb kezével a pohár után nyul, mialatt a másikkal föllebbenti a fátyolt): Tehát még se csalódtam: ön az Tardányi?

Pál (a mint megpillantja Felicia vonásait, összerezzen és elejti a poharat): Felicia!

Felicia: Hát még rám ismer? Pedig én azt hittem, hogy nagyon megváltoztam.

Pál (hévvel): Sokkal szebb, mint valaha! (zavarral): Azaz, bocsánat . . . ügyetlen voltam . . . de megyek azonnal egy pohár vizért.

Felicia (nyájasan): Ne siessen olyan nagyon. A szomjúságom már elmult.

Pál (félre): Az enyém pedig ujból fölébred! (Hangosan): Engedje meg . . . Látom, hogy gyászban van . . . Részvétemet óhajtanám kifejezni, de nem tudom, hogy kit gyászol.

Felicia (lesüti tekintetét): A férjem halt meg . . . ezelőtt három hónappal.

Pál (gépiesen): Úgy . . . a férje . . . De hisz' ön akkor (magába): De hisz' akkor szabad!

Felicia: Özvegységem első idejét a nénémnél töltöttem, a ki Bécs mellett lakik, most pedig megyek haza birtokomra, hogy beletanuljak az önállóságba. (Sóhajtva): Keserü kenyér a nőnek az önállóság . . . De ön Tardányi úr, hova megy ön?

Pál: Oda, a hol leszoktatnak majd az önállóságról. (Tettetett vigsággal): Lássa, én azt mondhatnám, hogy keserü kenyér a függés, de nem mondom, mert csak ezután kóstolok bele.

Felicia (bámulva): Nem értem.

Pál: Pedig olyan egyszerű a dolog. (Azon a hangon, mint a bemutatásnál szokás): Tardányi Pál, *végzett* földbirtokos, *volt* képviselő és *leendő* farmer.

Felicia (megijedve): Hogyan? Ön Amerikába megy?

Pál: Még pedig harmadik osztályon. Nemde, meglátszik már rajtam?

Felicia (végig néz rajta): Nem mondhatnám.

Pál: Ez nagyon kedves öntől. Pedig én úgy érzem, hogy ki vagyok cserélve, mióta ebbe a harmadik osztályu szakaszba ültem. Valami demokrata láz fogott el, szeretném ha az egész emberiség egyenlő volna és csakis harmadik osztályon utazna. Kezdem megvetni azokat, a kik eléggé elpuhultak, hogy magasabb osztályt használnak.

Felicia (mosolyogva): Engem is?

Pál: Önt nem, mivel nő és minden nő született arisztokrata. Hiába hirdetjük a jogegyenlőséget, mert a míg asszony lesz a világon, a ki egy címért oda adja az érzését, csak puszta fogalom marad az egyenlőség.

Felicia (neheztelve): Ön igaztalan velem szemben, Tardányi úr.

Pál: Én? . . . Bocsánat, én csak általánosságban beszéltem és eszem ágában sem volt . . . Hogyan is mernék szegény proletár létemre egy igazi és valóságos bárónéval kikezdeni?

Felicia (könyörögve): Ne ilyen hangon, Tardányi úr. Fájdalmat okoz nekem.

Pál: Fájdalmat? . . . S önnek! . . . Volt egy idő, mikor minden csepp véremet odaadtam volna, hogy megóvjam a legkisebb kellemetlenségtől. Azt hittem, hogy erre lesz is jogom, meg talán alkalmam. Ön maga engedte meg, hogy ebben a reményben ringatódzam. De aztán bekövetkezett a keserü kiábrándulás: ön másé lett . . . S miért: egy puszta címért!

Felicia: Azt hiszi?

Pál: Mi más oka lehetett volna? Ráskai báró nem volt már fiatal, szellemesebb sem volt nálam, tehát nem szerethetett bele olyan hirtelen. De a hiúság, a nőket megrontó démonok e legveszedelmesebbike, erőt vett lelkén és . . .

Felicia (közbe vág): Eladtam magamat egy hétágu koronáért, ugy-e? (Hévvel) Istenem! ha meggondolom, hogy föltártam egykor egész lelkemet egy férfiú előtt, megengedtem neki, hogy bele pillantson szívem legrejtettebb zugába és ugyanaz a férfiú annyira nyomorultnak tart! (Zokog.)

Pál: Csak gyöngének . . . De ha nem az volt az oka, a mit én eddig hittem, mi lehetett más?

Felicia: S nem jött rá soha magától? Holott tudja, vagy legalább tudnia kellene, ha nem enyészett el minden emlék szívéből, hogy csakis a gyermeki szeretet birhatott rá arra, hogy Ráskai báróhoz menjek nőül.

Pá Atyja kényszerítette?

Felicia: Nem ő, hanem a balvégzete. Tönkre jutott és a mi ennél is gonoszabb: becsülete veszendőben volt. Többet vesztett, mint a mennyije volt és Ráskai vásárolta meg összes váltóit.

Pál: S visszaélt a helyzettel?

Felicia: De mennyire! Kijelentette, hogy atyámat a börtönbe viszi, ha meg nem adja szabadulásának váltságdíját.

Pál: S ez a váltságdíj.

Felicia (csüggedten): Én voltam!

Pál: A nyomorult.

Felicia: De mennyire nyomorult A spanyol inkvizició hóhérjai hozzá képest kontárok voltak. Hogy megkínozta azt az öreg embert, menyire megalázta.

Pál: De miért nem szólt nekem? *Akkor* még segíthettem volna rajtuk.

Felicia: Hogy önt is romlásunkba vigyem?

Pál: Így talán nem vitt bele? A csapás, mely váratlanul ért, elvette eszemet. Neki adtam magamat fájdalmamban a játéknak, kockára tettem mindent, készakarva rohantam vesztembe. Minek már nekem a vagyon, a tekintély, a jövő, ha nem oszthatom meg azzal, a kit szeretek?

Felicia: Szegény Pál!

Pál: Most sajnál, mikor már késő?

Felicia: Sajnáltam akkor is, de nem tehettem más-

Neogrády Antal

NEOGRÁDY ANTAL MŰVEI:

152. Reflexek.
153. Konyhakert.
154. Campanella.
155. Rapallói részlet.
156. Érett kalászok.

KMTársz. 1929. őszi
tárl.

MEGJELENT

Z ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

ÉVKÖNYVE

AZ 1928. ÉVRE.

Gazdag irodalmi és művészi tartalmával a karácsonyi nyvpiac eseményévé lett. Irodalmi részét *dr. Lukács örgy, Herczeg Ferenc, dr. Szmrecsányi Miklós, Pethő Zoltán, rő Ödön, Kézdi Kovács László, dr. Ybl Ervin, dr. Pipics ltán, dr. Milotay István, Csathó Kálmán, Dóczy Jenő, int Lajos, dr. Némethy József* írták. Kétszáz mélynyomású e a Műcsarnok kiállításainak kiváló alkotásait örökíti g 208 oldalon.

Ezt a ritka szép kötetet a Képzőművészeti Társulat *des tagjai* – akik 24 pengő évi tagdijukat befizették — illetmény gyanánt kapják, ráfizetés nélkül.

Az 1929. évtől kezdődőleg belépő új rendes tagok, valant a látogató tagok

15 pengő ráfizetéssel

számvevőségnél (Műcsarnok, Városliget) ugyancsak megphatják, korlátolt számban, amíg a készlet tart. Ezen kitásnál a tagjegyek feltétlenül felmutatandók lebélyegzés gett.

Neogrády Antal

Párizs. 1929. őszi Szalon

NEOGRÁDY ANTAL MŰVEI:

142 Árpakeresztek.
143. Nyár derekán.
144. Parkrészlet.
145. Ólmos fellegek.
146. Nyári reggel.

32

Neogrády Antal

l.

Szépm. Múz. Évk.

I. 163. l.

Herati szőn

98×116 cm. Perzsa,

Heratertej

98×116 cm. Persisch, X

228.

Herati szőn

162×268 cm. 1

Heratertej

162×268 cm.

Neogrády Antal

Éct.

Gell Mad

380.-l

Neogrády Antal

írod

Vas. Lip. 1897 339 l

A kis imposztor c.
képét megvette a király

Neogrády Antal

Felhasznált pillanat c. képe repr.

Vas. Ujs. 1897. 300. l.
(Keppel.) 305. l. (A Műcsarnokból.)

úgy, mint a boldogoknak, emlékét elkoptatja a megszokás. És az élet nem tehet róla, hogy azok az éretlen emberi rügyek, mielőtt kivinnék őket a leányszobának nevezett melegházból, sorra mind azt képzelik, hogy künn, az élet szabad kertjében, valami mesés, különös boldogság várakozik reájuk. Éppen csak ő reájuk, senki másra! Mikor aztán a valóság első leheletétől szétfoszlik az álom, az ilyenféle századvégi okossággal megáldott asszonykának nem jut eszébe, hogy a *félreösmert nők* szentimentális hadát szaporítsa. Kesernyés humorral lát hozzá, hogy azzal, a mit megmentett az illuziók nagy hajótöréséből, elviselhetővé tegye az életét. Valami új életcélt kombinál magának, egy bálványt, a melyben nem mindig hisz, vagy egy játékszert, a mely nem mindig mulattatja. Jó, ha van gyerek. Ha nincs: egypár ékszer meg ruha is megteszi. Vagy valami bizar szeszély. Egy ostobaság. Egy karcsu hátasló, melyet angol lovagló ruhában ül meg az asszony, saját mozdulatainak extravagáns plasztikájában gyönyörködve. Néha azonban megszólal a keserűség az asszony szívében és az asszony ilyenkor rendesen valami ostobaságot mond . . .

Szabolcs jó ideig elgondolkozott a felesége előbbi megjegyzésein, aztán megvető mozdulatot tett és halkan elnevette magát. Maga is sarkantyúba kapta a lovát és mikor a miklósi major alatt utólérte Malvint, nyugodt arccal megszólította.

— Maga az előbb egy megjegyzést tett, melylyel meg akart alázni . . . Ha ilyenekben kedvét leli: nem bánom és nem szándékozom túlságosan komolyan venni . . . Szükségesnek tartom azonban, hogy tisztába jöjjünk egymással bizonyos dolgokra vonatkozólag, a melyek eddig még nem jöttek szóba közöttünk . . . Egyelőre lovagoljon lépésben!

A hangjában volt valami, a mi az asszonyt arra bírta, hogy engedelmeskedjék neki. Mikor már lépésben lovagoltak egymás mellett, Szabolcs tovább beszélhetett.

— Maga ujabban gyakran célozgat arra, hogy *csak* a pénze kedveért vettem el. Ilyesmit jóízlésü emberek között ugyan nem szokás bolygatni, de ha öröme telik benne, beösmerem, hogy igaza van. Azonban nincs igaza akkor, mikor azt hiszi, hogy joga van reám haragudni, vagy kicsinylését éreztetni velem. Ha őszinte, akkor be fogja vallani, hogy maga nem pusztán az én nagyon szerény egyéni tulajdonságaimért szeretett meg s ha véletlenül nem Szabolcs miniszternek, hanem édesatyja egyik becsületes könyvelőjének a fia volnék: magának soha sem jutott volna eszébe, hogy feleségül jöjjön hozzám . . . E miatt mások talán pálcát törhetnek fölöttünk, mi azonban nem tehetünk egymásnak szemrehányást . . . Köztünk csak arról lehet szó, hogyan teljesítjük az egymással szemben elvállalt kötelességeket. Ez egészen magán áll. Olyan leszek, a milyennek kíván és maga tapasztalhatta, hogy bennem megvannak az udvarias és a kényelmes férj kellékei. Ma azonban előre figyelmeztetem, hogy az alázatosság és a türelem adományát a természet megtagadta tőlem. Ha ezekre a tulajdonságokra szorítana, igen kellemetlen tapasztalatokat szerezne . . . Végül még arra kérem, próbáljon olyan őszintének lenni, a milyen én vagyok . . . A rejtett célzásokat, legyenek azok bármilyen elmések, nem szeretem . . . Érti? Nem szeretem!

Kissé éles, de nyugodt hangon mondta el ezeket. Az arcán a végtelen közömbösség és egy kevés únottság kifejezése látszott. Semmi harag, még csak gúny sem. Pedig Malvin, a kivel életében először beszéltek ilyen hangon, jobban szerette volna, ha haragos ura gorombáskodott volna vele, vagy éppen ráemelte volna a kezét. Akkor sirt volna, vagy védekezett volna, vagy meghalt volna félelmében. Így csak elálló lélegzettel és sápadt arccal ült a lován, közbe hirtelen az az erős meggyőződés kerekedett fölül érzékeny lelkében, hogy most már mindennek vége. Azaz: semminek nincs vége, mert nem is volt köztük semmi . . . Nem ábrándultak ki egymásból, mert sohasem szerették egymást. Alkut kötöttek, ketten, idegen emberek, a gazdag Forgács leánya és egy széles vállu, barna úr, a kit Szabolcsnak hívnak.

Nem válaszolt semmit. Nem is tudott volna mit mondani. Csak két vastag könycsepp futott végig az arcán, a melyet Szabolcs nem vett észre, vagy nem akart észrevenni.

Már az eleméri országútra értek, mikor az asszonyt lónyerítés riasztotta föl gondolataiból. Az árkon túl levő domb tetején egy szürkeruhás úri lovas állott; az ő hegyesfejű gidránja üdvözölte a két irlandi kancát. A lovas Bakó gróf volt. A következő pillanatban leereszkedett a domb meredek lejtőjén, aztán nevetve átugratott az országút árkán.

— Szép kezét csókolom, nagyságos asszonyom! Szervusz Sándor!

Lóhátról kezet fogott velük. A pillantása végigfutott az asszony arcán, mindenesetre észre is vette rajta a könyek nyomát, mert aztán jó ideig kerülte a tekintetét, míg Malvin alkalmat nem talált, hogy a keztyűjével titokban megtörülje a szemét. A gróf azalatt jókedvűen fecsegett.

— Borovszki hercegnéhez akartam menni — tegnap érkezett meg a kastélyába — de most magukkal tartok . . . Adnak ebédet? Egy örökkévalóság, hogy nem láttam magukat! Hogy is vannak?

(Folytatása következik.)

Viharban.

Ne félj a vihartól,
Én remegő szentem,
Nem bánthat az minket,
Se' téged, se' engem.

Hadd csatázzon a szél
Fönt a fellegekkel,
Isten áll felettük,
Őrködő szemekkel.

Hiszen a villámlás:
Szeme pillantása.
Hiszen a menydörgés:
Szíve dobogása!

Szabolcska Mihály.

Uj Idők 1895. 32. 9

Napsugár kisasszony.

Írta Vasskó Elemér.

A város legrégibb részeiben, a Dunához kifutó szűk utcákban akadnak még itt-ott régi kis házak, melyekbe már nem költözik be más, mint kávémérés, szegény mesterember és még szegényebb diák. Elegáns kis egyetemi gavallérok, a kik fényes kávéházak külön szobáiban értekezletre gyűlnek gondosan fésült politikai elvek érdekében, nem is sejtik, hogy Budapesten is él még nyoma az igazi diákéletnek, a szegénységben és poézisben gazdag sorsnak, a melyből nem származnak ugyan készen a kormánypárti képviselők, de a mely megtermi a tudósokat és az erős embereket.

Persze, ők nem igen akadhattak össze Márk Endrével, a ki reggel, mikor a lakatoslegények kalapálása fölveri, vizet hoz magának az udvari kútról, felöltözik és megmászva a lipót-utcai alház betemetett udvarának takarékos lépcsőit, indul a klinikára, a hol ilyenkor nemcsak tudományt adnak már, hanem meleg kályhát is. Könnyü kívánkozni ebbe a karbolszagu, fényes hajlékba, a jókabátu kollegák és az elegáns professzor urak közé, mikor az ember még egy báli illatokkal teli frakkot sem hagy odahaza, csak egy deszkapadlós szobát, a melyben nem lehet a maga ura. Megvetette ott már a lábát egy más úr, a ki még a gazda feleségének, az asszonyságnak is parancsol, a ki parancsol olyan sokaknak a világon, a legfőbb nagyhatalom: a szegénység.

Mikor az ember nap nap után rendesen jár egy bizonyos utat, akadnak útközben mindig apró örömei. A szegény orvosnövendék útja sem volt minden öröm nélkül való a Lipót-utcától föl a körút és az üllői-út széles aszfaltján. A rendes vendég nem úgy nézi a maga utcáját, mint más közömbös jövevény. Ha siet is az ember olyankor, mikor tavaszra készült a télikabátja, mégis meglát itt-ott apró eseményeket, a melyekkel a jövevény nem törődik.

— Nini! a tér szökőkútjára most rakják fel a téli faköpönyeget.

— Az öreg gesztenyés kofa, úgy látszik, beteg, mert ma a leánya ül helyette az utcasarkon.

— Ejnye ni, most látom csak a számáról, hogy a klinikai rendőr mentette meg tegnap azt a kis leányt, a ki elbotlott a lóvasút előtt.

— Nagyszerü! Ott a kávéházban most is frakkban ül egy fiatal úr, a ki nem érkezett még egészen haza a tegnapi álarcos bálról.

Márk Endre még végig se mulatott összes föltevéseken, a mikor máris újabbra akadt. Ezt, az igaz, könnyebb volt föltevedezni, mint az életmentő rendőrt és a gesztenyés kofa betegségét. Az ember kabátjának van egy bizonyos zsebe. Lehet benne tartani zsebkendőt, szivartárcát, ceruzát és virginiát, egészen az egyéni hajlandóság szerint, de van egy különös tulajdonsága ennek az egy zsebnek: néha megmozdul alatta valami, sajátságos, nyughatatlanul kopogó mozgást visz véghez, a melyet a zseb tulajdonosa azzal az arisztokratikus büszkeséggel vehet tudomásul, hogy most ugyanaz az érzés

SZOMS

Az *Uj Idők* számára rajz

dolgozik benne, a melyet tisztelt őse, Ádám érzett, tudja Isten, hány ezredév előtt a paradicsomban.

Úgy a klinika táján, reggeli nyolc óra felé rendesen megtörtént, hogy Márk Endre is szokatlan jelenségeket kezdett érezni kopott kis kabátjának a baloldalán. Megtette magán rögtön a szükséges megfigyeléseket: *palpitatio cordis*, heves szívdobogás, ez kétségtelen. Mint jó termé-

szetvizsgáló, kénytelen volt megállapítani azt is, hogy ugyanakkor, mikor a jelenség bekövetkezik, mindig egy szőke kis leány jön ki a faragott kövekből rakott úri házból, utána az inas viszi a táskát és a kisasszony a felsőbb leányiskola felé indul.

Mindennap összetalálkozott ilyenkor Mariska és az

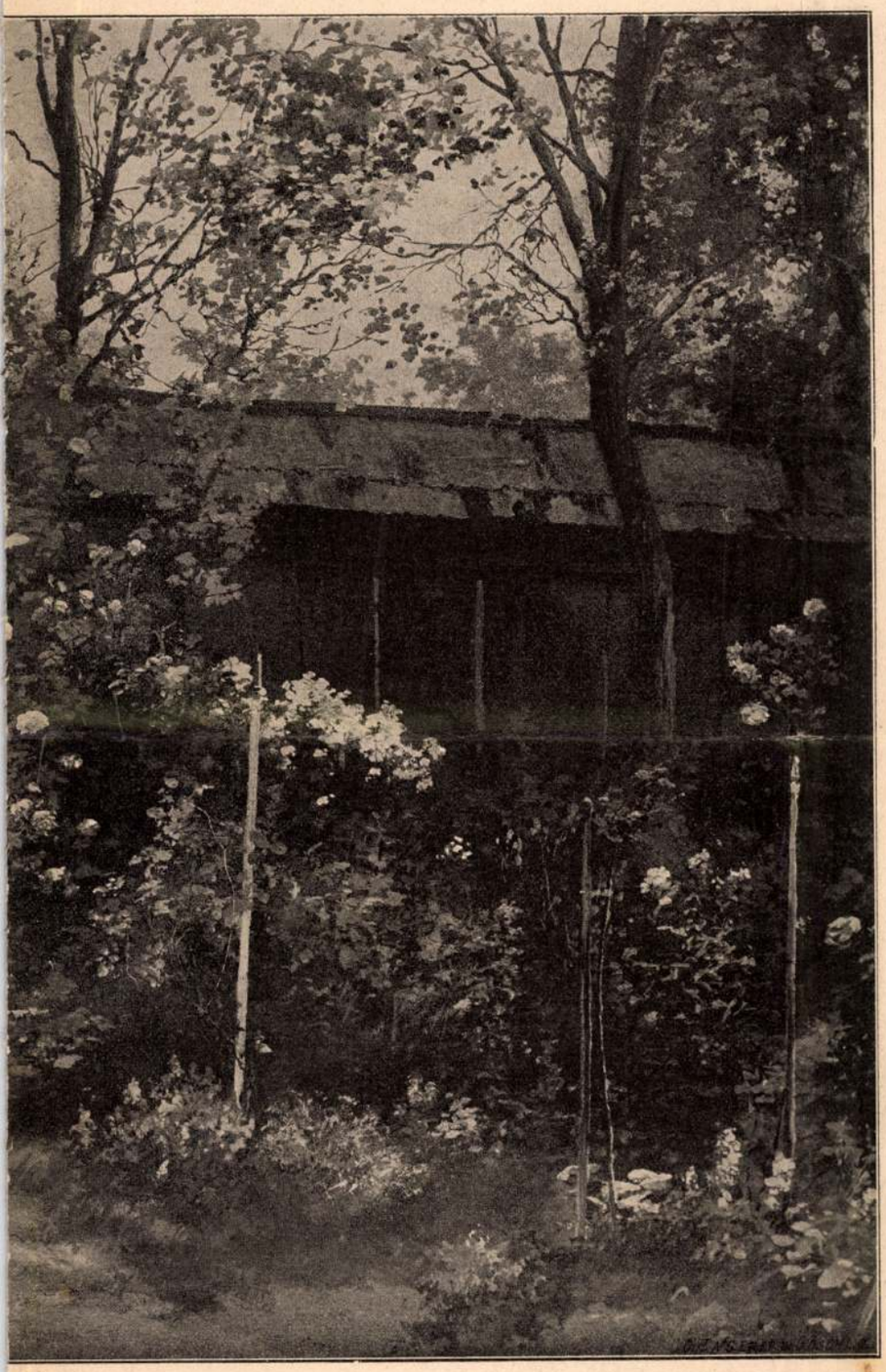

ZÉDOK.

olta: Neogrády Antal.

orvosnövendék. Egy idő mulva azt érezte mindegyik, mikor elhaladtak egymás mellett, hogy elfelejtett köszönni egy régi ismerősének. A ki sokat jár úgyanazon az úton, gyakran akad ilyen ismeretlen ismerősre; nem váltunk vele egy szót se, nem tudjuk kicsoda, s úgy tetszik, hogy mégis tisztában vagyunk vele, ruhájáról, járásáról, a haja színéről, arca szépségéről és apró rútságairól (nagyokat nem lehet találni ilyen régi barátban ismerjük az egész embert.

Nagyon rossz idők jártak akkoriban Márk Endrére. Kiszolgálta már az egyetemet, csak a vizsgálati dijak után áhitozott a lelke, egy kis tüzelőfa után a teste. Nem volt se az egyik, se a másik. Szürke ködök települtek hetek óta a városra, reggelenkint még a nap se tudott rajtuk áttörni, a szegény orvosnövendék úgy érezte, hogy nincs is már napfény ezen a szomorú világon. Csak akkor villant meg szeme előtt egy pillanatra a verőfény, mikor szembe jött vele a szőke kis leány, a szép uriház kapujában. Az ő aranyhaja szebben ragyogott, mint az égi fény, sötét szeme mintha fölvillant volna a fehér fátyol alatt, mikor megpillantotta az ő ismeretlen barátját. Márk Endre nem látta többé szürkének a világot, hideg se volt már: Mariska megérdemelte a nevét, a melyen gondolatban nevezni szokta őt a fiatal ember, neki igazán az volt ő: a *Napsugár kisasszony*.

De akárhogyan áll is a dolog, ismeretlen kisasszonyok fürtei mégis a primitivebb melegítő eszközök közé tartoznak és Márk Endre jól átfázva érkezett a boncterembe, a hol eléje sietett vele egy soron élő kollegája, dr. Schlesinger. Egy karton-lapot nyujtott át, a melyen ő és egy kisasszony ajánlják magukat mint jegyesek a jó ismerősöknek és a t. c. vevőknek. Dr. Schlesinger átszellemült arccal mondta el a kollegának, hogy ő már nem lát több szükséget, egy nagyhatalom jött segítségére, a gazdagság: Cecilia kisasszony becses atyja a hozományból előlegezi a vizsgálati díjakat, lesz diploma, lakodalom és a többi.

Márk Endrének egy pillanatra megfordult a fejében, hogy milyen jó lenne, ha a palotákban is elfogadnák a Szerecsen-utca jó szokásait, — de azután bocsánatot kért *Napsugár kisasszony*-tól és lemondott a nagy reformokról.

Drága türelemmel és olcsó nevelősködés után elérkezett végre amúgy is az ünnepi óra, a mikor Márk Endre, az egyetem botjára téve kezét, hűséget fogadott a tudományoknak.

*

A doktor úr néha elmulasztotta a reggeli rendelőórát — pedig ennek a jövedelméből kitelik az ebéd ára — és, mint a ki keres valamit, nekiindult a régi útnak, a klinika felé. A szökőkútra fölrakták már ismét a deszkaköpönyeget, a vén gesztenyés kofa most is ott volt, a sarokról nem tünt el az életmentő rendőr, sőt a kávéházban most is ott ült egy fiatal ember, a ki úgy látszik nincsen egészen tisztában azzal, hogy hazaérkezett-e már az álarcos bálról. Csak a kőház kapujából nem jöttek elő a régi ismerősök: a szőke leányt nem kisérte többé iskolába az inas, ezek elmaradtak. Márk Endre várakozott sokáig, másnap megint eljött, szerencsét próbált harmadnap is és arra ment még sokszor, úgy

hogy a piacra jött sváb parasztok végre is azzal mentek el a rendelő óráról: elköltözött már innen a fiatal doktor, a ki olyan nyájas, mintha a gróf Karácsonyi kérne tőle orvosságot. Hiába vesztek kárba a rendelő órák, a *Napsugár kisasszony* nem jött elő többé és Márk Endrének úgy tetszett, hogy megint olyan szürke, olyan szomorú az egész világ.

Egy reggel, mikor megint arra járt, egyszer csak a régi inas jelent meg a kapuban. Márk Endre nem állhatta meg, hogy meg ne szólítsa. János valamikor egy orfeumi énekesnőnél szolgált — a ki egy gazdag kereskedő öngyikosságáig fogatot is tartott — s így egyáltalán nem talált semmi feltünőt abban, hogy ismeretlen urak kérdezősködnek a kisasszonya után. Különben sem volt ismeretlen ez az ur: egy esztendővel ezelőtt minden reggel láthatta az arcát, mikor iskolába ment a kisasszony. Olyan szelid embernek látszott, olyan kopott volt a kabátja. Ez magában is jó ajánlólevél: a cselédségben mindig él szimpátia a kopott urak iránt, a kik elszoktak már a parancsolástól.

— Hogy a kisasszony hova lett? felelt az inas a doktor kérdésére. Megmondhatom ingyen is — tette hozzá hetykén, — mikor látta, hogy ezüstforintos nem csillog feléje. A kisasszony, kérem, nem jár már iskolába, bizonyosan kivették volna akkor is, ha nem nőtt volna ki belőle. Nagyon beteg, úgy látszik mellbajos, aligha viszik azt már bálba. — Hát az úr nem dolgozik már itt a mi tájékunkon? tette hozzá János, bizalmas érdeklődéssel.

Márk Endre persze nem felelt a kérdésre, nekiindult a város végének, valahol kinn, a fölszántott ferencvárosi régi temetőnél állott meg és átkozta azt a fényes napvilágot, a mely olyan jókedvűen játszik a havon, mikor talán halálán van ő, a *Napsugár kisasszony!*

*

Viruló fiatal leány arca, melyet nagy nevető kék szem ékesít: ilyen a trieszti tengeröböl egy szép tavaszi délelőtt. Az egyiptomi póstagőzös árbocán ott lobog az indulást jelző kék-fehér zászló, délben fölszedik a vasmacskát. Az utasok közül senki sincs még a hajón, csak a terhet hordja le a hajó mélyébe a gőzdaru. Ennek a kelepelésén és a kikötői napszámosok kiabálásán kívül más hang nem igen hallatszik a födélzeten. Benn, a nappali teremben Giuseppe, a fő cameriere asztalterítéshez készül, mert alig hogy a hajó elindult, csöngetni fognak a villásreggelihez; ezúttal nagy társaság lesz, mert benn az öbölben csöndes még a tenger, úgy, hogy a budweisi *Ausflügler-Hort* társas körutazásának összes tagjai is megjelennek az asztalnál és bizonyos szánakozással folyik a beszéd Nelsonról, a ki szegény, a trafalgari ütközet alatt tudvalevőleg bebizonyította, hogy az ellenséggel elbír ugyan, de a tengert nagyon rosszul bírja.

Giuseppe tudja már azt is, hogy egy kis ujdonság lesz ezúttal a hajó belső életében: először megy a hajóval az a fiatal magyar doktor, a ki nemrég szegődött a társaság szolgálatába. A tisztek, a kik most kezdenek mutatkozni a födélzeten és udvarolnak a kapitány fiatal feleségének, a ki minden induláskor idáig kiséri az urát, nem sokat törődnek az eseménynyel; a doktor végre is nem tengerész, az csak félig tartozik a tisztikarhoz. Giuseppenek is megfordul olyasmi a fejében, hogy tulajdonképpen minek minden hajóra külön doktor, hiszen a ki beteg, annak minden orvosnál több segítség egy korty rum, a ki pedig esetleg meg akar halni, az megcselekszi orvos nélkül is. Hanem azért ő leereszkedőbb, fogadja a doktort, mikor holmiját a szobájába hordatja és ő az első a gőzösön, a ki Márk Endrét üdvözli. Mint házigazda megmutogat mindent, elmondja, hogy a doktor úr tiszti sapkát fog viselni, uniformis azonban már nem jár neki, tudja, hogy egy szép angol ezredesné utazik a hajón, a ki a kairói helyőrséghez tartozik, kijelöli az asztal végén a helyet, a hol ebédnél az orvos szokott ülni.

*

Azon a havas délelőttön, mikor meghallotta, hogy talán soha többé nem fogja látni a *Napsugár kisasszonyt*, akkor döntötte el a sorsát Márk Endre. Ismert valamikor egy fiatal orvost, a ki szegénységében beállott doktornak egy kivándorlókat hordó amerikai hajóra. Hogy ez az ember nemsokára beleveszett hajójával együtt a tengerbe, az tulajdonképen mellékes, de Márk Endre elhatározásában alkalmasint mégis ez döntött. Mikor azt hallotta, hogy halálán van az a szőke kis leány, mindjárt eszébe jutott ez az eset, eszébe jutott a tenger, a hol meg lehet halni, a nélkül, hogy az ujságok megírnák róla: »Öngyilkosságának oka, hír szerint, szerencsétlen szerelem.«

Két hét mulva Márk Endre mint hajóorvos elfoglalta helyét az egyiptomi gőzösön.

*

Egy esztendő óta járta már a tengert. A ki egyedül van a világon, jó hely az annak. Itt nem esik olyan nehezen a magánosság, mint az emberi társaság között, a hol mindenki megtalálhatja a maga párját, csak akarat, vagy szerencse kell hozzá. A tengeren nem jut eszébe senkinek, hogy egyedül van. Sötét nyári estén a fedélzet egy vászonszékén végigdőlve elnézni, hogyan nyeli el lassankint a vizek feketesége azt a fényes vonalat, melyet a hajó hágy maga után a hullámokon, belebámulni a világosságot szóró, fehér reflektor rózsájába, melynek nyolc elektromos körte a porszála, lesni, hogyan adja ki magából a két kémény a piszkos füstöt, melyben ragyog a sok apró szénparázs, mint miniszter-krizis idején a bukás hírében a rendjel-csillagok: mindez olyan negatív gyönyörűség, olyan kellemes munkája a semmittevésnek, a melyhez hasonlatos lehet a *nirvana*, ez a test nélkül való boldogság, melyet a hindu vallás bölcsei igérnek követőiknek.

A viharos hónapokat nem számítva, a mikor a bóra és a sirocco szórakoztatják a hajósokat, így telt el a Márk Endre ideje, miközben egyik hajót a másik után szolgálta és elvonult előtte lassankint a Kelet minden fényessége. Elkopnak a legfényesebb ékszerek is, még az indiai ég fényességei is megkopnak, ha sokat vannak az ember szeme előtt. Így azután a doktor is elérkezett végre ahhoz a fásultsághoz, a melyet a tengerésztisztek éreznek, a mikor Kalkutta előtt vasmacskát vetve, ki sem szállanak a hajóból, hanem előkeresnek a hajó könyvtárából valami rossz francia regényt és azzal cserélik fel Kelet-Indiát. — Kiszállani? Minek? Azért mert itt elefántok mennek az utcán? Szebb ezeknél a trieszti lóvasut.

Beleszokott Márk Endre ebbe az egyhangu hajóéletbe, élvezte a nirvánát és úgy tetszett neki, mintha évek óta tartana ez a változás nélküli élet, melynek egyformaságában egymásba olvad a napok folyása. Néhanéha, mikor rekkenő meleg éjszakán a Vörös-tenger csöndes vizét tolta maga előtt a hajó, akkor jutott

Szomszédok. Neogrády bájos képéből kiindulva, igen körülményesen — ha nem is annyira érdekesen — kimutathatnók, hogy a szomszédság által teremtett természetes viszony és az abból eredő jogállapot mindenkor nagy befolyással volt úgy egész nemzetek, mint egyes emberek életére. Az ókori és újkori történelemben följegyzett sok véres háborúnak és nevezetes békekötésnek közvetett oka határvillongás, közvetlen oka pedig a szomszédság viszonya volt. Hasonló módon nyilatkoznak meg az egyes emberek szomszédságából folyó tünetek is, a melyeknek jellemzésére a nép szája a *jó szomszédság* és a *rossz szomszédság* kifejezéseket használja. Képünk figyelmes szemlélői azonnal tisztában lehetnek azzal, hogy a művész ezúttal nem a *rossz szomszédság* témáját kívánta illusztrálni. Mariska kisasszony — ez a karcsúnövésü, fehérruhás hölgyecske — láthatólag nagy súlyt fektet a jó szomszédság ápolására. Hogy ebbeli készségét demonstrálja, nem sajnál a létra segítségével a kerti fal tetejére fölmászni. A kis virágbokréta, a melyet kezében rejteget, legalább is arra vall, hogy a fal megmászására semmiféle ellenséges szándék nem ösztönözte a kisasszonyt. A szomszéd úr, a ki jól megtermett legény, létra nélkül is abban a kellemes helyzetben van, hogy meghallgathassa Mariska kisasszony barátságos és békés nyilatkozatait. Hogy e nyári szomszédság által teremtett helyzet minő állapotokat és jogi viszonyokat fog majd eredményezni, arról, természetesen, egyelőre még nem tudunk semmi biztosat. Valószínűnek tartjuk azonban, hogy az első *állapot* egy óriás pletyka lesz, mely valami éles-szemü harmadik szomszédasszony égisze alatt lázba fogja hozni az egész nyaraló telepet, később pedig alkalmasint olyanféle *jogviszony* is fog létesülni a két szomszéd között, a mely jogviszony kompetenciája fölött újabban éppen élénk nézeteltérés merült föl az egyházi és az állami hatóságok között.

A jövő szezon. Még néhány hét és a Gödöllőn, Leányfalvan, Ischlben, Reichenhallban nyaraló művésznők és művészek újra egybegyülekeznek: készülődni az új szezonra, a mely párját ritkítja szinházaink históriájában. Ez a színházi szezon tudniillik *huszonegy hónapig* fog tartani. 1895 szeptember hónapjától 1897 május hónapjáig fognak játszani, mert 1896-ban közbeesik a millenniumi kiállitás és ekkor nem lesz nyári szünidő. Úgy a nemzeti színház, mint az opera meg fogja lepni a közönséget. A kerepesi-uti kis színházat ugyancsak csinosítják. Festik a falakat, megujítják az aranyozásokat, uj szőnyegeket raknak bele, szóval lehetőleg restaurálják az ünnepi évre. A jövő szezon első ujdonsága a nemzeti színházban Sudermann »Schmetterlingschlacht« (Pillangó-csata) cimü színműve lesz, melyet Márkus Miksa forditott magyarra. A főszerepek kiosztása a következő: Hergentheim asszony — Vizváriné; Elza — Lánczy Ilka; Rózsika — Csillag Teréz; Winkelmann — Ujházi; Max, fia — Iványi; Keszler — Náday. Az opera még »fényesebb« fogadtatásban részesíti közönségét. Ebben a pompás palotában ugyanis berendezték a *villamos világitást* és a nézőtérről ezzel eltűntek a sárga fényü és a levegőt felmelegítő gázlángok. Az opera első ujdonsága október 4-én, a király névnapján fog színrekerülni. Sajnos, nem magyar művet ér az a kitüntetés, hogy e napon mutatják be, hanem egy bécsi ember szerzeményét. Mert a magyar királyi opera a magyar király névnapján, a *Lautenschlägerin* cimü balletet adja elő, melynek zenéjét egy osztrák zenekritikus irta.

Hartenau gróf családja. Grácnak egy félreeső és paradicsomi szépségü helyén él a legnagyobb visszavonultságban az egykori bolgár fejedelem *Battenberg* Sándor özvegye és árvája. Mikor Sándor lemondott a trónról, fölvette a Hartenau gróf címet, hogy még a neve se emlékeztesse egykori dicsőségére. Halálos ágyán lelkére kötötte nejének, hogy fiát ne nevelje valahogy a bolgár trónra, hanem igenis neveljen belőle derék osztrák katonát. S az özvegy híven teljesíti a szlivnicai hős végső akaratát: a kis Hartenau Arzén abban a nevelésben részesül, mint más katonaárva. Környezetében semmi, de semmi sem emlékeztet arra, hogy apja híres hadvezér volt és az akkor még szabad érzésü bolgár nemzet ideálja. Most, hogy odalent Szófiában meggyilkolták Battenberg Sándor egykori jobb kezét, ismét hangoztatták a kis Arzén gróf nevét. Hogy ő lesz az, a ki valamikor folytatni fogja apja megkezdett művét. Igy reménykednek sokan Bulgáriában, a kikben az orosz rubel még nem ölte meg a szabadság szeretetét. A kis Arzén azalatt eljátsza gyermekjátékait és fel nem tudja fogni, miért köszönnek neki az utcán az emberek, édes anyja pedig, a ki egyre

Hartenau özvegye és árvái.

gyászolja elhunyt hősét, fázva burkolózik özvegyi fátyolába, valahányszor hír érkezik a Balkán félszigetről, s megerősödik lelkében az elhatározás, hogy fiát oda nem adja. Ne legyen belőle fejedelem, hanem teljesedjék haldokló atyja utolsó akarata, a ki csak egyszerü osztrák katonát akart belőle nevelni.

Az emlékező tehetség különcködései. Allen Starr, angol orvos, leír egy esetet, melyben egy különben épeszű és teljesen egészséges, sőt azelőtt meglehetősen művelt férfiút gyógykezelt, a ki hirtelen elvesztette emlékező képességét bizonyos betűkkel és számjegyekkel szemben. A *d*, *g*, *q*, *n* és *y* betűket, valamint a *6*, *7* és *8* számjegyeket tökéletesen elfelejtette és e miatt nagyon is meg volt akadva az olvasással és az irással. Többször tettek vele kisérletet, hogy újból megtanítsák az elfelejtett betűkre és számjegyekre, de sehogy sem ment. Egy év mulva hirtelen megjött az emlékezete, de ekkor meg a magánhangzókat felejtette el. *Flournay* francia orvos olyan beteget gyógykezelt, a kitől azt kérdezték, hogy mi a foglalkozása és ő hosszu gondolkozás után azt felelte: Jól tudom, de nem bírom megnevezni. S közben olyan mozdulatokat tett, mintha gyalulna. Mikor aztán felvilágositották, hogy ő asztalos, a fejét rázta és kijelentette, hogy ezt a szót soha sem hallotta. Nem is bírta megjegyezni, bármint erőlködött is. A *Lancet* cimü angol orvosi szakfolyóiratban 1894-ben föl van említve egy olyan eset, hogy valaki minden magánhangzó kimondásánál más-más színt látott. *A* a vörös szín

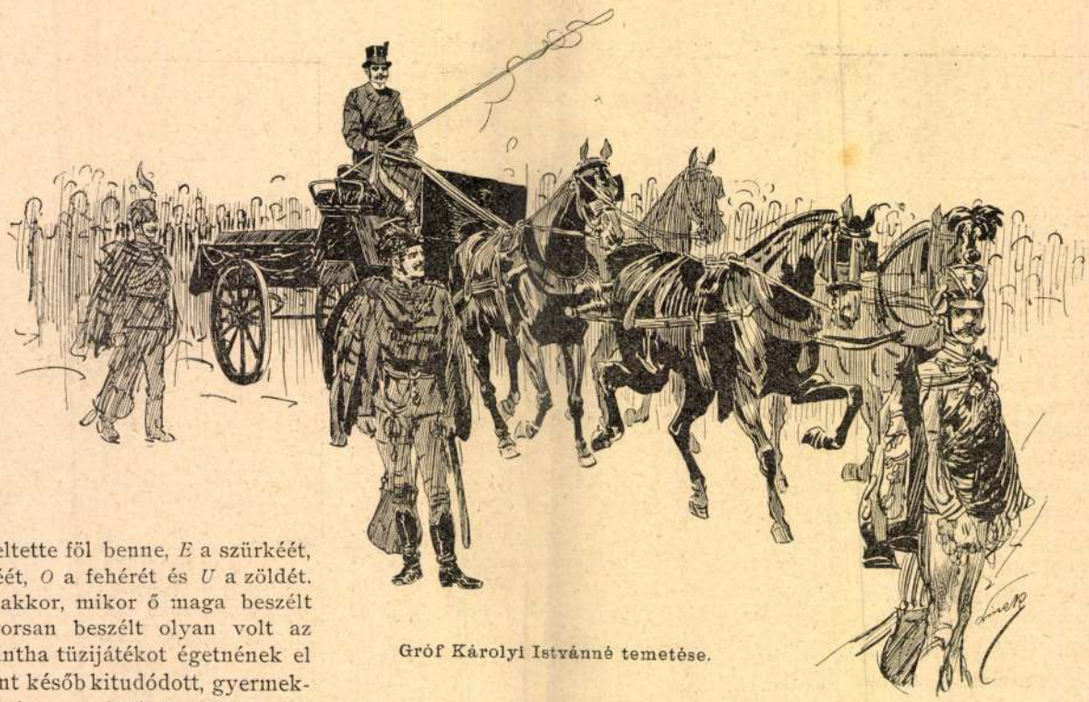

Gróf Károlyi Istvánné temetése.

érzését keltette föl benne, *E* a szürkéét, *I* a feketéét, *O* a fehérét és *U* a zöldét. De csak akkor, mikor ő maga beszélt és ha gyorsan beszélt olyan volt az érzése, mintha tüzijátékot égetnének el előtte. Mint később kitudódott, gyermekkorában színes papírból kivágott betűkön tanult meg olvasni és most sok esztendő mulva hirtelen, látszólag minden ok nélkül támadt föl benne a visszaemlékezés, még pedig az elmondott különc alakban.

Gróf Károlyi Istvánné temetése. Magyarország egyik legkiválóbb mágnáscsaládját a napokban mély gyász érte, özvegy gróf KÁROLYI Istvánné született ORCZY Mária bárónő halálával. Az elhunyt 1871-ben ment nőül a 74 éves gróf Károlyi Istvánhoz és férje életében, valamint ennek halála után is csaknem minden jótékonysági mozgalomban vett részt. A királyné, a kinek palotahölgye volt, több ízben ki is tüntette és mikor az udvar Gödöllőn tartózkodott, rendesen meg is látogatta az agg úrnőt főthi kastélyában. Temetése a saját kívánságára a legegyszerűbb gyászszertartással ment végbe, mint azt rajzolónk a hely szinén készült képe is mutatja.

A kutya a magyar példaszóban. A *Nyelvőr* utolsó számában érdekes cikk van arról, hogyan szerepel a kutya a magyar példabeszédben. Átveszünk néhányat a legjellemzőbbek közül.

Dühös emberre azt mondják: *Kitört belőle a kutyatermészet.* Ha valakinek kényes oldalát bántják és megneheztel, mindjárt kész a szólásmód: *A kutya is haragszik, ha az orrát bántják.* Hamis, csalfa embert értünk, mikor azt mondjuk: *Eb hátán megfordul.* A kit lopásan rajta érnek, annak dukál ez a gúnyos mondás: *Rajta érték az ebet a szalonnán.* Sokszor megesik, hogy valamely hibát többen követnek el; de ha számadásra kerül a dolog, senki se vallja magáénak a vétket, hanem egyik a másikára igyekszik tolni, mert hát a rossznak nem igen akad gazdája. Ily alkalommal a valóságot ismerő bíró így szokott dönteni: *Egy ebfutáson vagytok,* vagy: *Eb ebre fogja.* Hevesebb, szilajabb természetü ember, ha valaki érdemetlenül szenvedett *sérelméről* panaszkodik előtte, ezt a jó tanácsot szokta neki adni: *Ebmarásnak kutyaszőr az orvossága.* A javíthatlan embernek szoktuk mondani: *Kutyából soh'sem lesz szalonna* és a kártyás ember keserve, mikor veszít, ebben a fájdalmas felkiáltásban nyilvánul: *A pénzemmel fut a kutya.*

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

— **A dorozsmai harang nyelve.** Most sem mondhatunk kedvezőbb véleményt, mint első ízben. — **L. O. Vác** Bővebbet szeretne megtudni Bulgáriáról? Erről az érdekes országról ujabban számos mű jelent meg, a mely megadhatja a kívánt felvilágosítást. Száraz adat gyanánt szolgáljon itt a következő: Bulgária területe Keletrumméliával együtt 96,660 négyszög kilométer, lakosságának száma 3.256,000. Ebből bolgár 2.326,000, török 60,800, görög 53,000, a többi pedig zsidó, arnauta és cigány. Vallásra nézve görög kat. 2.424,000, mohamedán 676,000, a többi pedig különböző felekezetű. Bulgária állami bevétele volt a mult esztendőben körülbelül 68 millió és kiadása 65 millió korona. A hadsereg békeállományban 35,660, háboru esetén a népfölkelés 150,000-rel szaporítja ezt a számot. — **Dr. M. J. Szabadka.** Az eredeti kéziratot már nehéz lesz visszaszerezni, de ha lehet, módját ejtjük. — **Gretchen.** Pósa Lajos jelenleg a fővárosban időzik és lakása: Gyöngytyúk utca 9. szám. — **H. E. Kocsóhát.** A beküldött talányokat, ha jók, szívesen közöljük, de nem a talánymegfejtők neveit. Ezt pedig azért nem, mert olyan sokan jelentkeztek, hogy közlés esetén fontosabb közlemények kiszorultak volna. — **J. B. Budapest.** A legkellemesebb hangu nép tán az olasz, de a legkellemetlenebb hangu bizonyára az éjszakamerikai. A mi együtt van kellemetlen a rácsolásban és az orron keresztül beszélésben, azt ők mind mesterileg produkálják. — **Csizmavásár Baranyában.** Az eszme nem volna rossz, de elrontja a népiesnek túlságos hajhászata. Bagária és pálinka még sem valók egy családi lapba. — **J. Gy. Kolozsvár.** A villamos erő a közlekedés szolgálatában mindenfelé hódit. Budapesten tudvalevőleg két év mulva a lóvonatu közlekedést teljesen helyettesíti a villamosság. New-York államban 1890-ben még 960 kilométer lóvasut volt, ma már nincs több 160-nál, a többit elhóditotta a villamosság. Az említett esztendőben 20000 ló állott a tramway szolgálatában, ma kétezerre apadt le a számuk. — **Nem közölhetők:** A kislány. — A plébánia udvarán. — A majoros lánya. — A Pelsőczy-ház. — Gombamódra. — Európai khalifák. — A szomorúság elmélete.

Betürejtvény.

Tulipános láda teteje, az abszolutizmus idejéből. Tervszerűen szétszórt betűi hazafias gondolatot rejtegettek.

*

A 30. számban közölt rejtvény megfejtése:

Mértékletesség.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, Andrássy-ut 10. sz.

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

A lugas tetején.

Az *Uj Idők* számára rajzolta: NEOGRÁDY ANTAL.

Uj Idők 1895. 40. sz.

A szegény, agyonzaklatott fehér asszony — mint nekem később bevallotta — azon a ponton volt, hogy menekül valahogy az üldöztetés elől, de a véletlen úgy akarta, hogy megismerkedjünk s a kedvemért és mintegy óltalmam alatt — maradásra szánta magát.

Egy labda hozott össze bennünket, melyet a kis Ilonka felém dobott s a mely vállamat érte.

Bathó Klára zavartan, pirulva közeledett s kérte a bocsánatot.

Rámosolyogtam. Ha mindjárt meg is sebzett volna az a labda, kiengesztelődöm arra az édes könyörgő hangra. Az arca, a nézése, a remegő kis szája még százszor édesebb volt így közelről, mint a milyennek eddig láttam.

Leült mellém. Mondta, hogy régen vonzódik hozzám, mert én soha se üldöztem se szóval, se nézéssel; hogy szereti a hangomat, a szememet s hogy elvonultságom bizalmat ébreszt benne, de nem mert közeledni, nehogy esetleg terhemre legyen.

Tényleg visszavonultan éltem, azaz nem vettem részt az esti reuniókban, hangversenyekben, társas kirándulásokban. Orvosi rendeletre voltam ott, az uram nem kisérhetett el, hát azon voltam, hogy mielőbb és pedig gyógyultan mehessek haza.

Azt is elmondta, hogy egyedül áll a világon, szülőit már régebben, egyetlen nagynénjét három év előtt vesztette el, s minthogy nagykoru, maga kezeli a vagyonát. Csatlakozott hozzám s ezentúl el se hagyott. Olyan baráti viszonyféle jött létre köztünk a korkülömbség dacára, a mely bensőbb, minthogy hizelgő bókokban nyilvánuljon, de nem elég benső, hogy egymásnak kellemetlenségeket mondjunk — olyan jól eső nyugodalmas érintkezés, a mi csodálatosan ritka az asszonyok között.

És erről a leányról mondják, hogy dölyfös, buta, különcködő! Soha sem ismertem egyszerűbb, gyermekdedebb kedélyt, józanabb itélettel párosulva. Tapintatos, szerény, érzelmes de nem érzelgő, szóval igazi *nő*, a szónak legnemesebb értelmében.

Szerettem még a zárkozottságát is, az érzékenységét meg éppen, hiszen ebben voltunk leginkább hasonlók egymáshoz — és soha egy indiszkrét szóval nem puhatoltam a viszony természetét, mely őt a gyermekhez fűzte.

»Kis mamám« — »kis leányom« — hallottam napjában százszor is. S ez a talány előttem is talány volt. A szüziesség, a mely a haja szálától a fehér ruhája szegélyéig egész lényéből kiáradt, szavainak, leányos mozdulatainak tartózkodó bája, kizárt minden gondolatot, a mi profán, s az anyasággal mégis kapcsolatos. S azért a tényt még sem tagadhattam: a gyermek itt van s ha nyiltan magáénak nem vallaná is, elég volt egyszer látni azt a néma imádatot, a melylyel minden mozdulatát kisérte, azt a fanatikus, monthatnám bőszült gyöngédséget, a melylyel olykor keblére zárta s fülébe súgta: én mindenem... kincsem . . . egy szerelmem! . . .

Jenő megérkezése semmit se változtatott a viszonyunkon. A »kisebbik uram«, a hogy a férjem testvéröcscsét tréfásan nevezni szoktam, az első félórában eltalálta a tiszteletnek azt a hangját, mely bizalmas, a nélkül, hogy bizalmaskodó lenne. Klára pedig alig két nap multán minden fesz nélkül időzött a társaságában.

Most, ha lehet, még kellemesebben éltünk, mint előbb; bátrabban, mindenesetre szabadabban, mert hisz' lovagunk volt, a kinek jelenléte a tolakodó udvariaskodásokat végkép kizárta.

Hanem ha mi biztosítva voltunk mindennemü veszedelem ellen, szegény »kisebbik uram« aztán annál kevésbbé.

Könnyü lett volna előre látni, a mi bekövetkezett, mert hisz' az ellenkezője lett volna csodálatos. Egy hét is alig mult el s az én érintetlen szívü fiatal sógorom egy gyönge pillanatában kijelentette előttem, hogy a Klára szép szemeiért a világ legnagyobb őrültségére is képesnek érzi magát.

Pedig csak ritkán s akkor se sokat beszéltek egymással. Jenő nekem hagyta Klárát s ő egész fiatalos kedvességét a kis Ilonkának szentelte. Játszott vele; dalolt neki; versikéket mondott; ölbe vitte; hintáztatta, egy szóval a dadát tökéletesen fölöslegessé tette.

A gyermek pedig mindezekért megszerette, úgy, hogy szívecskéjében a díszhelyet szorosan a kis mama mellett Jenő bácsi foglalta el s csak azután következtem én és legvégül a »daduci«.

Egy este Klára és én csöndesen beszélgetve ültünk egymás mellett a verandán. Jenő most is a kis leánynyal bibelődött, mint rendesen. Egészen belemelegedtek egy különös játékba: Jenő fütyölni próbált neki, a leányka pedig kis rózsás tenyerével befogta a száját; minden ujabb kísérlet csókzáporrá olvadt a puha kis kacsóban; a gyermek sikongva nevetett, míg végül Jenő fölkapta ölébe s két szemére hosszú csókot nyomott, mire a gyermek szenvedélyes szeretettel fonta gödörkés két karját a fekete fürtös szép fej körül.

— Jenő bácsim! kedves, édes . . .

Klára rájuk szólott. Valóságos anyai féltékenység rezgett hangjában, a mint féltréfásan mondta:

— Vigyázzon Vajda Jenő . . . ne csavarja el a lányom fejét; nincs szándékom férjhez adni még — vagy tizenöt esztendeig.

— Oh — mormogta Jenő alig hallhatólag — egészen más viszonyba óhajtanék én lépni a Bathó Klára kis leányával . . .

Szembe néztek a hold világánál, az ifju hosszan, szenvedélylyel, a leány mintegy rémülettel. Lassan elfordult és ennyit mondott végre:

— Hűvös van. Ilonkát lefektetem.

Megértettem. Jó éjt kivánva hazaindultam. Jenő természetesen követett.

Másnap reggel a gyógykútnál vártam Klárát, mikor egy levelet adott át a fürdő kis portása.

A borítékon a Klára finom, kerekded betüire ismertem. Feltörtem — csak ennyi állt benne:

»Bocsásson meg nekem ön, a kit úgy megszerettem, hogy búcsu nélkül távozom. — Bár előbb tettem volna!

A búcsu elkerülhetetlen szóbeli magyarázatokkal járna — *valakivel* szemben, nekem pedig soha se volt se hajlamon, se ízlésem, a regényhősné, vagy éppen a martir szerepében tündökölni.

Az én multam, jelenem, jövőm egyetlen szóban van kifejezve: *Ilonka*. Erről nem mondok le, ezt nem osztom meg senkiért, senkivel. A világon minden csak álom, csak ábránd, képzelet előttem — ez az egy a *valóság*, és ebben élek-halok.

Mondja meg ezt *neki* kérem. Ebből tudni fogja, hogy ha keresne, nem talál meg s ha megtalálna is — hiába!

Három nap mulva írok önnek, hogy elmondjam magamról azt, a miről soha sem beszéltem senkivel. A »világ« szavára keveset adok, de az ön becsülése elég drága nekem, hogy érette föltárjam egy percre szívem rejtett kincsét, — csendes de örökkön élő bánatát.«

Hazamentem és hivattam Jenőt.

— Elűztem! . . . sóhajtá tompán, halotthalványan Jenő, a mint a levelet elolvasta.

— De, az istenért, mivel?

A kolozsvári társaság.

A király e héten Kolozsvárott volt, sok beszédet meghallgatott, maga is bőven szónokolt. Azt mondják, szereti Kolozsvárt; elhiszem! Mindenesetre jó gusztusa van.

Hátha még ismerné a kolozsvári társaságot!

*

Régente egy sokfelvonásos hazafias dráma, most egy jó francia-operett előadása alatt: a színházban van együtt csaknem a teljes kolozsvári társaság.

A nézőtér egészen homályban, a színpadon teljes gázfény mellett játszanak a színészek, részben »magyarországiak«, részint erdélyiek, de javán ott van a kolozsvári patina. Lassan, tagolva beszélnek, vontatva mondják az e-ket, hosszan az ó-kat, mintha melankólia volna a közönséges beszédjökben is. Csak a mikor pátoszra kerül a sor, — akkor harsog a tragikus, hogy a legrégibb magyar színház ezüstözött ékítései lefelé hámlanak a krémszínü alapról.

Egészen más világ ez. Blaha asszony megbukott itt egykor. A vendégszereplő Szigeti Józsefnek odakiáltották a nézőtérről: »Jobban tudja ezt Gabányi.« A sokoldalu színművész akkor még a kolozsvári színház tagja volt. Az övék tehát hasonlíthatatlan, a legjobb a világon. Most megváltozott ez a naiv megható vonás is valamelyest. Egyre vendégszereplések járják.

És a kolozsvári társaság egy jó francia operette előadásán van együtt . . . Ekkor láthatod őket; az első fölvonás után, a mikor a lecsavart gázlángok egyszerre fölgyulnak és a barna szemhéjak alól egyszerre fölragyog sok száz fekete szem.

Mert ez a társaság a leghatározottabban barna. A barna szépségek gyülőhelye a kétezer éves város, melynek neve kincses Kolozsvár aligha nem synonim. A kincs a feketehaju beautékra vonatkozhatik, mert egyébként, az anyagi kincsekre nézve nincs itt bőség. Hanem az asszonyok! race majdnem valamennyi. És mindjárt első sorban az őrmények, kik valeurre a legkiválóbbak. Fekete és hamvasak, mint a szent János szőllő. Az lehetne mondani, hogy mindenük nagy: a szemük, az orruk, az ajkuk, mégis bájosak. Olyan vídámak, elevenek, mint a milyen csendesek, szinte szomorúak férjeik. Abszolute nem feszélyezi őket a nyilvános hely: ellenkezőleg, úgy látszik, mintha imádnák; bizonyos róluk, hogy értik is, itt senki úgy, mint ők; műveltségre, ízre, gondolkodásuk bátorságára nézve fajtájuk férfiui fölött oly magasan állanak, mint a zsidó asszonyok. Az első pillanatra, első látásra össze is téveszthetnéd az örmény asszonyokat ezekkel, de hát itt úgyszólván nincsenek is zsidók.

Azt a nagy szerepet, melyet a szépségükről és művészet-kultuszokról híres hölgyek a főváros színházaiban játszanak, a legrégibb magyar színházban annak alapitói: a mágnás asszonyok és kisasszonyok foglalják el.

Az első, itt középpáholynak nevezett helyeket foglalják el az erdélyi arisztokrácia hölgytagjai. Minden páros napon ott ülnek az örökös páholyokban, melyek alján az év egy részében ott ragyogott a kilenc- és hétágu családi címer is. Valami bálra festették, ott feledték . . . Ezek nélkül is meg lehet ismerni, hogy a nagyúri társaság tagjai ülnek ott. Azok, kiknek látásától káprázott az ezelőtt nyolc évvel Kolozsvártt járt király szeme. Kik aztán fekete ruhában, feketén zománcozott ezüst ékszerekkel sokáig gyászolták Erdély-imádó Rudolf királyfit. Tipusai a magyar szépségnek, imádásra méltó gőgös arcocskák, ilyenekért vívhatott Elemér, a sas és Jósika egyéb hősei. Ezek közül telt ki az a kisasszony, ki egy bálban nem akarta kezét polgár-lánynak adni . . . Anyja ráparancsolt, ő meg inkább otthagyta a bált a négyest. Ezek között foglalt helyet az, ki méltó volna arra, hogy hősnője legyen Ohnetnek. Egy fenomenális barna szépség, ki fejecskéjébe vette, hogy herceg legyen az, kinek hitvesévé lesz. És várta a herceget és a herceg eljött . . . Szent Feuillet és Ohnet, te álszent, jertek ide, ha nektek kedves téma kell. Nézzétek meg a comtesset, ki innen Kolozsvárról Bécsbe megy udvarhölgynek — odavágyik. Mutassátok — vagy mint itt mondják — ajánltassátok be magatokat ama dámáknak, kik familiájukat egy szeretetreméltó fönhéjázás hatalma alatt »udvarnak« nevezik, házibáljaikat pedig: »udvari bálnak,« hol a lakomán szereplő borokat székely inasok kiáltják: »Carbonet . . . som!« Ismerjétek meg az öreg dámákat, kiknek örök ifjúság jutott. Az igazi magyar műveltség és úriasság e tipusait, kik a jótékonyság művészetében túltesznek a ti Fauboug St. Germainbeli alakjaitokon.

*

Csakugyan kék vér csergedez itt még a finom kék erecskékben, bárha itt-ott ki-kiüti magát a piros vérü temparamentumos magyar lány, karcsu mozgékony, mint a havasi zerge. De végre is akármilyen bájosak ők, külön vannak. És bárha vagyonra, műveltségre nem állanak fölötte a többi társaságnak, mégis egészen másképen élnek. Különösen a fiatalja egészen hozzáférhetetlen más társaságbeli hölgy számára és a nem-mágnások közül csupán az úgynevezett téli mágnásokkal érintkeznek. (Azokkal, a kik elég szerencsések, hogy valamelyik ősanyjuk ehhez a társasághoz tartozott, ők maguk vagyonuk és hivatásuk szerint a középosztály tagjai. Nyáron, mikor a főrangu társaság nincs itthon, ezzel is élnek együtt, de jövén a tél, mágnásabbak lesznek a mágnásnál, szeparálják magukat egészen.)

Óh, bűbájos barna fejek: kinek volna joga a gőgre, ha nektek nem. Ki haragudhatnék rátok azért, pokolba a demokráciával; öröm, hogy ilyenek vagytok, nincsen bennetek krajcáros okosság, mely szép, szép, de nem lehet vele megírni egy tisztességes regényt.

Regények nélkül pedig mit ér ez az egész élet!

*

Emlékezhetnek önök azokra a regényekbe való affaireokra, melyek Kolozsvár egy hat év előtti szezonjában estek meg. Az ország megütközött azon, mindenki csóválta a fejét, a kolozsvári állapotok rajzát, sok helyütt karikaturáját olvasván. A Figaro, a Débats, a Presse cikket közölt róla. Pedig kár volt azon megütődni, hogy ez a város még híjján van a modern egyhanguságnak. Regénybe való indulatok és események, melyekben nem az arisztokrácia vívott a demokráciával, hanem — azt lehetne mondani — az arisztokráciért vívott a demokrácia.

A társaság nem mágnás hölgyei nem tudják megbocsájtani a mágnás hölgyeknek, hogy tőlük *külön* társaságot alkotnak, a mikor műveltségre, szépségre, vagyonra, sőt toillettere sem különbek, mint ők. Azt mondják, együvé akartak tartozni, de refus történt. Aztán mal apropos egy furcsa báli esemény . . . És párbajok nagyon kevés vérrel. Konzekvenciát is csak annyit lehetett ezekből le-

Modern szép Ilonka.

Az *Uj Idők* számára rajzolta: NEOGRÁDY ANTAL.

Uj Idők 1895. 41. 2.

A kamat.

Írta: Murai Károly.

Ha olykor-olykor megesik, hogy valami szegény ördög pénzt kér tőlem kölcsön s a megszorulás ez idején a siker biztosabb elérése céljából kamatot igér: leültetem velem szemben és minden különös bevezetés nélkül a következő történetet mesélem el neki.

*

A zugligetbe baktató lóvasúti kocsin láttam meg először Katát, a ki a szépséges tavaszt képviselte. Az arca csupa mosolygás volt s a szemének csodálatos fénye valóságos igézetet rejtett magában. Olyan édes, olyan gyönyörűséges volt ez a gyerek, hogy mindannyian őt néztük, nem tudván levenni róla a szemünket.

A papájával, a mamájával indult ki a hegyek közé s abban a lóvasúti kocsiban mint valami vásott kölyök viselte magát. Az édesanyja szemrehányólag szólítgatta meg, az apja pedig fenyegető tekinteteket vetett reá, mert minduntalan megfeledkezett arról, hogy kisasszonyhoz illően kellene viselnie magát. Nagyokat kacagott igen kis okok miatt és majdnem hogy skandalumokat idézett elő. A mama intő szavai s az apja fenyegető tekintetei következtében le-lesütötte ugyan a szemét s úgy viselkedett, mintha ártatlan bárányka lett volna, de csak nehány percig. Azután megint megfeledkezett magáról. Grimászokat vágott, a nyelve hegyét mutatta, fölugrott, tapsolt s egyáltalában úgy gyerekeskedett, hogy az rettenetes volt.

A mellette ülő öreg asszony s a vele szemben ülő vén bácsi haragosan nézte ezt a csintalan, bőrében megférni nem tudó gyereket, ellentétben én velem, a ki úgy okoskodtam, hogy megenni való édes teremtés. Én nem haragudtam volna, ha az én lábomra gázol, ha a könyökével az én kalapomat üti le, a mit azzal az öreg párral megcselekedett s a miért azok mód fölött bosszankodtak.

És a míg ők a zugliget végállomásánál nagy megkönnyebbülést éreztek, addig az én hamar lobbanó szívem elszorult. Szinte fölsóhajtottam, hogy az út már véget ért s hogy az a gyönyörűséges friss tavasz majdan eltünik előttem s talán nem fogom meglátni többé soha.

Hogy pedig ennek a lehetősége minél kevésbbé legyen valószínü, hát utánuk indultam, dacára annak, hogy az útjuk más irányt vett, mint a milyen az enyém volt. Engem egy villában vendégül vártak, ott mindjárt a végállomás mellett; ők pedig fölfelé haladtak a hegyi úton, a Normafa felé vezető ösvényen.

Mikor az első muzsikus állomása felé közeledtek s mikor a vak gitáros ember apró imprezáriója levett kalappal az út közepére állt, hogy mindenkit megadóztasson: a leány elkezdett könyörögni az apjának, hogy a tárcáját adja neki. Hogy azokat az útonálló imprezáriókat ő elégíthesse ki. Az apa vonakodott, de a leány olyan makacs, olyan esdeklő és olyan édes volt, hogy nem sokáig tudott ellenállani s a tárca a könyörgő gyerek kezébe került Igy azután ő dobta a kalapokba s a sipkákba a krajcárokat. Annyi gyöngédséggel, olyan mosolygó arccal, hogy mindegyik kéregető boldognak érezte magát.

A leány persze ezen a hegyi úton is pajkos maradt. A kalapját a karján vitte s örült, hogy haját félig-meddig lebontotta a szél, játékot játszva vele. A helyett, hogy nagy kisasszonyhoz illően lépegetett volna, ugrálni, futkározni kezdett s csak akkor szedte össze magát, ha a papa szigoru hangja hallatszott föl:

— Kata!

Ilyenkor Kata komolylyá, méltóságossá változott, hogy a következő percekben már megint szófogadatlan hóbortos perszona legyen s újabb és újabb rendreutasítást provokáljon.

Nekem természetesen minden változatában módfölött tetszett a leány s a mint utánuk haladtam, nem tudtam levenni a szememet róla. Hanem hát azért mégis eltüntek előlem. Egy csomó berúgott legény jött velünk szemben s patália keletkezett. Az egyik elkezdte ütlegelni a másikat, a mire nagy hirtelen közönség verődött össze, elfogva előlem az utat. Mikor pedig a csetepaté véget ért s egy rendőr nagy diadallal elhurcolta a sebekkel bővelkedő legényeket, akkor már sehol sem láttam a leányt, a ki a csetepaté első jelenetét nagy érdeklődéssel nézte.

Eltünt, a mint eltünnek az édes álmok. Eltünt, a mint eltünnek a látományok s eltünt, a mint eltünnek a rohanó percek, visszahozhatatlanul.

Órákig jártam ezután a hegyek között, de hiába. És csak akkor bukkantam rá, mikor minden reményről lemondva, az egyik vendéglőbe léptem be, a hol már igen kevesen voltak. Meghúztam magam a kerti asztal mellett, be sem nézve a zárt terembe. A mikor pedig ott üldögéltem, nagy hirtelen árnyék suhant mellém.

Kata állt előttem, ijedt, szomoru arccal, egész testében reszketve. A hangja is remegett, mikor megszólalt s így szólt hozzám:

— Uram, kérem, adjon nekem tíz forintot kölcsön.

Már maga az a tény, hogy a leány váratlanul mellettem termett, meglepett. Hogy megszólított, az még nagyobb meglepetés számba ment. Az pedig, hogy tíz forintot kért tőlem kölcsön, minden elképzelhető meglepetést fölülmult.

Azt sem tudtam, hogy mit csinálok. Idegesen kapkodtam a zsebeimhez, alig tudtam előhúzni a tárcámat s reszkető kezekkel adtam át neki a pénzt, a melylyel elfutott, a nélkül, hogy megköszönte volna. Ám a mikor elfutott, már nem volt ijedt és nem volt zavart. Diadaltól, megelégedéstől ragyogott és hallottam édesen hangzó kacaját. A zárt terembe futott be, a honnan később igen alázatosan, lesütött szemekkel lépett ki, kétségtelenül bizonyítva, hogy egy pillanattal azelőtt nagyon kikapott. Jobbról az apja, balról az anyja lépegetett. A leánynak azonban meg kellett állania és szétnéznie. És mikor ezt tette, bizonyos daccal mutatott rám, a ki a számlámat már

Uj Idők 1895. 42. sz.

A hajó félóra mulva indul . . .

— Visszajösz megint Siófokról?

— Meglátom . . . Talán . . . Most szaladok a feleségedhez, hogy elbúcsuzzam tőle . . .

Kezet fogtak, a gróf a nyaraló felé vette útját, Szabolcs pedig a yachthoz evezett. Nem igen bánta, hogy Bakó elmegy s úgy vélekedett, hogy az éjjeli kirándulást ketten is megtehetik Malvinnal. Tíz perc mulva már megint partra ugrott és fölment a nyaralóba.

Az emeleten sötétséget talált. A nappali szobából kiment a kis faerkélyre, honnan keskeny lépcső vezetett a lapos tető verandájára és hangokat hallott a feje fölött. Odafönn, a nagy japáni ernyő alatt már égtek a széllámpások; a gróf ott beszélgetett az asszonynyal. Szabolcs, mielőtt fölment volna hozzájuk, egy pillanatig nekitámaszkodott az erkély korlátjának és végignézett a holdfényben szipor-kázó vizen. Azok odafenn most szintén a veranda korlátjához léptek. Alig egy ölnyire voltak a feje fölött, de nem láthatták Szabolcsot. Halk hangon beszélgettek a homályban és Sándor megérthette minden szavukat.

— Elutazom, Malvin, mondta Bakó, — mert látom, hogy terhére vagyok . . .

Az asszony nem válaszolt, a gróf pedig nyugodt hangon tovább beszélt.

(Folytatása következik.)

MESE.

Hatalmas harsogással, dacosan
Rohant utján egy nagy, kevély folyam,
Szilaj folyó volt; bátor és sötét,
Gát nem szabályzá örvénylő vizét,
Hajót nem szolgált büszke habja, nem,
Megy merre vágya vonja, féktelen.
Ha tündököl felette hőn a nyár,
Ha csókolja szerelmes napsugár,
Felhabzik kedve, — fényes áradat, —
Minden hulláma tündököl, dagad,
Szikrákat szórnak gyöngyös habjai
És újjongását messze hallani.
Ha meg az égbolt elsötétedik,
Reng a folyó mélységes mélyeig
S hangos vize bőszülten felrivall,
Ha vihar szántja szélvész szárnyival
S megrázza bár a kín, mint szörnyű láz
A zivatarnak visszahahotáz!

Egyszer sebesen futva mind tovább,
Útja nagy, árnyas erdőn halad át,
Aludnilátszó, csendes rengeteg.
Mélyén kék, álmodó tó szendereg,
Lecsüggő lombtól sűrűn elfedett;
Alig, hogy látja fenn a kék eget.
A zöld homályba tévedezni jár,
Itt-ott, a lomb közt egy-egy napsugár,
S a tó körül, az árnyas fák alatt,
Csodás, fehér virágok nyíllanak.
Nem kél az erdőn egy szellőcske sem,
De ének zendül, halkan, csendesen,
S lágy sóhajtásként száll a légen át,
A tó dalolja suttogó dalát.

És a folyó megáll és felfigyel:
— »Mily csendes erdő, milyen méla hely!
E néma árnyban, e mély rejteken
Szegény tó! Hogy birsz élni? mondd nekem.
Csak állsz s egyformán, változatlanul
Feletted nappal, éjjel átvonul
S te nem tudod, — ó hogy tudnád szegény! —
Milyen a nappal: Égő rózsafény!
S te nem tudod, — hozzád soh'sem hata —
Mily mámorító a nagy éjszaka!
Olyan parányi, olyan szűk eged,
Bússá teszik tenyérnyi fellegek.
Ó hogyha tudnád, úgy miként magam,
Milyen az ég! Szabad, határtalan!
Határtalan ha fénye rám ragyog,
Ha hint ölembe tenger csillagot.
S te nem tudod, — korlátol e vadon —
Milyen öröm rohanni szabadon,
Hullámzó kedvben fenn ujongani,
Ha érnek a nap égő csókjai!
S te nem tudod mily szédítő gyönyör,
Ha szélvész táncol, fergeteg kitör
S velök csatázik, őrült szilajon
Dörgő hullámom, tajtékzó habom!
Ó jőjj velem, kövess! Megismered,
Miről csak álmodál: az életet.
Közelg az ősz, még némább lesz e hely,
Reád száll sűrű halvány ködlepel.
Megjön a tél zord, karja itt talál;
Még nem is éltél s elér a halál!«

S a tó mélázva, halkan így felel:
— »Te nem tudod, mily bűvös itt e hely
Halvány virágim mily drágák nekem,
Mind ismerem, mindannyit szeretem!
S a ránk hajló, hizelgő lomb alatt
Csodás, színes meséket mondanak.
Igaz, álomba vannak, ó de lásd,
Te meg nem érted azt a mély varázst,
A mely ez édes álmodásba' van.
Az álom, mint az ég, határtalan!
Nem vágyom látni künn az életet,
Oly szép, mint álmodásom, nem lehet.

Ne mondd: parányi, szűk az én egem,
En látom mégis, milyen végtelen!
S enyém rajt hajnalpír és estifény,
S a csillag rajta mind enyém, enyém!
S ha jön az ősz, a könnyü, lenge köd,
Ezüstfátylával gyöngéden beföd,
S ha jön a tél és jéglepelbe von
Én csillagimról tovább álmodom!
Ó mély vadon! Ó béke! Tiszta csend!«

S a tó maradt s a folyó tova ment.

Szalay Fruzina.

elültek horgászva, mire pedig partra mentek, az asszony arca és a karja barnapirosra volt sülve, a nyaka pedig arany zománcos volt, mint az andaluziai nőé, a kiről Musset dalol.

— Bakó holnap Siófokon lesz, mondta egynap Sándor. — Táviratot kaptam tőle . . . Odaát lóverseny lesz, — átvigyem magát?

— Nem, nem! Hevesen, szinte kiáltó hangon tiltakozott ellene.

Később azt mondta:

— Ha jó szelünk lesz, elmegyünk Szigligetre...

— Nem lehet, szólt Sándor. — Olyan messzire nem mehetünk, mert Bakó a verseny után mindenesetre átjön. Az esti hajót be kell várnunk.

Az asszony egyszerre nagyon csendes lett. Később megint előhozakodott a szigligeti utjával.

— Menjünk oda! Tegyünk úgy, mintha a sürgöny elkésetten érkezett volna . . .

Sándor elnevette magát.

— Nem lehet! Azt mégse tehetjük . . .

Másnap az esti hajóval tényleg megjött a gróf; Szabolcsék a kikötő hidja előtt várták. Pompás színben volt és harsogó hangon beszélt, mint mindig, ha jókedvü volt. Egész kis csődületet okozott a parkban.

— Na, — csakhogy itthon vagyok megint! Valóságos honvágyat éreztem utánatok és százszor is megkérdeztem magamtól, hogy mi az ördögnek utazok, mikor semmi élvezetem nem telik benne...

Mikor aztán együtt ültek Szabolcsék nyaralójának verandáján, a lámpafénynél szemügyre vette Malvint és egyszerre elkomolyodott.

— Teremtőm, Malvin, mi lett magából?

Az asszony idegesen mérte végig, Szabolcs pedig nevetve kérdezte:

— Megcsunyult?

— Dehogy! Nem, — nem is szépült meg, de mássá lett, megint egészen mássá . . . A szeme más, a mozgása, minden . . . Maga végigmegy az egész asszonyi skálán . . .

Szabolcs észrevette Malvin arcán a kedvetlenséget és egy léha élccel akarta elütni a dolgot.

— Nekem az nagyon jó . . . Minden félévben új feleséget kapok s így nem unhatok rá a régire...

— Azt hiszem, most már mindig ilyen fog maradni, mondta a gróf szomoru mosolylyal.

Aztán száraz hangon a bikaviadalokról kezdett beszélni . . .

Körülbelül egy hétig volt Füreden. Szabolcsnak nagyon kapóra jött a barátja jelenléte, a bécsi váltói, a melyekkel a téli kártyaadósságait rendezte, lejártak és a hitelezője készpénzfizetést követelt. Restelt pénzt kérni az apósától most, alig egypár hónappal azután, hogy megbékült a feleségével, és azért Bakóhoz fordult. A gróf habozás nélkül tett eleget kérésének.

— Add ide az uzsorásod címét. Telegrafálok a bécsi bankáromnak, ő majd végez a bestiával . . . Megadod, a mikor teheted . . .

Ezzel a dolog rendben volt.

Szabolcs azt a tapasztalást szerezte, hogy Malvin, a milyen rokonszenvvel viseltetett régebben Bakó iránt, olyan mélységes ellenszenvvel van most iránta. A jó illem kedvéért türtőzteti magát, de láthatólag szenved, ha vele van. Ideges, nyugtalan és szomoru. Nem tud jó szemmel az arcába nézni, ellenkezve válaszol a kérdéseire és ha teheti, gyöngélkedést tettet, hogy elmaradhasson a közös sétákról és kirándulásokról. Valami titkos kárörömöt érzett e miatt Szabolcs, de egy este, mikor magára maradt az asszonynyal, mégis szóba hozta a dolgot.

— Hallja, édes, így nem lehet ám bánni Bakóval . . . Jó fiú, de érzékeny bolond . . . Aztán nem is szolgált rá, hogy félvállról beszélgessünk vele...

Malvin válasz helyett az ura karjaiba dobta magát.

— Semmi, semmi! Ne beszéljen erről . . . Mondja, hogy szeret . . .

— Milyen ideges maga?

— Semmi! Menjünk el, Sándor!

— Szigligetre?

— Akárhová! Csak el! Magával akarok lenni — egyedül . . . Mire való az a sok idegen ember? Vigyen el és mondja, hogy szeret . . . És hogy mindig szeretni fog . . .

Másnap történt az a dolog, a mit nem lehetett többet meg nem történtté tenni, a könyek oceánjának árán sem. Langyos nyári estén, közömbös alkonyi csendben, egyszerre és váratlanul elsülyedt egy egész világ. Minden a mi rajta volt, elsülyedt vele és örökre eltünt: a napfény, a madárdal, az ifjúság, a szerelem, az élet: minden! Csak egy szürke semmi maradt a helyén.

Alkonyatkor kedvező szellő lobogtatta a kikötőben macskázó *Malvin* zászlaját és Szabolcs parancsot adott a legényeknek, hogy legyenek készen vacsora után. A holdfényben kiviszi a feleségét meg a grófot a tóra. Mikor éppen a gigbe szállott, hogy a vitorláshoz vitesse magát, a partról utána kiáltott Bakó.

— Meggondoltam magamat, Sándor, még sem megyek veletek. A lovaim után kell néznem és azért átmegyek Siófokra.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

I. évfolyam. 1895. október 6. 42. szám.

Szabolcs házassága.

Írta: Herczeg Ferenc.

(Folytatás.)

Az öreg Forgács akkoriban igen tanulságos fejtegetést tartott a feleségének. Azt mondta, hogy az úgynevezett szerelmi házasságok fabatkát sem érnek. Az emberek nem ösmerik, de vakon és előlegezve szeretik egymást. Előlegezett szerelem! Ha aztán megösmerik egymás emberi gyöngéit, — mondta az öreg Forgács — akkor az illusióval együtt görögtűzként elpuffan a szerelmük is és a szívükben semmi sem marad, csak fekete korom . . . Azt mondta: különben a sokat kárhoztatott érdekházasságok. Nos igen: érdekházasságok! Mi van ebben? Az emberek nem szeretik egymást, *csak* barátsággal viseltetnek egymás iránt. De ez a *csak* a mustármag, a melyből később kikel a terebélyes fa — ha kikel . . . Mivel módjukban van, hogy tiszta fővel gondolkozzanak és józan szemmel figyeljenek: meg is ösmerik egymást. Amint aztán a kölcsönös érintkezésben lecsiszolódtak a jellemük érdességei: rokonszenveseknek találják és rendszerint nagyon meg is szeretik egymást. Az *ilyen* szerelmet — mondta Forgács — nem éneklik meg a poéták, pedig érettebb, mélyebb és tartósabb . . .

A ki ezt nem hiszi el, annak Forgács úr mondhat két példát: a magáét — mert bizony az ő házassága is érdekházasság volt egy kicsit — meg a Szabolcsét. A fiatalok most kétéves házasok és úgy értik egymást, hogy az ember szinte ellágyul, ha velük ebédel.

Pedig volt olyan idő, mikor Forgács úr titkos aggodalommal figyelte őket . . .

XIV.

Sokáig tanakodtak, hogy hol töltik a nyarukat és megegyeztek abban, hogy a divatos világfürdők nemzetközi zsibvására nem nekik való. Szabolcsfalva se kellemes nyaralóhely, mivel nincs valamirevaló vize, azért hát elmentek az öreg papok csendes balatoni fürdőjébe.

Abban a meggyőződésben éltek akkor, hogy két ember éppen elég a világon. Több nem kell. A többi mind fölösleges. És ha már itt csetlik-botlik a földön, hát menjen a dolgára, de őket ne untassa. Hogy meggyőződéséhez hű maradjon, Szabolcs szerzett egy vitorlás yachtot, egy karcsu, lenge, hófehér *Malvin*-t, a melylyel aztán napokig elkalandoztak a hullámzó víz-róna ünnepi magányában. Csak két dalmata matróz volt velük, két bronzarcu, bivalynyaku vízilakó, de ezek nem voltak emberek, inkább semleges lények, aféle szolgálatkész Calibanok, a kik a szemükkel sem hunyorítottak, ha az úrnőjük reggel meztelen karokkal fésülködött a nagyvitorla árnyékában.

Egy időre beleestek a vitorlázó szenvedélybe, a melyen minden új hajótulajdonosnak keresztül kell esnie. Fölfedezték a Balatont és szinte szenvedélyesen beleszerettek a hajójukba, mely oldalvást hajolva, könnyen követte a szél leheletét.

Ha elsiklottak a tihanyi hegyfok mellett: akkor egyszerre az övék volt az egész világ. Az ég, a felhők és a víz, a mely fölött csak a sirályokkal osztozkodtak. Az öreg Balaton pedig csak azért rendezte kifogyhatatlan leleménynyel egyre váltakozó színjátékait, hogy fölséges és kolosszális kerettel szolgáljon együttlétüknek . . . Délben, ha az augusztusi nap lángoló sugárkévéket szórt a vízre: hófehér volt minden. A vakító, csillogó, izzó fehérségben csak egy háromszögletü kis árnyék lebegett, a *Malvin* marsvitorlájának árnyéka, a melyben egy tikkadt, a forróságtól és a jókedvü lustaságtól haldokló emberpár ásítozott. Alkonyatkor eltompult a fény, a tó egyszerre malahitszínüvé változott, az égboltozaton vitorlázó, hosszan elnyujtott felhőlégiók alatt végtelen távolságba vonult vissza a nap. Aztán rájuk borult a barna szemü, édes éjszaka, a fölbukkanó hold fényében pedig lángolni kezdett a víz, mintha millió ezüstös tűz-rózsát himbálna fodros habjain, millió rajzó pillangót, összefonódó, szétfutó ezüstkígyót.

Bebarangolták az összes partokat, Almáditól Keszthelyig, megmacskáztak minden öbölben és tíz parti dombra is nyaralót akartak építeni.

Szabolcs, miután először beleszeretett a feleségébe, később meg is *barátkozott* vele. Azt a tapasztalást szerezte, hogy Malvin nemcsak édes feleség, de jó cimbora is, a mi nem ugyanaz. Eleveneszü, tanulékony, ötletes, alkalmazkodó és jókedvü. Tud nagyon okos lenni és ha kell kedvét leli minden ostobaságban. Gyerekesen mulatós és a mellett tud jókedvvel unatkozni is, a mire ugyancsak kevés asszony képes. Egymás társaságában és egymás kedvéért megkedveltek olyan szórakozásokat, a melyekhez azelőtt egy csepp hajlamuk se volt. Beleugrattak egymást és megtanultak fotografálni, majd órákig

Neográdi Antal

vód
z

Dalmübárátok

32-34, 47, 71 l.

m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

40/1939. szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,

IX. Hőgyes Endre-u.10.

Hivatalból
szolgálati ügyben.

delve, de lehetőnek tartottam, hogy még el nem indult, irtam tehát egy-két sort Brownak és mellékeltem a sürgönyt. Mary néni szörnyen fél az égiháborútól, de mindenesetre oktalanul cselekedett, hisz az égiháború nem tarthatott reggelig. Nagyon boszantott a dolog, de nevetnem kellett, ha Jimmyre gondoltam. Milyen mérges lehetett!

Ha idejekorán értesít Mary néni, talán mégis — szégyenszemre — hálószobámban maradtam volna; de most már késő volt másképen intézkedni. Mikor befejeztem az öltözködést, lementem, mintha semmi sem történt volna és körülnéztem Brown után, kit félnyolczra a csarnokba rendeltem. Szent Isten! Mennyire meglepődtem, midőn estélyöltözetben láttam magam előtt, szép fekete kabáttal és fekete nyakkendővel. Akár herczegnek is bevált volna. Némi gondolkodás, melyre azonban nem volt időm, arra indított volna, hogy ne tegyek megjegyzést, de a váratlan látványra felkiáltottam és erre ugyan elszégyeltem magamat, mert Brown is erősen elpirult. Igen alázatosan megjegyezte, hogy nem akart szégyenemre válni, ha már megtiszteltem őt és megengedtem, hogy ma este némileg más minőségben legyen szolgálatomra (így fejezte ki magát, nemde elég ügyesen?). Ennélfogva elhatározta, hogy felveszi azt a fekete öltözetet, melyet Mr. John Winston ajándékozott neki. Reményli, nem veszem rosz néven.

Utóvégre alaposan megfontolva a dolgot, miért is vettem volna rosz néven? Így hát senkitől se háborítva, szépen megebédeltünk egy kis asztalkánál, melyen csinos ernyős lámpák és szép virágok álltak. A vendégek már oszolni kezdtek és senki sem talált valami feltünőt rajtunk. Fiatal házaspárnak nézhettek bennünket, mely más emberektől semmiben sem különbözik, legfeljebb mi képzeltük, hogy a többieknél elegánsabbak vagyunk. Nagyon érdekes beszélgetést folytattam Brownnal, ki mindenféle részletet mondott el életéből, persze csak erős nógatásra, mert sokkal szerényebb, mint Jimmy Payne. Foglalkozása, bár oly kitünőn ért hozzá, mélyen alatta áll. Nagyon szeretném, ha jobb, méltóbb alkalmazást találhatnál számára. Nincs erre mód?

Már megviradt és én saját szobámban irogatok, várva a kocsi érkeztét. Mary néni jön majd Jimmyvel. Ismét sürgönyöztek.

Gondolatban már a Rivierán vagyok, de oly különös, nyughatatlan érzelmeim vannak; féligmeddig szomorkodom, pedig nem tudom, miért, és ez annál együgyűbb részemről, mert gyönyörű időnk van. Gyaníthatólag a sajgó kézcsukló tesz idegessé.

Szerető lányod, *Molly.*

(Folytatása következik.)

CSELÉDLEÁNY. — Neogrády Antal rajza.

A HÉTRŐL.

Pünkösd. A három nagy ünnep között tartalma szerint a legelvontabb, a mennyiben a csoda, mely lelkét és forrását adja, a művészetnek bármely eszközével a legnehezebben megérzékíthető és pünkösd ünnepe azért mégis hatásában és jellemében csak olyan határozott, mint többi megszentelt testvérei a testamentomban és kalendáriumban. Karácsony a szeretet ünnepe, husvét az örökkévalóság ihletéseé, a legnagyszerűbb csodáé, pünkösd, a Szentlélek kiáradása, az érzések tiszta és derült fölemelkedéseé. Valami igen kedves, napfényes harmónia van benne, valami az érkező tavasz lelkéből, valami, a mi összhangzatos és rokon a május levegőjével és illatával. A gazdagabb, az *éltetőbb* élet e megérkezésében, leszállásában van valami elemien ünnepi és bizonyára nem egészen véletlenség, hogy a pünkösd talán a legáltalánosabb ünnep valamennyi között, annyiban, hogy alig van vallás, a melynek ebben az időben ünnepe ne lenne. A keresztény világ a Szentlélek megjelenését vagyis erkölcsi jelentésében a lelkeknek a keresztény tanok magasságához való hozzáemelkedését ünnepli benne. Legyen ez ünnep megtartása harmonikus a forrásával. Legyen a lelkek szárnyaló és örvendetes hozzáemelkedése az igazsághoz és az eszmények megértéséhez. Mert ez a boldogulás útja úgy az egyesek, mint a nemzetek számára!

*

Városok kongresszusa. A polgármesterek kongresszusából kialakult a városok kongresszusa, még pedig bizonyos mértékben állandó karakterű intézménynyé, a mennyiben határozatba ment, hogy a magyar városok vezető férfiai ezentúl minden három esztendőben országos tanácsba gyülekeznek. Ez a határozat csakúgy, mint az érdeklődésnek az a hatalmas mértéke, a melyet a most megtartott kongresszus képe mutatott, egyaránt bizonysága annak az általános ráeszmélésnek, hogy minálunk a városok várossá tételének érdekében idáig vajmi kevés történt és rengeteg a tenni és pótolni való. Talán semmi se fejlődött ki minálunk később és lassabban, mint a városfejlesztési érzék, a melynek a működése, a föladata természete szerint kettős irányú. Az egyik az, hogy a berendezkedés tervszerűségének segedelmével a város vagy megmentse a lakói számára azokat az előnyöket, a melyeket a falu téresebb, levegősebb, nyugodalmasabb élete és elhelyezkedése ád az embereknek, vagy megfelelő intézményekkel kárpótolja őket ezekért a természeti előnyökért. A város másik föladata, hogy a benne összesereglett külömböző energiákat a kulturális haladás minél kamatozóbb értékeivé tegye. Ez a kettős föladat bőségesen elég anyagot ád egy egészen külön tudománynak, mesterségnek vagy művészetnek és önáltatás lenne tagadnunk, hogy

UZSONNÁZÓ TÁRSASÁG, KÖZTE GRÓF APPONYI ALBERT.

ennek az anyagnak a túlnyomó nagy része nálunk még — földolgozatlan. Van néhány városunk, a mely csakugyan város ennek a szónak modern értelmében, de egész sereg olyan városunk van, a melynek a városi rangját nem képének, intézményeinek és életének városiassága, hanem csak a statutum és a lélekszám adja. A modern emberi településnek olyan berendezései is hiányoznak belőlük, a melyek nélkül ma már egy nagyobbacska falu sincs a nyugati országokban. Ez a magyarázata, hogy mi magunk is meglepődünk, mikor a statisztikából azt látjuk, hogy Magyarországnak több harminczezernél nagyobb lakosságú városa van, mint például Ausztriának. És ez a magyarázata bizonyára annak is, hogy Budapest, mint város szinte a kizárólagosság erejével emelkedik ki városaink seregéből. Temérdek aránytalanság szűnnék meg és a kulturális haladásnak igen sok lappangó értéke jönne forgalomba, ha a városvezetés művészetének sikerülne a nagy magyar városok erőit a modern kialakulás irányában működésbe hozni. Örömmel látjuk, hogy az erre illetékes emberek lelkében a fogékonyság is megvan, a törekvés is megvan, hogy így legyen és ezért nagy bizalommal várjuk a városok kongresszusának eredményeit.

*

Az eskü. A török képviselők elvetették azt az eskü-mintát, a melylyel *föltételes* hűséget fogadtak volna a szultánnak és föltétlenül esküdtek hűséget a padisahnak. El lehet rajta tanakodni: helyesen cselekedtek-e vagy helytelenül, nemes-e, férfias volt-e elhatározásuk motivuma vagy szolgai és bizantikus? A motivumok kutatásáról le kell mondanunk, mert hogy ki milyen érzésből vagy fölfogásból cselekszik, azt hitelesen és bizonyosra megállapítani nem lehet. Ezt csak a jó Isten tudta, a ki belelát a szivekbe és a vesékbe. De hogy politikailag bölcs és etikailag helyes volt-e ez a loyalitás, ez már inkább mérlegelhető. Törökországban most dobtak le a trónról és vetettek fogságba egy szultánt, a ki az esküjét megszegte. A bűne nyilvánvaló volt és a megsértett erkölcs boszuja rajta be is teljesedett. Lehet-e ebből olyan következtetést levonni, a mely a szultánok esküjének hitelét és szentségét megcsökkentené? Bizonyára lehet, annál is inkább, mert nem Abdul Hamid volt az első és az egyetlen uralkodó, a ki a népe szabadságait és jogait biztosító esküt meg nem tartotta. A trónusokon is emberek ülnek. De azért a mit tenni lehet, azt tenni még nem mindig és nem okvetetlenül bölcseség. Sőt akárhányszor épen az ellenkezője. A mennyire joguk volt a törököknek ahhoz, hogy az esküszegő szultánt elcsapják, annyira joguk, sőt kötelességük, hogy az új szultán esküjében megbízzanak. Régi dolog, hogy a gyanakvás a bűn útcsinálója és ha a török nemzet képviselői nem hisznek föltétlenül az uralkodójuk esküjének, akkor ennek az eskünek a hitelét maga a szultán se érezheti föltétlennek. A nemzet esküje — a hol az alkotmány ilyet követel — a király vagy császár, szóval az uralkodó esküjének szól, lényegében vele egy; akármelyik gyöngül tehát, ez meggyöngítése az egésznek. Az egyiknek az esküje annak szól, a kinek a másik magát esküdte és ereje addig tart, a míg ez valóban az is marad. A török képviselők hűségesküjének föltételessége árnyékot vetett volna a török szultán esküjének a föltétlen hitelére. Már pedig az esküszegés ott kezdődik, a hol az esküben való kételkedés.

*

A pénz szerelmesei. A szabadkai rémdráma borzalmas anyagából kiveszünk két mondást. Az egyiket a meggyilkolt Haverdáné ajkáról őrizték meg az ismerősei. Ez a tragikus végű asszony, a kiről köztudomású volt, hogy uzsoráskodással foglalkozik, több izben is megtette a következő kijelentést:

— Szeretném fölhasítani a bőrömet, hogy aládugjam a pénzemet és ha meghalok, magammal vigyem a siromba.

Az élete semmi olyan adatot nem ád, hogy a mit mondott, komolyan is ne gondolhatta volna. — A másik nyilatkozat a leányáé, az egész borzalom főszereplőjéé, a ki mikor még biztosságban tudta magát és soha ki nem derülő titoknak gondolta iszonyatos bűnét, egy ujságirónak ezt mondta:

— Alig várom, hogy megkapjam az örökségemet. Sok pénzt kapok, elég lesz — egy esztendőre. Mert egy esztendő alatt el fogom verni az utolsó garasig!

Neki is nagyon el lehetett hinni, hogy csakugyan megtette volna, ha a végzet nyakába nem veti a hurkot. Hiszen Haverda Máriának volt már máskor is pénze: akkor is elverte, a mint hogy elvert minden értéket, a mit a nem is fösvény sors a kezére adott. Bizonyosan elverte volna az örökségét is. Ime: a pénz szerelmesei! Az egyik lemond az életnek minden szépségéről, minden melegéről, minden tisztább érzésről és minden emelkedettebb gondolatról, hogy halomba gyűjtse, mint a féltékeny lovag a szerelmesét, fogságban tartsa, életének nincsen más öröme, mint hogy benne vájkálhat és a halál gondolatában az a legrettenetesebb neki, hogy oda magával nem viheti. A másik meg legyilkoltatja a tulajdon szülőanyját, hogy hozzájuthasson és — elverhesse, mohó tékozlással, gőzölgő szenvedelemmel. Az egyik az életnek minden értékén pénzt vásárol, a másiknak meg minden áron pénz kell, hogy gyönyört és mámort vásároljon rajta. Az egyik a pénz igavonójává teszi magát csak azért, hogy hurczolhassa, a másik befogja a pénzt féktelen indulata száguldó szekerébe, hogy veszett iramban rohanhasson végig az alantas gyönyörűségek vérharmatos és a szenvedelem párájával telt mezőin. Ha a gyülöletnek égő és gyilkos indulatával állanak is egymással szemben, ha csupa ellentét is, a miben megnyilatkoznak, ezek a lelkek rokonok egymással, mert mind a kettő halálos betege egy beteg szerelemnek, a mely megöli őket: gyilkos kezével az egyiket, hóhér kezével a másikat. A pénz pedig, a melyért úgy lihegtek — mily groteszk ötlete a végzetnek! — míg az egyik a sirban, a másik a börtönben, — odább áll egy harmadikkal, egy betörővel! Ime: ezért halt meg az egyik és ezért lett gyilkossá a másik!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Napoleon. Most kerül először a magyar olvasó kezébe olyan könyv, mely Napoleon csodaszerű pályáját és alakját igyekszik egységes képben elénk állítani. A terjedelmes könyvet *Fodor* Sándor prelátus-kanonok írta s kétségtelen köszönetre kötelezte vele a magyar közönséget. A lelkes és buzgó szerző Napoleonnak emberi jellemét vagy az ő szavával élve, ethikumát igyekszik elénk állítani, nyilvános szereplése csak mintegy háttérül, emberi alakjának megvilágítására szolgál. Napoleon mint ember is rendkívüli varázszsal van rá, lelkesedik

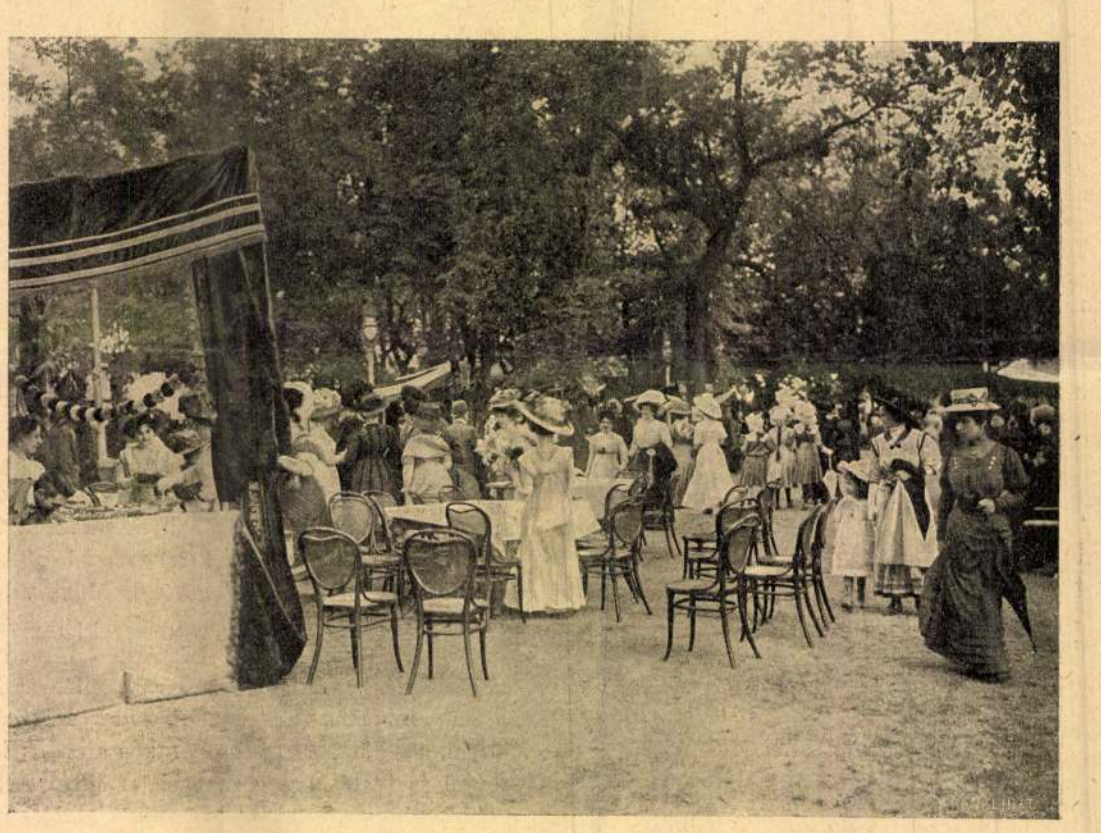

A KÁVÉHÁZ ELŐTT.

A «SOROMPÓ» MARGITSZIGETI ÜNNEPÉRŐL.

egyemeletes budai házaknak nem volt többé maradásuk.

A tájképeken a komoly tanulmányt, a természet gondos megfigyelését, a közvetlen benyomásokat lehetetlen észre nem venni. *Háry* Gyula egész sereg, több mint *hatvan* ilyen tájképet küldött a kiállításra, friss benyomással és igaz művészettel festett pompás aquarell- és olajképeket, melyeken Itália, az adriai tengerpart és magyar vidékek napfénye, világossága ragyog és üdén mosolyognak a szinek. *Nádler* Róbert is gyűjteményben állította ki vázlatait. Jó képekkel ismerkedhetünk meg *Ujvári* Ignácztól, *Aggházy* Gyulától, *Mihálik* Dánieltől, *Bosznay* Istvántól, *Olgyay* Ferencztől, *Mannheimer-Magyar* Gusztávtól, *Tahi* Antaltól, stb. Közöljük a következőket: *Neogrády* Antaltól: «Őszutó». Az erdő hervadása, ritkuló, sárga lombokkal, szinevesztett avarral, sietö patakkal. *Szlányi* Lajostól, a ki kiváló tájfestőink közt foglal helyet, «A czinkotai országút». Elől mocsaras patak, hátúl kőhid és jó alakulású fák. Már alkonyodik s a hidon keresztül az esti szürkületben búcsúsok vonulnak tova.

A szobrok közül általános figyelemben részesül *Tóth* Istvántól Hunyadi János nagy álló alakja; a király ajándékozta szobrok közül ez az első, mely már érczbe öntve is elkészült. A törökverő hős nyugodtan, de harczkészen áll, teljes fegyverzetben, melynek részleteit nagy figyelemmel állította össze a szobrász. A lábnál levő félholdas hadi jelvények győzelmeket hirdetnek.

A kiállítást április 5-ikén délután nyitották meg nagy közönség jelenlétében. Az épület előtt különböző nemzetek lobogói lengnek. A közönség soraiban feltűnően sok hölgy jelent meg, s egész délután nagy elevenség uralkodott a termekben. *Wlassics* miniszter délután öt órakor érkezett. Gróf Andrássy Tivadar elnök, Berzeviczy Albert alelnök, a Műcsarnok igazgatósága fogadta, s Bihari Sándor, a tárlat rendezője kalauzolta végig a kiállításon. A miniszter nagy megelégedéssel nyilatkozott a kiállításról.

NÉVY LÁSZLÓ.

NÉVY LÁSZLÓ.

1841—1902.

Rövid betegség után, váratlanúl húnyt el Névy László, a budapesti kereskedelmi akadémia igazgatója. Vele a magyar közoktatás, s főkép a kereskedelmi szakoktatás ügyének egyik vezérférfia dőlt ki, a ki hosszú, 41 évre terjedő sokoldalú munkásság által az irodalom terén is sok érdemet szerzett.

Névy mint veszprémmegyei, iszkári születésű fiú, tanúlmányait a pápai benczés gimnáziumban kezdte, a veszprémi piarista, a győri benczés gimnáziumban végezte és ezután a csornai premontreiek rendjébe lépett. 1861—1871-ig a szombathelyi gimnáziumban működött, mint a klasszikai nyelvek és a magyar irodalom tanára s itt nagy kedveltségre tett szert úgy az ifjúság körében, mint a város társaséletében. Irói munkásságát is korán megkezdte, főkép szépirodalmi dolgozatokkal. 1870-ben megjelent «Az írásművek elmélete» czímű első tankönyve s 1871-ben nyerte el először «A tragédia elmélete» czímű aesthetikai tanúlmányával a Kisfaludy-Társaság pályadíját.

Ugyanezen évben elhagyta a rendet s a fővárosba költözött, a hol egyszerre két intézet: a ref. főgimnázium és a kereskedelmi akadémia választotta meg tanárának; Névy ez utóbbi állást fogadta el. Eleinte még inkább az aesthetikával foglalkozott. Egymásután nyertek jutalmat a Kisfaludy-Társaságnál: «A komédia elmélete» (1872.) «A drámai középfajok elmélete» czímű munkái, a melyekkel az akkori viszonyok közt kiváló szolgálatokat tett az irodalomnak. «Bajza József emlékezete» czímű szónoki beszédével ugyancsak a «Kisfaludy-Társaság»-nál dicséretet és külön díjat nyert. A Szana Tamás «Figyelő»-jébe és a «Hon»-ba is írt aesthetikai és kritikai czikkeket, a melyek egy részét egy kis kötetben «Aesthetikai dolgozatok» czim alatt külön is kiadta 1873-ban. Az 1877-ben alakúlt Petőfi-Társaság alapítói közé tartozott s főkép eleinte munkás tagja volt a társaságnak.

Tevékeny részt vett a Középiskolai Tanáregyesület ügyeinek intézésében, a mely egyesület közlönyét tiz évig szerkesztette. Közreműködött az új tanterv készítésében is, a melynek behozatala után ő írt először ehhez alkalmazott tankönyveket a magyar irodalmi oktatás számára. Az ország legtöbb iskolájában az ő stilisztikai, rhetorikai, poétikai tankönyveiből nyerte az ifjúság első irodalmi ismereteit és aesthetikai kiképzését s e munkái a maguk idejében a legelterjedettebb tankönyveink sorába tartoztak.

Midőn a budapesti kereskedelmi akadémiához kerűlt, itt az igazgató és a tanárok egy része alig tudott magyarul s e visszás állapot javításában sok érdeme van Névynek. Munkássága elismeréseül 1885-ben igazgató-helyettessé, 1896-ban igazgatóvá lett. Bár eredetileg aesthetikusnak indult s költői művekkel is foglalkozott («A népért» és verses tragédiájával a Teleki-díjat, meséivel a Kisfaludy-Társaság díját nyerte el), csakhamar beleélte magát a kereskedelmi szaktudományokba is, s úgy a felső, mint az alsófokú kereskedelmi iskolák számára több tankönyvet írt. A kereskedelmi szakiskolai tanárok országos egyesületének alapítása óta (1894.) elnöke volt s nagy része van ez egyesület felvirágoztatásában.

1900-ban nyilt meg az ő igazgatása alatt a első magyar kereskedelmi főiskola, de ez intéze teljes szervezését már nem fejezhette be. Félbenmaradt utolsó nagyobb szabású munkája is: «A magyar kereskedelmi nyelv szótára», a melynek nagy fontossága lett volna kereskedelmünk magyarosodásában s melyhez az adatok legnagyobb részét összegyűjtötte s részben fel is dolgozta, de befejezésében már megakadályozta a halál.

A közgazdaság terén működő újabb nemzedék jórészt neki köszönheti magyaros műveltségét s hazafias szellemét s e tekintetben érdemei eltagadhatatlanok. —*i.* —*l.*

TŰZVÉSZ EGY VEGYÉSZETI GYÁRBAN.

Nagy veszedelemmel fenyegetett az a tűzvész, mely április 5-ikén déltájban a Ferenczváros külső részében fekvő Heidelberg-féle vegyészeti gyárban ütött ki. A veszély nemcsak azért volt nagy, mert a gyárban nagyon sok éghető és robbanékony anyag volt felhalmozva, hanem még inkább azért; mert közel van hozzá a petroleum-gyár, melybe ha belekap a tűz, roppant károkat okozott volna.

A tűz a gyár benzin-desztillátorában támadt s egy munkás vette észre akkor, a mikor a többi személyzet ebédelni volt. Az egyik tartóban levő benzol csakhamar lángba borúlt, a gyorsan odahivott személyzet nem bírta a tüzet elfojtani. A tűzoltóság sietve vonúlt ki a baj színhelyére, de a desztilláló épület megmentéséről már szó se lehetett, a benzol-tartályok egymás után robbantak fel s borúltak lángba benne. A tűzoltóság megfeszítette minden erejét, hogy a tűz tovább terjedését megakadályozza; késő estig küzdöttek a lángokkal, míg ez sikerűlt s a nagyobb veszedelem el volt hárítva.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Homérosz Iliásza; fordította *Baksay Sándor*. Kitünő írónk egykor, irodalmi pályája kezdetén klasszikai írónak, Lucanus «Pharsaliá»-jának fordí-

Erdélyi fényképei.

A LEÉGETT VEGYÉSZETI GYÁR FŐHOMLOKZATA ÉS GÉPTERME.

Neogrády Antal: Ősz-utó.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

tásával tett szolgálatot irodalmunknak. Az ó-kori irodalom iránti szeretete azóta se lankadt el s pályája delén nagy feladatba fogott e téren: az «Iliász» fordításába. Műfordítási módszere azonban lényegesen változott az idők folyamán, mert míg a császárság korabeli szkeptikus, bölcselkedő latin író époszát a formához is ragaszkodva hexameterekben fordította, az ó-görög naiv éposz fordítására ezt a formát nem találta alkalmasnak s helyette a «Toldi» versformáját, a rímes, magyar tizenkét szótagos verset választotta. Czélja ebben az volt, hogy a forma s az irodalmunkban és népköltészetünkben megszokott hang által az Iliászt közelebb hozza a mai olvasó ízléséhez. Olvasóink figyelemmel kísérhették a nagy munka haladását azokban a mutatványokban, melyeket időről-időre lapunkban közöltünk belőle. Az első hat ének nehány évvel ezelőtt külön kiadásban is megjelent a Kisfaludy-Társaság kiadványai között. Most az egész Iliászt adta ki az Akadémia, irodalmunknak kétségtelen nagy nyereségeűl. A fordítás a maga nemében irodalmunk legkitünőbb termékei közé tartozik, a népies nyelv gazdagon árad benne, egyszerű, keresetlen és mégis színes; megvan benne az eredeti naivitása, plasztikai kifejező volta. E mellett kellemes, érdekes olvasmány s e jó tulajdonságok elfeledtetik, ha az ember olvasásába belemélyed, azt az ellentétet, mely a hexameteres eredeti és az ütemes, rímes magyar fordítás között van. A nagy közönség érdeklődésére sokkal inkább számíthat, mint a formában hű, pontos fordítások, melyeknek klasszikai mértéke távol áll a mai közönség ízlésétől. Baksay írói pályájának méltó betetőzése e mű, mely lehetővé teszi, hogy a közönségnek mennél szélesebb körei megismerhessék s élvezhessék a görög epika örökszép remekét.

A Kisfaludy-Társaság kiadványai során az idén két értékes és irodalmunknak nem csekély nyereségéűl szolgáló könyv jelent meg; mind a kettő a világirodalom köréből vett tárgyakkal foglalkozik.

Az egyik könyv *Péterfy* Jenő tanulmányainak második kötete, melyeket Angyal Dávid gyűjtött össze nagy gonddal. A tavaly megjelent első kötet után, mely néhány görög irodalmi tanulmányon kívül főleg a korán elhunyt kitünő szerzőnek a magyar irodalomról szóló tanulmányait foglalta magában, a másik kötet érdekesen egészíti ki azt a képet, melyet az olvasó Péterfy finom és mély szelleméről alkothat magának. A kötet a görög drámaírókról szóló tanulmányok sorozatával kezdődik; modern szellemben, éles látással és mélyreható érzékkel tárgyalja a hellén dráma nagy alakjait. A görög történetirásról is találunk érdekes rajzokat. E kötetben van Péterfynek legkitünőbbűl elismert tanulmánya Danteról, a költői szépségek legbensőbb részletekig ható, finom, szingazdag stilusú elemzése. Ibsen két művéről is találunk a kötetben nagyon érdekes tanulmányt, nem különben Taine több munkájáról, stb. A magyar essay-irodalomnak legjelesebb termékei közé tartoznak e tanúlmányok, melyek stilus és előadás szempontjából is szokatlan nagy tehetséget ismertetnek meg velünk. A kötet ára fűzve 4 korona 50 fillér, kötve 6 korona.

A másik könyv *Alexander* Bernát nagy arányú műve *Shakspere Hamletjéről*. Sok tanulmányról, széles körű kutatásról és önálló felfogásról tanuskodó mű. Shakspere minden műve közűl leginkább Hamlet teszi szükségessé a magyarázatot; számos oly kérdés vetődik fel tanulmányozása közben, számos oly pont marad homályban, melyeket megbizható magyarázat nélkűl alig lehet teljesen megérteni s e czélra Alexander könyve nagyon alkalmas. Ismerteti a Hamlet-monda összes változatait, filológiai módszerrel igyekszik rekonstruálni az ős-Hamletet, melyen a többi feldolgozások alapúlnak, kifejti a drámában nyilvánuló eszméket, a szereplők jellemrajzát, tájékoz mindazokról a kérdésekről, melyek Hamlet olvasása közben felmerűlhetnek. A vaskos kötet ára fűzve 6 korona, kötve 8 korona.

Fejér vármegye története. Irta *Károly* János, a székesfejérvári káptalan nagyprépostja. Hazánk ezer éves fennállásának ünnepére, számos megye és város kiadta monografiáját, a melyek közt a legterjedelmesebbek egyike a Fejérvármegyéé, négy vaskos, egyenként 35 ívnyi könyvben, mely derék munkának most jelent meg a negyedik kötete. A tudós szerző hosszas, beható búvárlatok után irta meg munkáját, a melyben képét adja hazánk ezen nevezetes megyéje régi s mostani állapotának. A negyedik kötet, — mely számos képpel is van élénkítve, — a vármegye községeinek történetét tárgyalja és sok magyar és latin nyelvű oklevelet közöl. A munkát Fejérvármegye közönsége adta ki.

Pályázat Wesselényi-ódára. A Wesselényi-szoborbizottság báró Wesselényi Miklós Zilahon felállítandó szobra leleplezési ünnepélyére szavalásra alkalmas ódai költeményre *száz korona* pályadíjat tűzött ki. A pályázat kihirdetésére és a pályaművek megbirálására a bizottság a Kisfaludy-Társaságot kérte föl, mely a kérelmet el is fogadta. A szobor leleplezése már junius 12-én lesz Zilahon. A pályamunkák a szerző nevét rejtő levél kiséretében *ez évi május 15-éig* a Kisfaludy-Társaság titkárához küldendők be. A jutalom csak abszolut becsű műnek adatik ki.

Magyar írók élete és munkái. A Magyar Tudományos Akadémia megbizásából irta *Szinnyei* József, kir. tanácsos, a M. T. Akadémia levelező tagja s a magyar n. múzeumi hirlapkönyvtár igazgatóőre; megjelent a *72. füzet* (VIII. kötet 8. füzete). mely a *Méry* és *Mihályfi* nevek közé eső 226 irónak életrajzát foglalja magában, többek közt Mészáros Lázár, 1848—49. hadügyminiszter, Migazzi Kristóf gróf, váczi püspök, Mihálkovics Géza egyetemi tanár, Mihalovics Ede, theologiai tanár, Mihalovics József, zágrábi biboros érsek, Mihály deák, XVI. századi nyelvemlékiró Mihály deák, XVII. századi codexiró életrajzát. Az eddig megjelent 72 füzetben **15,229** irónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára egy korona.

«Az ezüst kecske». *Bródy* Sándor regénye, mely egy-két év előtt jelent meg, most második kiadásban kapható. Singer és Wolfner kiadása; ára négy korona.

Az «Athenaeum olvasótárá»-ban legújabban két regény jelent meg: «*A tyuki prókator kliensei.*» Elbeszélés. Irta *Abonyi* Lajos. Egy furfangos zugprókátor viselt dolgairól olvasunk a regényben sok mulatságos dolgot, ki végre saját csapdájában fogja meg magát. Sikerűltek a mellékszereplők magyaros alakjai is. A néhány évvel ezelőtt elhalt szerző egyik jellemzőbb műve ez a regény. «*Virányoslak*». Irta *Kvassainé Kun* Melanie. Hosszabb romantikus elbeszélés. Mindkét kötet ára egy-egy korona.

«Kulisszák mögül» czímen *Hetényi* Dömény Elemér egy füzetet adott ki. Nem nagy igényü munka: kisebb elbeszélések, adomaszerű történetek vannak benne a szinészéletből. Ára két korona.

Józan erkölcs. Irta *Timon* Zoltán. Útmutató ez a könyv arra nézve, miként kellene az embernek élni, hogy úgy érzelmi képessége, mint testi ereje és egészséges volta fejlődjék s az újabb korban tapasztalt elcsenevészésnek gát vettessék, szóval, hogy a nemzedék erőteljesebbé legyen, mely a létért való küzdelemben helyét megbírja állani. Sok helyes tanács van a könyvben, s méltó főkép a szülők figyelmére. A kötet Aradon jelent meg s a szerzőnél négy koronáért megrendelhető.

Az ó-kori lexikon 18-ik füzete megjelent, mely a Lexiarchikon grammateiontól Lyttusig terjedő czikkeket foglalja magában. Eme hézagpótló vállalatot *Petz* Vilmos szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki. Minden füzet ára egy korona.

Az állatok világa czímű vállalatnak, — szerkeszti *Méhely* Lajos, kiadják a *Légrády* testvérek — megjelent a 49-ik füzete. Ez a vizilóról és a tevéről közöl kimerítő ismertetést. Az érdekes állatokat sikerűlt képekben is bemutatja. Egyes füzet ára 80 fillér.

Nemzeti Szinház. *Verő* Györgynek, ki a szinpadon már többször aratott sikert, «*Kain*» czímű versekben irt négy felvonásos tragédiája kerűlt szinre április 4-én a Nemzeti Szinházban. A bibliai Kainról szól, a testvérgyilkosról. Verő darabja a féltékenység és szerelem drámája. A két testvér vetélytárs és Kain azért öli meg Ábelt. A darabban van drámai lendűlet, a költészet szava is meg-megszólal. Az első felvonás, melyben legtöbb a cselekvény, hatást is tett.

Kain és Ábel szeretik Czillát, a ki Abelhez vonzódik, de istenitéletre bizta, hogy a melyik testvérnek áldozati füstje az ég felé száll, azt választja. Ábel győz, de a vad, indúlatos Kain féltékenységből agyonüti. Ádám megátkozza a gyilkost, s az el is bujdosik, csak egy nő, Háda marad hozzá hű, a ki követi, de az önfeláldozó Hádát szeretni nem birja; Abel árnyéka és az átok is üldözi. A hű Háda fölkeresi Adámot, Évát, Czillát, bocsánatot esedezik Kainnak. Nincs bocsánat. Czilla is Ábel emlékének él. Kaint pedig a lelkiismeret, a vad szenvedély nem hagyja nyugton. Gyermekeit sem szereti. Ő szintén fölkeresi Czillát, de ez borzad a gyilkostól. Semmi sincs többé, a mi Kaint az élethez kötné, se Háda, se családja. Leveti magát a mélységbe, Ábel sirjára. A sivár fő alakot a két szerető nő enyhíti, és néhány részlet. *Márkus* Emilia Czilla szerepébe gyöngédséget és költészetet vitt bele. *Hegyesi* Mária Kain feleségét melegséggel játszotta; Évát *Fáy* Szeréna és Kain leányait Tuboly Klementina, Molnár Rózsi, Harmath Hedvig személyesítették. *Gál* Gyula Kain zordon alakjában sok nehézségre talál. Jók voltak *Szacsvay* Ádámja, *Mihályfi* Ábelje. Az első felvonás után, a szerzőt többször kitapsolták; ezentúl gyöngűlt a taps. A dráma nyomtatásban is megjelent a Bárd-Testvérek kiadásában.

Vígszinház. Április 9-ikén egy franczia bohózatot adtak először: «*A láda titka*», irta *Tristan* Bernard; fordította Fái Béla. A rendőri túlbuzgóságot, a képzelt bűnök hajszolását akarná mulatságossá tenni, de nem elég elmés és leleményes arra, hogy csakugyan mulatságos legyen. A láda titka egy udvarló, Folarmand, a ki udvarol Godelletnének, s egyszer a férj elől a ládába rejtőzik. A láda magától záródik, alaposan be is záródott, a kulcs pedig Folarmand zsebében van. Godelleték épen fürdőbe utaznak, s így nincs más mód, mint hogy a nagy zavarban Godelletné a ládát is magával vigye. Egy szolga aztán feltöri a ládát, mert csenni akar belőle, s így szabadúl ki Folarmand. Csakhogy most a rendőrség teszi rá a kezét, mert eltünt a nagybátyja, s a rendőrség olyasmit nyomozott ki, hogy Folarmand ölte meg. Lassan bonyolódik ki a tévedés, s végűl Folarmand feleségűl veszi Godelletné hugát. *Hegedűs* Gyula, *Góth*, *Szerémi*, *Rónaszéki*, *Varsányi* Irén, *Pécsi* Paula, *Hegedűsné*, *Tapolczai*, *Kazaliczky* játszották a főbb szerepeket.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia április 7-ikén *Heinrich* Gusztáv elnöklésével tartotta heti ülését.

Lehr Albert folytatta nyelvészeti értekezését a «*magam*»-ról, és czáfolta Joannovicsot, a ki Petőfi-

Neogrády Antal

A vizfestés egyik hazai virtuóza, *Neogrády* Antal, az ő ösmert fürge ecsetével szerény, de művészi fölfogásában értékes motivumot örökített meg. Mintha csak nehány sora volna a költő igaz és megkapó tájleirásainak.

Kacziány Ödön:

A művészek Jókai-nak. Vas. Ujs. 1894. 27 l.

A. és Társa

HÁZ R.T.

let. Budapest, IV., Szervita-tér 3.

Budapest, a postabélyeg kelte.

isztelt Cim!

kir. osztálysorsjáték huzásai rövidesen megkez-
átrak vagyunk tiszteletteljes ajánlatunkkal fel-
n a reményben, hogy nb. rendelésével megtisztel.
szerencse, mely mindnyájunk életét kormányozza,
kedvezni fog és a sorsjáték folyamán örömmel
y egyik főnyereményt megnyerte. Egyedül a
álysorsjáték nyujt módot arra, hogy kis koc-
két nyerhessünk. A most befejezett sorsjátékban is
eremény felül a 400.000 pengős nagy jutalmat a

Neogrády Antal

Neogrády Antal ügyes, gyakorlott ecsete ismét számos képpel örvendeztette meg a műbarátokat. «A vidra» című egyike ama kedves játszi képeknek, melyek évről-évre megszokva, mintegy nélkülözhetetlen kiegészítői a kiállításoknak.

Vas. Ujs. 1894. 823. l.
(A Műcsarnok téli kiállításából.)

P2

(3)

Óbudai pltpl

14

38-39 kép, 42 kép

Neogrády Antal

Vas. Ujs. 1894. 824. l.

Neogrády Antal: A vidra.

Tölgyessy Arthur az idén kiváló alkotásokkal örvendeztette meg tisztelőit. Képei a tanulmányozó s folyton haladó művészre mutatnak. A természet hű megfigyelése, gondos átképzés, igaz színek jellemzik «Kertek alatt» czimű festményét is.

Pállya Czelesztin az idén nagyobb méretű műveket állított ki. Életképein a ló folyton szerepel. Vásárokon, útakon jövő-menő alakjai folyton e hasznos állattal vannak érintkezésben. Hazafelé igyekvő

A FELVÉTELI JURY TAGJAI AZ 1916. ÉVI TAVASZI TÁRLATON

SZABAD MŰVÉSZEK CSOPORTJA.

FESTŐK:

HERRER CÉZÁR (h. előadó) DOBAI SZÉKELY ANDOR
KARLOVSZKY BERTALAN SZINYEI MERSE PÁL
SZLÁVYI LAJOS (előadó)

PÓTTAGOK:

BRUCK MIKSA és NAGY VILMOS

SZOBRÁSZOK:

LÁNYI DEZSŐ (h. előadó) RÓNA JÓZSEF
ZALA GYÖRGY (előadó)

PÓTTAG:

KISFALUDY STRÓBL ZSIGMOND

MŰCSARNOKI FÜGGETLEN MŰVÉSZEK CSOPORTJA.

FESTŐK:

ENDREY SÁNDOR KOSZKOL JENŐ
GLATTER GYULA KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ (előadó)
PENTELEI MOLNÁR JÁNOS (h. előadó)

PÓTTAGOK:

DÉRY BÉLA és NÁDLER RÓBERT

SZOBRÁSZOK:

DAMKÓ JÓZSEF HOLLÓ BARNABÁS (h. előadó)
HORVAI JÁNOS (előadó)

PÓTTAG:

KALLÓS EDE

Mesopotamia

Wednesday c. Sept

1990

Mon. Sept. 1990 998 A.

Neogrády Antal

Vakáción c. kéfe

repr.

Vas. Ujs. 1909. 978. l.

Neogrády Antal

Illustrációi a Vas. Ujs. 1908. évi karácsonyi albumaba

Neogrády Antal

Téli séta c. Elpe
repr.

Vas. Ujs. 1909. 289 l.

Zubor István

Mégis ötödikes leszek!

A mai ifjúság megpróbáltatásokkal teli küzdelmes élete tárul elénk ebben a könyvben. A nyári szűnidőben anyját tejkihordással segítő tizennégyéves diákot az élet egy súlyos sorskérdés elé állítja: le kell mondania az iskoláról, ősszel nem iratkozhatik be többé, mert gondoskodnia kell szeretetteiről, dolgoznia kell értük. Az író mély szociális átérzéssel párosult művészete egy lemondásokkal teli fiatal élet tükrét mutatja az olvasó elé. Csupán a regény hősének törhetetlen hite és munkájának szeretete tud diadalmaskodni az ezerarcú gond felett, és tárja fel ismét számára az iskola kapuit. Egy melegszívű, az emberi lélek mélységeit kutató író gyönyörű regénye ez a könyv, melynél szebbet és nemesebbet nem adhatunk a magyar ifjúság kezébe.

Ára egészvászonkötésben 3 pengő 80 fillér.

A szerző megkapó, újszerű fényképillusztrációival

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

Neogrády Antal

Vas. Lyc. 1900. 843. l.

Kis Dekameron. Válogatott beszélyek. A serdülő ifjuság számára kiszemelve s itt-ott módositva. Irta Jókai Mór. Negyedik kiadás. Neogrády Antal rajzaival. Ára kötve 6 K. —Koszorus irónknak ez az ifjusági könyve ezuttal méltó köntösben kerül piaczra. Az ismert és elismert szöveget, mely régóta kedvencz olvasmánya a magyar ifjuságnak, Neogrády mester finom és hangulatos rajzai kisérik. Szöveg és kép igy kiegészitve egymást, a legkiválóbb ifjusági könyv jött létre.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚLIUS

31 nap — 28. hét

9 Vasárnap	
10 Hétfő	
11 Kedd	
12 Szerda	
13 Csütörtök	
14 Péntek	
15 Szombat	

Neogrády Antal

Kenyér és becsület.

Regény a f
serdült ifjus
számára. Irta Gaal Mózes. Neogrády Antal harmincz rajzáv
Ára diszkötésben 5 K. — Dr. Szemák István az Ifjus
könyvtárjegyzékben birálja a könyvet. Álljon itt a birá
vége: . . . . . Tényleg felnőtt ember sem olvashatja me
indulás nélkül azt a rettenetes küzdelmet a létért, melyl
végre oly diadalmasan kerül ki a hős. És az a határtalan ide
lismus, mely nemcsak a hőst, de a többi szereplők nagyo
részét is lelkesiti, végtelen jótékony hatással van az olva
kedélyére. Ehhez járulnak azok a szebbnél-szebb sententiá

melyekkel szerző elbeszélését fűszerezi. «A ki boldogulni aka
az tápláljon sok büszke vágyat szivében, de tanulja meg j
korán, hogy a szép, büszke vágyak csak a munka árán valósít
hatók meg.» Sok, csaknem minden oldalon találunk ily aran
mondásokat, melyek bizonyára végtelenül képzőleg, nemesí
tőleg hatnak különösen az ifjú kedélyre. Mindezek a tulajdon
ságok egyik legkiválóbb ifjúsági regénynyé teszik Gaal mun
káját. Nem is kétkedünk, hogy csakhamar egyik legkedvelteb
olvasmányává lesz az ifjúságnak. A munkát számos, sikerül
illusztrácziók diszítik.

Vas. hjs. 1900. 843 l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚLIUS

31 nap — 29. hét

16 Vasárnap	
17 Hétfő	
18 Kedd	
19 Szerda	
20 Csütörtök	
21 Péntek	
22 Szombat	

Neogrády Antal

Vas. Ujs. 1900. 843. l

Virág Palkó. Ifjusági regény. Irta Gaal Mózes. Második kiadás. Neogrády Antal rajzaival. Ára diszkötésben 5 K. — Gaal Mózes ifjusági művei között ez a legmeghatóbb, a legközvetlenebb. Az árvaintézet világa, változatos alakjai, szomorú és vidám eseményei művészi keretbe foglalva elevenednek meg. Az apátlan-anyátlan Virág Palkó változatos története, küzdelmei és boldogulása a regény érdekességével hat az olvasóra. Nemes hév, megindító humor, mély emberismeret a kiváló tulajdonságok, melyek a könyv irójáit az ifjuság előtt annyira kedveltté tették. Mindezek megvannak a Virág Palkóban, mely immár második kiadásban, diszes külsővel és Neogrády hangulatos képeivel jelent meg a könyvpiaczon.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚNIUS–JÚLIUS

30 nap — 26. hét

25 Vasárnap	
26 Hétfő	
27 Kedd	
28 Szerda	
29 Csütörtök	Péter és Pál
30 Péntek	
1 Szombat	

Neogrády Antal
Vas. Ujs. 1900. 843 l

ÁRNAPI UJSÁG.

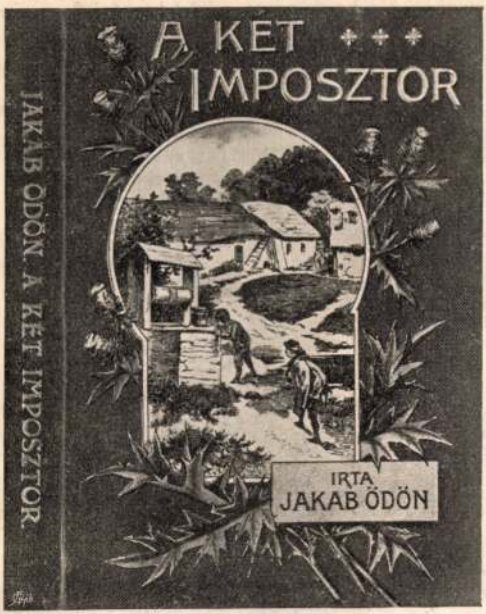

A két imposztor. Elbeszélés az ifjuság számára. Irta Jakab Ödön. Neogrády Antal 30 művészi rajzával. Ára diszkötésben 4 K. — Jakab Ödönnek ez a poétikusan megirt könyve két növendék gyereknek a nyári szünidő alatt történt kalandos bódorgását beszéli el, szép magyarsággal, tanúlságosan, egészséges, szelid humorral, hogy ifjaink örömüket találhatják az olvasásában. Meg vagyunk győződve, hogy a művészileg illusztrált szép kötet egyik legkeresettebb és legkedveltebb olvasmánya lesz a magyar középiskolai finknak.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JÚNIUS

30 nap — 23. hét

4 Vasárnap	
5 Hétfő	
6 Kedd	
7 Szerda	
8 Csütörtök	Úrnapja
9 Péntek	
10 Szombat	

Neogrády Antal

illusztrációi az alábbi

műben.

Vas. Ujs. 1904. 423. l.

(Mikszáth K.: Az én

kortársaim.)

Tekintetes

R Ajánlott Rozsnyó 786

Műemlékek országos
bizottsága Elnökségének

Budapest

IX

Rákos utca 10

Neogrády Antal

Klementina

Helm: Futri Kata

c. nivl. Fenti 34

rajzával

Vas. Ujs. 1900. 844 l

RTÁRTULAJDONOSOK LABORATÓRIUMA

Csak gyógyszertárakban kapható!

em steril

TAVASZ. — NEOGRÁDY ANTAL RAJZA.

A HÉTRŐL.

Érdekes pillanatok. Való: ez az idő, a melyet most élünk, a história és a fotografusok számára dolgozik. Szinte óráról-órára termi a históriai, meg az érdekes képet, a mely a legnagyobb mértékben méltó rá, hogy a leggyorsabb művészet *lekapja*, megrögzítse az elmúlástól a maradandóságnak megóvja. Hetek óta a politikai elet változatos és sokszor drámai módon fordulatos menete szinte állandóan termi a nagy jeleneteket, a melyekre minden ember kíváncsi, mert ezekre a jelenetekre nevezetes pillanatok világossága esik. Ez a világosság nem mindig egyformán eleven. Azoknak a képeknek, a melyeket a legutóbbi hetekben sorakoztatott galeriába az idők folyása, épenséggel nem volt derűs a levegőjük. Ólmos homály és nehéz borulat ült rajtuk akkor is, ha különben verőfény áradt a földre. Láttunk parlamenti képeket, a melyek tábori képekhez voltak hasonlatosak, láttuk bevonulások rajzát, a melyek mintha harczi fölvonulásokat ábrázoltak volna. De ez az osztálya az idő galériájának, úgy látszik, Isten segedelmével immáron bezárult. Most már egészen más képeket látunk. Derűs, napfényes és a lelkesedés meleg levegőjében ragyogó képeket. *Azok* a képek is érdekesek voltak: de ezek bizonyára százszorosan kedvesebbek és gyönyörűségesebbek a magyar szemeknek és magyar sziveknek. Ezeken nincs semmi háborús szín, semmi harczi komorság: de van derű, elevenség, újjongó tömeg lelkes mozgalma és sugárzó öröm az arczokon. Igazán husvéti képek, egy nagyszerű föltámadásnak ünnepi öröme árad el rajtuk.

*

Szent-Anna. A Vezuv rettegést és iszonyatot keltő módon működik. Az egész környéket éjjeli sötétségbe boritja a felhőkig emelkedő sűrű füstoszlop, a kráter tufa-darabokat lök a magasba s a hamu sűrű eső alakjában hull alá. A forró láva pedig széles mederben ömlik lefelé a hegyoldalon, felégetve s betemetve mindent, a mi útjába akad. Ah! ez a rettenetes láva! Embereket pusztított már el, házakat döntött romba, és egy egész községet eltemetett. A csillagászati obszervatóriumnak nyoma veszett, a Vezuvra vivő vasúti vonalon két ölnyi magas forró tömeg folyik; Bosco-Trecase falut pedig egészen betemette a láva. A Pompéji pusztulását okozó napok ismétlődtek meg!

A környékbeli lakosok pedig jajveszékléssel ostromolják az eget. Egy részük elmenekült a veszedelem szinhelyéről. A nagyobb rész tanácstalanul szaladgál fel és alá, fél eltávozni, nehogy ott kelljen hagynia értékeit, butorát, s összes ingóságait. Sokan a templomokban buzgó imádsággal könyörgik le az ég segitségét. Nápolyban, a hol egyre sűrűbben esik a hamu, kihozták Szent Januárius híres szobrát a templomból, hogy lenne pártfogójuk. Torre-di-Annunciában kivitték a falu szélére Szent Anna képét, mikor a láva már csak száz méternyire volt a szélső házaktól. És ime csoda történt! A láva két felé ágazott és elkerülte a falut. A nép «Eviva Santa Anna» kiáltásokba tör ki, «éljenzi» a szent szűzet, a kinek hamvai századok óta porlanak, mintha csak élőnek szólna a hálás szivből fakadó ünnepeltetés.

Két évtizeddel ezelőtt úgy irta volna meg e tényt a krónikás, hogy nem mulasztotta volna el felemlegetni a babonát. Mert ime ez a Vezuv természeti okok és erők folytán működik. A mekkora a működő erő, épen olyannak kell lennie a kifejtett hatásnak. Semmivel sem lehet kisebb, de nagyobb sem. Azon semmiféle imádság sem segít. A mai krónikás pedig nem gáncsoskodik. Sőt bámulni tudja ezeket az egyszerű naiv lelkeket, a kiknek hite ilyen erős. Amaz talán felvilágosodottabb világnézletet mutat, de bizonyos, hogy emez humánusabb és emberibb.

*

A mi elmúlt. Való: nem igen volt semmi látható jele annak, mintha kifordult volna vagy kifordulni készülne a sarkaiból a világ. Nem hallatszott ágyúdörgés, sem összeomló falak robaja. A nap sütött, mint azelőtt, ha az eső esett, az is úgy esett, mint azelőtt. A villamos kocsik tovább közlekedtek, a boltajtókat sem kellett bezárni és mikor a legnagyobb sötétségről panaszkodtunk, akkor sem kellett a lámpát meggyújtani nappal. A szabó tovább varrt, az asztalos tovább gyalult, az orvos tovább gyógyította a betegeit, és a viz a kutakban nem vált petróleummá. És igy folyván a dolgok sora, voltak sokan, a kik egymásra néztek és azt mondották: hát ez az? Hát ez az, a miért búsulni, gyászolni, panaszkodni és keseregni kell? Hiszen nem bántanak bennünket, sőt még a végrehajtó sem motoszkálja az embert. Mindössze is csak az történt, hogy valamivel halkabb lett a világ. Csak a rikkancsoknak kellett elnémulniok, csak az ujságoknak kellett megcsendesedniök, csak a képviselőknek kellett hazamenniök. Csak az történt, hogy *csöndnek kellett lennie*, egyrészt azért, mert hangosat kiáltani nem volt szabad, másrészt meg nem is volt *hol* kiáltani, a hol meghallhatták volna. Mindössze annyi volt tehát az egész. És mégis, mikor a héten egyszerre vége lett a dolognak, *szükségét* érezte mindenki, hogy hangossá váljék és mikor a hangját visszakapott rikkancs első kurjantása fölharsant az utczasarkon, az ember úgy megrendült, mintha pacsirtaszót hallott volna. Csak most éreztük, hogy az a csönd tele volt fojtogató erővel és a hangosság az élet. A csönd, az a szomorúság tulajdonsága, az elnémulás, az a halál. Az élet hangosságot kiván és kevés ott az élet és szomorú ott az élet, a hol nagyon csöndesen vannak. Csak egy *nagy csönd* volt az, a mi most Magyarországról elmúlt, de inkább kivánunk tíz lármát, mint egy ilyen csöndességet.

*

A magyar iparért. Megint fölhangzott a kedves, derék és okos jelszó: *pártoljuk a hazai ipart!* Nem először látjuk ilyen mozgalom megindulását, a hányszor a megmozdulását láttuk, sajnos annyiszor láttuk ellanyhulását is: de ezúttal a biztató szózat mintha nemcsak magasabban szárnyalna, de mélyebbről jönne is. A zengése most komolyabb, őszintébb, mint a milyen máskor volt. A mi nem is csoda. A közelmúlt idők eseményei megtaníthattak bennünket rá, hogy a mi erőnk a mienkhez való törhetetlen ragaszkodás és ez az erő annál nagyobb, mennél nagyobb ez a ragaszkodás és mennél több az, a mihez mint a mienkhez ragaszkodhatunk. Bizunk tehát benne, hogy ez a mostani mozgalom az elődjeinél nemcsak komolyabb, hanem eredményesebb is lett. De minden akczió sikerének az a legigazabb biztosítéka, ha megkeressük és megtaláljuk a legalkalmasabb és legmegfelelőbb módját. Ha egy nemzet az idegen terméket a magáénál jobban szereti, többre tartja: ez egy kóros tünet, egy betegség jele, a mely betegséget csirájában kell gyógyitani. És ez a mi betegségünk, a mi nézetünk szerint, egy régi és gonosz *előítéletben* gyökerezik. Az iparnak, a mesteremberségnek a lenézésében. Abban, hogy egy ügy nélkül való ügyvéd vagy egy minden pácziens nélkül szűkölködő orvos többnek számit, mint egy iparos, a ki egy egész sereg legénynyel dolgozik. Hogy modern és versenyképes iparunk legyen, ennek első föltétele, hogy modern és képzett iparosaink legyenek. Ehez viszont az szükséges, hogy az iparosi pálya *kivánatos* legyen az emberek számára, mint olyan pálya, a mely az érdemnek megadja minden méltó polgári jutalmát, diszét és társadalmi elismerését. Bizonyos javulás az utóbbi időkben ezen a téren mutatkozik, de a kivánatos, az igazságos, az egészséges állapottól még ugyancsak messze vagyunk. És hogy a javulás alapos legyen, a gyógyitás munkájának már a *nevelésben* kell kezdődnie. Addig, mig az engedetlen, a hanyag és vásott gyermeket *fenyegetik* azzal a «szégyennel», hogy *iparosnak adják*, addig, mig az iparosságot igy mint egy megalázottságot oltják be a fiatal lelkek képzetébe, szó se lehet arról, hogy a nagy nemzetgazdasági bajnak gyökeres orvoslásáról és ennek az ártalmas előitéletnek a megdöntéséről. A gyermeket arra az igazságra kell nevelni, hogy minden fajta munkának egy az értéke, disze, tekintélye és az a legkülömb ember, a kinek a munkája a legkülömb. Hogy egy jó asztalos többet ér, mint egy rosz ügyvéd és egy jó lakatos épen olyan derék, érdemes és tisztelni való ember, mint egy jó orvos. Ha ez a tudat gyökeret ver a lelkekben, akkor ebben az országban kevesebb ember akar *úr* lenni, mint most, és sokkal több ember lesz úr, mint a mennyi most. Pestalozzinak igaza van: minden bölcs és jó törekvésnek az anyák munkájában kell kezdődnie.

RÓMAI HÖLGYEK TOILETTE-TITKAI.

Marius és Sulla véres, dicsőséges háborúi után majdnem az egész akkor ismert világ Róma hatalma alá került s a meghódított tartományokból tengernyi kincs özönlött a világ fővárosába. Ez a hirtelen történt meggazdagodás majdnem teljesen átalakitotta a rómaiak életét, megváltoztatta régi egyszerü erkölcseit; egy-egy patriczius család élete valóban királyi lett. A «prisca simplicitas» eltünése különösen meglátszott a nők helyzetének és szokásainak megváltozásán. Áttörték azt a szük keretet, melybe őket az ős római törvények szorították, jogokat vivtak ki maguknak, mig végre a kor szelleme őket is belevitte abba az ingoványba, melyben nem születtek többé Lukrécziák, Virginiák. A nők esztelen fényüzése is egyik oka volt Róma bukásának. A mennyi gyöngyöt termelt India tengere, illatszert Arábia, bibort Tyrus, az mind Róma piaczán fogyott el. Gyógynövényeket, fűszereket az egész világ szállitott nekik. Elég belepillantanunk egy előkelő római hölgy toiletteszekrényébe, melyet ők «narthekiá»-nak hivtak, hogy állításunk beigazolódjék. Ez a narthekia, a nők kelengyéjének egyik főrésze, finom fából vagy elefántcsontból készült sok rekeszü szekrényke volt. Rekeszeibe volt elrakva a számtalan kis doboz, kagylóteknő, tégely, üvegecske, melyek az urnő csinositására szolgáló szereket tartalmazták. Lássunk csak néhány reczipét, elemezzük a narthekia tégelyeinek tartalmát.

Az egyik rekeszben az arczbőr frissen tartására szolgáló kenőcsök voltak. E kenőcsök alkotórészei: hamuvá égetett csiga mézzel keverve; megégetett s porrá tört hangya kevés sóval és mézzel; mézbe ölt s eldörzsölt méh; tyukzsirt jól összetört vereshagymával. Nagyon szerették a római hölgyek a fényes arczbőrt; ennek elnyerése végett árpaliszt, nárcziszhagyma, gummi és méz keverékét kenték arczaikra. Az arcz kellemes teintejét tömjén, gummi, myrrha, kömény, ammoniákgyanta, rózsaolaj és árpalé keverékével igyekeztek megszerezni. Legjobban kedvelt piperekenőcsük azonban az ugynevezett «medicamen alcyoneum» volt, melynek alkotórészei: fügebab, pörkölt bab, salétrom, illyriai kék liliom, jégmadár tojása és méz voltak.

Elterjedt szépitőszer volt a szamártej is, melynek használatát Nero neje, Poppäa tette általánossá. Ez a hölgy szamártejben mosdott, fürdött, hogy szépségét, üdeségét megőrizze. A mint irják róla, utazásai alkalmával egész csorda nőstény szamarat hajtatott maga után, hogy mindennap frissen fejt tejben fürödhessék. Példájára természetesen az előkelő római hölgyek is széltében használni kezdték s napjában hétszer is mosakodtak szamártejben.

A múló időnek indiszkrét jeleit, a ránczokat, a római nők is igyekeztek mindenféle szerekkel elmulasztani; legközönségesebb szer volt e czélra a hattyúzsir, bab- és rizsliszt keveréke. Szeplőiket mézzel kevert kos-zsirral tüntették el. A bőrhámlás nyomán támadt apró pikkelyeket rózsaolajba mártott pamutkendővel vagy kosbőrrel dörzsölték le. Repedezett ajkak gyógyitószere sikárlott juhbőr volt gubacscsal és fenyőkoromal keverve. Ha ajkukon egy-egy szőrszálacska kellemetlenkedett, vagy finom kis fogóval tépették ki, vagy tajtékkővel sikároltatták le.

Az arcz gondozása mellett nem hanyagolták el fogaikat sem. A narthekia rekeszeiben megvolt már a fogkefe is; a fog mosására közönségesen tajtékkő- vagy márványport használtak s mosás után illatos vízzel öblitették ki szájukat. Szokásuk volt hibás fogaik tovább romlása ellen reggelenként a Chios szigetéről hozott «mastix»-ot rágicsálni. Ha foguk már teljesen megromlott, újjal cserélték ki, melyet fémekből a már Rómában is élő s működő fogműves illesztett szájukba. Bizony, a hamis fog nem mai találmány, mert a római XII táblás törvény már intézkedik arról, hogy senkit, ha szájában arany vagy ezüst fog van, azzal együtt eltemetni nem szabad. A beállott halál után tehát rendesen kiszedték a halottak hamis fogait.

Meg kell emlékeznünk e helyen a fürdőkben

Jókai erre így válaszolt: «Azon sok eszmét átölelő üdvözlet, melyet te a vidéki törvényhatóságok nevében intéztél hozzám, szivemet magasztos érzelmekkel tölti el. Im itt van az ország színe-java összeseregelve egy ideális alkalomból, melyet a hazaszeretet és költészet ünnepe képez. Itt képviselve van minden osztály, minden felekezet, nemzetiség és pártárnyalat. Vajha ez az egyetértés el ne mulna soha, vajha eltartana ez az idők idejéig, a napok napjáig. Vajha lenne a magyar mindig egy és oszthatlan, hogy azt a babért, melyet nemzetem ma nyujt nekem, én viszonozhassam a testvériség és béke olajágával.» (Szünni nem akaró éljenzés.)

A magyar nők küldöttségének megjelenése nagy mozgást okozott. A terem különböző részeiből gyültek össze: tisztes korú nők, fiatal asszonyok és leányok, képviselve a fővárosi és vidéki különböző jótékonykörű nőegyleteket. A nagyszámú női deputáczió ritka látványát már előre is tapssal köszöntötték.

Csiky Kálmánné szépen tolmácsolta a magyar nők üdvözletét: «Hiányoznék e fényes ünnep harmoniájából egy hang, ha mi is nem adnánk kifejezést hódolatunknak az istenszerette költő iránt, ki hazai történelmünk annyi hős asszonyát jelenítette meg előttünk; a költő iránt, ki képzeletének dús tárházából a szerető, az önfeláldozó, a lemondó, a lelkes és bátor, az okos és erős, a gyöngéd és nemes nőalakoknak annyi eszményképét teremtette meg; a költő iránt, kinek szellemi hatása alatt nőttünk föl és a kinek e hatását átörökítjük gyermekeinkre. A gyönyört, melyet az ön műveiből merítettünk; a hálát, melyet mindezekért nyilvánítunk, érezni fogja a magyar művelt női társadalom századokról századokra. Mi, a jelen nemzedék, csak azzal a kívánsággal róhatjuk le tiszteletünk adóját, hogy isten engedje önnek, szeretett költőnk, még sokáig folytatnia dicsőséges munkálkodását. Éljen!»

Jókai így válaszolt:

«Mély tisztelettel hajtom meg fejemet a magyar hölgyek üdvözlő küldöttsége előtt. Ez a jelenet elveszi tőlem az öregség előjogát s kényszerít ifjukori hódolatot éreznem életem napplanétája iránt. Igenis, a hölgyvilág a nemzet napplanétája. Ez az éltető, a világító, az ujjáteremtő. En láttam a fényét, éreztem a melegét a sugárnak s érezte velem együtt a magyar nemzet. Más nagy, hatalmas nemzetek irói tehetik azt, hogy a maguk napjában a napfoltokat keressék, én a napfáklyákat kerestem a mienkben. Más nagy, hatalmas nemzetek irói, a kiknek létjogát nem fenyegeti semmi vész, tehetik azt, hogy a nőben csak a játszótársat keressék, nekünk magyaroknak, kik szüntelen a létért küzdünk, a nő fegyvertárs, ki jóban, rosszban osztozik velünk. S nem rakhat a balsors annyi jéghegyet egy nemzetre, hogy azt a nőszivek melege el ne olvaszsza. Fényes példa erre hazánk közel mult félszázada. Vajha felirhatnám minden magyar szívbe e mondást, vajha oda irhatnám a tiz parancsolat közé: «Tiszteljed a nőket, hogy sokáig ifjan maradhass e földön.» Üdv, áldás legyen a magyar nővilágon!»

A *Petőfi-társaság* nevében *Komócsy* József üdvözölte küldöttség élén a társaság elnökét. A magyar géniusz két legnagyobb képviselője: Jókai és Petőfi nevei egybe vannak forrva örök időkre és Petőfi szelleme is itt lebeg ma köztünk a nemzet ünnepén.

Jókai azt válaszolta, hogy a Petőfi-társaság üdvözlete családi ünneppé alakítja át a mai napot, mert őt a Petőfi-társasághoz nemcsak baráti kötelékek, de a szeretet kapcsai is füzik. Megköszönte Komócsynak a mai napra írt ódáját, melylyel Komócsy a maga fejéről vette le a babért, hogy azt neki átadhassa. (Éljenzés.)

A *hirlapirók nyugdijintézete* nevében *Molnár* Antal szólt, «atyamesterünknek» czímezve Jókait. «Atyánk vagy jóságos tekinteteddel, nemes szíveddel, mesterünk az érzés és forma harmoniájában. Atyamesterünk, áldjon meg az isten!» (Lelkes éljenzés.)

Jókai megindultan válaszolta:

«Szeretett barátaim! Tisztelt pályatársaim! Köszönöm, hogy most is soraitok közé számítotok, a midőn az én szerkesztői állapotom nem egyéb, mint a boltczímeren levő vademberé. Hírlapírói működésem csaknem olyan régi keletű, mint költői pályám. Csakhogy a régi időkben lehetett a hírlapírónak még költészettel is foglalkozni. A hírlapírás akkor egy kis patakocska volt, a melyen kedélyesen elcsónakáztunk, a merre a hullám vitt s a czenzura eresztett; helylyel-közzel kikötöttünk virágokat szedni: poétázni. Ma azonban a hirlapirodalom egy tenger, a mely gályákat hord s azoknak a szolgálata egész embert követel. A nagy közönségnek nincs tudomása róla, de én látom, minő áldozatokba kerül ez a tenger, hány gazdagon folyó költői érnek kell abban elveszni! Ha végig nézitek munkáim megjelenési lajstromát, találni fogtok abban két egymásutáni évet, a melyben semmi új költői mű nem jelent meg tőlem. E két évben komolyan hírlapíró voltam. S ha szétnézek a mostani hirlapírói nagyságok között, csaknem ugyanannyi költői tehetséget találok köztük, a kik elcserélték a lantot a kürttel. A poézis vesztett, de nyert bennük az élet. A magyar hirlapirodalmon meglátszik, hogy azt érző szívek, költői szellemek alkotják. A haza köszönettel tartozik nekik azon áldozatért, a melyet a közügynek önmagukban hoztak. De senki a földön nem tartozik annyi hálával a magyar hírlapíróknak, mint az én ősz fejem. E mai napnak fénysugarait ti gyujtottátok meg: szívembe zárva maradtok holtomig, kedves pályatársaim.» (Nagy éljenzés.)

Az *Otthon* irói körnek elnöke, *Rákosi* Jenő lelkesülten mondta el az üdvözlést azok nevében — ugy mond — a kik arra születtünk, hogy téged irigyeljünk. Engedtessék meg, hogy e napon téged Mózeshez hasonlítsalak, kit az úr angyala felvitt a magaslatra és megmutatta neki az igéret földjét. A költő igéret földje a halhatatlanság és téged e nemzet ölelő angyala felvitt e mai nap magaslatára (Tetszés.) és azt mondta: «Nézz körül, halljad a riadó éljenzést és izleld meg a halhatatlanságot, mely te reád vár. (Szünni nem akaró lelkes éljenzés és tapsvihar.) Mert nemzedékek fognak jönni és menni s a te neved, a te dicsőséged, hired körül mindig úgy fog tolongani a sokaság, a szeretet, a lelkesedés ez országban. Egyben fogsz különbözni Mózestől: Mózes nem ment be az igéret földére, mig te már elérted azt; te élni fogsz örökre, míg a magyar nyelv élni fog!» (Hosszantartó éljenzés és taps.)

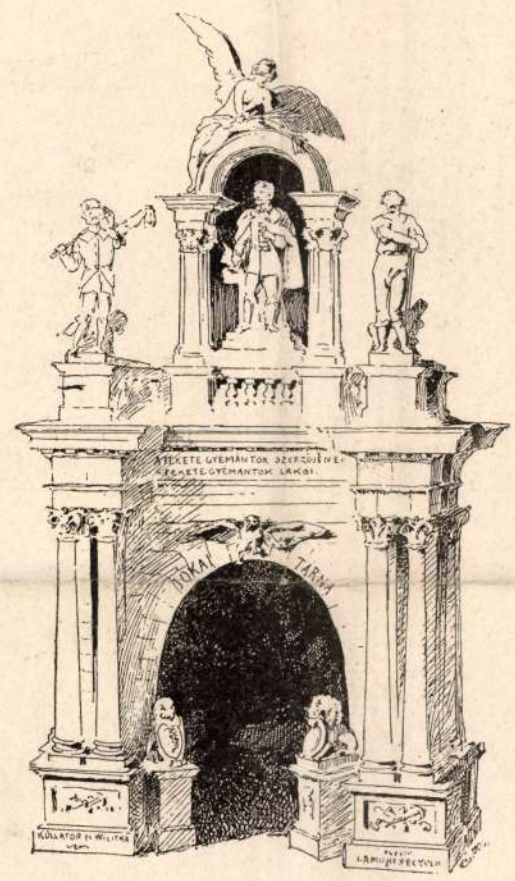

A PETROZSÉNYI KASZINÓ ÁLTAL AZ ERDÉLYI KÖSZÉNBÁNYÁSZOK NEVÉBEN JÓKAINAK KÜLDÖTT AJÁNDÉK.

Jókai így válaszolt:

«Régi közmondás az, hogy «nehéz valakit úgy megdicsérni, hogy az a megdicsértnek jól essék.» Én ebben a ritka élvezetben száz napon át részesültem. Ti készítettétek elő a mai örömünnepet. Igaz, szivből jövő szeretet volt mindaz, a mivel engemet elhalmoztatok. Ugy szóltatok rólam, mint apáról, édes testvérről lehet szólni. Egy visszatetsző hang sem vegyült üdvözlő szavaitok közé. Fogadjátok soha el nem halványuló hálámat és atyai áldásomat. Én tinektek ezt a szép magyar közönséget hagyom örökségül.»

A *magyar művészek* hódolatát *Zala* György tolmácsolta küldöttség élén. A költő szavaival kezdte beszédét: «Áll egy szobor magas hegy tetején», melyet — ugymond — a költő Jókainak hagyott örökül, hogy azt a szobort tovább munkálja és fényesítse; s a szobor ma ékesen áll, s annak munkálásában az oroszlánrész Jókaié. Ezután beszédét Jókai éltetésével fejezi be, miközben átnyujtotta neki a művészek ajándékát.

Jókai következőleg válaszolt:

«Kedves barátom! Tisztelt művésztársak! Nagy örömömre szolgál, hogy még az a múzsa is eljött örömünnepemet felköszönteni, a kihez hűtelen lettem. Festőnek készültem egykor én is. A festő az az istenihlette próféta, a kinek a költeményét minden nemzet megérti. Az ecsetben van a világnyelv. De a magyar festő és a magyar költő nincs egymástól különválva. A magyar költőnek legerősebb oldala a festés és a magyar festőnek, szobrásznak és építésznek alkotásaiban végig vonul a költészet ihlete. Ez a közös ihlet tartson bennünket jövőre is össze. Gyönyörű ajándékotokat, a melynek művészi becsét az azokat alkotó szeretet kifejezhetlenné sokszorozza, mint legdrágább ereklyémet fogom őrizni mindenkor. A nemzet elismerése kisérje ragyogó pályátok nehéz küzdelmeit. Viruljon és hirdesse a magyar szellemerőt, a magyar szépművészet!»

Az *ifjuság küldöttségét* az egyetemi olvasókör elnöke, *Parcsetich* László vezette, díszmagyarban, és beszédében mint szent fogadást említette az ifjuság törekvését, hogy azt a kultuszt, melyet múlt és jelen emelt a legnagyobb magyar iró geniuszának, meg fogják óvni, át fogják ruházni nemzedékről nemzedékre, mert e rideg realizmusban szüksége van a nemzetnek az idealizmus termékenyitő melegére.

Jókai szólt:

«Légy üdvöz hazám reménye, ifjú Magyarország! Öt évtized alatt ugyanannyi új nemzedéket láttam magam előtt felsarjadni. Mert tiz év alatt bizony megvénülünk. Mind a régi pálmaerdő lett az új gesztből. Te is az fogsz lenni legifjabb nemzedék. Vedd a munkát komolyan s az életet derülten. Ne pazarold el, de ne is tagadd meg érzéseidet. Tanulj a külföld tudományából, de ne utánozd az idegent. Hagyd el a régiek hibáit; de tartsd meg az ősi erényeket. Ne «*arany fiatalsága*», de *aczél fiatalsága* légy nemzetednek. A jövendő terhe vállaidon fekszik; légy erős, légy törhetetlen, hogy azt diadalmasan elviselhesd. Mi egy szabad hazát adunk nektek örökségbe s a túlvilágról is eljövünk számon kérni, hogy tartottátok fenn a magyarok hazáját. Isten vezéreljen minden pályátokon!» (Éljenzés.)

A küldöttségek tisztelgése itt félbeszakadt. Arról, hogy az a sok küldöttség, mely okleveleket, emléktárgyakat hozott, egyenként járulhasson a költő elé, szó sem lehetett, mert az idő is előrehaladt már. Báró *Eötvös* tehát azt inditványozta, hogy a küldöttségek egy-egy tagja nyujtsa át a hozott emlékeket.

Jókai azonban előbb a közönséghez fordult, és szívből fakadó szép beszédben mondott köszönetet a megtiszteltetésért. E beszédet társlapunk, a «Politikai Ujdonságok» közölte már.

A riadó éljenzés sokáig tartott. Ekkor kezdődött aztán az emléktárgyak átnyujtása. A drága albumoktól, díszoklevelektől csak úgy görnyedt a nagy asztal, s alig tudták hol elhelyezni. E tárgyakból nemsokára kiállítást rendeznek, hogy mindenki megtekinthesse.

A közönség lassan kezdett szétoszlani a teremből, az ünnepélynek ez a része véget ért. Az egyik mellékteremben még volt egy zajos ováczió, mikor b. *Eötvös* Loránd átnyujtotta Jókainak összes művei ezer előfizetője után a *százezer forintos utalványt*, illetőleg a belvárosi takarékpénztár folyó számláját, mely értesíti Jókait, hogy javára a takarékpénztárban százezer forint van elkönyvelve.

Jókai a tiszteletdíjból azonnal *tizezer korona* alapítványt tett, a hirlapirói nyugdíjintézet, a magyar irói segélyegylet, a Kisfaludy-társaság, Petőfi-társaság és a képzőművészeti társaság számára egyenkint 2000 koronával.

Az ünnepély egyéb részletei.

A költőt, a ki ötven évig szakadatlanul a nagy közönség számára dolgozott, most napokig a közönség vette igénybe, az a lelkes közönség, mely annyi élvezetért és gyönyörért háláját akarta nyilvánítani. Küldöttségek, testületek, levelek, táviratok alakjában Jókai mindig találkozott e közönséggel. Lakásán is egymást érték a tisztelgők.

Jött a hölgyküldöttség a pompás szőnyeggel; a «Nemzet» szerkesztősége, az «Osztrák-magyar monarkhia» szerkesztő bizottsága, az Athenaeum nyomdai társaság igazgatósága. Ki tudná felsorolni. Az országgyülési szabadelvű pártkör, a vörös-kereszt egylet igazgatósága, a főváros, a vidék sok egyesülete üdvözlő iratokat küldtek. A táviratok egész halommal érkeztek nemcsak az országból, hanem Európa minden részéből, egyesektől, társulatoktól.

A *királyné*, ki most Madeira szigetén időz, báró Nopcsa udvarmester által üdvözöltette a költőt. Ugyancsak b. Nopcsa tolmácsolta táviratban a királyné környezete magyar tagjai részéről az üdvözletet.

A *bolgár fejedelem* üdvözlő sürgönyt küldött. A *szerb király* nevében Krisztics budapesti főkonzul a Száva-rendet nyujtotta át. — A *közös miniszterek* közül Kállay Béni sürgönye volt az első.

A szomszédos Belgrádból *Teodorovits* Péra, a szerb hirlapirók egyesülete nevében küldött üdvözletet. A távol Finnországból *Jalava*, a helsingforsi egyetemi tanár magyar nyelven ezt táviratozta:

«Üdv a magyar regényirók királyának.» — *Janke* Ottó berlini könyvkiadó czég távirata pedig ez volt: «Az általunk nyilvánosságra hozott *300,000 kötet* teremtőjének szivből eredő üdvözletünket.»

A táviratok beszélnek azok helyett, kik nem jelenhettek meg s azok helyett, a kik távol élnek.

A külföldön élő magyarok is megülték e napot. De megemlékeztek a magyar iróról a külföldi lapok is. Alig van valamire való lap, mely ne irt volna Jókairól.

*

A szinházak ünnepe. Jókai ünneplése e hó 5-én kezdődött, a szinházak díszelőadásaival. A *nemzeti szinházban* az operaszinház zenekara játszotta Erkel «ünnepi nyitányát» Nikisch operai igazgató vezetése alatt, s a «Szigetvári vértanuk»-ból adták elő az első és utolsó felvonást, melyet apotheozis fejezett be, a szinpadon Jókai szobrával, körülte a szinház művészei és művésznői Jókai darabjaiból vett jelmezben. A költő egy páholyból nézte az előadást s onnan köszönte meg a közönség tapsait. Gr. Csáky miniszter is megjelent a költő páholyában. — A nemzeti szinházból a *népszinházba* ment Jókai, hol az ő szövege után készült «*Czigánybáró*» került színre. A páholy, melyben Jókai megjelent, virágokkal volt díszitve itt is; a nemzeti szinházban babérkoszorúval.

Estély a redoutban. Január 6-ikán este fényes kivilágitásban ismét megnyiltak a redout termei. Ki voltak állítva a Jókainak adott emléktárgyak is. Az estély czélja az volt, hogy a költő szót válthasson azokkal, kik az országos ünnepre érkeztek. Mikor kilencz órakor megjelent, körül is fogták a kitörő lelkesedés egész hevével. Jókai kezet szorított és meleg szavakat váltott sok régi ismerősével, tisztelőjével. Féltizkor azonban szétoszlott a társaság, mert az estének egyéb eseménye is volt.

Az operabál. Január 6-ának mozgalmas eseményeit az operaszinházban tartott bál fejezte be, melyet az egyetemi ifjúság rendezett az egyetemek kórházegylete javára. Nemcsak előkelő, hanem nagy közönség is gyűlt össze. Tánczról szó sem lehetett, mert mozogni is alig birt a tömeg. A tánczteremmé átalakított nézőtér izléssel volt díszítve, kivált a színpad, Jókai szobrával. Három zenekar játszott. *Jókai* úgy tiz óra után kevéssel érkezett a szinházba, a hol az intendáns üdvözölte és vezette be. Beléptekor szünni nem akaró éljenzés hangzott fel. Jókai a teremben körsétát tett s ismerőseivel mindenhol hosszasabban társalgott. Körülbelül egy óra hosszáig időzött a bálban s azután eltávozott, békés nyugalomra a nagy nap fáradalmai után.

*

Irodalmi estély. Január 7-ikén, vasárnap, ismét megnépesült a redout nagy terme. A jubileummal kapcsolatban irodalmi estély volt a hirlapirók nyugdij-intézete és a «Fehér kereszt» gyermekvédő egylet javára, felolvasásokkal és Jókai közreműködésével.

A zenekari emelvény előtt a költőnek *Ferraris* Artur által készített arczképe volt elhelyezve. A közönség sorában voltak: gróf Csáky Albin miniszter, Tisza Kálmán, gróf Szapáry Gyula, báró Eötvös Loránd, a Széchenyi és Teleki grófi családok stb. Riadó, perczekig tartó éljenzés jelezte Jókai érkezését. Az estély *Jászai* Mari asszony szavalásával kezdődött. *Kozma* Andor alkalmi prológját adta elő. Majd a nemzeti szinház másik müvésznője *P. Márkus* Emilia adta elő Jókainak egy ismert apróságát: «A kis király beszélő babáját.» Aztán *Mikszáth* Kálmán ötletekben gazdag «Jókai Mórok» czimű enyelgését olvasta föl *Csillag* Teréz asszony kitünő előadásban. Végül pedig maga *Jókai* foglalta el a felolvasó asztalt. Állva olvasta föl, vonzó és szinező előadásban «Álom-élet» czimű művét, mely már megjelent nyomtatásban. Ezzel véget ért az estély, mely jelentékeny hasznot hozott jótékony czélra.

(*Mikszáth* Jókairól szóló dolgozatát és *Kozma* Andor Prológját lapunk más helyén közöljük.)

«Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben» irodalmi vállalat különböző bizottságai szintén küldtek üdvözletet Jókainak irói jubileuma alkalmából, mint ki e nagy irodalmi műnek is, a boldogult Rudolf trónörökös mellett egyik kezdeményezője volt. *Az igazgató-tanács* január 6-án kelt iratban üdvözölte Jókait s ez üdvözlő levelet a következők irták alá: Szögyény László elnök, Arneth Alfréd, gr. Wilczek János, Dumba Miklós, Zaleski F., báró Chertek Emil, Hauer Ferencz, Jirecsek H., Beck Antal, Volkmer O., Zeissberg Henrik, Thallóczy Lajos és Nagy Miklós. — A magyar kiadás szerkesztőségének tagjai és munkatársai külön is üdvözölték Jókait mint a magyar kiadás szerkesztőjét.

Egy bécsi lap küldöttsége. A «Neues Wiener Tagblatt» szerkesztősége küldöttséggel fejezte ki üdvözletét e hó 7-ikén. A küldöttség tagjai voltak: *Singer* Vilmos főszerkesztő, *Pötzl* Ede és *Konried* Gyula bécsi tárczairók. A küldöttséget dr. Sturm Albert, a lap budapesti képviselője mutatta be. *Singer* Vilmos meleg hangu beszéddel üdvözölte Jókait, a ki szivélyes válasz után beszélgetésbe elegyedett a küldöttség tagjaival, s megmutatta az ajándékokat, a melyeknek épen rendezésével foglalkozott.

A kicsinyek üdvözlete. Volt még a Jókai ünnepeltetésének egy nagyon érdekes része, mikor a «legeslegifjabb» Magyarország nevében Pósa Lajos vezérlése mellett egy apró deputáczió is bemutatta azt az albumot, melyet «Az én ujságom» olvasói készittettek Jókai tiszteletére. Ebben az albumban mintegy 2000 mosolygó gyermekarcz van együtt.

A virágház előtt. Neogrády Antal vizfestménye.

A MAGYAR MŰVÉSZEK ÁLTAL JÓKAINAK ADOTT ALBUMBÓL.

A vidéken száz és száz helyen ünnepeltek: irodalmi, közművelődési egyesületek, kaszinók és egyéb társaskörök. Az iskolák legtöbbjében szintén megülték a koszorús költő jubileumát.

A párisi magyar egylet f. hó 7-én, vasárnap ünnepelte meg Jókai Mór félszázados irói jubileumát. Az egyesület szépen feldiszített helyiségének termeit egészen megtöltötték az ott tartózkodó magyarok. Ott volt Munkácsy Mihály nejével, Bertha Sándor, Türr tábornok, Wagner Sándor. Munkácsy felolvasta és bemutatta azt a díszes kiállitású üdvözlő iratot, melyet ő irt pergamenre s melyet a magyar egylet összes tagjainak névaláirásával küldtek el az ünnepelt irónak. Majd Bertha Sándor nagyhatású beszédben méltatta Jókai irói pályáját. Az ünnepélyt követő lakomán az első felköszöntőt Jókaira Munkácsy mondta. Utána Malonyai Dezső novellairó tartott beszédet. A lakoma alatt jelentette a pénztárnok, hogy Zichy Mihály Pétervárról 300, Wagner Sándor 150 frankot ajánlottak fel a Jókai-ünnepély költségeinek fedezésére. Jókai művei nemzeti kiadását az egyesület szintén megrendelte.

Berlinben ottani nagy követünk, Szögyény-Marich László védnöksége alatt az új szinházban e hó 5-ikén a magyar egyesület ünnepélyt rendezett, Lautenburg Zsigmond igazgató vezetése alatt. A magyar kolonia tagjain kivül számos előkelő vendég jelent meg. Különösen a Kun Aladár prologja, melyet Poppa Róza udvari szinésznő hatásosan adott elő, tetszett, ez után Gross Károly ünnepi szerzeményét «Ötven év multán» adták elő. Lautenburg igazgató a darabot fényesen állította ki; mindmegannyi képe Jókai borostyán-övezte emlékszobra előtti hódolattal végződött. A szereplők legtöbbjei magyarok voltak. A jelenlevők közt volt *Bosse* közoktatási miniszter is.

EGYVELEG.

* **Nő csizmatisztitók** szaporodtak el újabban Párisban s más nagyobb franczia városokban. Különös, a szürke nénékéhez hasonló öltözetük van s általában igen csinosak, de kissé kaczérak. Némelyik közülök keztyüben végzi a csizmatisztítást.

* **A zene gyógyító hatásának** gyakorlása végett egy Harford nevü angol pap «Szent Cecilia egyesületet» alapított, mely zeneorvoslással akar foglalkozni s a kórházak számára ily zenészeket fog kiképezni.

* **Az ércz rozsdájának** meggátolását állítólag sikerült egy japáni fizikusnak kitalálnia. A feltaláló titkát képező anyaggal bevont ércz állítólag soha sem rozsdásodik s az egyszeri bemázolást ismételni nem kell.

* **Gőzhajó-vonatot** terveznek az amerikaiak az Európa és Amerika közti közlekedésre. Nem kevesebb, mint 9 gőzhajó volna három sorban egymáshoz kapcsolva; a három középső volna a legnagyobb és legerősebb, egészen aczélból. A gőzhajó-vonat gépeinek 50,00 lóerővel kellene birnia, az egész mintegy 160 millió forintba kerülne; de egyszerre képes volna 4000 útast szállítani, egy óra alatt 35 tengeri mértföldet tenne meg; járása hasonlithatatlanul biztosabb volna, mint az egyes gőzhajóké.

* **Uj-Zélandból** jelenleg évenkint 60—80 ezer mázsa sajtot szállitanak Londonba.

* **Az ember arcza** újabb tapasztalatok és mérések szerint körülbelül akkora, mint ugyanazon ember kezének hosszasága.

* **«Hartdime hats»** névvel ellátott kalapokat hordanak a télen az amerikai nők, mintegy jelezni akarván, hogy ők is érzik az üzletpangás baját. Ez a név ugyanis azt jelenti, hogy «nehéz időkre való kalapok.» Különben e kalapok és főkötők csak oly drágák s divatosak, mint egyéb kalapok; egyedüli sajátságuk, mely némileg nevükre vonatkozik, abban áll, hogy régi kalapokból és főkötőkből alakíttatnak át.

* **A déli sarkvidékre** hosszú szünet után a jövő évben megy el egy Cook nevü amerikai tudós, ki Peary grönlandi kutatásaiban is résztvesz. Egész télen ott marad s szánkákon fog kisebb-nagyobb utazásokat tenni a jégen.

* **A házasságok száma** a művelt népeknél évenként mintegy egy millió egyszázezer, azaz napjában átlag 3000. De a földgömbön sokkal több házasságnak kell köttetnie, mivel az eladó leányok száma állandóan meghaladja az öt milliót.

* **Berlinben** a jelen évben olyan járványos volt az influenza, hogy a lakosságnak több mint egy ötöde megkapta; igen sok iskolát be kellett zárni s a gyárak egy része is szünetelt. Az influenza Németország más részeiben is erősen pusztított.

* **A múzeumok nyitva tartása vasárnaponként** most már valószinüleg Angliában is megvalósul, mióta egy ügyes agitáló egyesület működik ebben az irányban. A jelen évben már 80 múzeum és könyvtár volt nyitva vasárnaponként.

* **A leghidegebb nap** különböző időre esik, néha deczemberben, vagy februárban. Átlag véve azonban *január 14-én* van a leghidegebb.

* **Sarah Bernhardt**, hir szerint, sajtó alá adta emlékiratait, melyeket a nagy közönség részére is megkaphatókká akar tenni.

Hosszu idők alatt sok száz köteten, tömérdek szinlapon és hirlapok tárcza közleményeiben találkozott nevével az olvasóközönség. E mellett napilapoknál is dolgozott, főleg mint a külföldi rovat vezetője s eredeti tárczaczikkeket is irt. A Nemzeti Szinháznak, valamint más szinházaknak is jó szolgálatot tett dráma-fordításaival; különösen a franczia darabokat fordította sikerrel.

Sokáig a Nemzeti- és Népszinház idegen eredetű darabjait majd mind ő fordította. Ezzel egyszersmind szinpadi ismereteket is szerzett, élénk fogékonyságával beleélte magát a szinpadi világba és több szinháznál ezt a képességét szivesen alkalmazták. Előbb a Magyar Szinháznak, később a Népszinháznak titkára volt; legutóbb pedig a Nemzeti Szinház drámabiráló bizottságánál jegyzői helyet töltött be. Gyönge szervezetét a szakadatlan megerőltető munka idő előtt elpusztította.

Fái J. Béla 1853 február 24-ikén született Nagy-Váradon. A budapesti egyetemen végzett tanulmányai után 1873-ban a Csernátony szerkesztette «Ellenőr» szerkesztőségébe lépett. Leghosszabb ideig az «Egyetértés» szerkesztőségében dolgozott, a hol sokat fordított, a lapnak titkára is volt és a külföldi rovatot vezette. Később a «Pesti Napló» s a «Budapesti Napló» szerkesztőségében dolgozott. Utóbb három évig a Magyar Szinház, majd a Népszinház titkári teendőit végezte, aztán a Nemzeti Szinháznál a drámabiráló bizottság jegyzője lett, másfél év előtt pedig az Opera titkára, a mikor betegeskedni kezdett. A Nemzeti Szinházban 29, a Népszinházban 61, A Magyar Szinházban 8, a Vígszinházban 15, s a többi kisebb szinházakban is számos olyan szinművet adtak elő, melyeket Fái fordított. Az önálló kötetekben megjelent regény-fordítások tömegét másfélszázra teszik. Özvegyet és három gyermeket hagyott hátra.

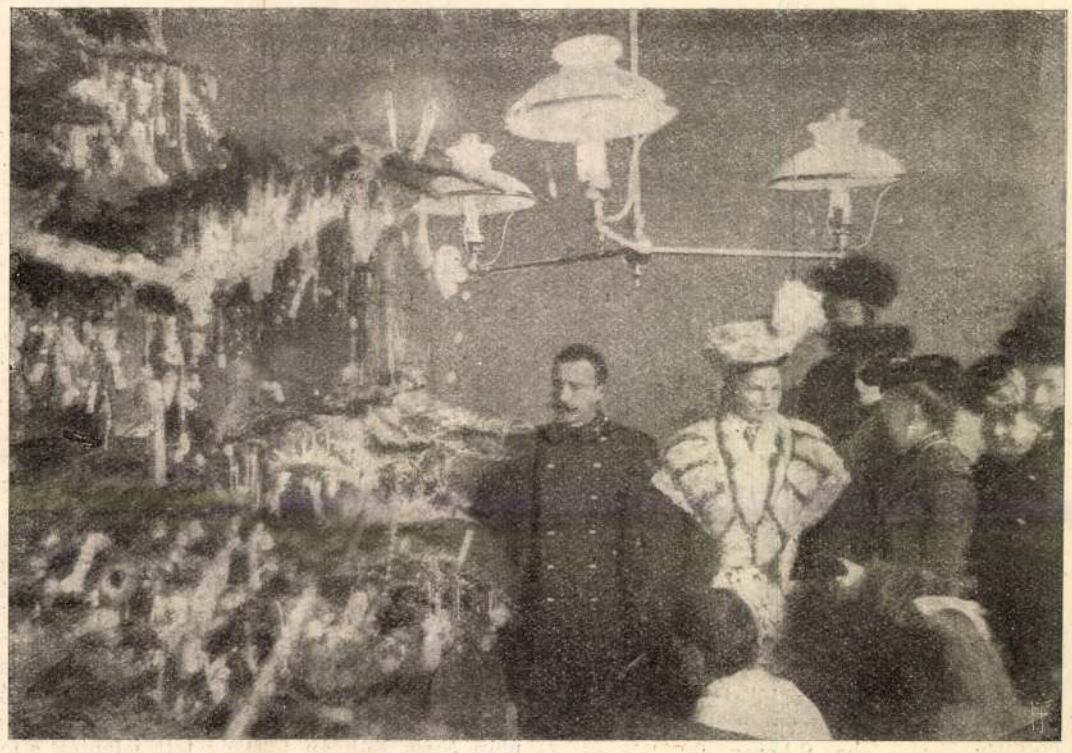

Jelfy Gyula fényképe.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG ÉS AUGUSZTA FŐHERCZEGNŐ KISÉRETÜKKEL A RÓKUS-KÓRHÁZ KARÁCSONYFA-ÜNNEPÉN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Új regényeink.** Mai számunk «Regénytár» mellékletén befejeződik a «Peggy, a kotnyeles» czímű angol regény. Uj-évi első számunkban két új regény közlését kezdjük meg. Az egyik eredeti, *Beniczkyné Bajza* Lenke «*Késő szerelem*» czímű legújabb regénye, mely érdekfeszítően szőtt cselekvényével, az előkelő főúri körök életéből vett alakjaival méltán sorakozik a népszerű, jeles irónő eddigi műveihez. Másik regényünk egy nálunk eddigelé alig ismert olasz iró, Luigi di *San Giusco* «*Fedé*» czímű munkája, mely az olasz középosztály életéből vett érzelmes, megható történetet mond el s vonzó előadása, megható jelenetei révén bizonyára megfogja nyerni a magyar olvasóközönség tetszését is.

Gyulai Pál költeményeinek hatodik kiadása. Semmi sem bizonyítja jobban Gyulai Pálnak, mint költőnek a magyar olvasó közönség előtt való népszerűségét, mint hogy költeményei most már hatodik kiadásban jelennek meg. Az első kiadás ezelőtt 34 évvel, 1870-ben jelent meg s azóta alig mult el lustrum, hogy egy-egy új kiadás el ne fogyott volna. Ily módon Gyulai Pál hosszú, irodalmunkban szokatlanúl egyenletes költői munkássága mintegy kapcsot létesít a múlt s a jelen irodalmi nemzedéke és irodalmi izlése közt; a mai nemzedék ép oly élvezettel olvassa, mint apái, s ifjukori versei ép úgy nem vesztették el ma sem frisseségüket, mint a hogy öregkorának költői termékein sem érzik meg sem szivének, sem képzeletének ellanyhulása. Abban a szerencsében részesült ő, a mely csak igazi költőknek szokott kijutni: a Múzsa hű maradt hozzá, mint jó élettárs, az ifjúi fellobbanásoktól kezdve a hajlott kor mélázó borongásáig. Költészete annyira ismeretes, hogy újra meg újra fejtegetni — most legalább — fölösleges, irói arczképe annyira bevégzett, helye az irodalomban annyira biztosított, hogy változtatni rajta aligha fog még a késő utókor kritikája is. Nagy dolog ez oly költőnél, a ki kortársa volt költészetünk legnagyobbjainak. Kortársai közül nagyon kevesen vannak, a kik mint ő, kiállották azt az erős világítást, melyet e legnagyobbak terjesztettek maguk körül. Hány egykor ünnepelt név lett a feledésé azok közül, a kik Gyulaival együtt kezdték a költői pályafutást s ő, a ki sohasem kereste, sőt munkássága egyes fordulópontjain egyenesen el is hárította magától a tömegek szeszélyes kegyeit, talán ép ezzel biztosította magának a maradandó sikert. Az a népszerűség, melyet ma Gyulai költészete élvez s melynek újabb bizonysága e most megjelent két kötetes új kiadás, vigasztaló tanujele annak, hogy a magyar olvasó közönség, ha valakit egyszer szivébe fogadott, híven ki is tud mellette tartani. A Franklin-Társulat kiadásában megjelent két kötet ára füzve 8 korona, diszkötésben 12 korona. Mutatványúl a a költő újabb művei közül közöljük a következőt:

Gernyeszegen.

Maros, Maros s te vén kastély a dombon,
Látlak megint hát oly sok év után!
A régi nyárfák még mind ott virúlnak,
De hajh, ti már nem ismertek reám:
Ifjú helyett, a kit ti ismerétek,
Előttetek most egy agg férfi áll.
Járjak be újra minden régi helyet,
A hunyó emlék végsugárinál!

Megismerem a lépcsőt csarnokával,
A kis szobát, a tölgyfa-ablakot;
Hányszor keltett föl hányszor ringatott el
Nem messze a malom zugása ott.
Hányszor bolyongtam a nagy árnyas kertben,
A rigó füttye most is üdvözel.
S a rózsa jázmin bokra hosszú sorban
Lehajlik hozzám s mintegy átölel.

Oh ifjúság korán hervadt virági,
Emléketök nem örömet fakaszt!
Akkor hazám halálos sebbe' vérzett,
Zord tél követte a rövid tavaszt.
Hű gyermekként virasztottam felette,
És mardosott kegyetlen fájdalom,
Mindent, de mindent végkép veszni hittem,
S el el-siratta bús, komor dalom.

De vigasztalt a kastély grófja gyakran,
Tanum reá ez a tágas terem,
Ez asztalnál, ha későn fenmaradtunk,
Hazánk ügyéről elbeszélt velem,
«Bizz' a jövőben — mondogatta többször —
Nagyobb vészt is már átküzdött hazánk;
Ha hű marad a nemzet önmagához,
Egy újabb hajnal fog derülni ránk.»

És úgy történt. Maga is küzdött híven,
Ki nem fáradva, a míg csak lehelt.
Bort adjatok, bort, Czelna ó borából,
Ürítsem emlékére e kehelyt!
Oly honfi volt, milyen kevés van köztünk,
A kit nem önzés, hiuság vezet,
Hanem az erkölcs és a kötelesség.
Őrizze sírját hű emlékezet!

Ti unokái, szép reményű ifjak,
Haladjatok mindig az ő nyomán,
Gonddal nevelt föl erre jó anyátok,
A fenkölt lelkű, ritka honleány.
Még egy kehelyt! Hadd üritsem reátok!
Multat, jövőt im egybe foglalom,
Olvadjon össze folyton újabb fényben...
Sok nem lehet, mit értetök iszom.

S te vén kastély, maradj, állj fenn sokáig!
Kinek kitártad egykor kebeled',
Az ifjú, mint agg, újra látni vágyott,
Hálás szivével, hajh, Isten veled!
Vaj', látlak-e még?... Már kevés időm van,
Érzem, közelget síri éjjelem;
De emléked' mélyen szivembe vésve,
Holtig kisér s a sirba száll velem.

Baksay Sándor «Szederindák» czimű könyve most jelent meg második kiadásban. Baksay elbeszélései a magyar elbeszélő irodalomnak ma már elismert elsőrendű közkincsei; a magyar népélet, a vidéki egyszerű emberek rajzában, a nyelv magyaros gazdagságában s az előadás közvetlen erejében az első helyek egyikén állanak. Értéküket ma már kipróbálta az idő, a közönség pedig azzal adta tanujelét érdeklődésének irántuk, hogy szükségessé tette a második kiadást. A «Szederindák» gyűjteményének tudvalevőleg fő-részét a «Jáhel» czimű nagyobb elbeszélés foglalja el, a mely egyike Baksay legsikerültebb, legeredetibb műveinek. Ezen kívül még öt kisebb elbeszélés, rajz van még a kötetben, melynek ára csinos kiállításban 4 korona.

«Fehér rózsa és egyéb történetek». E czím alatt igen díszes kiállítású könyvet adott ki a Franklin-Társulat. A könyv szerzője *Mauksch* Kornélia, kinek nevével lapunkban is többször találkozott az olvasó; előszót pedig *Mikszáth* Kálmán irt hozzá. Egy hosszabb elbeszélés van benne «Fehér rózsa» czímmel s ezenkívül tizenhat kisebb elbeszélés, valamennyi a magyar társadalmi életből, nagyobbára pedig a szabadságharcz idejéből vett tárgygyal. Meleg szivvel, élénk képzelettel vannak irva mind, az ifjúság, különösen a serdültebb leánykák nagy élvezettel olvashatják. Az előszóban *Mikszáth* Kálmán, kinek a könyv irója sógornője, elmondja, hogy az elbeszélések eredetileg az ő gyermekei számára készültek s oly érdeklődésre és tetszésre találtak, hogy szerzőjük elhatározta magát kiadásukra. S ezt valóban érdemes is volt megtenni, mert irodalmunkban úgy is kevés az olyan elbeszélés, mely annyira a fiatal leányok szivéhez szólna, mint ezek. A 24 ives kötethez *Neogrády* Antal rajzolt csinos illusztrácziokat; ára szép vászonkötésben 8 korona.

Erzsébet királyné turista-útjairól könyvet adott ki *Récsei* Ede. A munka elnyerte a magyar tanítók turista-egyesületének e tárgy feldolgozására kitüzött pályadiját s ez egyesület is adta ki. Sok érdekes dolgot olvashatni benne Erzsébet királynénak a természet iránti szeretetéről, hazánkban tett utjairól, kirándulásairól. Több kép is élénkíti; ára 3 korona.

Gyermek-köszöntők. Különböző alkalmakra való köszöntő-verseket, még pedig nemcsak családi, ha-

FÁI J. BÉLA.

nem hazafias önnepekre is valókat gyűjtött össze egy kis kötetkébe *Ipoly* álnevü szerző. Ára 1 korona 60 fillér, diszkötésben 2 korona 20 fillér.

Népszinház. «*A rátartós királykisasszony*». Mese három felvonásban, 5 képben. Irta: Holger *Drachmann*. Magyar szinre alkalmazta: *Heltai* Jenő. Zenéjét szerzette *Jakabfi* Viktor. Bemutatták deczember 18-án a Népszinházban. Andersennek, a halhatatlan dán meseköltőnek, már igen sok meséjét vitték szinpadra mindenféle drámai műfajokban. Drachmann is «A rátartós királykisasszony» tárgyát Andersen egyik meséjéből merítette. A franczia király felserdült leánya, a ki még mindig nem tett le gyermekes szokásairól, daczosságával, engedetlenségével és szeszélyeskedésével nemcsak ősz atyját keseríti, hanem az egész udvarnak sok bajt, gondot és kellemetlenséget okoz. Fejedelmi kérőit egymásután utasítja vissza. Hasonlóképen jár vele Ejszak herczege is, midőn álruhába öltözve kéri meg a kezét. A herczeg azonban nem tágít, hanem czigányjósnak adva ki magát, varázseszközökkel felkelti a daczos herczegkisasszony érdeklődését és csak oly feltétel alatt hajlandó neki odaadni bűvös szereit, ha a herczegasszony este fogadja őt. A király együtt találja őket a kis herczegasszony szobájában és leányát arra kényszeríti, hogy a czigányhoz menjen. A herczeg el is viszi a herczegkisasszonyt a rengeteg erdőben épült ütött-kopott czigánykunyhóba, a honnan már csak mint anya kerül Ejszak herczegének fényes palotájába és ott hetedhét országra szóló lakodalmat ül a szerető boldog pár. Heltai a darab vékony meséjét igyekezett élénkíteni, de e gyökeres hibáján teljesen segíteni nem birt. *Jakabfi* muzsikájában több figyelemre méltó számot találunk. A két főszerepet *Küry* Klára és *Z. Bárdi* Gabi, a szinház újonnan szerződtetett tagjai játszották, a kik ismét visszatértek egykori diadalaik szinhelyére. *Küry* egyszerű kedvességgel és igaz művészettel adta a királyleány szerepét: *Bárdinak*, a ki Ejszak herczegét játszotta, a hosszas távollét alatt énektudása gyarapodott és játéka elevenebbé, szinesebbé lett. Dicséretet érdemelnek *Kovács*, *Ujváry* (a király), az ének- és a tánczkar is. Az igen szép díszletek és pazar jelmezek *Márkus* Géza tervei szerint készültek, ezeknek szintén részük van a sikerben. *K—ő.*

«A lőcsei fehér asszony». A Népszinházban szép sikerrel előadott «Lőcsei fehér asszony» című látványos szinműből, mely Jókai ismert regényéből készült, mutat be egyik képünk egy jelenetet a harmadik felvonásból. Midőn Andrássy Miklós, a «dervis-generális», kire bátyja Krasznahorka vár őrizetét bizta, megtudja, hogy bátyja Lőcse városát feladta és áruló lett, irtóztató fogadalmat tesz ennek neje előtt: hogy bátyját nemcsak hogy nem ereszti be a várba, hanem saját gyermekeivel fog rá lövöldöztetni. A kisebbik fiú nem hallgat reá, az anyjához szalad, a ki magához ölelve védi a haragvó embertől. A nagyobbik fiú egy későbbi jelenetben csakugyan reá is lő atyjára.

Andrássy Istvánnét *Gazdy* Aranka játszotta. Ebben a szerepben lépett fel először a Népszinházban és nagy sikert aratott. Organuma csengő, szivhez szóló, el tudja találni mindenütt az igazi hangot, nem esik a mesterkéltség hibájába; ez első fellépésével mindjárt kiválóan tehetséges művésznőnek bizonyult. Gazdy Aranka eddig előkelő vidéki szintársulatoknak tagja volt, Kolozsvárt, Aradon s más vidéki városokban általános tetszés közben játszott. A budapesti közönség a mult nyáron ismerte meg először a városligeti szinkörben, s ekkor fordult felé a Népszinház igazgatójának figyelme is. Andrássy Miklós szerepét a darabban *Lubinszky* játszsza, a képen látható Andrássy-fiú szerepét *Fischer* Anna.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia deczember 19-iki összes ülésén báró *Eötvös* Loránd elnökölt s jelen volt *Berzeviczy* Albert közoktatásügyi miniszter is, és néhai *Torma* Károly családja, a ki fölött emlékbeszédet mondtak.

Téglás Gábor levelezőtag tartotta az emlékbeszédet Torma Károlyról, ki maradandó érdemeit mint archeologus szerezte és nevét megörökítette azzal, hogy Ó-Buda határában az egykori Aquincum szinkörének romjait ő fedezte föl, feltünőnek találván a szántóföldeken szabályos körben és formákban mutatkozó dombokat és mélyedéseket. A hires német régészszel, Mommsen Tivadarral megismerkedvén, ez buzdította a régiségi kutatásokra. Éjszaki Dáczia kikutatásával, majd az ó-kori dácziai határ érdekében végzett kutatásaival érte el első sikerét. A kolozsvári egyetemen volt a jogtörténet tanára s Trefort miniszter sietett Budapestre helyezni. Itt ő derítette föl az ó-budai amphiteatrum romjaival a magyar föld őstörténetének egy egész korszakát. 1897-ben halt meg Rómában, hová szintén római korbeli tanulmányok végett ment. Az emlékbeszéd után *Szily* Kálmán főtitkár tett jelentést a folyóügyekről. Meleg részvéttel jelentette be *Beöthy* Ákos halálát. — Az igazgatótanács *Császka* György helyére egyhangulag, titkos szavazással Berzeviczy Albert tiszteleti tagot választotta meg.

A magyar irók segélyegyletének deczember 21-iki gyűlésében báró *Eötvös* Loránd elnökölt és *Kozma* Andor titkár tett jelentést. A jövő évre 25,000 koronában szavazták meg a rendes segélyt beteg vagy elaggott szegény sorsú érdemes iróknak, avagy ilyenek özvegyeinek és árváinak, s jóváhagyták, hogy az idén a rendes segélyen felül még 2300 korona rendkívüli segélyt is kelletett nyujtani. A rendes évi segélyben részesülők száma 60, kik negyedévenként kapják a segítséget.

MI UJSÁG?

«**Karácsony**» című ünnepi diszalbumunkat lapunk mai számához mellékelve kapják előfizetőink. A 64 oldalra terjedő nagy album aranynyomású színes boritékkal jelent meg; *négy művészi kivitelű szines képmelléklet* és ezen kívül nagy számú eredeti illusztrácziókat, jeles iróktól irt 6 elbeszélést, számos költeményt s több ismeretterjesztő közleményt tartalmaz. Minden előfizetőnk s 1905-re belépő új előfizetőink is ingyen kapják meg e díszes albumot, melynek bolti ára 3 korona.

* **Mai számunk utolsó a jelen évben;** a kiadóhivatal a t. előfizetőket megrendeléseik mielőbbi megújítására kéri föl, nehogy a lapok küldésében fennakadás álljon be.

A «Vasárnapi Ujság» jövő évi előfizetési felhivása a «Karácsony» album boritékján olvasható. Erre külön is felhivjuk olvasóink figyelmét.

A király a karácsonyi ünnepeket most is *Wallseeban*, leánya Mária Valéria főherczegasszony és Ferencz Salvator herczeg családja körében tölti. Deczember 24-ikén utazik el 28-ikán visszatér Bécsbe; január 2-án vagy 3-ikán pedig *Budapestre* várják, hogy az országgyűlést trónbeszéddel feloszlassa.

Szegény betegek karácsonya. Szeretetteljes karácsonyi ünnepet rendezett deczember 22-ikén délután a Szamaritánus-Egyesület a szegény betegek számára a Rókus-kórházban, melyen részt vett az egyesület védőasszonya, Auguszta főherczegnő is, a ki férjével, József Ágost főherczeggel ment el a betegek közé a kórházba. A főherczegi pár Zichy Erzsébet grófné udvarhölgy és gróf Batthyány Béla kamarás kiséretében három órakor érkezett a kórházba, a hol az egyesület hölgyválasztmányának élén Wenckheim Frigyesné grófné üdvözölte a fenségeket. Jelen voltak a fogadtatásnál a főváros részéről Halmos János polgármester és Hamvai Sándor előljáró, a kórház részéről Müller Kálmán igazgató, Navratil Imre tanár, s az orvosi és tisztviselői kar több tagja. Fogadtatás után a fenségek kiséretükkel az első emeleten levő sebészeti osztály műtőtermébe mentek, a hol már egybegyülten várták őket a csecsebecsékkel dúsan megrakott, kivilágított hatalmas fenyőfa körül a kórházban levő gyermekek. A főherczegasszonyt két kis gyermek verssel köszöntötte, a mire aztán ő maga osztotta ki nekik a karácsonyi ajándékokat. A főherczegi pár ezután a hölgyekkel a betegszobákba ment s Auguszta főherczegnő és a főherczeg az egyes betegeket vigasztaltak, a kik hálálkodva csókolták kezeiket. A betegek számára minden egyes kórteremben állított az egyesület fenyőfát s alatta mindenkinek ott volt a maga ajándéka. Azok a betegek, a kiknek már fel szabad kelniök, a folyosókon gyültek egybe és hangos éljenzéssel fogadták mindenfelé a főherczegi párt és a jótékony hölgyeket, kik négy órakor hagyták el a kórházat.

Rákóczi hamvai. Deczember 20-ikáról táviratban jelentették Konstantinápolyból, hogy a szultán az osztrák-magyar nagykövetség intézkedése következtében irádét bocsátott ki, mely megadja az engedelmet Rákóczi fejedelem és társai földi maradványainak Magyarországba visszaszállítására. Az elszállítás tavaszszal történik. A legutóbbi napokban *Thallóczy* Lajos, a közös pénzügyminiszterium osztályfőnöke tette meg a kellő intézkedéseket a a konstantinápolyi hivatalos körökben a hamvak hazaszállítása iránt.

Pomprier atya, a lazaristák rendfőnöke s a lazaristák készséggel megengedték Rákóczinak és anyjának, Zrinyi Ilonának a galatai St.-Benoit-templomban levő hamvai hazaszállítását. Épen ilyen eredményes volt a *Tomajánnal*, a pérai örmény-katholikus érsekkel való tárgyalás Thökölyi Imrének, az *iszmidi* örmény temetőből való elszállítása dolgában. *Bercsényi*, *Esterházy*, *Sibrik*, stb. teteme,

Strelisky fényképe.

A «LŐCSEI FEHÉR ASSZONY» 3-IK FELVONÁSÁBÓL.

Lubinszky (Andrássy Miklós), Gazdy Aranka (Andrássy Istvánné) s Fischer Anna, a kisebb Andrássy-fiú.

Mily könnyű a mathematikai formulákkal óriási nagy számokat aránylag röviden leírni, legjobban láthatjuk abból, hogy már három számjegygyel képesek vagyunk oly nagy mennyiséget jelölni, melyet kiszámítani és pontosan feljegyezni egy embernek csaknem lehetetlen. Ez a három számjegy a hatványozott 9^{9^9}, azaz kilencz egység kilenczszer megszorozva önmagával s ez ismét kilencz izben sokszorozva minden előzővel. Már az első rész 9^9, azaz kilencz egész kilenczedik hatványa 387.420,489-et tesz, azaz közel 400 millió egységet. Ha ezt ismét kilenczedik hatványra akarnánk emelni, legalább 369 millió számjegy jönne ki, azaz oly óriási mennyiség, melyet kimondani sem tudunk, mert a billiók és trilliók is egészen eltörpülnek mellette. Tisztán arra, hogy valaki ezt az eredményt papirra, vagyis jobban mondva egy vaskos könyvbe beírja, körülbelül öt évi szakadatlan munkára volna szükség, ha az ember 2 másodpercz alatt öt számot ír le. Ha ezt a számsort egyvégtében írhatná le valaki, Klondykétől le Dél-Amerika végső csúcsáig minden talpalattnyi földet tele írhatna apró betűkkel s még akkor sem volna a sorozat teljes. Ha pedig oly sűrűn írná egymás alá a sorokat, hogy csak egy milliméter távolság volna a két sor között, a 369 millió számjegy egy 200 méter hosszú és 100 méter magas óriási táblát töltene meg.

Láthatjuk ebből az egyszerű példából is, mennyire szükséges volt a számtani rövidítések feltalálása. Hiszen a 9-et negyed, sőt ötödízben is lehetne önmagával hatványozni; de ezen felül még kisebb műveletek is elvesztik áttekinthetőségüket, ha nincsenek számtani rövidítések.

Egy másik módja a nagy számok érthetővé tételének az, ha nagyobb egységet veszünk összehasonlításúl. Különösen látjuk ennek a hasznát a csillagászatban. Minden tankönyvben megolvashatjuk, Flammarion népszerű dolgozatai óta a lapokban is, hogy hány millió és billió mérföld távolságra van tőlünk a nap, vagy valamely más csillag. De ez a mérték csak a legközelebbi égi testeknél lehet némileg tájékoztató; ha kissé távolabb megyünk, szükségünk van a mérföldnél sokkal nagyobb alapmértékre s ilyenül használják a csillagászok a fénysugárnak egy percz alatti sebességét, avagy a föld és nap közt levő távolságot. A messze fekvő álló csillagoknál azonban már ez a mérték is parányi lesz és ismét elvész képzeletünk a billiók és trilliók csoportjában. Bizony be kell vallanunk, hogy képzelőtehetségünk gyarló és nagyon is korlátolt.

A VESZEDELMES ELLENSÉG.

Az udvar szárnyasai közt a kakast tartják nagy vitéznek, s a közmondás is csak ezt a nagy vörös szakálu, taraju vitézt emlegeti, midőn így szól: «Minden kakas úr a maga szemétdombján.»

Pedig hát vitézség dolgában a gúnár sem áll hátrább. Nem hirdeti ugyan olyan hangosan, mint a kakas, a maga vitézi voltát, hanem annál merészebb, mérgesebb.

A tyúkokat, ruczákat, kutyát, macskát, közelében nem igen tűri, éles sziszegéssel neki megy a melyiket közelében kapja, s olyat csip rajta, hogy jobban se kell.

A VESZEDELMES ELLENSÉG. — NEOGRÁDY ANTAL RAJZA.

Különösen haragszik pedig a gyermekekre. A mi nem is csuda, mert hát míg a tyúkok, kacsák, macskák, beismervén az ő nagy hatalmát, ellenkezés nélkül odább állnak előle, addig a csintalan gyermeksereg sehogy sem akar tekintélye előtt meghajolni, sőt — kivált a fiúk — elég tiszteletlenek az udvar eme nagy tekintélyű lakóját, ott saját lúdjai szeme láttára, ingerelni s üzőbe is venni.

S egy gúnár annyi gyerek ellen mit tehessen? Mérgesen, sziszegve bár, de megszalad.

Azonban nem felejti a sérelmeket, s ha egyes, kisebb gyerekkel, vagy épen leánynyal találkozik, akkor visszaadja a kölcsönt s ő lesz a támadóvá. Ha aztán ellensége megfut előle, messze hangzó diadalmas gágogással tudatja az udvar tollas népségével, hogy íme: fényes győzedelmet vett az ősi ellenségen!

A kis Sári is ilyenformán járt. Átküldték a szomszédba, hogy kérjen kölcsön egy pár tojást, mert kellene még a kotló alá. Meg is indult Sárika vig dalolás közben, s minden akadály nélkül elért a kis patak partjáig, a mely a szomszéd udvara előtt csergedez.

Hanem itt már veszedelem várta, még pedig nem kicsiny. Észrevette a vén, mérges gunár, a mely ludjaival együtt ott sütkérezett az ól végénél. S a mint a kis lányt megpillantotta, rögtön eszébe jutott az a sok keserűség, a mit egyszer-másszor a szomszédbeli vásott gyermekektől kellett szenvednie.

Ime, itt a kedvező alkalom a boszúállásra! Rögtön kivált hát a ludak közül, hosszú, vastag nyakát vizszintesen, előre kimeresztette s azzal ügyetlen, topogó lépteivel lefutott a patak partjára s dühösen sziszegve, szembe fordult Sárikával, mintha mondta volna neki: át ne merj jönni, mert nem jól jársz!

S a kis lány megszeppen s egy lépést sem mer többet tenni, pedig már kis szoknyáját is felfogta, hogy átgázoljon a patakon.

De hát mikor olyan veszedelmes, ádáz ellenség fenyegetőzik a tulsó parton! Pedig ő sose boszantotta a gúnárt, nem is szokott azokkal a gonosz gyerekekkel társalkodni.

Át is kiáltja ezt a dühös ellenfélnek:

— Ne bánts, kis gúnár, ereszsz át, én sose bántottalak téged!

De az ádáz gúnár szive nem lágyul meg, sőt még olyan formán tesz, mintha át akarna a vizen jönni. Sárika már-már gyors visszavonuláson gondolkozik, midőn feltünik a szomszédasszony alakja, a ki elkergeti a bősz gúnárt s szabaddá teszi az elzárt útat.

A kis lány megkapja a tojásokat, a gúnár pedig felmegy a szemétdombra, szárnyait kiterjeszti, nyakát felduzzasztja s harsány gágogással hirdeti, hogy a győzedelem voltakép mégis csak az övé! *Sz. B.*

EGYVELEG.

* **A pápák** száma, eddigelé 258. Ezek közül tizenhét volt franczia, egy angol, egy hollandi, öt német és egy portugall; a többi mind olasz volt. Ezek közül is 146 vagy magából Rómából, vagy a pápai államból származott.

* **Amerika** legnagyobb hegyének eddig a Szent Illés-hegyet tartották, jelenleg azonban Alaszkában egy 5943 méter magas hegyet találtak, mely 300 méterrel magasabb, mint az Illés-hegy.

* **A cocain gyógyítószerként** való használata nagy jótétemény Peru szegény lakóinak, kik most nagy mennyiségben tenyésztik és értékesítik ezeket a bokrokat, melynek leveleit az előtt is szerették rágcsálni, hogy éhségöket csillapítsák s a bányamunkákat jobban elbirják. A tömeges tenyésztés folytán az ára is jelentékenyen apad. 1885-ben egy kilogramm ára 1000 forint volt, jelenleg 150—200 forint. A cocaint különben ma már más vidékeken is kezdik termeszteni.

bizony Laczy asztalt* kellett tartanom mindennap kétszer. Azonkivűl az Erdélyből gyütt s ment Tisztek rajtam katonájikkal együtt töltvén idejeket, az vélem continuuskodó Tisztek sem várván síp szótul ebédre s vacsorára (hivást). Mely bizony alkalmas költségben hajtott és az uj galyibás állapotom ismét ujjitá kölcségemet. Fizetést nem kérek édes Sógor Uram, mert nem érdemlem, hanem kérem igaz attyafiságos indulattyát bizonyicsa hozzám és promoveállya instantiámat jó Kegyelmes Uram eő Nga előtt: állandó figyelmességét méltóztatnék igaz alázatos szolgájához mutatni. Másként illy országos gondjai között bizony nem búsitanám eő Ngát, ha az mindennapi szükség nem kényszerítene. Isten éltetvén, az Kegyelmed Attyafiságát bizony megszolgálom. Annyival inkább az én jó Kegyelmes Uram eő Nga Kegyelmességét igaz hűséges leendő szolgálatommal megszolgálni igyekezem. Azon hitván fiamat is recommendálom az Kgld sinceritásában, nem kimélvén tőlle az disciplinát, irtam egy levelecskémet nékie; kérem külgye vagy adgya kezéhez. Ezen irásomrul, Tudom, Kgld meg nem ítél, mivel Istentül s jó Urátul szabad embernek kérni. Elvárván attyafiságos válaszát Kgldnek, kivánom irásom tanállya Kgldet friss egésségben.

Kgld kész szolgája, Sógora
Bessenyey Zsigmond.

Ex Castris ad Körös positis Die 25 Aug.: 1705. Töltöm üdőmet Mtgos Generális üdősbik Bark(ócz)y Ferencz urammal eő Ngval.

Kivül: Nemzetes Vitézlő Kőrösy György bizodalmas Kedves Sógor uram eő Kglmednek ibi-ubi».

A váradi körölzárolás szerencsétlen végződése után 1705 november végén Diószeg mellett táboroz. Serege itt — úgy látszik — nagy szükségben szenvedett, mert keserű gúnynyal panaszkodik Károlyinak: «Sárga tökkel él az hadam, könnyebben szenvednők, ha idegen országban volnánk ... *kedvünkre koplalunk, jó uram!*»

Ugyancsak ekkor küldte Diószegről haza Berczelre jobbágyaihoz a következő kemény hangú s az akkori állapotokra élénk világot vető fenyegető levelet:

«Berczely Nyakas és Jámbor Embereknek!
Isten véletek — az kik félitek!
Némellyitek résziről újabban Német s .... be készülő nyakas hamislelkű Nemzetünk s így Kegyelmes Urunk s az egész vitézlő rend ellensége — tudtotokra akarom adnom, levelem presentáló katonám feleségének mennyi kárt tettetek hatalmasúl és melly kutyáúl cselekedtetek. Azon kárárúl elégítsétek meg, kit ha nem cselekesztek, bizony úgy megveszem, hogy megemlékeztek rúlla. Míg az Német apja érkezik Némellyiteknek, addig az szegény Magyar Katonáknak abrakot készítsetek, nyakas, szegény legényt megcsaló hamis lelkűek.
Isten álgya Némellyiteket.
Diószeg, 23 oktobris, 1705.
Bessenyey Zsigmond.

1706-ban Erdélyben az Almás völgyét védelmezi és lovasaival bekalandozza Abrudbánya, Zalatna és Medgyes vidékét is.

Ekkor azonban a hazulról érkezett kedvezőtlen hírek, továbbá seregének züllött, rongyolódott volta s pénztelensége annyira elcsüggesztették az öreg kuruczot, hogy Medgyesről 1707 január 29-én a következő fölmentetési kérvényt küldte Munkácsra a fejedelemhez:

«Méltóságos Fejedelem, jó kegyelmes Uram!
Nem kétlem, hogy Nsgod érdemes hívei után az én Nsgodhoz való igasságomra is ne emlékezzék és el vessen. De majd két esztendő elmulásával lészen hogy Méltóságod fejedelmi személyét nem udvarolhattam, melyet is tulajdonítson kegyelmes ur e világi szerencsétlenségimnek, melynek árvíz módjára való tódulása levén most is rajtam, öreg legénységi időmet töltöm, mint mások, nyughatatlansággal az én tehetségem szerént.

Az alatt tapasztalom kegyelmes uram sok kárvallásimat, mellyek miatt majd jutok szokatlan és gyalázatos szükségre. Csajághy uram az felsőbb hetekben egész nyáj sertésemtől megfoszta. Hegyaljai szüretemtől kegyelmes úr megváltam, kibűl várhattam volna szegény cselédim consolatióját. Lovaimban majd elfeledhetetlen károkat szenvedtem. De mindezekben biztat a reménység, hogy Ngod szokott fejedelmi kegyességével igaz alázatos öreg legény hívét méltóztatik megvigasztalni.

Ezen nemes hazában való expedítióm is kegyelmes uram, úgy seregemnek rendkívűl való rongyossága és majd esztendőtűl fogva való fizetetlensége nem kicsiny confusiómra vagyon. Látván a militiának nagy kedvetlenségét, úgy látom, kglmes uram, csúffá leszek ezen nemes hazában seregestűl. De minde szenvedésimet tartván kicsinynek, az erőtlenség naponkínt öregbülvén rajtam, nyakát szakasztatja velem az éjjeli, nappali nyughatatlanságomnak. Reménkedem is Kglmes uramnak, Nsgodnak alázatossan, méltóztassék Ngod az én inséges familiám igaz hűségéről megemlékezni és az *én tiszta kötelességemet más érdemesebb hivének fejedelmi kegyelmességéből adni.* Nem lévén mindezáltal ezután is háládatlan alázatos szolgája Ngodnak, míg Isten éltet, kivánok megmaradnom jó kglmes uramhoz Ngodhoz való igaz hűségemben.

Kivánom Istentűl Ngod fejedelmi székinek hosszas üdőkre való terjedését és ellenségin való kivánatos győzedelmét friss egészséges élet megadásával.

Meggyes 29. Jan. 1707. Ngodnak igaz alázatos szolgája *B. Zsigmond*».

E kérelemre *Rákóczi* a következő feleletet irta:

«Replica 12 febr. 1707. Munkács. Ngod levelét vettük ez előtt való napokban és mivel Kgelmed hűséges szolgálattya emlékezetben vagyon előttünk, nem látjuk módgyát annak, hogy miért kellene Kegyelmedet ezen hasznos szolgálattyától megmenteni. Sőt inkább nyilván tapasztalva Ngod dexteritássát a Haza közügye promotiójában, illendőbbnek tartjuk ez tisztiben továbbra is megtartanunk, hogy ebből ennekutánna elébb való hivatalra is szolgáltassék okunk és alkalmatosságunk. *Rákóczi*».

E fejedelmi kitüntető parancsnak engedelmeskedve, öregen bár s betegen, de hűségesen szolgálta tovább is Bessenyey Zsigmond a «haza közügyét». Halálára vonatkozólag csak annyit tudunk, hogy 1717-ben már nem volt életben.

A derék «Ármás kapitány» emlékét kegyelettel őrizték meg tiszttársai és katonái, a kik egyenes, szókimondó jelleméért nagyra becsülték, úgyszintén a szegény nép, a melyet azokban a zavaros, bizonytalan időkben gyakran óvott meg a katonaság zsarolásai és túlkapásai ellen.

L. G.

* *Laczi-asztal* érdekes változata a *laczi-konyhá*-nak.

AKAPNIA.

Nem új betegséget értünk az *akapnia* név alatt, csak egy új elnevezése ez egy régóta ismert beteges tüneménynek, melyet hegymászó turisták észleltek először s ezért közönségesen hegyi betegségnek hívtak, bár senki sem tudta pontosan meghatározni és ismertetni. A baj lényege az, hogy szokatlan jelenségeket kell önmagán észlelnie mindazoknak, kik rendkívüli magas helyre jutnak akár a havasokban, akár léghajóval, szívszorulás, nehézlélegzés, hányási inger, a mozgás nehézsége, a bőr megkékülése, fülzúgás, homályos látás s igen gyakran elájulás és teljes kimerülés mutatkozik a szenvedőn, természetesen igen különböző fokozatokban az egyes embereknél, de valamely alakban mindenkinél, ugy, hogy a baj nem tisztán az egyén szervezetétől függ.

Már száz évvel ezelőtt foglalkoztak ezzel a jelenséggel a gondolkozni tudó hegymászó turisták, köztük különösen Humboldt Sándor és Saussure természetbúvárok, de másképp megmagyarázni nem voltak képesek, mint azzal az egyszerűnek látszó okkal, hogy a magas vidékeken ritkább a légkör s így igen természetesen nehezebb is a lélegzés. Még ma is a ritka légkörnek s különösen az éleny csekélyebb mennyiségének szokták e bajokat közönségesen tulajdonitani, bár az összefüggést az egyes részletek között ily alapon nehéz megmagyarázni.

A turini egyetem híres fiziologusa, Mosso Angelo tanár — kitől az akapnia elnevezés is ered, — 1894-ben két orvos, 10 katona s egy pár vezető kiséretében hosszabb időt töltött a Monte Rosa hegység egyik menedékházában, a Gnifetti-csúcson 4560 méter magasságban fekvő «Margit királynő» nevét viselő turista lakban, hogy ott tudományos eszközökkel fiziologiai kisérleteket és tanulmányokat tegyen. Munkálkodásának eredményét egy vaskos könyvben irta le, mely hosszú időkön át főforrása lesz a ritka hegyi levegő élettani tanulmányainak, de egyúttal nagyon fontos a turistákra nézve is, mivel szigorúan tudományos alapokon nyugvó útmutatásokat ad a túlzásba vitt hegymászás nagy veszélyeiről. Ez a mű adja meg a tájékoztatást az akapnia betegség jellegére nézve is.

Mosso határozottan állítja, hogy a csekélyebb mennyiségü éleny kevésbbé ártalmas az emberi testre, mint az a körülmény, hogy a ritka levegőben vérünk igen sok szénsavat veszít. A vér szénsavából mindenkor szükséges bizonyos mennyiség, hogy a test rendesen működjék, különösen pedig, hogy a lélegzés és vérkeringés szabályos legyen, de viszont veszélyes az is, ha a vérben nagyon sok a szénsav, mivel akkor könnyen előállhat a megfuladás. Azt pedig már régen tudjuk, sőt kisérletekkel is bebizonyították, hogy minden oly anyagból, hol szénsav van, egyszerűen a légnyomás apadása következtében a szénsav könnyen elválik, a mint azt egyszerű légszivattyúval bármikor megpróbálhatjuk, mivel mindannyiszor, ha a légnyomás már csekély, buborékokat fogunk látni a szivattyúban. Oly annyira általános ez a szabály, hogy a magas hegyeken még a legerősebb bornak sincs részegítő hatása, mivel a szesz elillan belőle. Hasonló az eset a vérrel is, melyből már 2000 méter magasságnak megfelelő légkörben igen könnyen elpárolog a szénsav kevésbbé megkötött része.

Hogy az akapnia nemcsak az éleny fogyásából ered, világosan észlelte Mosso az éjjeli pihenés alkalmával. A nagy magasságban egészen közönséges dolog volt, hogy a teljesen egészséges állapotban lefeküdt emberek éjjel roszúl lettek, különösen lélegzési nehézségekben maradtak, s fejük nagyon fájt s szivük rendetlenül működött. De ha felkeltek s nehány perczig járkáltak, bajuk önmagától enyhült, mivel a mozgás következtében az izmokból szénsav fejlődött ki s jutott be a vérbe. Mosso ezenfelűl még pneumatikus kamrában kisérleteket is tett ily irányban s kimutatta, hogy a ritkított levegőben sokkal jobban érzi magát az ember, ha még elegendő szénsav van abban. Ő maga minden nehézség nélkül eltürt 192 milliméteres légnyomást, mely 11,650 méter magasságnak felelne meg, oly levegőben, melyben 29·18% éleny és 2·1% szénsav volt, azaz sokkal több, mint a rendes levegőben, hol körülbelül 20% élenynek és csak 0·04% szénsavnak kellene lennie.

A hegyi levegő hatása az emberi testre köztudomás szerint erősítő és éltető, de a nagy magasságban már veszélyes s ezért örülnünk kell, hogy a mai sportilágban, midőn mindenki eddig még el nem ért rendkívüli dolgok teljesítésére akar vállalkozni, a tudomány komolyan foglalkozik ezekkel a veszélyekkel s igyekszik megvonni a természetes határt: eddig és ne tovább.

A NAGY SZÁMOK.

Kevesen tudják, hogy a «millió», melylyel ma a statisztikában, költségvetésekben, sőt a lapokban is csak úgy dobálódzunk, tulajdonkép csak századunkban lett közkeletű szóvá; addig megelégedtek az emberek az ezrekkel és százezrekkel is. Az irodalomban a «millió», mint számnév, csak a XIV-ik században fordul elő először. Az ezer millió, vagyis milliárd elnevezés pedig egészen új keletű; a csillagászok tanitották meg rá az embereket; de csak az 1871-iki német-franczia békekötés, illetőleg a francziákra rótt rengeteg hadisarcz óta lett közkeletűvé. A csillagászok könnyen elmondják, hisz ők még billiókban és trilliókban is beszélnek; de ezeket a közönséges ember inkább csak utánzásból mondja; elképzelni nem képes; megszámításukra pedig egy emberélet ideje is kevés.

Régebben is volt azonban szó rendkívül nagy számokról; különösen a keletiek képzelődésében gyakran fordulnak ilyenek elő, természetesen inkább csak általános, elmosódott alakban. Egyetlen irodalomtörténetileg kimutatható szereplésük a nagy számoknak az, midőn egyik indiai elbeszélésben a sakkjáték feltalálója a sakktábla minden koczkájára kétszer annyi búzaszemet kér, mint az előzőre, a miből ez a rengeteg összeg jő ki: 18,446.744,073.709.551,615, azaz kerek számmal 18½ trillió. A többi nagy számokat már inkább csak jelezték különböző mathematikai formulákkal, melyek között a szorzás, permutatio és hatványozás viszik a főszerepet.

NEHÉZ ÁTJÁRÓ. — Neogrády Antal rajza.

A MAI DIVAT.

Nincs sajátságosabb valami, mint az, a mit mai divatnak szokás mondani. Országok lázadnak fel ellene, okos emberek minden fegyverrel küzdenek ellene, a nők maguk vonakodnak — egyes esetekben — föltétlen engedelmesen meghajolni parancsai előtt. És a divat mégis fennáll, változatlanul, megdönthetetlenül. És azok az országok, mint például Anglia, a melyek a leghatározottabban tiltakoznak ellene, sőt a nagy művészek egész seregével egy új, a párisitól teljesen elütő divatot igyekeznek megteremteni, — ezek az országok sem mutattak eddig fel más eredményt, mint a párisi divatnak másolását. Londonban ma széltében-hosszában «angol» divatról beszélnek és ez nem egyéb, mint a hasított szoknyának, derékig nyitott bluznak és térdig érő lebbenynek viselete.

Mindez csak annak világos bizonyítéka, hogy legyenek bár a franczia izlés szülöttei minden ember előtt ellenszenvesek, ütközzenek meg bár rajtuk komolyak és frivolak, maradiak és modernek egyaránt, a franczia izlésben mégis van olyan valami parancsoló, olyan valami fascináló, hogy mindezek daczára mindenki viseli ezeket a sokat ócsárolt szörnyűségeket. És ma még nincs olyan divat, a ki géniuszát az évszázados zsarnokság alól egészen fel tudná szabadítani. Egyes részletek talán ujak a most tilalomképen megteremtett angol divatban, de az alapgondolatot mégis Páris szolgáltatta. Érdekkel kisérjük ezt a mai divat ellen oly különböző eszközökkel folytatott háborút és kiváncsiak vagyunk a végére.

Mert hiszen azt minden józan embernek el kell ismernie, hogy a mai divat a végletekig merész, szokatlan és föltétlen kaczér. Azok a lehetetlenül szűk szoknyák, melyek már nem is tagadják a nadrág felé közeledést, csak a széles lebbenyek által lesznek szalonképessé téve. Ezek azok, a melyek eltakarják a formák egy részét, egyszersmind jótékonyan enyhítve ezt a «tapadó» divatot. És ez a magyarázata annak, hogy divatos szoknyát ma lebbeny nélkül nem vesz fel jóizlésű nő.

A lebbenyek lehetnek ránczokba lerakottak, leginkább a lenge nyári ruháknál látjuk ezt a formát. A nehezebb szövetből egyenesen, illetve erősen leszabottan készítik őket, legfeljebb alsó szélükön tűzéssel diszítve. Alul egészen sima és szűk alattuk az alj. A lebbeny olykor egészen a bokáig leér, míg alant mint szűk pótlék bukkan elő az úgynevezett alj. Ezt látva, megértjük, miért jött a párisi szabóknak azon ötletük, hogy az aljat fel is lehet hasítani: még pedig, mert máskülönben lehetetlen volna a divatos szoknyában egyetlen, még oly rövid lépést is tenni. És ez egyszersmind mentségül is szolgálhat az oly sokat vádlottaknak.

A legfrissebb és máris széles körben elterjedt ujdonság a cap vagyis gallér. Nem az, a mely jó melegen, köröskörül betakarja a testet, hanem az, a mely csak a vállon simul meg, elől egészen megrövidül és hátul dús, nehéz redőzetben hull alá. Értelme ennek a viseletnek sincs, mert hiszen nyáron csak teher lesz az a sok szövet, a melyet a nők ezáltal a hátukon tűrni kénytelenek lesznek, de hogy van benne báj, azt még sem lehet tőle elvitatni. A cap oly rohamosan terjedt, hogy azok a kabátos ruhák, a melyeket néhány nappal azelőtt — mint a legdivatosabbat — drága áron vesztegettek, hirtelen és minden átmenet nélkül, mint divatjukat múltakat, fele árban lehetett megvásárolni. És egyedül divatosnak a capet tekintette mindenki.

Leggyakoribb a fekete selyemből szabott cap, a melyet nehéz fehér selyemmel bélelnek. De a ruha szövetjéből szabott capek ép oly divatosak, a mikor a legtöbb esetben elütő szinű, gyakran fekete selyem a bélésük. A nyakkivágást mindig a béléssel megegyező, négyszög vagy hegyes kis gallér köriti. És ezzel nagyon szép és pikáns hatást érhetnek el a hozzáértők. Mint a hogyan a mai divat terén csaknem minden egy-egy csokron, övön és bodron fordul meg. Egy-egy szinfolt, egy-egy lengeség dönti el az egész öltözék hatását. A mi egyrészt veszélyes, mert művészi érzéket nem követelhetünk minden egyes nőtől.

Az övek nagy szerepet játszanak a mai divat terén, mert a czélszerű és csinos egybeszabott aljak mindinkább háttérbe szorulnak. Az utczai, valamint a díszesebb és estélyruhához szines, sőt élénk szinű, virágos és sima selyemöveket viselnek, legtöbb esetben csatton áthúzva. A mi ismét nagyon fel fogja lendíteni az egykor már viselt csattok iparát, hiszen még nem régen is drága ötvösmunkákat viseltek derekukon a nők. Határozott jelleget kölcsönöznek a nők megjelenésének ezek az övek, széppé vagy izléstelenné teheti ezt a méternyi szalagcsik.

A kalapok megmaradtak lehetetlen kicsinyeknek. Míg egyrészt százszorta czélszerűbbek a malomkerék-nagyságú fejdíszeknél; másrészt most nyár idején sokan fogják megsiratni ezt a divatot. A kis kalap ugyanis, mivel szorosan körülzárja a fejet, nem enged be oda semmi levegőt, nagyon meleg. A ki soká tart fenn egy ilyen kis kalapot, ugyancsak fájlalhatja utána a fejét, valósággal fejgörcsöt kap tőle. Így termettek meg azután azok a kalapok, a melyeknek csak egy vékony tüllréteg adja a tetejét, a melyen szabadon átjárhatja a hajat, szellőztetheti a fejet a friss levegő. A kinek szép haja van és divatosan fésülködik, az nagyon jól fest ezekben a tülltetős kalapkákban, mert ezek is valósággal parányiak.

A hajviselet nagy és jelentős változáson ment keresztül — a kis kalapok kedvéért. Mert míg eddig dús bodrokat raktak kétoldalt az arcz köré, most simán kell megsimulnia minden hajszálnak. Le, egészen eltakarva a fület, fésülik azt a két hatos alakú fürtöt, a melyet egykoron a nagyapáink viseltek, úgy hivták, hogy: Hatvanhatos! Ez a hajviselet nagyon keskenynyé és bájossá teszi a legtöbb arczot, határozottan fiatalítja. És ha valakinek még szép profilja is van, ennél előnyösebb hajviseletet nem is kivánhat.

A czipőnek természetesen nagy fontosságot tulajdonitanak a mai rövidszoknyás, hasított ruhákban bővelkedő napjainkban. Legdivatosabb a szalagos «tango» czipő, a melynek fűzése magasra felér. A nyugodtabb divatok kedvelői ellenben nagy előszeretettel a bársonyczipőhöz vonzódnak, a mely — nagyon vékony selyemharisnyával egyetemben — föltétlen kecses viseletül szolgál. A fehér czipőt sohasem viselték többen, mint ezidén, valamint a nagyvilági hölgyek mindjárt a ruha szövetjéből csináltatják a lábbelióket. Egyöntetűség és harmonia az, a mit az ilyen czipő viselője megjelenésére áraszt.

A harisnyák teljesen alkalmazkodnak ahhoz a jelszóhoz, a melylyel a mai divatot illetik: tudniillik, hogy a nőn «semmi sincs rajta». Mert nemcsak a végletekig vékony a mai harisnya, hanem nagylikacsosan áttört, csikozott és koczkázott is, úgy hogy valósággal nincs az olyan lábon, a melybe bujtatják. A mellett természetesen megmaradnak a komolyabb selyemharisnyák is, valamint sokat látni a fekete-fehér koczkásat és a tangoczipő szalagjaihoz hasonlóan mintázottat is. Ezeknek fehér az alapjuk és feketék a keresztezések és csak ráfestett szalagok.

S . . . . i Bella.

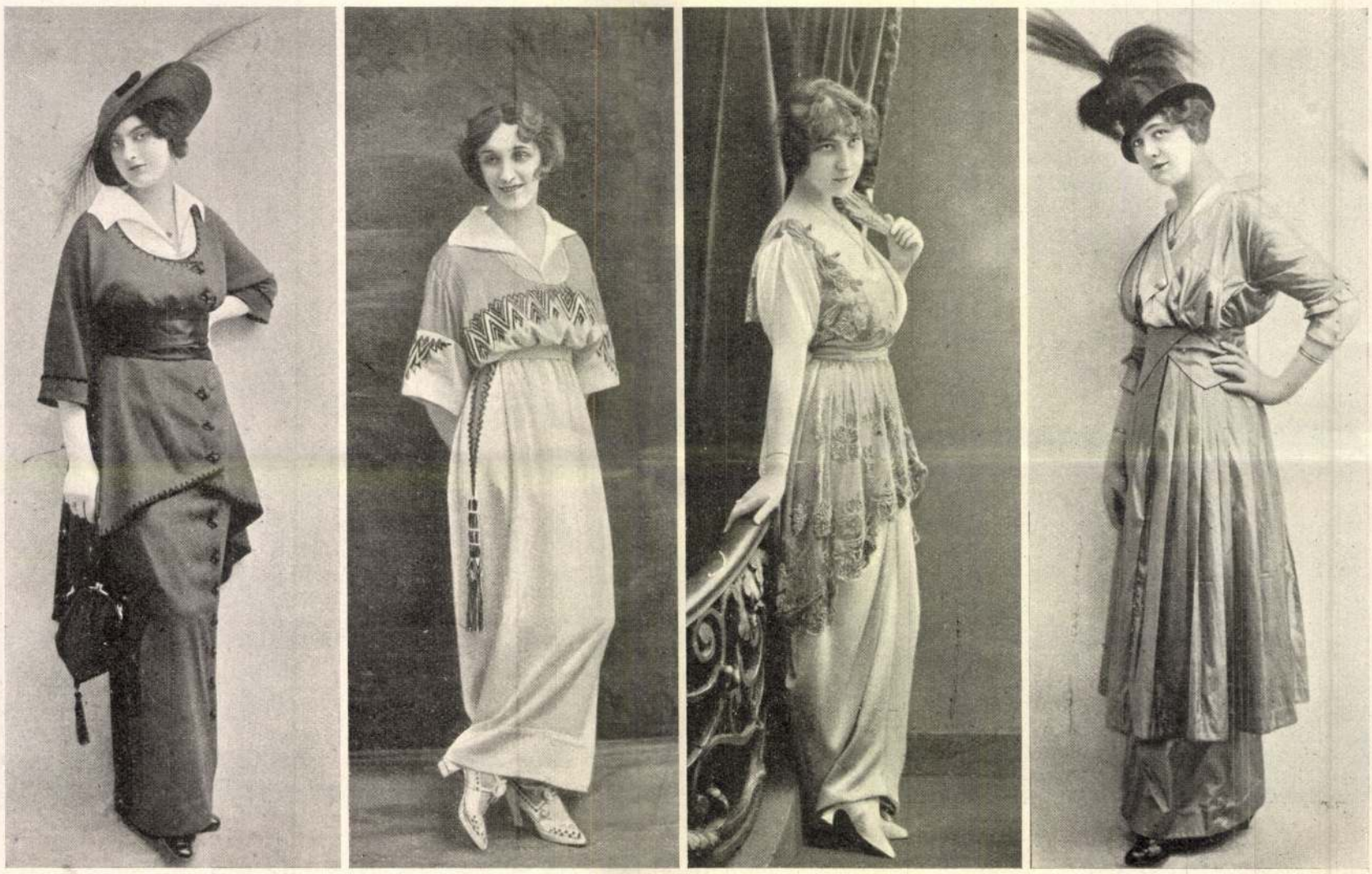

PÁRISI DIVATKÉPEK.

Neogrády Antal festménye.

A VÁROSLIGETI JÉGPÁLYÁRÓL. — A KORCSOLYÁZÓ-EGYLET CSARNOKA A NAGY TÓ PARTJÁN.

Károlynak már elhunytát gyászolta. A hivatal vezetésében beállt változás azonban a magyar hivatalos statisztika fejlődésében nem jelent hanyatlást, ellenkezőleg, egy újabb virágzás korszakát nyitotta meg. A hivatal igazgatójává addigi aligazgatója, dr. *Jekelfalussy* József neveztetett ki, a ki már Keleti oldala mellett is tevékeny részt vett

csakhamar oly munkásságot fejtett ki, mely nemcsak benn a hazában gyorsan magasra emelte a hivatal tekintélyét, hanem meglepetést keltett a külföldön is. A hivatal kiadványai átalakultak. A laza, terjengős füzetes évkönyvet egy egységes, tömör, tartalmas *Évkönyv* váltotta fel, mely minden létező statisztikai adatot

sés adattömeg, minden kis helynek szigorú felhasználásával, de mégis világosan s tudományosan feldolgozva jut a közönség kezébe. E sorozatot az 1890. évi népszámlálás kötetei nyitották meg, köztük a hivatal igazgatójának közvetlen kezdeményezésére egy oly foglalkozási statisztika, mely valóban úttörőnek mondható

ból ellenben pár héttel megjelenése után felpénzzel sem lehetett példányhoz jutni. Az ekkor kiadott *helységnévtár*, melyben a hivatal igazgatója községenként közölte a nemzetiségek és hitfelekezetek lélekszámát, szintén akkora kelendőségnek örvendett, hogy az előállított 8,000 példány nyomban megjelenése után teljesen elfogyott. Az új kiadványsorozatnak nagy terjedelmű s változatos kötetei azóta egymást érik, s legutóbb a nagy *mezőgazdasági statisztika* eredményei láttak napvilágot. E kötetek értékét még fokozza, hogy a bennök foglalt anyag, nem elkésve, hanem lehető gyorsan kerül nyilvánosságra. A gyors közlés tekintetében a hivatal már odáig haladt, hogy számos statisztikai adatot egyik hónapról már a következő hónapban feldolgozva tesz közzé *havi közleményei*ben.

A hivatal eddigi működéséből ma már világosan kitűnik, hogy a hivatal igazgatója kezdettől fogva határozottan kitűzött czélok felé törekszik szivós kitartással. E czélokat a következőkben foglalhatjuk össze: pontossá, megbizhatóvá tenni az adatszolgáltatást; a nyers anyagot minél teljesebben kihasználva, jól és gyorsan dolgozni fel; éber figyelemmel kisérni a tudomány haladását, de mindig a hazai viszonyokat tartani szem előtt; tudományos alapon állni, de közel hozni a tudományt az élethez s minél sikeresebben szolgálni hazánk gyakorlati érdekeit; a statisztikát lehetőleg központosítani s a jórészt egyéni számláló lapokon gyűjtött anyagot közvetlenül meriteni az első adatszolgáltatóktól s központilag egységes tervek szerint dolgozni fel; végül a hivatalnak azt a kiadványát, melyben a hazai közállapotok teljes képét rajzolja, a parlamenti akták fontosságával és tekintélyével ruházni fel. E czélok fokonkénti megvalósulását látjuk az árúforgalmi törvény novellájában, a helyszini felülvizsgálatokban, a kirendeltségek szervezésében s számos más intézkedésben, melyeknek kodifikálását s mintegy eszményi kifejezését képezi a magyar kir. központi statisztikai hivatalról szóló 1897. évi XXXV. törvényczikk, melyre a külföldi szakemberek is, mint utánzandó példára tekintenek. E törvény a legteljesebb mértékben biztosítja az adatszolgáltatás jóságát és teljességét; de egyúttal a statisztika nyújtotta tanulságokat is érdemük szerint becsüli, a mennyiben kimondja, hogy a társa *Vörös* László államtitkár, ki szintén erős támasza és szakavatott fejlesztője a statisztikai hivatalnak.

Most végre a magyar kir. központi statisztikai hivatal azt is elérte, hogy állandó otthonhoz jutott. A bolygó zsidó történetére emlékeztet az a sok hányattatás, melyen a hivatal egy negyed századnál alig hosszabb idő alatt keresztül ment. Megalakulása óta nem kevesebb, mint kilenczszer költözködött, e számba nem is foglalva bele az ugyanezen épületen belől történt vándorlásokat. Egy magán ember költözése is sok bajjal jár, hát még egy hivatalé, kivált ha az a hivatal egy nagy könyvtárral kénytelen mozdulni. E hontalan korszak nyert befejezést a hivatal új palotájának felépülésével, melyre az 1896. évi XX. törvényczikk adta meg a felhatalmazást.

Az épités ügyeit a hivatal igazgatójának, *Jekelfalussy* József miniszteri tanácsosnak elnöklése alatt egy bizottság vezette, mely oly kitünően oldotta meg feladatát, hogy a nagy és diszes épület jelentékeny megtakaritással készült el, a mi csaknem páratlanul áll a középületek történetében.

Mai számunk két képben mutatja be az új palotát, melyet kiváló épitészünk, *Czigler* Győző tanár épitett. A budai részek egyik félreeső helyén emelkedő diszes középület fővárosunk fejlődésében is figyelemre méltó mozzanat. Annak a jogosult ohajtásnak megtestesülését látjuk benne, hogy a pesti oldal mesés gyarapodásával szemben a budai oldal se szoruljon egészen háttérbe.

A képek, melyeket közlünk, hiven ábrázolják a palota külső alakját, azzal a különbséggel, hogy a környék még rendezetlen s az épület úgy áll, mint egy keretnélküli festmény, mely még le sem került a müvész állványáról. A készülő park fog méltó keretül szolgálni. De bár középületnél a külső disz is fontos, még fontosabb a belső berendezés czélszerüsége, s e tekintetben az épület valóban meglepi a szemlélőt. A 140 helyiség közt egyetlen udvari helyiség sincs, a tágas udvar felől széles, világos, zárt folyosók futják körül a palotát. A hivatalos szobák ugy folynak egymásból, hogy megvan ugyan az összeköttetés, de egyuttal a zavartalan munkálkodás szempontjából annyira szükséges

már akkor megtörtént szentesítése után Erdélynek Magyarországgal való egyesítését léptesse életbe. Habozás nélkül elfogadta a nehéz állást, s mint «Ferdinánd király ő Felsége teljhatalmú királyi biztosa», június végén Erdélybe utazott. De működését nem koronázta ohajtott siker. Későn vette észre, hogy két malomkő közé szorult. A magyar kormány kárhoztatólag keveslette, a mit királyi biztosi minőségében a nemzet védelmére cselekedett, az osztrák kormány pedig sokalta azt; — a magyar sokalta, a mit a dynastia érdekében elkövetett, az osztrák pedig keveselte azt. A debreczeni országgyülés folyama alatt a kormány vizsgálatot indított ellene, melyet azonban már nem engedtek bevégezni a végkatasztrófa felé rohamosan sietö események. Azonban bevégezte azt az osztrák kényuralom.

A világosi fegyverletétel után báró Haynau minden régi hivatalnokot fölhivott, hogy a forradalom alatti magatartását a pesti hadi törvényszék előtt igazolja. Báró Vay 1849 októberben nyújtotta be úgynevezett «purificatio-iratát». Nyilatkozata teljes méltánylatra talált s fölmentését javasolta a hadi törvényszék. Azonban ügye mind tovább húzódott s 1850 szeptemberben az történt, hogy báró Vaynak alkalma nyilt Bécsben a miniszteriummal érintkezésbe lépni s némi jelét tapasztalni annak, hogy Magyarország polgári helytartójává őt akarnák kiszemelni. Ezzel egyidejüleg hire terjedt annak is, hogy báró Vay az osztrák miniszteriummal egyet nem érthetett s a fölajánlott állást elutasította magától, valamint annak is, hogy új, szigorúbb hadi törvényszéki eljárás foganatosíttatott ellene.

Két teljes éven keresztül gyüjtötték ellene a terhelő adatokat. De a második hadi törvényszék is fölmentette. Ekkor aztán elitéltetését az osztrák belügyminiszterium forma szerint megparancsolta. Hogy az itéletnek kötél általi halálra kellett szólnia, magától érthető volt.

1852 augusztus 14-én hozta meg itéletét a pesti hadi törvényszék. Báró Vay Miklós, többekkel együtt (Derecskey Lajos, Dunyov István, Duschek Ferencz, Vidacs János) «vagyonainak a forradalom által okozott károk megtérítésére leendő elkobzása mellett, egyszersmind viselt

Neogrády Antal

l

Szent György Céh

XII. anke. 57. sz.

Európa film Könyv

terjesztő vállalat

Budapest

V. Rothermere u. 12

III-2.

Meogrády Antal

l.

Csókamul.

12. l. 18. l.

21. l. 89. l.

SÁRKÖZY MÁRTON
dohány és ujságárúda
— NAGYBA[illegible]

BUDAPEST
42 III. 10 10

Neogrády Antal

l.

Szent György Céh

42. anke. (1920).

69, 127 sz.

283. sz.

III. 255. Neogrady Antal, 24 éves, kath., szül. Jolsván, Magyarországon, atyja elnök, Hackl élő medelles osztálya, 1886 máj. 12. Az Akadémia birtokában van férfi-félaktot ábrázoló rajztanulmánya 1887-ből, vételár 40 márka.

Som 186. l.

Ó, tudjuk mi azt, hogy vannak úgynevezett művésznők, akik fönn hordják az orrukat és a hangverseny után visszavonulnak a szobájukba. Csakhogy ezek egyszerüen becsapják a közönséget. Ezek nagyon jól tudják, hogy ha vidékre hívják őket, hát mulatni akarnak velök . . . és hogy az éneklés vagy a szavalat csak ürügy, arra való, hogy egy kicsit hízelegjen a hiúságuknak és művészeti címet szolgáltasson a kirándulásra . . . nagyon jól tudják ezt, de úgy tesznek, mintha nem tudnák, hogy rászedjék a jámbor vidéki közönséget és zsebrevághassák a pénzt. Ezek erkölcstelen nők . . . rosszabbak az erkölcstelen nőknél, mert csalnak . . . elteszik a pénzt, de nem szállítják a tőlük jóhiszemüen várt erkölcstelenséget.

Légváryból kezd kitörni az idegesség:

— Annyi bizonyos, kérem, hogy én nem fogok hajnalig énekelgetni a tiszteknek. És minthogy a fölolvasásokat a kör tagjai úgyis csak becsületből hallgatják meg, én pedig nem áhítozom erre a szerencsére: egészen fölösleges, hogy erről a dologról tovább tárgyaljunk. Egyáltalában nem értem, hogy ha az irodalmat úgyszólván rá kell erőszakolni az önök közönségére: mért hívnak önök Alsó-Cipóra írókat, akik otthon okosabbat is tudnak csinálni . . . az efféle fölolvasásoknál mindenesetre hasznosabbat . . .

— Mért? — folytatja a csiszár megzavarhatatlan nyugalommal. — Hát nem is azért, mintha a közönség epedne az olyan fölolvasás után, amelyet tíz fillérért vagy ingyen akármikor elolvashat otthon vagy a kávéházban, ha ugyan van kedve elolvasni! . . . Hanem a közönséget érdekli, hogy ennek vagy annak az írónak milyen az orra, a hangja, milyen szabásu a frakkja vagy a szmókingja, hogyan jár, hogyan mozog a társaságban . . . és mi, akik a magyar kultura őrei vagyunk a végvárakon, a közönségnek ezt a gyöngéjét fölhasználjuk, hogy magát az irodalmat is becsempészhessük a közönség érdeklődésébe . . . Mi, uram, ideálisták vagyunk, akik külön tudják választani az íróktól az irodalmat . . . és ha tisztán látjuk is, hogy íróink közül a legtöbb közönséges kalmár, azért meg tudjuk becsülni magát az irodalmat.

— Az ön nyiltsága, — felel Légváry, — engem hasonló nyiltságra kényszerit. És azt felelem önnek: ha az önök közönségét nem a fölolvasás, hanem maga a fölolvasó érdekli, akkor önök most, amikor engem Alsó-Cipóra hívnak, tulajdonképpen nem az írót keresik, hanem az embert, aki néhány hölgy előtt érdekes lehet, mert véletlenül írogatni szokott. Nem az írót hívják, aki tudja, hogy mi a kötelessége, hanem az embert, akinek semmi kötelezettsége nincs az önök közönségével szemben. Magyarán megmondva: azt akarják, hogy föllépjek önök előtt, amint föllép a komédiás. Ez nekem nem kötelességem. Megteszem, ha kedvem tartja, ha van miért megtennem; és nem teszem meg, ha nincsen hozzá kedvem, hiába hivatkozik ön a kötelességtudásomra, az önzetlenségemre vagy akármire. Már pedig nekem nem mesterségem a komédiázás. És már csak azért is, mert nem mesterségem: ha mégis komédiásnak lépek föl az önök kedvéért, hát tessék ezt a föllépést megfizetni, amint megfizetik a komédiását!

— De uram, — csodálkozik a látogató, — kétszáz koronát fizetni egy fölolvasásért, amely senkit sem érdekel, amely tulajdonképpen csak ürügy a megismerkedésre!... Mi tudjuk, mit kell tennünk a magyar kulturáért és semmi fáradozást nem sajnálunk, ha arról van szó, hogy az irodalomnak híveket, barátokat, olvasókat, pártolókat szerezzünk . . . A közönség is barátja a művelődésnek . . . többet mondok: kedveli is, vagy legalább jóakarattal szemléli az irodalmi törekvéseket . . . szivesen látja az írót . . . készségesen meghallgatja az irodalmat, amíg ingyen van . . . a legmulatósabbak is elnézően hallgatják vagy legalább megtűrik a fölolvasásokat . . . De hogy a közönség kétszáz koronát fizessen — irodalmi munkáért!

Légváry pattog:

— Kérem, én nem ajánlkoztam! . . . önöknek jutott eszébe ez a fölolvasás . . . én csak őszintén felelek az ajánlatra. Azon sem csodálkozom, hogy önök nem becsülik meg az irodalmi munkát . . . de én ebből a munkából élek . . . Mondja, kérem, nem gondol ön arra, hogy ugyan miből fizessem én a lakásbért, a családom élelmezését, meg a sok mindenféle részletet, ha olyan szeszélyeim támadnak, hogy ingyen írok, ingyen olvasok föl és napokat pazarlok el anélkül, hogy valamit keresnék?! . . .

A vendég csöndesen gúnyolódik:

— És a magyar kultura, az kutya?

Légváry már dühös:

— Ugyan, hagyjon már békét a magyar kulturának! . . . nem bízták azt önre! . . . És hagyjuk abba az egész vitát! . . . minél tovább vitatkozunk, annál kevésbbé érthetjük meg egymást.

De a vendég nem mozdul.

— A magyar kulturát nem mellőzhetem hallgatással, — vitatkozik tovább rendithetetlen szilárdsággal, — hiszen ennek a nevében kérem öntől azt az áldozatot, hogy engedjen az igényeiből. Mert arról nincs szó, hogy semmit se fizessünk a fölolvasásért. Mondtam már, hogy megtérítjük minden költségét.

Légváry kimereszti a szemét.

— De ha önök csak a költségeimet térítik meg, mi marad nekem abból?

— Egészen csinos összeg marad, — felel nyugodtan a csiszár. — Tudtommal ön belső tagja a „Szabad Sajtó" szerkesztőségének, tehát van vasuti szabadjegye. Nos, fölszámit egy elsőosztályu vasúti jegyet, fölszámit négy fiákerezést, fölszámitja a szállót, a borravalót, búsásan számit föl mindent, amit akar, fölszámit, mondjuk: száz koronát, és nem költ el többet, csak negyven fillért a villamosra.

— Szóval önök száz korona borravalót ajánlanak föl nekem, és ezt is csak egy kis csalással, meg egy kis piszkossággal takaríthatnám meg magamnak?!

— Ugyan kérem, már hogy lehet igy beszélni?! — botránkozik a vendég, angyali szelidséggel. — Csalás! Már hogy volna ez csalás?! Ez csak ősi szokás. Magyarországon vagyunk, uram, ne tessék elfelejteni! Nálunk ősidők óta nem szeretnek fizetést adni a munkálkodó embernek, de minthogy mindenki átlátja, hogy: élni csak kell! — hát a századok bölcsessége már régen megtalálta ennek a szükkeblüségnek a korrektivumát. A legmagyarabb közmondás az, hogy: nyomtató lónak nem lehet befogni a száját. És ne tessék elfelejteni, hogy nálunk, századokon át, nemcsak megengedett, hanem szinte intézményes dolog volt az úgynevezett „szabad lopás", minden vonalon. Ki mit tud, csináljon magának! Csalás! Már hogy volna ez csalás?! Mi tudjuk, hogy önnek vasuti szabadjegye van . . . mi azért mégis beleegyezünk, hogy ön vasuti jegyet számítson föl — hát kit csalnak meg itt?! Ez nem csalás, ez szerződés.

— Köszönöm, de nem kérek belőle, — felel Légváry.

— Ha önnek éppen csak a forma nem tetszik, segithetünk a bajon. Hát mondjuk: nem számit föl semmit, ha ez önnek derogál; egyszerüen: száz koronát kap költségek címén . . . mert nekünk semmi közünk hozzá, hogy önnek vasuti szabadjegye van, és semmi közünk hozzá, ha villamoson megy ki a pályaházba, ez az ön haszna. Megjegyzem, hogy az egészet félre teheti, mert Alsó-Cipón olyan dínom-dánomban lesz része, amilyet még nem látott. Azonkívül elszállásoljuk

Friss nyom

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

és nem maradhat ott olyan sokáig, hogy valahová vendégül ne hívják. Vagy, ha ez jobban tetszik: a kör vendége lesz. A kör, ha irodalmi estét rendez, a közreműködők vacsorájára és pezsgőjére mindig szép összeget szavaz meg; ez alkalommal ötszáz koronát. Az ön vacsorája és pezsgője tehát nem számít. Elég az hozzá: száz korona költségben alkuszunk meg; ez nem borravaló, ez nem csalás, ez megegyezés, szerződés. Ha még ez a forma se tetszik, vegye úgy, mintha száz korona tiszteletdíjat fizetnénk a fölolvasásért; hiszen az mindegy, hogy minek nevezzük ezt a száz koronát. De nekünk a „költség" szót kell beírnunk a kör jegyzőkönyvébe, mert ha kitudódnék, hogy a kör száz koronát fizetett valami irodalmi dologért, az egész város fölszisszenne.

Légváry elmosolyodik:

— Tisztelik az irodalmat, de egy petákra se becsülik.

A vendéget nem lehet kihozni a sodrából:

— Hja, Magyarországon vagyunk, uram! Az már vívmány, hogy — ingyen — közelebbről is megnézik; azelőtt csak messziről tisztelték. Tehát ön igent mond.

— Tehát én nemet mondok.

— Ne legyen olyan finnyás, — folytatja a vendég a kapacitálást. — Látom, hogy önnek sehogy se tetszik ez a szó, hogy: „költség". De én azonnal meggyőzöm önt arról, hogy rosszul itéli meg a dolgot. Nézze, én köztiszteletben álló, vagyonos ember vagyok; hála Istennek, nem szorultam rá, hogy a munkámból éljek. És mi a körnél mindnyájan nobile officiumot viselünk; egy krajcárt se kapunk azért, hogy fáradozunk a kör érdekében. Mindössze azt az elismerést kapjuk, hogy érdemeket szereztünk a magyar kultura körül. De kinek az ördögnek kell ez az elismerés?! És ki az ördög fáradoznék ingyen, akár a magyar kultura érdekében is?! Azt hiszi, mulatságból utazgatok minduntalan Pestre?! Azt hiszi, beteges kedvem telik benne, a döngicsélő művésznőknél előszobázni, és az iró-kalmárokkal alkudozni, fárasztó vitatkozásokra vesztegetni el az időmet?! Dehogy! Nincs olyan bolond ember a világon, aki ezt meg ne fizettetné magának. Hát most jön a korrektivum. Én ezekért a pesti utazásokért, a sok alkuért, vitáért és egyéb fáradozásért napidíjakat és költséget számítok föl, s mondhatom önnek, a költségfölszámítással többre megyek, mintha fizetést szavaztatnék meg magamnak. Pedig én köztiszteletben álló, vagyonos ember vagyok; nem valami éhenkórász, aki a munkájából él. Hát ami nekem nem derogál, az nem derogálhat önnek se.

Légváry savanyuan fölkiáltott:

— Nagyon megtisztel, de ha mindjárt tiszteletdíjnak nevezi is ki ezt a száz koronát, a száz koronát mégis keveslem, ennyi időveszteségért. Arról nem is szólok, hogy a fölolvasás elkészítése is bele kerülne két-három órába.

— Ne nevettesse ki magát! — mosolyog a csiszár. — Csak nem fog száz koronáért valami újat írni?! Száz koronáért ezt senki se kívánja öntől; és mert nem kívánja, éppen azért pénz ez a száz korona is. Olvassa föl a munkái közül a legrövidebbet; a fölolvasás annál jobb, minél rövidebb. Hogy mit választ ki, az mindegy; a közönség úgyse fog oda hallgatni... a fölolvasás mindig nagyon próbára teszi az emberek türelmét . . . a fiatalok ilyenkor alig várják, hogy már táncolhassanak. És ne bajlódjék azzal, hogy a legrégibb dolgai közül keresgéljen elő valamit. Ha a legutóbb megjelent novelláját olvassa föl, az is jó lesz... új, még ismeretlen... mert köztünk szólva, Cipón nincs ember, aki önnek csak egy sorát is olvasta volna.

Uj Idők 1908. XIV. 53 sz.

előbb a tekintetét, előtte eddig merőben ismeretlen tisztességtudásból? Nehogy kellemetlen legyen?

A mikor három éjjel egymásután hiába kártyázott, étlen, de folytonosan iván, a mikor csak azért hagyta el a játékszobát, mert a »hozom«-jára nevettek és kártyát nem adtak neki, hiába fenyegetődzött: ilyenkor szokott ennyire kedvetlenül hazatérni.

A család látta rajta már az első pillanatban. Kék hamarosan át is ment a laboratoriumul szolgáló spájzba. Sem ő, sem más nem akart vele összeveszni. Erősebb volt mindnyájuknál összevéve, ha jó kedve volt, Pilátot lefektette az asztalra és fölemelte a fogánál fogvást... De egy közös irásuk volt, a melynél fogva becstelenség terhe alatt egyikük se provokálhatta a másikat.

Ő maga szólalt meg kérdezetlenül.

— Semmi. Árva libák, csirkefogóknak való mesterség rájuk támadni. Még csak egy bótos sincs mellettük, a ki védené őket.

— Tudtam, hogy megijedsz! vágott közbe Debreczeny.

Berde egy kicsinylő mozdulattal nézte végig.

— Mondom, ez semmi. Hanem egy leányt láttam — a mikor kijöttem tőle — egy lányt, azt hiszem a testvére volt, soha életemben nem láttam még olyan kedvemre való fehér, jobban mondjam, fekete személyt. És hogy nézett rám, gyerekek, a hogy rám nézett. Barátságosan, kíváncsian, szeliden, mint a zerge, a ki még nem tudja, hogy vannak emberek, a kik reá vadásznak. Még szánakozott is rajtam, csaknem kimondta: honnan vén lump, hova te szegény vén lump, nem vagy-e beteg, vén sárga tigris?!

V.

Csak vacsorázás után beszélhették ki magukat a Vikol-lányok. Egész nap szaladgáltak, párosával, hármasával, ki erre, ki arra. Julia odavolt a nemzeti színházban, bérelni akart a közeledő szezonra, mert nincs nagyobb élvezet — mondták ők — mint színházba járni, minden este a nemzeti színházba. Az ember nemcsak szórakozik, hanem tanul is... Valerie egy régi nevelőnéjüket kereste egész nap és konyhaedényeket vásárolt; Rozália a takarékpénztárban járt és egy fehér medvebőrt vett a szalonba. Holtra fáradtak valamennyien, alig ettek, sietve levetkőztek, imádkoztak és leültek a földre beszélgetni.

Az ügyvéd kézcsókjáról esett a legtöbb szó. Egyforma nevelésük és ugyanegy környezetük dacára nem gondolkoztak az eseményről egyképpen. Egy férfi kézcsókja, a mi köztük megtörtént! Nem tudtak elaludni, a míg minden részletét le nem tárgyalták.

Egy félezred évvel ezelőtt, a szerelmi törvényszékek idejében és a cour d'amourok ülésein folyhattak ilyen komoly viták egy kézcsókról: A mikor egy szegény trubadúr szerelmes volt a tripolisi hercegnőbe, a kit nem látott soha még...

— Ojjé — vágott közbe a legfiatalabb a rejtelmes vitába — mert asszonyszámba vett!

A kislánynak egészséges felfogása volt mindenben, de mindenbe belejátszott az a gondolata, hogy ha ily lassan haladnak előre, a férjhezmenésben lassan kerül rá a sor.

Julia szemtelenségnek minősítette a kézcsókot.

Valéria, őszintén bevallotta, hogy nem ismeri kellőkép a jelentőségét.

— Leánynak — jegyezte meg Rozália — nem szokás kezet csókolni és ettől valóban megkímélhetett volna!

— Nem gondolt és nem akart rosszat tenni. Becsületes embernek látszik. Karakter! zárta be az okoskodást maga Vetti.

Ebbe oszt' mindnyájan belenyugodtak. Tudták, hogy nemcsak kedves szavajárása, de valósággal fixa ideája a karakter. A karakter, a mi alatt egy erős, hatalmas, csontos férfiut gondolt, rövidre nyírt hajjal. Durva vonásut és durva kezüt. Csak azt nem tudta eddig, hogy a karakternek vöröses bajusza van...

— Aludni, aludni! — kiáltotta el a kicsiny.

Elfútták a gyertyát, lefeküdtek, a rendezkedés miatt még mindig valamennyien egy szobában. Vetti és Valéria egymással szemben pihentek. Máskor beszélgetni szoktak, most azonban hamarosan kívántak egymásnak jó éjszakát. Vetti leghosszabb imádságát mondta el ezuttal magában, azt, a melynek végén egy rövid örmény nyelvü áldás is volt. A mikor elvégezte, már mindnyájan aludtak, csak Valéria nem, a kinek lelkifurdalásai voltak, a miért ő fekszik a legjobb ágyon. Meg is szólalt:

— Vetti, alszol?

— Nem.

— Ne cseréljünk?

— Jó itt, nagyon. Hagyj békén.

— Te, én — azt hiszem — láttam azt az urat innen kijönni.

— No?

— Én félek, hogy nem becsületes ember.

Az álom még egy darabig hagyta őket, le-le tapadt rájok, meg-meg elszállt róluk, hadd szőjjék eltérő álmadozásaikat a különféle karakterekről.

VI.

A miss odaállott az egyik mellé álmot szőni, ábrándozni segíteni. Másnap levél ment Berde Pálhoz négy arany kiséretében. »Az ügyvédi tanácsért.« Az ügyvéd szörnyü tusában volt, hogy a szép drága pénzecskével szerencsét próbáljon-e, vagy vissza vigye. Estefelé megindult, hogy mint meg nem szolgáltat visszaadja a kisasszonynak. Roppant haragudott, szidta a gazdagokat, szidott egy vallásfelekezetet, a melynek ez ügyhöz nem volt semmi köze. Aztán egyszerre ott volt a makao-asztalnál. Nyert, undoritóan nyert. Öröm fogta el, de nem émelygés nélkül való. A mikor egy kliensének pénzét kártyázta el — arra haragudott meg. Most, hogy a lány pénzével volt szerencséje, magát utálta egy kissé.

Kiosztotta a pénzt a családban — a rendes heti

Az operaházi vásár.

Az *Uj Idők* számára rajzolta: NEOGRÁDY ANTAL.

1895. I. 16.

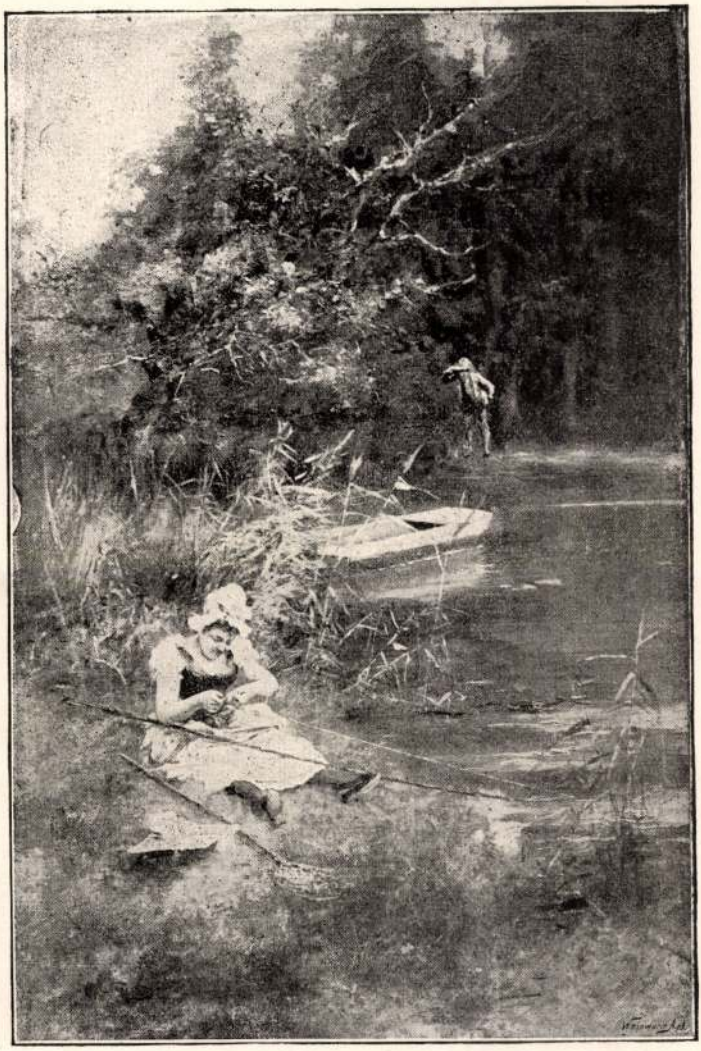

NEOGRÁDY ANTAL. A vidra.

Mělsarnok 1894/95. tělík.

Neogrády Antal

NEOGRÁDY ANTAL. «MIÉRT?»

Művészet 1890/91. évfolyam

Veogrády Antal

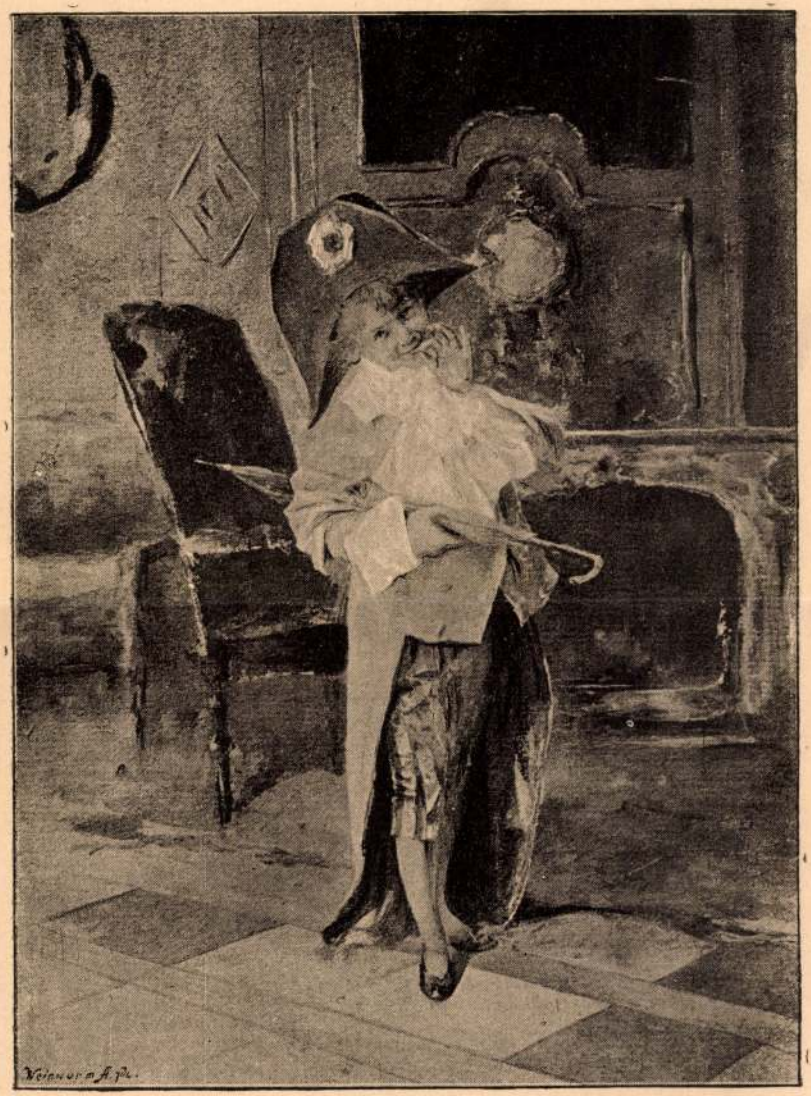

NEOGRÁDY ANTAL. A NAGYAPA ÜNNEPLŐ RUHÁJA AZ UNOKÁN.

Műcsarnok 1892/93 Téli K.

Neogrády Antal

NEOGRÁDY ANTAL. ERDŐ SZÉLÉN.

Neogrady Antal

NEOGRÁDY 1. *Antal*, festő, * Galsa 1861 jún. 8. Budapesten és Münchenben végezte tanulmányait s 1888 óta nagyszámú, főkép akvarelltájképpel szerepelt a kiállításokon. Sok illusztrációt is festett képeslapok számára. 1893—1931. a vízfestés tanára volt a bpesti képz. főiskolában. 1894. Egynapi vadászat c. akvarell-ciklusával megnyerte az Esterházy-díjat. 1904. Budapesten, 1908. Aradon volt gyüjt. kiállítása. Több akvarellje van a Szépm. Múzeumban, Önarcképe a M. Tört. Képcsarnokban

E. G. II 188 C

T. 418.

ielme van feltüntetve a szerbekkel,
1. Az előtérben középütt három
egyik lovárol hanyatlik le. Fel-

nth. v. J. Höfelich Stadt, Bazar,
ung vorbehalten.
ach Nachrichten aus Werschetz és be-
chall Lieutenant Simunich steht vor
kleine Festung zu beschiessen.

: 34.1 cm.

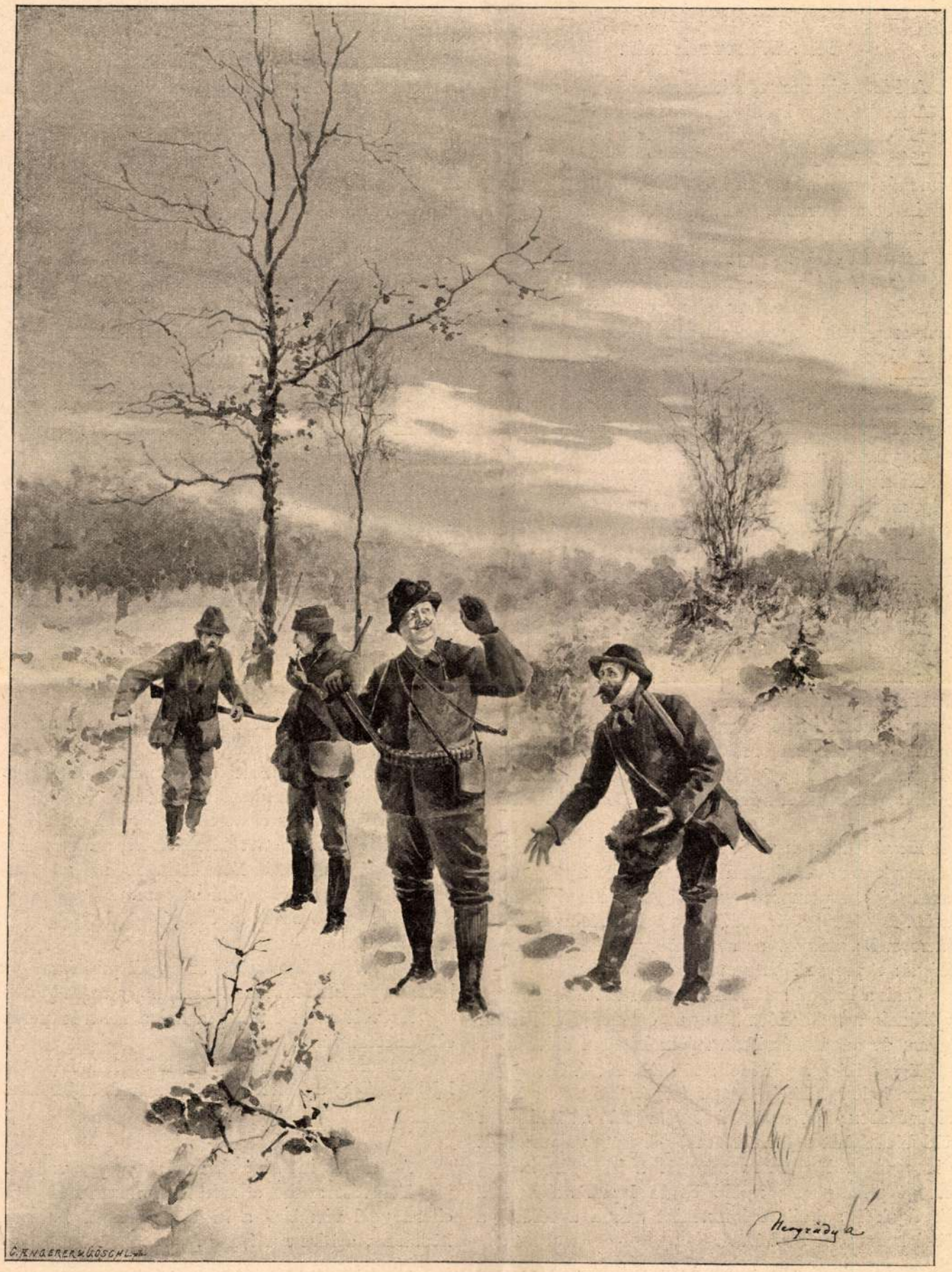

Beszélhetsz jó vitéz! . . .

Az *Uj Idők* számára rajzolta: NEOGRÁDY ANTAL.

1895. I. 3.

Juszko Juon.

— Egy medvevadász naplójából. —

Irta: BÁRSONY ISTVÁN.

A Pietrosán metsző hideg szél fujt.

A tetején, vagy harmadfélezer méter magasságban, hómező csillogott, ott bizonyosan csak a halál lakott.

Még nem volt tél, de azért éjszaka meg lehetett volna már fagyni a hegyek közt. Ilyenkor, késő őszszel, délután öt órakor kezdődik már ott az öreg este s csak reggel hat órakor dereng a hajnali szürkület.

Kis oláh szekereink nyiszorogva haladtak fel a Pietrosára. Apró mokánylovak húzták mindegyiket s tüsszögve kapaszkodtak előre, oly úton, a melyen bizonyosan lefőzték volna a leghiresebb telivéreket is.

A kocsison kívül két puskás ült mindenik szekeren.

Emberszó nem hallatszott, a lovacskákat csak gyeplőrángatással biztatták a rumuny fuvarosok.

Egyszerre nehéz köd lepte el a bércet, eltüntek előlünk a csillogó hómezők. De azért nem borult be az ég, mert a párázat, a mint jött, oly gyorsan kezdett eloszlani. Leereszkedett hamarosan a völgybe s ott végighempergett a fák koronáján. Odafent pedig a kora reggeli kék ég még sokkalta szebben fénylett, mint az imént.

Milyen más itt a panoráma nyáron, a mikor a hegy párái rongyokban csüngnek le esős napokon az oromról; hol felhővé tömörülnek, hol átváltoznak sárkányalakokká, griffmadár-formájú kisértetekké. Bizony, az őszi szelek nem szeretik az ilyen álarcos komédiát, nyomban széttépik a ködből született szörnyetegeket. Ilyenkor egyforma sűrü, idomtalan ködtömegek lepik el a hegyet, még lélekzeni is nehéz köztök.

Hová lett innen a buja zöld, amiben örökkévalónak igérkezett a növényi élet? Hol vannak a magányos remeteségben pompázó vadvirágok?! Az erdő mindenütt megfakult már, a fák és a bokrok félmeztelenül dideregnek; valahol az avar közt porladnak a nyár virágai: egyre se lehetne ráösmerni.

Csak a bolygó szelek nem változtak. Most is úgy bujkálnak, mint ezelőtt. Susogni, enyelegni elfeledtek ugyan, de annál búsabban fujják bánatos dalukat.

Egy sziklarepedés mellett haladtunk el. Ott éppen birokra kelt két légáramlat s forgószéllé vált a nagy tülekedésben; garmadával kapta fel a földről a bükkfaleveleket s őrült tánccal pörgette valamennyit a levegőben. Egyszerre megtelt a környék libegő, remegő pillangóval; millió barna lepke szállt el a fák ágairól s hullott lassankint vissza a földre, a többi hervadt falevél közé.

A mokánylovak egymáshoz simulva csörtettek át a sürüségen, oldalukat megcsapkodta a bokrok vesszeje. Itt füves a talaj: sehol egy tenyérnyi sár, sehol egy maroknyi por.

Ujból látni a Pietrosa csúcsát, alattunk van már egészen a ködös régió. Hanem ezzel aztán elfogy a járt utunk is.

Meg kell állaniok a szekereknek; innen már csak gyalogszerrel lehet feljebb jutni. Nem is baj az; legalább nem fázunk ugy, ha odacsapkodjuk a talpunkat a földhöz.

Pedig azt sem szabad már itt.

Óvatosan kell tova lépdelnünk, vigyázva, hogy ne kopogjon a száraz ág a csizmánk talpa alatt. A nagy csönd igazán méltó ehhez a komor világhoz, ahol csak akkor van zaj, ha viharparipák száguldanak keresztül rajta s szétrugdossák a sziklán tenyésző mohából felszálló párákat. Dohos szag tölti be olyankor a kavarodás helyét.

Jóval alattunk egy holló riog. Más állati életnek nyoma sincs. Milyen lehet itt az éjszaka, ha már a nappal is ilyen komor?

Éjente megszólalnak itt a bestiák s beszélgetnek a magok borzalmas nyelvén.

Vén ordas ül ki a gerincre s elkezd ümmögni, dünnyögni halkan, de csakhamar átmegy a piánóból a kreszkendóba s egyszer csak betölti az egész környéket haragos, bőgő vonítása.

A farkasszóra a völgy fenekén felkapja fejét pocsolyaágyából a rideg kan. Megröffen, nagyot fuj s megcsattogtatja agyarát. Felborzolt sörtéje még a füle hegyén is remeg a dühtől. Beh' remek párbaj lenne az, ha ezek ketten egymásba kötnének!...

Farkassal, vadkannal nem törődve, egy bozontos akrobata csúszik le a sziklafal bokrai között. Cammogva bócorog ki a rengeteg szélére. Ott nemrég megdézsmálta még a hegylakó pásztornép silány zabtábláit. Az ínyeskedő mackó keresgélve motoszkál végig a zabtarlón, hátha akadna rajt' egy-két kalász, egy-két harapás csemcsegni való.

Vezetőnk megállott s szó nélkül intett, hogy menjünk hozzá. Lemutatott a földre.

A tarlón, mely csaknem egyforma volt a környező teljesen kopár területtel: óriás, széles, meztelen embertalpak nyomai látszottak. A mackó hátulsó praclijának van eféle emberlépése. Látszott a nyomokból, hogy a Pietrosa őslakói ugyancsak megtermett legények.

Az erdész rámutatott az egyik puskásra, azután jelentős pillantással intett neki, hogy maradjon itt.

Ez volt az első állás, a hol a medvét puskacső elé lehetett várni.

Mi többiek tovább mentünk, hol feljebb, hol lejebb, végig a kolosszus-hegy meredek derekán.

*

Az erdész intésére elmaradt egy-egy vadász.

Folyvást apadt a számunk, mintha láthatatlan ellenséggel vívnánk, a ki észrevétlenül hurcolja el közülünk, a kire sor került.

Nemsokára megkaptam én is a helyemet, magam maradtam a százados rengetegben.

A magány érzete egy ideig kellemes izgalmat okozott. Kiváncsian kutattam át tekintetemmel a környéket, a mit beláthattam. Nem volt az nagy térség. A sűrüség irányába alig fúrhattam be tiz lépésnyire a szememet; a bokrok fölött, nem messzire

hivják, oda emelik. Tisztséget kap, egyet letesz, másikba lép. A király rendjellel tünteti ki. Azután megint egy másik series jön, s a refrain mindig az, a király vagy a közvélemény kitünteti. A mérföldmutató oszlopok útközben.

Oh, de ez az életrajz nem olyan. A derék Nagy Miklóssal soha sem történik egyéb, csak dolgozik, egyre dolgozik bevégezhetlen örök munkáján, a folyamokkal hasonlóan, melyek mennek, örökké mennek és soha, soha meg nem állhatnak. Csakhogy ezeken mégis úszik néha egy-egy beléjök hagyított virág.

Nagy Miklós életrajza két sorral is teljes volna. Átvette a «Vasárnapi Ujság»-ot 1867-ben és szerkesztette egész mai napig 38 esztendőn keresztül, a nélkül, hogy valami egyéb történt volna, minthogy némely héten kisebb, némely héten nagyobb fáradsággal sikerült a számot összeállítania; egyszer a novella volt jobb, máskor a vers. Hogy mégis részletezzük némileg pályafutását, szükséges megemlíteni főkép, hogyan lett Nagy Miklós Nagy Miklóssá. Már egyetemi hallgató korában életrajzi és történeti dolgozatokat küldözgetett a «Vasárnapi Ujság»-ba. A kéziratok pedans korrektsége, az adatok megbizhatósága és a lelkiismeretes gond feltűnt az éles szemű szerkesztőnek, Pákh Albertnek és érintkezésbe lépvén a példabeszédes szerénységű fiatal emberrel, már a hatvanas évek elején segéd-szerkesztővé tette maga mellett. Ebben a hatáskörben annyira bevált, hogy Pákh halála után 1867-ben a kiadó, Heckenast őt kérte fel szerkesztőnek.

Még csak huszonhét éves volt (1840-ben született Tordán). Akkoriban még a szerkesztői positió nem volt olyan olcsó, mint napjainkban; Arany Jánosok, Kemény Zsigmondok és Jókai Mórok állottak akkor a lapok élén. A huszonhét éves Nagy Miklóst olyan forma fejcsóválással fogadták, mint Angliában a huszonegy éves Pitt miniszterelnökségét. Nagy Miklós azonban derekasan állta meg helyét, és nemcsak niveaun tartotta a Vasárnapi Ujságot, hanem a mint a közönség izlése fejlődött, a lap azzal folyton lépést tartott; együtt nőtt a kettő, mint a szent legenda szerint a gyermek Krisztussal együtt nőtt a köntöskéje. Nagy kedvvel, ernyedetlen szorgalommal, sohanem lankadó türelemmel végezte a szerkesztés feladatait, melyek kivált képes lapnál nagy utánjárást igényelnek. Nemcsak fésülte a kéziratokat, hanem fogantatásuktól kezdve vette azokat gondozása alá. Nemcsek adminisztrativ gépezet volt, nemcsak javító intézet, hanem executiv hatalom is. Utána járt a képeknek az íróknak, és mint a hammelni varázsló, kiszólította, kierőszakolta az írók agyvelejéből azt, a mit akart. Járt utánok, ösztökélte, biztatta őket, mindenütt látni lehetett, ment egyiktől a másikhoz, útban volt örökké; a kiket arra a hétre kiszemelt, négyszer-ötször is megnézte, hogy az igért czikkel mennyire vannak az illetők, — úgy, hogy a megzaklatott írók humora szülte azt a hires megjegyzést, hogy «Nagy Miklós lábbal szerkeszti a lapjait.»

Szerkesztette biz' ő lábbal, kézzel, vas szorgalommal, gonddal és főleg sok tapintattal; a mellett örök félénkséggel, nehogy valakit megsértsen és valami olyan jelenjen meg a lapban, a mi nem igaz. Deák Ferencz róla szabhatta volna ismeretes kijelentését a sajtótörvényről, hogy annak csak egyetlen paragrafusból kellene állania: «Hazudni nem szabad.» Tapintatát, jóságát, békességszeretetét és óvatosságát némelykor túlságba is vitte; egész csomó krónikás adoma kering erről a bohème világban. Különösen abban volt elütő a modern szerkesztőktől, hogy míg azok örülnek, ha íróik jobbrabalra ütnek, harapnak, csípnek, rúgnak (mert az a lapot, úgymond, elevenné teszi), ha egy kis marólúgot vegyítenek tintatartójukba, ő ellenben megfordítva, gondos kigyomlálója volt minden bántónak ... Ha Nagy Miklósra bizatik vala annak idején a világ teremtése, furcsa volna a képe. A héja nem csapna le a csirkére, a macskának nem volnának karmai, az énekes madár nem enné meg a hernyókat, a hernyók nem ennék meg a fákat, szóval a világ talán jobb lenne egy ilyen berendezésben, de egy lap kétségkívül nem jobb ilyen lágy szivvel. Hogy Nagy Miklós így is jóvá tudta azt tenni, sőt hatalmas tekintélyre emelte, az mutatja legjobban szerkesztési talentumát. Szerénysége, vonzó egyénisége és hótiszta karaktere csakhamar körüle csoportosította az irók legjobbjait. A körültekintő óvatosság, melylyel a közleményeket fésülte, azoknak különös becset kölcsönzött, úgy hogy lapját immár forrásul használja a napi sajtó. A «Vasárnapi Ujság» úgyszólván belekeményedett a magyar globusba, annak alkatrésze. Sáska módra támadtak mellette más szépirodalmi és képes lapok, de egyik sem birt vele versenyezni: jönnek és mennek, az öreg «Vasárnapi» úgy nézi ezt egykedvűen, mint egy vár a nagy füstű gyárkéményeket. A füst eloszlik, a kémény ledől egy nap, de ő marad az ormon bántatlanul. Sőt mindig jobb a «Vasárnapi Ujság» s bár eredetileg néplapnak indult meg, 1854-ben, fokozatosan a legmagasabb műveltség organumává lett s ma mint ilyet adja át Nagy Miklós utódjának.

Mikor Rudolf trónörökös «Az osztrák-magyar monarkhia» czimű nagy országismertető munkája megirásához fogott, már akkor Nagy Miklós hire mint a leggondosabb szerkesztőé annyira meg volt állapítva, hogy Jókai mellé őt kellett valódi szerkesztővé tenni. Esztendők hosszú során készült ez a munka, mert a semmiből kellett összehozni, már szinte azt kezdték hinni, hogy mire elkészül, már akkorra meg se lesz az osztrák-magyar monarkhia. (Bizony jó volt sietni.) Sőt voltak, a kik lehetetlennek tartották a magyar rész elkészültét, minthogy előző munkák nem levén, források nélkül az egyes vidékeken előbb helyi irókat kellett teremteni; nem is lett volna talán soha kész, ha Nagy Miklós szivóssága le nem győz minden akadályt. Az óriási munka néhány év előtt végre megjelent nyolcz nagy kötetben s Nagy Miklós hatalmas akaraterejének maradandó bizonyítéka.

Még mint magán emberről szeretnék róla valamit mondani. Csak nem tudom, lehet-e Nagy Miklósból *magán embert* kihasítani. Mert magán ember volna akkor, a mikor nem szerkeszt. Csakhogy mikor nem szerkeszt Nagy Miklós? Talán mikor alszik? Dehogy; akkor is a jövő számot álmodja meg. Jószivét, gondosságát és szinte gyermekiesen ártatlan lelkületét egy kis esetke jellemzi. Mikor Nagy-János-utczai házát eladta, meg kellett a házőrző kutyájától is válnia, tehát a kishirdetések útján keresett neki gazdát, a ki elvállalja. Egy ujpesti ember vállalkozott rá. Nagy Miklós mielőtt odadta, hetekig járt Ujpestre s mint egy Sherlock Holmes kutatott az illető gazda előélete után, hogy megállapítsa, olyan ember-e, a kire a kutyát rábízhatja? Miután a halomra növekedett adatok kedvezők voltak, Bodri az ujpesti emberhez került, de Nagy Miklós ezentúl is kiment minden sátoros ünnepen Ujpestre, talán álöltözetben is, s az illető háza körül ólálkodván, leste, hogy a kutya valóban jó kezekre van-e bízva?

Az csak a Bodri volt ... de hát a lap, a «Vasárnapi Ujság», életének főkedvencze és alkotása? Hogy im most a kezünkre bizta, hogy fog ezentúl mi ránk vigyázni!

NAGY MIKLÓS ÉLETRAJZA.

Nagy Miklós 1840-ben született Tordán, Biharmegyéből Erdélybe származott családból. Atyja Nagy Ferencz, a kolozsvári ref. főiskola bölcsészet-tanára volt és e mellett az ötvenes években az erdélyi gazdasági egylet titkára, a ki sokat tett az erdélyi részekben a gyümölcs- és szőlőmivelés előmozdítására s irodalmilag is nagy tevékenységet fejtett ki. Édesanyja, Simon Julianna, Tordamegye alispánjának leánya volt.

Nagy Miklós gyermek- s ifjúkora éveit Tordán és Kolozsvárt töltötte. Középiskoláit a kolozsvári ref. kollegiumban végezte, majd több évig Gyulai Pál tanár oldalán mint a ref. főiskola könyvtárnoka működött s ez időben rendezte gróf Mikó Imre nagy könyvtárát is.

1860-ban jött Budapestre s négy év alatt elvégezte a jogi tanfolyamot az egyetemen. E mellett irodalmi és történeti tanulmányokkal foglalkozott s már fiatalon kezdett irodalmilag működni; különösen a «Vasárnapi Ujság»-ba életrajzi és történeti dolgozatokat irt s e lapnak már 1863-ban belső dolgozótársa, majd nemsokára segédszerkesztője lett. Dolgozott ezenkívül több más akkori napi- és hetilapba is. 1865-ben mint naplószerkesztő működött a Kolozsvárott néhány hétig tartott utolsó erdélyi országgyűlésen, mely Erdély unióját újra kimondta, s ez országgyűlésről budapesti lapoknak tudósításokat irt. 1866-ban a «Magyarország képekben» czimű illusztrált honismertető vállalatot szerkesztette, melyből két vaskos kötet jelent meg.

Pákh Albert halála után, 1867 február elején átvette a «Vasárnapi Ujság» és társlapja, a «Politikai Ujdonságok» szerkesztését s ezentúl egész életét a szerkesztésnek szentelte. Harmincznyolcz és fél évig volt szerkesztője e lapoknak, melyek ez idő alatt nemcsak tartalomban bővültek, hanem újabb melléklapokkal is szaporodtak. Mivel a «Vasárnapi Ujság», mely eredetileg mint néplap indult meg, lassanként a míveltebb osztályok lapjává emelkedett, megalapította 1873-ban a «Képes Néplap» czimű népies illusztrált hetilapot, 1877-ben pedig a «Világkrónika»-t s e két néplap is rövid idő alatt igen nagy elterjedést nyert. A «Vasárnapi Ujság» társlapját, a «Politikai Ujdonságok»-at a «Magyar Gazda» czimű mezőgazdasági és kertészeti melléklettel bővítette, a «Vasárnapi Ujság» pedig 1887 óta félhavi füzetes kiadásban is megjelent «Képes Folyóirat» czím alatt. A «Vasárnapi Ujság» terjedelme szerkesztése alatt megkétszereződött s beltartalom és külső kiállítás tekintetében is fokról-fokra emelkedett.

Midőn Rudolf trónörökös elhatározta, hogy nagyszabású illusztrált honismertető irodalmi vállalatot indít meg «Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben» czím alatt, mely leendő országait eredeti czikkekkel és képekkel ismertesse, a nagy irodalmi vállalat magyar részének szerkesztője Jókai Mór főszerkesztő mellett Nagy Miklós lett s egyuttal tagja volt e nagy vállalat összes bizottságainak és igazgatótanácsának. E vállalatban jelent meg hazánknak eddig legtüzetesebb és legkimerítőbb ismertetése nyolcz nagy terjedelmű kötetben s másfél ezer fametszetű eredeti rajzzal. Az egész 21 kötetre terjedő nagy munka 17 év alatt készült el 396 füzetben.

1887-ben a tűzkárosult Eperjes, Nagy-Károly és Toroczkó javára kiadott díszes «Segítség» albumot Jókaival és Roskovics Ignáczczal együtt szintén Nagy Miklós szerkesztette, s ez a válla-

lat magyar irodalomban szinte példátlan anyagi sikerrel járt: több mint 50,000 forintot jövedelmezett a leégett városok javára.

E mellett az irói és hirlapirói körök életében is tevékeny és élénk részt vett; több évig alelnöke volt az 1880-ban alakult magyar hirlapirói egyesületnek, mely egyik főtényezője volt a Magyarországi Hirlapirók Nyugdíjintézete alapításának.

Nagy Miklós szerkesztői munkásságának alig van párja a magyar irodalomban; eddigelé nem volt magyar szerkesztő, a ki annyit s annyifélét szerkesztett volna oly hosszú ideig. Szerkesztette a «Vasárnapi Ujság» *38* kötetét (évfolyamát), a «Képes Folyóirat»-ból *37* kötetet, a «Politikai Ujdonságok»-ból *38* kötetet, a «Képes Néplap»-ból *32* kötetet, a «Világkrónika»-ból *28* kötetet, «Az osztrák magyar monarkhia irásban és képben» című vállalatból *21* kötetet s a «Magyarország képekben» *2* kötetét. Összesen tehát a «Vasárnapi Ujság» három karácsonyi albumával együtt 199 kötet jelent meg szerkesztése alatt, — valamennyi illusztrált s valamennyi oly nagy terjedelmű kötet és évfolyam, hogy több ezerre menő rendes nagyságú kötetet tenne ki. S ezeknek mondhatni, nincs oly lapja, mely keresztül ne ment volna Nagy Miklósnak, mint szerkesztőnek a kezén. Harmincznyolcz és fél évi szerkesztése alatt alig volt néhány hétig távol Budapestről s ilyenkor is levelezés utján folytonos érintkezésben maradt a szerkesztőséggel.

Nagy Miklós mint szerkesztő fáradhatatlansága, leleményessége s kivált jó izlése, tapintata és helyes itélete által tünt ki. Éles szemmel fedezte föl és küszöbölte ki közleményeiből a kisebb hibákat is, s gyakran gyarlón előadott dolgozat is, ha különben néhány érdekes adatot tartalmazott, kerek egészszé alakult át szerkesztői műhelyében. Hiven követte e tekintetben Pákh Albertnek azt az elvét, hogy a lapnak nemcsak az a főérdeme, a mi benne van, hanem az is, a mi nincs benne.

Az irodalom és tudomány különböző szakainak sok jeles művelőjével állott baráti és munkatársi viszonyban; s a miben kétsége támadt, igyekezett ezek segítségével eloszlatni, vagy utasításokat, adatokat kikérni a fölmerült kérdésekben. Lelkiismeretes szerkesztésével elérte azt, hogy úgy a «Vasárnapi Ujság»-ot, mint az általa szerkesztett honismertető munkákat igen gyakran használták s használják forrásmunkául. A fősúlyt mindig a közlemények eredeti voltára, a magyar tárgyú illusztrációkra, a hang és szellem szolidságára s az irodalmi forma magyaros művészetére fektette.

Az általa szerkesztett vállalatoknak a legjelesebb magyar irók hosszú sora volt munkatársa. Ha belepillantunk a «Vasárnapi Ujság» az utolsó négy évtizedben megjelent évfolyamainak tartalomjegyzékeibe, szemünkbe ötlik többek közt, hogy *Tompa* Mihály a «Vasárnapi Ujság»-ban tette közzé 1868-ban még életében utolsónak nevezett költeményeit. *Arany* János, mikor hosszú hallgatás után újra megszólalt, az 1877-ik évben több új költeményét először a «Vasárnapi Ujság»-ban adta ki. *Petőfinek* sok kiadatlan, újabban fölfedezett költeménye és reliquiája itt jelent meg először. Oly jeles költők, mint *Gyulai* Pál, *Lévay* József, *Szász* Károly (ki nehány évig főmunkatársa is volt a lapnak), *Szemere* Miklós, *Vajda* János költői munkásságának nagy része a hatvanas és hetvenes években a «Vasárnapi Ujság» lapjain jutott először a közönség elé. Mellettük az akkori újabb költői nemzedék kiválóbbjai, *Dalmady* Győző, *Győry* Vilmos, *Jánosy* Gusztáv, *Fejes* István, *Tolnai* Lajos, *Szász* Béla, majd *Bartók* Lajos, *Endrődi* Sándor, *Vargha* Gyula, *Reviczky* Gyula, *Ábrányi* Emil, gróf *Zichy* Géza, *Inczédy* László, *Pásztói*, *Jakab* Ödön, *Kozma* Andor, *Szabolcska* Mihály, stb. gyakran fölkeresték a lapot műveikkel. A regény- és beszélyirók legjelesebbjei sem hiányoztak lapja hasábjairól; haláláig folyvást munkatársa volt a «Vasárnapi Ujság»-nak *Jókai* Mór, *Baksay* Sándornak úgyszólván minden munkája itt látott napvilágot. *Mikszáth* Kálmán már a 80-as évek eleje óta dolgozott a «Vasárnapi Ujság»-ba, melynek később főmunkatársa lett. *Eötvös* Károly szépirodalmi műveiből több kötetre menő először e lapok hasábjain jelent meg. Rajtuk kivül *Csiky* Gergely, *P. Szathmáry* Károly, *Törs* Kálmán, *Petelei* István, *Berczik* Árpád, *Bársony* István, *Rákosi* Viktor, *Beniczkyné Bajza* Lenke, *Gyarmathy* Zsigáné, *Vértesy* Arnold, *Kazár* Emil, *Pekár* Gyula, *Szemere* György, *Szivos* Béla, *Szomaházy* István, s a legújabb nemzedék több tehetséges tagja látták el a lapot elbeszélésekkel és regényekkel.

ÜDÜLÉS. — Neogrády Antal rajza.

Történetiróink közül *Salamon* Ferencz, *Szilágyi* Sándor, *Pauler* Gyula, *Thaly* Kálmán, *Thallóczy* Lajos, *Fraknói* Vilmos, *Károlyi* Árpád, *Ballagi* Aladár, *Marczali* Henrik, *Márki* Sándor, *Szádeczky* Lajos, *Schönherr* Gyula, mint egyéb czikkek szerzői: *Beöthy* Zsolt, *Ipolyi* Arnold, *Rómer* Flóris, *Brassai* Sámuel, *Vámbéry* Ármin, *Pulszky* Ferencz, *Pálffy* Albert, *Irányi* Dániel (1867-ben párisi leveleket irt), *György* Endre és Aladár, *Hegedüs* Sándor, *Herman* Ottó, *Hunfalvy* János, *Henszlmann* Imre, *Czobor* Béla, *Hampel* József, *Duka* Tivadar, *Ugron* Gábor (az 1870/71-iki poroszfranczia háborúból tudósításokat irt), *Szüry* Dénes, *Dömötör* János, *Ágai* Adolf, *Baráth* Ferencz, *Erődi* Béla, *Bertha* Sándor, *Gonda* Béla, *Ilosvay* Lajos, *Kenedi* Géza, *Lukács* Béla, *Szász* Domokos, *Berzeviczy* Albert, *Keleti* Gusztáv, *Zichy* Antal, *Hoitsy* Pál, *Széchy* Károly, *Szalay* Imre, *Király* Pál, *Borostyáni* Nándor, *Halász* Imre, *Paszlavszky* József, idősb és ifj. *Ábrányi* Kornél, id. *Szinnyei*

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

LESBEN

1904. X. 16.

minden anyagi segítséget; Naszódyné csak nagynehezen tudta rászorítani zsugori urát, hogy valami szegényes kelengyét és némi kis évi díjat mégis adjon Irmának. Mikor már ilyen fordulatot vett a dolog, akkor György, bár eleintén sokat és szívesen gondolt Naszódy nagy vagyonára, mégis igen gavallérosan viselkedett. Magának Naszódynak is megmondta, hogy neki nem kell pénz, ő Irmában a nőt szereti. Igaz, hogy ezt a viselkedését megkönnyítette az a körülmény, hogy akkoriban még igen jól bírta magát és bízott benne, hogy Naszódy sem fog örökké élni. A házasságuk nem volt olyan boldog, mint lehetett volna. Talán éppen az volt a bajuk, hogy eleintén nagyon is jól folyt a dolguk. Mindig együtt voltak, teljes tétlenségben éltek, csupa jólét, gondatlanság és élvezet volt az életük. Házasságuk második esztendejében már mindaketten — anélkül, hogy erről valaha számot adtak volna maguknak — valami csalódásfélét éreztek. Talán csak megcsömörlöttek a sok méztől.

Vagy gondolkozni kezdtek és üresnek meg céltalannak találták az életüket. Nagyon türelmetlenek kezdtek lenni egymással szemben, merő idegességből olykor igen gyülöletes jeleneteket is rögtönöztek.

György az ő mostani nagy bajában belátta, hogy igazságtalan volt a feleségével szemben. Mindent megbocsátott Irmának és szükségét érezte, hogy bocsánatot nyerjen tőle. Nagy gyöngédséggel és forró szánakozással gondolt a szép és makacs gyermekasszonyra. De azt is tudta, hogy most már elkésett. Neki meg kell halnia, éppen az asszonyra és a gyermekre való tekintettel.

Két óra felé levelet hoztak neki. Balázsovics írta. A levél így szólt:

Tisztelt barátom. Nem szeretném, ha a tegnapi vesztességed zavarba ejtene, azért légy szíves tudomásul venni, hogy nem kötöm magamat a rögtönös lebonyolításhoz. Rendezd ügyeidet tetszésed és kényelmed szerint, nekem elég, ha január elseje előtt megfizetsz. Akkor nekem is nagyobb kötelezettségeim járnak le. Szivéből köszönt tisztelő híved: Balázsovics.

Az óriás teher, amely hajnal óta György mellére nehezedett, most egyszerre engedett . . . Ma szeptember ötödike volt, tehát majd négy hónapja van a fizetésre! A siralomházban ülő embernek négy hónap az örökkévalóság. Négy hónap alatt sok minden történhetik. Négy hónap alatt sok mindent tehet az ember, többek közt gondolkozhatik is, amire ma még képtelennek érezte magát Szitnyay.

Valami édes megnyugvást érzett. Gondolataiban hálával és elismeréssel adózott Balázsovicsnak is, aki olyan kiméletes és udvarias hangon írt neki. Pedig a matador a maga érdekét védte csak, amikor Györgynek írt. Tudta, hogy a megszorult embernek levegőre van szüksége, hogy végleg el ne keseredjék. Ha György a tegnap elkövetett óriás ostobaságának hatása alatt főbe találná magát lőni, akkor nagyon is kétes, hogy Balázsovics megkapja-e a pénzét.

Amint Szitnyay szíve megint rendesen kezdett verni, a gondolatai is visszatértek a megszokott medrükbe. Az imént még megijedt gyermek volt, aki a büntetéstől félve, együgyü és megalázó kibúvókon töri a fejét, most azonban megint a gavallér és kaszinótag sablónja szerint gondolkozott. Biztosra vette, hogy az egész város tudomással bír már az ő esetéről. Budapest most az ő rovására mulat, pletykázik és kombinál. A főváros kiváncsiságával szemben — úgy érezte — egy magasabb erkölcsi kötelesség háramlik rá: be kell bizonyítania, hogy kifogástalanul férfias tartással fogadja a halálos csapást. Ez az ötlete nagyon imponált neki és egyenlőre háttérbe szorította összes aggodalmait. Dőljön össze a világ, — fődolog, hogy Szitnyay György ne vétsen a férfiasság formaságai ellen.

Folytatjuk.

TÖPRENGÉS

Részlet a „Bolond" cimü verses regényből

Irta s a Petőfi-Társaság nagygyülésén fölolvasta: SZABÓ ENDRE

Illatontó szép nyári estén
Tornácára hősünk kiül
És elméláz, előkeresvén
Egyet és mást emlékibül,
Ám nemcsak az jelen meg épen,
Amit ő válogatna szépen,
De jő az is, számban feles,
Mi lelkének nem kellemes.
— Szeles kopó a gondolat; ha
Elszáguld, mindent felszalajt;
Fütyölhetsz rá, hogy hagyja abba',
Semmit sem ád parancs-szavadra,
Csak fut, csak hajt a míg szimatja tart.

„No hát hogy is csak? — Egy derűje
Életemnek ifju korom;
Megéledek föllelkesülve
Most is, ha azt átgondolom.
A húsz évnek romantikáját
Sokan gúnyolva kritizálják —
Én visszasírom mind maig
Fellengő bávaságait.
Hogy a magasbul földre pottyan —
Azon fejem én nem töröm,
Elég, hogy fent jár a magosban —
S szivében képzelt bú hahogy van,
Van hozzá mindig több való öröm.

„Attól kezdve csak fáradalmak,
Tusák, küzdelmek végtelen!
Emléke számtalan kudarcnak
Kisérti napom, éjjelem.
Száz cél előtt százszor letörve
Mentem a pályán körbe-körbe
Tikkadtan, szomjan, éhesen,
Meg nem pihenve percre sem . . .
S ki hinné? duzzadó erőmben
Volt az én végzetes hibám
És minthogy reszketett előttem
A törpe had gyáván, erőtlen,
Gáncsot rakott elém erő hián.

„Óh mily keserves mindez emlék,
E sok bűzös tapasztalat!
S már szívesen meg is pihennék,
Mit tapostam, a sár alatt,
'Sz ha csak robot a lét: nyugodtan
Mondhatom, hogy én azt letudtam
És nincs ébren szívembe' már
Régóta semmi ideál.
Lemondtam, mindenről lemondtam,
A riadót már nem verem,
Haragom nincs, csak bánatom van
S e néki búsult bánatomban
Mind eldobáltam küzdő fegyverem.

„Meghalni már mégsem szeretnék,
Bár temetőnk többször kicsalt,
Mert az ijesztő képtelenség,
Hogy ez az élet — ennyi csak!
Életunt ifjat én megértek:
Mert les rá küzdelem temérdek,
De engem, hogy leróttam azt,
A pár nap, óra, perc maraszt.
Fáradt testem marasztja már a
Kiváncsiság, nem a siker,
És szinte gúnyolódva várja:
Hol a mártirság koronája?
'Sz valaminek egyszer csak jönni kell!

„Lesz-é vigasz, ha csak szemernyi,
A mázsás szenvedésekért?
Vagy így kell a Hádeszbe menni
Annak, ki oly sokat remélt?
Hisz koldus sincs, akit előznek
Minden nélkül és mindennünet,
S én nem koldulok, mert adós
Nekem mindennel még a sors.
Viszont, ha mindent összenézek,
Aggaszt, hogy messze tán a vég: —
Tudom, hogy szivem mennyit vérzett,
De nem tudom, — oh! szörnyü végzet, —
Nem tudhatom: mennyi van hátra még."

Neogrády Antal

írád

=

Lex Magy Társ

408. b. l.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

I. évfolyam. 1895. március 31. 15. szám.

Írta: Mikszáth Kálmán. — Illusztrálta: Neogrády Antal.

Özvegy tanitóné halt meg Halápon.

Mikor tanitó hal is meg, szomjasan maradnak a sírások. Hát még mikor az özvegy megy utána? Nem maradt annak a világon semmije, csak egy kecskéje, egy hizlalás alatt levő libája és egy két éves leánygyereke. A libának még legfeljebb egy hétig kellett volna híznia, de úgy látszik ezt se várhatta be a szegény rektorné asszony. A libára nézve meghalt korán, de a gyerekre későn. Annak meg se kellett volna születnie. Bár akkor vette volna magához az úristen, mikor a szegény urát. (Istenem, micsoda szép hangja volt annak). A kis poronty az apja halála után született, de nem későre, egy vagy legfeljebb két hónap mulva. Megérdemelném, hogy a nyelvemet kivágják, ha rosszat mondanék. Se nem mondok, se nem gondolok.

Jó, becsületes asszony volt — de mire való volt már neki ez a vakarcs? Könnyebben ment volna a másvilágra, ha magával vihette volna a terhet, mintsem hogy itt hagyja.

Aztán meg nem is illett, isten bűneül ne vegye.

Hiszen uramfia, egy nagy káplán fiuk volt már a tanitóéknak. Az bizony, jó fiu, kár, hogy nem segíthette még anyját, mert maga is csak káplán volt eddig valami igen igen szegény plébánosnál messze Tótországban, hanem most, vagy két hete, úgy verik a hirek, önálló plébános lett egy Glogova nevü falucskában, valahol a selmecbányai és besztercei hegyek között. Van is olyan eleven ember a faluban, Kapiczány János uram, a ki ökörhajcsár korában megfordult ott egyszer, hogy azt mondja, utálatos egy fészek.

Im' most, mikor már egy kicsit talán segíthette volna a pap fiu, kellett meghalnia a kántornénak.

De hát biz azt föl nem támasztjuk többé semmiféle lamentációval, ennélfogva csak azt akarom elmondani (becsületére legyen nemes Halap községének), hogy tisztességesen temették el a jó lelket. Elég pénz ugyan be nem gyült a temetési költségre, még a kecskét is el kellett adni, hogy kiteljen, hanem a lud megmaradt, de minthogy kukorica nem maradt hozzá, tehát lesoványodék, lassu pihegése helyett visszatért rendes lélekzetvétele, lomha járását a nagy hasa miatt fölcserélte hajdani fürgeségével, szóval menekedék a közeli halál elől, éppen egy másik lénynek a bekövetkezett halála által. Isten bölcs végzése mikor életet olt is, életet menthet, mert higyjétek meg nekem, hogy a mennyei jegyzőkönyvekben éppen úgy bevannak jegyezve az oktalan állatok, mint az okos állatok s gond vagyon ezekre talán épp úgy, mint a királyokra és hercegekre.

Isten ő szent felsége mindenesetre jó, bölcs és hatalmas — de biró uram se csekélység. Elrendelte legott a temetés után ő kigyelme, hogy a csöpp leányzó (Veronka a keresztneve) soros legyen a falusi gazdáknál s a tizedes vigye betürendben mindennap más-más portára, hol is illendő ellátásban részesítendő.

— És meddig fog ez tartani bíró uram? — kérdék a tanácsbeliek aggódva.

— Míg nem méltóztatom máskép intézkedni, — felelte Nagy Mihály kurtán.

Így is volt a dolog vagy tíz napig, a mikor aztán egyszerre híre ment, hogy Billegi Máthé és Koczka Ferenc uraimék Besztercebányára viszik eladni a buzájukat (mert hogy azt mondják, arra felé még nem olyan okosak a zsidók, mint minálunk).

Kapott a jó alkalmon Nagy Mihály.

— No, ha oda viszik a gabonájukat, akkor hadd vigyék el a gyereket is, a pap bátyjának Glogovára. Arra esik valahol a Glogova.

— Dehogy esik arra, dehogy — ellenveték ezek.

— Arra kell esnie, punktum, — döntötte el a biró.

Szabódtak, okoskodtak ő kelmeik, hogy így, úgy, nagy kitérő, és nagy alkalmatlanság az uton, de megkellett lenni. A mi parancs, parancs. Egy szerdai napon föltettek a zsákok tetejére a Billegi uram szekerén egy kosarat és abba a Veronkát, meg a libát, mert az mint örökség vele jár. A felső-vég fehérnépjei pogácsát, marcifánkot sütöttek az árva kis jószágnak az útra a borzasztó idegen világba és tele raktak egy szeredást aszalt körtével, szilvával és mikor a nehéz szekér megindult, még meg is siratták a parányi gyereket, a ki nem tudta hova viszik, miért viszik, csak azt látta, nagy mosolygással, hogy a cocók megindulnak és ő nem mozdul egy zsák tetejéről, a kosarából, de a házak, kertek, mezők és fák idébb jönnek.

* * *

Glogova régen.

Glogovát nem csak Kapiczány uram látta, e sorok írója maga is járt benne. Sovány, kietlen vidék az, kopár hegyek között fekszik egy szűk völgyben meglapulva a falucska.

Messze, messze innen sehol nincs még jóravaló országút sem, nem hogy vasut lenne. Most ujabban ugy tetszik, jár valami kávémasina Beszterce és Selmecbánya között, de az se érinti Glogovát. Ötszáz esztendő kell ahhoz, hogy Glogova ott legyen, a hol a civilizált vonalba eső falvak vannak.

A talaj agyagos, terméketlen és makacs. Azt mondja, hogy ő csak bizonyos növényeket hajlandó táplálni, például zabot, krumplit, a többire nem vállalkozik, — de ezeket is úgy kell kicsalni az anyaföldtől úgyszólván erőszakkal.

De nem is anya ez a föld, inkább *anyós*. Tele van a belseje kövekkel s csunya repedések, árkok hasogatják meg, a miknek a szélein fehér fű (árvaleányhaj) teng, mint az elaggott anyóka állán ősz szőrszálak.

Túlságosan öreg-e a föld? De hiszen nem lehet öregebb, mint a többi. Csak hamarább kiélte magát. Lent, az aranykalászos rónaság, csak fűszálakat növesztett sok ezer év óta, itt pedig óriás tölgyek és cserfák nőttek. Nem csoda, hogy előbb fáradt ki.

Szegénység, nyomor van itt és mégis valami báj, valami édes poézis. A csunya kis viskókat megszépítik a hatalmas sziklák, a melyek rájok néznek. Szinte nem illenék e szép sziklákat elrontani cikornyás kastélyokkal, melyeknek tornyai eltakarnák őket.

Boróka- és bodzaillat tölti meg a levegőt. Egyéb virág nincs itt. Legfeljebb egy mályvarózsa virít némely kertecskében ki fehéren, ki veresen. Mezitlábos kenderhaju tót leány öntözgeti egy köcsögből.

Szinte még most is előttem van a kis tót falu az 1873-ik év óta (a mikor benne megfordultam), látom házikóit, a kerteket, bevetve lucernával, beültetve kukoricával, közbül egy-egy szilvafa, alátámasztva rudakkal. Mert a gyümölcsfák megteszik a magokét. Mintha összebeszélnének: »Tápláljuk a szegény tótocskákat«.

Mikor ott voltam, éppen a pap halt meg, annak a hagyatékát vettük fel a szolgabiróval. Nem volt valami sok dolgunk; kopott bútorok és rosz reverendák maradtak utána.

A falubeliek megsiratták az öreg papot.

— Jó ember volt, mondák, de nem tudott gazdálkodni. Az igaz, hogy nem is igen volt miből.

— Hát mért nem fizetik jobban a papjukat? hányta szemükre a principálisom.

Egy nagy varkocsos tót felelt, hetykén feljebb tolva hasán a tüszőt.

— Nem a mi szolgánk a pap, hanem az Úristen szolgája. Mindenki fizesse a maga szolgáját.

A hagyaték fölvétele után, míg a kocsis befog, átmentünk egy percre az iskolát megnézni — mert a szolgabirám előszeretettel játszotta magát tanférfiura.

Alacsony ütött-kopott házacska volt az iskola, természetesen zsuppal fedve — zsindelyig csak maga az isten vitte fel Glogován; de az ő háza is csak szerény volt, torony már nem jutott rá; azt egy harangláb helyettesítette ide lent.

A tanitó az udvaron várt bennünket. Ha jól em-

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XIV. évfolyam | 1908 október 4 | 41. szám

VÁNDORMADÁR

Regény

Irta Lovik Károly — Folytatás

A leány szeme előtt egyszerre látomásként villantak föl a kikötőváros körvonalai, amelyeket csak fényképekből, ujságokból ismert s az ódon utcákon — ragyogó napfényben, mosolyogva, teljes szépségében — maga előtt látta az idegen asszonyt, aki könyörtelenül ragadja el tőle Illésfalvyt.

— Nincs szükségem semmire, — felelte halkan és a szeme megtelt könnyekkel.

A férfi arca megint elborult.

— Tekla, — szólt hirtelen elhatározással, — akármilyen nehezemre esik elmondani azt, amit hallani fog, érzem, kötelességem, hogy számot vessek a helyzettel. Legyen egy kis ereje, könnyítse meg vele munkámat. Szavaim talán fájni fognak, de jobb, ha ma beszéljük ki magunkat, mint talán hónapok múlva, amikor a sebet már nem lehet beheggeszteni. Szerepem talán ellenszenves és csunya... de mindegy, meg kell lennie. Őszintén fogok beszélni, feleljen ön is őszintén. Szeret engem?

A leány megdermedve nézett a férfira. Nem tudott válaszolni, a szive hevesen vert, arcán forró könnyek szaladtak végig. Feje, mint a sebzett madáré, lassan mellére hanyatlott.

Illésfalvy maga adta meg kérdésére a feleletet.

— Szeret, természetesen szeret, — mondta megilletődve Tekla fájdalmától. — Hogy is lehetne másképp? A lelke csupa rajongás, csupa melegség, csupa szeretet, amely nem tud viszonzás nélkül lenni. Én vagyok az első férfi, akivel az életben találkozott és talán én voltam az első, aki gyöngéden, őszintén, utógondolat nélkül közeledtem feléje. Életünk nagy részét együtt töltöttük, sok dologban megértettük egymást és a megszokás közelebb hozta lelkünket. Kétségkivül egész földi pályafutásunk alatt jóbarátok tudnánk maradni, és remélem is, hogy azok leszünk, de, Tekla, a boldogsághoz . . . a boldogsághoz szerelem is kell és . . .

A leány nem felelt, csak szomoruan nézett a ködös vidékre.

— Figyeljen rám, Tekla, — folytatta Illésfalvy gyöngéden. — Fiatal korunkban mindegyikünknek vannak ilyen szerelmei, amelyek később csöndesen oszlanak szét a múltban. Mikor először ébredünk a szerelem tudatára, a szívünk mohón, gondolkodás nélkül, oktalanul keresi azt az embert, akire melegségét, ragaszkodását, tiszta érzéseit reápazarolhassa; a szerelmet szeretjük ilyenkor, nem azt a férfit vagy nőt, aki éppen utunkba akad. Magának nincs senkije a világon, a lelke pedig csupa bájos szépség, csupa megnyilatkozni kivánó közvetlenség, csupa megértést kereső nemesség, amely bearanyozza minden lépését, meghatóvá teszi gondolkodását . . . rettenetes vétek volna, ha mindezt magától elfogadnám, elrabolnám, mikor cserébe semmit se tudok érte adni.

Tekla fölszárította könnyeit.

— Bocsássa meg dőreségemet, — szólt csöndesen. — Ne beszéljünk többet erről a dologról.

Dénes egy ideig hallgatott, azután úgy érezte, hogy az ügyet ily ridegen lezárni mégsem lehet.

— Nem szeretném, ha a kettőnk közt levő barátságot ez a dolog megzavarná, Tekla, — vette föl tehát újra a szót. — Magának okosnak kell lennie és napirendre fog térni a megtörténtek fölött. Nézze, hiszen húsz esztendővel vagyok idősebb magánál, a hajam lassan szürkülni kezd, a gondolkodásom, kényelemszeretetem már öreguras. Tulajdonképp semmi szeretetreméltó sincs rajtam, ideges vagyok, gyakran emberkerülő és különc gondolkodásu. Ugyszólván az apja lehetnék . . . és szeretném a régi érzést ilyen értelemben magával szemben megőrizni. Ha akármikor az életben szüksége van valamire, mindig számithat rám.

A leány elvörösödött és megbántva nézett Illésfalvyra, aki maga is érezte, hogy szavai félszegen csengenek.

— Nem az anyagi dolgokat értettem, — szólt magát kijavítva — hanem a lelkieket. Szeretném, ha az élete nyugodt és megelégedett volna, olyan csöndes és boldog, amilyennek megérdemli.

A leány sokáig nem válaszolt. Mikor a jegenyék közt fölbukkantak a lakóház ódon körvonalai, Tekla végre igy szólt:

— Elmenjek Sámsonról? Nem ez a leghelyesebb?

Illésfalvy lelkére boru szállt le; finom gondolkodásának fájt az a bánat, amelyet akarata ellenére Teklának okozott. A megtört leány csüggedten, erőtlenül ült mellette, az első szélroham elkaphatta volna, hogy mindörökre elvigye.

— Szegény kis Tekla, — szólt a férfi önkéntelenül.

A leány hálás tekintetet vetett a férfira, ez a pár őszinte szó megérintette a szivét. Azután végigsimította homlokát és fölszárította megujuló könnyeit.

— Nem kell elmennem? — kérdezte félénken. — Itt maradhatok?

— Itt kell maradnia, Tekla. Az idő meg fogja gyógyitani sebeit és eljön még az óra, amikor mosolyogva fog visszagondolni a múltra. Az ilyen jó, nemes lélek, mint a magáé, nem lehet szerencsétlen.

A kocsi befordult az udvarra. A komondorok víg csaholással ugráltak a lovak körül.

Illésfalvy lesegítette a leányt, azután a csomagjait kezdte rendezni. A világot bejárt podgyászok láttára, lelke egyszerre kiszökött az ódon uriházból, keresztülrepült az ákácoson, a tarlókon, a szőlőövezte hegyeken és ott járt a távoli német városban, ahol a sápadt csillagok lassan reszkettek a gázlángok ezrei fölött.

Vacsoránál Illésfalvy még egyszer találkozott Tek-

lával. A leányon már nem látszott meg a délutáni szomoru beszélgetés nyoma, szerényen mosolygó, figyelmes és csöndes volt, mint mindig, ha Dénes társaságában volt.

Tizenegykor előállt a kocsi.

— A viszontlátásra, — szólt Illésfalvy kezét nyujtva barátnőjének.

— Viszontlátásra, — felelte a kislány minden erejét összeszedve és félénken nézett föl a férfira.

III.

Reggel Illésfalvy a fővárosban volt s a másnap esti vonat már Németország felé vitte. Zsolnáig Dénes egyedül olvasgatott a szakaszban, ott egy gyászruhás fiatal asszony szállt be és helyet foglalt a szögletben. Az utitárs megnyerő arcu nő volt, egyike ama kevés asszonyoknak, akiknek a homlokukban, az arckifejezésükben és a tekintetükben rejlik a szépségük. Egész alakján nagy finomság szövődött végig, egy mozdulata, egy tekintete nem ritt ki és még a bánata is csöndes, nyugodt volt, mint a katafalknál álló ó-görög szobroké. Az emberben első pillanatra az a benyomás jegecesedett ki, hogy egy szerencsétlen, de sorsát megadással és emelt homlokkal türő nővel áll szemben, akire tisztelettel kell fölnézni.

Illésfalvy sokkal izlésesebb ember volt, semhogy vasúti ösmeretségeket kötött volna, igy tehát a két utas az éjszakában némán ült egymással szemben. Mikor a határra értek, az asszony elálmosodott és fejét fáradtan hajtotta oldalt. A férfi megvárta a német kalauzt s aztán a folyosón megkérte, mondja meg a bent ülő hölgynek, hogy pihenjen le, a vele volt utazó úr másutt talált helyet.

A vasút tovább robogott a sűrűházu német városok között, amelyek békés lakói csöndesen aludtak a holdvilágban. Illésfalvy leült a kalauz padjára és szivarozva nézte az őszi éjszakát. A vidék hegyes, erdős volt, tele kemény germán tölgyekkel, amelyek öntudatosan álltak őrt a falvak, községek mellett. A kerekek csattogásán, a gép dübörgésén áthallatszott a holdra ugató kuvaszok csaholása.

A kalauz pár perc mulva ismét Illésfalvy mellett haladt el.

— A hölgy arra kért, — szólt borravalót kereső német közlékenységgel, — hogy szerezzek neki valahol egy takarót. Nem csodálom, hideg éjszakánk van; Oderbergben négy fok Reaumur volt. Megyek a vonatvezetőhöz, neki szokott takarója lenni, talán ideadja egypár szivarért.

Dénesnek eszébe jutott Tekla plaidje.

— Várjon barátom, — állította meg a kalauzt. — A podgyászom közt van egy takaró, legfelül a sárga táskán. Adja át a hölgynek. Nem szükséges megmondani, hogy az én holmim.

Azután csönd borult a vadul sietö vonatra.

Frankfurtnál már világos reggel volt, az állomás pincérei éles kiejtéssel kínálták a kolbászokat, sörös poharakat és teákat. A kupé ajtaja kinyilt és a folyosóra kilépett a gyászruhás asszony. Mikor megpillantotta Illésfalvyt, aki még mindig csöndesen üldögélt a kalauz padján, egy percig gondolkodott, azután odalépett a férfihoz és igy szólt:

— Köszönöm a szivességét. Ha tudtam volna, hogy áldozatról van szó, nem fogadtam volna el.

A férfi fölkelt és bemutatta magát.

— Parancsol egy teát? — kérdezte, hogy másra terelje a beszédet.

— Legyen oly szíves és szóljon a pincérnek.

A hang végtelen ismerősnek tetszett. Mialatt Illésfalvy leugrott a vonatról és a pincérnek átadta a megbizást, azon törte a fejét, hol hallotta már ezt a mélyen csengő, a régi angol órákra emlékeztető hangot. Mikor a vonat elindult, Dénes megtalálta a kérdésre a feleletet. Az édesanyjának volt élete utolsó éveiben ilyen sajátságos, meleg és mégis tartózkodó orgánuma.

A következő állomásnál esni kezdett, vékonyszemü sűrű eső, amelynek csöppjei könnyekként szaladtak végig az ablaktáblákon. A dombok közt már késő ősz honolt, a mozdony magasra kergette föl a sárga leveleket, amelyek szomoru, titokzatos madár-csapatként repültek a vonat mellett.

A két utitárst beszélgetett. Az asszony elmondta, hogy északi Magyarországról jön, egy kis tót faluból, ahol maga vezeti a gazdaságot. Az ura hónapok óta súlyos betegen tengődik egy németországi szanatóriumban, anélkül, hogy akárcsak egy órára is elhagyhatná azt. A szomoru házaséletből egy gyermek, egy kis beteges fiu származott, aki ilyenkor egyedül marad a cselédekkel a birtokon. Az asszony mindezt egyszerüen, olcsó, udvarias sajnálkozásra nem számítva mesélte el, csak egyről panaszkodott, hogy fáradt, ami meg is látszott bágyadt tekintetén, sápadt arcán.

Illésfalvy megilletődött a csöndes szenvedés láttára. Míg az asszony halkan, nyugodtan beszélt, a férfi önkénytelenül összehasonlította magát, a lelkét utitársa szerényen hősies béketürésével, lemondásával és elszégyenkezett, mily türelmetlenül és idegesen viseli el ő, a férfi, sorsa borúsabb napjait, s mily levert, ha az élet akármily apró kellemetlenséggel áll az útjába. Menynyivel nagyobb, erősebb ez az összetört asszony, aki csöndesen, öntudatosan járja a földi pálya tövissel kirakott utait, mint ő, aki üresen, a szerelmet kergetve halad át a világon, mindenütt csak napfényt és mosolygást keresve.

Azután a férfira tért át a szó. Illésfalvy azt mondta, hogy elvégezve az őszi gazdasági munkát, szórakozni utazik Hamburgba.

— Szórakozni, — szólt az asszony önkénytelenül fölsóhajtva, — milyen boldog ember lehet ön . . . Bizonyosan sok ismerőse van kint, nemde?

— Oh nem, — felelte Illésfalvy, akinek e percben rosszul esett a May mosolygó, diadalmas arcára gondolni, — inkább az utazásban találok örömet. Szeretek szerteszét barangolni a világban, új vidékeket, új népet látni.

— Én boldog lennék, ha nyugodtan élhetnék falunkban, — mondta az asszony s arcán látszott, menynyire összetöri az utazás, a betegápolás, az élet gondja. — Ha legalább a gyermekemet magammal vihetném, — tette aztán hozzá.

— Én csodálom az erejét, — jegyezte meg a férfi.

— Ez csak kötelesség, — mosolygott szomorúan az asszony, — és a kötelességtudás megvigasztal. Azonfölül . . . nem is lesz mindig igy. Ha a férjem fölgyógyúl, mi is vigabban fogunk élni.

— Hol van az ura?

— A Zöld Faluban . . . ismeri?

Illésfalvy lelki szemei előtt megjelent egy lakatlan, kopár hegyoldal s rajta egy kietlen, szomoru épületcsoport, amelyet Berlin táján gyakran látott németországi utazásaiban. Ez volt a Zöld Falu, egy hires német szanatórium, amelyben tüdőbetegeket ápoltak. A fehér kőfalu, elhagyatottan álldogáló, szomoru telep, fűzfáival, kis kápolnájával, messziről temetőre hasonlított.

— És mióta van ott a férje?

— Két éve egyhuzamban. Eleintén az állapota súlyos volt és hónapokig kellett mozdulatlanul feküdnie, de most már jobban van, a láza úgyszólván egé-

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XV. évfolyam, 1908—1909 | 1908 október 4 | 42. szám

VÁNDORMADÁR

Regény

Irta Lovik Károly — Folytatás

A leány szeme előtt egyszerre látomásként villantak föl a kikötőváros körvonalai, amelyeket csak fényképekből, ujságokból ismert s az ódon utcákon — ragyogó napfényben, mosolyogva, teljes szépségében — maga előtt látta az idegen asszonyt, aki könyörtelenül ragadja el tőle Illésfalvyt.

— Nincs szükségem semmire, — felelte halkan és a szeme megtelt könnyekkel.

A férfi arca megint elborult.

— Tekla, — szólt hirtelen elhatározással, — akármilyen nehezemre esik elmondani azt, amit hallani fog, érzem, kötelességem, hogy számot vessek a helyzettel. Legyen egy kis ereje, könnyítse meg vele munkámat. Szavaim talán fájni fognak, de jobb, ha ma beszéljük ki magunkat, mint talán hónapok múlva, amikor a sebet már nem lehet beheggeszteni. Szerepem talán ellenszenves és csunya... de mindegy, meg kell lennie. Őszintén fogok beszélni, feleljen ön is őszintén. Szeret engem?

A leány megdermedve nézett a férfira. Nem tudott válaszolni, a szive hevesen vert, arcán forró könnyek szaladtak végig. Feje, mint a sebzett madáré, lassan mellére hanyatlott.

Illésfalvy maga adta meg kérdésére a feleletet.

— Szeret, természetesen szeret, — mondta megilletődve Tekla fájdalmától. — Hogy is lehetne másképp? A lelke csupa rajongás, csupa melegség, csupa szeretet, amely nem tud viszonzás nélkül lenni. Én vagyok az első férfi, akivel az életben találkozott és talán én voltam az első, aki gyöngéden, őszintén, utógondolat nélkül közeledtem feléje. Életünk nagy részét együtt töltöttük, sok dologban megértettük egymást és a megszokás közelebb hozta lelkünket. Kétségkívül egész földi pályafutásunk alatt jóbarátok tudnánk maradni, és remélem is, hogy azok leszünk, de, Tekla, a boldogsághoz . . . a boldogsághoz szerelem is kell és . . .

A leány nem felelt, csak szomoruan nézett a ködös vidékre.

— Figyeljen rám, Tekla, — folytatta Illésfalvy gyöngéden. — Fiatal korunkban mindegyikünknek vannak ilyen szerelmei, amelyek később csöndesen oszlanak szét a múltban. Mikor először ébredünk a szerelem tudatára, a szivünk mohón, gondolkodás nélkül, oktalanul keresi azt az embert, akire melegségét, ragakodását, tiszta érzéseit reápazarolhassa; a szerelmet s retjük ilyenkor, nem azt a férfit vagy nőt, aki é utunkba akad. Magának nincs senkije a világ[illegible]a pedig csupa bájos szépség, csupa megnyil[illegible]ó közvetlenség, csupa megértést kereső ne[illegible]sség, amely bearanyozza minden lépését, meghatá[illegible]teszi gondolkodását . . . rettenetes vétek volna, ha mindezt magától elfogadnám, elrabolnám, mikor cserébe semmit se tudok érte adni.

Tekla fölszárította könnyeit.

— Bocsássa meg dőreségemet, — szólt csöndesen. — Ne beszéljünk többet erről a dologról.

Dénes egy ideig hallgatott, azután úgy erezte, hogy az ügyet ily ridegen lezarni mégsem lehet.

— Nem szeretném, ha a kettőnk közt levő barátságot ez a dolog megzavarná, Tekla, — vette föl tehat újra a szót. — Magának okosnak kell lennie és napirendre fog térni a megtörténtek fölött. Nézze, hiszen húsz esztendővel vagyok idősebb magánál, a hajam lassan szürkülni kezd, a gondolkodásom, kényelemszeretetem már öreguras. Tulajdonképp semmi szeretetreméltó sincs rajtam, ideges vagyok, gyakran emberkerülő és különc gondolkodásu. Ugyszolván az apja lehetnék . . . és szeretném a régi érzest ilyen értelemben magával szemben megőrizni. Ha akármikor az életben szüksége van valamire, mindig számithat rám.

A leány elvörösödött és megbántva nézett Illésfalvyra, aki maga is érezte, hogy szavai félszegen csengenek.

— Nem az anyagi dolgokat értettem, — szólt magát kijavítva — hanem a lelkieket. Szeretném, ha az élete nyugodt és megelégedett volna, olyan csöndes és boldog, amilyennek megérdemli.

A leány sokáig nem válaszolt. Mikor a jegenyék közt fölbukkantak a lakóház ódon körvonalai, Tekla végre igy szólt:

— Elmenjek Sámsonról? Nem ez a leghelyesebb?

Illésfalvy lelkére boru szállt le; finom gondolkodásának fájt az a bánat, amelyet akarata ellenére Teklának okozott. A megtört leány csüggedten, erőtlenül ült mellette, az első szélroham elkaphatta volna, hogy mindörökre elvigye.

— Szegény kis Tekla, — szólt a férfi önkéntelenül.

A leány hálás tekintetet vetett a férfira, ez a pár őszinte szó megérintette a szivét. Azután végigsimította homlokát és fölszárította megujuló könnyeit.

— Nem kell elmennem? — kérdezte félénken. — Itt maradhatok?

— Itt kell maradnia, Tekla. Az idő meg fogja gyógyitani sebeit és eljön még az óra, amikor mosolyogva fog visszagondolni a múltra. Az ilyen jó, nemes lélek, mint a magáé, nem lehet szerencsétlen.

A kocsi befordult az udvarra. A komondorok víg [illegible]ással ugráltak a lovak körül.

Illésfalvy lesegitette a leányt, azután a csomag[illegible] kellte rendezni. A világot bejárt podgyászok láttára, lelke egyszerre kiszökött az ódon uriházból, keresztülrepült az ákácoson, a tarlókon, a szőlőövezte hegyeken és ott járt a távoli német városban, ahol a sápadt csillagok lassan reszkettek a gázlángok ezrei fölött.

Vacsoránál Illésfalvy még egyszer találkozott Tek-

lával. A leányon már nem látszott meg a délutáni szomoru beszélgetés nyoma, szerényen mosolygó, figyelmes és csöndes volt, mint mindig, ha Dénes társaságában volt.

Tizenegykor előállt a kocsi.

— A viszontlátásra, — szólt Illésfalvy kezét nyujtva barátnőjének.

— Viszontlátásra, — felelte a kislány minden erejét összeszedve és félénken nézett föl a férfira.

III.

Reggel Illésfalvy a fővárosban volt s a másnap esti vonat már Németország felé vitte. Zsolnáig Dénes egyedül olvasgatott a szakaszban, ott egy gyászruhás fiatal asszony szállt be és helyet foglalt a szögletben. Az utitárs megnyerő arcu nő volt, egyike ama kevés asszonyoknak, akiknek a homlokukban, az arckifejezésükben és a tekintetükben rejlik a szépségük. Egész alakján nagy finomság szövődött végig, egy mozdulata, egy tekintete nem rítt ki és még a bánata is csöndes, nyugodt volt, mint a katafalknál álló ó-görög szobroké. Az emberben első pillanatra az a benyomás jegecesedett ki, hogy egy szerencsétlen, de sorsát megadással és emelt homlokkal türő nővel áll szemben, akire tisztelettel kell fölnézni.

Illésfalvy sokkal izlésesebb ember volt, semhogy vasúti ösmeretségeket kötött volna, igy tehát a két utas az éjszakában némán ült egymással szemben. Mikor a határra értek, az asszony elálmosodott és fejét fáradtan hajtotta oldalt. A férfi megvárta a német kalauzt s aztán a folyosón megkérte, mondja meg a bent ülő hölgynek, hogy pihenjen le, a vele volt utazó úr másutt talált helyet.

A vasút tovább robogott a sűrűházu német városok között, amelyek békés lakói csöndesen aludtak a holdvilágban. Illésfalvy leült a kalauz padjára és szivarozva nézte az őszi éjszakát. A vidék hegyes, erdős volt, tele kemény germán tölgyekkel, amelyek öntudatosan álltak őrt a falvak, községek mellett. A kerekek csattogásán, a gép dübörgésén áthallatszott a holdra ugató kuvaszok csaholása.

A kalauz pár perc mulva ismét Illésfalvy mellett haladt el.

— A hölgy arra kért, — szólt borravalót kereső német közlékenységgel, — hogy szerezzek neki valahol egy takarót. Nem csodálom, hideg éjszakánk van; Oderbergben négy fok Reaumur volt. Megyek a vonatvezetőhöz, neki szokott takarója lenni, talán ideadja egypár szivarért.

Dénesnek eszébe jutott Tekla plaidje.

— Várjon barátom, — állította meg a kalauzt. — A podgyászom közt van egy takaró, legfelül a sárga táskán. Adja át a hölgynek. Nem szükséges megmondani, hogy az én holmim.

Azután csönd borult a vadul sietö vonatra.

Frankfurtnál már világos reggel volt, az állomás pincérei éles kiejtéssel kínálták a kolbászokat, sörös poharakat és teákat. A kupé ajtaja kinyilt és a folyosóra kilépett a gyászruhás asszony. Mikor megpillantotta Illésfalvyt, aki még mindig csöndesen üldögélt a kalauz padján, egy percig gondolkodott, azután odalépett a férfihoz és igy szólt:

— Köszönöm a szivességét. Ha tudtam volna, hogy áldozatról van szó, nem fogadtam volna el.

A férfi fölkelt és bemutatta magát.

— Parancsol egy teát? — kérdezte, hogy másra terelje a beszédet.

— Legyen oly szives és szóljon a pincérnek.

A hang végtelen ismerősnek tetszett. Mialatt Illésfalvy leugrott a vonatról és a pincérnek átadta a megbizást, azon törte a fejét, hol hallotta már ezt a mélyen csengő, a régi angol órákra emlékeztető hangot. Mikor a vonat elindult, Dénes megtalálta a kérdésre a feleletet. Az édesanyjának volt élete utolsó éveiben ilyen sajátságos, meleg és mégis tartózkodó orgánuma.

A következő állomásnál esni kezdett, vékonyszemü sűrű eső, amelynek csöppjei könnyekként szaladtak végig az ablaktáblákon. A dombok közt már késő ősz honolt, a mozdony magasra kergette föl a sárga leveleket, amelyek szomoru, titokzatos madár-csapatként repültek a vonat mellett.

A két utitárst beszélgetett. Az asszony elmondta, hogy északi Magyarországról jön, egy kis tót faluból, ahol maga vezeti a gazdaságot. Az ura hónapok óta súlyos betegen tengődik egy németországi szanatóriumban, anélkül, hogy akárcsak egy órára is elhagyhatná azt. A szomoru házaséletből egy gyermek, egy kis beteges fiu származott, aki ilyenkor egyedül marad a cselédekkel a birtokon. Az asszony mindezt egyszerüen, olcsó, udvarias sajnálkozásra nem számítva mesélte el, csak egyről panaszkodott, hogy fáradt, ami meg is látszott bágyadt tekintetén, sápadt arcán.

Illésfalvy megilletődött a csöndes szenvedés láttára. Míg az asszony halkan, nyugodtan beszélt, a férfi önkénytelenül összehasonlította magát, a lelkét utitársa szerényen hősies béketürésével, lemondásával és elszégyenkezett, mily türelmetlenül és idegesen viseli el ő, a férfi, sorsa borúsabb napjait, s mily levert, ha az élet akármily apró kellemetlenséggel áll az útjába. Menynyivel nagyobb, erősebb ez az összetört asszony, aki csöndesen, öntudatosan járja a földi pálya tövissel kirakott utait, mint ő, aki üresen, a szerelmet kergetve halad át a világon, mindenütt csak napfényt és mosolygást keresve.

Azután a férfira tért át a szó. Illésfalvy azt mondta, hogy elvégezve az őszi gazdasági munkát, szórakozni utazik Hamburgba.

— Szórakozni, — szólt az asszony önkénytelenül fölsóhajtva, — milyen boldog ember lehet ön . . . Bizonyosan sok ismerőse van kint, nemde?

— Oh nem, — felelte Illésfalvy, akinek e percben rosszul esett a May mosolygó, diadalmas arcára gondolni, — inkább az utazásban találok örömet. Szeretek szerteszét barangolni a világban, új vidékeket, új népet látni.

— Én boldog lennék, ha nyugodtan élhetnék falunkban, — mondta az asszony s arcán látszott, menynyire összetöri az utazás, a betegápolás, az élet gondja.

— Ha legalább a gyermekemet magammal vihetném, — tette aztán hozzá.

— Én csodálom az erejét, — jegyezte meg a férfi.

— Ez csak kötelesség, — mosolygott szomorúan az asszony, — és a kötelességtudás megvigasztal. Azonfölül . . . nem is lesz mindig igy. Ha a férjem fölgyógyúl, mi is vigabban fogunk élni.

— Hol van az ura?

— A Zöld Faluban . . . ismeri?

Illésfalvy lelki szemei előtt megjelent egy lakatlan, kopár hegyoldal s rajta egy kietlen, szomoru épületcsoport, amelyet Berlin táján gyakran látott németországi utazásaiban. Ez volt a Zöld Falu, egy hires német szanatórium, amelyben tüdőbetegeket ápoltak. A fehér kőfalu, elhagyatottan álldogáló, szomoru telep, fűzfáival, kis kápolnájával, messziről temetőre hasonlított.

— És mióta van ott a férje?

— Két éve egyhuzamban. Eleintén az állapota súlyos volt és hónapokig kellett mozdulatlanul feküdnie, de most már jobban van, a láza úgyszólván egé-

szen elmult, s inkább csak óvatosságból kell még kint egy évet eltöltenie.

— Két esztendő óta férje nem látta a gyermekét?

— Nem. Mikor az uram Zöld Faluba utazott, a fiam még csak egyesztendős volt, gyönge, beteges gyermek, akit ma sem szabad hosszu útra vinni.

A kupéban szomoru hangulat lebegett. Illésfalvy más tárgyat keresett és a berlini színházakat hozta szóba.

Az asszony, aki két év alatt huszonnégyszer fordult meg a német fővárosban, sohasem látogatott meg egy színházat, pedig, mint mondta, nagyon szerette a művészetet, különösen a zene iránt érdeklődött s maga is sokat zongorázott fiatal korában. Illésfalvynak újra az édesanyja jutott eszébe, a komoly tekintetü, csöndes asszony, aki élete végén azt hitte, hogy a csillagok, a nap, a fák, a hegyek mind muzsikálnak s hogy a mindenség egy nagy szomoru szimfónia, amelyben minden élő lénynek szerepe jut.

A vonat a Berlin melletti fenyvesekbe ért; nemsokára a külvárosok gyárkéményei is föltüntek az esőpárás látóhatáron.

— Viszontlátásra — szólt az asszony s egy percre lehúzta keztyüjét, hogy kezet szoritson Dénessel. — Még egyszer köszönöm a figyelmességét.

Megérkeztek. A podgyászhordók befurakodtak a kocsiba és széjjelkapkodták az utazó-holmikat. A pályaudvaron hemzsegett a nép. Pillanat mulva az idegen asszony eltünt a kijáratnál.

Illésfalvynak még volt egy órája a D. vonat indulásáig. Beült egy kocsiba és végig hajtatott a városon kis friss levegőt szívni. Szeme előtt ott lebegett az asszony csöndes szomoru alakja, fülében ott csengett sajátságos, mély színezetü hangja, amellyel azt mondotta:

— Ez csak kötelesség . . . és a kötelességtudás megvigasztal.

Azután egyszerre lármásan, színpadiasan, fölvonuló katonazenével, bérkocsik robogásával, az élet hatalmas lüktetésével bontakozott ki az Unter den Linden s elűzte, eltakarta a beteg férje mellé sietö fáradt asszony alakját.

Folytatjuk

Bucentoro úr

Irta Herczeg Ferenc — Vége

V.

A szerelmes Bucentoro már lemondott a reményről, hogy valaha is viszontlássa Nináját, midőn Papanika egy szép tavaszi napon egy albán embert vezetett eléje. Az albán hat láb magas volt, az arca szőrös volt az orra hegyéig és bár rongyokban járt, olyan gőgösen viselkedett, mintha királyok kenyeres pajtása volna.

Ez az ember, aki egyébként rettenetes fokhagymaszagot terjesztett, így szólt a provveditorehoz.

— A te asszonyodat Kara Nusszim ragadta el.

— Honnan tudod? — pattant föl Bucentoro.

— Onnan, hogy magam is segitettem neki. Azóta Dulcignoban van a te asszonyod, a bég házánál. Igen jól érzi magát, mert úgy vélekedik, hogy többet ér egy ifjú kalóz, mint egy vén provveditore. A bég az ő kedvéért sárga selyembe öltöztette a hárem falait.

Papanika jónak látta, hogy más fordulatot adjon a beszélgetésnek.

— Add elő az ajánlatodat, jó ember!

— Ha mégis vissza akarnád szerezni az asszonyt, vagy ha bosszút akarnál állni a bégen, én tíz aranyért megmondom a módját. Vele nem bír sem Velence, sem a padisah, mert ő olyan, mint a futó hullám: látod, de megfogni nem tudod. Van azonban egy ember, az megfogja még a futó hullámot is és ha megnyered a barátságát, akkor gúzsba kötve hozza eléd a kalózbéget.

Bucentoro húsz aranyat dobott az asztalra.

— Ki az az ember?

— Milics, a delfin-pópa.

— Hol van az a Milics pópa?

— Nem messzi innen, a Narenta ingoványaiban, a zaosztrogi kolostorban.

— És mért nevezik delfin-pópának?

— Nyáron át az összes zaosztrogi kalugyerekkel hónapokig künn jár a tengeren. Senki sem tudja, hogy mit művel olyankor és a nép azt hiszi, hogy a kalugyerek delfinekké változnak át és úgy úszkálnak a vízben.

— Te is azt hiszed?

— Nem hiszem, mert tudom, hogy a delfin-pópák olyankor a görög partokon kalózkodnak.

— Mesebeszéd! — kiáltotta a provveditore. — Ha igaz volna, akkor magam is tudnék róla.

Az albán ember félvállról végigmérte Bucentorot, majd szárazon mondta:

— Tudnak róla Velencében. De nem bántják őket, mert a kalugyereknek van annyi eszük, hogy velencei hajót sohasem támadnak. Én már találkoztam velük egy ízben Korfu mellett. A Kara Nusszim hajóján voltam és mondhatom, a vitéz bég úgy elinalt előlük, mint a kutya a bot elől.

— És mit csinálnak a papok a rablott pénzzel? — kiváncsiskodott Bucentoro.

— Szent célra gyüjtik, — mondta komoly arccal az albán. — Milics pópa meg akarja venni a mosztári válitól a trebinjei puszta kolostort, mert ott van eltemetve Szent Száva és ott van a világ közepe. A váli azonban annyit kér érte, mint egy egész szandsákért.

— Jól van! — mondta Bucentoro. — A dulcignoi viperára rá fogjuk ereszteni a narentai sárkányt!

VI.

Zaguri Papanikát küldte el a zaosztrogi szent emberhez. Az út nem volt éppen a görög kedvére való, mert a Narenta völgye hírhedt malária-fészek volt. Két napon át beláthatatlan nádasok közt kigyózó csatornákon kellett eveznie. A víz csak úgy hemzsegett a sok kígyótól és a bárka a vízi vad óriás rajait verte föl. Végül elérték Zaosztrogot, mely inkább vár, mint kolostor benyomását tette.

Midőn a görög partra szállott, egy süppedt mellü, hórihorgas, vén kalugyert pillantott meg, aki az iszapos vízbe merült ócska bárka mellett ült és csendesen horgászott.

— Hol találhatom Milics papot? — kérdezte Papanika.

— Az én vagyok, — válaszolt köhécselve az öreg.

— A lesinai provveditore küldött hozzád. A dulcignoi Kara Nusszim elrabolta az asszonyát és az emberek azt beszélik, hogy te vissza tudnád hozni.

A pópa bús mosollyal nézett a görögre.

— Lóvá tettek, jó uram. Hát ki vagyok én? Egy köszvényes vén pap. Az angolnafogáson kívül egyéb nem telik már tőlem.

A görög vállat vont.

— Az a te bajod, kalugyer, mert elesel ezer aranytól.

A pópa Papanikára szegezte szúrós tekintetét.

— Zekhinákról beszélsz?

— Jó velencei arany zekhinákról. Kétszázat előlegképpen kaphatnál, ha Zaguri ő excellenciájánál jelentkeznél. A többi nyocszáz akkor jár neked, ha elho-

LESBEN

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1908. XI. 2.

LESBEN

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1908. XIV. 41/2.

szen elmult, s inkább csak óvatosságból kell még kint egy évet eltöltenie.

— Két esztendő óta férje nem látta a gyermekét?

— Nem. Mikor az uram Zöld Faluba utazott, a fiam még csak egyesztendős volt, gyönge, beteges gyermek, akit ma sem szabad hosszu útra vinni.

A kupéban szomoru hangulat lebegett. Illésfalvy más tárgyat keresett és a berlini színházakat hozta szóba.

Az asszony, aki két év alatt huszonnégyszer fordult meg a német fővárosban, sohasem látogatott meg egy színházat, pedig, mint mondta, nagyon szerette a művészetet, különösen a zene iránt érdeklődött s maga is sokat zongorázott fiatal korában. Illésfalvynak újra az édesanyja jutott eszébe, a komoly tekintetü, csöndes asszony, aki élete végén azt hitte, hogy a csillagok, a nap, a fák, a hegyek mind muzsikálnak s hogy a mindenség egy nagy szomoru szimfónia, amelyben minden élő lénynek szerepe jut.

A vonat a Berlin melletti fenyvesekbe ért; nemsokára a külvárosok gyárkéményei is föltüntek az esőpárás látóhatáron.

— Viszontlátásra — szólt az asszony s egy percre lehúzta keztyüjét, hogy kezet szorítson Dénessel. — Még egyszer köszönöm a figyelmességét.

Megérkeztek. A podgyászhordók befurakodtak a kocsiba és széjjelkapkodták az utazó-holmikat. A pályaudvaron hemzsegett a nép. Pillanat mulva az idegen asszony eltünt a kijáratnál.

Illésfalvynak még volt egy órája a D. vonat indulásáig. Beült egy kocsiba és végig hajtatott a városon kis friss levegőt szívni. Szeme előtt ott lebegett az asszony csöndes szomoru alakja, fülében ott csengett sajátságos, mély színezetü hangja, amellyel azt mondotta:

— Ez csak kötelesség . . . és a kötelességtudás megvigasztal.

Azután egyszerre lármásan, színpadiasan, fölvonuló katonazenével, bérkocsik robogásával, az élet hatalmas lüktetésével bontakozott ki az Unter den Linden s elűzte, eltakarta a beteg férje mellé sietö fáradt asszony alakját.

Folytatjuk

Bucentoro úr

Irta Herczeg Ferenc Vége

V.

A szerelmes Bucentoro már lemondott a reményről, hogy valaha is viszontlássa Ninájat, midőn Papanika egy szép tavaszi napon egy albán embert vezetett eléje. Az albán hat láb magas volt, az arca szőrös volt az orra hegyéig és bár rongyokban járt, olyan gőgösen viselkedett, mintha királyok kenyeres pajtása volna.

Ez az ember, aki egyébként rettenetes fokhagymaszagot terjesztett, így szólt a provveditorehoz.

— A te asszonyodat Kara Nusszim ragadta el.

— Honnan tudod? — pattant föl Bucentoro.

— Onnan, hogy magam is segítettem neki. Azóta Dulcignoban van a te asszonyod, a bég házánál. Igen jól érzi magát, mert úgy vélekedik, hogy többet ér egy ifjú kalóz, mint egy vén provveditore. A bég az ő kedvéért sárga selyembe öltöztette a hárem falait.

Papanika jónak látta, hogy más fordulatot adjon a beszélgetésnek.

— Add elő az ajánlatodat, jó ember!

— Ha mégis vissza akarnád szerezni az asszonyt, vagy ha bosszút akarnál állni a bégen, én tíz aranyért megmondom a módját. Vele nem bír sem Velence, sem a padisah, mert ő olyan, mint a futó hullám: látod, de megfogni nem tudod. Van azonban egy ember, az megfogja még a futó hullámot is és ha megnyered a barátságát, akkor gúzsba kötve hozza eléd a kalózbéget.

Bucentoro húsz aranyat dobott az asztalra.

— Ki az az ember?

— Milics, a delfin-pópa.

— Hol van az a Milics pópa?

— Nem messzi innen, a Narenta ingoványaiban, a zaosztrogi kolostorban.

— És mért nevezik delfin-pópának?

— Nyáron át az összes zaosztrogi kalugyerekkel hónapokig künn jár a tengeren. Senki sem tudja, hogy mit művel olyankor és a nép azt hiszi, hogy a kalugyerek delfinekké változnak át és úgy úszkálnak a vízben.

— Te is azt hiszed?

— Nem hiszem, mert tudom, hogy a delfin-pópák olyankor a görög partokon kalózkodnak.

— Mesebeszéd! — kiáltotta a provveditore. — Ha igaz volna, akkor magam is tudnék róla.

Az albán ember félvállról végigmérte Bucentorot, majd szárazon mondta:

— Tudnak róla Velencében. De nem bántják őket, mert a kalugyereknek van annyi eszük, hogy velencei hajót sohasem támadnak. Én már találkoztam velük egy ízben Korfu mellett. A Kara Nusszim hajóján voltam és mondhatom, a vitéz bég úgy elinalt előlük, mint a kutya a bot elől.

— És mit csinálnak a papok a rablott pénzzel? — kiváncsiskodott Bucentoro.

— Szent célra gyüjtik, — mondta komoly arccal az albán. — Milics pópa meg akarja venni a mosztári válitól a trebinjei puszta kolostort, mert ott van eltemetve Szent Száva és ott van a világ közepe. A váli azonban annyit kér érte, mint egy egész szandsákért.

— Jól van! — mondta Bucentoro. — A dulcignoi viperára rá fogjuk ereszteni a narentai sárkányt!

VI.

Zaguri Papanikát küldte el a zaosztrogi szent emberhez. Az út nem volt éppen a görög kedvére való, mert a Narenta völgye hírhedt malária-fészek volt. Két napon át beláthatatlan nádasok közt kígyózó csatornákon kellett eveznie. A víz csak úgy hemzsegett a sok kígyótól és a bárka a vízi vad óriás rajait verte föl. Végül elérték Zaosztrogot, mely inkább vár, mint kolostor benyomását tette.

Midőn a görög partra szállott, egy süppedt mellü, hórihorgas, vén kalugyert pillantott meg, aki az iszapos vízbe merült ócska bárka mellett ült és csendesen horgászott.

— Hol találhatom Milics papot? — kérdezte Papanika.

— Az én vagyok, — válaszolt köhécselve az öreg.

— A lesinai provveditore küldött hozzád. A dulcignoi Kara Nusszim elrabolta az asszonyát és az emberek azt beszélik, hogy te vissza tudnád hozni.

A pópa bús mosollyal nézett a görögre.

— Lóvá tettek, jó uram. Hát ki vagyok én? Egy köszvényes vén pap. Az angolnafogáson kívül egyéb nem telik már tőlem.

A görög vállat vont.

— Az a te bajod, kalugyer, mert elesel ezer aranytól.

A pópa Papanikára szegezte szúrós tekintetét.

— Zekhinákról beszélsz?

— Jó velencei arany zekhinákról. Kétszázat előlegképpen kaphatnál, ha Zaguri ő excellenciájánál jelentkeznél. A többi nyocszáz akkor jár neked, ha elho-

DOLCE FAR NIENTE

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1907. XII. 47. 27.

Neogrády Antal

Klára még mindig nem tudta magát összeszedni. A meglepetés teljesen kihozta a sodrából. Erre a helyzetre nem számított. Pár pillanatig tanácstalanul bámult a fiatalemberre, aki még mindig közvetlen közelében állott. Csak amikor amaz a keze után nyúlt, vetette föl ismét a fejét.

— Semmi sem bánt. Csak elgondolkoztam. Nem számítottam arra, hogy valaki hivatlanul be mer jönni a szobámba.

Arturt azonban nem zavarta meg ez az ellenséges hang.

— Nem mond igazat, — támadt majdnem durván a leányra. — Az imént sírt. A szeme még most is vörös a könnyektől. És ahelyett, hogy egyedüli jóbarátjában bízna, dacos és barátságtalan.

— Hagyjon magamra.

— Nem hagyom magára. Meg fogom győzni, hogy öngyilkosságot követ el, amikor elevenen eltemetkezik.

Egy szélroham megrázta az ablakot. Az ablak nem záródott jól, az egyik hasadékon hideg légáramlat tódult be a szobába. Klára önkéntelenül is összeborzadt.

— Ne gyötörjön. — A hangja halk volt, majdnem alázatos. Azután hirtelenül felcsattant. — Mit akar tőlem? Miért jött ide, hogy a nyugalmamat földúlja?

— Azért jöttem, hogy a nyugalmát ismét visszaadjam.

— Nem igaz. Eszébe sem jutottam soha. Most meglátott és unalmában gyötörni kezd. De nem hagyom magamat . . . nem hagyom magamat.

Az arcán piros tűzrózsák égtek, a szeme lángolt, a keble lihegett. Szép volt, mámorítóan szép és Arthur szomjasan leste minden mozdulatát. Egy hirtelen mozdulattal most mégis megragadta a kezét és görcsösen megszorította.

— Klára, esküszöm, hogy téved, hogy félreismer. Mindig szerettem. De maga eltünt. Kerestem, esküszöm, hogy kerestem. Nem találtam meg, csak most. De most megvan. Fogva tartom. Nem eresztem el. El kell hinnie, hogy szeretem. Velem kell jönnie, édes . . édes . . .

A szenvedély nem engedte tovább beszélni. Égő arcát hirtelenül odaszorította Klára kezéhez, a szája rátapadt a leány csuklójára, és vadul, eszeveszettül csókolta.

A kis szobában fojtó volt a hőség. A vaskályha izzadt, fulladt, párás levegő töltötte be a szűk teret. Klára érezte, hogy az ereje rohamosan elhagyja. Gondolkodni azért még tudott. Mi az, ami történik vele? Egy fiatalember csókolja a haját, érzi a nyírott bajuszának karcolását, érzi, mint öleli körül forró lehelete — és ő nem védekezik. Nem tud védekezni. Mámoros zsibbadtság nehezedik az érzékeire, két kar most átkarolja derekát, összeborzadt, — de tűri. És ajkaira most egyszerre egy másik ajak tapad reá és szomjasan szívja magába őket. Érzi, hogy ezt nem szabad engednie. Ki kellene magát tépni, de nem tud mozdulni és az ölelés mindig szorosabb lesz.

Künn zúgott a tavaszi vihar és megcsörrentette az ablaktáblát.

— Eresszen el, — lihegte végső kétségbeeséssel.

A válasz egy újabb vad szorítás volt. Ugyanabban a pillanatban valami csattanó zajt hallott, utána egy vad kiáltást és Barna Artur elereszteti a derekát. Klára előtt pár pillanatig még vérvörös ködfoszlányok táncoltak. Nem látott semmit. De lassankint fölocsudott és maga köré pillantott. Barna Artur a földön feküdt, a homlokából vér szivárgott. Az asztalhoz támaszkodva pedig ott állott Benes, a keze görcsösen szorongata a furkós botot, amelylyel az igazgatót előbb leütötte.

A vér látására Klára élesen felsikoltott.

— Vér, vér.

— Igenis vér, — hörögte a másik. — Erre nem számított a kisasszony. Ugy-e? Hogy a légyottnak ez legyen a vége? Hogy leütöm a szeretőjét, mint a kutyát. De megfogadtam. Megtettem. Most itt fekszik.

Odakünn a folyosón zaj támadt. A nyitott ajtón ijedt arcok kandikáltak be. Valaki hangosan kiáltozni kezdett.

— Gyilkos, gyilkos. Segítség.

— Gyilkos? — ismételte Benes. — Nem igaz. Ők a gyilkosok. Elvesznek tőlünk mindent, mindent. Valamennyivel így kellene bánni, hogy megszabaduljunk tőlük.

Folytatjuk

Két vers

I.

Lehet, hogy a szám másra is kacag,
S másnak dobálom bolond, víg szavak
Dús özönét.
Lehet; az övék minden dévajságom,
Minden mosolyom . . . De a sóhajtásom
Csak a tiéd!

Lehet, hogy szürke, álmodó szemem
Ragyog, sugárzik, beszél szüntelen,
Ha másra nézek.
Csapodár vagyok, az is lehet könnyen,
Százé a tréfám . . . De ha hull a könyem,
Az csak te érted!

Tied a vágyam mohó éjszakákon,
Tied az álmom hattyúfehér selyme.
Tied a lelkem — hallod-e? — a lelkem
Csudás szerelme!

Tied belőlem minden, ami rejtett;
A parázs, mely így oltatlan elég.
Az a sok élet, ami tombol bennem,
Az a hatalmas, az a mérhetetlen,
Mind a tiéd, tiéd!

II.

A szememben még izzó tűz lobog,
Még bíborszínben piroslik az arcom,
Még álmokra, még dalra gondolok.
S a fejemet még merészen fentartom,
Ne sirassátok hát a nyarat,
El az utamból, vészmadarak!

Hiszen az égen, most is, mint régen,
Aranycsillagok ragyognak nékem,
És a lábamhoz lágyan pergenek
Bársonyos pelyhü rózsalevelek.
Elkerülöm a posványt, sarat,
Félre az útból, vészmadarak!

Az én éltemnek legszebb napja még
Hófehér ködben álmodóan pihen
Amoda át, a kéklő messzeség
Dús gyönyöröket rejtő méhiben.
S míg a ti hitvány, koldus-lelketek
Bukdácsolva a rögökhöz tapad,
Én repülök majd; Ahó! Alihó!
El az utamból, vészmadarak!

Alba Nevis

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

REGGELI

Egy napon kiderült, hogy Maurer, a rejtélyes csizmadia annak idején nem halt meg, csak gyorsan elköltözött régi lakásáról és azért terjesztette halála hírét, hogy a hitelezői ne bolygassák. Évek múlva azonban Maurer jobb módba került és egy meggondolatlan pillanatában elment a régi Bauernebel-házba megnézendő, megvannak-e még a galambjai? A galambok azonban már nem voltak meg, épp egy héttel előbb vette át őket a város és agyonlövette a pecérrel valamennyit. Maurer azonban nem hagyta a dolgát, valaki a fejébe magyarázta, hogy neki nemcsak az egykori galambokra, de azok leszármazóira is joga van, s miután ezek eltüntek, Bauernebel kártérítéssel tartozik neki. A csizmadia kötélnek is állott és bepörölte az arany polgárt.

Képzelhetni Pető rémületét, amikor egy nap beállított hozzá az apósa — aki mióta megbékült a várossal és Jozefinnel, senkivel sem veszekedhette ki magát, — és azt a kijelentést tette:

— No, öcsém! Tudod-e, mi ujság? Nagy dolog! Holnap tovább folytatjuk a galamb-pört! Itt van Maurer és rajtam követeli a gerlicéit!

Az ifjuval forogni kezdett a világ.

Megint a galambok! Ismét előkerülnek hát a métermázsás pöriratok, elleniratok, fölebbezések, megint fölvonulnak a tanúk, a hatósági emberek, az eltünt örökösök, az eltünt hagyatéki tárgyak: a csirizes-tál és az ár! Nem, nem, elég volt belőlük!

— Kedves Jeromos! — indítványozta megilletődve Pető. — Hagyjuk ezt a tengeri kígyót békén nyugodni. Fizessen tíz pengőt Maurernak és az ügy el van intézve.

— És az igazság!? — kiáltott föl Bauernebel, akiben pokolian égett a vágy pörlekedni. — Odaadjam az igazamat, a jogomat! Soha! Csak tessék perelni! Majd megmutatom én annak a csizmadiának, hogy Bauernebel Jeromossal nem lehet kikezdeni! Fiat justitia, pereat mundus! Vége

---

A betlehemi pusztaságon

A betlehemi pusztaságon:
Szent sejtelem ül minden kis fűszálon.
A bokrok — fényén a hold világának, —
Mintha sorjában mind kigyúlanának,
Mintha örömtüzek volnának!

A betlehemi pusztaságon:
Álmélkodnak a pásztorok egymáson.
Mintha mögöttük még más-más is állna .
Fénylő, csodás, idegen arcok árnya,
A csendes, pusztai magányba!

A betlehemi pusztaságon:
Túlfénylenek a csillagok egymáson.
Sőt látni ott ma új csillag-csodákat,
S ég és föld mintha összehajlanának,
Testvéri csókot váltanának!

A betlehemi pusztaságon,
Szó hallatik zengő angyali szájon:
„Dicsőség Istennek, — e földön béke,
Megszületett a világ üdvössége,
Szegények, árvák menedéke!"

Szabolcska Mihály

Uj Idők XIV. 1907-8. 13 7.

beszélni az ifjut, egy szót nem beszélt közbe, végül azonban nyugodtan ezt jegyezte meg:

— És mindezt elhigyjem önnek, kedves Pető úr?

A jogász meghökölt.

— Természetesen, — felelte önérzetét összeszedve. — E földön ön az egyetlen lény, akit imádok.

Jozefin gúnyosan mosolygott.

— Az egyetlen? Nem rossz. Ön tehát nem szoknyavadász?

— Én és szoknyavadász? — méltatlankodott Pető. — Hogy tételezheti ezt föl rólam?

A szép asszony nyugodtan nézett tisztelőjére.

— Bizonyítékok alapján, — jelentette ki aztán hüvösen. — Kétségtelen adataim vannak rá, hogy ön a főváros legrettenetesebb szoknyavadásza, s hogy e mellett a legzajosabb korhelyéletet éli, hogy nem törődik a földön senkivel, semmivel és hogy tréfából se tud igazat mondani. Azt hiszem, ennyi bizonyíték elég rá, hogy ne higyjek önnek, s hogy az ön barátságát kételkedő mosolylyal kísérjem.

Pető leesett az égből. Saint Cloud és Marengó után, íme, nem Ulm, hanem Fontainebleau következne! Teringettét, ki számított erre?!

— Asszonyom! — kiáltotta fölháborodva a jogász. — Esküszöm önnek, hogy mindez csúnya rágalom, amelyet ellenségeim találtak föl. Ha ifju is vagyok, azért nemesen gondolkozom, hűen teljesítem kötelességeimet, nem futok szoknyák után s ön az egyetlen eszményem. Méltatlan dolog az, ami velem megesett!

A diák elkomolyodott és lelógatta fejét.

— Van egy ember, — folytatta szomorúan, — aki tudja, mily végtelenül szeretem önt, mennyit gondolok hónapok óta önre, és hogy önön kívül nincs senkisem a világon. Hallgassa meg ez embert és ha hisz neki, akkor meg fog róla győződni, mily nagy tévedésben van és mily alaptalanul kételkedett bennem!

Jozefin fölbiggyesztette ajkát.

— És ki ez az ember? — kérdezte közömbösen.

— Ez az ember Bulcsu! Hallgassa meg őt, s ő el fogja mondani, mint gondolkozom kegyedről, mily tisztelettel, ragaszkodással hordozom képét szívemben!

A szép asszonyból kitört a gyilkos kacagás.

— Bulcsu! És amit ő fog önről mondani, az igaz?

— Az igaz, — bólintott fejével a jogász, aki természetesen mit sem tudott róla, mit cselekedett a meglepetést csinálni akaró zenész a háta mögött.

Jozefin Pető vállára tette kezét.

— Jól van, barátom, — szólott gúnyosan, — kívánsága szerint lesz. Sőt, többet mondok, én már beszéltem is Bulcsuval és kívánságához képest hittem is neki. Sőt még többet közölhetek önnel: a föntebbi adatokat, hogy ön megbízhatatlan, ingatag, csélcsap és szoknyavadász, éppen az ön tisztelt barátjától kaptam.

— Tessék!?

— Igen, tőle.

„Igen, tőle.“ Ez volt a szép özvegy válasza. De azt már Pető nem hallotta. A jogász ész nélkül kapott kalapja után és vad vágtatásban robogott át a zenészhez.

A Nero szerzője otthon volt és a gérokkját tisztogatta, hogy az ódon ruhadarab méltó legyen az eljegyzéshez.

— Bulcsu! — rontott be ajtóstól a házba a diák. — Mit tettél velem!? Szerencsétlen ember, mit tettél velem!?

A zenész rémülten ejtette ki kezéből a gérokkot.

— Mit tettem?! — dadogta kétségbeesve.

— Hogy mit? — kacagott föl pokolhoz hasonlóan Pető. — Tönkretettél, elpusztítottál, megcsaltál, a kétségbeesésbe löktél! Végem van, igen, végem, — tette hozzá és oly elkeseredéssel ült le egy székbe, hogy az menten összeroppant alatta.

— De beszélj hát! — könyörgött a zeneszerző, lábra segítve barátját. — Én nem tudok semmiről sem! Én nem tettem semmit ellened, hiszen örök hálára vagyok neked lekötelezve!

Pető iparkodott összeszedni magát. Az okos ember még kétségbeesésében sem veszti el a fejét. Azért tehát a jogász csillapodásra intette idegeit, azután így szólt:

— Te azt mondottad Jozefinnek, hogy én csélcsap vagyok, hogy tréfából sem mondok igazat, hogy szoknyákra vadászok?

Bulcsu komolyan intett fejével.

— Igen, azt mondtam neki.

Pető a padmalyig ugrott mérgében.

— Azt beszéled neki, hogy hazudom, hogy korhelykedem, hogy minden nőnek utána futok és egyben tagadod, hogy tönkretettél, megcsaltál, kétségbeesésbe döntöttél engemet, legjobb barátodat!? Miféle erkölcseid vannak, te szerencsétlen! miféle erkölcseid!?

Bulcsu tágranyilt szemmel nézett barátjára.

— Miféle erkölcseim? Azt hiszem a legjobbak. Igaz ugyan, hogy a hazugság magában véve nem szép, de gyakran célravezető, s a cél szentesíti az eszközöket. Ha azt mondottam rólad, hogy haszontalan fráter vagy, az volt a tervem, hogy téged diadalra juttassalak Jozefinnál. Hiszen tőled tanultam, hogy a Bauernebeleket csak ellentmondással lehet a nekünk kívánatos véleményre bírni. Ha valamiről a Bauernebeleknek azt mondjuk, hogy az fehér, ők örök ellentmondásra hajló lelkitulajdonságuknál fogva azt fogják rá kijelenteni: „Nem igaz. Fekete!“ Hiszen ez a rendszer fényesen bevált nálam, megkíséreltem tehát nálad is és éppen ezért feketítettelek be Jozefinnél. Ez az ellenpont, ahogy mi zenészek mondjuk, — fejezte be szavait a Nero szerzője, — avagy a contredanse, ahogy ti jogászok hívjátok.

Pető előtt egyszerre kitisztult a helyzet. Ez persze más! Szegény Bulcsu, titokban segíteni akart rajta és amilyen szerencsétlen ember, éppen a jóindulatával döntötte kátyúba a szekeret. A jogásznak akaratlanul is nevetnie kellett a komédián.

— Na, ezt megcsináltad, muzsikus, — jelentette ki a Nero álmélkodó szerzőjének. — A helyzet tudniillik az, hogy Jozefin mindent elhitt neked, szóról-szóra, ahogy elmondtad.

— Elhitte!? — esett le Bulcsu álla. — Oh én tökfej! Oh én százszoros tökfej!

A szegény ex-fagottista kétségbeesve rohant föl és le szobájában, azután hirtelen szökéssel kint termett a folyosón s ahogy volt, kalap, kabát nélkül, rohant át Jozefinhez. A szolgák nem akarták beereszteni, de a zenész félrelökte őket és betört a szép asszonyhoz, térdreborult előtte és sírva mondotta el neki az egész dolgot, úgy, ahogy volt, a tudatos hazugságok indokait, az ellenpontot, amelynek csalhatatlanságában oly szentül hitt, s amely, ime, ekkora keveredést idézett föl.

— Soha többé nem teszem, Jozefin! — esküdött meg végül Bulcsu. — Csak az egyszer bocsásson meg! csak az egyszer, különben a Dunának megyek!

És Jozefin megbocsájtott a Nero szerzőjének, mi több, hitt is neki, mert hiszen, aki szeret, az úgyis szívesen hisz.

Igy történt, hogy pár hét mulva a második eljegyzés is megtörtént, abban a reményben, hogy Pető mielőbb leteszi a vizsgáit és beáll komoly ügyvédnek. A jogász ezt megigérte, meg is tartotta s két év múlva már cifra címtábla fityegett az irodája előtt. Pöre az mindjárt akadt. Tudniillik egy borzalmas dolog történt, amire még ki kell terjeszkednem.

MÁJUS ELSEJÉN

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

Uj Idők 1904-5. XI. 31.77.

a nézésük, három-négy év mulva már fekete fátyol lesz az arcukon; két kis zsidóleány, Zakijja és Daulett, a hangjuk, mintha hárfa zendülne; egy szudáni szerecseny, Liíza, haragszik rám s nem is akar békülni.

De az, hogy semmi jókedv köztük, semmi kisleányos csicsergés: még kicsinyek, de már keleti asszony valamennyi, már elaludt bennük a lélek. Mintha szomoruak volnának, pedig csak közönyösek. Már a sorsuk súlyos keze alá alázkodnak, — nem feleség lesz belőlük: majd csak többé-kevésbé kedves holmija valakinek, aki megvásárolja.

A szomoru tanítónő bevallja:

— Igaza van, uram, nincs lelkük szegénykéknek. Csak akkor sírnak, ha megharagusznak, s annak kacagnak, ami édes, vagy csiklandós.

— Nehéz munkája lehet vélük!

— Mintha kis vadállatokat szelidítenék... De azért elég hamar kezesekké lesznek... Legbajosabb az egyszer egy. Számot csak annyit jegyez meg, ahányat a testén össze tud olvasni. A feje egy. keze s lába kettő, és így tovább. Dalolni szeretnek, szeretik a bibliai meséket, de azt szeretik legjobban, ha behozom a tükrömet annak, aki jól viseli magát. Azt irigylik s a tükörért tanulnak meg olvasni.

— És, ugye, örökké idegenek maradnak nékünk?

Mohón felelt rá:

— Idegenek! Van, amit soha meg nem tudok értetni velük.

— Például?

— Például: az önfeláldozás, a hűség... Hidje el, örömmel fáradoznám vélük, ha vagy egyik vagy egyszer az ölembe borulna és panaszkodnék...

Berlina, Galila, Niameth s a többiek is, kiváncsian s mégis olyan üres szemmel csudáltak bennünket, mint ahogy a falra aggatott Stacey- és Morgan-féle képeket csudálták. Dánielt az oroszlánok barlangjában, az irgalmas szamaritánust, Krisztus urunkat a kutnál, amikor inni ád néki az arany kössöntyüs szép szamariabéli asszony...

A sovány tanítónő pedig, éreztem, úgy szeretett volna panaszkodni és mind hervadtabb lett.

Kérdeztem, honnan került ide? Zavartan mondta: Európából.

Aztán láttam, szerette volna, hogy menjek már. Bocsánatot kérve az alkalmatlankodásért, indulni akartam, amikor egy kis benyilóban megpillantottam meghatóan egyszerü fehér ágyát s az ágy mellett, az asztalkán egy arcképet. Díszmagyarban egy férfi, akit ismerek. Akit nagyon jól ismerek.

Hódítóan kedves, sokszivű, lobogó érzésü daliás férfi, tűzbe mennék érte s le tudnám lőni irgalom nélkül mint egy kártékony vadat, mert nincs könnyelmübb, lelkiismeretlenebb asszonybolondító a világon. Anyja kebléről rabolná a bárányt s elhagyja az útszélen, pedig az életet adta volna érette az imént, habozás nélkül. Az ingét veti le érted s képes megfosztani az utolsó falatodtól, hogy valami szeszélyét kielégítse. Tudjuk, hogy vagyonát elverte, feleségétől elvált...

Önkéntelenül kimondtam a nevét.

A sovány tanítónő megragadta a kezemet s keservesen, könyörögve kérdezte magyarul:

— Ismeri?

Nyomban megbánta, hogy elárulta magát. A tisztességes asszony mindig kisleányos pirulásával mentegetőzött: bocsássak meg, ő már leszámolt az élettel, ő...

Összefüggéstelenül beszélt, kapkodott, — egy fényes feketearcu nember szól be az udvarról, mire a kis vadak bepólyálták arcukat s futottak ki a házból, köszönés nélkül. A nyitva maradt kapun áradt be a forróság.

— Dél van, — mondta a tanítónő, — reggelizzen velem!

Zavarban voltam. Nem tudtam, hogy viselkedjem. Mintha, bár önkéntelenül, valami komiszságot követtem volna el. Sárgacsíkos abroszt terített az iskolaszoba rozoga asztalára. Mozdulatain látszott a született urinő, a vendéget szolgáló magyar asszony. Bánatos mosolylyal mondta:

— Így még nem reggelizett, tudom. Nem kap egyebet, csak amit én szoktam. Narancs, egy kis kenyérrel.

Maga hozta be a fehér kenyeret és olyan szép volt a szudáni sárga-piros-fekete szalmából font tálcán az a halom friss narancs, üde zöld narancságak közé rakva. Az egész vityiló teli lett narancsillattal.

Aztán beszélgettünk. Beszélt, beszélt, s én újra és újra hazakerültem. Láttam: a kalásztengeren át, a falu felől közeledik valami égő piros, mintha pipacs bokréta... Bális Jánosnak, a heverésző gulyásnak hozza a délebédet az ő párja, Bális Jánosné... „Szereti kend?... No! hát tán meg is csókolhatna érte kend! Hajnalba dagasztottam, kigyelmednek!...“

Beszélt, de egy árva szóval nem panaszkodott volna. Kérdezni alig mert, lehorgasztott fővel hallgatta, amit arról az emberről beszéltem, aki az ő ura volt. Inkább dicsértem, csupa jót akartam csak mondani róla. Egy darabig hallgatta. Egyszer pedig, halkan így szólt:

— Ön jó ember... De már ne dicsérje tovább. Nincs annál haszontalanabb ember, de én... (sóhajtás volt, nem szó)... én szeretem...

Fejembe futott a vér. Nem tudtam uralkodni magamon s utóbb döbbentem csak meg attól, ami ellenállhatatlanul tört ki ajkamon:

— És maga azért a semmiháziért kínlódik itt! Az a maga keservesen keresett garasait költi!

— Nem! nem! nem igaz! — zokogott a sovány asszonyka. És szinte könyörgött, hogy nem modjam tovább. És mentegette az ő mihaszna urát: — Nem ő érte. A kis fiamért, aki nála van.

— De — —

Szerencsére, megakadt bennem a szó. Micsoda gyilkosságot követtem volna el!

Rémülten sürgette: de: de?!

Mondtam valamit. Sokat beszéltem, hogy ki ne találja mit akartam mondani.

Azt akartam mondani: De, te szerencsétlen te! Hisz az a kis fiu már a múlt télen meghalt! Az a gazember nem írta meg neked, hogy csak küldjed tovább a garasaidat...

Pedig, talán ha megmondtam volna!?... Vajjon, szerencsétlenebb lett volna?!... Hátha akkor is csak azt sóhajtotta volna: „A gazember!... de én... én szeretem...“

Elgondoltam: néhány hónap múlva otthon leszek találkozom azzal az emberrel, és én — — Oh! nyomorúság! én majd szépen kezet fogok vele...

A sovány asszonyka is ezért könyörgött. Megigértette, hogy semmit annak az embernek nem szólok, megigértette, hogy nem leszek hozzá igazságos.

— Istenem! mit ér az igazság!?... Szeretni kell. Bár az is, óh Istenem, mit ér!?...

Az akác alatt, a teve nyakára dölve, aludt a szudáni hajcsár s mellette aludt az igazhitü borbély. Aludt a sakállformáju kuvasz is. Nubiai evezőseim is aludtak a parti fövényben. Olmos forróság a levegőben, forróság párádzik vissza a földből is. Köröskörül az örök nyár ernyedt, halálosan eltikkadt lomhasága.

Otthon: Bális Jánosné ölében pihen az ura, Bális János feje... Bális János szundikál s a menyecske szeliden hajtja a legyet, adta csúnya férgét, az ő párja arcáról... egyszer pedig lopva, óvatosan, nehogy az ember fölébredjen, nehogy összeszidja érte, lehajlik és sebesen megcsókolja azt az embert... „Semmi! csak a legyek!... maradhasson kend, békével!... No! aludjék hát kigyel'med!“

Neogrády Antal

festő

1909-ben Veszprémben kiállítást rendezett műveiből.

vid

Szikl Veszpr

330. l.

L habozó

:

llomás.

falánál, a ládán ülő és kezeivel ide-
ányt a mellé helyezkedett fiatal em-
s szavakkal ostromolja, hogy tőle ~~szerel-~~
~~gadását jelentő~~ az „igen"-t kicsikarja. A
ie és köténye fehér, rövid ujjú ruhade-
szoknyája kék. A ~~fiatal~~ legény ~~[illegible]~~ haja,
nöldöke sötétbarna, kék belésű rövid
pantallója barna. Mindkettejök facsi-
előtérben a földön balra, ~~a leánynak~~
~~ut~~ ~~[illegible]~~ kevér, a melylyel fehér foltosczi-
en pedig a zöld függöny mögött, mely-
yér képezi a diszt, fehér ágy van, mig
mellett kalendárióm lóg. Jelzés alól bal-

42: 51 cm.
XII. 17-diki ajánlatra 1900: XII. 31-én Artaria

v.

Látogatás.

Neogrády Antal

Mária Terézia és a székely asszonyok.

Lapozgatván az én kicsi falum múlt századbeli jegyzőkönyveiben, egy nagyon szép vonást fedeztem föl Mária Teréziáról. Úgy látszik, nemcsak a honfiak lelkesedtek a szép királyasszonyért, hanem a honleányok is. Mert Mária Terézia, koronával a fején sem tudta megtagadni asszonyi voltát s az ő nemének a sorsa iránt különösen érdekkel viseltetett.

A szép királyasszony uralkodása alatt sokszor megesett, hogy falukban és városokban csak az asszonyok, gyermekek és öregek maradtak otthon, a férfiak esztendőkig harczoltak az országért, no meg a szép királynéért. Mikor már-már minden elveszett, elég volt a szép királynénak megjelenni a pozsonyi országgyűlésen s a nemes urak lelkesülten kiáltották: életünket és vérünket királyunkért! Hanem a mig a férfiak vérzettek a hazáért, bizony szomorú napokat éltek otthon az asszonyok, lányok, gyermekek. Nem volt, a ki a földet szántsa, vesse, a füvet lekaszálja. Ámbár a székely asszonyok, ha szükség, megfogják ám az eke szarvát is, a kasza nyelét is. De hiába, az asszonynak nem a szántás, nem a kaszálás a rendeltetése: hanem a háztartás, a gyermek-nevelés; ehez mégis csak jobban ért, mint a szántáshoz.

A nemes szivű királyasszony figyelmét nem kerülte ki, hogy a székelyföldön nagy a nyomorúság. Mint asszony-király azt is tudta, hogy mi a székely asszonyoknak a főfoglalkozásuk. Hát mi volna egyéb a fonásnál meg a szövésnél. Nosza, hivatta az ő íródiákját s mondta neki:

— Hallom, domine, hogy nagy nyomorúságban sínylődnek a székely asszonyok. Bizonyosan felhagytak már a fonással is, szövéssel is, az egyik a testvére, a másik a fia után kesereg. Elhiszem nekik, hogy bajos az életük férfi nélkül. Üljön le kend s irjon az erdélyi guberniumnak, az majd tovább adja az én üzenetemet.

Hogy mit üzent Mária Terézia, azt szépen elmondja az én kicsi falum jegyzőkönyve, mely 1771-ben, deczember hó 13-ik napján kelt vala.

„Adjon Isten minden jót, falusi birák s lakosok! Felhatván felséges királyasszonyunknak eleibe az, hogy ezen mi helységünkben a szövés és fonás egy különös mód az élet táplálására és szükségeire, a megkivántató jóknak a megszerzésére és keresésére, arra nézve akarván ezzel is magával született anyai kegyelmét mi hozzánk megmutatni, javalja, sőt tanácsolja, hogy ezen mi helységünkben is, mint szintén más országaiban is, a férfigyermekeket, mint szintén a leányokat is a fonásra szoktassák, hogy azon idő alatt, midőn hosszak az éczakák, egyéb dolgaiktól is érkeznek, az időt henyéléssel, ide s tova való csavargással és tunyasággal ne töltsék, hanem szorgalmasan, más nemzetek példája szerint, fonjanak. Ha valaki pedig a férfigyermekeket untatná vagy csúfolná, a tisztek megbüntessék vagy pálczával megveressék; ez okért a gazdák is mind magok, mind a férfi-gyermekeket is példaadással ezen hasznos munkára szoktatni el ne mulaszszák".

Hiszen, hogy csúfolták-e, nem-e, a férfi-gyermekeket, arról nem szól a krónika. Ámbár azt hiszem, hogy birák uraimék megcsóválták a fejüket, mikor a falu házán kihirdették a királyasszony rendeletét. De az bizonyos, hogy minden háznál fontak, szőttek férfi- és leánygyermekek, szaporodtak a hófehér végvásznak. Csakhogy most jött a bökkenő: nem elég a fonás, szövés, a vásznat, a fonalat el is kell adni. Az ám, mentek is a székely asszonyok, hol az udvarhelyi, hol a szentgyörgyi, hol meg a marosvásárhelyi országos vásárokra, de a vámosok szörnyű nagy vámot vettek s minden vásárra meg sem engedték, hogy az asszonyok kirakodjanak a piaczra.

Lett erre nagy asszony-ribillió. Mit! A királyasszony parancsolja, hogy fonjanak, szőjjenek s mikor aztán el akarják adni, megakadályozzák! No, megálljatok, irunk levelet a mi királyasszonyunknak, a ki nekünk édes anyánk.

Irtak is az asszonyok s a következő esztendőben már jött is a királyasszony rendelete, mely szól eképen:

„Mostanában vettük — irja Udvarhelyszék táblabirája — a méltóságos királyi gubernium comissióit, melyek szerint hirdettetik kegyelmeteknek, hogy felséges királyi örökös fejedelmi asszonyunk kivánván nekünk híveinek megmaradásunkat, e végre az alább megirt helységekben, szigorú napokon leendő sokadalmakat engedett és parancsolja ő felsége, hogy minden renden lévők azon sokadalmakba kendert, lent és gyapotfonalat is elárulni vihessenek és ottan minden vásárpénz és egyéb fizetés nélkül is eladhassák s árúlhassák."

A rendelet aztán megnevezi a helységeket, a hol, s a napot, a melyen árulni szabad kendert, lent és gyapot-fonalat. Ezek a helységek a következők: Medgyes, Székely-Udvarhely, Sepsi-Szent-György, Kőhalom, Maros-Vásárhely és Szent-Ágota. Felsorolván a rendelet a helységeket és a vásárnapokat, a rendeletet kihirdető táblabiró hozzáteszi: „E sokadalmakra minden renden lévők bátorságosan elmehetnek, illő tehát felséges királyi asszonyunk ezen mi jónkra, megmaradásunkra tett anyai kegyességét hálával köszönnünk s ezen kegyes rendelése által ő felségének, a len, kender és gyapotmívelésben nagyobb szorgalmatossággal lennünk".

Ime, így viselte szivén az asszonyok sorsát a szép Mária Terézia.

Téli estéken a fonókban még ma is mesélnek az öreg asszonyok Mária Teréziáról, a jóságos szivű királyasszonyról, a ki olyan erős pártját fogta a székely asszonyoknak.

Benedek Elek.

Nesgrády Antal

Kiáll. érem

Közlezrkiáll

1267. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

kérjük, sziveskedjék 4.- koronányi

uttatni, mely összeg vétele után a

ló czimü müvet haladéktalanul elszál-

sét várva, maradunk

teljes tisztelettel

Kunossy, Szilágyi & Társa

Neogrády Antal

wód

Mijskerův

79. l.

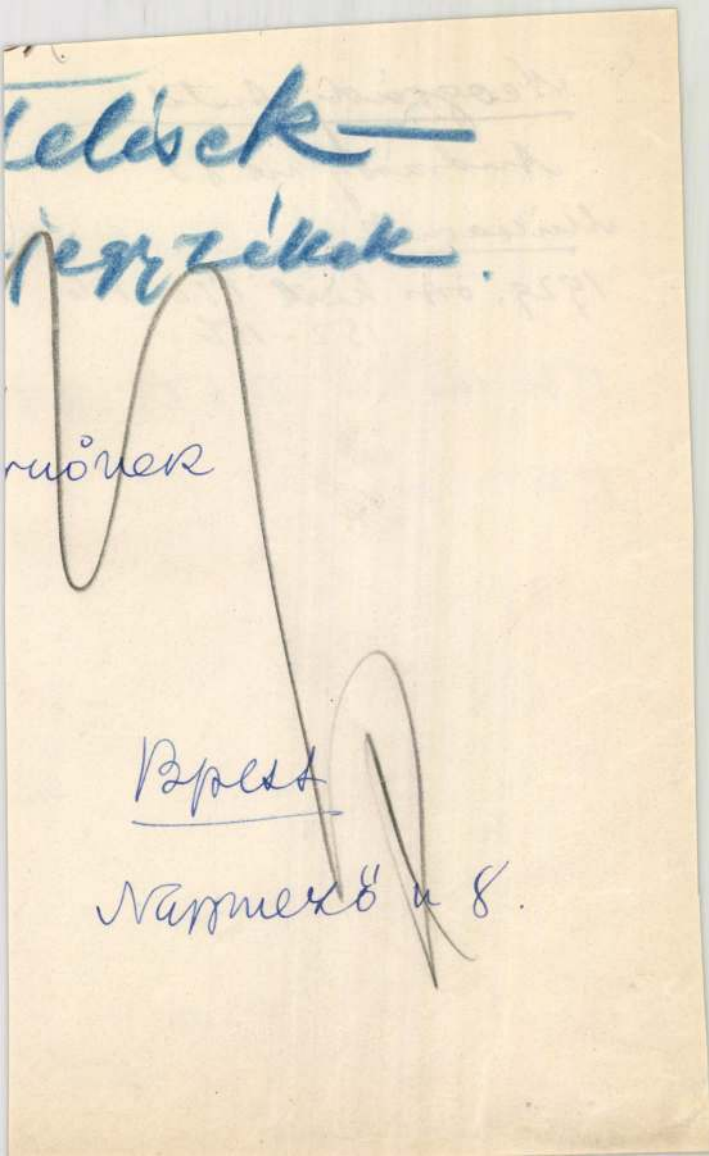

Neogrády Antal

Andrássy ut 83

Múcsarnok

1929. őszi kiáll. 142–146, 152–156.

1930. tav. kiáll. XI. t. 53, 54, 55

1930/31. jub. kiáll. 481, 561, 562, 575, 581.

Neogrády Antal

M. Képrőm. Egyes tagja

KMTÁRS müvesoptok

1931 feb márc kiáll.

III. 40, XII. 10.

1931. tav. tárl. 106.

1931. őszi tárl. XII. 119, 122, 124, 174.

1931/32. téli kiáll. 204, 392.

1932. febr.-márc. kiáll. 261

MAPE-tag

1932. tav. tárl. 111, 345, 349

1932. őszi tárl. III. 30, 43

1932/33. téli kiáll. 321, 685.

1933. nemz. képrem. kiáll. 460.

Neogrády Antal festő

Clasz fasor 33. Műcsarnok

x

1934. téli kiáll. 396, 404.
1934. nemz. képzm. kiáll. 405.

La Tène - Korbeli Kardok IV. 1, 2,

Neogrády Antal

XXI. aukció
A Gyűjtő 1915. 83. l.

1379. NEOGRÁDY ANTAL: Akt.
Ceruzarajz 10

Wyérbátor, ref.

24, 25,

Neogrády Antal

XXIV. aukció

A Gyűjtő 1915. 174. l.

NEOGRÁDY ANTAL:

94. —: Virágos udvar, akvarell. . 70

95. —: Parászt udvar, akvarell, 39×30 70

PANNONHALMA

könyvtár

Képe VI 1863, 112 l.

Neogrády Antal

Kunszery Gyula:

Kis Katalin (Vig-
nihác) Magyar Nem-
zet 1946. jun. 2.

E darab dis-
letét fenti
tervezte.

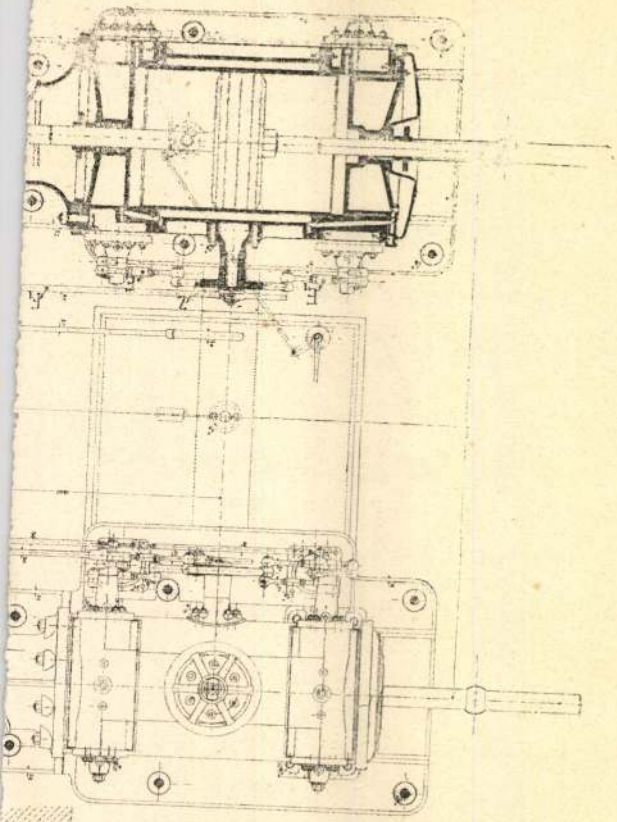

Neograd, Antal

Thieme Becker

XXV. 388. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Neogrády Antal
festő

l.

Dornyay Veszprém
23. l.

Házi hangverseny.

A Magyar Lányok számára rajzolta *Neogrády Antal.*

Lili.

Irta: BENEDEK ELEK.

Ne képzeljétek Lilit a neve után nádszál termetű, fürge, pajzán leánynak. Bár egyszer láttam Lilit, azt hiszem, az ő ajka sohasem nyílik csengő nevetésre, nem szaladgál játszi kedvvel erdőn, mezőn, kergetvén a pillangókat. Lili sohasem szaladt pillangók után, Lili, a kedves, szép nevű Lili — nyomorék.

Forgatván kis naplókönyvemet, a sok ismerős nevek közt mintha búsan húzódnék meg ez a név: Lili. Mintha a holt betűk megelevenednének, hallani vélem Lili szomorú, kérő hangját: sejtem a szándékát, bácsi. Irni akar rólam, ó ugyan mit irhat? Nincs más ismerőse, kedvesebb, rokonszenvesebb?

Felelem én: nincs, Lili, nincs.

Pedig könyvecském tele van nevekkel. Öregek, ifjak neve. Köztük egy sereg növendék fiú és lány, a kikről én mind tudok valami történetet s im, hiába, Lili! te rólad irok először.

A vasuton ismerkedtem meg Lilivel. Ott láttam először és utoljára talán. A keleti pályaudvarban már másodikat csöngettek az én vonatomnak, mely indulóban volt Erdélybe. Nem volt időm nézni, vizsgálni, melyik kocsiban ül sok utas, melyikben nem, vaktában benyitottam egybe. Nem volt ott senki egy kis lányon kivül. Ott ült egyedül, meghúzódott a sarokba s félve tekintett föl, mint egy üldözött galamb. Kiolvastam szeméből az aggodalmat: jaj, Istenem, vajjon nem haragszik-e rám ez az ür, hogy miattam nem utazhatik egyedül? Aztán hirtelen beledugta a fejét egy képes könyvbe s úgy tett, mintha olvasna nagy figyelemmel, de én jól láttam, hogy csak nézi a könyvet, nem olvas. A kalauz harsány hangon kiáltott: me—het! s a vonat tüszkölve, dohogva indult ki abból a rengeteg nagy üvegfedeles házból, mely ragyogott a villamos lámpák fényében. Mert este volt. Csak akkor döbbentem meg, mikor a vonat elindult: nini, ez a szegény kis leány egyedül utazik éjnek idején! Csak most tünt fel, hogy az indulás előtt nem bucsúzott senkitől, talán nem is kisérték ki a vonathoz . . .

Nem állottam meg, hogy meg ne szólítsam.

— Kisasszonykám, elrontja a szemét. Nem jó a vasuton olvasni, főként este nem.

Fölemelte a fejét, rám nézett s mosolyogva mondta:

— Köszönöm, önnek igaza van.

Letette a könyvet.

Első tekintetre nem néztem többnek tíz évesnél, de a feleletéből, a hangjából láttam mindjárt, hogy ez a kicsi, vézna lányka lehet már tizennégy éves. Talán tizenöt is. A feje mintha nagyobb lett volna a rendesnél s im, a mint jobban szemügyre vettem, az arcza szinte öreges. Olyan komoly s olyan bánatos. Szép, nagy fekete szemében mintha könny csillogna mindig.

— Talán csak egy pár állomást utazik? kérdeztem én.

Felelt a lányka szomorú mosolylyal:

— Abból gondolja, úgy-e, hogy egyedül utazom? Erdélybe megyek, Kőhalomra.

— Ilyen hosszú útra! És eleresztették egyedül!

— Istenem, egyedül! Én nem ismerem az egyedülvalóságot. Ha van könyvem: olvasok és mindjárt nem vagyok egyedül. Ha nincs velem könyv: gondolkozom s akkor sem vagyok egyedül.

— Az édes apját bizonyosan elfoglalja a hivatala, édes anyját meg a háztartás gondja . . .

Kicsordult a könny a kis lány szeméből s mondta elérzékenyülten:

— Az édes apám künt fekszik a temetőben, ott az édes anyám is!

— Ó, Istenem! Apátlan, anyátlan árva!

— Még testvérem sincs. Volt egy fiútestvérem. Szép, kedves, jó fiú volt. Mindig első az osztályban. Akkor halt meg, mikor az érettségire készült. Istenem! mennyit tanult szegény. Aztán egyszerre csak elkezdett köhögni. Elhervadt, mint egy virág. Én azt tartom ma is, hogy a bátyám halála vitte sírba az édes anyámat is, az édes apámat is . . .

— Bocsásson meg, kisasszony, kis lánykának néztem, be sem mutattam magamat.

Megmondtam a nevemet. Ő is a magáét.

— Az én nevem Korondi Lili.

— Be szép név!

— Úgy-e? Nagyon is szép egy csúnya, púpos lánynak.

Szinte jó kedvvel mondotta ezt.

— De kisasszony, higyje meg, hogy én észre sem vettem . . . A szem a lélek tükre, kisasszony, s én látom az ön nemes, jó lelkét. Ez önt oly széppé teszi!

— Köszönöm, köszönöm, — hebegte Lili egy kissé zavartan, — ön olyan jó. Igazán nem vagyok szokva a szép szavakhoz.

— És rokonai nincsenek?

— Van itt Budapesten egy nagynéném. A

Neogrády Antal

A müvész akvarelljeit dicséri a Képzőmüvészet c. rovat beszámolója, mely a Nemzeti Szalonban -október 15.-én-megnyitott kiállitásról ir.

Otthon, Bp. 1895. október hó. 1.
9o. lap

Neogrády Antal

"Vadászaton" c. festményét bemutatja a lap a Nemzeti Szalon kiállitásáról.
Repr.

Otthon, Bp. 1894. november hó
152. lap

Neogrády Antal

"Óriási léptekkel halad előre, már kész virtuóz a miniatür festés terén.."-irja Szalay Emil: "A téli tárlat" c. beszámolójában.

Otthon, Bp. 1893. december hó
I. évf. 3. sz. 259-264. lap

Neogrády Antal

A müvész tájképeit, -melyek a kiállitáson szerepelnek- Csillag Máté: "A Nemzeti Szalon téli tárlata" c. beszámolójában megdicséri.

Képes Családi Lapok, Bp. 1901 dec. 22.
XXIII. évf. 51. sz. 815. lap

Neogrády Antal

A Magyar Könyvtár Petőfi kiadása a müvész és Telegdy László müvésztársa képeivel jelenik meg, közli az "Irodalom" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1901. juni. 8.
XXIII. évf. 23. sz. 368. lap

M.D.K.

Neogrády

"A haladás egyes fiatal festők képeiben bámulatos.."-irja Murányi Iván: "Téli Tárlat" c. beszámolójában a müvész munkáiról.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895. év. 17. évf. a kötet végéhez csatolt melléklet a 848. lap után.

M.D.K.

Neogrády Antal

"Bizalmas közlések", "Téli est" c. "jó hangulatu képeit" dicséri kritikájában Rippl Rónai János: Tavaszi Kiállitás cimmel.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895. május 26.
17. évf. 22. sz. 351. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Neogrády

A Nemzeti Szalonban kiállitó müvészek között sorolja fel a lap a müvészt "A képtárlatokról" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. dec. 11.
26. évf. 50. sz.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Neogrády Antal

Mikszáth Kálmán: "Szent Péter esernyője" c. müvét illusztrálta.
Irodalom c. rovat közleménye.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. jan. 26.
18. évf. 4. sz. 63. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Neogrády Antal

Bársony István: "Csend" c. természetleirások és vadászkalandok. Ezekhez készitett a müvész illusztrációkat.

Irodalom c. rovat hiradása.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. jan. 12.
18. évf. 2. sz. 321. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Neogrády Antal

"Az idén is a legkitünőbbek közül való", -irja Romhányi Sándor: "Mükiállitások" cimmel a Szalonban rendezett tárlaton szereplő müveiről.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. dec. 17.
XV. évf. 51. sz. 811-813. lap

Neogrády Antal

wód

Vayertörtill

10 l

Neogrády Antal

festő

l.

Ezredéves kiáll

VI. csop. III. kötet

72. l.

5

LUX KÁLMÁN:
Újabb kutatások középkori építőművé

Neogrády Antal

Művészi Ipar

1891. 71. l.

pire Romaine. Bibl. des Ecoles d'Athènes et de Rome. Paris, 1910, pp. 6—75.

[23] Il beato Gazotto Agostino, già vescovo di Zagabria e poi di Lucera, nacque a Trau verso il 1260. Nel 1278 entrò nell'ordine dei domenicani e insegnò nell'università di Parigi. Venne la prima volta in Ungheria nel 1299 al seguito dal cardinale Nicola Boccassini legato pontificio, e quando nell'autunno del 1303 Boccassini venne eletto papa col nome di Benedetto XI, il Gazotto in quello stesso anno venne nominato vescovo di Zagabria. Quando Gazotto venne in Ungheria spiegò una grande attività per far salire sul trono Carlo Roberto e poi per consolidarvelo. Ma i signori croati non vedevano di buon occhio questa attività di Gazotto, tanto che lui, annoiato dalle continue discordie, nel 1320 se ne andò alla corte di Giovanni XXII in Avignone. Qui per la sua erudizione e per la sua vita divota venne in grande considerazione, tanto che il papa richiese la sua opinione — rimastaci nel codice latino 3740 della Biblioteca Vaticana — sulla disputa letteraria sorta nel 1322 tra i minori, intorno alla essenza della perfetta povertà. In quello stesso anno Giovanni XXII lo trasferì alla sede vescovile di Lucera nell'Italia meridionale, ma il 3 agosto dell'anno seguente morì in odore di santità. Nel medio evo Gazotto venne onorato come un santo. Per la santità della sua vita Innocenzo XII il 17 luglio 1700, giusto nell'anno in cui venne dipinto il Collegio di Bologna, lo beatificò e la Chiesa cattolica fissò la sua festa il 3 agosto. Tommaso da Modena dipinse Gazotto fra i santi domenicani nella sala capitolare dell'ordine domenicano in Treviso, mentre scrive su un pulpito coperto di grandi in-folio e con la mitra vescovile in testa, v. Berthier : Le chapître de San Niccolò de Trevise. Peintures de Tommaso da Modena. Rome 1912. All'infuori di piccole incisioni, non si conoscono altre rappresentazioni prima degli affreschi del Pizzoli. Scrisse per il primo la biografia di Gazotto GIOVANNI MRNAVIC TOMKO vescovo bosniaco, biografia che appare stampata per la prima volta nell'opera del Ferrari : De rebus Ungaricæ provinciæ ordinis predicatorum 1637.

[24] Gli affreschi di stemmi erano un ramo modesto, speciale, ma interessante della pittura bolognese dei secoli XVI, XVII e XVIII. L'Archiginnasio, l'antico edificio universitario, è un vero deposito di stemmi, dipinti per ricordare i più importanti studenti stranieri. Ne sono pieni il portico del cortile e la scala. Fra essi troviamo diversi stemmi ungheresi. La rivista bolognese l'Archiginnasio, ne pubblicò una parte nel 1911.

Neogrády Antal

Apr. 10. Szombat

Művészi Ipar

1892 49. l.

Apr. 9. Péntek

Apr. 8. Csütörtök

Apr. 7. Szerda

Szentpétery Sámuel pelsőczi lelkésznek és gömöri esperesnek († 1906) könyvtárát (a *György* Aladár által szerkesztett «Magyar-

(*Ráth* György fedezte föl. Kvsz. 1884. 119. l.) Ez adatok szerint tehát Vinczétől nemcsak 24 magyar nyomtatvány ismeretes (138. l.), hanem 27 !

22. Az 1593-iki legrégibb debr. kalendáriomról azt mondja Csűrös, (316–7 l.), hogy az «a magyar nyelven megjelentek között *ötödik*, a Magyarországon nyomottak között a *harmadik*.» Nagy tévedés! mert e naptár a magyar nyelven megjelentek közt a 22-*ik* (és nem ötödik!) a Magyarországon nyomottak között pedig a 12-*ik* (és nem harmadik!). Csűrösnek nincs tudomása a következő 17 magyar nyelvű naptárról: 1. 1562. Bécs. (Kvsz. 1892—3. 217. l.) 2. 1572. Bécs. (RMK. I. 90.) 3. 1573. Bécs. (RMK. I. 93.) 4. 1576... (Kvsz. 1881. 179. l.) 5. 1580. Bécs. (Kvsz. 1892–3. 220. l.) 6. 1581. Bártfa. (Kvsz. 1878. 265. l.) 7. 1583. Szeben. (Kvsz. 1879. 60–61. l.) 8. 1583. Bécs. (Kvsz. 1892–3. 220. l.) 9. 1583. Bártfa. (RMK. I. 201.) 10. 1584. Nagyszombat. (RMK. I. 210. Kvsz. 1899. 279. l.) 11. 1584. Németujvár. (Kvsz. 1892—3. 221. l.) 12. 1585. Várad. (Kalauz az orsz. magy. iparművészeti múz. részéről rend. könyvkiállításhoz.) Bpest. 1882. 140. l. Havas: Magyar Földr. Könyvtár. Bpest. 1893. 440. l.) 13. 1589. Szeben. (id. Kalauz. 143. l. Havas: Földr. Ktár. 440. l.)

Neogrády Antal

l.

Művészi Ipar

1893. 129-l.

Die Flucht nach Aegypten. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 35. *B. Murillo:* Egyptomba menekvés.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 35. *B. Murillo:* Egyptomba menekvés. — 1873: XIV. 33. *B. Murillo:* Die Flucht nach Aegypten. — 1876, 1878, 1879: XVI. 692. *B. Murillo:* Az Egyptomba futás. — 1881: 756. *B. E. Murillo:* Menekülés Egyptomba. — 1888: XXII. 775. *B. E. Murillo:* Szent család menekülése Egyptomba. — 1896, 1897: XXII. 775. *B. E. Murillo:* Jézussal szülei Egyptomba futnak. — 1897: XXII. 775. *B. E. Murillo:* Die Flucht nach Egypten. — 1898: XXII. 775. *B. E. Murillo:* La fuite en Egypte. — 1901, 1904: XXII. 775. *B. E. Murillo:* Jézussal szülei Egyptomba futnak.

Nógrádi Antal

akvarellje után

repr. Munkácsy

Honfoglalás c. képe

Szilágyi S. A magyar

nemzet tör. 118. l.

Neogrády Antal

wód

Steinhofer

II. 80 l.

Neogrády Antal

l.

Művész-Élet

1932. nov. 15—

10. l.

14. l.

Éleskova: 26 iv körüli.

Neogrády Antal

l.

Kremszéplit

95. l.

1387. Flamand mester.
A XVI. századból.
Szt. Borbála.

Térdig és kissé balra
jában, melylyel piros palástját fo
dicsfény veszi körül, hajának fürt
éke meg karkötői gyöngyfüzérből va
mek. Bő ujju kivágott ruháját dere
sonló futja körül a bal ujját is.
gyöngyök varrvák fel. Balra állati

Réz, méretei 25:17.5 cm.
Vétetett Schmidt Marneff
Elszámoltatott 1898: V. 2
Az elszámolás elfogadtott
(464/901.)

térdig
l. barna

904: IV. 26.

373 - 901

Neogrády Antal

Lásd

Ráth György – Györgyi Kálmán

Az iparmúvészet

1895-ben. Bp.

1896. 102. l

Neogrady Antal

d

Rath Görz 1896

165. l

8. sz. Vázl

Gy[illegible]% fhd.gy. részletes

Mérte: 1:400

gy. tűz

a.v. --

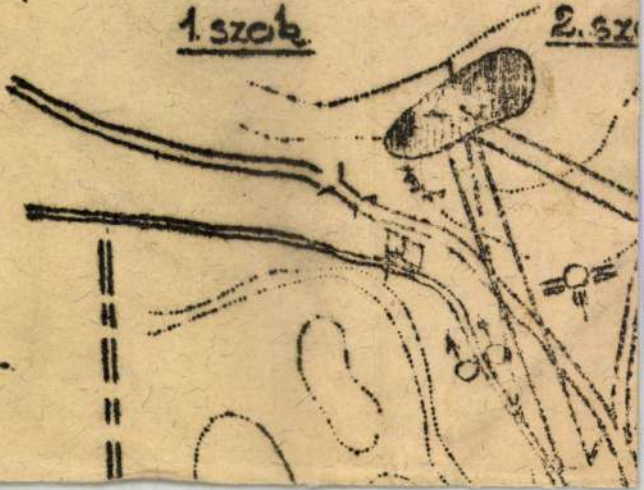

1906. év. 1-52 szám, hiányt ~~18.~~ nincs! Teljes!

1. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JANUÁR 7.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A *«Világkrónika»*-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

TÉLI DÉLUTÁN. Neogrády Antal rajza.

1906.

Uj évszámot irunk, a «Vasárnapi Ujság» is uj évfolyamot kezd; immár az ötvenharmadikat. Ötvenhárom év sok idő egy ujság életében; kevés éri meg. Még több idő az ember életében. De egy nemzetnek az életében — úgy szokták mondani — a félszázad igen rövid idő.

A most elmult félszázadra ez a mondás épen nem talál. Máskor két-három század alatt se szokott annyit haladni a világ, mint a mennyit az utolsó félszázad alatt haladt. Ugyszólván gyökeresen, alapjaiban alakult át az egész élet. Átalakult pedig nemcsak külső viszonyaiban, hanem belső lényegére nézve is; az embereknek gondolkodása, lelki világa, az életről való felfogása is megváltozott. Azok, a kik átélték ezt a korszakot, alig vették észre ezt a nagy változást, mert hiszen benne éltek, és nem egyik napról a másikra ment végbe, hanem megvolt benne a folytonosság. A faggyú gyertya pislogó fénye után nem mindjárt az Auer égő szemkápráztató világossága következett, hanem közbül esett a paraffin gyertya, a moderált olajlámpa, a gáz, a petroleum és a villamos izzó körte. De a történetiró konstatálni fogja ezt a nagy változást, melynél nagyobbat ily rövid idő alatt sohase élt még át az emberiség.

S talán egyik leghathatósabb eszköze az átalakulásnak a hiriap volt. A hirlap, melynek olvasása még keveseknek képezte életszükségletét félszázad előtt, de a mely ma olyanná vált a lelki világunkban, mint étkezéseinkben a mindennapi kenyér.

A mindennap megjelenő ujság átalakította egész lelki életünket. Javított is rajta, de rontott is. Rontó hatása sokban érezhető. Az emberek nagy részét el- és leszoktatta az önálló gondolkodástól, a kik úgy találják, hogy sokkal kényelmesebb általvenni minden nagy és kicsi kérdés felől a lapoknak mindennap megnyilatkozó kész nézeteit. A jó könyvek olvasásától is sokat elvont. Ezáltal pedig sekélyebb lett a müveltség, mert az, a ki hevenyészve kénytelen megirni czikkét alig egy-két óra lefolyása alatt, nem irhat oly alaposan, mint a könyv irója, a kinek hónapok állanak rendelkezésre. Szinte azt kell mondani, hogy a társas élet szépségét és kellemeit is megrontották a lapok. Azelőtt az élet egyik legkellemesebb fűszerét képezte a müvelt emberekkel folytatott eszmecsere. Sokrates joggal mondja ezt a lét legnagyobb gyönyörűségének. Ma megszokta az ember, hogy ujságban, hivatott emberek jobban és nagyobb tájékozottsággal világítják meg számára a kérdéseket, mint a hogy azt barátai társaságában hallhatná. Sőt épen ezen az okon talán magának a barátságnak a bensősége és melege is sokat szenvedett.

De bizonyos másreszt az is, hogy az ujságok valóságos áldásává lettek a világnak. Nem akarjuk részletezni jó hatásukat, csupán egyre, a legnagyobbak egyikére mutatunk reá. Arra, hogy általánossá tették a müveltséget, s bevitték azt a legszegényebb osztályok széles köreibe is.

És talán ép ez az a pont, melyben a mi korunk kulturája minden eddig létezett kulturától különbözik, és ez fogja számára biztosítani azt, hogy nem fog elmúlni nyomtalanúl.

A régi nagy kulturák úgy hanyatlottak el, hogy emlékezetöket is a romok közül kellett kiásnia az utókornak. A régi asszyr müveltségről csak a legújabb korban szereztünk alaposabb tudomást. Az egyiptomiak kulturájának maradványait csak most betűzik le a pyramisok és kőbe vájt sirok falairól. A görögöknek nagy böl-cseszeti tudása úgy kiveszett az emberiség emlékezetéből, hogy a humanistáknak kellett azt kivájniok egyes megmaradt könyvek lapjairól, a görög nagy mathematikai tudomány pedig úgy elveszett, hogy az általa megoldott feladatok egy része számunkra ma is titok. S elveszett nemcsak az elvont tudomány, hanem elvesztek a mindennapi életre vonatkozó ismeretek is. El se tudjuk képzelni, — többek között, — hogy micsoda gépekkel dolgozhattak azok az emberek, a kik Mykéne falait emelték, sok száz mázsás köveket rakván egymás fölé.

Elmúltak pedig ezek a kulturák azon az okon, mert csak nehány kiváltságosnak voltak a tulajdonai, s nem hatották át a nép nagy rétegeit. Plátó felséges tanitásairól talán száz kortárs tudott, a többiekhez nem hatott el azoknak ismerete.

A mi kulturánknak abban áll a nagy előnye, hogy általános. Elhat a legtávolabb eső falvakig is.

Ezt pedig az ujságok hozzák létre.

Egyik legbecsesebb eszköze korunknak az ujság, — de a legkártékonyabbá is válhatik.

Vizsgálja meg az ő lelkét kiki, mielőtt ujságirásra adja magát! S ha nincs szivében bátorság megmondani az igazat, ha nem lakik benne szeretet minden nagy dolog iránt, ha nem tud lelkesedni mindenért, a mi szép, és nem kelt lelkében érdeklődést minden új igazság, akkor hagyja érintetlenül a tollat!

Mi magunk igyekezni fogunk ily szellemben irni ezt a lapot, szerény tehetséggel, de teljes igyekezettel. Ily elhatározással kezdjük meg az új évfolyamot! *H. P.*

KETTŐNKRŐL.

I.

A sötét rengetegbe, te sugárt, fényt hozol
És nyájas meleget;
Visszaadod lelkemnek mindazt, miről hivém,
Hogy régen elveszett.

Hitet, bizalmat adsz majd s meggyőzöl arról is,
Hogy van még tisztaság —
S ha ritkán is, de mégis akad elvétve még
Egy-egy fehér virág . . .

II.

Tavaszi verőfény, bimbópattanás vagy,
Rózsaszínű álom, —
Nem illesz te hozzám, nem lehetsz te soha
Az én édes párom!

Ki merne borítni bús, fekete fátyolt
A nyiló virágra? —
Hogy mernélek téged én magammal vinni
Őszülő világba'? . . .

III.

Ki is nevethetsz bátran,
Nevetséges vagyok!
A legnevetségesebbek
Ezek a kis dalok:

Melyek te rólad szólnak,
Szerelmet zengenek
S beszélnek úgy tehozzád,
A hogy én nem merek.

Ezek nem olyan gyávák,
A minő én vagyok —
De nem is fáj úgy nékik,
Ha őket kaczagod . . .

IV.

Énnekem a te csókodban
Nem lesz részem —
Le is mondtam én már arról
Régesrégen.

Csak úgy néha, mint villám az
Éjszakába —
Fel-felvillan pillanatra
Lelkem vágya.

De kioltja a józan ész
Ezt a vágyat —
És megbénit minden hozzád
Szálló szárnyat.

És míg beszél az őszömről,
A telemről,
Gondolkozni sem merek a
Szerelemről . . .

V.

Boldog szerelemből van kiábrándulás;
Ráunhatunk arra, a ki szeretett,
De mindig szeretjük, halálunk napjáig
Azt, a kiért szivünk csakis szenvedett.

Csókok mámorára zord fagy következhet,
Gyűlölet is támad szilaj szerelemből —
De abból az egyből ki nem ábrándulhatsz,
A kiért szenvedtél s könny hullt a szemedből.

Vértesy Gyula.

ASSZONYOK.

A hogy én egyik szememmel látom,
De nem esnék meg e szép világon
Sok szomorú és csúf dolog,
Ha nem volnának itt csupa vágyból,
Hiúságból és csapodárságból
Alkotott — lepke-asszonyok.

De a hogy másik szememmel látom,
Hej, biz megesnék e szép világon
Még több szomorú, csúf dolog:
Ha nem volnának csupa türésből,
Egyszerüségből s hitből, hűségből
Alkotott — mártir-asszonyok.

Lampérth Géza.

VIRÁGÉNEK.

Kis levélkét irtál
S úgy-e, sokat sirtál,
A mig irtad, kedvesem?
Nem lehet egyébbel:
Csak lelkünk könnyével
Irni ilyen melegen.

Mentegetve irod:
Festeni nem birod,
Mik szived érzései.
. . . Kis bohóm te, — hűbben,
Édes-gyönyörűbben
Lehet-e azt festeni?

Lampérth Géza.

A «TÖKÉLETES KÖNYV».

(Levél a szerkesztőséghez.)

Hogy miért nem irok e héten a «Vasárnapi Ujság»-nak?

Mily kérdés ez tőletek? Hiszen inkább azt kellene indokolnom, ha irnék, hogy miért irok, mint hogy miért nem irok.

Hanem ennek is okát tudom adni. Az ok abban van, hogy én most, a mint már tudjátok, a Jókai életrajzán dolgozom. Együtt élek az öreggel, együtt mendegélek vele a bölcsőtől a koporsójáig, Pápáról Kecskemétre, innen Komáromba, vele élem a forradalmat, a Bach-szisztemát, vele obstruálok a balközépről a dibdáb mamelukok ellen. Az az, hogy ez még a mult héten volt, — azóta már a 80-as években vagyunk és épen most adtuk el a Stáczió-utczai házunkat 38 ezer forintért a fővárosnak, hát most van pénzünk. De nem ez az oka, hogy nem irok.

8653.

Ratkolehota.

A községbeli templom.

A hegyes vidék előterében látjuk a kettős kereszttel ékesitett községi templomot, melynek ajtaja fölött szobor képez diszt és a melynek felső részébe fedett lépcsőn juthatni fel. Előtte balra fordult öreg asszony áll botjára támaszkodva. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: Neogrády A.

Aquarell, mér. 28.6:48.2 cm.

Szn. 58-905
329-905-2

8652.

Csábrág.

A vár látképe.

Szemközt látjuk a Lytva vára elnevezés alatt is ismeretes eród romjait és a várhegy tövében folyó Litava patak medréből itt-ott sziklakövek emelkednek ki. Az égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alól jobbra: Neogrády A.

Aquarell, mér. 49.6:61 cm.

Szn. 57-905
329-905-1

11005.

Neogrády Antal:

Mellig, kissé jobbra fordul. Oldalt elválasztott haja rövid, barkója kicsiny, bajusza hosszú, arcza pedig beretvalt. Öltözete: álló gallérú ing, csomóra kötött nyakkendő, magas mellény és kettős elejü kabát. Jelzése balról: Neogrády A.

Czeruzarajz, mér. 23:15.5 cm.

Miskolcz. T. 8197.

A városháztér.

A városházteret a törvényszéki épülettel feltüntető e látkép előterében balra a hirdető tábla és csoportlámpa közelében két kofa árulja holmiját, mig az utat járókelők élénkitik.

Tusrajz Neogrády A-tól, már. 14.8: 18.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 225 l.

Sz.n. 1193-902
379-902-1212.

Miskolcz. T. 8196.

Az avasi templom.

Fölül balra az Avason lévő templomot erkélyes tornyával és jobbra ugyanezen templom oldalbejáratát, alól pedig a református gymnasiumot a mögötte lévő templommal az Avas felől felvéve szemléljük. Jelzése a felső látkép jobbsarkán alól: N.A.

Tusrajz Neogrády A.-tól, nér. 10.3:8.8, 9.8:10.6 és 17.9:9.4 cm. Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 223 l.

Sz.n. 1192-902
379-902-1211.

Miskolcz. T. 8195.

Látképe.

Az Avasról felvett város épületei közül főleg a templomok válnak ki és hátterében hegyek hullámzanak.

Tusrajz Neogrády A-tól, mér. 12: 23.8 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 217 l.

Sz. n. 1191-902.
379-902-~~1888~~ 1209.

Nyustya-Likér. T. 8194.

A gyártelep.

Az előtérben a Rimamurány-Salgótarjáni vasmü részvénytársaság gyártelepét szemlélhetjük a felette uralkodó két óriási kéménynyel, a háttérben pedig hegyek váltakoznak. Jelzése alól jobbra: N A.

Tusrajz Neogrády A-tól, mér. 26.1: 19.6 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 171 l.

Sz.n. 1190-902
379-902-1190.

Diós-Győr. T. 8187.

A vizivár.

A Szinva patak völgyében fekvő alacsony halmon látjuk Mátyás király kastélyának romjait mind a négy sarkán toronnyal. Jelzése alól jobbra: N A.

Tusrajz Neogrády A-tól, már. 19.7: 27.6 cm.
Osztr. Mágy. Monarchia XV. 141 l.

Sz. n. 1183-902
379-902-1000.

Csetnek. T. 8193.

Az evangélikus templom.

Fölül a csucsives evangélikus templomot a közelében lévő házakkal láthatjuk, mig alól e templom faragványos szószéke szemlélhető oldalt a tizenkét apostollal, elején pedig képekkel és szobrokkal. Jelzése alól jobbra: Neogrády A.

Tusrajz, mér. 11: 12.7 és 26: 19.5 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 161 l.

Sz.n. 1189-902
379-902-1185.

Rimaszombat. T. 8188.

Látképe.

A háttérbeli hegyeken innen elterülő Rima völgyében fekszik a város négyszögü piaczán palotaszerü épületekkel, a melyek fölött három templom és torny~~a~~ik uralkod~~nak~~, mig az előtérben vasuti vonat halad balfelé, a hol a magánosan álló fánál a jelzés: N A.

Tusrajz Neogrády Antaltól, mér. 14.3: 26.2 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 143 l.

Sz. n. 1134-902
379-902-1175.

Balogvár. T. 8189.

A kastély.

A háttérben látjuk a park közepén fekvő emeletes kastélyt, a mely a hajdani vár helyén épült és jelenleg a Kóburg herczegek tulajdonát képezi, az előtérben pedig a tó túlsó partján gatyás paraszt kaszál. Jelzése
alól jobbra: N A.

Gouache Neogrády - A-tól, mér. 19.7: 26 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 147 l.

Sz.n. 1185-902
379-902-1177.

Pelsőcz. T. 8190.

Látképe.

A középtérbeli hegyek tövében fekszik a város, a háttért hegyek képezik, az előtérben pedig balról vasuti vonat közeledik és jobbról a Horkai czellulóze gyár épületei képeznek csoportot. Jelzése alól balra: N A.

Gouache Neogrády A-tól, mér. 20: 29.1 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 149 l.

Sz. n. 1186-902
379-902-1178.

Kraszna-Horka. T. 8192.

A vár udvara.

Az emeletre vezető lépcső ajtaja éppugy, mint az emeleten lévő korlát vert vasmunka rácsszerüen keresztülvive. A tornácz bolthajtásos pilléreken nyugszik. Jelzése alól balra: N A.

Gouache Neogrády A-tól, mér. 29: 20 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 159 l.

Sz. n. 1188-902
379-902-1184.

Rozsnyó. T. 8191.

A Főtér.

A háttérbeli Pozsalló vagy Ökörhegy előtt elterülő sikon fekszik a város, a melynek főpiaczát, a hol három templom és egy Mária szobor köti le figyelmünket, kocsi, vásárló közönség és beszélgető meg álló alak élénkiti. Jelzése
alól jobbra: N A.

Tusrajz Neogrády A-tól, mér. 20.6: 34.1 cm.
Osztr. Magy. Monarchia XVIII. 155 l.

Sz.n. 1187-902
379-902-1182.

III 1848 Graf

Az udvaron, a hol tehén heveredett a földre,

17. Neogrády Antal.

Sz. Galsán 1861. junius 8-án. ~~Jelenleg az országos mintarajziskola tanára.)~~

Részlet a major udvarából.

Balról zsindelylyel fedett kerités, szemközt szalmafedelű pajta ~~köti le figyelmünket.~~ a sarokban, a sertés-ól előtt, meszes-láda ~~van~~ és a kerítésnél kibomlott zsúp ~~[illegible] támasztottak. Az udvaron tehén heveredett a földre.~~ Az ólnál ~~leány kötözgeti, lehajolva a garmadából kiszedett galyakat.~~ Fejét fehér kendővel kötötte be, réklije szürke, kötényé kék, szoknyája rózsaszinű. A pajta ajtajában ~~másik~~ leány nyalábolja fel a szalmát. ~~Ingének újja hosszú s szoknyája piros.~~ A háttérben, a fákon túl, ház teteje bontakozik ki. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: »*Neogrády.*«

köti le figyelmünket.

egy lehajolt leány, a ki piros szoknyás

Több

; kötözgeti a garmadából kiszedett galyakat

Aquarell, ~~papiros,~~ méretei 50 : 74 cm.

1893: III. 201. — 1894: III. 29. — 1895: III. 17. — 1896: III. 17. — 1897: III. 17. — 1898: III. 17.

~~Vétetett 1892-ben. — Ltsza 419 a)~~

769

-- Uj lelt.sz. 419 a).-- 1905. átvételi jegyzék 201.-- Száma az Orsz. Képtár sz.njában 1848.-- Vétetett az 1893. január 4-iki 59312 ex 1892 sz. leirat alapján 300 frton (600 Kán).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

-- 1900: III. 17.-- 1901: III. 17.-- 1903:III. 17.-- 1904:III.17.-- 1905:III.17.

31.

Vét 1893. jan 4.

Uj lelt. sz. 419 a)

Neogrády Antal

festő

írod

K. Somody István:

A két Neogrády.

Szinházi Élet. 1924.

24. szám (Archépekkel és képekkel.)

U. 2349

Életrajz.

III 1850 Graf

Neogrády Antal.

(Sz. Galsán 1861. junius 8 án. Jelenleg az országos mintarajziskola tanára.)

A nagyapa ünneplő ruhája.

A koczkás padlózatú terem közepén, jobbra fordulva, áll a nagyapa ruháiba öltözött göndör hajú szőke gyermek, s jobb hóna alatt esőernyőt szorongatva, baljával csókot int, mi közben csintalanul mosolyog. Fején pofoncsapott fekete kalap, ~~ten piros fehér kokárdával~~ nyakkendője fehér csipke, piros bélésű szürkéskék frakkjának gallérja és széles hajtókája halovány égszinű, térdig érő sárga selyem nadrágjának csikjai feketék, harisnyája szürke, czipője kivágott. A háttérben pamlag, támlásszék karfával s a márvány-kandalló felett álló-óra köti le figyelmünket. Jelzése alól irónnal: »*Neogrády.*«

Aquarell, papirosra, méretei 56 : 40 cm.

1893: III. 203. — 1894: III. 31. — 1895: III. 19. — 1896: III. 19. — 1897: III. 19. — 1898: III. 19.

Vétetett 1892-ben. — Ltsza 419. b.)

Piros-fehér kokárdával díszített pofoncsapott kalapja fekete,

770

--Ujlelt.sz.419 b).-- 1905. átvételi jegyzék 203.-- Száma az Orsz. Képtár sz.njában 1850.-- Vétetett az 1893. január 4-iki 59312 ex 1892 sz. leirat alapján 200 frton (400 Kán).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

-- 1900: III. 19.-- 1901: III. 19.-- 1903: III. 19.-- 1904: III. 19.-- 1905: III. 19.

32

Vét 1893. jan. 4.

Ujlelt 419 B)

Neogrády Antal

NEOGRÁDY ANTAL 1861-ben vületett galván. ot kinit
rellekat pit.

Genthon István Közlése

Neogrády Antal (nógrádi)

életrajz

irod.

Csokássy 120. l.

alyaktól átkarolva. Fövegjét tollak di-
ranygyapjas rend jelvényét lánczon vi-
ól hadi ékitmények képeznek csoportot
O sorban ezeket olvassuk:

ET POTEN-
CEPS AC DO-
NES CASIMI
. POLONIAE
ITHANIAE
SIAE, MASO-
IAE LIVONIAE
EVERIAE, CZERNI
ON SNECOR-GOTHOR
HEREDITAR: REX.

13.6 cm.

123-900.
00-76.

Neogrády Antal

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festőművé-
sek. Budapest. é. n.
32, l, 33. l,

Havas uton c. képe
repr. 76. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Neogrády Antal

képz. főiskola rendes tanára
1893 – 1931.
vízfestés

Évkképzfőisk. 1931-32. 75-l.

Liszt Ferencz.

Mellig, balra. Nyakkendőjé
vágott.

Tusrajz, mag.

Szn. 52-
135-99-2.

Neogrády Antal

festő szül. 1861 jun. 8. Galsa

Szöd

Krück. II. 316 l.

Kossuth - utcza Debrecenben V. 221

Neogrády Antal

Szül. 1861 jun. 9

1884/85 I. Vendéglátó

1884/85 II. I. szakmunkás

Hercules temploma IV. 154

Neogrády Antal (II

Mücsarnok

1902-3. tělí kiáll. - 588.

1903. tav. kiáll.

1903-4. tělí kiáll. 457, 601, 621

1904. tav. kiáll. 295.

1905. tav. kiáll. 622, 624

1905-6. tělí kiáll. 44, 45, 46,

1906. tav. kiáll. 113, 131, 529

1906-7. tělí kiáll. 447, 448.

Mezőlaborczi vasúti állomás

TX. 173

(I

Neogrády Antal Bpest

Műcsarnok

1893/94. téli kiáll.
1894. tavaszi kiáll.
1894/95. téli kiáll.
1895/96. téli kiáll.
1896. mill. kiáll.
1897. tav. kiáll.
1897/98. téli kiáll.
1898. tav. kiáll.
1898/99. téli kiáll.
1899. tav. kiáll.
1899–1900. téli kiáll.
1900. tav. kiáll.
1900–1. téli kiáll.
1901. tav. kiáll.
1901–2. téli kiáll. 424–428
1902. tav. kiáll. 144, 448, 450, 486

1902. Bperti Orvosszövetség
mn. kiáll. 620, 621.

Albani IV. 238. — Rore III. 201.

Neogrády Antal

Munsarnok

1907. tav. kiáll. 370

1907-8. téli kiáll. 314, 350, 354, 495-497

1908. tav. kiáll. 248, 250

1908-9. téli kiáll. 79, 499

1909. graf. neuveth. kiáll. 147, 168.

1909. tav. kiáll. 272, 280, 291

1909-10. téli kiáll. 152, 155, 158, 361, 537, 651, 652, 655

1910-11. téli kiáll. 166, 187, 191, 626, 627

1911. tav. kiáll. 467, 468

1911-12. jub. kiáll. 214, 632, 647, 653, 837

1912-13. téli kiáll. 115, 443, 445, 712

1913-14. téli kiáll. 23, 182, 625, 800, 801

vizben visszatükröződő holdtól
ászár hajdani mausoleumát, a mai
rben az épületek közül szent Péter
k ki. A folyó ötnyílású kőhidja
ben halász ül, a ki a parton álló
val beszélget; a viz közepén másik
lő és egy álló alakkal; a tulsó par-
l bevont vitorlákkal és kunyhóik
ben, balra, a fákon innen, a melyek
k, a tüz körül négyen képeznek cso-
örő emelkedik ki és jobbra a jelzés:
felhőzött.

cm.
1892: XII. 3.
tr. 14.) [illegible]
sz. átirattal érkezett 1900: VI.

T. 687

Neogrády Antal

szül. 1861 jun. 9 - Pk.
1878-ban érettségi vizsgála-
tot tett az igloi fogimn.
azota 2 évig orvostanhallgató
volt. Művésznövendék
1883/84 I. első szakosztály
1883/84 II. vendéglátogató

Halomsirok II. 127

Neogrády Antal

A Képzőművészeti Társulat kiállításain a következő művekkel vett részt:

1888. őszi kiáll.: (I. és II. sor.) Tájkép juhokkal, olajf., 40 ft. — Ruhaszáritók a Tisza-ér mellett, olajf., 100 ft. — Murány-vár medre, olajf., 500 ft. — Tájkép, olajf., 500 ft.

Neogrady Antal

Ina
Z

Ent-Tort 84.1

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Neogrady Antal

wód

Magyar Kemle

1904. 487.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél ....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ...., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Neogrady Antal

Lyod

Kkol

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Neogrády Antal

BÁRSONY ISTVÁN

NEOGRÁDY ANTAL
50 RAJZÁVAL DISZÍTVE

MAGYAR TERMÉSZETI ÉS VADÁSZATI KÉPEK

Ára gyönyörü díszes kötésben .. .. **13** korona.

Havi részletfizetés **2** kor.

Kiadás után:

omda, 1905.

Neogrady Antal

[illegible]

Kofoz 1898

258.

_____ *műhely.*

őnökség!

_____hó_____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____szamu _____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

zelhető roszat s nem egy opálékszerről mesélnek, mely egy-egy családban anyáról gyermekére szállva, a nemzedékek egész sorára hozott szerencsétlenséget. Főoka annak, hogy az opál után nem áhitoznak oly nagyon, e kő kényessége, az időjárás iránti érzékenysége s az a gond, melyet épségben tartása megkiván.

A drágakő-divat terén különben jelenleg a legfőbb újdonság az az amerikai eredetű szokás, hogy az év minden hónapjában más drágakövet viselnek, a mihez az a babona fűződik, hogy egy bizonyos hónapban épen egy bizonyos drágakő hoz viselőjének szerencsét. Ez különben nagyon régi, a keleti népeknél ősidők óta közkeletű képzelődés. A kinek győzi az erszénye, januárban jáczintot, februárban ametisztet, márciusban jáspist visel. Az április köve a zafir, májusé az akhát, juniusé a smaragd, juliusé az onix, augusztusé a karneol, a szeptemberé a chrysolith, októberben a beryll, novemberben a topáz, deczemberben pedig a rubin hoz szerencsét.

Ismeretes, hogy a drágaköveket folyton fenyegeti az a veszedelem, hogy egyszer majd feltalálják a mesterséges előállításuk módját, a mivel milliárdokra menő kincsek értéke válnék semmivé. Úgylátszik, a gyémántnál legkisebb ez a veszély. Már gyakran sikerült ugyan mesterséges úton, szénből magas nyomás mellett gyémántot előállítani, de csak egészen kicsiny, jóformán csak nagyító üveggel látható darabkákat, a melyeknek alig van értéke. Rubintot s egyéb drágaköveket már inkább tudnak mesterséges úton készíteni, a módját már mintegy hetven év óta tudják. Körülbelől egy évtized óta már gyakrabban kerülnek mesterséges drágakövek a forgalomba s a legutóbbi párisi kiállításon olyan rubintokat is lehetett látni, melyek a szakértők szerint fényre, szépségre felülmúlják a természetes rubintot.

A drágakövek mesterséges előállításának feltalálása különben az emberiségnek nem hoz hasznot, sőt inkább kárára van, mert hasznos csak az oly találmány, a mely gazdaságilag értékes javak előállítását teszi lehetővé. A drágaköveknek nagy tömegben való mesterséges előállítása azonban nem szaporítja, sőt fogyasztja a közvagyont, mert a meglevő természetes ékkövek nagy vagyont tevő értékét leszállítja, nagyrészben semmivé teszi.

VIRÁGOK KÖZT.

Úgy tesz a természet télen gyermekeivel, a növényekkel, mintha megharagudnék rájuk. Hideg, komor, fagyos lesz, letépi leveleiket, lombjaikat, jég- és hókérget borít rájuk, mintha még a nap gyér sugarait is el akarná tőlük zárni. Tavaszon azután megbékül s mintha jóvá akarná tenni szigorúságát, ismét visszaadja a szép zöld leveleket s ezernyi virággal borít el mindent, füvet, fát egyiránt. A hová néz, a hová lép az ember, mindenütt virág és virág, piros, kék, sárga, fejér mindenféle változatban, százféle édes illattal. Megkezdi a kék ibolya, a gólyahir, a som, majd sorban követik a gyümölcsfák, tulipánok, orgonák és a többi ezer, meg ezer más vadvirág, kertivirág.

S oly szép, oly lélekemelő e virágos réteken, mezőkön, erdőkön járni s gyönyörködni a természet bájos gyermekeiben, a melyeken kecses lebbenéssel szállong a tarka szárnyú pillangó s örvendező zümmögéssel röpköd a szorgalmas méhike. De nem maradnak maguk, társuk kerül egy leánykában, a ki szintúgy gyönyörködik a virágokban. Csakhogy míg a lepke és méh csak a mézet szivják ki a kelyhekből, a leányka bizony le is tépi őket s a mint képünkön látjuk, koszorút fon belőlük dús, fekete fürteire. Szinte kegyetlenségnek mondhatnánk a kis virágok letépését, de még se rójuk fel a leánykának, hiszen lehet, hogy mikor koszorút fon belőlük, szive rejtett mélyében menyasszonyi koszorújára gondol.

VIRÁGOK KÖZT. — Neogrády Antal rajza.

EGYVELEG.

* **Oroszországi templomi kincsek.** A világ legdrágább misemondó ruhái az orosz Szent-Synodus házában, a moszkvai Kreml-ben őriztetnek. Az egyik ilyen ruhába a «Hiszek egy Istenben» teljes szövege igaz gyöngyökkel van kivarrva. Nem kevesebb, mint két gyémánttal, rubintokkal és smaragddal kirakott püspöksüveg és számtalan remekművű arany mellkereszt a kincstár azon osztályában van elhelyezve, melyet I-ső Napoleon bevonulásakor a többi helyiségektől egy vastag kőfallal elzártak. Ez a kincs nem került franczia kézre, de azért Napoleon a templomból öt tonna ezüstöt és öt mázsa aranyat vitt el. A «Megváltó» székesegyház Moszkvában a világ egyik leggazdagabb temploma. Öt kupolája egynyolczad hüvelyk vastag aranylemezekkel van behúzva. A 480 millió koronába került templom építése ötven évig tartott. Arany és drágaköves díszleteit több száz millióra becsülik.

* **Katonák zsoldja.** A világ legjobban fizetett katonája az amerikai Egyesült-Államok katonája, kinek zsoldja havonként 64 korona 80 fillér. Ellenben az orosz katona havonként csak egy korona 44 fillért kap.

* **Khinai igazságszolgáltatás.** Ha egy gyilkossággal vádolt khinai ember az itélethozatal előtt meghal, bűnös volta bebizonyultnak tekintetik. Az elhalt helyett más valakinek kell bünhödnie s azért legidősebb fia egy esztendőre börtönbe kerül. Ha fiú nincsen, a vádlott atyját, vagy fivérét botozzák meg. A baj a családban keletkezett, mondják, s ezért valakinek lakolnia kell.

* **Az angol vasuti vonalak** egy-egy angol mérföldjére huszonnyolcz, az amerikai vasutakra pedig csak hat alkalmazott esik. Ez utóbbi körülményből érthető, hogy Amerikában alig múlik el hónap valamely nagyobb vasuti szerencsétlenség nélkül, míg az angol balesetek statisztikája évről-évre csekélyebb számokat mutat.

* **Száz millió márkát** ad ki Németország évenként tojásért. E roppant tömeget Oroszország, Galiczia, Magyarország, a Balkán-államok, Kis-Ázsia és ujabban marokkó is szolgáltatják. Maga Németország az ottani tojás-szükségletnek, csak 2—3 százalékát képes saját termeléséből fedezni. Panaszkodnak is e miatt a német nemzetgazdák, de nem segíthetnek rajta, mert az otthon termelt tojás többe kerül, mintha a külföldről szállítják. Az említett kiviteli országban ugyanis a tyukok szabadon futkározva ételük nagy részét maguk szerzik be, míg Németországban, a hol minden talpalattnyi tér eke alatt áll, gabonával kellene a tyukokat folyton táplálni, a mi pedig, mint a kisérletek bizonyítják, nem fizeti ki magát. Igy tehát Németország továbbra is kitünő piacza marad a tojástermelő országoknak.

* **Egy régi, de eddig el nem törölt törvény** szerint minden angol, ir vagy skót ember köteles szükség esetére a hóhér munkáját elvégezni. Egy-egy kivégzésért az illető számára 48 korona fizetés van megállapítva.

* **Az amerikai Egyesült-Államok** összes vagyona 1903 végén nem kevesebb mint 400 ezer millió koronára rúgott s így az 1900 ban megejtett becsléshez képest 24 ezer millióval megszaporodott.

Még sűrűbb panaszokat idézett föl a hely kérdése. Egy-egy jó helyért valóságos harczokat vivtak, évekig tartó pöröket folytattak, régi jusson követelték, sőt egyes családokban nemzedékről-nemzedékre örökölték. Igy 1755-ben Petrovics Antal pesti kereskedő önhatalmulag betolakodott a «görög sorba», a hol eddig csak ujvidéki és pesti görög és török kereskedőknek volt joguk selymet, posztót, csipkét stb. árulni, azt állítván s hiteles okmánynyal igazolván is, hogy ő azt a helyet még szülői jogán birja. Nagy volt a riadalom a konkurrenczia által érdekeikben érzékenyen fenyegetett görög és török kalmárok közt, a kik közt ekkor Argérs Mihály, Koszta Ponojot, Kipsenál Nosta, Kacsikodov Miklós, Kacsikiron Mihály s más ily kacskaringós nevű atyafiak szerepeltek. Föl-ment a per a császári trónusig, de az igazság mérlegét itt is lenyomta a «gutgesinnt» Petrovics hivatkozása a családja érdemeire, a melynek tagjai a dicsőséges osztrák hadsereg lisztszállítói voltak s a Rákóczi-felkelés idejében vérökkel védelmezték Pest városát a kurucz hadak ellen.

1789-ben az árvamegyei gyolcsosok vették nagyon zokon, hogy 32 év óta birt helyükről a Váczi-kapunál a pesti hatóság kiszorította őket 546 öllel tovább, a kerepesi-úti vámig, a hol a közönség útjából kiesve, esős időben járhatlan helyen képtelenek voltak 30—36 mértföldnyi távolról hozott s 16 szekéren összesen 24—32 ezer frt értéket képviselő árúikat megfelelően elhelyezni.

Hogy azután mulatságokban sem volt hiány az ily vásárokon, melyeken bizony gyakran elúszott a fölhajtott tinó vagy az eladott gyapju ára, azt abból is gyaníthatjuk, hogy némely szerencsejáték már annyira elharapózott, hogy például a *birbicset* vagy biribicset, melynél mindenféle ábrákkal befestett asztalon gurított golyók játszták a főszerepet, törvényileg be kellett tiltani, tekintve hogy sok vásáros mindenét elvesztette rajta.

A kinek előkelőbb időtöltésre tellett, megtalálhatta ezt is a már ekkor megnyilt német szinházban, a hol *Berg op Zoom* igazgatása alatt kiváló bécsi szinészek is szerepeltek, persze a maiakhoz mérten komikusan hangzó primitiv viszonyok közt. Nem kell egyébbel jellemeznünk az akkori állapotokat, mint azzal, hogy pl. a pesti szinház egy akkori «star»-ját, Ulrich Juliát Berg op Zoom igazgató 1788-ban Bécsből heti 12 frtért szerződtette, de úgy, hogy egyúttal lakást és kosztot is ad neki, a mit gázsijából levont. Igy aztán megtörtént, hogy sokszor hetekig nem látott egy garast sem gázsijából a primadonna s végre kénytelen volt kiköltözni az igazgatótól s a Magyar-utczában lakó Domokosnál venni szállást, a hol aztán pert is indított igazgatója ellen, a miért heti gázsijából koszt- és lakáspénzen kivül még kiszolgálás czimén is visszatartott 2 frtot.

Micsoda Noé bárkája volt egy hajdani pesti vásár, micsoda bábeli zűrzavara a különböző nyelvek és fajok keveredésének, ezt elképzelheti az, a ki tudja, hogy ipar, kereskedelem és földmüvelés mind különböző, fajilag és társadalmilag egészen ellentétes kezekben futott össze. Ott volt a németségében megcsontosodott iparos osztály, a magyar Alföld s a Dunántúl szántó-vető népe s a «török subditusok»-nak nevezett rácz, görög, török, örmény és arnauta, kik nehány települt régi német család kivételével, az összes kereskedelmet kezeikben összpontosították, nem nagy örömére a tősgyökeres pesti polgárságnak. A már fentebb felsorolt neveken kívül egy 1771-ben fölvett összeirás még a következő görög és rácz kereskedők neveit mutatja többek közt, mint nem egy, később tekintélyre és vagyonra vergődött pesti patriczius család ősét: Kyna Nászta, Czompó Pál, Manoli Szilárd, Monaszterly Demeter, Csóka Antal, Dimándy Kristóf, stb. Akkortájt tette le a hűségesküt az első Szaczelláry (vagy Satyellari) is, ki mint élelmes szűcs telepedett meg Pesten. *V. S.*

ESZTEGÁR LÁSZLÓ

ESZTEGÁR LÁSZLÓ.

1870—1905.

Az irodalomnak alapos képzettségű, szorgalmas munkása húnyt el sok és sulyos szenvedés után e hó 3-ikán Abbáziában: dr. *Esztegár László* nemzeti múzeumi könyvtárőr. Harminczöt évét még be sem töltötte, de már tizennyolcz éve foglalkozott irodalmi munkássággal. Nagy szorgalom, az irodalom iránti lelkesedés, alapos ismeret voltak jellemző sajátságai, de kiváló tehetségeit nem fejthette ki teljességükben gyenge szervezete s korán kezdődött betegeskedése miatt, mely idő előtt juttatta sírjába.

1870-ben született Szamosújvárott, honnan tanúlmányai folytatása végett Nagy-Szebenbe, majd Kolozsvárra ment. Hatodik osztályú gimnázista korában már dolgozatokat irt a *Vadnai* Károly által szerkesztett «*Fővárosi Lapok*»-ba. Egyetemi tanúlmányait, mint bölcsészettanhallgató Budapesten kezdte s ugyanakkor Vadnai Károly felszólítására belépett a «Fővárosi Lapok» szerkesztőségébe. Komoly képzettségre való irodalmi és esztetikai dolgozataival vonta magára az irói körök figyelmét. «A magyar műballada kezdete» czimü munkájával doktori oklevelet kapott az egyetemen. 1892-től 1895-ig Szamosújvárott és Pesten tanárkodott s dolgozatokat irt a politikai, szépirodalmi és szaklapokba; 1895 elején a Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselője lett. Ez időtől fogva sok czikke jelent meg a «Vasárnapi Ujság»-ban is. Tehetségét felebbvalói őszintén méltányolták s alkalmat adtak rá, hogy tanúlmányait az irodalomtörténet és bibliografia terén gazdagítsa. A brüsszeli nemzetközi bibliografiai konferenczián 1897-ben, a következő évben a párisin ő képviselte a Nemzeti Múzeumot s ekkor tartotta franczia előadását az újabb magyar irodalomról, mely Párisban 1898-ban önálló kiadásban is megjelent. Ez évben adta ki bibliografiai tanúlmányát a brüsszeli második konferenczia eredményéről s a «Magyar Könyvszemlé»-ben, melynek társszerkesztője volt, tette közzé azokat az adatokat, melyeket külföldi utazásain bibliografiai érdekü kutatásai közben gyűjtött. Kutatásokat végzett még az olaszországi, bécsi levéltárakban s régi magyar irók, művészek, tudósok működésére vonatkozó becses közleményeket bocsátott közre a tudományos folyóiratokban a Nemzeti Múzeum gazdag levéltárából merített adatok alapján. Kéziratban maradt hátra egy nagyobb dolgozata Reviczky Gyula költeményeiről s Arany Toldi-trilógiájáról.

Foglalkozott nagyobb irodalmi tervekkel is, melyeket azonban mindinkább elharapózó betegsége miatt nem valósíthatott meg. Szivbajához idegbaj is járult, mely lehetetlenné tette számára a munkásságot. Viselt mellékes tisztségeiről lemondott, irodalmi működését beszüntette, a fővárost elhagyta és elment az abbáziai viruló partok közelébe gyógyulni. A keresett gyógyulást itt sem találta meg, a betegség mind jobban erőt vett rajta. Budapesti barátaival levelezés utján itt is fentartotta az összeköttetést, de tudományos tevékenységét be kellett szüntetnie örökre. Váratlanul érkezett e hó 3-ikán halála hire. Temetése e hó 8-ikán ment végbe szülővárosában, Szamosujvárott.

B. E.

A DRÁGAKÖVEK DIVATJA.

A keleti népek immár századok óta folyton hanyatlanak mívelődés és vagyonosság dolgában, mégis a keleti uralkodók, főurak s egyéb gazdag emberek kincstáraiban ma is mesés tömege van az ékszereknek és drágaköveknek, melyekhez képest az európai ékszerészek raktárai, sőt a leggazdagabb uralkodók koronaékszerei is csekélynek tünnek fel. A mi viszonyaink között nagyon rosz gazdálkodás, sőt megengedhetetlen pazarlás volna, ha valaki vagyona java részét olyan drágaságokba fektetné be, melyek kamatozatlanúl hevernek. Keleten ellenben, a hol a rablások, vagyonelkobzások többé-kevésbbé a megszokott dolgok közé tartoznak, a gazdag emberek alig tehetnek egyebet, mint hogy pénzüket arany és ezüst drágaságokba fektetik, a melyeknek értéke maradandó s értékükhöz képest csekély helyet foglalnak el s így veszély esetén könnyű szerrel elrejthetők.

Nálunk még ez az eset sem áll teljesen, mert tudvalevőleg a drágaságok a mívelt államokban gyakori árhullámzásoknak vannak alávetve. Ez árhullámzás nemcsak s nem is főleg attól függ, mekkora az arany-, vagy drágakő-termés az egyes lelőhelyeken, nem fedeznek-e fel valahol új lelőhelyeket, hanem a divat szeszélyétől, a mely ugyanazt a drágakövet hol nagy kedveltségre, hol pedig a hamupipőke sorsára juttatja.

A divat e hatásától a drágakövek legnemesebbike, a gyémánt sem birt ment maradni. Nevezetes az is, hogy a gyémánt általában mily későn lett ismeretessé az emberiség előtt. A hires «Kohinór» története ugyan Kelet India őskorának homályában vész el, az ó-testámentom legrégibb könyvei s egyéb ezekkel egykorú könyvek azonban nem említik sehol a gyémántot, míg más drágakövekről gyakran tesznek említést. Régi időben különben a gyémánt nem is volt oly ragyogó fényességű, mint ma, mert nem tudták olyan tökéletesre köszörülni, másrészt mert akkor sajnálták is a drágakövek értékes anyagának nagy részét a köszörüléskor feláldozni. Ezért az ó-korban a gyémántot és egyéb drágaköveket nem köszörülték olyan szabályos formájúvá, mint ma, hanem csak arra szorítkoztak, hogy a felszinüket kicsiszolják s aztán a követ úgy tették foglalatba, hogy a fémnek, például aranynak egy bemélyedésében, mintegy szekrényben, megerősítették. Ez a foglalási mód természetesen csak nagyon hiányosan juttatja érvényre a drágakövek szépségét. A gyémántnak saját porával való köszörülése módját csak a XV. században fedezte fel egy bruggesi ékszerész s a gyémántnak csak azóta van meg az igazi becse.

A XVI. század közepén egy karat köszörült gyémánt 350 koronát ért, a XVII. század végén már csak 180 koronát. Mikor 1727-ben fölfedezték Brazilia gyémántmezőit, a gyémánt-árak még jobban leszállottak. Ettől az időponttól kezdve aztán lassan megint emelkedni kezdtek s a XVIII. század végén már 300 korona, a mult század közepén pedig 450 korona volt a gyémánt karatjának az ára. Ekkor a délafrikai nagy gyémántmezők fölfedezése következtében igen nagy hanyatlás állott be, mely válsággal fenyegette a gyémántkereskedést. Hogy ma mégis ismét drága a gyémánt, ennek oka az, hogy a gyémántbányák tulajdonosai szándékosan nem használják ki úgy, a hogy lehetne, a bányáikat, mert nem akarnak nagy árhanyatlást előidézni.

Még jóval nagyobb árhullámzásoknak van kitéve az utána legnemesebb drágakő, a rubint, a melynek bár jóval kisebb a fénye, mostanában mégis oly nagy az értéke, hogy a három karatos, vagy ennél is nagyobb rubintok drágábbak az ugyanekkora sulyú gyémántnál. Legtöbbre most azt a rubintot becsülik, a melynek szine tiszta karmin-vörös s nem játszik kékesbe. A zafir, topáz, jáczint, chrysolith, aquamarin, stb. az európai ékkő-forgalomban alig játszanak szerepet. Annál nagyobb változásokat idézett elő a divat egyes fél-drágaköveknél. Első sorban az opálra áll ez, a melynek a babona hol szerencsétlenséget, hol meg szerencsét hozó erőt tulajdonít s legújabban a divat ismét kedvezni kezdett neki. A középkori irók a gyönyörű szinekben játszó opálra ráfogtak minden kép-

Neogrády Antal

festő- és illusztrátor, szül. 1861 VI. 8.
Galsán, Órvosi pályára készült, majd Budapesten és Münchenben tanult festeni. 1888-tól olaj-, majd ~~[illegible]~~ főleg vízfestményekkel nesepelt a bipesti tarlatskon. 1894. Egy napi vadászat c. aquarellcklusával megnyerte a Esterházy díjat, s ugyanakkor a mintarajzskolában a vízfestés tanárává ~~[illegible]~~ nevezték ki.

Művészeti lexikon 550. l

(16)

Neogrády Antal

Műcsarnok

1915. tav. kiáll. 251, 325, 329

1916. tav. kiáll. 291.

1916-17. téli kiáll. 28, 170, 172

1917. tav. kiáll. 124, 165, 389

1917-18. téli kiáll. 214, 295, 359

1918. tav. kiáll. 124, 128, 178.

1918-19. téli kiáll.

1920-21. téli kiáll. 454, 458.

1921. őszi kiáll. 373, 377, 383

1922. jub. kiáll. 433.

1922. őszi kiáll. 326, 328, 330, 332
345.

1926. angol-magy. kiáll. 362/a
364

1927/28. téli kiáll. 351, 352, 353

Ares III. 197.

lat magyar irodalomban szinte példátlan anyagi sikerrel járt: több mint 50,000 forintot jövedelmezett a leégett városok javára.

E mellett az irói és hirlapirói körök életében is tevékeny és élénk részt vett; több évig alelnöke volt az 1880-ban alakult magyar hirlapirói egyesületnek, mely egyik főtényezője volt a Magyarországi Hirlapirók Nyugdíjintézete alapításának.

Nagy Miklós szerkesztői munkásságának alig van párja a magyar irodalomban; eddigelé nem volt magyar szerkesztő, a ki annyit s annyifélét szerkesztett volna oly hosszú ideig. Szerkesztette a «Vasárnapi Ujság» *38* kötetét (évfolyamát), a «Képes Folyóirat»-ból *37* kötetet, a «Politikai Ujdonságok»-ból *38* kötetet, a «Képes Néplap»-ból *32* kötetet, a «Világkrónika»-ból *28* kötetet, «Az osztrák magyar monarkhia irásban és képben» című vállalatból *21* kötetet s a «Magyarország képekben» *2* kötetét. Összesen tehát a «Vasárnapi Ujság» három karácsonyi albumával együtt 199 kötet jelent meg szerkesztése alatt, — valamennyi illusztrált s valamennyi oly nagy terjedelmű kötet és évfolyam, hogy több ezerre menő rendes nagyságú kötetet tenne ki. S ezeknek mondhatni, nincs oly lapja, mely keresztül ne ment volna Nagy Miklósnak, mint szerkesztőnek a kezén. Harmincznyolcz és fél évi szerkesztése alatt alig volt néhány hétig távol Budapestről s ilyenkor is levelezés utján folytonos érintkezésben maradt a szerkesztőséggel.

Nagy Miklós mint szerkesztő fáradhatatlansága, leleményessége s kivált jó izlése, tapintata és helyes itélete által tünt ki. Éles szemmel fedezte föl és küszöbölte ki közleményeiből a kisebb hibákat is, s gyakran gyarlón előadott dolgozat is, ha különben néhány érdekes adatot tartalmazott, kerek egészszé alakult át szerkesztői műhelyében. Hiven követte e tekintetben Pákh Albertnek azt az elvét, hogy a lapnak nemcsak az a főérdeme, a mi benne van, hanem az is, a mi nincs benne.

Az irodalom és tudomány különböző szakainak sok jeles művelőjével állott baráti és munkatársi viszonyban; s a miben kétsége támadt, igyekezett ezek segítségével eloszlatni, vagy utasításokat, adatokat kikérni a fölmerült kérdésekben. Lelkiismeretes szerkesztésével elérte azt, hogy úgy a «Vasárnapi Ujság»-ot, mint az általa szerkesztett honismertető munkákat igen gyakran használták s használják forrásmunkául. A fősúlyt mindig a közlemények eredeti voltára, a magyar tárgyú illusztrációkra, a hang és szellem szolidságára s az irodalmi forma magyaros művészetére fektette.

Az általa szerkesztett vállalatoknak a legjelesebb magyar irók hosszú sora volt munkatársa. Ha belepillantunk a «Vasárnapi Ujság» az utolsó négy évtizedben megjelent évfolyamainak tartalomjegyzékeibe, szemünkbe ötlik többek közt, hogy *Tompa* Mihály a «Vasárnapi Ujság»-ban tette közzé 1868-ban még életében utolsónak nevezett költeményeit. *Arany* János, mikor hosszú hallgatás után újra megszólalt, az 1877-ik évben több új költeményét először a «Vasárnapi Ujság»-ban adta ki. *Petőfinek* sok kiadatlan, újabban fölfedezett költeménye és reliquiája itt jelent meg először. Oly jeles költők, mint *Gyulai* Pál, *Lévay* József, *Szász* Károly (ki nehány évig főmunkatársa is volt a lapnak), *Szemere* Miklós, *Vajda* János költői munkásságának nagy része a hatvanas és hetvenes években a «Vasárnapi Ujság» lapjain jutott először a közönség elé. Mellettük az akkori újabb költői nemzedék kiválóbbjai, *Dalmady* Győző, *Győry* Vilmos, *Jánosy* Gusztáv, *Fejes* István, *Tolnai* Lajos, *Szász* Béla, majd *Bartók* Lajos, *Endrődi* Sándor, *Vargha* Gyula, *Reviczky* Gyula' *Ábrányi* Emil, gróf *Zichy* Géza, *Inczédy* László, *Pásztói*, *Jakab* Ödön, *Kozma* Andor, *Szabolcska* Mihály, stb. gyakran fölkeresték a lapot műveikkel. A regény- és beszélyirók legjelesebbjei sem hiányoztak lapja hasábjairól; haláláig folyvást munkatársa volt a «Vasárnapi Ujság»-nak *Jókai* Mór, *Baksay* Sándornak úgyszólván minden munkája itt látott napvilágot. *Mikszáth* Kálmán már a 80-as évek eleje óta dolgozott a «Vasárnapi Ujság»-ba, melynek később főmunkatársa lett. *Eötvös* Károly szépirodalmi műveiből több kötetre menő először e lapok hasábjain jelent meg. Rajtuk kívül *Csiky* Gergely, *P. Szathmáry* Károly, *Törs* Kálmán, *Petelei* István, *Berczik* Árpád, *Bársony* István, *Rákosi* Viktor, *Beniczkyné Bajza* Lenke, *Gyarmathy* Zsigáné, *Vértesy* Arnold, *Kazár* Emil, *Pekár* Gyula, *Szemere* György, *Szivos* Béla, *Szomaházy* István, s a legújabb nemzedék több tehetséges tagja látták el a lapot elbeszélésekkel és regényekkel.

ÜDÜLÉS. — Neogrády Antal rajza.

Történetiróink közül *Salamon* Ferencz, *Szilágyi* Sándor, *Pauler* Gyula, *Thaly* Kálmán, *Thallóczy* Lajos, *Fraknói* Vilmos, *Károlyi* Árpád, *Ballagi* Aladár, *Marczali* Henrik, *Márki* Sándor, *Szádeczky* Lajos, *Schönherr* Gyula, mint egyéb czikkek szerzői: *Beöthy* Zsolt, *Ipolyi* Arnold, *Rómer* Flóris, *Brassai* Sámuel, *Vámbéry* Ármin, *Pulszky* Ferencz, *Pálffy* Albert, *Irányi* Dániel (1867-ben párisi leveleket irt), *György* Endre és Aladár, *Hegedüs* Sándor, *Herman* Ottó, *Hunfalvy* János, *Henszlmann* Imre, *Czobor* Béla, *Hampel* József, *Duka* Tivadar, *Ugron* Gábor (az 1870/71-iki poroszfranczia háborúból tudósításokat irt), *Szüry* Dénes, *Dömötör* János, *Ágai* Adolf, *Baráth* Ferencz, *Erődi* Béla, *Bertha* Sándor, *Gonda* Béla, *Ilosvay* Lajos, *Kenedi* Géza, *Lukács* Béla, *Szász* Domokos, *Berzeviczy* Albert, *Keleti* Gusztáv, *Zichy* Antal, *Hoitsy* Pál, *Széchy* Károly, *Szalay* Imre, *Király* Pál, *Borostyáni* Nándor, *Halász* Imre, *Paszlavszky* József, idősb és ifj. *Ábrányi* Kornél, id. *Szinnyei*

hivják, oda emelik. Tisztséget kap, egyet letesz, másikba lép. A király rendjellel tünteti ki. Azután megint egy másik series jön, s a refrain mindig az, a király vagy a közvélemény kitünteti. A mérföldmutató oszlopok útközben.

Oh, de ez az életrajz nem olyan. A derék Nagy Miklóssal soha sem történik egyéb, csak dolgozik, egyre dolgozik bevégezhetlen örök munkáján, a folyamokkal hasonlóan, melyek mennek, örökké mennek és soha, soha meg nem állhatnak. Csakhogy ezeken mégis úszik néha egy-egy beléjök hagyított virág.

Nagy Miklós életrajza két sorral is teljes volna. Átvette a «Vasárnapi Ujság»-ot 1867-ben és szerkesztette egész mai napig 38 esztendőn keresztül, a nélkül, hogy valami egyéb történt volna, minthogy némely héten kisebb, némely héten nagyobb fáradsággal sikerült a számot összeállítania; egyszer a novella volt jobb, máskor a vers. Hogy mégis részletezzük némileg pályafutását, szükséges megemlíteni főkép, hogyan lett Nagy Miklós Nagy Miklóssá. Már egyetemi hallgató korában életrajzi és történeti dolgozatokat küldözgetett a «Vasárnapi Ujság»-ba. A kéziratok pedans korrektsége, az adatok megbizhatósága és a lelkiismeretes gond feltűnt az éles szemű szerkesztőnek, Pákh Albertnek és érintkezésbe lépvén a példabeszédes szerénységű fiatal emberrel, már a hatvanas évek elején segéd-szerkesztővé tette maga mellett. Ebben a hatáskörben annyira bevált, hogy Pákh halála után 1867-ben a kiadó, Heckenast őt kérte fel szerkesztőnek.

Még csak huszonhét éves volt (1840-ben született Tordán). Akkoriban még a szerkesztői positió nem volt olyan olcsó, mint napjainkban; Arany Jánosok, Kemény Zsigmondok és Jókai Mórok állottak akkor a lapok élén. A huszonhét éves Nagy Miklóst olyan forma fejcsóválással fogadták, mint Angliában a huszonegy éves Pitt miniszterelnökségét. Nagy Miklós azonban derekasan állta meg helyét, és nemcsak niveaun tartotta a Vasárnapi Ujságot, hanem a mint a közönség izlése fejlődött, a lap azzal folyton lépést tartott; együtt nőtt a kettő, mint a szent legenda szerint a gyermek Krisztussal együtt nőtt a köntöskéje. Nagy kedvvel, ernyedetlen szorgalommal, soha nem lankadó türelemmel végezte a szerkesztés feladatait, melyek kivált képes lapnál nagy utánjárást igényelnek. Nemcsak fésülte a kéziratokat, hanem fogantatásuktól kezdve vette azokat gondozása alá. Nemcsak adminisztrativ gépezet volt, nemcsak javító intézet, hanem executiv hatalom is. Utána járt a képeknek az íróknak, és mint a hammelni varázsló, kiszólította, kierőszakolta az írók agyvelejéből azt, a mit akart. Járt utánok, ösztökélte, biztatta őket, mindenütt látni lehetett, ment egyiktől a másikhoz, útban volt örökké; a kiket arra a hétre kiszemelt, négyszer-ötször is megnézte, hogy az igért czikkel mennyire vannak az illetők, — úgy, hogy a megzaklatott írók humora szülte azt a hires megjegyzést, hogy «Nagy Miklós lábbal szerkeszti a lapjait.»

Szerkesztette biz' ő lábbal, kézzel, vas szorgalommal, gonddal és főleg sok tapintattal; a mellett örök félénkséggel, nehogy valakit megsértsen és valami olyan jelenjen meg a lapban, a mi nem igaz. Deák Ferencz róla szabhatta volna ismeretes kijelentését a sajtótörvényről, hogy annak csak egyetlen paragrafusból kellene állania: «Hazudni nem szabad.» Tapintatát, jóságát, békességszeretetét és óvatosságát némelykor túlságba is vitte; egész csomó krónikás adoma kering erről a bohème világban. Különösen abban volt elütő a modern szerkesztőktől, hogy míg azok örülnek, ha íróik jobbra-balra ütnek, harapnak, csípnek, rúgnak (mert az a lapot, úgymond, elevenné teszi), ha egy kis marólúgot vegyítenek tintatartójukba, ő ellenben megfordítva, gondos kigyomlálója volt minden bántónak ... Ha Nagy Miklósra bizatik vala annak idején a világ teremtése, furcsa volna a képe. A héja nem csapna le a csirkére, a macskának nem volnának karmai, az énekes madár nem enné meg a hernyókat, a hernyók nem ennék meg a fákat, szóval a világ talán jobb lenne egy ilyen berendezésben, de egy lap kétségkívül nem jobb ilyen lágy szivvel. Hogy Nagy Miklós így is jóvá tudta azt tenni, sőt hatalmas tekintélyre emelte, az mutatja legjobban szerkesztési talentumát. Szerénysége, vonzó egyénisége és hótiszta karaktere csakhamar körüle csoportosította az irók legjobbjait. A körültekintő óvatosság, melylyel a közleményeket fésülte, azoknak különös becset kölcsönzött, úgy hogy lapját immár forrásul használja a napi sajtó. A «Vasárnapi Ujság» úgyszólván belekeményedett a magyar globusba, annak alkatrésze. Sáska módra támadtak mellette más szépirodalmi és képes lapok, de egyik sem birt vele versenyezni: jönnek és mennek, az öreg «Vasárnapi» úgy nézi ezt egykedvűen, mint egy vár a nagy füstű gyárkéményeket. A füst eloszlik, a kémény ledől egy nap, de ő marad az ormon bántatlanul. Sőt mindig jobb a «Vasárnapi Ujság» s bár eredetileg néplapnak indult meg, 1854-ben, fokozatosan a legmagasabb műveltség organumává lett s ma mint ilyet adja át Nagy Miklós utódjának.

Mikor Rudolf trónörökös «Az osztrák-magyar monarkhia» czimű nagy országismertető munkája megirásához fogott, már akkor Nagy Miklós hire mint a leggondosabb szerkesztőé annyira meg volt állapitva, hogy Jókai mellé őt kellett valódi szerkesztővé tenni. Esztendők hosszú során készült ez a munka, mert a semmiből kellett összehozni, már szinte azt kezdték hinni, hogy mire elkészül, már akkora meg se lesz az osztrák-magyar monarkhia. (Bizony jó volt sietni.) Sőt voltak, a kik lehetetlennek tartották a magyar rész elkészültét, minthogy előző munkák nem levén, források nélkül az egyes vidékeken előbb helyi irókat kellett teremteni; nem is lett volna talán soha kész, ha Nagy Miklós szivóssága le nem győz minden akadályt. Az óriási munka néhány év előtt végre megjelent nyolcz nagy kötetben s Nagy Miklós hatalmas akaraterejének maradandó bizonyitéka.

Még mint magán emberről szeretnék róla valamit mondani. Csak nem tudom, lehet-e Nagy Miklósból *magán embert* kihasitani. Mert magán ember volna akkor, a mikor nem szerkeszt. Csakhogy mikor nem szerkeszt Nagy Miklós? Talán mikor alszik? Dehogy; akkor is a jövő számot álmodja meg. Jószivét, gondosságát és szinte gyermekiesen ártatlan lelkületét egy kis esetke jellemzi. Mikor Nagy-János-utczai házát eladta, meg kellett a házőrző kutyájától is válnia, tehát a kishirdetések útján keresett neki gazdát, a ki elvállalja. Egy ujpesti ember vállalkozott rá. Nagy Miklós mielőtt odadta, hetekig járt Ujpestre s mint egy Sherlock Holmes kutatott az illető gazda előélete után, hogy megállapitsa, olyan ember-e, a kire a kutyát rábizhatja? Miután a halomra növekedett adatok kedvezők voltak, Bodri az ujpesti emberhez került, de Nagy Miklós ezentúl is kiment minden sátoros ünnepen Ujpestre, talán álöltözetben is, s az illető háza körül ólálkodván, leste, hogy a kutya valóban jó kezekre van-e bizva?

Az csak a Bodri volt ... de hát a lap, a «Vasárnapi Ujság», életének főkedvencze és alkotása? Hogy im most a kezünkre bizta, hogy fog ezentúl mi ránk vigyázni!

NAGY MIKLÓS ÉLETRAJZA.

Nagy Miklós 1840-ben született Tordán, Biharmegyéből Erdélybe származott családból. Atyja Nagy Ferencz, a kolozsvári ref. főiskola bölcsészet-tanára volt és e mellett az ötvenes években az erdélyi gazdasági egylet titkára, a ki sokat tett az erdélyi részekben a gyümölcs- és szőlőmivelés előmozditására s irodalmilag is nagy tevékenységet fejtett ki. Édesanyja, Simon Julianna, Tordamegye alispánjának leánya volt.

Nagy Miklós gyermek- s ifjúkora éveit Tordán és Kolozsvárt töltötte. Középiskoláit a kolozsvári ref. kollegiumban végezte, majd több évig Gyulai Pál tanár oldalán mint a ref. főiskola könyvtárnoka működött s ez időben rendezte gróf Mikó Imre nagy könyvtárát is.

1860-ban jött Budapestre s négy év alatt elvégezte a jogi tanfolyamot az egyetemen. E mellett irodalmi és történeti tanulmányokkal foglalkozott s már fiatalon kezdett irodalmilag működni; különösen a «Vasárnapi Ujság»-ba életrajzi és történeti dolgozatokat irt s e lapnak már 1863-ban belső dolgozótársa, majd nemsokára segédszerkesztője lett. Dolgozott ezenkívül több más akkori napi- és hetilapba is. 1865-ben mint naplószerkesztő működött a Kolozsvárott néhány hétig tartott utolsó erdélyi országgyülésen, mely Erdély unióját újra kimondta, s ez országgyülésről budapesti lapoknak tudósításokat irt. 1866-ban a «Magyarország képekben» czimű illusztrált honismertető vállalatot szerkesztette, melyből két vaskos kötet jelent meg.

Pákh Albert halála után, 1867 február elején átvette a «Vasárnapi Ujság» és társlapja, a «Politikai Ujdonságok» szerkesztését s ezentúl egész életét a szerkesztésnek szentelte. Harmincznyolcz és fél évig volt szerkesztője e lapoknak, melyek ez idő alatt nemcsak tartalomban bővültek, hanem újabb melléklapokkal is szaporodtak. Mivel a «Vasárnapi Ujság», mely eredetileg mint néplap indult meg, lassanként a míveltebb osztályok lapjává emelkedett, megalapította 1873-ban a «Képes Néplap» czimű népies illusztrált hetilapot, 1877-ben pedig a «Világkrónikā»-t s e két néplap is rövid idő alatt igen nagy elterjedést nyert. A «Vasárnapi Ujság» társlapját, a «Politikai Ujdonságok»-at a «Magyar Gazda» czimű mezőgazdasági és kertészeti melléklettel bővítette, a «Vasárnapi Ujság» pedig 1887 óta félhavi füzetes kiadásban is megjelent «Képes Folyóirat» czim alatt. A «Vasárnapi Ujság» terjedelme szerkesztése alatt megkétszereződött s beltartalom és külső kiállítás tekintetében is fokról-fokra emelkedett.

Midőn Rudolf trónörökös eli atározta, hogy nagyszabású illusztrált honismertető irodalmi vállalatot indit meg «Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben» czim alatt, mely leendő országait eredeti czikkekkel és képekkel ismertesse, a nagy irodalmi vállalat magyar részének szerkesztője Jókai Mór főszerkesztő mellett Nagy Miklós lett s egyuttal tagja volt e nagy vállalat összes bizottságainak és igazgatótanácsának. E vállalatban jelent meg hazánknak eddig legtüzetesebb és legkimeritőbb ismertetése nyolcz nagy terjedelmű kötetben s másfél ezer fametszetű eredeti rajzzal. Az egész 21 kötetre terjedő nagy munka 17 év alatt készült el 396 füzetben.

1887-ben a tűzkárosult Eperjes, Nagy-Károly és Toroczkó javára kiadott díszes «Segitség» albumot Jókaival és Roskovics Ignáczczal együtt szintén Nagy Miklós szerkesztette, s ez a válla-

Neogrády Antal, Jerkő, stb.

marad, l. 550. old.

Neogrady Antal

Művészet 1904-419

-1905. 70, 193, 211

-1907. 179

-1911. 91, 129, 133, 134, 135, 137

-1912. 186

-1915. 98

Hering (?) G. $\sqrt{\frac{l}{6}}$: Majorsági udva

213 (617), 1911 (225).

SÉTA A PARKBAN. — NEOGRÁDY ANTAL RAJZA.

A HÉTRŐL.

Carlyle Tamás. Londonban, a királyi szépirodalmi társaság gyülésén különös eset történt. Nemcsak hogy lekritizálták, hanem a szó szoros értelmében lerántották az angol irodalom egyik büszkeségét, Carlyle Tamást. A férfiú, ki pálczát tört felette, az angol társadalomnak egyik kitűnősége, Halsburg lord, a főrendiháznak elnöke. Az ő nézete szerint Carlyle folytonos ellentmondásban van saját magával. Nincs egyetlen tétele sem, melynek ellenkezőjét is ne állítaná. Az atheista ép úgy megtalálja nála a maga érveit, mint a vallási rajongó; egyik alkalommal a zsarnokságot dicsőíti, máskor ismét a csőcselék uralmát magasztalja. S kritikusa szerint az benne a leggonoszabb, hogy pesszimisztikusan fogja fel a jövőt, nem hisz az emberiség haladásában és jövőjében, türelmetlen mások nézetével szemben, s teljesen szeretet nélkül való.

E sorok irója sohase volt túlságos bámulója Carlyle-nek. Műveiben sok a szónoklás. Nem a történeti tényeket adja elő, nem is azon törekszik, hogy igazságokat állapítson meg a tényekből és az okmányokból, hanem predikációkat tart, melyekben történeti adatokkal illusztrálja az állításait. A történeti adatokat természetesen tetszése szerint és a szükséghez képest csoportosítja, a mely eljárás szerint új igazságokat természetesen sohase lesz lehetséges kihámozni. S ilyen új igazságokat nem is állapított meg Carlyle soha.

Daczára e felfogásunknak, úgy találjuk mégis, hogy az angolok új állásfoglalása vele szemben nemcsak hogy igazságtalan, de alig is érthető. Legfeljebb az magyarázhatja meg, hogy házasságával bőszítette fel az ellenségeit. Rigolyás, nehéz természetű ember volt, s kivált idősebb korában pokollá tette szelid lelkületű feleségének az életét. Az angol az ilyesmit még nagyjainak sem bocsátja meg. Byront ma is többen gyűlölik Albionban, mint a mennyien tisztelik; házassági botrányát nem bocsátották meg mind e mai napig.

Helyes-e ez a szigor?

Nálunk egészen ellenkező szélsőség felé jár a közfelfogás. Könnyen megbocsátunk nagyjainknak még jelentős hibákat is. A mi felfogásunk se helyes, de talán inkább az, s mindenesetre sokkal őszintébb és nyiltabb, mint az angoloké.

*

Az erénydíj. A franczia akadémia nemcsak a jó verseket s az agyonkritizált szindarabokat szokta kitüntetni, hanem az erénynek mindennemű megnyilatkozását is. És a mi igazán becsessé teszi a kitüntetést, az abban áll, hogy az erénynek nem kell okvetlenül államférfiúi vagy katonai tettekben nyilvánulnia. Az se szükséges, hogy hazafias íze legyen, csak épen igazi erénynek kell lennie. A Montyon-díj legnagyobb mindazon kitüntetések között, melyekkel ez az akadémia az igazi erényt jutalmazza. Nehány esztendő előtt egy pásztorgyerek nyerte el, a ki neki ment egy farkasnak, midőn az megtámadta a többi pásztorgyerek pajtásokat. Abban az esetben tehát a bátor szivet jutalmazták, a ki a maga élete veszélyeztetésével ment meg másokat. Az idén egy apácza nyerte el a legfőbb díjat. Nem koczkáztatta az életét, de az egész életet áldozta fel, hogy jót tegyen a szegényekkel és az elhagyottakkal. Hartmann Juliának hívják, a cluny-i Szent József-rendnek a tagja, s hetvenöt esztendős kora daczára ma is fáradhatatlan abban, hogy enyhítse mások nyomorát. A franczia akadémia nemcsak őt tisztelte meg a díj odaitélésében, hanem magát a franczia nemzetet is. A mely nemzet így tudja megbecsülni az erényt, az előtt kalapot kell emelni.

*

Üres nagyság. A *Zeysig*-ügy, a melyet e héten végre birói kézzel töröltek le a közérdeklődés hatalmas táblájáról — valóságos szimbolum és a maga tárgyi voltában is szinte tipikus példája — emberek sorsának és életének. Akkora lármát, kavarodást, izgalmat, egyszóval szenzácziót pör, azaz hogy ügy alig keltett még az újabb időkben, mint ennek a német-magyar vagy magyar-német brosurának a dolga. Minden ujság erről irt, minden ember errről beszélt, a Zeysig-brosura igazán okkal lehetett volna nagyon büszke a diadalára. Ujságok keveredtek miatta rettenetes háboruba, barátok váltak ellenségekké, a közélet előkelő szereplői közé csavarodott miatta a gyanu köde, rendőri nyomozások folytak a dolgában itthon és külföldön, és zengett-bongott az ének a Zeysig-ügyről hegyen-völgyön és tengerpartokon. Nincs az a primadonna, a kit annyit emlegettek volna, mint Zeysig professzort, a kiről csak az volt köztudomású, hogy — nincsen. A hires ügyhöz oda tapadt a *nagyság* minden jellemző tulajdonsága. Foglalkoztatta és izgatta az embereket, a rendkivüliség varázsa sugárzott róla, tele volt bizonyos lekötő rejtelmességgel és e mellett volt még — félelmetes is. Igy tartott ez egész a — végtárgyalásig. Egész addig, mig az affér arra a helyre nem került, a hol a *lényeget* kérték tőle számon és az igaz valósága, ereje, érdeme szerint birálták el. És ime akkor egyszerre a szó legelemibb értelmében eltörpült, megsemmisült, vége lett. Kimondatott róla, hogy a megtorló igazságtevésnek annyi munkájára se érdemes, mint egy malaczlopás. Az egész karrierje ennek az ügynek szélhámos karrier volt, tehát tele — emberi tanulsággal és hasznos okulással — tanulékony stréberek számára.

*

A diadal ára. Háborút olyan diadalmasan és olyan szerencsével nemzet talán még soha se viselt, mint a hogyan Japán verekedett Oroszországgal. Győzött szárazon és vizen, megverte az ellenség seregeit, elfoglalta várait, elsülyesztette hadihajóit, foglyul ejtette vezéreit. A japán generálisok diadalmaskodtak az orosz generálisokon, a japán közkatonák az orosz közlegényeken nemcsak erőben és vitézségben, hanem erkölcsben és értelemben is. Japán területben másfélakkora, tekintélyben tizakkora lett, mint volt e háború előtt és a világ megtelt a nagy Japán, a szerencsés Japán, a boldog Japán dicsőségével és hirével. A boldogság divatos fölkiáltása a Banzáj! lett, a divatos virág a krizantemum és a legujabb párisi divat a — kimóna. A mi hir a Mikádó országából jött, ünnepségekről szólt, ujjongó sokadalmakról és ünneplő fölvonulásokról vezérek és hősök tiszteletére. Nippon boldog szigete úgy élt a képzeletben, mint egy mámorító illatot lehelő virág a tenger közepén, a melynek ragyogó szines lampiónok a szirmai; de lassan elült a zaj, elszállt a füst, és eloszlott a győzelmi dicsőség párája. És jöttek — csöndesebb hirek. Szólt az első arról, hogy Japán — éhezik. A munkás kezek karddal, puskával, öldökléssel voltak elfoglalva, a dicsőség mezejét ápolták, művelték, a kenyeret termő föld parlagon maradt. Japánnak az idén csak babér termett, de búza nem. Soha olyan inség a szép szigetország lakóit nem ölte, mint öli ebben a dicsőséges és diadalmas esztendőben. Ez volt az első halk hir a boldog országból, most jött a második. Lezárták a diadalok számláját és közzétették hivatalosan, mi volt az áruk a legbecsesebb értékben: emberben, vérben. Elesett, meghalt vagy nyomorékká sebesült 218,429 japán legény, a harczi élet fáradalmai beteggé tettek 221,136 katonát, ez összesen közel *félmillió ember* a nemzet legjobb erejéből, csupa egészséges, életre, dologra való ifjú ember. Félmillió család gyászol fiút, apát, testvért, férjet, vőlegényt a diadalmas, a dicsőséges, az irigyelt, a boldog Japánban és ráadásul még — éhezik is hozzá. Ilyen gyümölcsöt hajt a háború akkor is, ha győzedelmes. A nemzetek ne vágyakozzanak harczi diadalokra. A béke többet ér a legszerencsésebb háborúnál is.

*

Szülők és tanítók. Nevezik ezt a mi korunkat a gépek korszakának, a villamosság korszakának, a papiros korszakának is nevezhetnék teljes joggal, okkal az érvényesülésre törekvő *emberi jog* korszakának is. Egy békés, de feszítő erővel teljes áramlat hatol át a művelt világon, mely a jog vágyával tölti el az embereket ott, a hol nincsen jog és több jog követelésére izgatja a lelkeket, a hol még nem elég a jog. Az emberi jogok teljességét követelik, a mi az emberi szabadság és az emberi méltóság respektálásának és védelmének teljességét jelenti. Ennek a nagy áramlatnak a medréből fakadnak kisebb áramlások, a melyeket a nagynak vize táplál. Ennek a nagy törekvésnek a gyermeke a *feminizmus*, mely a nő jogáért küzd. És ez termette meg az *iskolakérdést* is. A legmodernebb eszmék zászlóvivői a gyermekoktatásnak mostani rendjét nem látják alkalmasnak arra, hogy az iskola az ő eddigi eszközeivel belőle a modern fölfogásnak megfelelően *szabad embert* neveljen. Egyre nagyobb lett azoknak a szülőknek a száma, a kik a gyermek számára az iskolától más és más formát kivánnak, mint eddig és a szülő jogának meg a tanító jogának ellentétes fölfogásából támadt surlódások sok kinos és kellemetlen konfliktust okoztak. Így született meg a *szülői értekezletek* eszméje, a melyről mostanában sokat irnak és a mely azt javasolja, hogy a szülők és a tanítók összejöveteleken, barátságos eszmecserével próbálják elintézni azt a *határvillongást*, a mely a jogaik mesgyéjén most folyik. Bizonyos, hogy a szülő, ha gyermekét iskolába adta, a jogai egy részét köteles átruházni a tanítóra és nem szabad mindjárt fölségsértést látnia abban, ha a tanító a rakoncátlankodó gyereket megfenyíti. De viszont bizonyos az is, hogy a tanító a ráruházott joggal köteles átvállalni ugyanannyi szeretetet is a gyermekhez, hogy ez az iskolát második otthonának érezhesse. Ennek az ideális állapotnak a megteremtése igen nagy munka, de ezt a munkát el kell végezni és elvégezni nem lehet a nélkül, hogy el ne kezdjék.

PACZONA ISTVÁN.

— A magláji hős. —

Paczona István, a magláji hős meghalt. Valaha sokat emlegették nevét; voltak magasztalói, de voltak gáncsolói is. Rettenthetlen bátorságát — melynek Szolferinónál is adta már tanujelét — elismerte mindenki egyaránt, ellenben az óvatosak szemére vetették, hogy nem volt eléggé előrelátó.

Paczona István emlékiratokat hagyott maga után. Ez emlékiratokból közlünk egy részt, a legnevezetesebbet, a magláji veszedelem leirását. Közöljük betüváltoztatás nélkül, úgy, a hogy e részletet a vitéz kapitány unokaöcscse, Bártfay Ede úr rendelkezésünkre bocsátotta.

Íme így hangzik Paczona István előadása:

«A boszniai hadjárat befejezése után a katonai kritika több izben foglalkozott a magláji támadással. Sajnálattal kell konstatálnom, hogy ez a kritika velem szemben nem volt igazságos, mert azzal vádolt, hogy a biztonsági szolgálatot hézagosan láttam el, s nem a kellő körültekintéssel cselekedtem.

Ezeket a sulyos vádakat megczáfolja már az a tény is, hogy én az expedicziónak *nem önálló parancsnoka* voltam, hanem felebbvalóim rendelkezésének engedelmeskedtem.

Ám szóljanak a tények.

Philippovich báró parancsnokló tábornoktól Derventben 1878 julius 31-én a következő utasítást kaptam:

«Önnek a feladata, hogy az egyes állomásokra előljárjon, kémszemlét tartson és az élelmi szereket beszerezze. Egy intendans, a kinél 20,000 forint van, mindent készpénzzel fog kifizetni. Az expedicziő parancsnoka *Milinkovich* vezérkari százados lesz, a ki az országot jól ismeri és a nép nyelvét is érti. Ön parancsnokának teljesen alá lesz rendelve, ő tőle kapja majd a parancsokat és ő fogja századát élelmezni.»

Századomhoz visszalovagolva, Milinkovich századost már ott találtam, a ki az elindulást rögtön elrendelte.

Derventen áthaladván, a Mollinári ezred előörsével találkoztunk s lelkes éljenekkel üdvözöltük egymást, majd tovább haladva, este 8 órakor Marica nevű falunál megpihentünk s az egész éjjelt ott töltöttük.

Másnap tovább menetelvén, augusztus 1-én délben értünk Dobojba.

A körülbelül 3000 lakossal biró kis városkába érve, Milinkovich rögtön magához hivatta a mudirt és kaimadámot s meghagyta nekik, hogy hozzanak élelmiszert és abrakot. Úgylátszik nagyon megbizott bennük, mert századomat egyenkint akarta elszállásolni a házaknál. De én óvatos voltam s kivittem nála, hogy a század

NEHÉZ ÁTJÁRÓ. — Neogrády Antal rajza.

A MAI DIVAT.

Nincs sajátságosabb valami, mint az, a mit mai divatnak szokás mondani. Országok lázadnak fel ellene, okos emberek minden fegyverrel küzdenek ellene, a nők maguk vonakodnak — egyes esetekben — föltétlen engedelmesen meghajolni parancsai előtt. És a divat mégis fennáll, változatlanul, megdönthetetlenül. És azok az országok, mint például Anglia, a melyek a leghatározottabban tiltakoznak ellene, sőt a nagy művészek egész seregével egy új, a párisitól teljesen elütő divatot igyekeznek megteremteni, — ezek az országok sem mutattak eddig fel más eredményt, mint a párisi divatnak másolását. Londonban ma széltében-hosszában «angol» divatról beszélnek és ez nem egyéb, mint a hasított szoknyának, derékig nyitott bluznak és térdig érő lebbenynek viselete.

Mindez csak annak világos bizonyítéka, hogy legyenek bár a franczia izlés szülöttei minden ember előtt ellenszenvesek, ütközzenek meg bár rajtuk komolyak és frivolak, maradiak és modernek egyaránt, a franczia izlésben mégis van olyan valami parancsoló, olyan valami fascináló, hogy mindezek daczára mindenki viseli ezeket a sokat ócsárolt szörnyűségeket. És ma még nincs olyan divat, a ki géniuszát az évszázados zsarnokság alól egészen fel tudná szabadítani. Egyes részletek talán ujak a most tilalomképen megteremtett angol divatban, de az alapgondolatot mégis Páris szolgáltatta. Érdekkel kisérjük ezt a mai divat ellen oly különböző eszközökkel folytatott háborút és kiváncsiak vagyunk a végére.

Mert hiszen azt minden józan embernek el kell ismernie, hogy a mai divat a végletekig merész, szokatlan és föltétlen kaczér. Azok a lehetetlenül szűk szoknyák, melyek már nem is tagadják a nadrág felé közeledést, csak a széles lebbenyek által lesznek szalonképessé téve. Ezek azok, a melyek eltakarják a formák egy részét, egyszersmind jótékonyan enyhítve ezt a «tapadó» divatot. És ez a magyarázata annak, hogy divatos szoknyát ma lebbeny nélkül nem vesz fel jóizlésű nő.

A lebbenyek lehetnek ránczokba lerakottak, leginkább a lenge nyári ruháknál látjuk ezt a formát. A nehezebb szövetből egyenesen, illetve erősen leszabottan készítik őket, legfeljebb alsó szélükön tűzéssel diszítve. Alul egészen sima és szűk alattuk az alj. A lebbeny olykor egészen a bokáig leér, míg alant mint szűk pótlék bukkan elő az úgynevezett alj. Ezt látva, megértjük, miért jött a párisi szabóknak azon ötletük, hogy az aljat fel is lehet hasítani: még pedig, mert máskülönben lehetetlen volna a divatos szoknyában egyetlen, még oly rövid lépést is tenni. És ez egyszersmind mentségül is szolgálhat az oly sokat vádlottaknak.

A legfrissebb és máris széles körben elterjedt ujdonság a cap vagyis gallér. Nem az, a mely jó melegen, köröskörül betakarja a testet, hanem az, a mely csak a vállon simul meg, elől egészen megrövidül és hátul dús, nehéz redőzetben hull alá. Értelme ennek a viseletnek sincs, mert hiszen nyáron csak teher lesz az a sok szövet, a melyet a nők ezáltal a hátukon türni kénytelenek lesznek, de hogy van benne báj, azt még sem lehet tőle elvitatni. A cap oly rohamosan terjedt, hogy azok a kabátos ruhák, a melyeket néhány nappal azelőtt — mint a legdivatosabbat — drága áron vesztegettek, hirtelen és minden átmenet nélkül, mint divatjukat múltakat, fele árban lehetett megvásárolni. És egyedül divatosnak a capet tekintette mindenki.

Leggyakoribb a fekete selyemből szabott cap, a melyet nehéz fehér selyemmel bélelnek. De a ruha szövetjéből szabott capek ép oly divatosak, a mikor a legtöbb esetben elütő szinű, gyakran fekete selyem a bélésük. A nyakkivágást mindig a béléssel megegyező, négyszög vagy hegyes kis gallér köriti. És ezzel nagyon szép és pikáns hatást érhetnek el a hozzáértők. Mint a hogyan a mai divat terén csaknem minden egy-egy csokron, övön és bodron fordul meg. Egy-egy szinfolt, egy-egy lengeség dönti el az egész öltözék hatását. A mi egyrészt veszélyes, mert művészi érzéket nem követelhetünk minden egyes nőtől.

Az övek nagy szerepet játszanak a mai divat terén, mert a czélszerű és csinos egybeszabott aljak mindinkább háttérbe szorulnak. Az utczai, valamint a díszesebb és estélyruhához szines, sőt élénk szinű, virágos és sima selyemöveket viselnek, legtöbb esetben csatton áthúzva. A mi ismét nagyon fel fogja lendíteni az egykor már viselt csattok iparát, hiszen még nem régen is drága ötvösmunkákat viseltek derekukon a nők. Határozott jelleget kölcsönöznek a nők megjelenésének ezek az övek, széppé vagy izléstelenné teheti ezt a méternyi szalagcsík.

A kalapok megmaradtak lehetetlen kicsinyeknek. Míg egyrészt százszorta czélszerűbbek a malomkerék nagyságú fejdíszeknél; másrészt most nyár idején sokan fogják megsiratni ezt a divatot. A kis kalap ugyanis, mivel szorosan körülzárja a fejet, nem enged be oda semmi levegőt, nagyon meleg. A ki soká tart fenn egy ilyen kis kalapot, ugyancsak fájlalhatja utána a fejét, valósággal fejgörcsöt kap tőle. Így termettek meg azután azok a kalapok, a melyeknek csak egy vékony tüllréteg adja a tetejét, a melyen szabadon átjárhatja a hajat, szellőztetheti a fejet a friss levegő. A kinek szép haja van és divatosan fésülködik, az nagyon jól fest ezekben a tülltetős kalapkákban, mert ezek is valósággal parányiak.

A hajviselet nagy és jelentős változáson ment keresztül — a kis kalapok kedvéért. Mert míg eddig dús bodrokat raktak kétoldalt az arcz köré, most simán kell megsimulnia minden hajszálnak. Le, egészen eltakarva a fület, fésülik azt a két hatos alakú fürtöt, a melyet egykoron a nagyapáink viseltek, úgy hivták, hogy: Hatvanhatos! Ez a hajviselet nagyon keskenynyé és bájossá teszi a legtöbb arczot, határozottan fiatalítja. És ha valakinek még szép profilja is van, ennél előnyösebb hajviseletet nem is kivánhat.

A czipőnek természetesen nagy fontosságot tulajdonítanak a mai rövidszoknyás, hasított ruhákban bővelkedő napjainkban. Legdivatosabb a szalagos «tango» czipő, a melynek fűzése magasra felér. A nyugodtabb divatok kedvelői ellenben nagy előszeretettel a bársonyczipőhöz vonzódnak, a mely — nagyon vékony selyemharisnyával egyetemben — föltétlen kecses viseletül szolgál. A fehér czipőt sohasem viselték többen, mint ezidén, valamint a nagyvilági hölgyek mindjárt a ruha szövetjéből csináltatják a lábbelióket. Egyöntetűség és harmonia az, a mit az ilyen czipő viselője megjelenésére áraszt.

A harisnyák teljesen alkalmazkodnak ahhoz a jelszóhoz, a melylyel a mai divatot illetik: tudniillik, hogy a nőn «semmi sincs rajta». Mert nemcsak a végletekig vékony a mai harisnya, hanem nagylikacsosan áttört, csikozott és koczkázott is, úgy hogy valósággal nincs az olyan lábon, a melybe bujtatják. A mellett természetesen megmaradnak a komolyabb selyemharisnyák is, valamint sokat látni a fekete-fehér koczkásat és a tangoczipő szalagjaihoz hasonlóan mintázottat is. Ezeknek fehér az alapjuk és feketék a keresztezések és csak ráfestett szalagok.

S . . . . i Bella.

PÁRISI DIVATKÉPEK.

egyemeletes budai házaknak nem volt többé maradásuk.

A tájképeken a komoly tanulmányt, a természet gondos megfigyelését, a közvetlen benyomásokat lehetetlen észre nem venni. *Háry* Gyula egész sereg, több mint *hatvan* ilyen tájképet küldött a kiállításra, friss benyomással és igaz művészettel festett pompás aquarell- és olajképeket, melyeken Itália, az adriai tengerpart és magyar vidékek napfénye, világossága ragyog és üdén mosolyognak a szinek. *Nádler* Róbert is gyűjteményben állitotta ki vázlatait. Jó képekkel ismerkedhetünk meg *Ujvári* Ignácztól, *Agyházy* Gyulától, *Mihálik* Dánieltől, *Bosznay* Istvántól, *Olgyay* Ferenctől, *Mannheimer-Magyar* Gusztávtól, *Tahi* Antaltól, stb. Közöljük a következőket: *Neogrády* Antaltól: «Őszutó». Az erdő hervadása, ritkuló, sárga lombokkal, szinevesztett avarral, sietö patakkal. *Szlányi* Lajostól, a ki kiváló tájfestőink közt foglal helyet, «A czinkotai országút». Elől mocsaras patak, hátúl kőhid és jó alakulású fák. Már alkonyodik s a hidon keresztül az esti szürkületben búcsúsok vonulnak tova.

A szobrok közül általános figyelemben részesül *Tóth* Istvántól Hunyadi János nagy álló alakja; a király ajándékozta szobrok közül ez az első, mely már érczbe öntve is elkészült. A törökverő hős nyugodtan, de harczkészen áll, teljes fegyverzetben, melynek részleteit nagy figyelemmel állította össze a szobrász. A lábnál levő félholdas hadi jelvények győzelmeket hirdetnek.

A kiállítást április 5-ikén délután nyitották meg nagy közönség jelenlétében. Az épület előtt különböző nemzetek lobogói lengnek. A közönség soraiban feltűnően sok hölgy jelent meg, s egész délután nagy elevenség uralkodott a termekben. *Wlassics* miniszter délután öt órakor érkezett. Gróf Andrássy Tivadar elnök, Berzeviczy Albert alelnök, a Műcsarnok igazgatósága fogadta, s Bihari Sándor, a tárlat rendezője kalauzolta végig a kiállításon. A miniszter nagy megelégedéssel nyilatkozott a kiállításról.

NÉVY LÁSZLÓ.

1841—1902.

Rövid betegség után, váratlanúl húnyt el Névy László, a budapesti kereskedelmi akadémia igazgatója. Vele a magyar közoktatás, s főkép a kereskedelmi szakoktatás ügyének egyik vezérférfia dőlt ki, a ki hosszú, 41 évre terjedő sokoldalú munkásság által az irodalom terén is sok érdemet szerzett.

Névy mint veszprémmegyei, iszkári születésű fiú, tanúlmányait a pápai benczés gimnáziumban kezdte, a veszprémi piarista, a győri benczés gimnáziumban végezte és ezután a csornai premontreiek rendjébe lépett. 1861—1871-ig a szombathelyi gimnáziumban működött, mint a

NÉVY LÁSZLÓ.

klasszikai nyelvek és a magyar irodalom tanára s itt nagy kedveltségre tett szert úgy az ifjúság körében, mint a város társaséletében. Irói munkásságát is korán megkezdte, főkép szépirodalmi dolgozatokkal. 1870-ben megjelent «Az irásművek elmélete» czímű első tankönyve s 1871-ben nyerte el először «A tragédia elmélete» czímű aesthetikai tanúlmányával a Kisfaludy-Társaság pályadíját.

Ugyanezen évben elhagyta a rendet s a fővárosba költözött, a hol egyszerre két intézet: a ref. főgimnázium és a kereskedelmi akadémia választotta meg tanárának; Névy ez utóbbi állást fogadta el. Eleinte méginkább az aesthetikával foglalkozott. Egymásután nyertek jutalmat a Kisfaludy-Társaságnál: «A komédia elmélete» (1872.) «A drámai középfajok elmélete» czímű munkái, a melyekkel az akkori viszonyok közt kiváló szolgálatokat tett az irodalomnak. «Bajza József emlékezete» czímű szónoki beszédével ugyancsak a «Kisfaludy-Társaság»-nál dicséretet és külön díjat nyert. A Szana Tamás «Figyelő»-jébe és a «Hon»-ba is irt aesthetikai és kritikai czikkeket, a melyek egy részét egy kis kötetben «Aesthetikai dolgozatok» czím alatt külön is kiadta 1873-ban. Az 1877-ben alakúlt Petőfi-Társaság alapítói közé tartozott s főkép eleinte munkás tagja volt a társaságnak.

Tevékeny részt vett a Középiskolai Tanáregyesület ügyeinek intézésében, a mely egyesület közlönyét tiz évig szerkesztette. Közreműködött az új tanterv készítésében is, a melynek behozatala után ő irt először ehhez alkalmazott tankönyveket a magyar irodalmi oktatás számára. Az ország legtöbb iskolájában az ő stilisztikai, rhetorikai, poétikai tankönyveiből nyerte az ifjúság első irodalmi ismereteit és aesthetikai kiképzését s e munkái a maguk idejében a legelterjedettebb tankönyveink sorába tartoztak.

Midőn a budapesti kereskedelmi akadémiához került, itt az igazgató és a tanárok egy része alig tudott magyarul s e visszás állapot javításában sok érdeme van Névynek. Munkássága elismeréseül 1885-ben igazgató-helyettessé, 1896-ban igazgatóvá lett. Bár eredetileg aesthetikusnak indult s költői művekkel is foglalkozott («A népért» és verses tragédiájával a Teleki-díjat, meséivel a Kisfaludy-Társaság díját nyerte el), csakhamar beleélte magát a kereskedelmi szaktudományokba is, s úgy a felső, mint az alsófokú kereskedelmi iskolák számára több tankönyvet irt. A kereskedelmi szakiskolai tanárok országos egyesületének alapítása óta (1894.) elnöke volt s nagy része van ez egyesület felvirágoztatásában.

1900-ban nyilt meg az ő igazgatása alatt a első magyar kereskedelmi főiskola, de ez intéze teljes szervezését már nem fejezhette be. Félbenmaradt utolsó nagyobb szabású munkája is: «A magyar kereskedelmi nyelv szótára», a melynek nagy fontossága lett volna kereskedelmünk magyarosodásában s melyhez az adatok legnagyobb részét összegyűjtötte s részben fel is dolgozta, de befejezésében már megakadályozta a halál.

A közgazdaság terén működő újabb nemzedék jórészt neki köszönheti magyaros műveltségét s hazafias szellemét s e tekintetben érdemei eltagadhatatlanok. —*i.* —*l.*

TŰZVÉSZ EGY VEGYÉSZETI GYÁRBAN.

Nagy veszedelemmel fenyegetett az a tűzvész, mely április 5-ikén déltájban a Ferenczváros külső részében fekvő Heidelberg-féle vegyészeti gyárban ütött ki. A veszély nemcsak azért volt nagy, mert a gyárban nagyon sok éghető és robbanékony anyag volt felhalmozva, hanem még inkább azért; mert közel van hozzá a petroleum-gyár, melybe ha belekap a tűz, roppant károkat okozott volna.

A tűz a gyár benzin-desztillátorában támadt s egy munkás vette észre akkor, a mikor a többi személyzet ebédelni volt. Az egyik tartóban levő benzol csakhamar lángba borúlt, a gyorsan odahivott személyzet nem bírta a tüzet elfojtani. A tűzoltóság sietve vonúlt ki a baj színhelyére, de a desztilláló épület megmentéséről már szó se lehetett, a benzol-tartályok egymás után robbantak fel s borúltak lángba benne. A tűzoltóság megfeszítette minden erejét, hogy a tűz tovább terjedését megakadályozza; késő estig küzdöttek a lángokkal, míg ez sikerült s a nagyobb veszedelem el volt hárítva.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Homérosz Iliásza; fordította *Baksay Sándor*. Kitünő irónk egykor, irodalmi pályája kezdetén klasszikai irónak, Lucanus «Pharsaliá»-jának fordí-

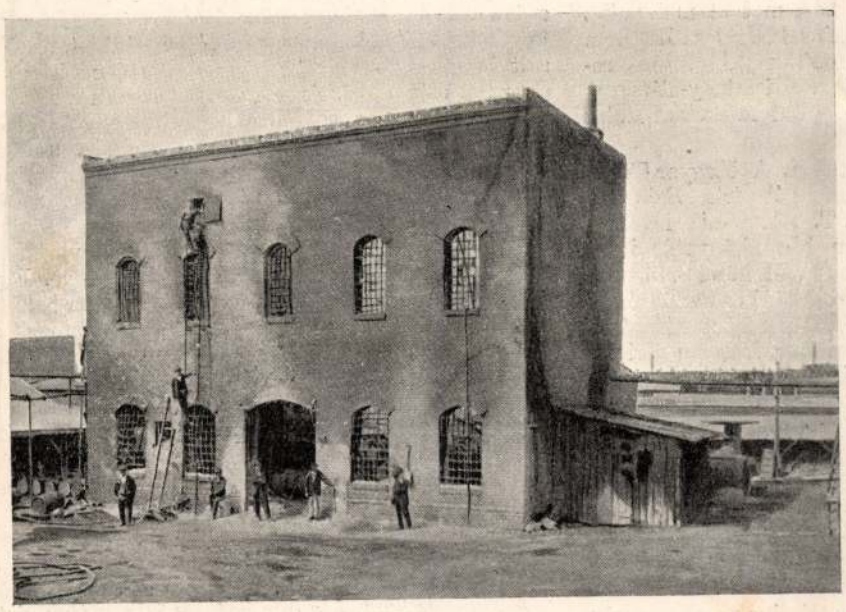

Erdélyi fényképei.

A LEÉGETT VEGYÉSZETI GYÁR FŐHOMLOKZATA ÉS GÉPTERME.

Neogrády Antal: Ősz-utó.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

tásával tett szolgálatot irodalmunknak. Az ó-kori irodalom iránti szeretete azóta se lankadt el s pályája delén nagy feladatba fogott e téren: az «Iliász» fordításába. Műfordítási módszere azonban lényegesen változott az idők folyamán, mert míg a császárság korabeli szkeptikus, bölcselkedő latin író époszát a formához is ragaszkodva hexameterekben fordította, az ó-görög naiv éposz fordítására ezt a formát nem találta alkalmasnak s helyette a «Toldi» versformáját, a rímes, magyar tizenkét szótagos verset választotta. Czélja ebben az volt, hogy a forma s az irodalmunkban és népköltészetünkben megszokott hang által az Iliászt közelebb hozza a mai olvasó ízléséhez. Olvasóink figyelemmel kísérhették a nagy munka haladását azokban a mutatványokban, melyeket időről-időre lapunkban közöltünk belőle. Az első hat ének nehány évvel ezelőtt külön kiadásban is megjelent a Kisfaludy-Társaság kiadványai között. Most az egész Iliászt adta ki az Akadémia, irodalmunknak kétségtelen nagy nyereségeül. A fordítás a maga nemében irodalmunk legkitünőbb termékei közé tartozik, a népies nyelv gazdagon árad benne, egyszerű, keresetlen és mégis színes; megvan benne az eredeti naivitása, plasztikai kifejező volta. E mellett kellemes, érdekes olvasmány s e jó tulajdonságok elfeledtetik, ha az ember olvasásába belemélyed, azt az ellentétet, mely a hexameteres eredeti és az ütemes, rímes magyar fordítás között van. A nagy közönség érdeklődésére sokkal inkább számíthat, mint a formában hű, pontos fordítások, melyeknek klasszikai mértéke távol áll a mai közönség ízlésétől. Baksay írói pályájának méltó betetőzése e mű, mely lehetővé teszi, hogy a közönségnek mennél szélesebb körei megismerhessék s élvezhessék a görög epika örökszép remekét.

A Kisfaludy-Társaság kiadványai során az idén két értékes és irodalmunknak nem csekély nyereségéül szolgáló könyv jelent meg; mind a kettő a világirodalom köréből vett tárgyakkal foglalkozik.

Az egyik könyv *Péterfy* Jenő tanulmányainak második kötete, melyeket Angyal Dávid gyűjtött össze nagy gonddal. A tavaly megjelent első kötet után, mely néhány görög irodalmi tanulmányon kívül főleg a korán elhunyt kitünő szerzőnek a magyar irodalomról szóló tanulmányait foglalta magában, a másik kötet érdekesen egészíti ki azt a képet, melyet az olvasó Péterfy finom és mély szelleméről alkothat magának. A kötet a görög drámaírókról szóló tanulmányok sorozatával kezdődik; modern szellemben, éles látással és mélyreható érzékkel tárgyalja a hellén dráma nagy alakjait. A görög történetirásról is találunk érdekes rajzokat. E kötetben van Péterfynek legkitünőbbűl elismert tanulmánya Danteról, a költői szépségek legbensőbb részletekig ható, finom, szingazdag stilusú elemzése. Ibsen két művéről is találunk a kötetben nagyon érdekes tanulmányt, nem különben Taine több munkájáról, stb. A magyar essay-irodalomnak legjelesebb termékei közé tartoznak e tanúlmányok, melyek stilus és előadás szempontjából is szokatlan nagy tehetséget ismertetnek meg velünk. A kötet ára fűzve 4 korona 50 fillér, kötve 6 korona.

A másik könyv *Alexander* Bernát nagy arányú műve *Shakspere Hamletjéről*. Sok tanulmányról, széles körű kutatásról és önálló felfogásról tanuskodó mű.Shakspere minden műve közül leginkább Hamlet teszi szükségessé a magyarázatot; számos oly kérdés vetődik fel tanulmányozása közben, számos oly pont marad homályban, melyeket megbizható magyarázat nélkül alig lehet teljesen megérteni s e czélra Alexander könyve nagyon alkalmas. Ismerteti a Hamlet-monda összes változatait, filológiai módszerrel igyekszik rekonstruálni az ős-Hamletet, melyen a többi feldolgozások alapúlnak, kifejti a drámában nyilvánuló eszméket, a szereplők jellemrajzát, tájékoz mindazokról a kérdésekről, melyek Hamlet olvasása közben felmerűlhetnek. A vaskos kötet ára fűzve 6 korona, kötve 8 korona.

Fejér vármegye története. Irta *Károly* János, a székesfejérvári káptalan nagyprépostja. Hazánk ezer éves fennállásának ünnepére, számos megye és város kiadta monografiáját, a melyek közt a legterjedelmesebbek egyike a Fejérvármegyéé, négy vaskos, egyenként 35 ívnyi könyvben, mely derék munkának most jelent meg a negyedik kötete. A tudós szerző hosszas, beható búvárlatok után irta meg munkáját, a melyben képét adja hazánk ezen nevezetes megyéje régi s mostani állapotának. A negyedik kötet, — mely számos képpel is van élénkítve, — a vármegye községeinek történetét tárgyalja és sok magyar és latin nyelvű oklevelet közöl. A munkát Fejérvármegye közönsége adta ki.

Pályázat Wesselényi-ódára. A Wesselényi-szoborbizottság báró Wesselényi Miklós Zilahon felállítandó szobra leleplezési ünnepélyére szavalásra alkalmas ódai költeményre *száz korona* pályadíjat tűzött ki. A pályázat kihirdetésére és a pályaművek megbirálására a bizottság a Kisfaludy-Társaságot kérte föl, mely a kérelmet el is fogadta. A szobor leleplezése már junius 12-én lesz Zilahon. A pályamunkák a szerző nevét rejtő levél kíséretében *ez évi május 15-éig* a Kisfaludy-Társaság titkárához küldendők be. A jutalom csak abszolut becsű műnek adatik ki.

Magyar írók élete és munkái. A Magyar Tudományos Akadémia megbizásából irta *Szinnyei* József, kir. tanácsos, a M. T. Akadémia levelező tagja s a magyar n. múzeumi hirlapkönyvtár igazgatóőre; megjelent a 72. *füzet* (VIII. kötet 8. füzete). mely a *Méry* és *Mihályfi* nevek közé eső 226 irónak életrajzát foglalja magában, többek közt Mészáros Lázár, 1848—49. hadügyminiszter, Migazzi Kristóf gróf,váczi püspök, Mihálkovics Géza egyetemi tanár, Mihalovics Ede, theologiai tanár, Mihalovics József, zágrábi biboros érsek, Mihály deák, XVI. századi nyelvemlékiró Mihály deák, XVII. századi codexiró életrajzát. Az eddig megjelent 72 füzetben **15,229** irónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára egy korona.

«Az ezüst kecske». *Bródy* Sándor regénye, mely egy-két év előtt jelent meg, most második kiadásban kapható. Singer és Wolfner kiadása; ára négy korona.

Az «Athenaeum olvasótárá»-ban legújabban két regény jelent meg: «*A tyuki prókator kliensei.*» Elbeszélés. Irta *Abonyi* Lajos. Egy furfangos zugprókátor viselt dolgairól olvasunk a regényben sok mulatságos dolgot, ki végre saját csapdájában fogja meg magát. Sikerűltek a mellékszereplők magyaros alakjai is. A néhány évvel ezelőtt elhalt szerző egyik jellemzőbb műve ez a regény.« *Virányoslak*». Irta *Kvassainé Kun* Melanie. Hosszabb romantikus elbeszélés. Mindkét kötet ára egy-egy korona.

«Kulisszák mögül» czímen *Hetényi* Dömény Elemér egy füzetet adott ki. Nem nagy igényü munka: kisebb elbeszélések, adomaszerű történetek vannak benne a szinészéletből. Ára két korona.

Józan erkölcs. Irta *Timon* Zoltán. Útmutató ez a könyv arra nézve, miként kellene az embernek élni, hogy úgy érzelmi képessége, mint testi ereje és egészséges volta fejlődjék s az újabb korban tapasztalt elcsenevészésnek gát vettessék, szóval, hogy a nemzedék erőteljesebbé legyen, mely a létért való küzdelemben helyét megbírja állani. Sok helyes tanács van a könyvben, s méltó főkép a szülők figyelmére. A kötet Aradon jelent meg s a szerzőnél négy koronáért megrendelhető.

Az ó-kori lexikon 18-ik füzete megjelent, mely a Lexiarchikon grammateiontól Lyttusig terjedő czikkeket foglalja magában. Eme hézagpótló vállalatot *Petz* Vilmos szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki. Minden füzet ára egy korona.

Az állatok világa czímű vállalatnak, — szerkeszti *Méhely* Lajos, kiadják a *Légrády* testvérek — megjelent a 49-ik füzete. Ez a vizilóról és a tevéről közöl kimerítő ismertetést. Az érdekes állatokat sikerűlt képekben is bemutatja. Egyes füzet ára 80 fillér.

Nemzeti Szinház. *Verő* Györgynek, ki a szinpadon már többször aratott sikert, «*Kain*» czímű versekben irt négy felvonásos tragédiája kerűlt szinre április 4-én a Nemzeti Szinházban. A bibliai Kainról szól, a testvérgyilkosról. Verő darabja a féltékenység és szerelem drámája. A két testvér vetélytárs és Kain azért öli meg Ábelt. A darabban van drámai lendűlet, a költészet szava is meg-megszólal. Az első felvonás, melyben legtöbb a cselekvény, hatást is tett.

Kain és Ábel szeretik Czillát, a ki Abelhez vonzódik, de istenitéletre bizta, hogy a melyik testvérnek áldozati füstje az ég felé száll, azt választja. Ábel győz, de a vad, indúlatos Kain féltékenységből agyonüti. Ádám megátkozza a gyilkost, s az el is bujdosik, csak egy nő, Háda marad hozzá hű, a ki követi, de az önfeláldozó Hádát szeretni nem birja; Abel árnyéka és az átok is üldözi. A hű Háda fölkeresi Adámot, Évát, Czillát, bocsánatot esedezik Kainnak. Nincs bocsánat. Czilla is Ábel emlékének él. Kaint pedig a lelkiismeret, a vad szenvedély nem hagyja nyugton. Gyermekeit sem szereti. Ő szintén fölkeresi Czillát, de ez borzad a gyilkostól. Semmi sincs többé, a mi Kaint az élethez kötné, se Háda, se családja. Leveti magát a mélységbe, Ábel sirjára. A sivár fő alakot a két szerető nő enyhíti, és néhány részlet. *Márkus* Emilia Czilla szerepébe gyöngédséget és költészetet vitt bele. *Hegyesi* Mária Kain feleségét melegséggel játszotta; Évát *Fáy* Szeréna és Kain leányait Tuboly Klementina, Molnár Rózsi, Harmath Hedvig személyesítették. *Gál* Gyula Kain zordon alakjában sok nehézségre talál. Jók voltak *Szacsvay* Ádámja, *Mihályfi* Ábelje. Az első felvonás után, a szerzőt többször kitapsolták; ezentúl gyöngűlt a taps. A dráma nyomtatásban is megjelent a Bárd-Testvérek kiadásában.

Vígszinház. Április 9-ikén egy franczia bohózatot adtak először: «*A láda titka*», irta *Tristan* Bernard; fordította Fái Béla. A rendőri túlbuzgóságot, a képzelt bűnök hajszolását akarná mulatságossá tenni, de nem elég elmés és leleményes arra, hogy csakugyan mulatságos legyen. A láda titka egy udvarló, Folarmand, a ki udvarol Godelletnének, s egyszer a férj elől a ládába rejtőzik. A láda magától záródik, alaposan be is záródott, a kulcs pedig Folarmand zsebében van. Godelleték épen fürdőbe utaznak, s így nincs más mód, mint hogy a nagy zavarban Godelletné a ládát is magával vigye. Egy szolga aztán feltöri a ládát, mert csenni akar belőle, s így szabadúl ki Folarmand. Csakhogy most a rendőrség teszi rá a kezét, mert eltünt a nagybátyja, s a rendőrség olyasmit nyomozott ki, hogy Folarmand ölte meg. Lassan bonyolódik ki a tévedés, s végűl Folarmand feleségűl veszi Godelletné hugát. *Hegedüs* Gyula, *Góth*, *Szerémi*, *Rónaszéki*, *Varsányi* Irén, *Pécsi* Paula, *Hegedüsné*, *Tapolczai*, *Kazaliczky* játszották a főbb szerepeket.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia április 7-ikén *Heinrich* Gusztáv elnöklésével tartotta heti ülését.

Lehr Albert folytatta nyelvészeti értekezését a «*magam*»-ról, és czáfolta Joannovicsot, a ki Petőfi-

Neogrády Antal: Koczavadász.

kvaterkát felhajt, mert a maga eszére szükség van. Jó lesz, ha most már a helyszinére megy a hintóval s egy kicsit felügyel az elhelyezkedésekre. Éjfél előtt egy negyedórával én is ott leszek a szürke köpenyegemben s a jeladás egy sipolás lesz.

— Hát akkor én megyek is.

Fölkelt, megrázta magát s olyan józan lett egyszeribe, mintha újjászületett volna.

— Ad revidere Bajmódy!

(Folytatása következik.)

A TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS.

Folytatjuk a mult héten megkezdett szem-

szobrász, a ki újabb időkben Széchenyi Ferencz álló szobrával keltett figyelmet, ebben a szobormüben is nem közönséges jellemző képzettségről tesz tanuságot. Egyszerű eszközökkel sokat mond; a «Nagyapó» igen figyelemreméltó, érdekes tanulmányfő.

A tárlat genre-szobrai közt kedélyességével is feltünik *Radnai* Béla két kisebb kompoziciója: «Jár a baba!» Az egyik szobormű a megindulni készülő apróság habozását mutatja, míg a másikon már az imbolygó mozdulatot látjuk, a félénkségnek az arczon is megjelenő bájos kifejezésével.

RÉGISÉGGYÁRTÁS.

Mióta Amerika milliomosai sportszerűen űzik a régiségek gyűjtését s évenkint e czímen Európába óriási összegek jutnak, az eladó régi szobrok, sirkövek, fegyverek, képek, ékszerek, bútorok, könyvek és kéziratok száma nagyon megszaporodott. Alig múlik el nap, hogy a new-yorki lapokban olvasni ne lehetne, hogy Pierpont-Morgan, Rockefeller vagy Vanderbilt valami «unicum»-ot vettek, holott a «régiségek» legnagyobb része külön e czélra szakszerűen berendezett gyárakban készült.

Igy például a XIII., XIV. és XV. Lajos korabeli bútorok és szőnyegek Párisban készülnek, honnan aztán állitólag elszegényedett főúri családok kastélyaiba kerülve «kéz alatt» a család egyik megbizottja által drága pénzért eladatnak. Alig van gazdag bankár vagy gyáros, kinek házában valamikor Maintenon, Dubarry vagy Montespan asszony által használt szalon bútorok ne volnának. XVI. századbeli drezdai porczellán, velenczei üveg serlegek, régen kihalt nemesi családok czimerével, Benvenuto Cellini kézjegyével ellátott arany kancsók, csészék és virágtartók, milanói és velenczei gyárakból kerülnek Londonba vagy Párisba, hol aztán a legtöbbet igérő gyűjtő kezébe jutnak. Legújabban az ipar ezen német Khinában és Japánban is nagyban űzik. Állitólagos 6—7 száz éves selyemszőnyegeket Hong-Kongban, vagy Tókióban drága pénzen eleget lehet kapni. Annyi bizonyos, hogy az utánzásokat csakis szakemberek ismerhetik fel, de ezek se mindig. A mostani czár trónörökös korában Uchtomskij herczeggel Kelet-Indiában járva, egy régi khoraszani selyemszőnyegért kétszázezer ezüst rubelt fizetett s néhány év múlva kitudódott, hogy a drága régiség újabb időben egy hong-kongi gyárban készült. «Régi» pánczélok, teljes vértek, sisakok, török és kardok elég jutányos áron kaphatók, mert a német és olasz gyárak e téren egymással versenyezve, árúikkal a világ minden részét elárasztották. Régi nevezetes

vállait kelletlenül vonogatva, — de kár az virtust pocsékolni.

Stadlauban persze megint ivás volt és nagy ebéd. (Csak az a mienk, a mit megeszünk — bölcselkedett Pély Pál uram.) A vendéglőben osztrák urak is ebédeltek s valami csodálatos fekete levet ittak ebéd után czukorral. Málnásy uram is rendelt olyat, megkóstolták nehányan, de kiköpték. «Kafee»-nek hitták a németek a förtelmes folyadékot. Szeleczky Márton uram, a ki tapasztalt ember volt, megjegyezte a tanakodásokra, hogy miből lehet: «Nem egyéb az, mint az Fekete-tenger megmelegítve, azt iszogatják a nyavalyások apródonkint». Csak Akli tudta aztán megmagyarázni a mivoltját.

Jó sokáig elmulattak be a délutánba, midőn lovas huszár állt meg tajtékos paripán a vendéglő udvarán.

Pogány Gábor kinézett az ablakon.

— A Szepessy leibhuszárja, — mondá csodálkozva. — Az, a ki a báró kocsija mellett szokott lovagolni.

— Valami történt, — ugrott fel Bori uram, egyszerre kijózanodván. — Ez nem ok nélkül tért vissza. Csak maradjanak veszteg kegyelmetek.

Ő maga kisietett és a pitvarban találta szembe az urasági huszárt.

— Épen a nemzetes urat keresem, — szólt a huszár, — jó, hogy egyedül kapom, mert parancsom van a bárótól, hogy csak négyszemközt adjam át a levelet, melyet már a többi szekerek vezetői útközben elolvastak.

Bori uram előkereste az okuláréját.

— Lássuk hát, mi az a medve?

Czeruzával hevenyében teleirt papirost nyújtott át a huszár. Nehéz volt a báró szarkalábait szavakba összerakni, mivelhogy a Bori uram szeme is kettőt látott, de mégis csak végére járt nagy fejcsóválások között. Állt pedig a

SZAITAFARNESZ TIARÁJA.

tartott többé veszedelemtől. Tudta körülbelül a kimenetelt, hogy a rendőrség vagy a katonaság körülveszi őket és elfogja, vagy egyszerűen szétkergeti. Hanem azért ott akart lenni véges végig; érdekelte a dolog, mint a compositort, mikor a darabot előadják, a melyhez ő csinálta a muzsikát.

Különben minden a legjobb rendben ment. Feltűnés nélkül érkeztek szállásaikra a szekerek, talán egyetlen bécsi szem se látott közülök kettőt. Maga Szepessy a «Stadt Frankfurt»-ba szállt s oda kapta a bulletine-okat a stomfai ispántól, Bajmódytól, ki este fiakkeren bejárta az egyes tanyákat s aztán visszajött urának jelenteni.

Szepessy lent a földszinti ebédlőben a vacsoránál ült s feltűnőleg csinosan volt öltözve.

— No, mi az ujság? — kérdé a belépő Bajmódytól.

— Minden úgy megy, mint a karikacsapás. Isten áldása van rajtunk.

— Nagyon ravasz ember Metternich, nem járhat az soha egyenesen.

— Úgy, de Napoleon is nagy róka s két róka közt csak egy a biztos, hogy a tyúk áldozatúl esik.

Zagyva vagy homályos félmondatok, apró véleménymorzsák hatoltak el a báró füleihez, ki érdeklődéssel figyelt a beszélgetésekre, megmeglökve az ispánját.

— Hallja, hogy mit beszélnek?

— Ühüm, — szólt Bajmódy, a ki igen szűkszavú volt, míg a bor meg nem oldotta a nyelvét.

Vontatottan folyt a társalgás, míg Bajmódy egyre ivott, a báró a fogait piszkálta, váltig nézegette az óráját, feszengett a székén, nézegette a vendégeket, a kik közt személyesen is ismert nehányat, biczczentett feléjük a fejével, de azok idegenül bámúltak rá.

— Mégis csak furcsa volna, — szólt elgondolkozva, ha ezt a Napoleont rászedné valahogy Metternich herczeg.

— Bizony, — hagyta rá Bajmódy, — okos emberrel is megtörténik.

— De egy Napoleonnal, Bajmódy!

— Ejh, hagyja el méltóságos uram. Még velem is megtörtént. Az a gaz Gelencsér Mihály hogy rászedett az éjjel . . .

Kezdett már a Bajmódy szava megeredni, őszinte vallomást akarván tenni az elfogott lovasról. Szörnyen nyomta lelkét a titok, hogy ugyanis a lovas nem volt más, mint a Gelencsér öcscse, a Ragyabunkó.

De a báró nem szerette a tárgyhoz nem tartozó melléktörténeteket s midőn most mellette ment el egy bécsi barátja és nem ösmerte meg, nevetve vágott a Bajmódy szavába.

— Nézze csak Bajmódy, milyen okos ember vagyok. Váltig gondolkoztam, hogy milyen álruhát vegyek magamra, míg végre felöltöz-

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

A LEGÉDESEBB GYÜMÖLCS

1905. XI. 37.

volt, külső modorában mégis sokban hasonlított Kállayhoz, — a hivatalnokokkal szemben fenhéjázó magatartásával elhibázott, azt helyrepótolta az éleseszü és finomlelkü Szögyény tapintata. Ennek a lelkes magyar embernek is, mint nem régen tapasztaltuk, több szerencséje van a németekkel, mint a magyarokkal. Tudjuk, hogy milyen nagy sikerrel képviseli hazánkat és Ausztria-Magyarországot a német udvarnál, a Ballplatzon pedig közkedveltségü osztályfőnök volt Excellenz „Sedjini". A német bürokraták azon csodálkoztak, hogy egy a parlamentből kikerülő magyar főúr szakasztott olyan lelkiismeretesen végzi hivatalos teendőit, mint akár egy a szolgálatban megőszült Hofrath, de azért mindig örömmel tapasztaltuk, hogy a bécsi légkör sehogysem vetkőztette ki Szögyényt igaz hazafiságából.

Szécsen Miklós grófot, aki Szögyényt követte, okosságban, ügyességben és tárgyilagos voltában. talán leginkább Kálnokyhoz lehetne hasonlítani, de alapos tévedés volna az ő látszólagos gőgös modorát olyképp magyarázni, mint Kálnokyét. Az utóbbinál sövény volt a gőg, amelylyel távol akarta tartani magától az alkalmatlankodókat, Szécsennél csupán köpeny, amelylyel a magába és feladataiba mélyedő szakember hiányát takarta a világfi azon gyakran üres jártasságával, amely szintén a diplomata mesterségéhez tartozik. A végefelé Bécsben már belemelegedett az emberekkel való bánásmódba és úgy hallom, hogy Rómában már köpeny nélkül jár.

Elődjében, Cziráky Béla grófban, aki rövid idő mulva a szomszéd Burgba költözött, mindenki a magyar arisztokratát, a kifogástalan gentlemant szerette és tisztelte. Zajtalanul működött, de korántsem nyom nélkül és legkivált az alantos hivatalnokok hálásan emlegetik a nevét. Dóczi Lajosról szintén el lehet mondani, hogy több szerencséje van a külföldön, mint honfitársainál. Aki Németországban és egyáltalán Európa nyugati országaiban jár, azt tapasztalja, hogy a geniális író „Csók"-ja, „Utolsó szerelme", „Az ember tragédiájá"-nak fordítása milyen dicsőséget szereztek neki és a magyar irodalomnak . . . A Ballplatzon is sok volt az irigye, igaz hogy nem a magyarok között, de mégis olyanok, akik kicsinylően szerettek mosolyogni, ha Andrássy legbelsőbb tanácsosának egy diplomata-jegyzékéről, vagy elmés mondásáról megemlékeztek. Rajta kivül eddig még csak egy címzetes magyar osztályfőnöke volt a Ballplatznak, aki szintén nyugalomba vonult azóta: Vavrik Gábor, a konzuláris osztály feje, akit maradandó alkotásai a külügyi szolgálatnak ezen a nagyfontosságu terén legjobban jellemzik.

Udvari titkár volt már Beust alatt és a külügyi kormánynak egyik képviselője a legelső magyar delegációban, az asszonyoknak akkoriban veszedelmes, a magyar delegátusoknak pedig olyan kedves, mint ma Tallián Dénes báró: aki abban is hasonlít hozzá, hogy fenkölt gondolkozásu, szókimondó, tetőtől talpig derék magyar ember.

Vavrik szervező tehetségénél csak a tollának finomsága nagyobb. Párhuzamba vete Mihalovics Imre udvari tanácsost állítják a szakemberek. „Gediegen": ez az általános vélemény a rendkivüli ismereteket és szívós munkaerőt föltételező működésről, amelyet hazánknak ez a kiváló fia, legkivált a legutóbbi időben a kereskedelem-politika terén, a szerződési tárgyalások életbevágó kérdései körül kifejtett. Az egész világot foglalkoztató vámpolitika nagy problemái, az egyes országok tarifáinak legcsekélyebb tételei, azoknak minden csinja-binja a kisujjában van.

A legjobb hangzásu magyar nevek egész sorát kellene följegyeznem, ha mindazokról az ifju erőkről akarnék megemlékezni, akik a ballplatzi irodákban a külpolitikának nagy apparátusát mozgatják, de legyen szabad ezt más alkalomra hagynom. Akik azonban — csak személyes ismerőseimről szólok, — mindenképp igényt tarthatnak arra, hogy az elsők közt fölemlíttessenek, ezek: Törcsvári Wolf Károly udvari tanácsos, akiben az egész külügyi szolgálat pénzügyi lelkiismerete megtestesül és Jezerniczi Jezerniczky János osztálytanácsos, a külügyminisztérium jogi osztályának magyarja, aki a budapesti, valamint a bécsi egyetemtől nyert doktori diplomájánál fogva a közösség mintaképének tekinthető.

Csak legvégül szólok a jelenlegi legelsőkről: azokról, akik a minisztert államtitkárok gyanánt helyettesítik, a minisztérium legelőkelőbb osztályának főnökeiről. Tudtommal első eset, hogy mindakettő magyar ember és tapasztalataim alapján bátran kockázhatom azt az állítást, hogy legalább is oly jó magyar emberek, mint mindazok a szabadalmazott hazafiak, akik mindennap a piacon kérkednek magyarságukkal. Kaposmérei Mérey Kajetánnak már az édesatyja is osztályfőnök volt a közös pénzügyminisztériumban. Kállay nagyra becsülte, nemcsak mint kitünő szakembert, hanem jó magyar érzelmei miatt is. Kajetán fiának, amikor a párisi nagykövetségnél még csak az első félénk szárnypróbálgatást kisérlette meg, a diplomáciában már nagy jövőt jósoltak. Kálnoky olyan nagy véleménynyel volt tehetségéről és ismereteiről, hogy belső titkárjának rendelte be a minisztériumba. Még alig volt negyvenkétéves, amikor Goluchowszki alatt osztályfőnök lett.

... Másutt lelkesítő példának tüntetik föl, ha az anyaországból idegenbe szakadt családok sarjai nevüknek és azzal nemzetüknek is hírt és dicsőséget szereznek, nálunk: nemcsak Kállaynak, hanem még a nagy Andrássy Gyulának is gyanusítás és kicsinyes kötekedés volt az osztályrésze. Mérey Kajetánt, mivelhogy magyarnyelvü fölszólalásai és feleletei a delegációban — habár szerkezetileg és nyelvileg kifogástalanok voltak, de a kiejtése idegenszerü, ami a legkülönfélébb országokban tartózkodó diplomata sajátos pályafutása mellett nagyon is megérthető, — már hazátlannak, a legádázabb bécsi centralistának bélyegezték meg és úgyszinte kartársa: Szentgyörgy Müller László, akinek pályafutása sokban hasonlít az övéhez, sem fogja kikerülni a sorsát, noha a magyar szavakat mint budapesti születésü talán megfelelőbben ejti ki, mint Mérey.

Ennek a két magyar embernek alkalmazása a külügyminiszterium első polcain legalább is oly mértékben dícséri Goluchowszki okosságát és jóízlését, mint az a mód, ahogy a magyar nemzettel szemben érez.

Mert ugy-e különös dolog, hogy Goluchowszki, akit nálunk rémlátásból vagy egyéb okokból, minden áron a „kamarilla" egyik fejének akarnak föltüntetni, még „érdemnek" sem tekinti, hogy a valóságban őszinte barátja és tisztelője a mi nemzetünknek? Intimusai nyiltan beszélik, sőt szemrehányás gyanánt is emlegetik, hogy osztrák volta ellenére — tán lengyel származása és vérmérséklete miatt? — erősen vonzódik a magyarokhoz. Amikor minapi jubileuma alkalmából éppen e barátok egyike szinte körörömmel rá mutatott, hogy íme Goluchowszkit magyar barátai, egész Európával ellentétben, hogyan gáncsolják és támadják, azt feleltem neki:

— Nyugodtan elviselheti, hisz jó társaságban van, mert a saját vérükkel: Andrássy Gyulával és Kállayval sem bántak jobban minálunk. S . . .

A magyar nép művészete

— Malonyay Dezső új kötete. Franklin-Társulat. —

A könyv, amelyet az imént forgattunk, különleges és talán nem szándékolt hatásokat keltett bennünk. Úgy éreztük, hogy két, egymásnak dacosan ellentmondó darabból tolódott össze. Lapról-lapra, táblaról-táblára járt a tekintetünk, s mohón szürcsölgettük föl e gazdag pompát. Mint mikor a ritka mester selyemszőnyegének színeiben gyönyörködünk. Százszámra menő színes képek: mily virulás! Székely szövetek, tálasok, ágyak, a legerősebb primer színekkel díszesen, olyan szín-pazarlás, mint egy tűzről pattant Szinyei-kép. Mesteri akvarellek a tavasz egész virulását ontják elénk. Alig győzzük magunkba fogadni az érdekesnél-érdekesebb képeket.

De olvassuk a szöveget és egyszerre mintha a november hideg, kegyetlen szele csapna ránk. A toll, amely azokat a betűket könyvvé rótta, régtől fogva ismert a szuggesztiv erejéről. Nemcsak magával ragad minket, hanem ritka erővel fel is tud hevíteni. Van határozott programja s képes az embereket e program mellé téríteni. De éppen e tulajdonságainál fogva szinte megrendít minket a nagy munka e második kötetében. Mert a temető keserűségeit idézi elénk. Hulló levelek, korhadt fakeresztek, egy utolsó harangszó ... A nagy tél előestéjén érezzük magunkat, közömbös, fehér hólepel fog holnap eltakarni mindent. A Kárpátok völgyein jeges szél zúg majd végig. És aztán nincs kikelet többé.

Malonyay tolla a székelységnek erről a végpusztulásáról szól. Nem ez a könyv tartalma. De száz elejtett mellékmondat, egy önkéntelen jelző, a sorok mellékzöngéje mégis ezt tolmácsolja. Bizonyos, hogy nem akarta a kétségbeesés hangján elénk tárni azt, ami leverőt a Székelyföldön látott. De nem is tagadhatta el. Amikor szól a székelység pusztulásáról, siet egy bájos mókát, egy friss adomát fűzni a komor megállapítás mellé. De amit az igazi író így meglát, ami szívébe nyilallik: el nem rejtegetheti előlünk, ha még oly szívesen szeretne is vidámabb képpel társalogni velünk. Az ősz zörgő avarját halljuk színes, fordulatos, elmés beszédén át. Rajtakapjuk, hogy min mesterkedik: inkább azt szeretné nekünk elmondani, ami ott szemetszívet vidító, ami lelkesen megragadó, de a toll rárájár arra a megdöbbentő, fölzaklató katasztrófára. A festők, akik e pompás akvarellekben, e művészi rajzokban gyönyörűséget leltek s azt sebtiben közvetítik is velünk, megannyi kincskereső, aki sugárzó arccal mutatja nekünk ritkaságát, amelyet épp az imént hozott fel elfelejtett helyekről. Mi lelkesülten nézegetjük, hisz e kincsekhez oly sok szál fűz minket. Egy nagy darab föld népének művészete! Tehát letéteményese mindannak, amit lelke asszimilált ebből a földből s amit a maga képére és hasonlatosságára teremtett. Mily öröm látni olyan művészkedést, amely igazán együtt fakadt e néppel, tőle el nem választható, vele él. De felénk csendül a memento: csak élt. Meghalt, elpusztult. Ezek az utolsó ásatag maradványai. Múzeum a Székelyföld, ahol az, ami leginkább az övé volt, már csak megszámozott, katalogizált ritkaság. Még él az utolsó szombatos, de ő a legutolsó. Még szőnek, faragnak valamit abban a halmos-völgyes országban, de egy emberöltő még s vége ennek is. Hiába díszíti könyvét Malonyay minden talentumával: ezt a nagy szomorúságot az ő színes arabeszkjeivel sem birja elpalástolni. Így vált a könyv kétfélévé s így vált tehát igazzá.

Temetésre szól tehát az ének. Egész megyéket hantolunk el: Udvarhelyet, Csiket, Háromszéket, Maros-Tordát. És a rég híres Torockót is. Máról-holnapra elfogyott az egész székelység: ki Romániában szolgál, ki Amerikában. Nem éppen ez a népies művészkedés sorvad itt el, hanem maga a nép. Tehát nem az „átkos" cseh gyár itt az eredendő ok, amely kattunt, posztót szállít, hanem teljes-tökéletesen mi, egyéb magyarok. Most az egyszer nem tolhatjuk másokra a baj okát. Mert erről a nagy siculicidiumról tudtunk, értesítettek róla az erdélyi írók panaszai, hirlapok, parlamenti deputációk. Mi azonban, sürgős közjogászkodás közepette, a szemünk láttára veszettük el azt a népet. Ha az ember böngészget a művészet mindenféle korszakában, aligha akad párjára annak, amit Malonyay könyvében oly világosan látunk, hogy tudniillik művészi formák, díszek, stilusok azért pusztulnak el, mert elfogyott a művész. Kiben ne támadna keserűség ilyesmi láttára? És a Malonyaynál kisebb írótehetség is vajjon el birná-e palástolni e fölött érzett keserűségét?

A mi szerzőnket duplán kínozhatja ez a fájdalom. Mert ő hévvel és lelkesen kutatgatott a székelységben, hogy mi is az, amit e különleges világ teremtett. És bőségben akadt a nép művészkedésének kincseire. Itt, ebben a vaskos album-kötetben elénk rakosgatja. Aki így kutat, tudja legjobban, mit vesztünk. De látja azt világosan az az olvasó is, aki e lapokat forgatja. Mily garmadája a mezők friss virágainak! Hányfajta szabás, szín és illat! S mi ezután csak herbáriumok kopott múmiáiból vehetünk majd tudomást róla. Így akartuk mi magunk.

Ezek a leverő, szomoru gondolatok foglalkoztattak minket, miután végére jutottunk e díszes és mégis oly bánatos kötetnek. A gyönyörűségből, amelyet a szem élvez, lap-lap után fölzaklat minket az az érzés, hogy két könyv ez az egy kötet: de így kellett megcsinálni, mert talán csak mégis föleszmélünk még.

Nagy elismerés illeti e szép mű reprodukcióit. Kivált a színes műlapok érdemlik azt meg.

lk.

Neogrády Antal: A kiskertben

Ugy Idők 1909. XV. 9. sz.

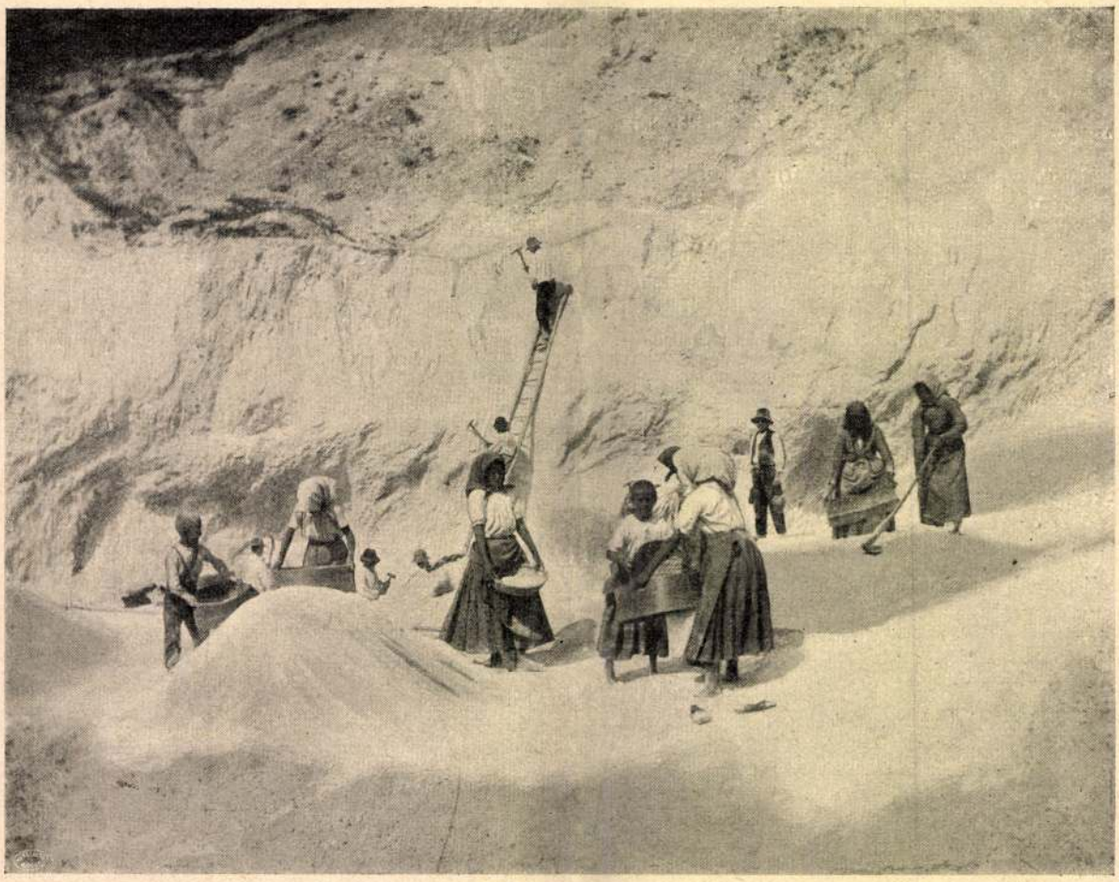

Kőporbánya Budapest mellett — Gergely Béla amatör-fényképe

„Csikágó"-kávéház kasszirnőjén jár az esze. Mit tudja maga, hogy milyen érzés az, mikor egy romlott és cinikus lelkű ember, mint én, egyszer összekerül egy ilyen fehérruhás kis tündérrel. Tudja mit csináltunk? A tó partján ültünk és én Ibsent magyaráztam neki.

A kapitány (minden meggyőződés nélkül): Nagyon szép lehetett.

Izsó (komolyan): Az életem legszebb négy hete volt. Az egyedüli négy hét, amelyre érdemes visszagondolnom. (Szünet. Izsó arcán lassan piros foltok jelennek meg. A sebláz kezdődik.)

A kapitány (értelmetlenül): És ezért akarta magát agyonlőni?

Izsó (mindig izgatottabban): Maga nem fog engem megérteni, kapitány úr. Maga annyit tud rólam, hogy én egy rongyos, kis rendőri riporter vagyok, aki lótok és futok és nevetséges vagyok, mert monoklit hordok. De azért nekem is vannak szárnyaim. Eldugom őket, mert mi hasznukat venném a rendőrségnél és a kávéházban. De akkor, Balatonfüreden . . . akkor kibontottam őket. Találtam valakit, akit a magasba vihetek és a magasba vittem. (Mindig nagyobb izgatottsággal.) Az a leány tőlem tanulta meg, hogy van egy másik világ is. Hogy mondja csak Ibsen? „Van egy világ, galileaiak, amelyet ti nem ismertek. Egy világ telve szépséggel." Ezt a világot mutattam meg neki. Én, a rongyos, a nevetséges kis riporter. Igen. (Kimerülten elhallgat.)

A kapitány (csendesen): Ne beszéljen annyit, Izsó. Fölizgatja magát.

Izsó (a szeme fénylik, az arca egyre pirosabb lesz): Nem izgatom föl magamat. Egészen nyugodt vagyok. Egészen nyugodtan fogok elmenni. „Csak szépségben." Maga persze nem ismeri Hedda Gablert. Maga igen kitünő kriminalista, kapitány úr, de igen műveletlen.

A kapitány (ráhagyja): Majd iparkodom művelődni.

Izsó: Olvassa Ibsent. „Van egy világ, galileaiak." Hol is hagytam csak el! Tudom már . . . Igen. Szárnyaim voltak. És fölemeltem velük a leányt. A lelke megtelt szépséggel. De azután visszatértünk Pestre és ő visszakerült a rendes társaságába. Bálokba járt és huszártisztek udvaroltak neki. És ekkor kezdett visszazuhanni oda, ahonnan kiemeltem.

A kapitány (csak hogy mondjon valamit): Pesten is találkoztak?

Izsó (bólint): Nem gyakran, de találkoztunk. De már nem tudtam ellensúlyozni a huszártiszteket. Egy rendőri riporter sohasem tudja ellensúlyozni a huszártiszteket, kapitány úr. Éreztem, hogy kisiklik a kezeim közül. (Ismét izgatottan.) Pedig ennek nem volt szabad megtörténni. Mindent, ami értékes bennem, azt neki adtam. Ennek nem szabad elveszni. Meg kellett őt mentenem minden áron. A másik világnak kellett megmentenem, amelyben szépség van. (Lázas ünnepélyességgel.) És ezért elhatároztam, hogy a nagy fájdalommal fogom meggyógyítani. Érti, kapitány úr? A nagy fájdalommal. Mert a nagy fájdalom néha a legértékesebb adomány. Ha megtudja, hogy az ő barátja és tanítója miatta halt meg, a lelke meg fog rázkódni. Mert a lelke nem léha, az telve van még mindig jósággal. És az a rázkódás vissza fogja téríteni oda, ahová én vittem. A lelke előtt meg fog jelenni a kis, komikus Izsó, de akkor nem leszek komikus, akkor már ismét szárnyaim lesznek, nagy, kiterjesztett, suhanó szárnyaim. És akkor meg fog undorodni a léhaságtól . . . (Kimerülten hátrahanyatlik.)

A kapitány: És ezért . . .

Izsó: Ezért. (Szünet. Izsó azután hirtelen elmosolyodik és a kapitányra emeli a szemét.) Ugy-e, megmondtam, kapitány úr, hogy én igen komplikált lelki életet éltem.

Holdas éjjel

Irta Bródy Sándor

Holdas nyári éjszakán, ismeretlen falukon keresztül megyek előre. Mindegy nekem, hogy egész éjszakán át megyek-e és nem bánom, ha dél lesz is, amikor elérem a nagyvárost. A kocsisnak is mindegy, alszik a bakon, a lovak meg éppen álmodozva, lassan poroszkálnak előre a fehér úton, mindenütt a hűs folyam partján. Elmennének így napokig és én is velük, céltalanul, ok nélkül, csak menni, menni: csak sohase jönne el a virradat és örökké tartana ez az éjszaka.

Ugy tetszik nekem, mintha amióta csak élek, ehhez az egy holdas éjhez utaztam volna, ez lenne a célom, a révem, én álomszerű kikötőm, amelyben már látom megállapodás nincsen. Csupa lehelet, fény, árnyék az egész, csudás szépségü semmi, meg nem fogható látszat, amelyért érdemes volt élni. Magáért, ezért a pillanatért is, hogy megleshettem ezt a földet legpompásabb éjjeli pongyolájában. Ingerlőbb és szebb, mint a zsoltárok királyának kedvese: — a teste olyan, mint az ében, de ez a feketeség forróbb és égőbb, mint maga a nap. És be van borítva ugyancsak fekete csipkékkel: fákkal, fűvekkel, virágokkal, amelyeknek színe egy, de szabályos szeszélyes rajza éles, pontos és változatos. Mind az ő szépséges ruhái, amelyek keblére, vállára feszesen rája borulnak, és körülöttük a roppant ezüst öv maga a Duna. Szerelmesen simúl hozzá, megreszket, hullámokat vet a lélekzésére, mintha gyönyör volna neki az, hogy ott lehet, ahol van.

Oh Föld! Mily nehéz magamon uralkodnom, hogy minden pillanatban rád ne boruljak, hozzád ne bújjak. Csipkéid alá, beléd egészen, hogy elmúljon rólam az a hiu álom, hogy te vagy érettem és nem én te éretted, aki saradból, általad vagyok. Forró és titokzatos tested szív és vonz magához, de ábrázatod ime világosságával egyszerre fölemel és megnémít. Ábrázatod az ég, amely vakítóbb fehérségü, mint egy szoborarcu fehér leány, aki magányos, holdas éjjen a patakban fürdik. Maga vagy a káprázat, az igézet és a szent elérhetetlenség.

Lelkem a holdas éjben abba belétemetkezék. Csakhogy e megsemmisülésben megvolt a násznak minden gyönyörűsége. Szinte elvesztettem beléje az öntudatomat, csak annyi maradt éppen, hogy szivarra tudtam gyujtani. Az a kis füstölgő tűzpont, amely az ajkam előtt égett, megtartott éberen és minduntalan figyelmeztetett, hogy „Én“ én vagyok, akinek sok apró munkácskám van még a pipacsos, tarka, ellenséges indulatu életben. És még nem szabad észrevétlen átsuhannom az örökké holdas éjszakába.

I.

Megyek, megyek előre, álomszerü, tündéri vidékeken. Néha emberlakta helyekre érek. Földi tanyák, a nevüket nem tudom. De nem mindegy-e, akárhogyan hívják e kicsiny falvakat, amelyekben sehol semmi élet? Mindenki meg van halva bennük, azaz, hogy alszanak mindannyian. Mindegy. Egy helyütt van csak ébren egy szerelmes pár. Egymásba forrasztott ajkkal, egy testté válva engedik maguk mellett elvonulni a békés vándort. Bensőmben biztatom, beszédet tartok hozzájuk:

— Fiaim, csak csókolódzatok! Most tegyétek ezt, amikor a föld a maga nagy szerelmébe borulva kegyelmez sáralakjaitoknak és nem engedi, hogy lássátok egymáson a rögnek — az eredetnek — kopott és durva színeit. Szépnek látjátok egymást e világításban, tehát az égi ösztönt, amely egyesülésre hajt, nem zavarja semmi tökéletlenség. Most forraszszátok egymásba magatokat, most, amikor a hold is akarja . . .

Megtették. Elfordultam tőlük, elbújtak, egy sóhaj jelezte csak, hogy vannak. Ah, ez a hindu „sit“, amely kisért tovább magányos utamon. Hallottam, amikor elhangzott már. Egygyé lett az éjszakával, annak ragyogó világosságával. Csendjének muzsikájában ez volt a legerősebb hang és tartott mindaddig, amíg megint emberekre nem találtam. Falu végén komor férfiak állanak, kezükben öldöklő szerszám, úgy várják a hajnalt. Ők ölni készülnek. Aratók. Tegnap is azt cselekedték és áldozataik, aranyfejü füvek, szeliden és búsan már egymáson feküsznek. A kévék.

Oktalan harag fog el az emberek ellen. De belátom, hogy ezek mind arra születtek: ölni és élni. És emberi voltuk kénytelen kelletlen engedelmeskedik emberi hivatásuknak. Mielőtt nem itt éltek és miután nem itt fognak élni: mások voltak, és mások lesznek. Mik? Mert azt csak el nem hihetem, hogy másra nem születtek, mint hogy learassák fű-testvéreiket és megegyék.

Megdobban a szívem a rémülettől és elönt egy belső sirás, mint gyermekkoromban, amikor a meghaláshoz, azaz a halhatatlanság problémájához megérkeztem. Mit keresünk e földi térségeken és hová vándorolunk ezen a stáción át? Mire születtem én magam?

Álmodozásra és képzelődésre. Ha öntudatra ébredésemnek korszakára gondolok, emlékszem, hogy szilárd programmom, igazi tervem az életre nem volt semmi. Átsuhanni rajta édes képzelgések között, menni valahová. Később csináltam programmokat, megkisérlettem a cselekvést, de soha végre nem hajtottam volna semmit, hanem ha azért, hogy szebbek legyenek a fantáziáim és még jobban felgyújtsam annak a képzelődését, aki reám nézett. Így erőltettem meg magamat sokszor és Isten a tanum, hogy belevérzettem amíg beletörődtem a polgári majomkodásokba. És hiába erőlködöm, mindörökre idegenek nekem a szokásaik, teher rajtam ez az ostoba ruha, torz és utálatos vagyok magam előtt, mert azokat mimelem, akikkel élek, mert kötelességeket vállaltam, és a képzelődés hiúsága azt parancsolja, hogy azokban megmaradjak, sőt ha lehet, különb legyek, mint a többi.

Utálatos komédiás, mikor dobod már el szegény meggyötrött fejedről a kakastollas cifra süveget?

II.

Mindaz a nagy dolog, ami vélem valaha megtörtént, újra éled, rajba áll, hozzám ül az éjszakában. Mit is tettem, miért is éltem? Egy-két leányajk, egy-két csók — mindössze ennyi volt az egész. Hogy több már nem igen lesz, nem kell és nem is adnak, a bűvös éjjelen leszámolhatok velük.

Melyikben és mikor volt a legtöbb üdvösség? Talán abban és akkor, amikor csak a levegőben érinthettem. Húszéves voltam akkor, feküdtem katona-börtön kemény ágyán, idegen országban, elhagyatva, megalázva, betegen. Minden ambicióm, összes reménységem, legforróbb vágyam az volt, hogy még egyszer szabadon járhassak a világban és egyszer még jóllakhassam. El ne ítéljenek ezért a falánkságért: fiatal voltam nagyon.

A valóság, óh be meg is rugdosott akkor. Levágták a hajamat rövidre. Elvették a könyveimet. Elszedték a revolveremet. Nem hagytak meg semmit, ami becses, csak azt, ami a legbecsesebb: a képzelődésemet. No meg azt, ami ahhoz tartozott. Egy vidéki kis lány vidéki fotografiáját. Azt elrejtettem a szalmapárnámba. És amikor az őrök szundítottak, az éjszaka egy-két vigyázatlan percében kivettem és megcsókoltam. A kép visszacsókolt, a levegő tüzes volt az ajkam előtt. Soha engem leány úgy meg nem csókolt, mint ez az arckép!

. . . Az egyik lovam kanca. Úgy látszik jó anya, álmában nyerít az otthonhagyott csikaja után. Fölrezzenek a hangra. Az imént még húsz esztendős és rabkatona voltam. Újra én vagyok, aki tudom, hogy jó nagy utat tettem meg azóta a földi éjszakában.

A FESTŐ, A MODELL ÉS A KRITIKA

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1905. XI. 42. sz.

Verpeléti Pál elment, majd visszajött azzal a tudósítással, hogy a prókátorok nemsokára elvégzik dolgukat és visszajönnek.

Megint elmúlott egy esztendő közben.

Már felejtgetni is kezdték az eltünteket. Nagy változások következtek el itthon, beütött az alkotmány: a beámter-rendszer végét járta. Nógrád vármegye összehívta az első megyei gyűlést. Folyt-folyt javában a tanácskozás: egyszerre csak belép a terem egyik ajtaján Breznák Mihály, a másik ajtón nyomban Szudy János. Hátat fordítanak egymásnak, mint a régi jó időkben, mintha nem is látnák egymást.

Leültek a tanácskozó asztalhoz és főbólongatva hallgatták a szónokokat. Mintha észre sem vennék, hogy minden szem rájuk tapad.

Sohasem tudódott ki, hogy mit csináltak a fiskálisok két esztendeig. Csak annyi bizonyos, hogy ismét haragba voltak, soha nem beszéltek és még nagyon sokáig húzódott a régi pör.

Talán még most is folyik. *K. Gy.*

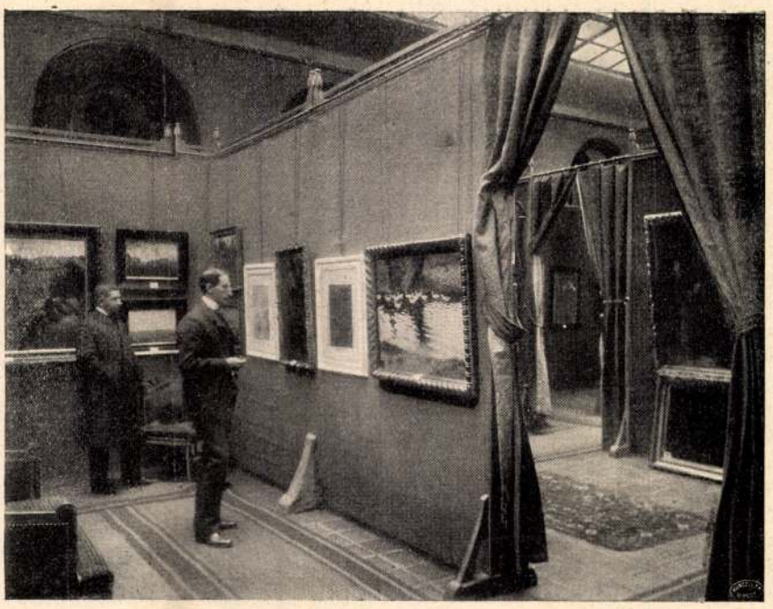

A KÖNYVES KÁLMÁN MŰINTÉZET KIÁLLÍTÁSI TERMEI

Egy művészeti szalon

Hollósyék a Könyves Kálmánnál

Nem is olyan nagyon régen, tán egy emberöltővel ezelőtt, a budapesti festő az üvegeshez vagy a könyvkereskedőhöz vitte a festményét, azzal a kérelemmel: kegyeskednék azt az „ablakba“ kitenni vagy egy hétre: hátha akad rá vevő. Így került annak idején Munkácsynak, Madarásznak, Mészölynek nem egy műve a közönség elé. Szörnyen patriarkális egy módi volt, de a festők nem segíthettek magukon masként. Igazi műkereskedés nem volt még, tarlatok vajmi ritkán nyiltak, akkor is alig ment feléjük a közönség. Az utcáról kényelmesebben lehetett nézegetni a kirakatba tett képet.

Mentül sietosebben törekszik a főváros lakossága arra, hogy Budapest elérje a milliós városok sorát, annal jobban fejlődik nálunk a művészeti holmival valo kereskedés is. Sőt a műkereskedés ma már nálunk is ott tart, hogy nem egyszerü kepraktár, nemcsak bolt, ahol képek vannak fölhalmozva s ahová tehát csupán ama ritka percekben teszi lábát a közönség, amikor eszébe jut, hogy képet vasárol: — a műkereskedés oda fejlődött, hogy máris művészi szalónt nyit, ahol rendszeres kiállításokat talál a közönség. S most már a festők is örömest keresik föl az új intézményt, teszem épp most állította ki legfrissebb képeit Hollósy Simon és az ő tanítványainak néhánya a Könyves Kálmán szalónjában.

Stösszel tábornok felesége, aki Port-Arturban a sebesültek ápolását igazgatja

Nem lehetett ezt az új intézményt sem egy-kettőre elétapodni a földből. A Könyves Kálmán aránylag hosszu múltra tekint vissza: kezdte a könyvek és másolatok kolportársával. Amint azonban nőtt nálunk a művészetek iránt való érdeklődés, hirtelenül tágult, bővült a műintézet munkaköre is s ma már lényeges szerepet játszik művészi életünkben. Elsősorban javítón hatott a közönségre. Gondoljunk csak vissza azokra az időkre, amidőn a „műintézetek“ utazó ügynökei muzsikáló órát vagy papirosból készült „barokk-aranyozásu“ rámába foglalt német olajnyomatokkal árasztották el az országot. Senki sem nézte, van-e értéke annak a képnek, ki a szerzője. Először is tehát le kellett verni ezt a német versenyt s hozzászoktatni a publikumot, hogy becsülje föl a képet, mielőtt megvenné.

Meg kellett szerezni a legjelesebb magyar művészek képeinek sokszorosítási jogát s azokat a képeket úgy kellett költséggel, fáradsággal sokszorosítani, hogy méltó díszben mutassák az eredeti hatását. Ezzel még az a jó is háramlott a magyar festőkre, hogy pénzt kaptak a műveik sokszorosításért, de meg az is, hogy műveik utat találtak a magyar családok hajlékába. Még pedig szebbnél szebb másolatokban. Láttunk e gyűjteményben rézkarcot, eredeti kőrajzot, fényképet, sokszínü nyomást, heliogravurt, heliotipiát: a modern sokszorosítás minden mesterfogásával készültek ezek. A nagy galeria nem fért már a Könyves Kálmán régi hajlékába: újat szerzett tehát a Nagymező-utcában. S most már szalónná bővítette. Nem kisebb művész tervezte a bútort, az installációt, mint Spiegel Frigyes. És a műlapok számára a Könyves Kálmán nem csupán a java külföldi kereteket szerezte be, hanem Spiegellel, Márkus Gézával komponáltatott eredeti darabokat. Valósággal látványosság maga ez a gazdag és művészi képkeret-gyűjtemény is. S végre aztán az üvegfedeles nagyteremben megnyílt a kiállító-szalón is, ahol időről-időre valtakozó sorban ismerkedik meg az ember magyar festők újabb, régibb műveivel: nem azokkal a nagyrétü, csak múzeumba való festményekkel, hanem igazán az otthon számára, az otthon díszéül szánt művészi apróságokkal. Olykor aztán, — mint most is, — egy sor nagyobb kép koronázza a gyűjteményt, ezúttal Munkácsy Mihály több eredeti festménye. More patrio mindezek a képek — akár a Könyves Kálmán reprodukcióí — részletfizetésre adódnak el.

Ez már olyasmi, amit Berlinben Cassirerék, Keller és Reinerék csinálnak, azzal a különbséggel, hogy a Könyves Kalmán súlyt helyez a hazai művészek népszerüsítésére.

A mostani kiállítás, amint említettük, a Hollósy-iskola e nyári termékeinek javát és Hollósy Simon újabb munkáit rejti magában. Az iskola művei rendkívül artisztikusak és sok reményre jogosítanak. Persze nem akárkinek való a Hollósy-iskola, mert aki könyedén veszi, aki nem gyötri magát egész erejéből a rajz szigorúságával, szóval aki nem komoly talentum, hamar elbukik benne. Annál eredményesebben jár a kezére ez az iskola annak, akinek tehetségében bízni lehet. S így az iskola maga is rostáló munkát végez.

Hollósy Simon képei közül azok a legkedvesebbek nekünk, amelyek illusztráció gyanánt készültek Petőfi több költeményéhez. Oly hangok csendülnek meg e képeken, amelyek Petőfi verseiből is szólnak hozzánk. Főerényük azonban ezen az átérzésén kívül a merőn artisztikus előadás. Hollósy ama szép órákban, amikor ez illusztrációk támadtak, szinte leheletes finomsággal költöztette érzéseit e képekre. S e művészi processzus talán épp itt volt leginkább helyén, amikor Petőfi mélységes líráját tolmácsolja a festő a maga művészetének nyelvén. Ezek az illusztrációk Hollósy legszebb művei közé tartoznak.

A Neogrády-kiállítás

Aki gyönyörködni akar szép, derűs, hangulatos képekben, amelyek nem rójják elmére a találgatás, a rejtvény-megfejtés nehéz munkáját, az látogasson el a napokban a király bérházába, a Kigyó-téren és nézze meg Neogrády Antal kollektiv-kiállítását. Neogrády nem tartozik ahhoz a festő-iskolához, amely a laikus előtt érthetetlenné, fölfoghatatlanná válik ellenőrizhetetlen impresszszionizmusa, túlfinomult, ködös, sejtelmes hangulatai és színei révén: Neogrády egyszerűen és őszintén fest. Az ő megértéséhez nem kell semmi előtanulmány, semmi fáradságos elmélyedés. Kritikai komolysággal, összeráncolt homlok és művészeti jelszavak nélkül, azonnal meg lehet érteni, amit ő mondani akar.

Volt idő, amidőn Neogrády nagy népszerűségnek örvendett. Műveit elkapkodták, illusztrációiért vetekedtek a képeslapok, a közönség lelkesedett érette. Aztán jött egy áramlat, amely homlokegyenest az ellenkezőjét hirdette annak, amit eddig szépnek és igaznak tartottunk. Fotográfia, sablon, mesterembermunka lett, amiről eddig azt hittük, úgy láttuk, hogy az a festészet. A közönség habozva állott meg. Nem mert határozottan ellentmondani, de a tetszését sem merte többé oly nyiltan kimutatni.

Neogrády azonban haladt tovább a maga utján. Nem sokat törődött senkivel és semmivel, nem tett koncessziókat semmiféle új iránynak, új áramlatnak. Festett, rajzolt szorgalmasan tovább. Közben egy évre kiment Amerikába is, ahonnan új szineket, új hangulatokat hozott. És ime, most szinte észrevétlen, megint elfoglalta az ő régi helyét, amelyet tulajdonképpen nem is veszített el soha.

Gyönyörködve nézhetünk szét abban az intim, szép kiállításban, amelyben olyan jól esik viszontlátni a mi kedves Neográdynkat, aki az ő hangulatos, napsugaras képeivel annyi kellemes órát szerzett nekünk. Ezek az erdőrészletek, árnyas lombsátor alatt incselkedő szerelmesek, humoros vadászjelenetek, havas tájak, csendes alkonyórák a pipacsvirágos réten, mind kedves, jó ismerőseink. És oly hálásak vagyunk, hogy ime, itt egy festő, a mi jóbarátunk, aki szintén kéknek látja az eget és zöldnek a lombot, mint mi, szegény közönség és akinek a műveiben őszinte örömmel gyönyörködhetünk, anélkül, hogy előbb sárga és lilaszín ködrejtelmekből kellene kihámoznunk valamit, amit aztán — teljességgel nem értünk meg.

Ez és ilyenforma a közönség érzése és véleménye Neográdyról. És jellemző, hogy szuverén itélete mennyire megfelel annak a romantikus, idillikus irányzatnak, amelynek szellője lengedezése már mindenfelé érezhető, irodalomban, festészetben — talán az életben magában is.

Neogrády művészetében nincs ugyan semmi romanticizmus, de csak egy lépés választja el tőle. Ezeknek az árnyas, rejtelmes, buja zöld színben pompázó erdőknek a levegőjében már ott lebeg a romantika. És még valami van bennök. Igazság, őszinteség és mesterkéletlen természetesség. Neogrády nem pózol, nem hajszol problemákat. Körülnéz a világban, tiszta, látó szemmel és amit meglát, amit észrevesz, azt megfesti. Témát ad neki minden; egyszerű, igénytelen kis témákat, de azt mindig bearanyozza az ő napsugaras poézisával.

Még egyet szeretnék megemlíteni róla. Bámulatosan sokat dolgozik. Erény-e ez, vagy hiba, különösen azok szemében, akik esztendőkig pepecselnek egy képen, — nem tudom. Azt hiszem, inkább csak egyéniség. Sokat és gyorsan dolgozik, mert már olyan az egyénisége s mert nála munka a pihenés is. Ez a kiállítás is körülbelől egyévi munkásságának a gyümölcse. Amire bezárja azonban a kiállítását — november 15-én — valószínüleg alig marad már egy festménye is. A közönség mind megvásárolja, mert ki nem ékesítené föl örömmel egy szép Neogrády-festménynyel a lakását. *T. A.*

Elnökválasztás az Egyesült-Államokban

ROOSEVELT, a republikánusok jelöltje, akit november 9-én nagy szótöbbséggel újból megválasztottak elnöknek

—

Filharmoniai hangverseny

A szerdai filharmonikus hangversenyen mutatták be Elgar Edward angol zeneszerző „Délen" című nyitányát. Ez a szimfonikus zenemű már a szerző nemzetiségénél fogva is érdekes, hiszen az angol nemzetnek tudvalevőleg egy fia sem lepte meg nagy jelentőségü zeneművekkel a világot. A jó Sterndale Bennet édeskés, holdvilágos romantikáju zongora-koncertjeit csak úgy nem lehet a nagyjelentőség epiteton ornansával felruházni, mint a Sullivan, vagy a legujabb angol komponisták operettjeit.

Most végre van az angoloknak egy zeneszerzőjük, akit hazájában nemzeti nagyságként ünnepelnek, akiben a speciális angol színfonikus zene megteremtőjét látják — ez az ember Elgar Edward. Nagystílü oratoriumai: a „Gerontius álma", az „Apostolok", szimfónikus zenekari művei: a „Variációk", London utcai képét, zsibongását festő humoreszkje, keleti rapszódiái rövid időn belül. Európa és Amerika minden nevesebb koncerttermében megfordultak, kisebb méretü munkáit, dalait főleg odahaza kultiválják nagy szeretettel.

Elnökválasztás az Egyesült-Államokban

PARKER, a demokraták jelöltje

Elgar művészi pályafutásának van egy igen érdekes, a zenetörténetben szinte páratlanul álló monuntuma: autodidakta, a zeneszerzés technikai tudományát jóformán egyedül, klasszikus mesterművek tanulmányozása és gyakorlati tapasztalata alapján sajátította el. Nem volt mestere, aki a harmóniák, disszonanciák kezelésének, a kontrapunktikus tudomány és a zenei formák titkaiba beavatta volna, nem ült a nyakán semmiféle tapasztalt, erőskezü tanító, aki az ifjú művész szertelenül csapongó fantáziáját megfékezte volna: Elgar Edward a saját erejéből, — a saját kárán tanult. (Talán Goldmark Károly az egyetlen, akiről hasonlót lehetne feljegyezni.)

Az Elgar nyitánya tulajdonképpen programmzene, poetikus intencióit Elgar egyik bizalmas barátja foglalta irásba. E kommentár szerint viruló olaszországi vidék keltette hangulatokat fest a költő; álmodozásaiban elmerülve régi, római csatakép tárul lelki szemei elé, borzalmas harci üvöltés reszkettet meg a levegőt, előtte áll a háboru, a maga iszonyatos vadságában. Viziójából a pásztorfiu furulyája ébreszti fel, rémlátása csak álom volt, lelkére üdítőleg hat a természet csodaszépsége.

A kidolgozásban Elgar a programm-szimfonikusok általános hibájába esik: túlságosan hosszadalmas. Ez a terjengősség, végnélküliség a mű hatását igen megrontja, maga a szerző csökkenti a legszebb gondolatait.

A csendes természet s a viharzó háborúnak szembeállítása elég érdekes ellentét — a zenei festés s tartalom tekintetében is — le is köti is az érdeklődést, azonban a szerző elfelejti, hogy igazán csak a szorosan egybefüzött ellentétek hatnak, hosszadalmassága elveszi az ellentét élét.

Az azonban tagadhatatlan, hogy magas kvalitásu művész-lélek ez az angol zeneszerző, zseniális zenész, sőt ami többet jelent, mélykedélyü poéta. Határozottság, férfias energia, előkelő nemes szólásmodor, erős muzsikális érzés az Elgar zenéjének legjellemzőbb karaktervonása. Akinek a füle nem barátkozott még meg a modern harmoniákkal, más véleményen lesz, de disztinguáljunk: a kakofonia, disszonancia-halmozás, a mi Elgárnál található, sohasem cél neki, nem puszta hatásvadászat, hanem nemesebb feladat szolgálatában álló eszköz, az Elgar

Tűz! — Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

hogyan lehetséges ilyesmi — a kis boszorkány két perc alatt teljesen megbabonázta az embert. A hangjában, a nézésében, egész nőies valójában volt valami delejes erő, ami kellemes zsibbadásba ejtette az idegeket. És a furcsa az volt, hogy Videczky nem próbálta, de nem is akarta lerázni ezt a békót.

— Hát ami azt illeti, — mormogta, a méltósága foszlányaiba burkolódzva, — a kis fiam mellé ugyan kellene valaki, mert a dadája nem megbizható . . .

A földön ülő nő szeme egyszerre teli lett könnyel. Igazi könnyek voltak, forrók és csillogók, lassan végigperegtek az arcán.

— A kis fia! A kis fia! — ismételgette összekulcsolt kezekkel.

— Várjon csak . . . Hiszen én még az ön nevét sem tudom!

— A nevem Csákó Magdaléna, — mondta a nő.

— Csákó? Csákó?

Flóris már hallotta ezt a nevet, egy végleg lezüllött temesi család neve volt. A Videczkyek valamikor talán atyafiságot is tartottak a Csákókkal.

Magdaléna hirtelen fölemelkedett a földről.

— Elmegyek, de holnap visszajövök, — mondta.

Flóris most vette csak észre, hogy a fehér homlokán egy nagyon különös kis redője van. A jobb szemöldökén kezdődik és ferdén fölfut a bal szeme fölé. A redő csorbává és félszeggé tette egész arcát. Amint azonban elmosolyodott, megint kisimult a fehér homloka, éppen csak valami könnyü árnyék mutatta a redő helyét. Csákó Magdaléna elment és Videczky Flóris leült megint az íróasztala mellé. A józsefvárosi özvegyasszonyra akart gondolni, de mindig csak Csákó Magdaléna járt az eszében. Ugy érezte, hogy ezzel a különös kis nővel, akiről azt sem tudta, hogy asszony-e, leány-e, valami nagy kincs jutott a tulajdonába.

Folytatjuk

„Isten áldd meg a magyart". Pottyondy Erzsébet amatőr-fényképe

Uj Idők 1914-15 XXI. 14.

Az északi harctérről. Csönd a parkoscowicei csatatéren. Kilofot (Bécs) fényképe

Ő volt

Elbeszélés

Irta Tormay Cécile

A nagy orosz mocsarak felől repülő, fehér förgeteget hajtott a szél a határmenti városra.

Egy ablakban világ gyult. A halott jégfolyón fényívek lobbantak át a hidak fölött. A székesegyház tetején, mintha láthatatlan kezek tüzet dörzsöltek volna egy óriási, fekete falon, lefutó ragyogások támadtak az éjszaka sötétjében. A templom csúcsíves ablakai élni kezdtek a zimankó alatt.

Ember alig mozdult. Kutya sem ugatott. Csak künn, az országútján vergődött a hóviharban egy magányos szekér a városvégi korcsma felé.

A korcsma ivójában már sokan voltak. A nyomott, füstfogta mennyezet alatt minden pillanattal sűrűbb lett a levegő. Az ázott darócruhák gőzöltek a pálinkaszagú melegben. A hosszú asztal körül fáradtan, szótlanul ittak az emberek.

A lócán züllött diákok és munkások ültek. Odébb egy katonaviselt ember gubbasztott kényelmetlenül fölhúzott térddel. A kemence mellett egy vöröshajú asszony feküdt a szegletben. Félig nyitott szemmel, fájdalmasan aludt. Szétterített szoknyáján két gyerek vinnyogott.

A korcsmáros időnként bedugta fejét a söntés felől és egy széndarabbal számokat írt a falra, ott, ahol még tartott a vakolat.

A diákok pálinkát akartak.

Valaki leesett a lócáról. Mikor a földre ért, fölébredt és káromkodott. Aztán lehúzta csizmáját, a lámpa felé tartotta és hunyorogva átnézett lyukas talpán.

A diákok nevetni kezdtek. Az ember haragosan meredt rájuk. Félarca vörös és fényes volt a fagyástól, a szeme ferde.

Most már mindenki nevetett. A korcsmáros véletlenül rálépett a földön kúszó gyereknek a kezére. A gyerek visított, a vöröshajú asszony fölült és szitkozódva hívta az Istent.

— Hiába hívod, úgyse jön!

— Az már igaz, — dörmögte a ferdeszemű, — nálam se járt soha. Az Isten is olyan, mint a pénz . . . csak az urakhoz megy.

Az egyik diák orditozni kezdett:

— Azt még csak elhiszem, hogy van pénz a világon, de hogy Isten volna, azt ne mondják nekem!

Egy toprongyos ember fölemelte fejét a lócáról. Kiálló pofacsontján tüzelt a feszes bőr. Köhögve rivalt a diákra:

— Se pénz, se Isten, se urak, se semmi! . . . Mindennek vége legyen!

— De hát mi lesz akkor, ha semmi se lesz? — kérdezte egy aggodalmas hang a kemence irányából.

— Hát semmi, és az a legjobb! — kiáltotta a ferdeszemű, mialatt a toprongyoshoz fordult: — Honnan kerülsz ide, testvér?

— Az asztal alól, — nevetett egy munkásformájú ember.

A toprongyos hirtelen körülnézett és olyan halkan felelt, hogy csak a közelülők hallhatták.

— Szibériából? — ismételte a ferdeszemü tisztelettel, — aztán, igazán olyan hideg van odaát?

Az orosz megint köhögött és a köhögése úgy hangzott, mintha a mellében vásznat hasogattak volna.

— Sokan voltatok? — kérdezte a katonaviselt érdeklődve.

— Sokan . . .

— Hát ők hol maradtak?

Az orosz fásultan kezdte faragni bicskájával az asztal szélét és nem felelt.

A ferdeszemü ember nyugtalan lett. Többször egymásután gyanakodva az ajtóra nézett.

A katonaviselt oldalba rúgta:

— Tán várasz valakit?

— Csendőrt vár! — rikoltotta valamelyik diák, de szava beleveszett a rekedt munkáshangok zsivajába.

— Se Isten, se császár, se urak, se semmi! . . .

A lármázó emberek egymást tüzelték, már ököllel verték az asztalt. A poharak csörrenve ugráltak. A gyerekek sikitoztak. A korcsmáros fenyegetőzött. A katonaviselt megint oldalba rúgta a ferdeszemüt.

— Csak ordítani tudtok! Ha most bejönne ide a

Nagy munkában

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1909. XV. 18. sz.

— Akkor a te kedvesed nem arab volt. Francia katonát szerettél. Blidahban csak legionerek vannak...

Eminah lesütött szemekkel, halkan válaszolt.

— Igen.

— Tudod miért hagyom én el törzsemmel együtt ezt a helyet? — folytatta az agg vezér erős hangon. — Miért választom a saharai beduinok bizonytalan, küzdelmes életét? Mert nem akarom tovább a hitetlenek uralmát tűrni. Mert inkább leszek üldözött fenevad, mint hajlongó kutya. Mert inkább állok fegyverrel a kezemben szembe a pirossapkás laszkárokkal (legionerek), mint hogy békében mellettük éljek. Mert ez a föld az én hazám s ha ezen a részen nem maradhatok, megyek a sivatagba. Az még szabad hely.

A leány csöndesen felelt.

— Engedj veletek mennem. Oda, ahova te mégy. A sivatagba.

— Az én törzsemben csak azoknak van helye, akik gyűlölik a hitetleneket és a laszkárokat.

— Én is megtanulom gyűlölni őket tőletek. Elég okom van rá.

Boú-Hamira intett a nem messze álló fő embereknek. Azok hozzá siettek.

— Ez a lány mostantól kezdve a törzshöz tartozik. Az én sátoromban fog élni. Mohamed parancsolta, hogy az elhagyottaknak pártját kell fogni . . . Indulhatunk.

Egy fekete rabszolga elébe vezette lovát s az ősz főnök nyeregbe ült. Aztán jelt adott az indulásra.

Gondolatokba mélyedve lovagolt csapata előtt. Paripája — mintha tudná, hogy gazdája is így akarja, — csöndesen, nyugodtan lépegetett.

Az ősz főnök egy rég elmúlt történeten gondolkozott. Eminah idézte föl benne ezt az emléket. Ő is elhagyta kedvesét fiatal korában. Nem is látta többet viszont. Nem is hallott felőle semmit, meg el is feledte már régen. Most már arcára is csak homályosan emlékszik s az együtt töltött kedves órákra. Az édes-bús emlék most mégis megfogta szívét s kissé elérzékenyedve, kissé szomorúan lovagolt tovább.

— Jól tettem, hogy magamhoz fogadtam ezt a szerencsétlen leányt, — susogta. — Allah megáld érte s megbocsátja, hogy akkor elhagytam a másikat, — az enyémet . . .

Mikor hosszu vándorlásuk után a chott-igrihez értek, maga köré gyüjtötte a törzs férfiait.

— Nézzétek . . . Ameddig a szem ellát, más nincs, csak kő. Se fa, se bokor. Még csak egy füszálacska se. Ez a halál országa. Ez a chott-igri, — a kőország. Hanem ezentúl már a sivatag homokja kezdődik s az oázisok világa. Ott még nem úr a francia. Ott már otthon vagyunk. Mától kezdve készen tartsa fegyvereit mindenki, vadállat, ellenséges törzs s a kószáló legionerek ellen.

A túgúthi oázisban telepedtek le. Erős, véres küzdelem után mondhatták csak magukénak. Az onnan kivert nomád törzs nem egykönnyen mondott le birtokáról.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Egy délután jajveszékelő, átkozódó asszonyok lármája csalta ki Boú-Hamirát sátorából. Eminah is utána ment.

A tanácskozó sátor előtt a törzs asszonyai siránkoztak. Odébb a férfiak álltak egy csomóban, csendesen, de haragos arccal. A törzsfőnöknek utat nyitott mindenki s az asszonyok egy percre elhallgattak.

A tanácskozó sátor előtt, körülvéve egy csapat nőtől, két véres, megtépett ruhájú fiatal arab állt. Harmadik társuk előttük feküdt holtan. Ezért jajveszékeltek a körülállók.

— Kik tették? — kérdezte sötét arccal Boú-Hamira.

— Legionerek, — válaszolt egyszerre a két fiatal arab.

A törzsfő mellett álló Eminah önkénytelenül megrezzent. Hűtlen kedvese jutott eszébe, akit most gyűlölnie kell.

— Egyenlő számban voltunk, csakhogy véletlenül bukkantunk egymásra, — folytatta az egyik lovag. — Csak tőreinket használhattuk, ők meg szuronyaikat. Menekülnünk kellett, mert segítséget kaptak.

A lába előtt fekvő tetemre mutatott.

— Őt azért el tudtuk hozni magunkkal. Az asszonyok újra kezdték a siránkozást.

— Messze vannak? — kérdezte a törzsfő.

— Nem. A Sidi-Herrarai forrásnál. Lehetnek úgy ötvenen.

Néhány perc mulva lódobogás jelezte, hogy Boú-Hamira lovagjai élén elvágtatott. Mikor az utolsó lovast is elfödte a fölvert porfelhő, Eminah visszatért sátorába. Rávetette magát ágyára s betemette arcát a takaróba. Ez se volt elég. Behunyta a szemeit is. Úgy maradt késő estig, mozdulatlanul, nehéz érzésekkel küzdve. Elűzhetlenül hűtlen kedvesére kellett gondolnia. Őt hozta elé képzelete. Ő lebegett folyton előtte, hol mosolyogva, hol sápadtan, véresen, lehunyt szemekkel.

Már a hold világított, mikor az asszonyok lármája újra fölriasztotta. Csakhogy most örömhangokat hallott. Kiment a sátorból, hogy megtudja az okát.

A törzsfőnök jött vissza lovagjaival, — győztesen.

— Jer, — szólította meg a lováról leugró főnök mosolyogva. — Itt láthatsz egyet azok közül, akiket megtanultál gyűlölni közöttünk.

Az arab leány úgy érezte, mintha valami hirtelen összeszorítaná szívét, mikor meglátta az összekötözött foglyot. A teli hold erős világításánál fölismerte azt a szép, fiatal arcot, melyet annyiszor csókolt, azokat a kék szemeket, melyek annyiszor néztek rá szerelmesen. Pedig az az arc most el volt torzulva a testi fájdalomtól s a szemek se néztek szerelmesen.

Halkan felsikoltott.

Az elfogott francia katona az ő hűtlen kedvese volt.

Boú-Hamira észrevette felindulását.

— Ismered ezt a pirossapkást?

Csak a szemével felelt igent.

A főnök elértette tekintetét. A köréje sereglettekhez fordult.

— Mindnyájan ismeritek Eminah történetét. Allah kezeimbe adta a hűtlen katonát, aki nekünk halálos ellenségünk is. Eminah megtanult már gyűlölni közöttünk. Én neki adom holnap reggelig a volt kedvesét.

Kivonta ékkövekkel diszített tőrét s a leánynak nyujtotta.

— Ha reggel életben találjuk, rá eresztem a slúgikat (kutyákat) . . .

Eminah, a gyűlölni megtanult arab lányka egyedül maradt a tanácsházban fogoly kedvesével és . . . az ékkövekkel kirakott tőrrel.

. . . Fekete rabszolgája azzal kelté föl Boú-Hamirát reggel, hogy egyik jó paripája eltűnt a többi közül.

— Bizonyosan a rossz szellemek vezették el, mert az őrizö slúgik nem ébresztettek föl ugatásukkal.

Az öreg törzsfőnök nehéz gondolattól megkapva, a tanácskozó sátorba sietett.

Gyanuja alapos volt. Ott nem talált mást, csak a fogoly elvágott köteleit és az arab leányt. A francia katona eltűnt. Hogy miképpen, az elvágott kötelek mutatták.

A rabszolga fölverte már az egész törzset a paripa eltünésével s a férfiak a tanácsház elé gyülekeztek. A ve-

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

EGY KOSÁR ALMA

1905. XI. 47.

varrt, megfojtásra szánt kis kutya-kölyök, mint hogy Perjéssy Marianneba komolyan szerelmes legyek.

Hort majdnem felugrott a helyéről, de aztán csak annyit mondott.

— Erről a tárgyról nem vagyok hajlandó beszélni.

Peltz a vállát vonogatta.

— Én a javát akarom, barátom. Sajnálom, amiért olyan fiatal, mondhatnám zöld.

— De kérem.

— Ne kérjen semmit. És ha úgy tetszik, hát ne beszéljünk leányokról, hanem komolyabb dolgokról. Annyi bizonyos, hogy az igazgató úr rettenetesen dühös. Jó lesz, ha elkészül reá.

— El fogom mondani az igazgató úrnak a dolgot, úgy, amint volt.

— Azzal nem megy sokra. Perjéssy interpellációt igért, és az igazgató úr már látja a lelki szemeivel a cikkeket: „A Nő-liceum botránya“, „Orgia egy leányiskolában“, vagy más hasonló felirattal. Inkább mozgósítson maga is.

— Mozgósítsak? Ugyan micsodát vagy kicsodát?

— Mozgósítson mindenkit, akit tud. De legalább is

valamelyik ismerősét a minisztériumban, vagy egy befolyásos képviselőt. Lehetőleg ellenzéki képviselőt.

Hort a fejét rázta.

— Sem a minisztériumban, sem a képviselők között nincsen ismerősöm.

— Hogyan, hát magát senki sem protezsálta? De hát akkor, hogy nevezték ki ide hozzánk?

— Azt magam sem tudom. A kinevezésem egy szép napon megjelent a hivatalos lapban, aztán följöttem.

Peltz még egy utolsó kisérletet tett.

— Talán van valami rokona, aki befolyásos választó egy kormánypárti kerületben. Gondolkozzék csak.

De Hort ismét csak a fejét rázta.

— Nem tudok senkit. Azonkívül nem is értem, hogy mire kellene nekem a képviselő vagy a befolyásos választó. Elismerem, hogy hibát követtem el, de elvégre más fiatalember is elragadtatja magát és én meg fogom adni a teljes elégtételt.

Peltz szomoruan itta meg a második pohár sört, amelyet időközben elébe állítottak.

— Csak vidéki embert ne hoznának fel soha, — mondotta félig magának. — Isten tudja, honnan veszik a naivitásukat, de olyanok, mint a tizenhétéves bakfisok. Vagyis ördögöt olyanok, mint a tizenhétéves bakfisok. A mi bakfisaink kacér, számító csintalan teremtések, akik az ilyen naiv, bolondos fiatalemberrel úgy játszanak, mint . . . node ne kezdjük újra a vitát.

Hort az órájára nézett.

— El kell mennem az intézetbe. Mindjárt tizenegy óra.

Peltz kezet nyujtott neki. Mikor már indulófélben volt, mégegyszer visszahívta.

— Gondolkozzék csak, hátha mégis eszébe jut valamelyik képviselő ismerőse.

A Nő-liceum lépcsőházában Prihoda, az iskolaszolga, már várta Hortot.

— Az igazgató úr kéreti a tanár urat, hogy tessék azonnal az irodában fölkeresni.

Hortnak mégis csak dobogott a szíve, amikor az igazgatói irodába belépett. A szentély meglehetősen tágas helyiség volt, szigoru fekete bútorokkal és egy óriási nagy íróasztallal. Az íróasztal valósággal szörnyeteg számba ment. Füzetek, könyvek, kimutatások katonás rendben feküdtek egymás mellett, az igazgató úr nem türt semmi rendetlenséget. Sem az íróasztalon, sem másutt. Alacsony termetü, kövérkés úr volt az igazgató, mély lassu hanggal és kellemetlenül szúró szemekkel. Hosszu évekig valamelyik kis főhercegnek volt a nevelője, a pedagógiai pályáját ez alapította meg. A főhercegi udvarból katonás tartást és rendületlen lojalitást hozott magával, az intézetben mindig úgy vezényelt, mintha csapatszemlén volna. Katonai gondolkozásának volt különben az is a következménye, hogy egy dologtól félt csupán, — a sajtótól. De attól aztán nagyon félt. Ujságíró apák előszeretettel a Nő-liceumba küldték a leányukat, mert tudták, hogy az igazgató úrnak különös gondja lesz reájuk.

Hort még csak mindössze háromszor-négyszer beszélt az igazgatóval. De arra készült, hogy teljesen őszinte lesz hozzá. Mindenekelőtt bocsánatot kér, hogy meggondolatlanságával ilyen kellemetlen helyzetbe hozta az intézetet. Aztán elmondja egész nyiltan, hogy igenis szereti Mariannet és oka van azt hinni, hogy a leány is viszonozza az érzelmeit. Az igazgató úr be fogja látni, hogy a hibája nagyon emberi dolog volt és talán mint jó följebbvaló közben is fog járni az apánál.

Belépett az irodába. Az igazgató úr az íróasztal előtt ült és valami kimutatáson dolgozott. Az ajtónyilásra fölemelte a fejét. Aztán, hogy Hortot meglátta, bólintott. De nem kelt föl és azt sem mondta a fiatal tanárnak, hogy üljön le.

— Igazgató úr hivatott? — kezdte Hort kissé bizonytalan hangon.

Az igazgató úr egy nagy vörös plajbászt vett a kezébe.

— Igen, hivattam a tanár urat. A forma megőrzése végett egy kérdést akarok intézni a tanár úrhoz, ámbár egy kifogástalan úriember szava egymagában is elég volna. Tanár úr a szombatról-vasárnapra virradó éjszakát Perjéssyék mulatságán töltötte, nemde?

Hort érezte, hogy elpirul.

— Igen, Perjéssyéknél voltam, igazgató úr.

— A mulatság folyamán, amint hallom, egy — hm — egy igen sajnálatos incidens történt. Ön kétségkivül tudja, hogy mire célzok. De az ön szájából is akarom hallani, hogy igaz-e az, amit Perjéssy Bálint úr ma reggel előadott nekém. Igaz-e az, tanár úr, hogy ön — hm — hogy ön annyira megfeledkezett volna magáról?

Hort lehajtotta a fejét. Az igazgató nyugodt, hideg hangja megzavarta. Alig tudott válaszolni.

— Kétségkivül súlyos hibát követtem el, igazgató úr. De szolgáljon mentségemre az . . .

Az igazgató úr kopogni kezdett a plajbászával.

— Nem mentséget, hanem választ kértem, tanár úr. Rövid és szabatos feleletet várok. Igen vagy nem?

— Igen, — mondotta Hort elég hallhatóan.

Az igazgató úr fölemelkedett. Katonás tartásban emelkedett fel, mint a haditörvényszék elnöke, aki a vádlottnak kihirdeti az ítéletet.

Folytatjuk

Tristia

Az élet zaja utcahosszat,
Keverten hajtja jót s a rosszat.
S ha néhanapján kint járok-kelek:
Megkap és rohanok velek.

Karom feszül és tenni érzek
Erőt, úgy int, hajt az igézet,
Hogy küzdve, téve, bárha késve,
Nézhessek én is egy kevésre.

Hogy szertefoszlott annyi álmom,
Immár oly búsnak nem találom
S felejtem percre hívőn, botorúl:
Húnyó napomra alkonyat borúl.

Hazamegyek. Talán ma otthon
Lehet egy dalt papirra lopnom,
Bús kobzomon sugárt a húrra
S hitet, hitet . . . éltetni újra.

Szelid mosolyt, halvány sugárt csak,
Csak egy dalt rózsaszínbe mártsak —
Elég nekem, mindent felejtek,
Álmaimért könyet sem ejtek.

Reszket a toll . . . felsír a lelkem.
Szivemben csak sírokra leltem,
Ajkam néma, szemembe könyek —
Ugy érezem: meghalni könnyebb.

SÁRÁNDY ISTVÁN

— Elég nekem a tej. Maradjon a tojás ebédre. De hát Peták mit eszik?

Peták búsan legyintett.

— Velem ne gondoljanak. Én megélek harmatból is. De a kisasszony! Ugy-e megmondtam, hogy ennek rossz vége lesz!

Lesütötte a fejét, hosszan nézte a földet. Aztán megszólalt.

— Írjunk haza levelet. Hej, ha tudná a tiszteletes asszony! S a kisasszonykák! Meg a tiszteletes úr! Megrepedne a szívük.

Én is lesütöttem a fejemet, s hosszan magam elé bámultam.

— Peták fogj be.

— Haza megyünk? kérdezte mohón Peták s arca, szeme fölragyogott.

— Mit gondolsz. Megyünk be a városba.

— A bankba, ugy-e?

Önkéntelenül elkacagtam magamat.

Ráütöttem a Peták vállára.

— Peták! te a legbölcsebb ember vagy a világon. Belátsz a vesékbe. Fogj be!

Estére kerültünk vissza. A szekér tele volt mindenféle elemózsiával. A tárcám tele pénzzel. Útközben fölkapaszkodott a szekérre egy pár barátom. Köztük Kálmán, a híres tilinkós. Földi ember szebben ki nem tapogatta még egy haszontalan kis lyukas fából a magyar nótát, mint ő. Elszegényedett magyar fiú volt. Az ősiből csak a mulató jókedve maradt, meg a tilinkó. Egyébként úti biztos volt. Most is utat csináltatott s természetesen felült a kocsimra, hadd tapasztalja meg, jól csinálják-e az utat. Egész a parókiáig tapasztalta, ott aztán belülkerültünk s reggelig sírt a tilinkó. A legénypapok táncra kerekedtek. Kézről-kézre adták Juliskát. Közbe-közbe iszogattunk s az egyik legénypap, Marosi Ferenc, folyton Kálmánt ölelgette.

— Kálmánkám, édes Kálmánkám, fújjad, mindig ezt fújjad:

Csak egy kis lány van a világon!

Hiszen gondoltam magamban: jól vagyunk. Már látom, hogy a hugomból is papné lesz . . .

Juliska ámulva-bámulva hallgatta a nótát. Érezte, hogy neki szól . . .

Reggel, mikor a vendégek eltávoztak, próbára tettem Juliskát. Tettetett zavarral mondtam:

— Juliska, valamit gondoltam.

— Mit?

— Még nem való neked ez az élet. Írok édes anyámnak, hogy vigyen haza.

— Ne! Ne! tiltakozott Juliska. Még ne! Csak ezen a nyáron ne!

A nyakamba borult, szeme megtelt könnyel.

— Ha tudnád, mennyire szeretek itt lenni!

— Az ám, csakhogy nem értem!

Lángvörösre gyúlt az arca, szíve ott dobogott az én szívemen, úgy suttogta:

— Igazad van, nem egészen éretted . . .

(Folyt. köv.)

Neogrády Antal

Zuzu.

Mese egy hófehér leányszobából.

Nincs sok tanulság ebben a csöpp históriában, hanem csak szomoru egy kicsit . . .

Mikor hosszu ruhát kapott Zuzu, kijelentette, hogy ő többé már nem Zuzu, hanem Suzanne, és elajándékozta sorban a francia babákat a ruhatárral együtt. Egypár napig aztán nem tudott kacagni ettől a nagy változástól, pedig sokat és igen édesen tudott máskor kacagni. Azt hitték, hogy a hosszu ruhában stílszerü akar lenni: komoly, a mint az egy tizenhatesztendős hölgyhöz illő, pedig csak szomorkodott sorban Bibi, Mimi, Alice és a többi kis nevek után, a kik mellé odaértendő a sok csipkés ingecske, rózsaszínü gallér és aranyhimzésü kis ruha . . . És nagyon fájt neki, hogy a fehér mennyezetü ágyat nem illett már megosztania senkivel a kedvesek közül, egymagában a meleg fészekben csöndesen csücsült el, mert nem volt kivel diskurálni . . . Igazi szerencse még, hogy a mikor alszik az ember, jogában és tehetségében áll álmodni akármilyen szépet, akármilyen jót, igy esett, hogy ő boldogan álmodta meg szép sorban mindazt, a mit azelőtt nappal, ébren végigélt Bibi, Mimi és a többiek társaságában...

Ez aztán lassan-lassan megvígasztalta Mikor a hosszu ruha harmadik napján eljött egy valaki, ugyanaz a kedves valaki, a ki eddig is mindig a Kuglert, meg a Virágregékféléket szállította Zuzunak, szintén megkapta az intést:

— Maga Jenő szintén tudja meg, hogy most már csak a Suzanne névre hallgatok.

Minekutánna pedig a megszólított igen kerekre találta nyitni a két szemét, meg a bajusza is furcsán elcsudálkozott, hát Zuzu olyan édes kacajra fakadt, mintha nem is a hosszuruha lett volna rajta és mintha nem is Suzanne ő nagysága állna Jenő úr előtt, hanem a régi kis Zuzu a bajuszos játszótárs előtt . . .

Ez volt a válság. Mert még egy földig omló komoly selyemuszály se tudott volna karakterváltozást hozni ennek a trillázó kedélyü ártatlanságnak . . , Olyan nagyon kedves is volt igy . . . Odavonta egy fehér kis asztalka mellé a férfit és megmutogatta a legujabb könyveit, a mit a babákért kapott kárpótlásúl.

— Ez itt, látja, egy Mikszáth-kötet. Ezen nevettem ma először három nap óta, ez a másik meg Ohnet-tól van. Rózsitól, a kúzinomtól kaptam ezt a harmadikat. Egy kis francia munka, Manon Lescaut. Nézze milyen szép, milyen nagyon szép ez a kép rajta . . . Ilyen szép szeretnék lenni.

Jenő fölvette a kis kötetet és a zsebébe csusztatta.

— Ezt ne olvassa el, Zuzu . . .

Mind a két kezével utánna kapott a mosolygó gyerek.

— Csak adja vissza. Mért ne olvasnám, a mama is megengedte. Ő nem tud franciául és majd lefordítom neki, fölolvasom . . .

— Ne olvassa föl.

— Csak azért is. Mért ne? . . . mért ne?

— Nem akarom.

Zuzu elkacagta magát. Bánja is ő, — hát ne akarja. Azért mégis el fogja olvasni. Nincs joga megakadályozni.

Jenő olyan szemrehányóan emelte rá a szemeit, hogy Zuzu kénytelen volt még egyet kacagni . . .

— No üljön le ide mellém, oszt' mondja el, mi bántja.

A fehér rokoko-díványra telepedett és olyan édes hanyagsággal vetette hátra a fejét, mintha csak mutatni akarná, mennyi érdeklődéssel fogja hallgatni . . . A hosszu, földig érő szoknya drapériái szépen elömlöttek a padlón és a cipőcskének a hegye kandikált elő a ráncok alul . . . Nagyon szép volt igy Zuzu. Ha meg nem szólalt, elhitte volna róla

A tavaszi tárlatból.

A pillanat.

Neogrády Antal festménye.

Uj Idők 1897. III. 19.

JÓKAI MÓR.

KIS DEKAMERON.

VÁLOGATOTT BESZÉLYEK.

A serdülő ifjuság számára kiszemelve
és itt-ott módositva.

*

Neogrády Antal rajzaival.

Negyedik kiadás.

Ára szines vászonkötésben 6 K.

Vas. Ujs
1903. 52. 27.

Franklin-Társulat nyomdája.

GAAL MÓZES.

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

REGÉNY

A SERDÜLTEBB IFJUSÁG SZÁMÁRA

*

Neogrády Antal 31 rajzával.

Ára szines vászonkötésben 5 K.

Neogrády Antal

Vígjáték 3 felvonásban,
egy előjátékkal.

Irta

Bevezik Árpád.

A képeket rajzolta

R.-Hirsch Nelli

Négy ívrét alakban
amateur kötésben 20 korona.

fölkelünk. Járunk föl és alá a szobánkban. Türelmetlenkedünk, bosszankodunk, aztán ismét lefekszünk. Lehet, hogy egy kicsit elszunnyadunk, de alig telik bele húsz perc, ismét fölébredünk. Megismétlődnek az előbbi kellemetlen érzések. Hajnal felé aztán ólomsúlylyal ránk nehezedik az álom, de milyen kínos, milyen gyötrelmes! Úgy érezzük, mintha fojtogatnának bennünket, mintha hegyes tűkkel szurkálnák tagjainkat, mintha mellünkre nagy teher nehezednék. S végül hálát adunk az istennek, hogy újból fölébredtünk . . .

Az ilyen alvásnak természetesen nincs üdítő hatása. Reggel fáradtan, bágyadtan, kedvetlenül és tompa fejfájással kelünk fel. Hogy mit ér ezek után egész napi munkánk, könnyen elképzelhető.

De ez még csak hagyján, mert az álmatlanságnak van még kellemetlenebb formája is, mikor ugyanis az agy és a fantázia sehogysem tudnak megpihenni. Lefolyt életünk egyes, talán egészen jelentéktelen mozzanatai, napi foglalkozásunk benyomásai folyton üldöznek, fölfölbukkannak zaklatott emlékezetünkben. Bárhogy erőlködünk is, nem tudunk megszabadulni tőlük s elmulik az éjszaka, anélkül, hogy csak pillanatig is álom jönne a szemünkre. Ez az állapot oly annyira gyötrő, hogy kétségbeesésbe tudja kergetni azt, aki rabja.

Vannak aztán emberek, akik mindjárt lefekvés után félálomba merülnek, de fölébreszti őket csakhamar a kezükben vagy lábukban jelentkező akaratuk ellenére való rángatózás és a különféle érzési csalódások. A leggyakoribb az, mikor az illető azt hiszi, hogy feneketlen mélységbe zuhan, vagy magasba repülve, útjában valamely elkerülhetetlen akadályba ütközik, hogy ragadozó, vérszomjas állatokkal küzködik, rablók állják útját és a többi. Mihelyt becsukja a szemét, különféle emberi s állati alakokat lát. Ez az állapot is oly annyira kellemetlen és kínos, hogy sokszor valóságos betegséggé fajul. Nem ritka az az eset sem, mikor az álmatlan embert estefelé az az érzés fogja el, hogy most jól tudna aludni. Gyorsan ágyba fekszik, de alig pihen néhány percig, az álmosság teljesen megszünik. De hasztalan: elmulik az éjszaka s fáradt teste, összetört lelke nem találja meg a kivánt üdülést.

Ezek a példa gyanánt fölhozott kóresetek elég világosan mutatjak, hogy az álmatlanság egyike a legkellemetlenebb és legsúlyosabb bajoknak. Tegyük hozzá, hogy azok, kik huzamosabb időn át szenvednek ily formán, lesoványodnak, elgyengülnek, bágyadtak, kimerültek, munkaképtelenek, sőt nem ritkán búskomorságba is esnek és tisztában vagyunk a betegség nagyságával. Igaza volt Kantnak, mikor azt állította, hogy alvás és remény nélkül az ember a legboldogtalanabb teremtés volna ezen a világon. S ha ez így van, amiben kételkedni sem lehet, nagyon természetes az az igyekezet mindenki részéről, hogy egyrészt megszerezze magának a nyugodt alvás lehetőségét, másrészt pedig, hogy keresi a módját az elveszett álom visszaszerzésének.

A nyugodt alvást a különben egészséges embernek is csak a rendszeres élet biztosítja. Azok, akik helyes beosztással élnek, naponkint bizonyos ideig dolgoznak, szórakoznak és alusznak, csak beteges állapotban nélkülözik az üdítő alvást. De most már az a kérdés, mennyit dolgozzék, szórakozzék s aludjék az ember? Sem a munka, sem pedig a szórakozás idejét percekre, órákra megszabni nem lehet. Egyrészt az illető szervezete, másrészt a munka minősége szabja meg a határt. Az erős szervezetü ember többet dolgozhat, mint a gyenge, a szellemi munka inkább fáraszt, mint a pusztán fizikai. Hogy meddig aludjunk? Horácius könnyen megadhatta erre a kérdésre a választ, mondván, hogy hat órai alvás elég az egészséges és fiatal embernek, hét órai pedig az öregnek.

De ma már ő sem merné így megszabni az alvás mértékét. A modern orvosi tudomány jobb és biztosabb útmutatást ad erre nézve, mikor azt mondja, hogy az újszülött élete első négy vagy hat hetében naponta húszhuszonkétórai alvásra van utalva, az egy- és kétéves gyermekeknek már elég naponta tizenhat-tizennyolcórai alvás és hogy az évek számával arányosan csökken az alvás idejének tartama. Általában véve az a szabály, hogy minden esztendőben egy órával kevesebbet aludjék az ember, egészen a huszonnegyedik esztendőig, mikor eljut a hét vagy nyolc órai alvás határáig. Ezt a határt tartsa be addig, amíg az erőhanyatlás korának küszöbéig eljut, vagyis mikor ötvenéves. Ekkor ismét a kilenc vagy a tízórai alvás lépjen jogába.

Vannak, akik azt állítják, hogy a szellemi munkával foglalkozó kevesebb alvásra szorul, mint a pusztán testileg munkálkodó. Nézetük támogatására felhozzák, hogy a szellem legkiválóbb munkásai: Nagy Frigyes, Humboldt, Schiller, Goethe napjában csak két vagy három órát, Kant és Napoleon csak négy vagy öt órát aludtak.

Ez az elmélet azonban csak kivételes esetekre és kivételes egyénekre alkalmazható, mert az általános tapasztalás azt bizonyítja, hogy éppen a szellemi munkásnak van szüksége hosszabb alvásra. Ezek az emberek idegeikkel dolgoznak, a fáradt idegek csalhatatlan gyógyító szere pedig éppen az üdítő álom.

Már most az a kérdés, hogyan kell élniök azoknak, akik álmatlanságban szenvednek? Erre sem lehet általános szabályt felállítani és pedig azért nem, mert az álmatlanság nem különálló betegség, hanem csak tünet, amely azt mutatja, hogy a szervezet mely része beteg. Ha tehát ki akarunk gyógyulni az álmatlanságból, első sorban az azt előidéző okot kell megszüntetni, ami az orvosi tudomány föladata. Az alapbajjal együtt megszünik aztán a járulékos baj is.

A főbajok, melyek az álmatlanságot okozzák, a neuraszthénia, a hisztéria és a különféle agybajok. Alkalmi okok a kedély izgatottsága, nagy szomorúság, váratlan bánat, reménytelen szerelem, izgató hírek, családi bajok, meghiusult remények és rútító betegségek. De ide tartozik még, mint nem éppen ritka ok, az alkoholmérgezés. Az iszákos emberek nagyon keveset alusznak, leginkább azért nem, mert fölzaklatott idegzetük benépesíti fantáziájukat rémképekkel. Akik túlságosan szivaroznak, azoknál a nikotin mérge idézi elő az álmatlanságot.

A nikotin izomösszehúzódásokat okoz, ami lehetetlené teszi a nyugodt alvást. Álmatlanságban szenved továbbá az olyan ember is, aki megrontja gyomrát, örökösen a szoba négy falai között tölti napjait, kellő testi mozgást nem végez. Az öreg emberek meg minden különös ok nélkül is nagyon keveset alusznak. Náluk azonban ez nem beteges állapot, hanem a kornak következménye.

Már most föltéve, hogy ismerjük az álmatlanság igazi okát, hogyan lehet azt meggyógyítani? Semmiesetre sem altatószerekkel. Mert ezekkel el lehet ugyan altatni a betegeket, de meggyógyítani sohasem sikerül. A betegség okát kell megszüntetni, ha gyökeres gyógyulást akarunk. Ha a baj idegességből támadt, akkor az idegrendszer kell először rendbehozni; ha alkoholmérgezés az oka, akkor az italról kell a betege fokozatosan leszoktatni; ha rossz levegő az oka, akkor olyan helyre kell küldeni a beteget, ahol tiszta és friss a levegő; ha emésztési zavar idézi elő, akkor a gyomrot kell meggyógyítani. A fődolog azonban, hogy az álmatlanságot senkise engedje krónikussá válni. Mert ha az illető csak akkor keresi már föl az orvost, mikor a baj elhatalmasodott, akkor a gyógyítás eltarthat hónapokig is, ha ellenben gyorsan lát orvosi segély után, már néhány nap mulva is teljesen rendbe jön az egészsége.

NAGY BÉLA DR.

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

AZ ELSŐ RÓZSA

Uj Idők 1901. VII.

Az első zsákmány Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1901. VII. 84. l.

hasonlítasz egy kis fénybe burkolt cherubinhoz, mint húszéves udvari dámához. De láttam már hogyan sóvárogtál mindig, hogy mikor mégy ki már a többiekkel, gondoltam, majd elvegyülsz közéjök. De már csak ne sírj, majd föllépsz, ne félj, majd aztán mindig fogsz játszani.“

Bizony én egész éjjel sírtam. Estve nem kellett a vacsora, csak búsultam igen, hogy ha majd én föl akarok lépni, Sáskáné odajön és nem enged ki engem a színpadra. Nem akartam nekik elhinni, minden erősítéseikre, hogy Sáskáné abban nem parancsol. Végtére eljött az óhajtott óra. Már ott foglalt helyet ki-ki a maga hangszerénél; ott ült a karmester a zongora előtt, ott álltam és mellette a kóta a kezemben. Mindig biztatott Murányiné a kezdet előtt: „Ne félj semmit gyermekem, csak úgy nézd a publikumot, mintha mind káposztafejek volnának.“ Készen vannak? erre föllebben a függöny s az én szívem elkezd oly hangosan dobogni, hogy ütéseit hallottam ... de azt gondoltam, hogy a karmester szíve dobog.

És én nem láttam se káposztafejeket, se publikumot, csak egyes egyedül a muzsikára figyeltem s elkezdtem pontosan énekelni, anélkül, hogy többé csak a legkisebb félelmem vagy szívdobogásom lett volna. És bevégeztem az áriámat is, anélkül, hogy csak a legkisebb félelmem vagy szívdobogásom lett volna. A publikum elkezdett tapsolni és fórázni, de én csak futottam ki az álfalak közé és még ott is kiabáltam: „Jaj, jaj, jaj Istenem! hívnak, mit csináljak, mit csináljak?“ Murányiné azt felelte: „Szedd rendbe magad, menj ki és szépen hajtsd meg magad és kezd el az éneket.“ Úgy lett; ismét nagyon tapsoltak, meghajtottam magamat, kimentem s kérdém nagy elragadtatással örömömben: „Megint énekeljek?“ „Óh nem, nem, mondá Murányiné; mostanra elég.“ „De, mondám, jól énekelek, szerettek.“ „Jaj, mondá Murányiné, el ne bízd magad, nem azért hívtak ki, hogy oly nagyon szépen énekeltél volna, hanem azért, mert legelőbbszer vagy a színpadon és hogy bátorságot öntsön az beléd és azáltal ébreszszenek a szorgalmas tanulásra.“ Ezzel odajöttek a többiek is, Vida úr is, Pacha is, aki azt mondotta, ha szorgalmasan tanulok, lesz belőlem valami. Vida úr igen dicsért és mindjárt sürgette a karmestert, hogy másnap azonnal kezdje el betanulni velem az Első hajós nevü énekes játékból a kis vadleányt, a kis Melidát.

Most már adtak egy színdarabot, melynek címe az Egyptomi út. Ebben van egy kis pajkos szobaleány, ezt nekem kellett játszani. Ez volt első szerepem. Murányinét kértem, mutassa meg nekem, hogyan kell azt játszani s elmondani. „Hát tudod-e jól a szereped?“ Mondom: „Egészen kivül.“ „No állj ide és mondjad.“ És én mondám a szerepemet, játszva, miként estve kell. Murányiné igen dicsért s mondá: „Hiszen neked tanulnod se kell, oly helyesen fogtad föl; csak te úgy játszad, miként most, meg leszek veled elégedve.“

Eljött az óhajtott estve; felöltözve vártam a jelenetem s midőn bementem, egészen hátat fordítottam a publikumnak, úgy megijedtem a nagy világosságtól s elkezdtem a szerepemet mondani, folyvást-folyvást s teljességgel nem hagytam szóhoz jutni a színészt, ki az inast játszotta. Eleget sugdosta szegény, hogy forduljak meg, rá se hallgattam. Gondoltam, csak te sugdoss, jól tudom én a szerepemet. Hiába rimánkodott, hogy hagyjam már őt is beszélni ... míg végtére magamhoz tértem s megszűntem beszélni. Akkor aztán én súgtam neki (kezdjük újra), így aztán rendbe jöttünk és igen jól ment. Ezután soha se történt velem ilyesmi. Azért a közönség nem zúgott, sőt játék végével kihívtak s minden jelenésemet megtapsolták.

Azután miden játékban játszottam; kórusban énekeltem és énekes szerepeket is tanúltam. Tökéletes otthonosságot tanultam, mint mondák.

Vida úr, már jóval azelőtt készített egy kis daljátékszöveget, melyhez a zenét Pacha úr írta. Címe ez volt: Első hajós. Vida úr csak nem akarta színpadra állítani, mig (miként mondá) egy olyan kis Melidát nem kap hozzá, milyent azon ártatlan kis vad leány igényel. Most kiosztották és betanultuk, én játsztam a kis Melidát a publikum teljes megelégedésére. Ez oly nagy örömet szerzett Vida úrnak, hogy játék után Murányiékkal és Pachával együtt, fiakkerbe ültetett bennünket (engemet azon módon vad öltözékemben, csak a kis kopott viklerembe burkolva) s a Beleznay-kertbe vitt vacsorára. Igaz, hogy színpadon parányinak néztem ki a térdig érő s zöld atlasz levelekkel berakott kurta tunikában, aztán hosszu sürű hajam le volt eresztve s mintegy palástba burkulva oly parányi voltam, mint egy nyolcéves és a nézők ugyanannyinak véltek. Amely asztalt elfoglaltuk, úgy körülfogták a vendégek, kik csakugyan többnyire a színházból jöttek, hogy alig tudtunk vacsorálni. Vida úr engem ölébe ültetett, úgy vacsoráltam. Kedves urambátyám, mondták neki ismerősei, kedves kis vadat fogott! Másnap délelőtt kis bepecsételt levélkét hozott az intendáns inasa Kis Melidának címezve. Én megijedtem, föl nem mertem bontani a világért; szaladtam vele a Murányinéhoz, ő fölbontotta. Harminc forint volt benne, ezen sorok kiséretében: „Ha minden két hétben annyi haladást tanusít a kis Rózsika, úgy mindig meg fogja ajándékozni a — Director.“ De az én németem is megkapta a dícséretet, mert igen jellemző muzsikát írt a szövegre és oly természetesen tüntette elé azon egyszerü vad ártatlanságot, hogy megragadta a nézők érzelmét. Írt már ő egy nagyszerü kantatét is, melyet a pozsonyi országgyülés alkalmával (mint mondák) nagy díszszel adtak elő s amely a magyar hazafiak elpuhult jellemét rajzolta elé. Volt benne egy nagy ária, mely nekem igen tetszett s kiirattam magamnak és sok év mulva, midőn engem bevittek Erdélybe, Kolozsvárra, azon áriát választottam legelső föllépteműl a kolozsvári színpadra. Első versei így kezdődnek:

Tekints magyarság e halmokra,
Hol hős vitézink fekszenek,
S a hütlen szivü bajtársakra
Sírjokból átkot dörgenek.

Amint az Első hajós játékot előadtuk, másnap mindjárt elkezdettük tanulni az Arany idő vagy Jnkle és Járikó című kis daljátékot. Azt is tizennégy nap alatt tanultam be, miközben szerepeket is játszottam. Ha egy játékban a kórusban egy kis magándal volt s nekem abban szerepet kellett játszani, hirtelen levetkőztem, másképp öltöztem s a kis dalt elénekeltem a kardalnokokkal s midőn elvégeztem, hamar ismét felöltöztem szerepemet mondani. Midőn a kórus megjelent a színpadon, már ismét kóristánénak voltam öltözve s ott énekeltem. Ez így folyt egy-egy játékban többször is.

Valamit elfelejtettem megemlíteni! Midőn legelőbbször föllépteme és Benke úr a színlapot akarta írni (mert ő volt akkor a rendező), kérdi tőlem: „Hát mi a neve, kedvesem?“ Mondom: Schenbach Róza.“ „Ah! mond Benke úr, ki látta azt, magyar színlap és német név, fordítsuk magyarra, hisz ez a legkönnyebb. Legyen Széppataki Róza“ s így lettem magyarra fordítva, a színlapra nyomtatva, Benke úr által keresztelve Széppataki Rózának. Azután Benke urat mindig atyusnak hívtam.

Amint a második daljátékot bevégeztem, másnap odajöttek Vida úr és Nagy úr s mondák: „Ej kis Róza, látja, hogyan szereti magát a publikum s mi is mindnyájan és még mentől jobban belé jön a játékba, annál jobban fogják szeretni. Látja, mennyit tapsoltak tegnap is magának; mit ér az az egy év, alig jön bele igazán s már elvinné a mama. Tudja mit? Szerződjünk mindjárt három évre.“ „Szívesen, mondám nagy hirtelen; szívesen, mondám akadozva, én nem bánom, de mama — hátha megver?“ Jaj! azt nem hagyjuk, már maga ékkor a mienk és nem szabad bántani, se el nem viheti senki.“ „Senki? nahát nem bánom.“ És aláírtam a szerződést három évre, a havi fizetésemet fölvitték huszonöt forintra.

Szembekötősdi.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády Antal.*

Uj Idők 1896. II.

meglegyen a legteljesebb harmónia. Egy ideális leányszoba parafrázisa egy fiatal leány lelkének. A maga dekoratív nyelvén mondja el kis gazdájának a jellemét és temperamentumát. A bútorok stílje, a falak színe a szőnyegek ornamentikája, a térbeosztás, mind csupa titkos áruló, elárulják egy köztük lefolyó élet minemű-ségét. Van azonkívül egy más, fontosabb szerepük is Szinte azt mondhatnám, hogy tanácsadói a kis gazdájuknak. A maguk nyelvén szuggerálnak a lelkébe apró hangulatokat és vágyakat, s némiképpen a maguk képére és hasonlatosságukra formálják a kedélyét. Ha tehát nincs meg a teljes harmónia a lakóhely és a gazdája közt, akkor valóságos háborúság tör ki a lakó meg a szobája közt. Ne mosolyogjon nagysád e felett a frázis felett: nagyon igaz dolog foglaltatik abban. Rendes nyelven azt mondják az ilyen jó szobára, hogy otthonos, erre a másikra meg, hogy kelletlen. Egy olyan szoba, a melynek berendezése nem felel meg a mi belső világunk berendezésének, egyre kellemetlenkedik nekünk, szurdál, csipked minket. Ismertem embereket, a kiket egy bútordarab állandóan háborgatott, a kiket kétségbe tudott ejteni egy neki meg nem felelő stíl. Egy barátom egyszer kénytelen volt kiköltözködni egy kényelmes lakásból, csak azért, mert az ablakával szemben egy barok-stílü palota állt s a barok-stíl agyonnyomta őt.

Mivelhogy a szobának első föltétele az otthonosság s ez csak úgy érhető el, hogy a berendezés harmóniában álijon ízlésünkkel, temperamentumunkkal, észjárásunkkal, apró kedvteléseinkkel és mivel ezek az utóbbi lelki momentumok minden egyes embernél más fokban vannak meg, más irányban fejlődtek és más-más természetűek: azért ki van zárva az, hogy valaki más számára terveljen egy szobaberendezést. E részben kiki a maga mestere és tanítója s ha valakitől jó tanácsot remélhet, hát az a valaki senki más, mint a tulajdon ízlése és vérmérséke.

Vannak mégis némely elemi szabályok, a melyek az egyéniségektől függetlenül megszabják minden ideális szoba berendezését. Ezek közt első helyen állnak a higienikus szabályok, melyek megkövetelik, kogy a szoba világos, könnyen szellőztethető, egyenletes hőmérsékben tartható legyen sat. sat. De hisz erről kár szót ejteni. Egy másik ily elemi szabály az, hogy a berendezés egységes stílü legyen. Régi időkben, mikor az emberek sokkalta művészziesebb hajlandóságúak voltak, mint manapság, sohasem vétkeztek ez ellen a szabály ellen. Akkor csudás harmóniában állt a lakásberendezés nemcsak a ház arkitektúrájával, hanem minden csöppség ugyanazt az ízlést viselte magán, s még a ruházat is teljesen alkalmazkodott az általános stílhez. Manapság ritkán jutunk ahhoz az élvezethez, hogy ilyen stílegységet lássunk. A mai kor művészietlen ízlése mindenféle holmit összehord a lakóhelyébe. Van szoba, a melynek bútora német-renaissance, a kárpitozása keleties, a nippjei kínai dolgok, a sarkokat japán legyezők fogják el, a képkeretei rokokó stílűek, és így tovább. Az exotikus dolgok zagyva felhalmozása aztán széjjelrepeget minden egységes hangulatot, a szoba nyugtalan lesz tőle, a szemnek nincs pihenése, mert minden egyes különlegesség versenyezve maga felé tereli a figyelmet, akár egy zsibvásáron vagy ritkasággyüjteményben. Csaknem mindenütt vétkeznek ebben az irányban, minden rendü és sorsu házakban.

Ott, a hol egy szoba ujonnan való berendezéséről van szó, nem szabadna ezt az okos szabályt szem elől téveszteni. Az emberek ízlése sokféle, de majdnem minden temperamentum ráakad a neki megfelelő stílre. Vannak komoly, melankólikus, könnyed, vidám, sőt pajkos stílek, vannak fölvidító s vannak nyugodalmas színek. A ki nem néz semmi sablónra és semmi konvencióra, az hamar ráakad a magáéra.

Sok szoba otthonosságát tönkreteszi a konvenció számítása. Akárhány oly szobát láttam, a mely azért veszti el otthonosságát, mert a gazdája előre számít bizonyos hatásokra, melyeket a szobája idegen emberekben kelthet. Az ilyen szobák, a melyek nem a saját egyéniségünk diktandója szerint rendeztettek be, ridegek, hidegek, átmeneti tartózkodásra valók.

Szinte eltértem a tárgytól, általánosságban írván a szobaberendezésről, holott a leányszobáról volt szó. De minden, a miről fentebb beszéltünk, azt hiszem, ráillik a leányszobára is.

A leányszobának azonkívül meg van a maga kisded poétikus köre, a mi a mi szobáinkból hiányzik. A férfiak kijáró emberek, a kiknek csak félig szállásuk a szoba. A leányok ellenben a szobájukban töltik idejük nagy részét s így még inkább megkívánhatják, hogy a szobájuk otthonos legyen. De a szoba nagy, s foglalatosságunk rendesen kis körhöz köt minket. Innen van, hogy idővel a szobában benn keletkezik egy *kisebb, miniatür szoba*, egy kis zug, egy csöppnyi fészek, mely különösen vonz minket s melyben kétszeresen otthon érezzük magunkat. Ez a kis zug minden kedvtelés és dédelgetés tárgya, ott ülünk gondolkodva, talán elmerengve, ott támadnak legkedvesebb gondolataink és érzéseink, ott engedünk föl teljesen. Ezt a kis zugot, ezt a kedves helyecskét tehát nem szabad kifelednünk a leányszoba berendezésénél. Mert mi lenne belőlünk, ha nem találnánk egy csöppnyi fészket, a hol csöndben, s egyedül egészen a magunkéi lehetünk, ennek az ideges, zavaros világnak közepette? L. K.

A Vígszínház.

Valamennyi tündér meglátogatta a Vígszínházat; egy kicsit elkéstek ugyan s a keresztelőnek nélkülök kellett megesnie, de lassankint, sorjában, eljöttek valamennyien.

Bizony, a keresztelő nem volt valami vidám. A meghivottak részvéttel értekeztek az újszülött egészségéről: vajjon megél-e, szegény csecsemő?! A *vivát*-kiáltásokban nem volt egy garas ára bizalom, s a családtagok olyan arccal örvendeztek, mintha az orruk vére folyna. Az ünneplők vajmi kevés széket foglaltak el; hátrább a sötét gond ült roppant familiájával. A jó barátok sopánkodtak, s igyekeztek odább állani; a kik aztán, kinn, a rengetegben, nem kaptak kocsit s az esőben gyalog mentek haza, káromkodának és megjósolák, hogy a szegény kisded korai véget fog érni. Mintha csak egy tündér lett volna jelen ezen a keresztelőn: a haragos tündér, a kit nem hívtak meg.

Egyes-egyedül az volt biztató, hogy ez a keresztelő máris megcáfolt néhány rossz proféciát. Sokáig minden arra vallott, hogy szegényke halva fog születni. Aztán úgy volt, hogy majd csak akkor lesz meg, mikor már mások elvették előle a kenyeret, a megélhetést. Hogy meg legyen idejére, hogy a milléniumot az ő keresztelőjével lehessen megkezdeni, nem hitte volna

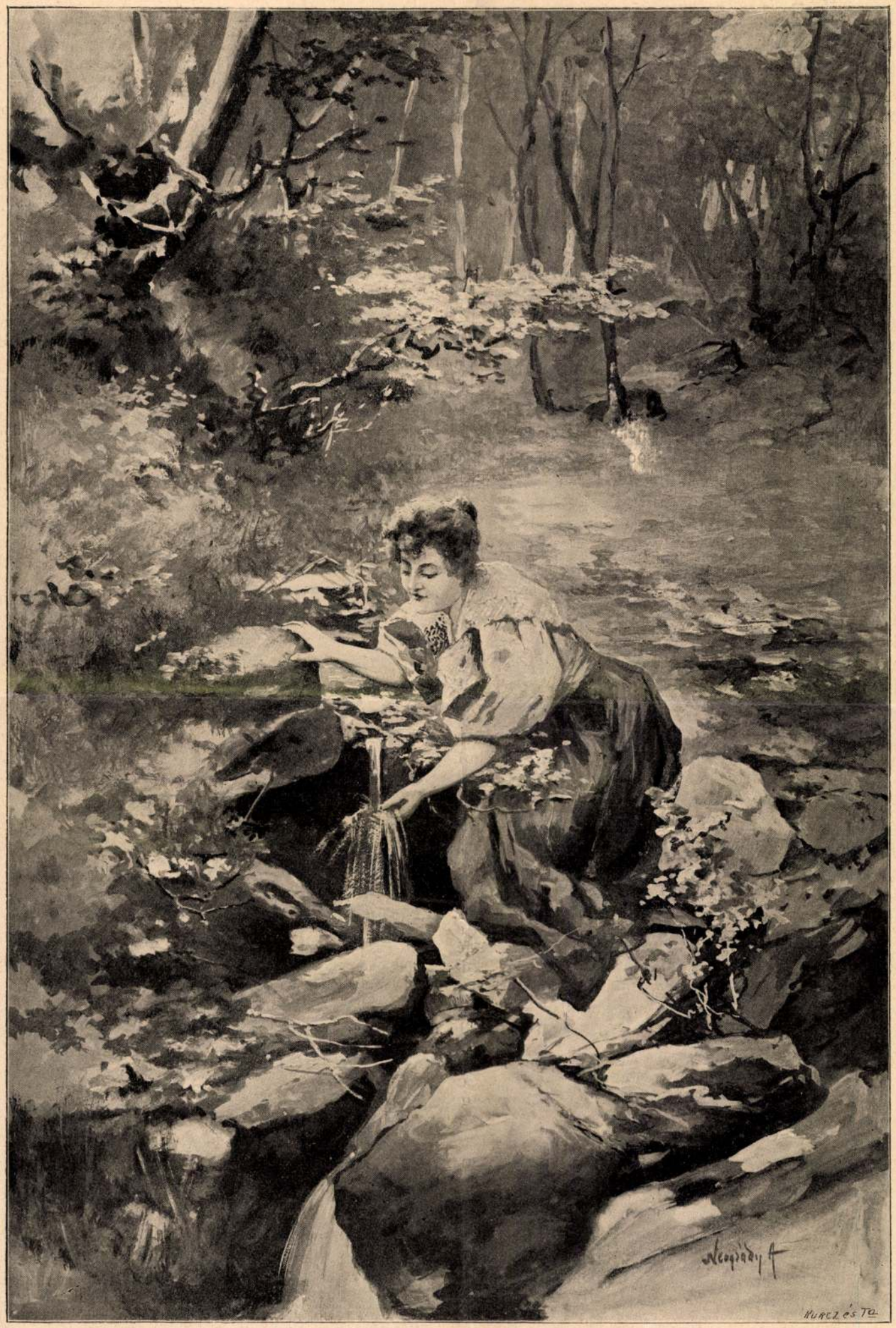

A fölfedező. Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal.

Uj Idők 1898. IV. 34 sz.

— Semmi *de!* — makacskodott a kis menyasszony, miközben türelmetlenül dobbantott a lábával. — Tudni akarom, mi oka lehet Dénes úrnak, gyűlölni azt, kit én szeretek. Úgy fogok tenni, mint hajdan cselekedtek kétes bírói esetekben.

— Kínpadra feszít? — kérdezte önkéntelenül is mosolyogva Dénes.

— Azt nem, de megtartom a tűzpróbát. Csókolja meg azonnal ezt a hölgyet.

Dénes nagyon elsápadt és rágta a bajsza végét. Mohainé arca lángvörös lett, de két karja aláhanyatlott és nem tett semmi mozdulatot, hogy védelmezze magát.

— Nos? lesz-e már? — türelmetlenkedett Margit.

Dénes lehajolt és megcsókolta Piroskát. A szép asszony összerezzent, behunyta a két szemét, mély lélekzetet vett, aztán a karosszék támlájára hajtotta fejét és meg se mozdult. Valósággal elájult.

Olyan lett az arca egyetlen pillanat alatt, mint a halotté. Minden csepp vér elmenekült onnan, mintha a csók elkergette volna. Csodálatosan szép volt, akár csak egy alabástrom szobor. Dénes egész lelkével nézte és nem tudott megválni ettől a látványtól.

Margit is elnémult rémületében. A dolgozó asztalához szaladt, fölkapta kölnivizes flakonját és bedörzsölte Piroska halántékait. S mialatt ezt cselekedte, valami homályos sejtelem támadt benne, hogy nagyon oktalanul cselekedett, mikor Dénest arra kényszerítette, hogy Mohainét megcsókolja.

Lopva nézte vőlegényét és fagyként nehezedett a lelkére, mikor olvasott vonásaiban. Nem az ellenszenv írta oda runajegyeit, hanem egészen más érzés: szintén titokzatos, szintén nem elemezhető, de olyan lángoló és fékezhetetlen, hogy csaknem mindent elárult.

S inkább ez a tekintet, mint az illatos víz hatása vetett véget Mohainé dermettségének. Amint magához tért, az ő szeme is oda tapadt Dénes arcára és nézte fájdalmasan, bocsánatot kérve, magát megalázva, de egyszersmind reménykedve. Olyan beszédes volt ez az öntudatlan összenézés, hogy tökéletes kimagyarázásnak is beillett volna.

A egész nem tartott tovább egy percnél, de Margit úgy érezte, mintha egy örökkévalóság mult volna el azóta, hogy ő Dénest kényszerítette a végzetes csókra. Szeretett volna elfutni, hogy a magányban elzokogja bánatát, keserves csalódását, de a féltékenység odaszögezte. Nem! Kerüljön bármi önmegalázásába, nem fogja őket magukra hagyni egyetlen pillanatig sem!

— Nos! jobban vagy már? — kérdezte és hangja olyan keményen csengett.

Mind a kettő fölriadt, mintha mély álomból ébredne. Dénes szó nélkül meghajtotta magát, ismét kiment a verandára, Mohainé pedig megzavarodva babrált az ölébe ejtett flakonon. Nem bírta tovább Margit szigoru nézését, egyszer vagy kétszer megpróbálta, nem lehetne-e kitérnie előtte, aztán hirtelen megkapta a leány kezét és könyörögve, fuldokolva azt mondta neki:

— Bocsáss meg, ó bocsáss meg! Nem akartam vétkezni ellened. Azt hittem, erős leszek, ki akartam próbálni a saját erőmet és mily szégyenletes kudarc!

— Szereted őt? — kérdezte visszafojtott lélekzettel Margit.

— A lelkem mélyéből, minden érzésemmel, amely összegyűlt szivem fenekén olyan sok esztendő óta és viszontszerelem után kiált . . . Ti mindig csufoltatok: azt mondtátok, hogy megfagyott pezsgő vagyok. Nos hát, megtörve állok előtted, ki tán legszigorúbb bírám vagy és bevallom neked bűnömet: a fagy engedett szivemben és minden, ami ott van, csupa emésztő láng.

— Szegény Piroska! — mondta a mélységes könyörület hangján a fiatal leány és lehajolt az előtte vonagló asszonyhoz, hogy megcsókolja. Ugyanott csókolta, hol a festő, mintha fölakarná szívni magába a másik csók lázt okozó forróságát.

Mohainé mély csodálkozással nézett föl hozzá.

— Hogyan? te megsajnálsz és megbocsátasz nekem?

— Ne sajnáljalak, mikor látom, hogy szenvedsz? Megbocsátani valóm sincs, mert nem vétkeztél ellenem. Sőt nekem kellene megalázkodnom előtted, hogy én vagyok a boldog. Mert hisz Imre engem szeret . . . Valami megfoghatlan van rám nézve ebben a szerencsében: hogy mikor választhatott volna köztem és közötted, mégis engem választott. Mert ugy-e, az lehetetlen, hogy engem ne szeressen? Mi kényszerítette volna különben, hogy fölkeressen, hogy szerelmét megvallja: hisz téged régebben ismer és nem állotta útját semmi, hogy megvallja, ha csakugyan szeret!

Letérdelt Mohainé előtt, úgy nézett föl hozzá és összetéve két kezét, sóhajtva folytatta:

— Meggyónok neked mindent. Az imént szörnyü rút gyanu támadt szivemben. Nem tehettem róla, de vezekelni akarok érte. S azért elmondom neked: mikor elájultál, Imre oly különösen nézett rád . . . Én egy szegény együgyü lány vagyok, ki nem ismeri a világot és egyetlen erőm abban van, ha hinni tudok . . . Mond hát meg nekem te, hogy szabad-e hinnem? Igaz lelkedre mondd meg nekem, nem volt köztetek semmi?

— Azon kivül, amit neked meggyóntam: semmi.

— Te szereted?

— Szeretem.

— S ő? Nem mondott soha olyasmit, miből azt lehetett volna következtetni, hogy szerelmes beléd?

— Soha! — Mohainé ajkát nagyon égette ez az egy hazug szó, de mialatt Margit megtette vallomását, megszilárdult benne az elhatározás, hogy visszaadja lelki nyugalmát. A fiatal leány szívnemessége mélyen megindította. Magához ölelte, megcsókolta, aztán kis vártatva könnyebb hangon folytatta:

— Te kis bohó, légy hát valamivel önzőbb és ne törődjél velem. Törődjél csakis a szerelmeddel. Minden jog a te részeden van; ami engem illet, majd elvégzem a szivemmel. Megszokta már a lemondást, sokszor csinált erényt ebből a kegyetlen szükségből, most sem fog belehalni. Valahogy megint csak megfagyasztják a pezsgőt, amely egyszer és akkor is elég rosszkor fölengedett. Lesz gondunk rá, hogy soha

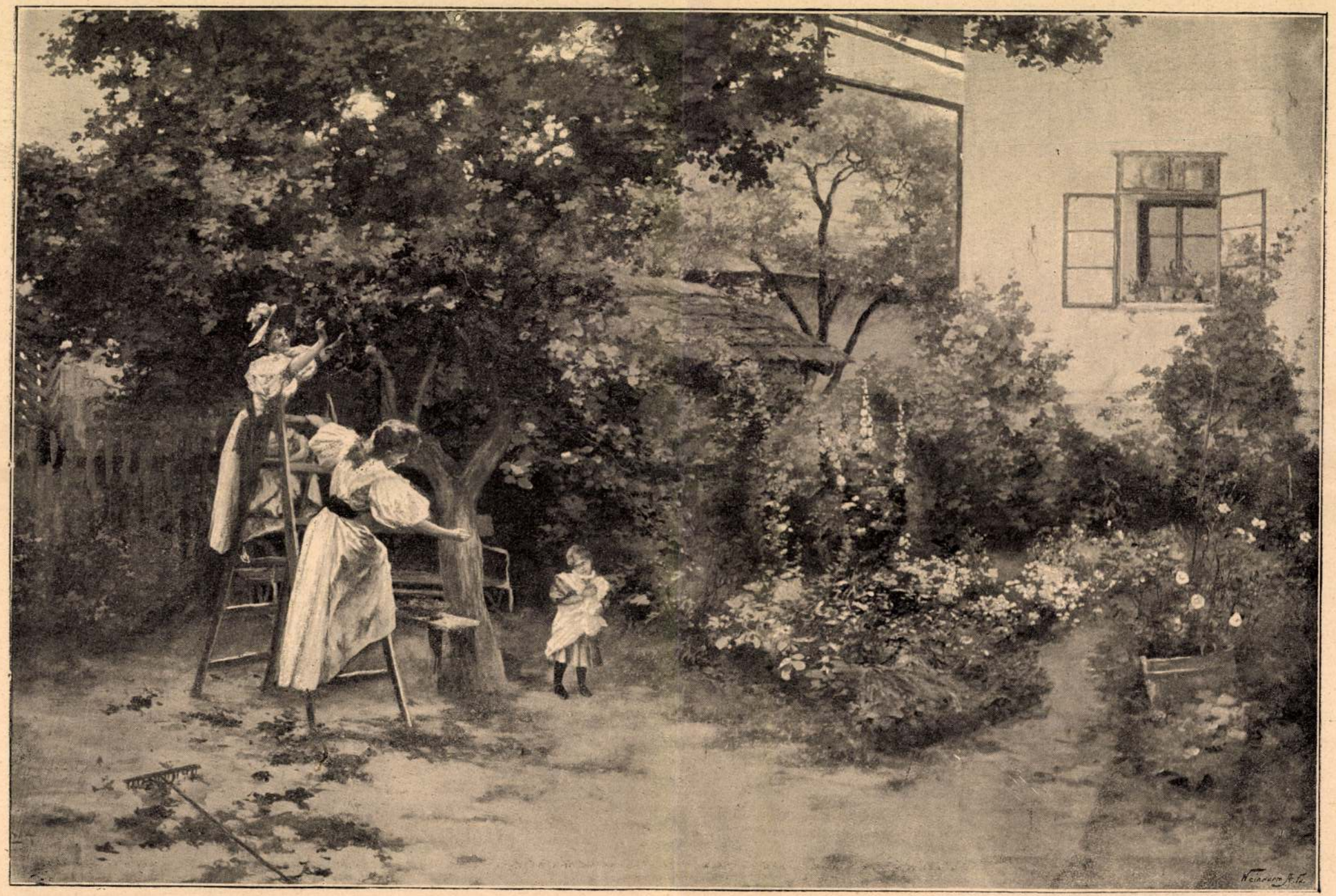

Kell-e alma?

NEOGRÁDY ANTAL rajza.

Uj Idők 1896 II.

retlek! S utóvégre is, a feleséged vagyok, a gyermeked anyja . . .

Dalma összeborzadt. Hideg járta végig annál a gondolatnál, hogy ez a két annyira különböző lény egygyé lett volna. De odabent folytatták a beszélgetést.

— Mond csak, Mája — szólott a férj — igazán szeretsz?

— Mind az életemet! . . . Ah, még sokkal jobban . . . mert hisz csak azóta tudom, hogy miért kedves az élet, a mióta szeretlek.

— De hogyan lehetséges ez? . . . Látod, én mindennap belenézek a tükörbe és megijedek önmagamtól . . . Mikor néha álmomban a képmásomat látom, felriadok és könyörgök az istenhez, hogy csak álmodtam legyen . . . Igen, ha olyan volna külsőm, mint szívem és a lelkem, akkor bírnálak érteni.

— Ne! ne! sikoltozott ijedten az asszony — hisz akkor nem birnálak *úgy* szeretni.

— Hogyan? ha szép volnék?

— Nem kell nekem a szépséged. Azért szeretlek éppen, mert olyan *különösen* rút vagy, mert egészen más vagy, mint a többi ember. Hát van még asszony széles e világon, a kinek ilyen férje vagyon?. . . Jól tudom, hogy irigyelnek tőlem, hogy el akarnak csábítani . . . De jaj annak, a kire hallgatsz! Megölöm, ezzel a két kezemmel fojtom meg!

A szerafarcu asszony vonásai megváltoztak. Olyan volt az arca mint egy fúriáé. A szőke fürtei apró kígyókként hullámzottak. Dalma eleresztette a függönyt és mintha félálomban hallaná az arab kereskedő szavát:

— A fetisben csodálatos hatalom vagyon, sahib. Tán a különös rútsága, vagy más egyéb. Oltárra állítják, örök tüzet gyujtanak neki, emberáldozat az ő mindennapi tápláléka. A ki megcsömörlik a széptől, őt fogadja istenének . . .

Modern fürdőzés.

Hajdanta a fürdőket csakis beteg emberek keresték föl, ma inkább szórakozás a fürdőzés. Különösen mintegy két évtized óta annyira föllendültek a hazai fürdők, annyi új nyaraló-telep támadt, hogy minduntalan egy-egy új villagiatura megnyitásáról olvasunk. Annak előtte csak fürdők, valódi gyógyitóforrások voltak, most már klimatikus üdülőhelyek vannak, a hol csak a levegő gyógyít.

Még az ötvenes években is valóságos ősvadon volt a Svábhegy, a Zugliget, és ekkor kezdtek a tehetősebb polgárok nyaralókat épiteni a *városmajorban* és a városligeti fasorban.

A ki egy napra kirándult a budai hegyek közé, az egy hétig beszélt róla, és a ki kimerészkedett Rákos-Palota homokbuckái közé, azt úgy megbámulták, mint most megbámulnának egy embert, a ki legalább is az áduai csatateret járta meg.

Napjainkban valóságos gyűrűként övezik a nyaralótelepek a fővárost, és Aszódig, Tata-Tóvárosig, Visegrádig és Kecskemétig minden irányban *nyaralnak* a főváros polgárai.

A kinek bőven adatott a földi javakból, az nem elégszik meg a nyaralással, de július vége felé, Annanap táján elmegy fürdőre. Mert Anna-nap a magyarországi fürdők hagyományos forduló pontja és ilyenkor éri el a fő-szezon tetőpontját.

A legzajosabb élet jelenleg tán Balaton-Füreden folyik, a hol Stefánia özvegy trónörökösné tiszteletére fényes lawn-tennis és yacht-versenyeket rendeztek s a hol most az arisztokrácia számos tagja tartózkodik. Ott van Eszterházy Mihály gróf, a yacht-egyesület kommodorja bájos nejével, Nádasdy Ferencz és Tamás grófok, Dániel Ernő, a kereskedelmi miniszter nejével és fiával, Tiborral, a lawn-tennis verseny győztesével. Ott van Eszterházy Károly gróf, Zichy István gróf, Zichy Kázmér gróf, a ki a nizzai galamblövészeteknél már többször elvitte a pálmát. Dessewffy Aladár gróf, Hoyos Gábor gróf, Széchenyi Géza és Miklós grófok, Szapáry Pál gróf és Bornemissza Gábor báró, a híres lawn-tennis-játékos, a ki Stefánia főhercegnőnek már Abbáziában is több ízben partnere volt.

A fényes társaság a napokban Tihanyba is átrándult, a hol az özvegy trónörökösné tiszteletére nagy halászestélyt rendeztek s ő fensége nagy elismeréssel szólt a balatoni halászok készítette speciális halászléről.

A Balaton mentén tömérdek az új fürdő: Badacsony, a kies Balaton-Almádi, Szepezd és a most megnyilt Balaton-Földvár, a melyet a trónörökösné jelenlétében nyitottak meg.

Siófok meg valóságos tengeri fürdőnek készül, olyan igényteljes a föllépése és a nagy világhírü fürdők Spaa, Homburg, Trouville mintájára saját lóversenye is van.

Különben lóverseny van az ország egy más kies pontján lévő fürdő-helyen, Tátra-Lomnitzon is, ez azonban a nagyobb távolság miatt még nem olyan látogatott mint a siófoki.

A Tátra is rendkívül föllendült és a tulajdonképpeni Tátra-Fürednek már egész sereg leány- és unokatelepe támadt.

A Tátra kisebb igényü fürdői közül kiválnak Fenyőháza, a melyet az állam nagy költséggel és gonddal telepített, a gyönyörü Husz-park Poprád mellett, a csorbai tó, Lucsky, Zseleznó és az egészen új Luzsnótelep.

A Tátra gyöngyei után a felsőmagyarországi fürdők egyik legérdekesebbike: Ránk. Ránknak legfényesebb idényei a hetvenes évek vége felé voltak, midőn a kies fekvésü gyógyitóhely kedvenc fürdője volt Andrássy Gyulának és családjának. A zseniális Gyula gróf és neje, a csudaszép Katinka grófné, serdülő leányukkal, Ilonával, nem húzódtak félre a fürdővendégektől és összevegyültek az ott időző abauji, zempléni dzsentri-családokkal.

A fürdő Tőke-Terebestől mintegy 3—4 óra kocsin s a grófi család rendesen öt-hat kocsival, nagy szolgaszemélyzettel érkezett, fölélénkítve a társas életet.

Ugyancsak kedves, szelid erdős vidéken fekszik Zemplénben Erdőbénye, a Szirmay-család tulajdona, kedvenc gyülőhelye a bodrogközi dzsentrinek. A Cserhát fürdeje Parád, egykor Józsa Gyuri és Keglevich Miklós duhajkodásaitól hangos, ma szintén európai színvonalra emelkedett és különösen sok asszonyvendége van éppen úgy, mint a zólyommegyei Szliácsnak, a melyet szeretnek magyar Franzensbadnak nevezni.

Sok a külföldi Pöstyénben, a mi éppen olyan internacionális jellegü mint Herkules-fürdő, Délmagyarország Baden-Badenje.

Sehol annyi fény és sehol annyi árny, sehol annyi valódi arany és hitvány talmiékszer csillogása. A valódi

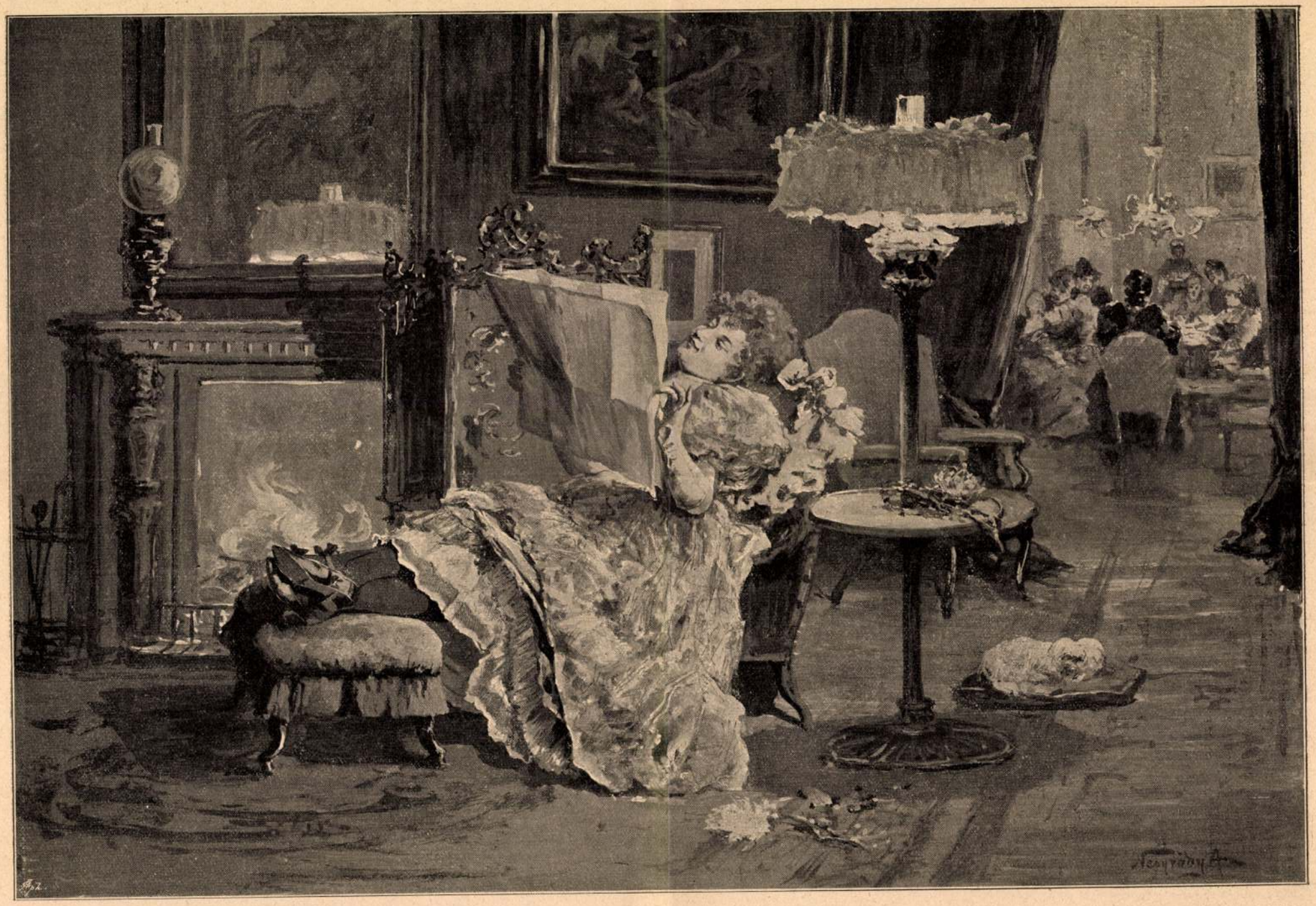

Tilosban.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády Antal*

Uj Idők 1896 II.

hogy mélyen hallgatva folytatták útjokat ahhoz a komor külsejű épülethez, a hol most ujabb drámára készülnek.

A nagy csarnok, a főváros egyik kaszárnyájának vívóterme, ki volt már világítva. A villámos lámpák idegesen cikkázó fényt árasztottak, a falakon lerajzolódott az intéző párbajsegéd árnyéka, a mint kimérte a distanciát. Huszonöt lépés és azonbelül öt-öt lépés barriére.

Tompán verődött vissza a falakról a másik párbajsegéd hangja, a mint megtette a szokásos békéltetési kísérletet. Nem kapott semmi feleletet . . .

Aztán még egyszer fölolvasta a föltételeket: Kétszeres golyóváltás, huszonöt lépés távolság, öt-öt lépés avance és mind a két fél egyszerre lő, ha megadják a jelet.

Borsod háttal állott a bejáróhoz, Albi Géza lassu léptekkel ment oda a barriérhez és a földre dobott fehér kendőre tette a jobb lábát. A bankár nagyon izgatott volt, mert úgy rémlett neki, mintha elfojtott sírást hallana és fölismerné Mája zokogását.

Az a sziklaerős szándék, a melylyel Albi idejött, megingott az utolsó pillanatban. Mióta meglátta a haldokló Da Foncát, ismét felülkerekedett benne a szelid ember és föltette magában:

— Nem fogom megölni a bűnöst, már nem kívánom halálát. Elég lesz, ha megsebesítem. Mája megköszöni majd jóságomat . . . s ki tudja . . .

De a mint elhangzott az első jeladó taps, tekintete Borsodra esett és meglátta azt a virágot, a melyet az kabátja gomblyukában viselt. Egy piros szegfű volt.

Mája kedvenc virága! . . . Ki tudja, tán ő maga küldte el Borsodnak, hogy bátorítsa a küzdelemben.

Vajjon, nem azt mondja-e ez a virág: Tied vagyok csak azért is! Vagy még inkább: Tied voltam a tilos szerelem gyönyörében.

Ez a gondolat, a mely villámgyorsan járta át Albi Gézát, eldöntötte Borsod sorsát. A bankár szívét ismét elfogta a szenvedélyes düh és egy pillanatig célzott, mielőtt ujja megérintette a pisztoly ravaszát.

A másik lövés el sem dördült, mivel Borsod Pál nem viszonozta ellenfele halálos üzenetét.

Mert halálos volt az mindenképpen. Borsod térdre bukott, még egy pillanatig maga elé nézett, mintha keresné az ösvényt, a melyen lelke ezentúl járni fog, aztán arcra esett és meg sem mozdult többé. Mire segédei fölemelték, már meg volt halva. A golyó egyenesen szíven találta és magával sodorta a fél szegfűt. A másik fele még ott reszketett a gomblyukban, mintha fájna neki, hogy harmat helyett piros vérrel öntözték.

Albi Géza is oda ment a halotthoz. Már ismét eltünt szívéből a szenvedélyes harag és csak az irtózat járta át, hogy ennek így kellett történni. Bódult tekintettel nézte áldozatát, mikor egyik segédje megszólította:

— Menjünk innen, Géza! Nem jó helyen vagy itt.

— Csak egy pillanatig még — válaszolt Albi rekedten.

Aztán lehajolt a halotthoz, kivette a gomblyukából a fél szegfűt és így szólt lassu, vontatott hangon:

— Elviszem valakinek, a kit ő nagyon szeretett.

Kínos tépelődéssel pedig hozzá tette:

— S a ki őt ezentúl még jobban fogja szeretni . . .

XI.

Férj és feleség szembe állottak egymással. Mája a kezében tartotta a fél szegfűt és rámeredő tekintete követte a golyó ösvényét, a melyet egy vékony barna vonal jelölt meg a piros virágon. Olyan pontosan szelte ketté, mintha azt akarta volna mondani, mikor Borsod szívének kapuján kopogtatott:

— Ez a tied, ez pedig a másiké, a kit olyan nagyon szeretsz.

Igazságos volt az osztozkodás, de azért koldús lett mind a kettő, mert a szív, a melyben a sok kincs volt, már az enyészeté.

A fiatal asszony fölnézett férjére és a két szemében nem volt semmi ragyogás. Azt kérdezte tőle rövid és száraz szóval:

— Meg vagy-e már most elégedve? Helyre állítottad az erkölcsi egyensúlyt s azt gondolod, hogy ezentúl már mi sem áll útadban?

Albit egészen lesujtotta ez a kérdés és még inkább Mája szenvedély nélkül való hangja. Jobban szerette volna, ha sír és jajgat. De ez a tompa megadás, ez a megtörtség, a mely panaszkodni sem tud már, arra a tudatra ébresztették, hogy nemcsak Borsodot ölte meg, hanem Mája lelkén is mély sebet ejtett. Úgy fájt az neki, hogy minden áron mentegetni akarta magát.

— Nem akartam megölni, isten a tanum, hogy nem akartam! . . . Csakis az a virág volt mindennek az oka. Úgy bántott a gondolat, hogy a te színeidet viseli, mikor szembe áll velem. Csakis a szegfűt akartam onnan eltávolítani és nem az én hibám, hogy alatta éppen a szíve dobogott.

Mája hitetlenül csóválta fejét erre a hebegő mentségre. Hisz' még a fülébe csengett Albi kegyetlen, rideg, de legalább férfias fenyegetése, mikor arra kérte, hogy elégedjék meg *kisebb* büntetéssel. Hideg hangon kérdezte tőle:

— Mit határoztál fölöttem?

Ez a kérdés Albit teljesen kihozta sodrából és csaknem magánkívül fölkiáltott:

— Istenem! hogy is kérdezhettél tőlem ilyesmit, Mája! . . . Hogy én mit határoztam? . . . Azt akarom, a mit te akarsz . . . Átkozom a pillanatot, mikor mást akartam, mint te . . . Soha, soha többé!

Valósággal zokogott. A fiatal asszonyban felülkerekedett a szánalom érzése ennyi gyöngeség láttára és szinte anyáskodó volt a hangja, mikor így válaszolt!

— Jó fiú voltál mindig, kis buksi, de igazán nem neked való a drámai hős szerepe. Kár, hogy kiléptél vele az élet színpadjára. Én tudnék egy módot, hogy jóvá tegyük felsülésedet.

— Megtennéd? igazán megtennéd? — kérdezte mohón Albi Géza.

— Meg, ha nem állod utamat . . . Emlitetted nekem tegnapelőtt, hogy hosszabb külföldi útra készülsz . . .

— Elmegyek, ha velem jössz.

— Egyelőre csak magad utazzál el.

— S te?

— Én sem maradok itt. Várakozzál rám egy hétig Nápolyban. Ha *gyáva leszek*, ott találkozunk. De ha kitart bennem addig is ez az érzés, a mely most uralkodik, menj tovább egyedül.

— Kérlek, Mája . . .

— Ha *parancsolod*, veled megyek. De elhiheted nekem, hogy nem volna jó, ha parancsolnád. Mit is érnél most velem?... Még frissen él bennem az az álom, a melynek megvalósulását te tetted lehetetlenné örökre. Lehet, hogy fölébredek belőle, talán ott, a hol megkezdődött és ha virágos pázsit alá temethetem minden alakjával együtt ... De a míg ez nem történik, álombeli alak vagyok magam is csak, a ki nem tud meghajolni a rideg valóság szigorú parancsszava előtt . . . Gondold meg hát s úgy legyen, a mint te akarod.

— Várok egy hétig — válaszolt fásultan Albi Géza.

(Vége köv.)

A kis kíváncsi. Az *Uj Idők* számára a]zolta NEOGRÁDY ANTAL.

Uj Idők 1896. II.

Neogrády Antal

— Kérem, nagyságos asszonyom, ezek itt táncosok, orosz dalosok, brigantik lóháton.

— És nem lövik le őket?

— Ah nem. Itt minden kimérten történik, szabály szerint.

Keveyné úrhölgyet már vezette, vagy is inkább ő vezette a két urat, Mohosfalvy és Tihamér urakat. Őszinte elragadtatással üdvözölték a férjek egymást. Leragyogott arcukról a jókedv, a tündéri gyönyör. Jártak, keltek, bódorogtak, tapsoltak, rikítottak, nevettek és mint két jóbarátok ültek le a vacsorához. Csakhamar durrogtak a pezsgős üvegek. Mohosfalvy úr arcán eleinte meglátszott a komoly aggodalom, hogy a fizetés bizonyosan rá is fog nehezülni és ő ehhez nem igen szokott: azonban a finom műitalok hamar eloszlatták kedélye fellegeit.

Daloltak francia kuplékat. Hogyne, mások is daloltak. Majd egy cigánybandát odarendeltek maguk mellé. Odahívták az olasz énekeseket is.

Nem is vették észre, mikor már tegeződtek, a hölgyek ölelkeztek, a férfiak csókolkoztak. Hogyne — mások is így mulattak itt.

Háromszor végig jártak minden nézni valót — és mindenütt Kevey volt a fizető.

Hogyne, fővárosi ember örül, ha falusiakért tele marékkal szórhatja a pénzt.

Már most Mohosfalvy Feri úr nem fél. Így, így már neje mulathat. De ő is igen jól kivette részét a mulatság élveiből.

— Gyerekek — állott fel indítványával Keveyné — most át Konstantinápolyba.

— Helyes — Konstantinápolyba.

A Dunáig bérkocsikon robogtak le.

Mohosfalvyné Keveyvel és Tihamérral, hármasban egy ülésen, hogy a kedves falusi asszonyka mindjárt a két férfi ölében helyezkedett el, mert azt úgy hozza az ilyen hármas-ülés természete.

Most kellett volna csak látni egy vidám asszonykát.

— Hejje, hujja, kiabálták a férfiak a késő éjjeli kellemes órákon.

Bevonultak Konstantinápolyba.

Milyen elegáns nép!

A paradicsom gyönyöre — főképp éjfél után.

Egész kipirulva, de egyszersmind kusza fürtökkel, pongyola, otthonias magatartással ugrott Mohosfalvyné a férjéhez:

— Te kis szamár, itt most te fizetsz mindent, Tihamérért is. Tudod, hogy ő rokonunk?

Feri úr hümmögött és a rokonságnak nem akart nagyon örülni.

— Te kis szamár, — súgta a férje fülibe, szépelegj egy kissé ennek a Keveynének; látod, hogy milyen szellemes asszony.

— Jó, jó.

— Igen, pubim, kis szamaram. Kocsin megyünk a császárfürdőbe. Te fizetsz. Légy gavallér. Elájulok, ha megint Kevey fizet.

— Majd — majd...

Reggel felé volt már az idő, mikor Mohosfalvy megtudta, hogy egy ilyen konstantinápolyi társas mulatság mibe kerül.

De nem sokat törhette a vastag fejét, mert a bérkocsik előállottak és repültek a császárfürdő felé.

Valahogy úgy esett, hogy a hármasülésre most Keveyné került. Innen Kevey onnan Mohosfalvy, ő középütt, mint egy lebegő tündér-tornyocska.

És Mohosfalvyné?

Őt a véletlen Tihamér úrral hozta együvé.

De hisz rokonok.

A két bérkocsi nem sok külömbséggel érkezett meg a császárfürdő elé — egymásután.

A hölgyek különváltak és fínom fürdőket rendeltek, a férfiak bementek a gőzbe.

Tíz óra rég elmult, mikor összekerültek.

Következett egy kis pompásan sikerült reggeli.

Délre áteveztek a Margitsziget paradicsomába.

Itt már alig lehetett észrevenni, hogy melyik férfi hova tartozott. A barátság, elegancia, nagyvilági tér majdnem minden korlátot, feszt ledöntött.

A hűvös fák alatt oh, mily nagyszerü a jó ebéd.

Tihamér ezt is fölségesen rendezte.

Ebéd után a hölgyek termeikbe vonultak, egy kis sziesztára, a férfiak megpróbáltak egy kis ferblit.

Tihamér úr minden kártyát ismert a hátáról. Képzelhető, hogy az eredmény merre dőlt el.

Hét óra felé, mintha a nászútra sietett volna szegény Mohosfalvy, úgy ült fel a hajóra, hogy a kiállítási területre menjenek.

De hát ment. Gondolta, majd az éjszaka, mikor haza kerülnek, megragadja az alkalmat, hogy vádjaival előálljon és azt a bolond asszonyt felvilágosítja.

Hanem nem kerülhetet haza. Új emberekkel és hölgyekkel ösmerkedtek meg, még kellemesebb társasággal, bankárokkal, fiatal mágnásokkal, a legszebb elemekkel.

Most élt csak Mohosfalvyné.

Mindegyre oda-oda ment férjéhez és átölelte:

— Ferikém, imádlak. Csak kérlek, légy gavallér. Hoztunk elég pénzt.

— Nincs.

— Sürgönyözz. Elájulok, ha parasztul viseled magadat. Most kezdek már élni.

— Holnap megyünk.

Igen, de eltelt öt-hat nap és nem mentek. Látogatásokat tettek és fogadtak. Mintha bele nőtt volna ebbe a gyönyörü világba Mohosfalvy Ferenc úr is.

Egy szép barna színésznő rettenetesen lebilincselte.

Elhagyta a vádakat és panaszokat. Majd otthon gondolta, Mohosfalván, ott lesz elég ideje, hogy megtanítja azt a bolond fehér népet.

Most egy kissé ő is tanulni akart.

— Adél még is sok, a mi sok.

— Mi sok? vetett gúnyos pillantást a férjre a feleség.

— Te éjjel-nappal lumpolsz.

— No és Pesten nem lumpol minden úri asszony? Talán ezredéves ünnepélyt ülünk, vagy mi?

— Már tízezer forint elment.

— A te színésznődre.

— Adél!

— No igen.

— Te rettenetes vagy. Én válok.

— Én már be is adtam a keresetet.

— Tihamér? Ez szép!

Kékült-zöldült a férj és ugrált, dörömbölt.

— Oh nem. Gróf Ujváryhoz fogok menni.

— És én?

— Te vedd el a te színésznődet. Látom, nagyon szeretitek egymást.

— Nem jössz haza? Adél — Adél, ne légy bolond!

— Nem, édes Feri, te mindentől megfosztottál, — most mulatni akarok.

— Lumpolni? Ez borzasztó! Az egész kiállítást be kellene zárni. Adél, nem jössz haza? Ne bolondoskodjál. Nem jössz?

— Lehet, ha kedvemre kimulattam magamat.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

II. évfolyam. 1896. szeptember 27. 40. szám.

A Vaskapu.

Új ezer év nagy alkotó varázsa
Sok ezer év rabláncát törte szét:
Az ős Duna medrében összezúzta
Útzáró sziklák szirtes tömegét;
Zúg a Duna a Vaskapun keresztül,
Diadalát harsogja a magyarnak:
A magyar ész utat nyitott Keletre,
Kelet felé kincses hajók suhannak.

Suhanjatok! Vigyétek a magyar föld
Sárga kalászinak piros szemét,
Tokaj, Ménes tűzben fogant borának
Szivet-lelket melengető tüzét!
Vigyétek el füstölgő gyárainknak
Vetélkedő dús alkotásait!
Kereketek zakatoló zugása
Egy szebb, virágzóbb korba andalit.

Vigyétek a magyar költő dalát!
Kelet földjét hadd zúgja-zengje be;
A tudomány szentelt oltárait
Borítsa ott is pálma levele.
Müvészetünk tündöklő gyöngyivel
Szórjátok be a tenger partjait . . .
Beteljesül éltünk sok szép reménye
És szárnyra kél keblünk mélyén a hit.

Oh Széchenyi! Hallod-e a Dunának
Égre törő szabadsághimnuszát?
Először a te nevedet kiáltja
Minden hab, mely a Vaskapun tör át.
Oh Széchenyi! Támadj föl a sirodból!
Hajózd be végig a szabad Dunát!
Lengesd-lobogtasd meg a tengeren
Dicső eszméd győzelmi zászlaját!

Pósa Lajos.

Naca és Yvette.

Írta Herczeg Ferenc.

Szegény Nacám, a neved ugyan nem nagyon szép, de magad bájos vagy, komolyan és szinte megindítóan csinos, minőnek a gyerekek őrző angyalát szoktuk képzelni. De nemcsak csinos leány vagy, Naca, hanem egyéb is: okos, dolgos, szegény és becsületes vagy. Volt ezelőtt még egy tulajdonságod, a melyért kiválóan kedveltünk: jókedvü voltál, örökké jókedvü, miként az erdei madár. Munkás és okos ugyan most is vagy, de a jókedvedet egy idő óta szelíd szomorúság váltotta föl. Úgy találom, hogy illik ez a csepp érzelgőség a vidéki doktorkisasszonyhoz, mint a hársfaillat a holdas éjszakához. És okát is tudom a múló bánatodnak.

*

Sátory gróf — azért ne pirulj, Naca! — Sátory gróf, miután hazajött a fürdőből, napokon át egyebet se tett, minthogy hosszu léptekkel, hajadon fővel sétált a kastélya alatt elhúzódó nyárfasorban. Szomoru őszi kép volt, a komor arcu, nyugalmát nem lelő fiatalember, az üres fasorban, melynek csendjét károgó varjúk zavarták csak. Egyszerre aztán hirtelen megállott a poros úton és reménytelenül tekintett végig a tarlók egyformaságán! Ekkor olyan félelmetes érzése támadt, mintha bepillantást nyert volna a sors könyvébe. Abban az van megírva, hogy Sátory meg fog bolondulni.

Később a régi kastély hátsó udvarán találta magát. Az udvar óriás nagy, komor és puszta volt. A kövezet gránitkockái közül kiserkent a fű, a potrohos rácsu ablakok hosszu sorai pedig némán bámulták a magános embert. Rajta kívül senki se volt az udvaron, pedig sokért nem adta volna, ha legalább egy veréb csiripelése zavarta volna meg a csendet. Mit kezdjen most? Hová bujdosson végzete elől?

Most megrázkódott az egész valója: dörgést hallott, mély és irtóztató erejü, bősz mennydörgést, mely úgy hangzott, mint az ugrásra készülő óriás fenevad morgása. Odafönn, a sápadt égen, száz torony magasságában, fehéren világító, vajudó felhők torlódtak össze. Nem is felhők, hanem fantasztikus jéghegyek, ezermázsás jégtáblák, malomkőnyi kristályok, melyeket az éjszaki vihar alkalmasint a poláris tengerből ragadott föl és sodort ide. Irtóztató súlyukkal és fagyos lehelletükkel könnyen lebegtek

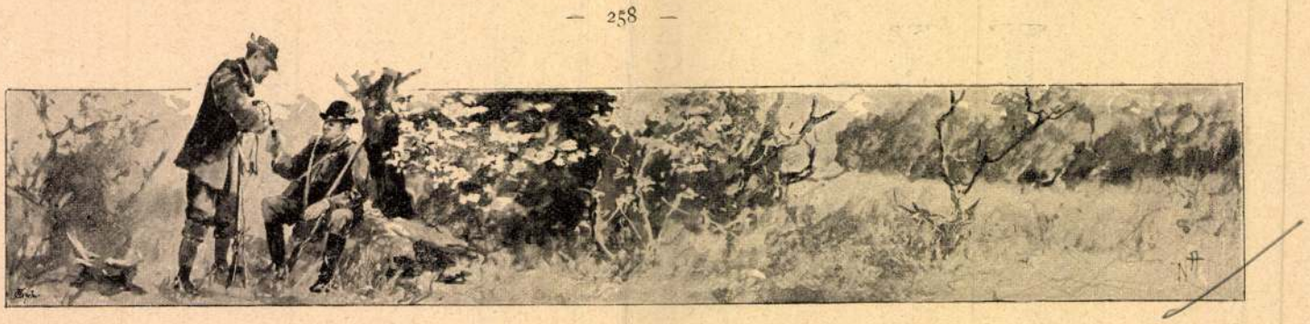

a síkság fölött s a mint egymást horzsolva összetorlódtak, vészes búgást hallattak. Lenn a síkságon rémült csend volt. A park fáinak mintha ijedtükben égnek meredt volna a lombjuk, a bokrok pedig mozdulatlanul lapultak a földre. Az egész természet visszafojtotta a lélegzetét. Aztán egyszerre a szélrózsa minden irányából imaszerü, egyhangu morgás hallatszott, százezer kétségbeesetten könyörgő, esze nélkül hadaró élőlénynek a hangzavara. Talán a föld népe könyörgött a viharok urához? Vagy az erdei fák, a bokrok és füvek nyelvét oldotta meg a halál félelme?

— Ez az őrület! Ez az! mondta Sátory magában.

A szobájában találta magát. Egy idegen alak állott előtte — nem idegen: az inasa volt . . . Levelet tett az asztalra.

— Most hozták a postáról . . .

— Elvonult a vihar? kérdezte a gróf.

— Vihar? csodálkozott az inas. — Szép napos idő van odakünn . . .

— Jól van! Elmehetsz!

Szégyelte magát és félt, hogy felösmerik benne a bolondot. Azért közömbös arccal — a melyen azonban hideg verejték gyöngyözött — a szemére nyomta az üvegét és gépiesen a kezébe vette a levelet.

Mire való a gondosan összehajtogatott, címeres papirlap? És az egymásba fonódó, fekete betüsereg? Miért is közlik az emberek egymással a gondolataikat? Nem feltünő, hogy kedvet éreznek ilyen hiábavalósághoz, mikor azzal úgy sem segíthetnek a titkos nyomoruságukon? Nem csudálatos, hogy egyáltalában kedvet éreznék valamihez?

— La belle Yvette, mormogta a gróf, miközben a levelet nézte.

Ez a név, a mint kiejtette a száján, különös képet varázsolt a szeme elé. Előbb egy fehér bőrből készült, keskeny női cipőt látott, mely a tengeri fürdő parti homokjában járt. Hófehér bőrből készült, lakkorru cipő, valamelyik párisi mester remeke. Azután a vékony, bokán feszülő, fekete selyemharisnya, mely körül habos csipkeszoknya hullámzott. Csak azután gondolt a vörös haju női fejre, mely oly titokzatos, gonosz mosolylyal nézett ki az óriás kalap virágos karimája alól . . .

— La belle Yvette!

Eldobta a levelet, a nélkül, hogy felbontotta volna. Mi köze hozzá annak a nőnek? Mi köze egyáltalában az egyik embernek a másikhoz?

Még valami jutott eszébe: Yvette is bolond! A haja, a tekintete, az egész viselkedése arra vall . . . Vagy bolond minden ember? Úgy kell lenni, hogy vannak öntudatlan és őrültségük tudatára ébredt bolondok. Az öntudatlanok a boldogok — a többieket elpusztítja öntudatuk . . . Azaz megálljunk? Kicsoda boldog? Mi az: boldogság? Semmi! Nincs boldogság. Nincs semmi.

A gróf az ablakhoz lépett s kinézett a tarlókra. Már alkonyodott; az égboltozat vérvörös fényben úszott. Egyszerre rettenetes félelem fogta el; félt a közeledő éjszakától. Ha a sötétség itt éri, a termek magányában, akkor bekövetkezik a katasztrófa. Ellenállhatatlan vágya támad majd, hogy kiáltozzon a sötétségben és állati üvöltésével halálra rémítse a cselédeket.

Ez a gondolata, a melytől nem tudott többé szabadulni, tűrhetetlenné tette neki a szobában való tartózkodást. Észrevétlenül elhagyta a kastélyt és nyugtalan léptekkel bolyongani kezdett az alkonyba borult mezőn. A kutyák fölhangzó ugatásáról vette csak észre, hogy a faluba tévedt.

És akkor történt, Naca, hogy megállott a ti házatok előtt. Megállott az alacsony ablak alatt és betekintett a kivilágított szobába. Odabenn, a nappaliban, mely nektek ebédlőtök is, ott ült már a három örökké éhes fiú, türelmetlenül csillogó szemmel, mint a zsákmányt leső három farkaskölyök. Te előttük állottál, Naca, fekete háziruhádban, melyet édes anyád halála óta mindig viselsz és kenyeret szeltél nekik. A három fiu tekintete élesen ellenőrzött, hogy vajjon egyforma mértékkel mérsz-e nekik s te megértetted a tekintetüket és szótlanul elmosolyodtál. A szobában mélységes csend volt, csak a kakukóra ketyegett a hófehér falon, a függőlámpa pedig szelid fényt árasztott üde, fiatal alakodra.

Ekkor megnyílt az ajtó, Sátory gróf megjelent a küszöbön. Az éjszakában egyedül bolyongót ellenállhatatlan erővel vonzotta be a nyugodt lámpafény.

— A méltóságos úr! — mondtad nagy meglepetésedben, miközben a kenyeret az asztalra tetted és kötődbe törülted a két kezedet.

— Itthon van a doktor úr? kérdezte a gróf.

— Nincs itthon; Létára kocsizott egy betegéhez . . . De azt hiszem, itt lesz félóra múlva s akkor rögtön felküldöm a kastélyba . . .

Nem, a gróf nem akart vissza menni a kastélyba . . . Egyedül nem!

— Megvárom itt, ha megengedi . . .

Széket hoztál neki, de aztán megint éhes test-

véreiddel kellett foglalkoznod. Két jókora köcsög aludt tejet kaptak, meg egy-egy karéj kenyeret. És miközben kanalukkal csörömpölve költötték el estebédüket, némán és szakadatlanul a szokatlan vendégre meresztették tágra nyitott szemüket. Te pedig derült nyugalommal jártál-keltél a szobában, Naca, a gyerekekről gondoskodtál és mosolyogva válaszoltál a vendég kérdéseire.

A derült nyugalmadnak pedig valami sugalló ereje lehet, Naca, mert a gróf lelke lassankint csöndesedni kezdett. Figyelmesen szemügyre vett, aztán a ködön áttörő verőfényként, valami halvány reménység, egy megnyugtató sejtelem kezdett a lelkében derengeni: óh igen, van még egészség és tisztaság a világon. Sőt úgy lehet, hogy boldogság is van, mert van megnyugvás.

Mint a tisztaságnak, az egészségnek és nyugalomnak bájos megtestesülése állottál előtte, Naca, te, a ki kristálytiszta lelkeddel oly kevéssé hasonlítasz amaz Yvette-hez, a fáradt lelkü, szeszélyes elméjü és örökké nyugtalan Yvette-hez.

A doktor aztán megérkezett s te, Naca, miután meggyujtottad a rendelő szoba lámpáját, egy résztvevő, aggódó és bátorító tekintetet vetve a gróf halvány arcára, magukra hagytad a férfiakat. Félórai vizsgálódás és fakgatás után a doktor tisztában volt a bajjal.

— És mennyi cigarettát szí el napjában?

— Elég sokat. Mostanában a dohányzás az egyetlen szórakozásom. Azt hiszem, elszívok ötvenethatvanat is egy nap, de meglehet, hogy egész skatulyára valót . . .

— Meg van a baj: egy kis nikotin-mérgezés... Ha abbahagyja a dohányzást, nem lesz több idegriadalma . . .

Mikor megösmerte a baját, tulajdonképpen már egészséges is volt a gróf. Csak előbbi félelmének kellemetlen emléke nyomta még a lelkét.

Egy hétig aztán rendesen eljárt a doktor házába s a veled való barátkozás, Naca, többet gyógyított rajta, mint az édes atyád tudománya. Amolyan szellemi Kneipp-kúra volt ez a grófnak, visszatérés az egyszerü lelki élethez. Szüksége volt egyszerü és egészséges lényed sugalló hatására s azért készségesen beleilleszkedett mindennapi életed szük körébe. A kis kertedben járt-kelt veled és szemlét tartott a csibéid fölött. Néha elkísért a konyhába és az édes atyád hangosan elnevette magát, ha a grófot a galambduc létráján látta.

Te pedig meleg, szinte anyai gyöngédséget éreztél iránta, Naca, a minőt csak az igazi nő érez a férfi iránt, a ki áldozatot követel tőle. Mert az a különbség az igazi nő és az asszony torzképe között, Naca és Yvette között, hogy az első hasznára kíván lenni a férfinak, az utóbbi pedig hasznot akar tőle. A férfi pedig megsejti ezt a különbséget és önző lelke megtalálja az igazit, ha szüksége van rá...

Egy hét elmult és a gróf egyszer, ebéd után, ásítva állott a kastélya erkélyén.

— Tulajdonképpen átkozottul unalmas ez a fészek . . .

Bement a szobájába és miközben íróasztalán a hírlapok között keresgélt, megtalálta Yvette levelét, mely már egy hete feküdt ott felbontatlanul.

— Nini, meg is feledkeztem a szép Yvette leveléről!

Felbontotta és növekedő érdeklődéssel olvasta végig. A levél épp oly elmés volt, mint szemtelen. Gúnyos, de graciózus formában valóságos kihívás, — a kacér küzdelmekben járatos asszony fínom cselvágása, hogy támadásra ösztönözze ellenfelét. És hogy ingerlővé tegye rá nézve a párbajt, előre sejtteti a saját gyöngeségét.

A levélpapír illatos volt és Sátory, a mint mohón szívta föl a fínom és különös illatot, megint meglepő közvetlenségében maga előtt látta Yvette-t. Mily ragyogó volt, mily érdekes, mily kitanulhatatlan s ingerlő! És maga előtt látta Yvette városát is, a ragyogó, az érdekes, a kitanulhatatlan és ingerlő Párist . . .

Másnap csomagoltatott.

— Megyünk Párisba — mondta az inasának. — Elég volt már a faluzásból . . .

A betegségére úgy emlékezett vissza, mint egy nagyon jelentéktelen epizódra. Kissé meg volt akkor ijedve — hogy is ijedhetett meg olyan könnyen? És a doktor-kisasszonyra, a georginás kis kertre, a tejes köcsögökre és a csibékre is úgy emlékezett vissza, mint holmi nagyon kedves és nagyon jelentéktelen apróságokra. Az ember el se hinné, hogy ilyesmi is szórakoztathatja.

*

Azóta, hogy ez megtörtént, elhagyott a jó kedved, Naca. Az emberek, a szomszédok és jóbarátok, összesúgtak és összenevettek: No nézd, talán bizony méltóságos asszony akart lenni a kis Naca?

Dehogy akartál! Én tudom, hogy álmodban sem bántott a nagyravágyás soha. Hát mit is akartál tulajdonképpen? Hasznára akartál lenni, fáradni és gondoskodni szerettél volna érte, nélkülözhetetlen szerettél volna neki lenni, a milyen nélkülözhetetlen vagy édes apádnak és elárvult testvéreidnek, a kiktől se jutalmat, se hálát nem vársz. A grófnak azonban most már nincs rád szüksége, Naca, és te azért kissé szégyeled magadat — de ez a kis szomorúságod, a szégyenérzeted, hogy megint egyszer ötödik kerék voltál valakinek a szekerén, el fog múlni, miképp elmúlik minden a világon.

A negyvenéves férfiú.

Regény.

Írta TÁBORI RÓBERT.

I.

Egy délvidéki nyaraló erkélyén állott *Borsod* Pál és lenézett a völgybe, egy szemközt fekvő kis faházra, a mely egészen odasimult a hegy oldalához. Ablaka nyitva volt, a reggeli fény beömlött rajta és megvilágította minden zugát. Sajátságos egy vadgalamb fészek volt ez a svájci formáju apróság: gyalulatlan deszkából a padlója, de egészen leborítva igazi perzsa szőnyeggel; egymásra rótt nyers fenyődarabokból készült az egyetlen ágy, hanem azért selyemtakaró és csipkés párnák borították. A falakat be se meszelték, de a lazán bevert szögekről brüsszeli csipkepongyola és drága selyemruha csüngött alá, a melyeket valószínüleg azért akasztottak oda, hogy kiheverjék az utazás és csomagolás okozta gyűrődöttséget.

Borsod Pál tekintete fanyar közönynyel siklott végig az elegáns toiletteken, bejárta a csendes völgyet, a melyben harmatos volt még minden pázsitfolt és faág az éj csókjától, aztán ujra visszatért a házacskához. Már az első napon, mikor betegeskedő nejével megérkezett a gyógyhelyre és a magasan fekvő nyaralóban megtelepedtek, alig hogy meglátta a kis vackot, megragadta annak különös varázsa. Úgy szeretett volna lakást cserélni azokkal, a kik ott laktak, de az orvos határozottan tiltakozott e kisérletnek még az eszméje ellen is. Ide fönt verőfényben úszott minden, amott pedig a fák sűrű árnyékában meg a hegyről aláomló patak szomszédságában nedves párákkal telt meg a levegő. Borsod felesége erősen köhögött és az ő kis mellének sok-sok balzsamos levegő kellett, hogy a fáradt tüdő elbirja a nehéz munkát: a lélekzést.

Ezt a magas termetü és széles vállu férfiút, a ki úgy tudott magán uralkodni, hogy még soha sem volt eddig betöltetlen vágya, mert csak az olyan vágyát engedte szóhoz jutni, a melyről előre tudta, hogy elérhető, most egészen váratlanul, csaknem beteges epedés fogta el a szemközt álló házacska után. Minden este, a hogy neje lepihent és az égen előtüntek a csillagok, kiült az erkélyre és sokáig lenézett a homályos, szűk völgykatlanba, a hol titokzatos magányban fészkelt a lelkétől idegen, de mégis annyira vonzó regényesség. S rajtakapta magát, hogy fantáziája, ez az eddig rendszeresen elhanyagolt hatodik érzék, hatalmassá fejlődik, mintha csak régi jogát követelné. Benépesítette magát a házat mindenféle különös, de éppen hozzávaló lakóval: előjöttek a zugokból a napközben csöndesen meghúzódó rózsaszínü japáni figurák, úgy tetszett neki, mintha minden lépésük után fínom porcellán-csengés támadna; a padmályon égszínkék madarak sétáltak, hófehér egérkék futkostak föl-alá a görbe széklábakon és marcipánt rágcsáltak apró fogaikkal. A háztetőn megszólalt a széltől mozgatott eolhárfa, halkan sóhajtva, mint az elvarázsolt lélek a megszabadulás kínzó vágyában, világító szentjános bogárkák repültek ki és be a rokokó díszü csúcsíves ablakokon. Mindezt úgy látta, maga előtt, hogy meg mert volna rá esküdni, hogy sejtelmes élet támad körülte az éj homályában: ő, Borsod Pál, a legszigorúbb osztálytanácsos, a kinek soha életében semmiféle sejtelmes látománynyal nem volt dolga.

Naponta elgondolta magában, az elkésett fantázia dorbézolása közben, hogy milyen szép volna, ha ő ezt a viskót megvehetné és ellakhatnék benne egyesegyedül, néhány hétig minden esztendőben. Nem a munka fáradalmait akarta kipihenni, hanem szeretett volna alkalmat adni annak a *másik énnek*, a mely benne lakott, annak az elnyomorított, szóhoz soha sem jutó rabszolgának, hogy kénye-kedve szerint nyújtózkodjék, miután számos esztendőn keresztül a kötelesség Prokrusztes-ágyába volt szorítva. Szeretett volna megismerkedni azzal a másik énnel. Ah, az bizonyára nem olyan zárkózott és komoly, mint a világ előtt és a saját öntudatában szereplő Borsod Pál! Szeret elkalandozni, lecsipkedi a kötelesség poros országútja szélén álló gyümölcsfákról a legszebb gyümölcsöt, a nélkül, hogy előbb tisztázná az enyém-tied fontos kérdését; igazi bohémetermészet, a mely nem született dolgos méhének, hanem bohó pillangónak, abból a fajtából, a mely megelégszik egy csipetnyi mézzel, egy kis illattal. Nem úgy a másik Borsod Pál, a mintahivatalnok, a miniszter jobb keze, a kiváló resszortember, a kinek ifjúsága soha sem ismerte a csapongást, férfikora pedig mint a mesebeli malomkő már magától is megőrölte a búzát — mások számára.

Most hogy közel volt a negyvenhez, egyszerre csak ő is megérezte annak a gyönyörnek a híját, a mivel az élet, ez a rossz fizető, adósa maradt. Fájt a szíve annál a gondolatnál, hogy tán nemsokára beköszönt az esti szürkület és az élet bohóságai, mint elfáradt dalos madarak lepihennek, a nélkül hogy ő valaha megértette volna énekeiket. Már csak a nagyravágyás denevérei röpködnek, nehézkes szárnycsapkodással, és nagyon árva az, a ki ilyenkor nem emlékszik vissza semmiféle hóbortra, a mely ellensúlyozta volna benne a sok rideg életbölcsességet . . . . A szíve elaggul, a lelke eltompul és ha meg is szólal a méla szürkületben egy elkésett csalogány, ő meg se érti. Mit is mondana, miről is regélne annak, a ki öreg lett, a nélkül, hogy valaha fiatal lett volna?

. . . . Egyszerre csak összerezzent Borsod Pál, s mint a kit hegymászás közben hirtelen megcsap a forró napsugár, két szeméhez kapott.

Odaát . . . a babaszoba egyik ágyában megmozdult valami. A rózsaszín selyemtakaró alól kibujt egy hófehér apróság és merészen kikandikált a hajnali világba. Egy formás női lábacska, elragadó a maga naiv, vakmerő meztelenségében. Megállott az ágy szélén és s akárki mit mond — kacérkodott a beömlő sugarakkal.

Borsod minden vére a szívéhez tolult. Egy nagy igazság derengett benne, a miről eddig nem

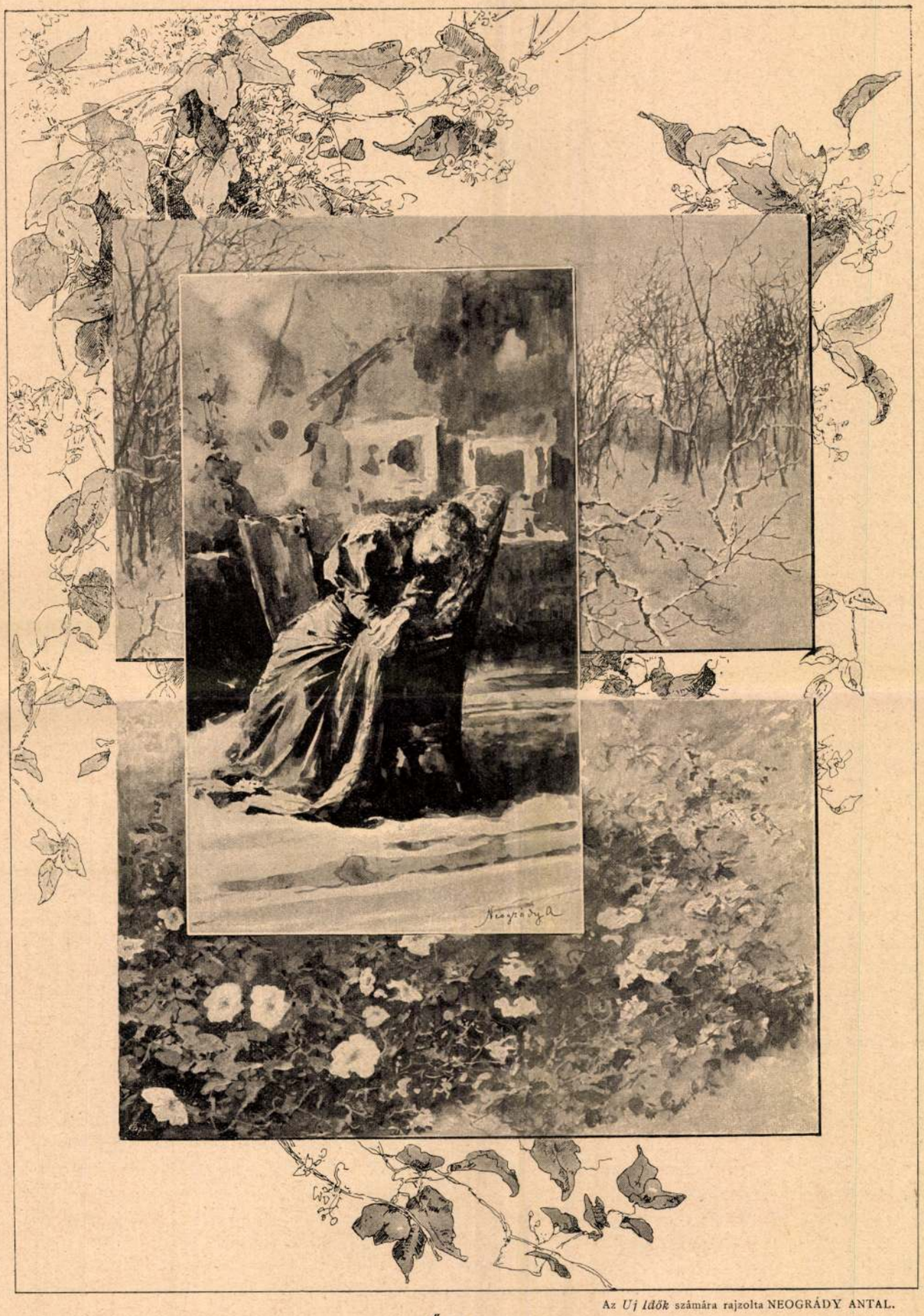

Az *Uj Idők* számára rajzolta NEOGRÁDY ANTAL.

Ősz.

olvasott az aktákban és nem vitatkozott a bizottsági pourparlékban: Igenis, tisztelt bizottság, merem állítani, a rendelkezésemre álló adatok alapján, hogy van még szép női lábacska ezen a szürke, porlepte világon . . .

De a dolog nem maradt annyiban. Mintha az a takaró megelevenedett volna a napsugár csábjától, hirtelen átváltozott ringó hullámmá és félig aláomlott a padlóra. Egymásután tárta fel a gondjaira bízott mesés kincseket: előbb egy derüteljes homlokot, a melyet sűrű, kissé kusza haj vett körül. Az elkóborló fürtök ingerkedve csiklandozták a hamvas, kissé kövér nyakat, aztán mohón bujdostak a hófehér ingváll mögé. S most megpillantott egy naivságában merész orrocskát, a mely bolondos jókedvvel nézett a világba, fittyet hányva ellenállhatatlansága tudatában az esztétika összes paragrafusainak. Ez az orr erős vágyat kelt mindenkiben, a ki meglátja, hogy kissé, nagyon szeliden, megfricskázza. Aztán a piros száj, a mely olyan apró, mint egy hétéves gyermeké, de olyan igéző, mint a meglett asszonyé. Mennyi eltitkolt gyönyör tudása remeg ott az ajkak szögletében és csábít igéző, félig megnyílt bimbójukban. Ezek az ajkak vagy már megoldották, vagy pedig ezentúl fogják számtalanszor megoldani a tilos csók rejtélyes problémáját . . .

Hanem a kincses tenger még egyre hullámzik, a takaró még mindig lefelé csúszik, és Borsod Pál káprázó tekintete előtt feltűnik valami mindennél vakítóbb fehérség — de ezt már nem nézi. Mint a kit lopáson rajtakaptak, szégyenkezve fordul meg és megdermedve állt szemközt a saját — feleségével.

A sápadt asszonyka hamiskodó mosolylyal nézi a férje zavarát, aztán ingerkedve szólal meg:

— Ez hát a korakelésednek titka, te csapodár?

— Ugyan mit képzelsz, Lili? — röstelkedik a férj — csak nem hitted talán . . .

— Hogy mit hittem? Mintha nem tudnám, hogy az én szent Antalomat hiába tenné próbára maga a milói Vénusz. Hiába dicsértem a legszebb asszonyok előtt, hiába kacérkodnak vele, a nagy jégszobor nem olvad meg . . . De hogy még ennek a kisértésnek is elien tudtál állni . . .

Rámutatott a szemközt fekvő házra és asszonyi kíváncsisággal nézett be a nyitva felejtett ablakon. De a férje nem engedte, hogy tovább nézze, elvezette az erkélyről, miközben csaknem nyers hangon így szólt:

— Bocsánat! De a ki igazán becsületes ember, az még a tekintetével se lop!

Ezt megint az a Borsod Pál mondta, a ki nem ismert eddig más eszményt a kötelességtudásnál. A ki tíz éve, hogy mindennap pontban kilenc órakor ott ül már hivatalos helyiségében az íróasztalnál és még sohasem ment el onnan, mielőtt a központi óra el nem ütötte a kettőt. Ugyanaz az ember, a ki az államot még öt munkaperccel sem károsítja meg. Mintha valami méltóságteljes hideget sugárzott volna ki a lénye, a mely megdermeszti az ajkakon a tréfát; a beteg asszony fázva burkolózott a vállára vetett csipkekendőbe és két nagy szemével révedezve nézett maga elé, keresve a szoba félhomályában azt, a mit tán tíz év óta nem látott: az igazi életkedvet.

A mint ott állott a maga, csaknem gyermekes fejletlenségében, kissé behorpadt melle és összeeső vállai fájdalmas benyomást keltettek. Senki se hitte volna róla, hogy már huszonkilenc éves és tíz esztendő óta felesége ennek a komoly, magába zárkózott férfiúnak. Inkább lehetett volna a gyermeke. Pedig Borsod Pál nagyon szerette ezt a *vékonypénzü* asszonyt és úgy becézgette, mint valami drága, de nagyon törékeny apróságot. Ha végig simított fényes fekete haján, a mely úgy símult a homlokához és a keskeny archoz, mint valami bánatos glória, meg nem állhatta, hogy le ne csókolja legalább egyik szempillájáról azt a könyet, a mely titkon, harmatosan ott rezgett örökké. Egykor vidám volt az asszonyka, csupa pajzánság, csupa lármás élet és jókedv, csicsergő, mint a fiókmadár és pezsdülő a szívében meg nem férő érzelmektől. Akkor még három apró madárka röpködte őt körül, a kik *anyácskának, kis mamának* szólítgatták. De eljött a fagyos halál, elvitte egyszerre a három apróságot, úgy hogy üres és sivár maradt utánuk a fészek. A nagy erős férfiu, a rendíthetetlen Borsod Pál úgy összetört a csapás alatt, mint valami nádszál, a melyet kettéroppantanak és össze sem tudta volna többé szedni lelkének szilánkjait, ha ez a hősies asszonyka rá nem tapasztja apró kezét a vérző sebekre, meg nem állítja a halálos vérzést és ki nem húzza a töviseket a férfiú vonagló szívéből. Pedig azok a tövisek az ő lelkét is kínozták, jobban, mint a mater dolorosáét, a ki csak egy fiát, nem pedig három gyermekét vesztette el egy napon. És a fájdalmak anyjának meg volt engedve, hogy sírjon, meg volt engedve, hogy bánatát elkeseregje: neki pedig nem volt szabad, mert akkor megöli a kínjában eltompult férfiut. Meggyógyította őt könyeinek árán, a melyek befelé omlottak; meggyógyította mosolylyal és jósággal — de ezentúl a mosolyában is ott rezgett épp úgy, mint fényes fekete szemében az eltitkolt könyü, mintha annak az örökké csillogó gyémántnak pótolnia kellene most, hogy olyan sokáig izzott a gyehenai fájdalmak száraz tüzében. Meggyógyította a nagy erős férfiut, de ő maga lett betege ennek a nagy, nehéz kúrának.

Félév előtt köhögni kezdett és szemei ekkor ragyogtak először azzal az érces ragyogással, a melyről rá lehet ismerni a tüdőbetegekre. Borsod azonnal el akarta küldeni a délvidékre, de nélküle nem akaródzott az asszonykának, ő pedig nem szabadulhatott egykönnyen, mivel resszortjában éppen akkor fontos, országos érdekek voltak elintézendők. És az asszonyka olyan lassan, észrevétlenül fogyott, hogy tán rá sem jöttek volna, ha Borsod rajta nem kapja egy napon, mikor valami *pirosat* rejtegetett előtte keszkenőjében. Mint a kit lövés talál szíven, úgy riadozott — és már másnap útban voltak délnek. A miniszter a jól végzett munka jutalmául szívesen

Pedzi már

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal

Uj Idők 1899 V. 26 sz.

Ötezeréves magyar rokonok

Ősi vágya a magyarnak fölkutatni azokat a népeket, amelyekkel vér- vagy nyelvbeli atyafiságot tart. Jó hatszáz esztendeje, hogy néhány szerzetes a hivatásán kívül ennek a célnak érdekében is nekivágott Tatárországnak, a legutolsó ilyfajta kísérlet pedig gróf Zichy Jenő ázsiai utazása volt. Kutatták, keresték Ázsiában a magyarok vérrokonait, vagy legalább a nyomait valamely oly népnek, amely velünk egy családba tartozik. Míg ezek a vállalkozások kevés vagy semmi eredménynyel nem jártak, azalatt itt Európában a tudomány valóságos boszorkánymesterséggel szedi le a fátyolt egy titokzatos népről, amely időszámításunk előtt ötezer évvel Ázsia leghatalmasabb törzse volt, amely első volt mindama nemzetségek közt, amelyek megnyitották a művelődés kapuit az emberiségnek. A kutatások mai állása szerint körülbelül bizton állíthatjuk, hogy ez a nép beszélte a világ legrégibb nyelvét s hogy írásjegyeiből fejlődött az összes későbbi előázsiai írásforma.

És bizton állíthatjuk ma már azt is, hogy ez a nép a magyarnak vérrokona, vele egy családba, a turániba tartozik.

Mindezt a legeslegújabb filológiai tudomány derítette ki az asszíriai ékiratos leletek alapján.

Azok, akik az egykor hatalmas Asszíria és Babilonia rom-törmelékeit fölkutatták, ékírással teleírt téglákat találtak abban a nagy temetőben s lassankint kiböngészték a cserepek ékírásából azt az ősi semita nyelvet, amelyet Asszíria és Babilonia népe egykoron használt. Annak most már megvan a maga gramatikája, szótára, kiadott irodalma.

A kutatók egynéhánya figyelmes lett arra a föltünő körülményre, hogy az ékírás jegyei a többi sémita írásétól eltérőleg nem puszta mássalhangzók, hanem szótagok. Rájöttek sok oly szóra, amely mellé asszirnyelvü fordítás volt jegyezve. Ezek összehasonlításából kitünt, hogy ha egyes asszir szókat ideogrammatice, azaz a jegyek kép-értéke szerint olvassák, egy a sémitől merőn eltérő nyelv szavait kapják. Egész sor ily szót kutattak föl s megállapították, hogy az asszíriaiak ösmertek egy a magukétól teljesen eltérő ősi nyelvet, amely időközben kihalt, de amelynek sok szava részben a szokás, részben a vallásos tradiciók folytán megmaradt. A kihalt nyelvet, amelynek szavait különösen szent vonatkozásu föliratokban találni, az asszíriaiak szumeri nyelvnek nevezték.

Óriás viták indultak meg a tudós nyelvészek közt. Sokan tagadták a szumeri nyelv létezését, és a föntebb jelzett körülményeket a véletlennek tulajdonították. De a legkiválóbb modern kutatók oly döntő érveket voltak képesek fölhozni a szumeri nyelv különállása mellett, hogy a kérdést jóformán már dülőre vitték. Tanulmányaik eredményekép körülbelül igaznak tarthatjuk azt az állítást, hogy igen régi időben, talán 4—5000 évvel Krisztus születése előtt egy nagytehetségü, hatalmas erejü nép élt a későbbi Asszíria és Babilonia vidékén, ott virágzó kulturának örvendett, államéletet élt, őseredeti irásjegyeket használt és a sémitől elütő nyelvet beszélt. Előttünk ösmeretlen körülmények folytán ez a nép a sémita asszíriaiak szolgaságába jutott, beléjök olvadt s kipusztult. Az asszíriai hódítók a maguk nyelvét erőszakolhatták rájuk, de átvették tőlük az irásjegyeket és bizonyára átvették magas civilizációjukat is. Az asszíriaiak úgy emlékeznek meg a szumeri nyelvről, mint valamely hagyományos tiszteletben részesített szent dologról és vallásos irásaikban mint szent nyelvet citálják azt. Bővebb fölvilágosítást azonban nem adnak sem a népről, sem annak nyelvéről azok az asszíriai ékiratos téglatáblák, a melyek óriás mennyiségben hevernek Mezopotámia agyagjában.

Kitünt tehát, hogy a szumer nép (amelyet némelyek akkádnak is neveznek) nem volt semita s hogy a művelődésben előfutárja volt az asszíriaiaknak. Minő nyelvcsaládhoz tartozhatott hát? A kutatók megmozgatták az összehasonlító nyelvtudomány egész gépezetét, hogy valamely útmutatást kapjanak e fontos kérdésre nézve. A nagy fáradság eredményekép a legtöbb szaktudós annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a szumer nép a turáni nyelvcsaládhoz tartozott, tehát rokona a többi közt a magyarnak is.

Ez a fölfedezés, amely nagyon friss keletü, izgalomban tartja az egész filológus világot, legközelebbről azonban minket magyarokat érdekel. Nincs kisebb dologról szó, mint arról, hogy ős-rokonságunk egy hatalmas része oly időben, midőn a földgömbön még csöndesen aludta álmait a kultura, tehetsége révén vezető helyet foglalt el, kitalálta az irás mesterségét és olyan nyelven beszélt, mely az eddig ösmertek között a legrégibb s régiség dolgában fölülmúlja az összes ösmert semita, indoeurópai, egyiptomi nyelveket. Ők voltak a művelődésnek úttörői és annak a hatalmas szellemi fejlődésnek alapvetői, amely fejlődés révén a Földközi tenger mellékein párját ritkító teknikai és művészeti élet virult föl.

A filológia tehát, bár még homályos körvonalakban, megtalálta a keresve keresett ősi rokon törzset. Lázzal folyik a munka tovább, mert hisz a nyelvészetnek ez a legfrisebb specialitása még a kutatás elején áll. A fonál, amely minket magyarokat Ázsiába visszavezet, ki van bogozva a sok ezer szál közül, most csak serényen utána kell járni.

Ázsia felé vezet vissza minket egy kitünő tudósunknak, Huszka Józsefnek egyik hipotézise is. Huszka husz éven át keresi a magyar diszítő stil specimenjeit, jellemzi sajátságait, kialakulását, őstörténetét. Több szép műve foglalkozik ezzel a ránk nézve nagyjelentőségü kérdéssel s kutatásainak eredményeként arról a biztosit minket, hogy a magyar diszítő stil ázsiai eredetü, azt onnan hozták magukkal a magyarok s itt tovább fejlesztették ama formákig, amelyekben az ma is él. Ámde Huszka úgy találja, hogy a ránk maradt régibb magyar diszítmények s részben a még ma is használt formák közt sok meglehetősen megtartotta őseredeti jellegét. A motivumok egy részét fejlődése folyamán visszafelé követve rájött, hogy azok eredeti formái vagy testvérkiágazásai megvannak a mezopotámiai romok asszir-babiloniai diszítményei közt.

Minő találkozás! Föltéve, hogy Huszka hipotézise csakugyan annyira fantasztikus, mint aminőnek sokan mondják, érdeklődésünket mégis elemi erővel köti le, mert nem lehetetlen azt elgondolni, hogy ornamentikánk ősrégi időkben ugyanabból a forrásból merített, amelyből az asszir-babilóniai. És ha már ezt el tudjuk képzelni, akkor megkockáztathatjuk — kissé félénken bár — azt a föltevést is, hogy ez az ősi közös forrás talán éppen a szumeri népnek földjén csörgedezett. A szumeri nép a nyelvészek kutatásai szerint úgyis rokonunk volt; hogy erőteljes volt a kulturája és alkotó-ereje, ennek a jele az, hogy meg tudta teremteni a legrégibb ösmert irásrendszert. És mért ne vehetett volna át az asszir-babilóniai művészet ornamentális motivumokat a szumertől, ha már egyszer átvette irásrendszerét? Hisz ez az irás — szótagos irás levén — úgyis közel állott az ábrázoláshoz, azaz egy-egy jegy távoli utánzása volt ama tárgynak, amelynek nevét jelölte. Ennyi vonatkozás talán nem egészen a véletlen dolga s a filológia és arkeológia Ariadnefonala talán elvezet minket a hipotézisok világából annak megállapításához, hogy ős-rokonaink hatalmas és művelt nép valának Mezopotámiában és hogy szellemi alkotásainkból egyetmást még megőrzött ami népies diszítő stilunk is.

A tudósok s főképp a magyar tudósok föladata ezt a hipotézist ujabb tanulmányokkal, szorgalmas kutatással tisztázni. A cél megéri a fáradozást.

—LY

egyebet, minthogy reggelenkint szóról-szóra megtanulod, mit írtak ki a szinházban a fekete táblára.

— Olyan buzgalommal küldtök, mintha nektek utaznám el s nem a magam mulatságára. Különben meg vagyok győződve, hogy az utazók kilenctized része azért bolyong a világban, mert, egy-egy könnyelmü nyilatkozat következtében, otthon már nem volt maradásuk. Hallod-e, hogy megnyugtassalak s ne tartsalak tovább is izgatottságban, ünnepiesen megigérem neked, hogy: nem utazom el.

— No végre, legalább nem vezetsz az orrunknál fogva! De miért változtattad meg a szándékodat?

— Mert ott ilyenkor már junius van. Szóval, elkéstem vele.

— Tudod, mit gondolok én?

— Csak mondd ki, ha már kigondoltad.

— Neked tetszik ez a két leány.

— Tetszik hát. Neked tán nem tetszik? Ha nem tetszenék, azt hiszem, nem kisérgetnéd őket.

— Az igaz.

Cipriani mondani akart még valamit, de aztán mást gondolt. Csak nem fogja megbontani a szépen összevarrott jó egyetértést ilyen semmiségért! Azért a két lányért éppen elég volt egy csatározás is.

— Bánom is én! — szólt magában s közelebb hívta a kutyáját.

Vidovics boszus volt. Most vallotta meg magának először, hogy az a kis szinészgyerek tartja itthon, akire már egy órája várakozik s aki azalatt nyugodtan, közönbösen halad a maga szabályos útján.

Eddig mindig talált valami kitünő ürügyet rá, hogy miért nem utazik el s azt hitte, hogy csak az unalmát űzi. De most már kifogyott az ürügyekből s rájött, hogy igenis, vár valamire. Nemrégen még semmit se kivánt az élettől, de ma várja annak a kis lánynak a csókját. Mért? Mert szebben nézett rá, mint a többiek? Elég nyájasak hozzá a többiek is.

Majd eszébe jutott az a mosolygó szempár s igy verte ki a fejéből rossz sejtelmeit:

— Eh, bolond ember az, a ki nem hajol le egy ilyen gyönyörü virágért! A legostobább szerelmi románc többet ér minden okos dolognál a világon. S van-e szebb szerelem, mint az *egy szezonra* szóló szerelem? Egy tavasz s aztán: »Isten hozzád, édes, Isten hozzád kedves!...« Lehet, hogy *hiába* ... Az se baj. Mit vesztettünk vele? Édes játékban töltött napokat. S a napokkal kár volna fukarkodni; időnk van elég, hála Istennek. És ha nem hiába!... Egy gyönyörü május, igazi csókkal, igaz öleléssel! Aztán a szél magával viszi a rózsaszirmokat. Egy nyári éjszakán kisirja magát kebelünkön, a postakocsi csillingel s megszólal a trombita: »Trara, trara!...« És Isten veled, szinészlány-szerelem!

Ebben a pillanatban a két kutya fölugrott s őrült vágtatásban rohant ki az utcára a kávéház nyitott ajtaján át. A rattler kapott jobb startot, de az ajtóban a nagy tábori eb keresztül ugrott rajta.

Cipriani fölkelt a székéről s felkötötte a kardját.

— Jönnek a leányok!

(Folyt. köv.)

Farkas a birkák közt

Irta BÁRSONY ISTVÁN

Cseng a régi nóta a fülembe: „Hortobágyi pusztán fuj a szél; szegény juhászlegény útra kél...“

Azt a csudálatos, mennyből leszármazó pacsirtaszót is hallom, ami novemberi széljárás idején zengett egyszer a nagy takóságból újra zölddé ifjodott mezőség fölött a Hortobágyon, amikor ott jártam.

Nem az igazi Hortobágy volt már az.

Minden mulandó és változandó ezen a világon: eltünnek lassankint a nagy, széles rónaságok s ahol valaha csak a puszták fia volt otthon: hovatovább megveti ott a lábát a földmivelő ember.

Apáink még látták a régi Hortobágyot. Az ő szemök még elfáradhatott a véget nem érő síkon, amely mindenfelől egybefolyt az éggel és sehol egy fát, sehol egy kunyhót nem kinált a megriadt, tétova, pihenésre vagyó tekintetnek.

Aki nagyon kivánkozott utána, hogy a zöld mezőn meg a kék mezőn kivül, amit a föld meg az ég rajzolt eléje, valami egyebet is lásson: az keresett a rezgő levegő tengerében egy vékonyka fekete vonalat, amely oldalvást dőlve, mintha lefele hajlott volna. Az volt a messzeségből ellátszó kútgém.

A hajós, akinek az agyában a tengerről hozott képek elevenülnek meg legkönnyebben, azt hihette volna, hogy az ott egy süllyedő hajóroncs árboca; halál és pusztulás lakik körülötte. Pedig ami élet volt a beláthatatlan térségeken, oda huzódott mind, igazában. Ott voltak a karámok, a nyájak, a ménesek. Ahol kutat jelzett a kék égre mutató sötét vonal, ott tanyázott a puszták állandó lakosa, a pásztor.

Ma már keresztül robog a Hortobágyon a vasút és a legelő ménesek nem is nagyon ijedeznek tőle. A dübörgő, zakatoló, füstöt pöfögő vasparipa még a gulyákat sem igen riasztja meg, pedig azok a vadabbak. A lármásan haladó vonat tölött közönyösen húz el a vadliba és siet a nagy Hortobágyon át a paperéhez, a ludashoz; a szikes tavakhoz, ahol ezrével száll meg este és süketitő gágogással hivogatja egymást.

Minden sokkal szelidebb, sokkal civilizáltabb ott ma. A törzsménesnek olyan szállása van, hogy beillenék rezidenciának.

Állandó, nem mozdítható kunyhók lapulnak meg a pusztaságon. Meg-megtépi fedelöket a szél, megrogygyantja derekokat a fergeteg. Úgy állnak, ácsorognak, mintha ültökből próbálnának felkelegetni. Csupa nyomoruság kivül-belül a legtöbb. Mindegy! Azért mégis csak ott vannak; ott gunnyasztanak mindig. És ez a *mindig* tönkre teszi a nomádságot. Az ideoda költöző pásztor, aki viszi magával a cserényét, napról-napra ritkább.

Még a pacsirta is olyanokat művel, hogy megszólal néha november derekán is, ahogyan én hallottam egyszer. Megszólal és énekel, fennen, csengőn, gyönyörűen, tele tüdővel, tavaszi dalokat. És nem is egy, nem is véletlenül, megittasulva egy kis csalóka verőfény örömétől, hanem száz; valahány csak énekelni tud, úgy hogy amikor elhallgat az egyik, folytatja dalát a másik, messze-messze és magasan, a kéklő őszi ég felé igyekezve.

Milyen különös, csalóka őszi nap is volt ez!

Széles vizet láttam a Hortobágyon; megkezdte játékát a délibáb, az hozta telénk a mozgó tengert.

Nem minden délibáb egyforma. Azokat a síma víztükröket, amelyek szinte mozdulatlanul terülnek el a messzeségben, s úgy mutatják a fát s a bokrot, mintha árvíz lepné a tövét: minden síkföldi lakos ismeri. Az ilyen fiók-délibábnak nincs változatossága, nincs benne élet. A Hortobágyon más a délibáb. Ott

Uj Idők 1899. V. 8. 7.

lelke van, amely ezer nyelven beszél. A fehér köd, ami körülveszi, minden lendüléssel megmásítja a nagy távolság képét; megrezgeti a képzelt vizet és hullámzásba hozza. Tavak csillognak ki alóla. A víz megindul s végighömpölyög gulyán, ménesen. A jámbor jószág úgy legel azután térdig az árban, csipeget róla valamit, ami a fodros hullámon terem, de ember szemének láthatatlan.

Nyári forróságban hogy irígyli a vándor az ilyen fürdő nyájat.

Pedig a Hortobágyon ritka a nagy meleg; hisz örökös játéka van rajta a szélnek. Hol elül, hol föltámad. Nem engedi hogy a nap csókja tikkasszon; elég ha perzsel. Susogó lehelet járja be a rónát. Itt-ott akad útjában egy pásztortanya, egy karám, egy kútgém. Közbül semmi. Ebben a világos, alól zöld, fölül kék semmiben van az örök béke.

Csudaszép novemberi nap volt az.

Mosolygott minden: a puszta, az ég, a nap. Még a felhő is. Alig akart fölöttünk átsuhanni. Szélparipája lassan lépdelt vele. Látni lehetett a gyepen, hogyan hömpölyödik odafönt. Hosszukás, barna, remegő árnyék mutatta idelent az útját.

*

Egy nagy göndörszőrű komondor rohant neki a szekerünknek. Abból a fajtából való volt, amelyik megállít mindent és nem tágít addig, amíg a gazdája elő nem kerül és föl nem oldja a boszantó vesztegzárt.

Ösmertem már a rokonságát Bugacról, Kecskemét határából, ahol a híres Zuborgány-familia számadáskodik gulyánál, ménesnél. Ott történt, hogy éj idején együtt kerültem meg a gulyát a számadóval s megpróbáltam elmaradni tőle, hogy ugyan észrevesznek-e az alvó jegesmedvék. Amíg a számadó mellett mentem, ügyet sem vetettek rám. De alighogy vagy ötven lépésnyire elhagyott az öreg Zuborgány, már neszelt az egyik nagy kutya s gyanus érdeklődéssel ugrott talpra. Úgy jött nekem, hogy ha véletlen istenharagjából Zuborgány apó akkor hirtelen megbénul: engem bizonyára örökre elnémítanak hatodmagokkal a fenebestiák.

A nagy ugatásra kijött valaki a juhászkunyhóból, amelynek a közelében éppen megállottunk.

Szeme elé tartotta a kezét, úgy nézett bennünket.

Társam halkan súgta: »Ez az.«

Előttünk állt a vén pusztai farkas, akinek valaha az volt a híre, hogy minden szelíd nyájnak ugyancsak veszedelme. Most pedig itt van a világ legbékésebb, legjámborabb állatjai között, a csöndes viseletü, még bégetni is röstellő birkák között.

A Hortobágy regéinek ez az ember az utolsó mohikánja. Az egyetlen, aki megvan még itt a Rózsa Sándor hirhedt bandájából. Ritka betyár, aki esküszik rá, hogy sosem volt más, mint becsületes.

Egyre jobban kivált az ember a nagy üresség ből, amint közeledtünk hozzá. Felénk indult. Kissé zömök, egyenes testtartásu, rózsás arcu, tüzesszemü öreg legény volt. Vékonyra sodrott bajuszát el-elkapkodta a bujdosó szél, ősz haja nyiratlanul hullott a tarkójára.

— Jó napot, Pista bácsi.

— Adj' Isten maguknak is. Mi szél hordja erre?

— Magát akartuk látni. Egyéb bajunk nincsen.

— Akkor hozta isten. Kész a szíveslátás.

— Hogy vág a bajusz, mondja?

ELHIBÁ

— Kutyabaja. Asszony pödörgeti.

— Sz' azt mondták, hogy magára maradt a tavaszszal.

— Igaz. Meghótt az anyjuk, az istenadta. De hoztam helyette másikat. Meg lehet ám nézni.

Intett, hogy kerüljünk beljebb a kunyhóba.

Odabent víg világ volt. Gyönyörü friss cipókat rakosgatott egy javabeli menyecske a polcra; a baglyas kemence környéke pedig tele volt gömölyével.

Ki tudja, hogy mi az a *gömölye?* Városi ember-

től aligha hiába nem kérdezném. Pedig delicia az a maga nemében. Az a juhászsajt, amelyhez fogható finomsága semmiféle sajtfinomságnak sincsen. Formára akkora, mint a prófont; a színe kivül sárga, de belül hófehér. Kivül izzadó zsíros, nehéz szagu! De ha kettészeli az ember: egyszerre ott van előtte a mennyei manna. Üde, kellemes illatu, édeskés lakoma kinálkozik, amivel be nem lehet telni eléggé; kivált

OTT LÖVÉS

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády Antal*

ha puhabélü, ropogóshéju cipó is van hozzá. A vén pusztai farkas előkapta az asszonyt: »gyere szivem, kináld az urakat; amivel te kínálod, azt el nem utasítjak.«

Megis ölelte s egy kicsit meg is csípte sürgölődő párját; az asszony jót csapott a kezére, még rá is förmedt: »nyughasson már, legalább ilyenkor!«

— Halli? szólt felénk pislogva nagybüszkén az öreg. Nincs békessége tőlem, kacagott negédesen és megriszálta hozzá a derekát, mintha tánchoz igazodnék.

Majszolgattuk a finom juhászsajtot s aközben azt kérdi a társam:

— Mondja Pista bácsi, hogy is volt csak az a »história«?

Köhintett egyet az emberünk. Tetszett neki, hogy mi is tudunk róla s hogy még többre volnánk kiváncsiak.

— Az a Rózsa Sándor-féle? kérdezte foghegyről.

— Az a'. Amiről az újságok is irtak.

— Régen volt az. Talán igaz se volt. Úgy keveredtem bele, még kölyök koromban. Tizenkilenc esztendős sem voltam. De ne beszélnénk tán inkább másról?

Félig igazán mondta, félig hiúságból. Röstelte egy kicsit, amikor rá kellett térnie arra, hogy becsukták. De meg azt szerette, ha nógatják, biztatják, sürgetik.

A társam tudott vele bánni.

— Rosszul bántak otthon az öreggel, oszt' úgy kérezkedett a Rózsa bandájába, mondta hozzám fordulva, mintha magyarázná.

— Dehogy bántak, förmedt föl a vénség. Ej no! Úgy csalt magához Sándor. Micsoda beszéd már az!

Jól tudta azt a cimborám. De azt is tudta, hogy leginkább ilyen beszéddel dug taplót a vén pusztai farkas fülébe. Azt nem tűri, azt kiigazítja mindjárt. Inkább elmondja aztán maga az igazat.

— Hát úgy volt, mondom. Furfanggal fogott meg. A szeretőmet, a Barna Julist, mentem keresni, akit eltüntettek. A Rózsa Sándor betyárjai hurcolták magokkal, úgy hírlett akkoriban. Én oszt' odamentem hozzájok egymagamban. Egy karikásom volt, meg egy jó fokosom. Hova tettétek Julcsát? kérdeztem dühösen. Az egyik kacagott. Azon végig vágtam a karikással. Arra nekem ugrott hátulról, aki mögöttem állt. De észrevettem s úgy kólintottam főbe, hogy ott nyaklott el. Persze, letepertek. De Sándor nem hagyott. »Efajta kell nekünk« — mondta, és nem eresztett el többet.

— Ráday csípte el mindnyájokat ugy-e?

— Az ám, de hogy! Mikor a ceglédi vonatot megtámadtuk, kétszáz pandur volt rajta. Ötvennek oda se néztünk volna. Hisz' mi akartuk elfogni Rádayt. Nehéz sor volt.

Aztán belemerült az elbeszélésbe magától is. Hogyan szökött meg, hogyan jött haza a Hortobágyra és bujdosott itt esztendőkig, idegen néven szolgált, úgy is házasodott meg.

— Jaj de igen is nagyon szerettem azt az asszonyt! búgta elbúsulva és lelógatta sörényes ősz fejét. — Elmondtam neki mindent.

— Mindent?

— Az ám. Vesztemre tettem. Egyszer megharagudott rám s vak indulatában följelentett. Elfogtak megint. Be is csuktak, sok-sok esztendőre.

— Nem jó lett volna ugy-e, ha akkor elébe kerül az a nyelves asszony.

— Nem-e? Persze, megfojtottam volna — szere-

lemből. Mert igen szerettem. Nem is átkoztam, csak inkább sajnáltam, tudtam, hogy megbánta s kisírja utánam a szemét. Ha rá nem gondolok, kétszer is agyoncsaphattam volna a börtönőrömet, újra megszökhettem volna. De azt mondtam magamban: türtőztesd a bolond tüzedet ember, ha még haza akarsz jutni. Jól viseltem magamat, föltételesen el is eresztettek szabadságra. Akkor megkerestem az asszonyomat, összeálltam vele, el is vettem megint. Úgy éltünk azontúl mint a gerlemadár.

— S meghalt a tavaszszal.

— Öreg volt, jól tette. Megsirattam, eltemettem, életemet újra kezdtem. Nincs itt semmi hiba, ugy-e asszony?!

Már megint kötekedett. Pirult a menyecske s duzzogva vonogatta a vállát.

— Mindig a bolondságon jár az a vén esze, — mormogta magában, de úgy, hogy nekünk legyen az fölvilágosítás.

— Jó itt magának, Pista bácsi. Nem cserélne még a királylyal sem.

— Bizony az még a királylyal sem! Történt, hogy munkafelügyelőnek hívták a fegyházba, mint engem. Jó pénzt fizettek volna, mert nagyon megszerettek; de csak nem leszek — *pénzért rab?!*... Nem adok idekint egy napot egy életért odabent.

Nagyot lélekzett, mintha arról akart volna meggyőződni, hogy csakugyan van itt levegő meg szabadság bőséggel.

Hogy jobban érezzük, kifordultunk megint a pusztára.

Lovaink békésen sütkéreztek a szinte tavaszias verőfényben; a kocsisunk szunyókált. Fent a kék végtelenségben egy pacsirta vallott szerelmet a napnak. A kunyhó mellett egy falka magyar juh heverészett, a nagy fehér komondor őrizte nyugodtan valamennyit.

Gyönyörü délibáb rezgett előttünk Nádudvar irányában. Néztük a hullámos tengerben lubickoló nyájat. A nagy csöndben csak a menyecske szavát lehetett hallani, amint megint rácsapott az embere kezére s türelmetlenül mondta: nyughasson már!

A vén pusztai farkas már ránk sem hederített. Nem törődött a délibábbal. Neki most is csak az imposztorságon járt az esze.

Dal

Mit ér a tűz, mit ér a láng,
Hacsak az én szivemben ég?
Mit ér a dal, a szárnyaló,
Ha mestere — feledve rég?!

Mit ér a fény, a napsugár,
A föld, a hold, a csillagok?
Tudom, egyik sem az enyém,
És egyik sem nekem ragyog!

Mit ér, mit ér az életünk,
Ha láncra vert rabok vagyunk,
S hová szivünk csapongva vágy'...
Az ég felé, nem szállhatunk?...

Ambrozovics Dezső

A dekadens ízlés

Sajátságos érzéki mámornak a felhői tornyosulnak fölöttünk. Ez a mámor nem az édes, zsongító pezsgőtől ered, nem rózsaszínü felhők úszkálnak az égen. Valami bódító, idegrontó italtól származhatott ez a századvégi mámor, mely elhomályosítja a szemhatárt, eltompítja az érzékeket, exaltálja az idegeket és érzékeny csorbát ejt az ember egyik legdrágább kincsén, az ízlésen.

A villám szárnyain rohanó divat, az exotikus operettkorszak tévelygései sürü párával telítették a fin de siécle levegőt, melynek bódító hatása alatt az irodalom, a művészet, a zene, az esztétika és a társadalmi rend, mintha néhanapján a fejetetejére akarna állani.

És azok a felhők, melyek ezt a levegőt járják, mintha foszlányaikban egymással összeütközve, dörögve, villámokat ejtve, viharokat szórva szanaszét, megtévesztenék az emberek józan eszét, elfogadhatóvá tennék az eget, mely a festészet bizonyos árnyalatának mai divatja szerint zöld, a mezőt, mely vörös, az erdőt, mely kék, a virágot, mely lila s az embert, aki sárga.

A természetes szinek mintha kihaltak volna. Mert kihalófélben van maga a természetesség.

Az ízlés hanyatlásával eltompulnak és eldurvulnak az erkölcsök s a szép, a nemes, a jó, ma már jobbadán csak a lomtár régi, rovancsolás alá nem kerülő rejtekeiben, mint penészvirágok mernek jelentkezni, hisz nem ebbe a korba s nem a mai nemzedéknek valók.

Szerencsére itt vannak a régi klasszikusok, a műtörténet, az antikformák, a civilizációnak ez időszerint jégbehűtött kincsei, melyek fölött az új irány nagy zajjal, modern reklámmal végigvonulhat ugyan, örökéletre hivatott becsüket azonban csak ideig-óráig képes megcsorbítani.

A szecesszió üli orgiáit mindenütt és mindenben. Ha valaki például száz év előtt azt merte volna mondani, hogy lesz egy testület, a nép kiválasztottainak, tehát a művelt és képzett férfiak testülete, ahol a legképtelenebb tumultusok fordulhatnak elő, ahol fütyülnek, sipolnak, ordítanak, mint a farsangvégi bohóc-estélyeken, azt kinevetik vala s képtelenségnek deklarálták volna a parlamentnek ilyenmérvü dekadenciáját. Pedig az a példa ott fönt nagyon ragadós. A tömegre nem téveszti el hatását az a szabadosság, mely a beszédekben és támadásokban megnyilatkozik és tartok tőle, hogy maholnap a városi és községi testületekben, egyletekben és más gyülekezetekben utánozni fogják ezt a soi disant *parlamentáris* modort. Hiszen máris a közönség izlésének vélnek megfelelni a lapok, amikor nem az okos vagy oktalan beszédeket közlik, hanem a közbeszólások gondos följegyzésére helyezik a fősulyt. És ha valaki a *hazaáruló, hazug, gazember* és több efféle kedves kifejezéseket röpít a szónok felé, az országgyűlési rovat vezetője kötelességének tartja, hogy ezeket már a tudósítás bevezető részében összefűzze és a tudósításban ismételten közölje, nehogy a közönség figyelme e drága gyöngyszemekről valahogyan elterelődjék. Ha nem kellene itt a politikától tartózkodni, érdekes következtetéseket lehetne vonni az ízlés hanyatlásának e századvégi korszakában az irodalom és művészet kinövései mellett, a politikának egész az obstrukcióig kiterjedő dekadenciájából.

A *divat* is modern szárnyakat öltött. A szövetek színe már-már meghatározhatatlan, az ornamentika a finom selyemszöveteken határozatlan, ingadozó. A falevelek is kinyujtózkodnak, a rózsaszirmok elálmosodnak, viráglevelek eltikkadnak az egyenes vonalak meggörbülnek, a görbék kiegyenesednek.

Valami erőszakolt és durcás lehaság van ebben az orna-

— Tehát még a régi, — szólt elgondolkozva Deésy.

Bacsó Dezső a kocsizörgéstől csak annyit hallott, hogy régi és vidám nevetésre fakadt.

— Régi! Legfölebb harmincéves és csak tíz éve, hogy felesége annak a vadállatnak.

— Hellmernek? — kérdezte álmélkodva Deésy. Viszszagondolt a kis gömbölyü vállalkozóra, ki maga volt a szívesség, a jókedv és erőteljes, friss egészség. Soha se törekedett arra, hogy különös megkülönböztetett helyet adjanak neki a társaságban, de annyira szerette mindenki, egészséges, tiszta nézeteiért, hogy akaratlanul is valaki lett a Deésy Miklós klubjában. Szelíd, sugaras kék szemeire gondolt és elmosolyodott.

— Klára boldogtalan. Hellmer kicsapongó, kártyás, féltékeny. Mindenki tudja és Klárát szánja az egész világ.

Deésy Miklós már nem felelt. Különös nyugtalanság vett rajta erőt és önkéntelenül is a kocsi kis szürke lapdájára nézett. Szerette volna megnyomni, a kocsit megállítani, aztán kiszállni innen és visszatérni sötét szobájába. De az a gyöngédség, mely az igazi jó szivekben mindig felüti a fejét és mások kedvéért olyanokat követtet el a jó emberrel, a mik neki magának kínosak, legyőzte és megadással tűrte, hogy Dezső diadalmasan magával vigye.

— Utoljára is, az utcán csakúgy találkozhatnám vele, ha már itt lakik. Ne rontsuk el a Dezső jókedvét, — gondolta, mialatt felhaladtak a fényesen kivilágított lépcsőn.

Karvalyék egy egész kis egyemeletes palotát béreltek, kocsiszínnel, istálóval. Minden új és minden nagyon drága volt náluk. Berendezésük csodálatosan egyesítette magában az apa tüntető bőkezűségét, az anya pedáns rendszeretetét és a leány különködéseit. A ház szőnyegei, bútorai pazarul drágák voltak, aggodalmas, szimmetrikus rendben elhelyezve annyi bizarr haszontalanság között, a menynyit csak egy pazarul bőkezű apa, a maga együgyü kis háziasszonyi életéhez láncolt anya s önálló leánya tud összehordani. Dezsőt ez a pazar fény mindig boldoggá tette. Deésy Miklós csak a nagy tisztaságot irigyelte. Ezt a fényes, szinte illatos tisztaságot, mely csak olyan házban lehet, hol asszony tartja kezében a házvezetés kormánypálcáját. Egykor nála is úgy volt.

Az ajtóban Karvaly fogadta őket azzal a különös, hol bántóan szíveskedő, hol meghatóan hunyászkodó nyájassággal, mely a meggazdagodott embereket azonnal elárulja. Karonfogta Deésyt és lelkiismeretesen megmutatta neki az egész lakást. Végig hurcolta a termeken, betuszkolta a gyermek-szobába, az éléskamrába, megcsodáltatta vele a konyha vízvezetékeit, a villámosfűtés fortélyait s mialatt meggyujtatta vele a szivarját (azt is villámmal!) olyan arccal csapta eléje utolsó kérdését, mint a jámbor kártyázó a slágert:

— És tudja, hogy mit kóstál ez?

Deésy Miklós gyöngéd ravaszkodással vallotta be, hogy fogalma sem lehet róla, s miután a háziúr egy tízezer forintos valllomással végképen lefőzte, végre visszakerült Dezsőhöz, ki most már a hölgyeknek mutatta be.

Miután mély meghajlással üdvözölték a nagymamát és megnyugtatták a mama örökös, néma aggodalmát, hogy tiszta cipővel jöttek végig a fényes padozaton, végre Gaga kisasszony színe elé járulhattak.

Gaga rendesen egy nagy, kényelmes hintaszéken trónolt, melynek bő kagylójában majd elveszett az egész kis fekete leány. Borzas kis feje, mint valami különös fekete virág emelkedett ki az óriási nyakbodor nehéz tüllhabjai közül. Apró fekete szemeinek szinte villós volt a fénye, a mint kisugárzott elefántcsont színü arcából. Keskeny, piros ajkai között szakadozva füstölt az orosz cigarett. Egy egész bástya emelkedett körülötte szmokingból, fényes gallérból és szépen fésült fejből. A szoba kicsi volt, alig fértek el, de Gaga itt szeretett lenni. Úgy magunk között. A másik szobában lehetetlen meglenni. A szegény mama olyan különös, minden csekélységen megijed és elpirul.

Mikor észrevette az érkezőket, egy mozdulattal elkergette az egész kompániát, felállott, alig ért a melléig Deésynek, és erősen, angolosan megrázta a kezét.

(Folyt. köv.)

Versek.

Írta: PÓSA LAJOS.

Ne sírj, ne sírj, szerelmes angyalom!

Ne sírj, ne sírj, szerelmes angyalom!
Megvéd az én két ölelő karom.
Utadról, mely virágot nem terem,
A sziszegő kígyót elkergetem.

Ne sírj, ne sírj, szerelmes angyalom!
Körüled a ködöt eloszlatom;
Meglátod a kék égen a napot,
Azt a virágfakasztó csillagot.

Egy sírhalom boruljon ránk szeliden . . .

Egy sirhalom boruljon ránk szelíden,
Ha meghalunk, én drága kedvesem!
Virágos lesz sírunk minden göröngye,
Ha együtt alszunk szépen, csendesen.
Porladni is százszorta édesebb lesz,
Ha új világról együtt álmodunk . . .
Akácfa suttogó zenéje mellett
Vegyűl majd össze a haló porunk.

Szívünk porát fölszívja az akácfa
S belőlünk majd két zöld lombot fakaszt:
Így ér a mi el nem muló szerelmünk
Örök, mosolygó, új meg új tavaszt.
Dalos madár meg-megpihen az ágon
S legszebb dalát dalolja el nekünk;
Mi meg, a két lomb, egymásra borúlva,
Suttogva, boldogan ölelkezünk!

Csinos! Az *Uj Idők* számára rajzolta NEOGRÁDY ANTAL.

Uj Idők 1896. II. 1-7.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal

Fontos magyarázat

1899. V. 16-2

— Itt. Bemegyünk a városba lakni. Pedig kár. A leányom sokat keresett a virágárulásból. Volt állandó vevője is: a nagyságos asszony. Bocsánat, hogy beszélek róla. Azt is mondja a leányom, hogy mindig kérdezte tőle, sokat tetszik-e még vadászni, s eljár-e még hozzánk is. Én azt hiszem, hogy a nagyságos aszszony...

— Hagyjuk ezt, öregem, — szólt a járásbíró közönyösen. — Különben már ideje, hogy tovább menjek.

Fölállt s füttyentett Bobnak. Az ott játszott távolabb a leánynyal, aki símogatta, ölelgette a szép állatot. A füttyentésre ugrott egyet s aztán együtt szaladtak versenyt a gazdához.

— No Zsuzsa, utoljára voltunk ma itten, — szólalt meg a járásbíró. Aztán lassan hozzátette:

— Hát Isten áldjon meg.

Elbucsuztak, a leány is sajnálta régi barátját, akihez úgy hozzá szokott már. A járásbíró megcsókolta homlokát s most már mosolygós arcot mutatott, így könnyebb volt búcsuzni. Tíz lépésről még visszakiáltott úgy tréfából.

— Aztán Zsuzsa hívj meg a lakodalmadra.

Lassan ballagott visszafelé s a hegytetőről még lopva visszanézett egyszer abba a csendes kis völgybe. Vajjon mit csinál a leány most?

Úgy háttal állva a völgynek, alattomos kíváncsisággal nézett le s látta, hogy a leány ott ül a padkán s néz, néz, de nem feléje, hanem úgy a föld és ég közé a semmibe, álmodozva, ábrándozva. Átrepülve hegyen, erdőn, lelki szemeivel bizonyára ott van abban a vasrácsos ablaku kaszárnyában, hol az ő Pistája álmodozik, gondolkozik róla szintén oly édes, meleg szerelemmel.

Szinte elszégyelte magát, hogy így alattomban leselkedett a leányra. Tulajdonkép hiuságból tette: azt hitte, hogy a leány utána fog nézni, hisz utoljára látták egymást.

Lemondással, melankólikusan folytatta útját s ő is elkezdett gondolkozni, nézni a multba, jövőbe s úgy lassan, ködfátyolon át látott maga előtt egy képet, ahogy valami szépséges nő szeretkezik egy fiatal, hódító ifjúval, szentségtörő, bűnös szerelemben olvadnak össze s akkor hirtelen ott terem a férfi, a nő férje. A homályos ködfátyolon át még aztán látni piros vér hullását, a lovag bűnhődését, a bűnös asszony pedig fut — nesztelenül, libegő repüléssel folyton tovább, messzebb, nyomában porfelhő támad s aztán már nem látni semmit, egy kaosz, szürkeség lesz a mult fölelevenített képéből, melyben szörnyetegek uszkálnak fogaikat vicsorítva s kavarják a port, a szürkeséget mindjobban, jobban...

A járásbíró azon vette magát észre, hogy eltévedt a haza vezető úton. Most már sietve nekiindult, hogy helyrepótolja időben a mulasztást. És ismét újra visszagondolt Zsuzsára s valami olyan ürt kezdett érezni belülről, egy ürt, ami most támadt, hogy utoljára hagyta el a kis kunyhót. Lassan rájött az okára is s tisztán visszaemlékezett arra az érzésre, ami az öreg szavaira elfogta, mikor az az egyedüllétről beszélt neki. Érezte, hogy az a katonasorból kiszabaduló ember az oka mindennek.

Bob ott kullogott mögötte szomorúan, mintha őt is bántaná valami. Egyszerre, mintha együtt gondolkozott volna gazdájával, előtte termett s odasimult lassan gazdája lábaihoz s bizalmasan, hűen föltekintett reá.

A járásbíró elmosolyodott. Érezte, hogy e kutyában találta meg töprengő gondolatainak mentősajkáját. Lehajolt hozzá, gyöngéden megsimogatta a szép állatot s engesztelve, becézve szólott hozzá:

— Te vagy az én jó, hűséges barátom.

És vidáman, könnyed léptekkel, megelégedetten ment tovább.

BÁNYÁSZ LÁSZLÓ

Facies hyppocratica

I

A téli zuzmarából délre menekültem.

A *Seminole* hajó négy napig futott az Oceánon, Newyorktól Florida partjáig.

Vídám, tréfákban gazdag négy nap volt az. Az utitársak, kiket az örökös együttlét az ébredés percétől az álom órájáig, főként pedig az Oceán szabad lehelete, a tengeri utazások bizalmat, barátságot és rokonszenvet támasztó fesztelensége csaknem testvérekké tett, úgy éltek együtt, mint a gyermekek, kik a tavaszi délutánokon a parkok homokjában együtt emelik a várakat és hegyeket, nevetgélnek és pajtáskodnak, mintha egy család volnának. A feszesség az első közös étkezés után elenyészik; a hajó első komolyabb ringása folytán beállott tengeri betegség pedig már a sziveket tárja föl egymás előtt.

Newyorkban tél volt. Indulásomkor a new-foundlandi köd feküdt a tenger síkján, mely délebbre elfoszlott s a második nap után az Oceán sötétszürke fölülete már megkezdte színeváltozását, világosodott, halványodott, ragyogva a nap fényében, mely szintén egyre melegebbé lett, olyanná, mint a tavaszok üdesége fönn északon május havában.

. . . *Miss Laure*: ez volt a neve. Kacagása, vígsága a társaság központjává tette őt. Sohasem hallottam oly szépen kacagni. Még az idős, köszvényes urak is, kik naphoszszat sütkéreztek fókamódra a födélzeti karosszékben, még ők is szerelmesek lettek valamennyien a bájos *american ladybe*.

A tengeri betegség alig volt néhány órai hatással reá. A második nap délutánján már ő kezdeményezte a *mexican game* bohókás játékát; este pedig a nagy szalón parkettjén az ő tánca volt a legbájosabb.

Gazdagnak látszott. Társalkodónője — egy idősebb nő — kezelte erszényét, melybe a nap csaknem minden órájában az úrhölgy belémélyesztette apró kezeit, hogy az amerikai nők sajátságos könnyelműségével minden útjába akadó szolgát megajándékozzon. Egy pohár vízért néha egy-két dollár borravalót adott. Ebédkor meg sohasem hiányzott a cliquot asztaláról. Toálettjeiről és ékszereiről a szabók és ékszerészek alázatosan elégült mosolyát olvastam le, mert azoknak pompája és gazdag dísze csaknem káprázatos volt.

És ilyen volt egész lénye. Szelleme, mozdulatai, szeszélyei; csupa ideg, mik örökös tevékenységben szüntelen újabb és újabb kívánságokat parancsoltak szeszélyének, a legnaivabbtól a lehetetlenig.

És mikor este tíz órakor a hajószabályzat értelmében abba maradt a zene meg a tánc: oda ült ő is a zöld asztalhoz — és játszott.

A *poker* járta, ez a veszedelmes amerikai szerencsejáték, hasonlatos a magyar ferblihez, öt kártyával játszszák s vagyont lehet rajta elveszteni.

Sohasem láttam nőt oly nyugodtan, oly elegánciával játszani, mint őt. Az idegek mintha megbénultak volna, komolyan, szinte mozdulatlanul ült székében, csak a szemeiben volt valami sajátságos fény, olyan mint az ijedelem első villanása és arca átszellemülten, sápadtan, kifürkészhetetlenül, mitsem árult el kártyáiról.

Oly tökéletes játékosnak bizonyult és oly szerencsével kezelte a kártyalapokat, hogy előbb táplált véleményem felőle és vagyonáról kissé megingott, azt hittem, a kártyából élt.

Másnap kérdezősködtem. Érdekelt a dolog, mint minden, ami sajátszerü.

Egy idősebb úr, aki ismerte látásból, s több ízben volt vele ugyanegy fürdőhelyen. a bizonyosság határozottságával állította, hogy gazdag.

Az UJ IDŐK számára rajzolta NEOGRÁDY ANTAL.

Találkozó a hóban.

Uj Idők 1896. II. 2 sz.

— Terringette; két puskája van annak! a másikat most adja oda a vadásza. Ejnye, be disznó nagyúr lehet! . . .

Fejét vesztve rohanna be megint a körbe, de a »zöld vadász« megbosszulja magát, nem ereszti.

»Brumm, bumm!«

Ravaszdi féltérdre esik.

— Nyekk! most megkaptam én is a magamét.

Előre vánszorog, megbotlik s keresztül esik a fején, ott marad.

Megint szól a kürt: lefujnak. Nem szabad többet belőni a körbe, közel van az átellenes fal, emberben is kárt tehetne a nagyszemü sörét.

Ravaszdi nemsokára megtört szemmel nézi, hogyan rohannak feléje a hajtók; mire beérik, már megüvegesedik zöldfényü szemgolyója.

*

Magasan, nagyon magasan egy délre húzódó vadlibacsapat siet. Bizonyosan látja, hogy mi történik itt lent.

A vezérgunár éles szava hallik, mikor a vadászok fölött átvált.

Az egész csapat megszólal s zűrzavarosan lármáz.

Mintha örömujjongás volna az. Mintha azt mondogatná mind:

— Úgy kell neked te hóhér! Most rajtad a sor, te vadliba-pusztító.

A talián.

Írta: Nógrádi Pap Gyula.

Kékre festett kétkerekü görbe talyigán
Nagy kalitkát s kis madarat hoz egy talián.
S megtelepszik. A talyiga, ha kinyitja, bolt
És ajaka, mint a csörgő, pergeti a szót.

»Legény, leány itt találja azt a cédulát,
A mi által, mint próféta a jövőbe lát
S a melyikből kiolvassa, hogy reá mi vár;
És öt fillér csak az ára, meg nem venni, kár!«

Odasétál szomorúan egy kis árvalyány
S kiabáló taliántól cédulát kiván.
Csicseregve a madárka húz egyet hamar
S meglepi őt annak édes, szép soraival:

»Mert fehér vagy, jámbor is vagy, mint a liliom,
Megjön érte a soha nem sejtett jutalom.
Csak ne csüggedj! Csak ne töprengj! folyton higyj,remélj
Szívet szivért hoz cserébe egy ifju személy.

Akácok közt tornácos ház van a völgybe lenn,
Oda fog téged vezetni a hű szerelem.
Szeretetben, boldogságban ott nem lesz hiány,
Sors könyvében ez van írva rólad, jó leány!«

Barna legény meglesi ezt s egyet ő is kér.
Belepillant és arcába szökik fel a vér;
Mert különös, a mit igér az a papiros
Olyan kedves, olyan vonzó, olyan aranyos!

»Almavirág az orcája, meggy az ajaka,
Kertbe nyíló kék nefelejts szeme csillaga.
Hogyha dalol, csalogányhoz hasonlítható
És jó szive és hű szive tiszta, mint a hó!

A mit ő tesz, a mit ő mond, az mind igen szép,
Kedves, ügyes, elragadó s bájos mindenkép.
Szebbet, jobbat nem találnál a földkerekén!
Sors könyvében ez van írva rólad, jó legény!

Orgonafák bokrai közt visz a gyalogut,
Legény, leány együtt fonják már a koszorut.
Felnevetnek egyszer másszor s mondják: »igazán,
Milyen áldott, kedves ember az a talián!«

FUTRI KATA.

ELBESZÉLÉS FIATAL LÁNYOK SZÁMÁRA

Helm Klementina «Backfisch'chens Leiden und Freuden» czimü munkája után a második magyar kiadást átdolgozta

GAAL MÓZES.

Neogrády Antal 34 rajzával. * Ára szines vászonkötésben 5 K 20 f.

hölgyvilá
kal tarto:

Berczik Árpád «Himfy dalai» című vígjátékából. I. felvonás 17-dik jelenet. — **A «sü**

Neogrády Antal
Vas. Ujs. 1903. 50. szám

848

GAAL MÓZES.

I F KOMÉDIÁS PALKÓ.

*

VASÁRNAPI EMLÉKEK.

Két elbeszélés serdülők számára.

*

Neogrády Antal és Goró Lajos rajzaival.

Ára szines vászonkötésben 3 K 40 f.

GAAL MÓZES

VIRÁG PALI

IFJUSÁGI REGÉN

Második kiadás.

Neogrády Antal rajzaival.

Ára szines vászonkötésben 5 kor.

MÉNYEI

rsch Nelli rajzaival.

ntett és uj képekkel díszitett kiadás.

zes kiadás pergament kötésben XII. századbeli
ű díszitéssel csattal, avagy elefántcsontszerű
emes nyomott czimképpel és finom cartonban.
reel és 9 autotypiával, különleges papiroson.

Ára 65 korona.

lenő a «Buda esti Hirlap» 1894 decz. 11.
következőkel irja e munka első kiadásá-
Pál díszben. Nem nynsztprémes magyar
t hiszen öltözködés dolgában soha sem
egyszerű, a legegyszerűbb fekete atlilán.

Neogrády Antal

...ULAI PÁL KÖLT

SÁGI IRATOK.

JAKAB ÖDÖN.

A KÉT IMPOSZTOR.

ELBESZÉLÉS

AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Neogrády Antal 30 müvészi rajzával.

Ára szines vászonkötésben 4 K.

ablakain együtt kokettiroztunk le az utcára a gimnázista úrfiakkal! Nem, az mind semmise volt, s ez a legelső, az igazi, az életre szóló!

És ha tudnád, hogy milyen romantikus, milyen izgató szerelem! Még nem is beszéltünk egymással, sőt szemtől szembe még nem is láttuk egymást, s mégis mind a ketten tudjuk, hogy szeretjük egymást, változatlan, igaz, örök szerelemmel! Hogy mégis hogyan történt ez? mindjárt meg fogod érteni.

Mert a multkori levelemben még nem mondtam el mindent az én aranyos, édes szobácskámról. És nem mondtam el különösen azt, hogy az ablaka a *Megyei hitelbank* palotájára, s annak is éppen jogügyi osztályára néz. Nos, ennél az ablaknál szoktam én naponkint háromtól ötig ülni, és a kézimunkámat folytatni, a mama állítása szerint — penelopei lassúsággal. Istenem, mi szükség a mamáknak olyan művelteknek lenni, és Penelopéről is tudni; és viszont egy mamának lehet-e fogalma arról, hogy mi mindent kell egy öltéssel abba a vászonba belehímezni!

Mert pont három órakor a Megyei hitelbank jogügyi osztályában megjelenik egy úr, a kiről Hartyáni Margit kisasszony egyelőre nem tud többet, mint hogy barna, szép bajusza, egyenes orra, az orrán aranykeretes cvikkerje van. Ez az aranykeretes cvikker rendkívül intelligens külsőt ad a megjelölt úrnak. Vajjon csoda-e, ha ama bizonyos himzés csakugyan penelopei lassúsággal halad ezután? Mert az ablakon keresztül Margit kisasszonynak módjában van azt is megfigyelni, hogy a fiatal úrnak (oh, mert fiatal, a legjobb korában levő fiatal úr az illető!) pompás kamcsatka-galléros bundája van, melyet az intézeti szolga nagy gonddal vesz le róla. A fiatal úr végig megy két-három szobán, egyik-egyik asztal előtt megáll egy percre, s végre bevonul a maga külön szobájába, melynek asztala éppen szemben van azzal az ablakkal, melynél szóban forgó Hartyáni Margit végzi naponkint himzésbeli sáncmunkáját. A kisasszony a félvilágért föl nem emelné pillantását himzéséről, de azért kitünően látja, hogy az illető úr első tekintete is az ablakot éri, meggyőződést szerezni arról, hogy nem hiányzik-e belőle egy lehető gonddal megfésült hamvas-szőke fej, ugyanabban a halványkék blúzban, melyet Bátky György dr. úr is — biztos tudomás szerint — ellenállhatatlannak tart. (És a mama még azt kérdi, hogy vajjon okvetetlen szükséges-e ugyanezt a blúzt mindennapi használatra fogni!)

Nos, és ekkor megkezdődik az ablaknál is a munka. Nagyon kíváncsi volnál rá, vajjon sokkal gyorsabb tempóban-e, mint az én himzésem? Alig hiszem. Mert én tíz öltést (no, ne vihogj, Elza!) bizony isten meg tudok tenni egyfolytában, a nélkül, hogy föltekintenék. De hogy amott egy egész sort megtudjanak írni úgy, hogy át ne tekintsenek, no, arra szintén mernék bizony istent mondani. Nem beszéltünk össze, s nem tudom mégis hogy esik, hogy a pillantásunk olyan gyakran összetalálkozik. A barna bajusz elmosolyodik ilyenkor, s az nagyon jól illik neki; egyszer-egyszer a fejével is átbiccent, diskréten, nagyon diskréten, alig észrevehetően. Tudom, Elza, te most mindenféle huncutságot elgondolsz rólam, nos hát igaz is, egy cseppet se bánnám, ha kevésbbé diszkréten tenné. Utóvégre, mégis csak neki kellene tán türelmetlenebbnek lenni. De nem mer-é? nem akar-é? Egyszer az utcán is találkoztunk. Én mamával voltam s a kék seviot-kosztümöm volt rajtam, az angol szabásu férfi-kabátkámmal. Azt hiszem, fess lehettem, mert visszafordult (én is egy kicsit!) s megemelte a kalapját. Elpirultam a hajam tövéig, s viszköszöntem. Nem tudom, mama észrevette-e vagy zavaromban valami ostobaságot fecsegtem-e, szóval mama alkalomszerünek találta egy szélesebb körü értekezésbe fogni a jól nevelt leányok viselkedési módjáról általában.

Istenem, mi is lenne belőlünk szegény leányokból, ha nem lennének Klári nevü szobaleányok! Tapasztalatból figyelmeztetlek, Elza, hogy hasonló minősítés mellett a Klári nevűeknek föltétlenül elsőbbséget adj a szobaleányváltozások alkalmával. Ezek a legügyesebbek és legmegbízhatóbbak. Mi lett volna belőlem is Klári nélkül! Az ő konnexiói folytán, melyeket a szomszéd ház portási hivatalával fenntart, sikerült megtudnom, hogy az illető barna bajusz tulajdonosa Acél Gyula dr., a Megyei Hitelbank jogtanácsosa, a kinek viszont a Dorottya-utca 63. sz. házban van virágzó — nem! virágzóbb irodája. Egyebet semmit, de nekem ez teljesen elegendő.

Igen, másnak is van virágzó irodája, s Hartyáni Margitnak nincs rá szüksége — s ezt be fogom mamáéknak is bizonyítani, — hogy a legelső akármilyen úrnak a nyakába vessék.

Gyula! milyen édes, poétikus szép név a Gyula. Azt hiszem, a legédesebb minden nevek között. S milyen férfiasan hangzik: Acél Gyula! . . . Acél Gyuláné! . . . Nem, nem, ezt tulajdonképpen nem is akartam írni, csak úgy szaladt ki a tollam alól. Szégyeltem is magam érte; de nem volt szívem keresztül húzni: azt hittem volna, hogy gyilkosságot követek el vele. Hadd maradjon hát ott! Úgyis arról álmodom én most éjszakánkint, s reggel rendszerint főfájással ébredek. Mert a szerelem, édes Elza, sok főfájással jár. Tegnap már panaszkodtam is mamának; azt mondta, a léghuzamtól van, melyet a folytonos ablak melletti üléstől kapok. Oh, pedig ha tudná! . . .

Még valamit akartam írni, de Klári Bátky György dr. urat jelenti. Mama nincs itthon, most alkalmam lenne el nem fogadni . . . Meg is teszem . . . Igen, csak hogy utóvégre még azt hinné, félek tőle, azért nem fogadom. Oh, nem, kedves dr. úr, kegyed nagyon csalódásban van a félelmetessége felől. . . . Klári, eressze be a dr. urat! Igy szokott eljárni egy határozott karakterü leány!

Isten veled, édes Elza, imádkozzál érettem, — érettünk! Margit.

U. i. Istenem, a mama nincs itthon! Ez most megbeszélt dolog, — tőrbe akarnak csalni! így vagyunk, kedves mama? így vagyunk, kedves dr. úr? majd megtudják, kivel van dolguk!

III.

Madame Jules d'Aczél, Pension Beau-Séjour,

Mentone.

Egész utóbbi leveled, édes lelkem, mind csak az én »ismeretségemmel« van tele, a helyett, hogy a gége-katarrhusodról beszélnél. Úgy teszed éppen, mintha féltékeny lennél. Pedig, pedig. . . .

Különben furcsa egy »ösmeretség« is az, meg kell vallanom. Ha már éppen olyan nagyon részletesen akarok tudni, elmondhatom, miben áll. A bankban dolgoztam — azt hiszem, neked írtam ekkor is éppen — mikor először megláttam. Mosolygós, üde tekintetü, hamvas szőke fej, ragyogó, mint egy idetévedt napsugár ebben a komor, szürke, ködös decemberi délutánon, melyen nem tudtam már nélküled mihez fogni. A dolog nem ízlett, a szorakozás még kevésbbé. Legjobb szerettem volna az első gyorsvonatra felülni s meg sem állani, míg nem ölelhetlek. A fiatal leány a szemközti ház ablakában ült, s úgy látszik, dolgozott valamin. De azt hiszem, csak látszólagosan. Mert a tekintete mindúntalan lenn járt az utcán: több pillantás eshetett ki, mint a hímző vászonra, melyet kezében tartott. Alighanem lesett

NEOGRÁDY ANTAL rajza az UJ IDÖK számára

Segitség nélkül.

1896. II. 37

TITKOS TANYA.

Neogrády Antal rajzai.

A VIDRA.

móból. Azt eddig észre sem vettem. Apró, mókás szökésekkel, a hátát meggörbítve, ment neki pajtásának s vitézi harczjátékkal vetette rá magát.

Meghemperegtek s megnyaggatták egymást. Addig-addig, hogy megmozdúlt mögöttök a bokor s közéjök ugrott egy nagy vörös róka. Egyiken is, másikon is lódított egyet s azzal szent volt a béke.

A róka-mama nyomában tötyögött a harmadik apróság. S a mint szemem véletlenül a korhadt fatörzsre tévedt: még egy kis hóhért pillantottam meg, a mint kipislogott a barnaság alól s nagy érdeklődéssel leste, hogy mi folyik odakint.

A ledőlt vén fa alatt lakott a hóhércsalád. Bizonyosan bejárója volt ott a titkos rókalyuknak.

Egy galy, a mit az imént a karommal félretaszítottam, visszapattant s megrezdítette a mogyoróbokrot. Egy másodpercz alatt üres volt a tolvajhad bálterme. Az apróság mind a fa alatt tünt el, a vén róka pedig egy ugrással a sűrűségben termett.

Nem moczczantam. A nagy csönd megnyugtatta az erdőt. Egy szénczinke szállott a bokromra s végigmászkált egy lecsüngő galyon, a míg csak maga is tótágast nem állott. Úgy csipkedte róla az apró rovarokat. Végre leröppent a fűre s ott kiváncsiskodott, fészekbe való bélést keresett a sok toll között.

Ez már sok volt a kis rablóknak, a melyek időközben újra visszakapták bátorságukat s kikukucskáltak a fatörzs alól. Egymásután rohantak elő, neki mindannyian a czinkének, a mely sipolva-cserregve menekült biztos helyre.

Most már öten voltak. Elő mert bujni a legkisebb is. A mikor látták, hogy fucscs a czinke, egymásra förmedtek. De nem sokáig tartott roszkedvök, bolondos játékba keveredtek. Tépték-czibálták egymást; fülek és farkak húzgálása történt. Tátogtak egymásra, mint kölyöksárkányok, de hangot nem adtak. Valóságos némajáték volt az.

Egyszer csak megint közéjök toppant a rókamama. Roppantúl kellette magát. Valami volt a foga közt, a mi mozgott volna, ha tudott volna. Egy eleven egérke!

A kölykök észrevették s mind egyszerre kapkodott a boldogtalan áldozat felé. Elcsípték végre, négyen négyfelől kapaszkodtak belé. Úgy tetszett, mintha összenőtt volna az orruk s most körben forogva próbálnának szétválni egymástól. A legkisebb, a legügyetlenebb, ott száguldozott mögöttük s lökdöste őket sorba; s aztán, hogy látta, nem ér czélt, még az egérke farkát sem csípheti meg: elszontyolodva kullogott az anyja hasa alá, ott szűkölt, nyafkált, halkan.

Róka-mama vigyorgó pofával, kedvtelve nézegette a tornajátékot. Haj, micsoda csirkefogók lesznek ezekből! — ez a megelégedett gondolat látszott ábrázatán.

A kis hitványra, a melyik melléje oldalgott volt, haragosan förmedt; kergette azt is a többihez, mulatni. Megdöfködte hegyes orrával, mintha szidta volna: «te mamlasz! hova lenne a rókabecsület, ha a többi is ilyen élhetetlen volna?!» . . .

Mintha fordúlt volna a légáramlás.

Forgószél támadt s a hátam mögűl osont előre.

Csak egy pár másodperczig tartott, de az is elég volt, hogy idegent érezzen a vén ravasz.

Ledobbant s ezt a mozdúlatát megértették a kölykök. Egy szempillantás alatt abbanhagyták a pörösködést. Inalt megint valamennyi a titkos tanyára, a korhadt fa alá.

A vénség megvárta, a míg eltüntek, aztán felém sunyítva, szimatolva, hason csúszott be a bokrok közé.

*

A VIDRA.

Tökéletes a szélcsend. Még a rónaságot átszelő folyó is úgy csúszhat tovább hideg nyugalommal a medrében, hogy egyetlen hullámfodor sem türemlik keblére.

A hold képe ép oly mozdulatlan és ragyogó a tiszta víztükörben, mint odafent.

Bokrok sötétlenek a surranó víz partján; galyaik száz ágú villája közt fennakadt volt egy-egy maroknyi hó: ez a fehérség olyan az éjszakában, mintha virágzanék a tél.

A folyó nesz nélkül nyaldossa a vékony jégtáblákat, a melyek a part szélén csillognak. Mélységes álom borúlt a világra.

A sima víztükör hirtelen megreped a folyó közepén. Egy fekete árnyék bugyggyan ki belőle egy pillanatra, de nyomban eltűnik. Ott, a hol két másodperczre megmutatta magát, halk locscsanással borúl össze újra a víz színe s rengő, szélesedő hullámgyűrű terjed szét a partok irányában. Ha ez nem volna, érzéki csalódásnak lehetne tartani a tükör megtörését.

A barna árnyék ismét kiemelkedik a fagyos fürdőből; ezúttal megéled s tüsszögő hangot hallat. Jóval szélesebb az eleje, mint az imént volt. Már nem merűl le, hanem elnyúlik a vizen s mint egy piczi csónak, hoszszában síklik a víz sodrával együtt. A «csónak» elején fehérlik valami, mintha a védőszent szobra volna. A különös úszó lény most egyet kanyarodik s neki fordúl a partnak. Ott lapos zátony terűl a jégtáblák vonalán s néhány négyszögölnyi tiszta térség kinálkozik.

A furcsa állat a part szélén megáll. Egyet lódít magán s akkor félig kint van a szárazon. Most már tisztán látni, majdnem a derekáig. Lapos, sunyi, sötét fej az, a melynek az elején elkezd mozogni, vergődni az a különös fehérség, a mi a vízben olyan szélesnek mutatta a «kis csónak» orrát.

Még egy rugaszkodás s a vidra kint van zsákmányával, a csillogó sügérrel, a szilárd jégtáblán.

EGYVELEG.

⋆ **Elpusztult tengeri hajók.** 1898-ban 1046 különféle nagyobb hajó veszett el a tengeren. A legcsekélyebb veszteség (2 százalék) az Egyesült-Államokat, a legnagyobb pedig Norvégiát (7 százalék) érte. Az elveszett hajók nagyobb része vitorlás hajó volt, mig gőzösök csakis összeütközések alkalmával szoktak elpusztulni.

⋆ **Gyors utazások.** A németek és francziák régi utazásairól Rómába és vissza oly sok adat maradt fenn, hogy egy német tudós határozottan állíthatta, hogy az akkori gyors utazások alkalmával naponta legalább 50 kilométernyit tettek meg lóháton, néha 70-et s többet is. Nevezetes, hogy a katonaság akkor általában gyorsabban utazott gyalog, mint napjainkban, pedig az utak természetesen roszabbak voltak.

⋆ **A kőszénbányákban** maguk a robbanó anyagok idéznek elő robbanó gázokat, lángokat és apró, gyulékony szénport. Újabban ezért Shaw amerikai bányatechnikus egészen ártalmatlan robbantó szert talált ki, t. i. vízgőzt, melyet úgy fejleszt ki, hogy vízzel telt forrasztott csőben villamosság segítségével a vízből gőzt fejleszt. A robbantó erő azonban még eddig 9 cm. hosszú s 4 cm. széles csőnél csak $1^1/_3$ tonna s így az eszköz nem mindenütt használható, szükséges annyira fejleszteni, hogy a dynamit erejét megközelítse.

⋆ **Folyékony hydrogént** mutatott be a brit «Royal institution» százéves fennállása ünnepén Dewar tanár nagyobb társaságnak. A ritka anyag oly könnyű, hogy a parafa is kő gyanánt hull belé s olcsó, mint épen Párisban. Ez pedig onnan van, hogy a tejért beviteli vagy kövezeti vámot nem kell fizetni s a vasúti viteldíj is nagyon csekély.

⋆ **Keleti eredetű szavak nyelvünkben.** A magyar nyelv szókincsében, a régi törököt nem is számítva, nagyszámú szó foglal helyet a legkülönfélébb keleti nyelvekből is, a melyek már úgy meggyökeresedtek, hogy azok idegen származását csakis a nyelvészek tudják. *Kunos* Ignácz e tárgyról írt értekezésében kimutatja többek közt, hogy nemcsak a magyar, hanem a legtöbb európai nyelvben is meghonosodott algebra, alkhimia, admirál, alkörmös, karmazsin, alkov, arzenál, alkohol, tariffa, magazin, szenszál, baldachin, kamásli, razzia,

Couronneau kisasszony betegsége.

Homlokránczolás pálczika érintésére.

Couronneau kisasszony meggyógyúlva.

Hipnózis hangvilla búgásával előidézve.

Hipnózis. A hátizomzat megmerevedése.

Hipnózis. Szuggerált védekezés a nap sugarai ellen.

Dr. LAUFENAUER KÁROLY «ELŐADÁSOK AZ IDEGÉLET VILÁGÁBÓL» CZÍMŰ MUNKÁJÁBÓL.

⋆ **Vasárnap**, vagy is jobban mondva, heti ünnepnap a különböző népeknél a hét minden napjára esik. Hétfőn van vagy volt a heti ünnep a görögöknél, kedden a perzsáknál, szerdán az assyriaiaknál, csütörtökön az egyiptomiaknál, pénteken a törököknél és szombaton a zsidóknál.

⋆ **A nyugdíjakkal** óriási visszaéléseket űznek az amerikai Egyesült-Államokban. 600 millió koronánál több nyugdíjat ad az állam csupán a volt katonáknak, bár ott igen kevés katona van. A legutolsó jelentés szerint is még 7 özvegy s 9 leány kap nyugdíjat a 117 évvel ezelőtt lefolyt szabadságharcz után. Az 1812-iki háborúból kap 4 veterán, 2547 özvegy és így tovább. A visszaélésre jellemző, hogy időhaladtával a nyugdíjélvezők száma nem apad, hanem inkább szaporodik. A 33 évvel ezelőtt befejezett polgárháborúért nyugdíjat 1897-ben 962,345 ember kapott. 1898-ban már 989,613. A polgárháború óta a kormány már legalább 8000 milliót fizetett ki e czímen.

oly hideg, hogy a levegő felületén hóvá változik. Hidegsége — 252° Celsius, azaz csak 22 fokkal melegebb, mint az a légkör, mely számítások szerint a csillagok között van.

⋆ **Haldokló világvárosnak** tartják Bombayt, Kelet-India híres kikötővárosát. Nem rég még 800,000 lakosa volt, de folytonos ragályos betegségek s különösen a pestis miatt ma már felére olvadt. Az európai lakosság lehetőleg menekül innen. A talaj annyira veszélyes, hogy már javítani sem lehet rajta, annál kevésbbé, mert csatornázást nem lehet létesíteni.

⋆ **Háromszáz szóból** áll a Mexikó éjszaki részén lakó *tarahumari* törzs nyelve. A kis nép nagyobb részt magasan fekvő falvakban lakik, részben barlangokban s egyedüli tápláléka a kukoricza. Számolni csak 10-ig tudnak.

⋆ **Párisban naponta 320 millió liter tejet** fogyasztanak el, s mind e mellett a tej sehol sem oly

mameluk, továbbá a sáfrány, rizsma, ambra, kámfor, jázmin, szirup, narancs, articsóka, spenót, papagáj, zsiráf és czifra szók, mind az arab nyelvből származnak. Persából pedig ezen szavakat vettük át: puncs, tálcza, csésze, sál, bazár, sakk, nábob, czukor, papucs, kalap. A «jubileum» a héber jobel szóból származik, mely trombitát jelent, a melynek hangjai mellett hirdették volt ki a jubileumi esztendőt. Ugyancsak héber eredetűek a szombat, sátán, páska, ámen, stb. Érdekes a «gyehenna» szó is, mely héberül a Jeruzsálemhez közel levő Hinnon völgyét jelentette s később a pokol fogalmával vált azonossá. Ebből származott a franczia «gêne» szó is, melyből ismét a magyarban is széltére használt «zsenirozni» lesz. Ujabb török átvételek nyelvünkben: szultán, vezér, harács, kioszk, szófa, ulánus, dívan, dévánkozni, kalpag, stb., melyek némely részét azonban a törökök maguk is persából, vagy arabból vették át.

FLIRT

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1906. XII. 26.

Vecsrády Antal

II.

A huszárlaktanya. A tiszti inspekciós szobának alacsony kerevetén az ügyeletes főhadnagy fekszik. Makacs kitartással nézi, hogy a legyek mint sétálnak a fehérre meszelt falakon. Az asztalon két olcsó magyar regény pihen — egyik sincs felvágva. Most felnyílik az ajtó és belép Keresztszeghy Dénes. Az attilláján vakítóan ragyog az aranysujtás. Szó nélkül megy az asztalhoz, megnézi a két regény címét, azután megvetően ismét leteszi őket.

Keresztszeghy: Olvasni akarsz?

Az ügyeletes tiszt: Mit csináljak? A gyomorbajos Schradek őrnagy a garnizon-inspekciós. Biztosan kijön . . .

Keresztszeghy: Az kijön. A multkor a szertár falán mászott át, hogy alváson kapja a posztot.

Az ügyeletes tiszt: Kellemetlen bestia. (Szünet után.) Na . . . Megtörtént?

Keresztszeghy: Meg.

Az ügyeletes tiszt: Nehezen ment?

Keresztszeghy (bólint): Szegényke nagyon bőgött. Csak valami kárt ne tegyen magában!

Az ügyeletes tiszt: A Stella-színház tagjai nincsenek abból az izé . . . no, hogy hívják azt a buta törzset, van egy dal is róluk, no, egyszóval, akik meghalnak, ha szeretnek.

Keresztszeghy (gondolkozva): De Stefi nagyon temperamentumos leány. És azt hiszem, hogy komolyan szeretett. Legalább félévig megsinyli ezt a jelenetet.

Az ügyeletes tiszt: Na és az a másik izé . . . az mikor lesz?

Keresztszeghy: Az eljegyzésem? Ma este tartjuk. De, tudod, egész csendben, a menyasszonyom nem szereti a zajos mulatságot.

Az ügyeletes tiszt: Hát ki az ördög szereti? Én ugyan nem. A legszívesebben alszom. Ilyenkor legalább nem jut az embernek a sokféle ostobaság az eszébe.

Keresztszeghy (a keztyüit lassan a kezében forgatja): Igaz, rapporton voltál az ezredesnél. Mit mondott? . . .

Az ügyeletes tiszt: A régi nóta. Rendezzem az adósságaimat. Mintha azokat csak úgy máról-holnapra rendezni lehetne. (Felkönyököl.) Te most túl vagy az árkon, mi?

Keresztszeghy (kedvetlenül): Túl.

Az ügyeletes tiszt (fölkel és sétálni kezd a szobában): És az embernek mindehhez még vidám pofát is kell vágni. Hiszen azért vagyunk huszártisztek.

Keresztszeghy: Igen, a mi hivatásunkhoz hozzátartozik a jókedv. Csak az a baj, hogy néha kissé nehezünkre esik.

Az ügyeletes tiszt (az asztalon fekvő regényt nézegeti): Ezek az ostoba regények az okai. A skriblerek valahogyan kitaláltak egy tiszti életet, amelyben nincsen más, csak tánc meg pezsgő, meg elcsábított leányok és asszonyok. És tudja az ördög, végül magunk is elhittük, hogy a keserves szolgálat voltaképpen mellékes és mi jókedvűek és boldogok vagyunk.

Keresztszeghy: Nem látod, hogy milyen jókedvü vagyok? (Az udvarra bámul.)

Az ügyeletes tiszt: Nagyon bánod a Stefit?

Keresztszeghy (bólint).

Az ügyeletes tiszt: De legalább az adósságaidtól szabadulsz meg.

Keresztszeghy (keserüen): Igaz, igaz. De azért mégis szeretném tudni, hogy ki az ördög fog felvidítani ezentul. Barátom, amikor az a leány bomlani kezdett, az ember megfeledkezett az ezredesről, a szolgálatról, az adósságairól, egyszóval minden keserűségéről, a mivel ez a nyomorult világ tele van és úgy kacagott, mint a gyerek. (Elgondolkozva.) Vajjon mikor fogok ismét kacagni?

Az ügyeletes tiszt (vigasztalni próbálja): Talán a menyasszonyod . . .

Keresztszeghy (bizalmatlanul): A menyasszonyom? (Szünet.) Tudod, Edith nagyon okos, igazán rendkivüli okos. Fogalmad sincs arról, hogy mi mindent olvasott össze. De látod . . . hm . . . (Elkeseredve.) Utálom ezt az egész nyomorúságot.

Ügyeletes káplár (jelentve): Főhadnagy úrnak alássan jelentem, a kocsi előállott.

Keresztszeghy (az órát nézi, fanyarul): Mennem kell. Szervusz! (El.)

Ügyeletes tiszt (utánaszól): Szervusz! (Tovább nézi a legyeket.)

III.

A Stella-színház udvara. Stefinek a harmadik felvonásban trikós-szerepe van és már jelmezben sétál fel és alá.

Kemény, az ujságíró (hozzálép): Csókolom a kezét, drága Stefikém.

Stefi (rosszkedvüen): Isten hozta és — Isten áldja!

Kemény: Rosszkedvünek méltóztatik lenni?

Stefi: Igen.

Kemény: Pedig egy jóbarátom arra kért meg, hogy bemutassam.

Stefi: Mondja meg a jó barátjának, hogy majd máskor.

Kemény: De itt van, az udvaron.

Stefis Hát vigye el innét az udvarról.

Kemény (hirtelen tegezésre fordítja a dolgot): Szamár vagy, Stefi. Azt sem tudod, kiről van szó.

Stefi: Én miattam akár a római pápa is lehet.

Kemény: Nem a római pápa, hanem Tass Gyurka.

Stefi: A zeneszerző?

Kemény: A milliomos.

(Szünet.)

Stefi: Hozd el holnap, ma rosszkedvü vagyok.

Kemény: Ugyan, ne affektálj. Az ostoba főhadnagyod nem éri meg a rosszkedvedet.

Stefi (dühösen): Ha még egyszer magánügyeimbe avatkozol . . . (Szelidebben.) Hol van az a híres ember?

Kemény: Ott áll a gázlámpánál. Gyerünk arrafelé. (Odasétálnak. Kemény bemutatja Gyurkát. Pár perc mulva Stefi már élénken beszélget vele. Kemény időközben meglátja az igazgatót és egy új operettet kinál neki. Az igazgató mindent megígér, azután sietve távozik. Mikor Kemény visszatér az új ismerősökhöz, éppen a következőket hallja:)

Gyurka: A közönséges női lélek a frivol örömöket keresi. De a kiválasztottak megvetik ezeket a külsőségeket.

Stefi (komolyan): Én csak a hangulatban élek.

Gyurka (elragadtatva): Igazán?

Stefi (meggyőződéssel): Az én lelkemben szomoru dalok szunnyadoznak és csak a mesterre várnak, aki kicsalja őket.

Gyurka (megpillantja Keményt): Színház után együtt vacsorázunk.

Az ügyelő (orditva): Stefi nagysám! Stefi nagysám!

Stefi (kezet nyujt Gyurkának).

Gyurka: Tehát előadás után megvárjuk.

Stefi (bólint, elsurran).

Gyurka (extázisban pillant utána): Milyen leány, milyen leány! . . . Mennyi művészi szomorúság van a lelkében! . . .

Farkas Pál

Neogrády Antal: Találkozás.

lent első kötetből megitélhető, tudományos irodalmunk sokat fog nyerni ebben a nagy műben, s Zichy Jenő grófnak, kinek áldozatkészsége annak megjelenését lehetővé tette, maradandó érdemül fog szolgálni. A kiadó, *Hornyánszky* Viktor igen díszes kiállításban bocsájtotta közre az első kötetet.

Füzy Antal. *Örök tavasz. Költemények. Székesfejérvár 1899.* A kötet rút czímképe szinte visszariasztja az olvasót. A czímlapon egy eltorzult arczú keresztre feszített nő szecessziós körvonalai láthatók, s a körvonalakon belől, mintegy Röntgen-sugaraktól megvilágítva, a nő csontváza tünik elő. Szerencsére, a rajzoló izléstelenségének a költő verseiben nyoma sincsen. Csinos formában egyszerü, természetes érzések ömlenek Füzy Antal lyrájában. A századvégi blazirtság helyett fiatalos üdeséggel találkozunk, melyet különösen érezhetővé teszi a költő erős magyaros rythmus-érzéke s nyelvének dallamos zengése. Képzelete sem magasra nem szárnyal, sem mélyre nem száll, de könnyedén, vidáman csapong, mint a tó fölött röpködő fecske. Épen azért verseiben alanyi érzéseinek megnyilatkozása a legkedvesebb, a kothurnus nem igen illik neki. Dalainál hazafias versei már sokkal erőtlenebbek, az ódai hang harsogását nem igen birja. Mutatványul álljon itt a kötetből a következő kis költemény:

Az én dalaim.

Az én szívemben
Örök a hajnal,
Telistele van
Szerelmes dallal.
Annyi nótája
Nincs a madárnak
És azok mind csak
Tehozzád szállnak,
Téged dicsérnek,
Tégedet áldnak!

Te vagy a lelke
Mind e daloknak,
Veled mulatnak,
Veled zokognak,
Ó, nem is tudnak
Beszélni másról,
Csak a te csókos
Piczike szádról, —
Meg, hogy a lelkem
Reszket a vágytól!

Sugaras hajnal
Volt a szülőjük,
A boldogságom
Ragyog belőlük.
Lám a jó Isten
Csak szeret engem,
Hogy így megáldott
Teveled lelkem,
Pedig én talán
Nem is érdemlem!

«**Munkácsy Mihály.**» *Szana* Tamásnak a «Magyar Művészek» czímű munkájából a Pávai irodalmi és

iparviszonyok, a filadelfia
és a kongresszus leirásáv
terjedő kötetben, melynek
tanúlmányok, karczolatok
nösségéről és okosságáról
den egyébről, a min az e
megakad.» Több kép is il
lyet a győri Pannónia kön
tott ki. Megrendelhető 1 f
ben, a szerzőnél. — Száva
szerűbb részeit, a kongress
adását a győri kereskedeln
hivatalos jelentés gyanánt
terjed.

Brassai Sámuel mint
kus czímmel jelent meg *K*
a Magyar Tud. Akadémiá
Az akadémiai értekezések
lannyi füzet ára 2 korona

NÉGYLEVELŰ LÓHERE

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1906. XII. 23.

Páriák

Elbeszélés

I.

Hofmann úr egy keddi napon érkezett meg Romániából, a két kis leányával és azzal a csinos összeggel, amely az építő-munkálatok befejezése után járt neki. A feleségét nem hozta magával; azt otthagyta, a földben.

Szerdától szombatig, egész nap a nagyvállalkozónál és az állami intézetekben szaladgált, hogy új alkalmazást kapjon. Ez volt a legsürgősebb dolga; már rövid ideig sem tudott tétlenül élni.

De vasárnapról nem akarta elhagyni, hogy meglátogassa az anyját.

Elmult tizenöt éve, hogy nem látta; azóta, hogy kiköltözött Romániába. Akkor is mindössze kétszer látogathatta meg, mert alig hogy megjött Amerikából, máris el kellett foglalnia a romániai alkalmazást. Tizenöt év nagy idő; azóta az anyja igen megöregedhetett. És az utolsó hónapokban nem a legjobb hírek érkeztek róla. Hogy csak megvan; jár-kel, jól eszik, jól alszik, de a szellemi tehetségei nagyon megfogyatkoztak, az emlékezetét például nagyrészben elvesztette.

A sógorasszony levele nem mondott ennél többet.

Hát bizony az öreg asszony már hetvenöt éves. Szép kor, nagy kor; nem csoda, hogy nem egészen egészséges. És hogy nem igen emlékezik? Hát nem sokkal rosszabb volna, ha nem tudna járni, vagy fájdalmai volnának? Hogy csak a szellemi tehetségei fogyatkoztak meg, az még hagyján. Sok olyan dolog történt vele, amire jobb nem emlékezni.

Hanem azért ez a hír mégis csak facsargatta egy kicsit a Hofmann úr szivét.

Hiába, az édesanya mégis csak az édesanya marad! Akármilyen ritkán látja és akárhogy megöregszik, eltaplósodik az ember, az édesanyától még se lehet végképpen elszokni.

Hofmann úr nem volt rossz fiu. Mióta az anyja özvegyen maradt, minden hónapban segítette valamivel. Előbb harminc koronát, s a mióta többet keres, ötven koronát küldött neki havonkint.

Pedig az anyja nem is volt nagyon rászorulva erre a segítségre. Az apjukról egy kis nyugdíj maradt rá, s a legöregebb fiánál lakott, ahol egész életére megvolt a fedele és az élelme. Ez a legöregebb fia ugyan már vagy tíz éve meghalt, de utána megmaradt a ház, — egy külvárosi ház, de szép, tágas épület, nagy udvarral és kerttel, — s a portát is örökölte az özvegy. Hát minden a régiben maradt; az öreg asszony a fia halála után is ottmaradt a menyénél és az unokáinál, mert a menyét csak úgy szerette, mintha az édes leánya volna.

Aztán a számtiszt fia is rendesen segítette valamicskével. Csak a nőtestvérük nem gyámolíthatta; az nagyon szegény embernél volt férjnél és sok gyermekkel vesződött.

Ő azonban egyszer sem mulasztotta el, hogy elsején postára tegye a szokásos ötven koronát. Ilyenkor mindig írt egypár sort arról, hogy hol jár, és mit csinál. Tíz-tizenkét évvel ezelőtt még minden hónapban megkapta a köszönő-levelet. „Miért vonod meg a családodtól, mikor nekem úgy sincs szükségem rá?" — írta az öreg asszony és azt is tudatta vele, hogy milyen az egészsége. De már akkor panaszkodott, hogy a szeme nagyon meggyöngült és hogy az írás nehezére esik. Előkészítette rá a fiát, hogy a levelei egyszer csak el fognak maradni. És lassanként el is maradtak. Vagy nyolc év óta már csak a sógorasszony, vagy ennek a leánya értesítették anyjának az egészségi állapotáról. De ezek ritkábban írhattak; a posta sok dolgot ad, érthető, ha nem érnek rá vagy nincs kedvük firkálni.

Igen, ő mindig elég jó fiu volt; nem kellett szemrehányást tennie magának.

De hát ez volna minden, amivel az ember a szüleinek tartoznék? A pénz és a híradás?

Hja, nem élhetett a közelében! Kenyeret kellett keresnie.

Mióta sógorasszonyának az utolsó levelét megkapta, Hofman úr sokszor gondolt öreg édesanyjára, akit tizenhat éves kora óta vajmi ritkán látott.

És — különös! — bár anyjának újabb arcképeit megküldötték neki, s bár régi, nagy időközökben ismétlődő látogatásai alkalmával mindenkinél jobban láthatta anyján az idő hatalmát: olyankor, amikor keseregve gondolt rá, hogy ime, már az is elkészülődik az életből, akitől az ereiben keringő vért kapta, mikor elmélázott azon, hogy abból a hosszu időből, amely az öreg asszonynak adatott, milyen kevés óráig volt együtt vele, ő, a fia, — mikor szivét az a gondolat sanyargatta, hogy ime, a szegény öreg asszony örökre elmegy és, noha egymást látniok mind a kettőjüknek öröm volt, anyja földön létének úgyszólván egész idejét örökre elmulasztotta — ilyenkor gondolatában nem egy öreg asszony képe jelent meg, hanem egy szép, erős asszonyé. Most is, mindig, olyannak látta, amilyen abban az időben volt, mikor sok kis gyerek szaladgált a szoknyája körül, sok kis gyerek, akik meghaltak vagy elszóródtak a világban.

Elhatározta, hogy magával viszi a kis leányokat is. Az út oda, gyorsvonaton, csak másfél óra! És ezek még nem is látták a nagyanyjukat.

— Lencsi, Adélka! Vasárnap reggel szép ruhát vegyetek fel! Meglátogatjuk a nagymamát.

A kisleányok boldogok voltak, hogy egyszer az apjukkal mehetnek el hazulról. Mindegy, akárhová.

II.

Sógorasszonya, a postamesterné, nagyon szivesen fogadta a rokonokat, de egy kissé cerimóniásan. A „szalonba" vezette be őket, egy olyan szobába, amelyen meglátszott, hogy csak ünnepnap lát társaságot.

— Isten hozott, Károly! Elhoztad a leányokat is, ez derék! Azt hittem, már nagyobbacskák. Hát te szemüveget viselsz, lelkem? . . .

— Igen, — felelt Hofmann úr. — Az orvos úgy rendelte, hogy mindig viselnie kell az üveget, mert csak igy enyhülhet a rövidlátása. Bizony, elmaradtak egy kicsit, mert Lencsi már tizenhárom esztendős s

Neograd y A

on a rez Eepe

tört Eepes

Kerrap Gyrgt

Neogrady Antal

illustr. Vas Zys

1907 [illegible]

Neograd i Antal

[illegible]

Miveis Ipar

1893. 129 r.

Neogrády Antal

Illustrációk a Vas. Ujs.

1906 évfolyam

Neogrády Antal

Szod
2 életr.

T Szeg 1900. 58. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Neogrady Antal

laid

Vdd 12. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Neogrády Antal

festő

Erdő

B. Göm 393. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Neogrady Antal

Hibás utom repr

Ta 28 d. 1904 is

Neogrady Antal

nod

K-ny Ö-n. A mi-
vesek Tokaiak.
Vas Vp 1894. 27.
l.
Kojel.

Neogrady Antal

wid

Vas. Ep 1899. 3849

Egypt

Neograd. Antal

---

cred

Vas Ly 1904. 791 l

Veogrady Antal

IROD.

Sza. 427 l.
orsk.

Neogrády Antal

Illusztrálta Petőfi összes Költeményeinek 1900-ban (Lampel Róbert) Wodianer Fiai Kiadásában megjelent Kiadását

Uj Petőfi. Művészet (Szabó Ede). 1900. 1348 l

Neográdi A

aquarellek a tört.
Lepicsarnok metszet
gyűjteménjében.

Neogrady Antalnak, a hirneves magyar festőművésznek kollektiv tárlata, mely az idei szezon kiállitásai közül nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is legsikerültebbnek mondható, a jövő hét folyamán bezárul. A képeknek több, mint a fele már elkelt, pedig még két hete sincs, hogy a kiállitás megnyilt. A nagy lelkesedésnek, mely a vásárlások tekintetében edig nyilvánult, oka az, hogy a tárlat hangulatos, tetszetős képeivel, azok pompás szineivel azonnal megragadják a szemlélőt. Mindehhez pedig hozzájárul a képek olcsósága is, ami lehetővé tette, hogy a népszerü magyar festő-művész képei közül minél több diszitse az aradi képgyüjteményeket és szalonokat. A kiállitás egész napon át nyitva van és dijtalanul megtekinthető a *Weisz és Klein* cég szalonjában.

Arader Kürlöny
1908. 69 sz

Ki a nyilvánosságra, ki a napsugaras levegőre mindenkivel, aki zsarolni akar és zsarolni mer!

A nyilvánosságra minden piszkos kullancscsal és minden revolverrel, amely neki szegődik a tisztességes ember mellének, sziszegve halkan: pénzt, vagy becsületet! Amig türjük a fenyeget[illegible] addig a zsaroló van fölül; d[illegible] [illegible]an becsület bátran s[illegible] [illegible]or a zsarolóha[illegible] [illegible]sül.

A [illegible] vetendő [illegible] kö- védek[illegible] [illegible] szem[illegible] riasz[illegible] rágo[illegible] fin[illegible] kö[illegible]

ása.

— **A Neogrády kiállitás.** *Neogrády* Antalnak, a kiváló fővárosi festőművésznek kollektiv kiállitását a mai napon ismét nagyszámban keresték fel a müpártolók, akik közül már eddig igen sokan vásároltak is a művészi képek közül. Meglepő ez a vásárlási kedv, ami a legjobb bizonyitéka egyuttal annak is, mennyire tetszetősek és kedveltek Neogrády témái és mily művészi értékük van a finom kivitel tekintetében. Eddig a következő vásárlások történtek:

Andrényi Károly megvette: „A mezőre", „Direktoir", „November", „Lesben", „Erdei ut", „Téli est az erdőn" és „Falusi utca télen" cimüeket. *Nachtnébel* Odön: „Nyári sport", „Fehér lepkék", „Siesta" és „Elment" cimüeket. *Zerkovitz* Rudolf: „Fehér virágok". *Fábry* Sándor dr.: „Kettecskén." *Lukácsy* Lajos dr.: „A domboldalon" és „Megpróbálom". *Szende* Tivadar dr.: „Erdei virágok" cimü képeket. A mai nap folyamán pedig *Király* Dezső százados a „Tünődés után", „Pihenő" és a „Vakáción" cimü képeket vette meg. Négy nap alatt tehát az ötven kép közül már *huszat* vettek meg és igy valószinüleg rövid idő alatt valamennyi kép el fog kelni. A kiállitás egész nap nyitva van és megtekinthető a *Weisz és Klein* cég szalonjában.

Aradi Közlöny 1908. 62. sz.

Neograd Antal

[illegible]

Vaily 1890-840.C

Neogrády Antal

1888. München.

1. Murány-víz medre. Olajf. 500 frt.
2. Tájkép. Olajf. 500 f.

Őszi kiállítás V. 1888.

1889. München.

(96) Igaz-e? Olajf. 200 frt.
(298) Szeptember " 450 frt.
(308) Erdő részlet. " 120 frt.
(315) A kert ajtónál. " 150 frt.
(326) Édes semmittevés. " 80 frt.

Téli kiállítás 1889/90.

1890. München.

(24) Miért? Olajf. 550 frt.
(77) Egyedül " 125 frt.
(213) Pelargoniák közt Olajf. 180 f
(221) A rövidebb uton. Olajf 190 f
(247) A komphakertben. " 180 f
(269) Jour-fixe után " 125 f
(278) Már jön. Olajf 320 f

Téli kiállítás 1890.

1891. München.

(60) A kedvenc hely. Olajf. 250 f.
(63) „Mégis mozog a föld" " 180 f
(64) Természet után. " 300 f
(65) Üveghárban. " 275 f
(66) Vetélytársak " 250 f
(241) A vén harcsa. " 800 f.
(286) Erdő szélén. Olajf 320 f.

Téli kiállítás 1891/92

Hadolcz Pongrác
agyúöntő.
XVI. sz.

Neogrády Antál

1892. Budapest.

(22) Részlet a major udvarból. Vizf. 350 f.

(70) A nagyapa ünneplő ruhája az unokán. Vizf. 200 frt

(77) Tohse kittem volna. Olaff 250 frt

(82) Jó barátok. Olaff. 300 ft

(125) Az itatónál. Vizf. 400 f

(295) Vadkacsa vadászat. Olaff. 300 f.

(311) Ködös reggel. Olaff. 250 f

(423) Egy kis baleset. Olaff. 200 f

(472) Libapásztor. Vizf. 200 f

(479) A természetbuvár. Vizf.

(573) Az erkélyen. Vizf. 700 f

Téli: Kiállítás 1892/93

Neogrády

Festő

Vrod

Neogrády Kiállítás

Ossaig Vilaig 1904.

914 l.

Kepekkel

NEOGRÁDY ANTAL:

Tanítja az aquarell-festést a nők III.—IV. osztályában.

Az országos m. kir. mintarajziskola és rajztanárképző intézetője az 1903-1904 tanévről. Budapest. 1904.

Neogrády Antal

festőművész.

Pipacsok. A szegedi képzőművészeti egyesület 1903. ki állitásán megnyerte idj Nagy Ferencz.

Miért? u. ott. megv. Szeged szab. kir. város.

Erdő télen. u. ott megny. a m. kir honvéd és csendőrség tisztikara.

Művészet 1903. 353. C

NEOGRÁDY ANTAL

TISZTELETTEL MEGHÍVJA T. CZÍMEDET

COLLECTIV KÉPKIÁLLÍTÁSÁNAK

1904. NOVEMBER HÓ 3-ÁN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR A KIRÁLYHÁZBAN (IV., KIGYÓ-TÉR) TÖRTÉNŐ MEGNYITÁSÁRA.

A KIÁLLÍTÁS E NAPTÓL KEZDVE NOVEMBER HÓ 16-IG REGGEL 9 ÓRÁTÓL ESTE 7 ÓRÁIG MEGTEKINTHETŐ.

–∘∘ BELÉPŐ-DÍJ 40 FILLÉR. ∘∘–

EZEN MEGHÍVÓ A MEGNYITÁS NAPJÁN BELÉPŐ JEGYÜL SZOLGÁL.

SIGLER R.-T. BUDAPEST.

* **Neogrády Antal kollektiv kiállitása.** Alig zárult be a *Benkő Pálla* kiállitás, máris ujabb kiállitásban gyönyörködhetik Aradváros müértő közönsége: *Neogrády* Antal fővárosi festőművész kollektiv kiállitásában. Neográdyt nem szükséges az aradi közönségnek bemutatni. Művészete a magyar festészetben ma már iskolát jelent, amelynek sok a követője és tanitványa, sok a bámulója, de ellensége, lekicsinylője nincs. Ami nem is csoda, mert hiszen ki is volna ellensége az örök tavasznak, az ifjuságnak, a pompásan, verőfényesen mosolygó májusi égnek. Már pedig Neogrády képei egytől-egyig ilyen meleg, jóleső derünek, hangulatnak a hü tolmácsolói és ilyen az az ötven képe is, amelyet a *Weisz és Klein* aradi cég mütermében most kiállitott. Olyan képek ezek, a melyekhez nem kell semmiféle kommentár. Beszélnek a képek magukról. A kiállitás hosszabb ideig lesz nyitva. Alig, hogy a tárlat megnyilt, már is több kelt el a müvész festményeiből. *Andrényi* Károly 7 képet vett meg *1150* koronáért, *Nachtnebel* Ödön 4 darabot *700* koronáért, *Zerkovitz* Rudolf pedig megvette

1908. 5902

a *„Fehér virágok“* cimü aquarell festményt *120* koronáért.

— **Makó pénzügyi zavara.** Makóról jelenti tudósitónk: Ma délután Makó város törvényhatósági bizottsága közgyülést tartott, amelyen felolvasták a pénzügyminiszter leiratát, amelyben tudatja, hogy a hatszázötvenezer koronás kölcsön kérvényét a városnak elutasitja, mert nincs kölcsönalapja. A közgyülés feliratilag fordul a kormányhoz pénzbeli támogatás végett. A kérvényt *Justh* Gyula utján nyujtják át a kormánynak. Elhatározta továbbá a közgyülés, hogy az ismétlő iskola megszüntetését fogja kérni a kultuszminiszternél.

— **Tifuszeset a müegyetemen.** *Budapesti* tudósitónk jelenti: A *József*-müegyetem lágymányosi palotájában ma reggel egy szolga kiütéses tifuszban megbetegedett. A szolgát családjával együtt a járványkórházba szállitották. A müegyetem tanácsa még délelőtt ülést tartott és elhatározta, hogy a lágymányosi épületben egyelőre *megszünteti az előadásokat.* A müegyetem muzeum-körüti palotájában fertőtlenitették azt az épületrészt, amelyben a megbetegedett szolga felesége, aki takaritónő, megszokott fordulni. A szolga, aki a tifuszbetegsé-

Neogrády Antal

½. Galsán, 1861. junius 8án.
Zelenleg az országos mintarajz
iskola tanára (1900).

1., Részlet a major udvarából.
„Neogrády" Aquarell, papiros,
50×74. vétetett 1892-ben
M.N.Muz.-Cat. 144. l.

2. A nagyapa ünneplő mhája
„Neogrády" aquarell,
papiroson, 56×40. Vétetett
1892. M.N.Muz.-Cat. 146. l.

Neogrády Antal

önarckép

Tört. Képes

Neogrády Antal (Anton), szül. (geb.) 1861.

424. TILTOTT ÖRÖMÖK (Verbotene Freuden). Jelezve (Bezeichnet): „Neogrády." Vizfestmény (Aquarell). 34×23 cm.

Neogrády Antal (Anton), szül. (geb.) 1861.

425. A PARKBAN (Im Park). Jelezve lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Neogrády A. Lemezpapir (Karton). 60×48 cm.

Neogrády Antal (Anton), szül. (geb.) 1861.

426. VADÁSZATON (Auf der Jagd). Jelzés (Bezeichnung): Neogrády. Lemezpapir (Karton). 57×47 cm.

Német festő (Deutsch) (?) 18. század (Jahrhundert).

427. ÓTESTAMENTUMI JELENET (Alttestamentliche Szene). Vászon (Leinwand). 55×70 cm.

Neogrády Antal

Ernst Múzeum aukciói 38.
Pozsony 1928.

Német festő (Deutsch), 18. század vége (Ende des 18. Jahrhunderts).

412. RABLÓTÁMADÁS (Raubanfall).
Vászon (Leinwand). 31×39.5 cm.

Német festő (Deutsch), 18. század vége (Ende des 18. Jahrhunderts).

413. NŐI PROFILFEJ (Dame in Profil).
Miniatur. 6.5×5 cm.

Német festő (Deutsch), 18. század vége (Ende des 18. Jahrhunderts).

414. Két darab (Zwei Stücke): ÁMOR MEGKÖTÖZI AZ ALVÓ LEÁNYT (Ein Mädchen Amor gefesselt). — A LEÁNY LEFEGYVERZI ÁMORT (Das Mädchen entwaffnet Am Fa (Holz). Mindegyik (jedes) 32×40 cm.

Német festő (Deutsch), 1810 k. (um).

415. CALLISTO ELCSÁBITTATÁSA (Die Verführung des Callisto).
Vászon (Leinwand). 57×42 cm.

Flirt a tanyán

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal.

Uj Idők 1899. V. 46 sz.

SIRATÓ

Talán a gyöngybetűs levélpapirt
Titokba csurgó könyed itta által,
Bár kínod, szenvedésed elfödéd
A csalfa jókedv rózsafátyolával;
Tán a felőletek jött déli szellők
Súgták fülembe fürge hajnalon
Titkolt sóhaját lázas ajkaidnak:
Beteg, beteg vagy, édes angyalom!
S miattad bárha aggalom gyötör,
Jaj, nem lehet hozzád repülni mégsem
Mert én leköttem minden percemet,
Eladtam olcsón minden cseppnyi vérem.
Az élet gondja asztalhoz bilincsel,
Örök szegénység súlyos átka nyom —
Nem, nem lehet szivem szavát követve
Hozzád sietnem, édes angyalom!

Én hűsítgetném égő homlokod
Szagos virággal megrakott kezemmel,
Én őrizgetném lázas álmaid
A csillagoknál éberebb szemekkel.
Az én szivem mindenható szerelme
Győzelmet ülne bármilyen bajon,
Előzné a halált is . . . Óh csak én most
Otthon lehetnék, édes angyalom!
Miközben alszol, puha fürteit
Selyemhajadnak lopva simogatnám,
S ha már sokallnám hosszu álmodat,
Egy csendes, lassu csókkal megzavarnám.
Tréfálnék aztán össze-vissza, míg egy
Mosoly fakadna sápadt ajkadon
És rám nevetnél égszemeddel . . . Oh csak
Otthon lehetnék, édes angyalom!
Jaj Istenem, jaj Istenem, pedig
Az orgonák is nyitnak már felétek
S az átjavított nádfödél alatt
Megint lakót kapott a fecskefészek.
Menyasszonydíszbe öltözött a szőlő,
S kakukmadár a ringó ágakon
Kéretlen igér sok-sok évet . . . Óh, csak
Otthon lehetnék, édes angyalom!

Bolyonganák a gesztenyék alatt,
Erőtelen karod karomba fűzve
S incselkedvén az esti napsugár,
Piros tüzével homlokodra tűzne.
Közös jövőnek tündértaván merengve
Reám borulnál édes — szótlanon . . .
Meggyógyulnál, meggyógyulnál, csak én
Otthon lehetnék, édes angyalom! [most
Bősz kéz mikor letépi ágiról
A véreegybeforrt szelíd virágot:
Az ág könyezve hordja mély sebét
És vissza a virág szintúgy sóvárog.
Az ág szivem: síró sebében érted
Halálra gyötri lassu fájdalom,
Te ágad nélkül hervadó virágszál,
Én szenvedőm, én édes angyalom!

MÓRA FERENC

A gyilkosok

Burgondia királya egyik nagy vadászaton elvesztette legkedvesebb kutyáját. A kedvelt kutya, mint később kitűnt, a határon levő vadászatok alkalmával egy kis kirándulást tett a szomszéd Valli fejedelemség területére, az idegen alattvalók vagy nem ismerték föl benne a hatalmas Burgond király kedvelt kutyáját vagy lojalitásukat teljesen kimerítette az a hódoló nagy tisztelet, melylyel saját fejedelmük háziállatjai iránt viseltettek? Hiteles adataim e pontot illetőleg igazán nincsenek, csupán a rideg tényeket konstatálhatom. Valli fejedelem allattvalói agyonverték a burgondi király kedvelt kutyáját. Agyonverték oly alaposan, könnyen és minden aggodalmaskodás nélkül, mintha csak egy közönséges vadász-ember hosszúfülü vizslája lett volna.

Burgondia királyának fölindulása azonban szörnyü nagy volt. A krónikások úgy állítják, hogy a király legbelsőbb termébe zárkozott, hogy szabadon adhassa át magát fölindulásának és fájdalmának. Azután főhadvezérét hívatta, kinek alázatos véleménye természetesen egy hajszálnyira sem tért el ura akaratától, hogy ily nagyfoku szégyent és gyalázatot csakis egy dicsőséges hadjárat bír lemosni Burgondiáról.

Történetem idején még nem élt ama kitűnő hadvezér, ki a háboru kellékét oly zseniális rövidséggel és nyomatékos határozottsággal állápította meg. Burgondia különben sem szükölködött pénzben. Ahol a király háborítatlanul átengedheti magát kedvelt kutyája miatti gyásznak, ott az álladalmat nem sok gond terhelheti. A háboru főkelléke tehát nem hiányzott. Ám volt egy másik baj, melyet a lojális és praktikus hadvezér nem mert a fejedelem előtt előhozni. Vajjon a hűséges alattvalók minden köteles tiszteletük és gyászuk mellett, melyet a király legkedvesebb kutyája iránt éreznek, elég oknak tartják-e a boldogult, érdemekben gazdag állat kimúlását arra, hogy hősi halálba rohanjanak érte?

Szomoru dolog, hogy már a régi jó időkben is lehettek ilyen aggodalmai egy fővezérnek, ki különben az ország első államférfia is volt. De hát az aggodalmak éltek letagadhatatlanul és komoly alapjuk lehetett, mert a hadvezér napok óta nem tudott miattuk aludni.

A hadvezér azonban államférfiu is volt és egy álmatlan éjszakáján diadalmasan ütött testének azon részére, mely gondolatokat produkál. Volt a király udvarában három férfiu, kiket a hadvezér eddig is felette becsült, mert jónevelésü, okos államférfiak mindig tiszteletben tartják a tudományt, a művészetet, az irodalmat, mivel sohasem tudhatja az ember, melyik pillanatban van reájuk szüksége az állam háztartásában vagy saját ambicióinak kielégítésére.

Reggel korán fölkereste a három hírneves férfiut. Az egyik, a tudós, már íróasztalánál ült és dolgozott. A kétéltü állatok lelki világáról szóló értekezésének írta hatodik kötetét. Igen megtisztelve érezte magát a főhadvezér látogatása által, ki különben elmés és finom bókokat mondott a kiváló tudós legujabb munkájáról. Majd ügyesen a nemzeti ünnepekre terelte a beszédet és megemlítette azt a nagyszabásu országos ünnepélyt, melyet Burgondia királya pár hét mulva tartani akar. Egyben azon véleményének adott kifejezést,

kábította el, mit a vadszőlő levele, a rózsa illata hozott felé, kicsi szöszke feje megszédült s ott pihent meg a Veszper úr jól vasalt kabátján s mintha egy rózsa lehelte volna, egy szó röppent el pici ajkáról, egy soha ki nem mondott, sok ezerszer elgondolt szó: édes!

Az enyhe levegőbe kirepült, a rózsák tovább adták egymásnak, egy szellő fölkapta s ellibbent vele a csillagok felé, a rózsák mintha álmukban bólogattak volna a vadszőlős lugas homálya felé, a csillagok mintha egyet lobbantak volna s a szellő elült a vadszőlőindák közt s csak lágy sóhajként lebegett a levegőbe a szó — édes — s a leány szive hol hevesen dobogott, hol megállt, pihegett, mint egy szerelmes kis madár, aki szerelmes dalát elzengte fönn, magasan, ott közel az éghez — csak Veszper úr volt nyugodt és józan.

Megérezte, meg kellett éreznie, hogy a leány mily édes szédület rabja, hogy hevesen ver a szive s ő száraz józansággal, egy kevés ijedtséggel csaknem eltolta magától a leányt s halkan mondta:

— Oh, Márta, csak legyünk józanok, igen; úgy Márta! Nekünk okosaknak kell lenni, igen okosaknak — mondogatta, mialatt eleresztette a leány kezét.

És a lány úgy érezte, mintha nagy hidedség szállott volna a világra s egy éles, láthatatlan valami megütötte volna; a fejét-e, a szivét-e, nem tudta, de nagy sötétség lett egyszerre mindenütt, de legsötétebb a szivében. Az az édes, muzsikáló szó éppen rosszkor lebbent el, rosszkor jutott a Veszper úr fülébe.

Éppen szépen álmodozott; tetszett neki a kis kert, a csinos kis ház, ragyogó ablakaival, a tiszta szobák s az egyszerű, szenvedélytelen szőke lány. — Ő, aki a pestvidéki törvényszék legszorgalmasabb irnoka, vágyva vágyódott a nagy kőhalmazok közül a vidékre s ez a csendes, tiszta ház, szőke lány, szorgoskodó mama álmai netovábbját képviselték. A jövő vizit volt a döntő s most, legszebb álmai közepette, a lány egyszerre szenvedélyes lesz, a keblére borul és lángoló szavakat beszél, ah, ez túlságos fényüzés egy pestvidéki törvényszéki irnoknak. Ezért nem kellett vidékre jönni s neki a jelszava: *józanság!*

Talán a lány is ezt választotta jeligéül, mert ezerszer elgondolta, halkan ki is mondta. És arra gondolt, mit követett ő el? Valami őrültség lehetett! Most már ő is annak látja; a vacsora alatt vakmerő nyugalommal néz Veszper úrra s valami idegenszerű impertinenciával vizsgálta. De mikor egyedül maradt, sírt; egy fölriasztott leányszív keserüségével sírt nem egy, nem két éjszakán át, majd nyugodtabb lett, de a szive mélyén valami keserü maradt, amit a szava soha nem árult el, csak a kicsi, piros ajk két szélén vetődött gyenge vonás.

Már közel jött megint a harmincadik nap s megjött az obligát levél, mely a vasárnapi vizitet jelenti be s a lány vakmerően csak pár sort ír — nem leszünk éppen akkor itthon; nagyon sajnáljuk.

— *Én* neveltem — gondolja megint Fodor Illésné s mégis tudakolja a leányát: miért?

— Mert józanoknak, okosoknak kell lenni, édesanyám, aztán még hírbe hoznak ok nélkül.

Csókolja a leányát az asszony; itt az idő, gondolja s előáll a tervvel.

— Ha édesanyám is úgy akarja, legyen úgy!

S már este ott a hír Karcagon, hogy jöhet Eszéki úr, a híres Eszéki-cég egyetlen, de hájasra hízott feje, a kis Fodor Mártát nem is kellett igen nagyon kérni.

— Milyen okos, milyen okos! — mondták. — Lám, a nyápic Veszper irnok nem kellett neki, pedig eleget járt utána.

És a leány sírt; égő fájó könyeket; nem Veszper úr emlékét siratta, csak azt az álmot, amiről a rózsa álmodik s amiről a leánynak nem lehet. Siratta az ébredését, az álmát, a józanságát.

A lakodalomra gyült atyafiság el volt ámulva; a nagy szoba hosszu asztalán halmozva állott minden inyencség, amiről máskor csak lat számra — álmodnak.

És mindenen látszik a módos vőlegény figyelmessége. Már útra készen az ifju pár.

Az atyafiság körülveszi s míg az új menyecskét dédelgetik, Eszéki úr egy pszikolog bölcsességével szemléli az elégedett arcokat, hallgatja az elragadtatott kifejezéseket, hogy Márta mily boldog, elégedett lesz s jól eső örömmel nézi a szép szőke leányt, mialatt elgondolja:

— S mindezt a derüt, boldogságot *én* hoztam ebbe az egyszerü házba.

A mama zokog, édes búgással öleli a kis menyasszonyt. Fáj a válás, de szivének legbensejébe az öröm fészkelte be magát s büszkén, boldogan gondoja:

— Mindezt *én* tettem!

S míg várják a bérkocs t, hogy a régi otthonból elvigye őket, a szép szőke Fodor Márta, ott az atyafiság szeme láttára, édes kis fejét odahajtja az Eszéki úr széles vállára és — nem gondol semmit....

BARTÓKY MARISKA.

Bohém-sirató

„Meghalt egy bohém ...“ Ej, sirató pajtások,
Ennyit irjatok csak, ha mi meghalunk.
Ti úgy is tudjátok — s úgy sem értik mások:
Összes hagyatékunk hogy egy-két dalunk,
Amit ott sirtunk el a rideg kórágynak
Kemény szalmazsákján — lázas éjjelen.
Örök diadémül annak a kis leánynak:
Temetésünkön aki — nem volt jelen.

Ti úgy is tudjátok — s más nem érti álmunk,
Melynek rabja volt ellobbant életünk ...
Nagy mélységekből hogy oly magasba vágytunk,
Hová soha-soha el nem érhetünk.
Hogy az élet országútjáról letérve,
Mely pénz, hatalom, rang vásárába vitt:
Elcsavarogtunk az álmok erdejébe,
Hol a gerle búg s a vadrózsafa nyit ...

„Meghalt egy bohém“ ... Ej, sirató pajtások,
Elég ez minékünk, elég sirató —
Ti úgy is érzitek — s úgy se bánják mások:
Mi benne zokog s mi le nem irható.
... Egy sugarával is ki gondol a nyárnak?
Bár utána hervad annyi lomb, virág —
Csak ha mind kihül s nőnek a hideg árnyak:
Sir az elárvult, sivár őszi világ ...

Lampérth Géza

Mit kérdezett tőle? Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal

Uj Idők 1899. V. 492.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal

Fontos magyarázat

Uj Idők 1899. V. 29. 7.

— Itt. Bemegyünk a városba lakni. Pedig kár. A leányom sokat keresett a virágárulásból. Volt állandó vevője is: a nagyságos asszony. Bocsánat, hogy beszélek róla. Azt is mondja a leányom, hogy mindig kérdezte tőle, sokat tetszik-e még vadászni, s eljár-e még hozzánk is. Én azt hiszem, hogy a nagyságos aszszony...

— Hagyjuk ezt, öregem, — szólt a járásbíró közönyösen. — Különben már ideje, hogy tovább menjek.

Fölállt s füttyentett Bobnak. Az ott játszott távolabb a leánynyal, aki símogatta, ölelgette a szép állatot. A füttyentésre ugrott egyet s aztán együtt szaladtak versenyt a gazdához.

— No Zsuzsa, utoljára voltunk ma itten, — szólalt meg a járásbíró. Aztán lassan hozzátette:

— Hát Isten áldjon meg.

Elbucsuztak, a leány is sajnálta régi barátját, akihez úgy hozzá szokott már. A járásbíró megcsókolta homlokát s most már mosolygós arcot mutatott, így könnyebb volt búcsuzni. Tíz lépésről még visszakiáltott úgy tréfából.

— Aztán Zsuzsa hívj meg a lakodalmadra.

Lassan ballagott visszafelé s a hegytetőről még lopva visszanézett egyszer abba a csendes kis völgybe. Vajjon mit csinál a leány most?

Úgy háttal állva a völgynek, alattomos kíváncsisággal nézett le s látta, hogy a leány ott ül a padkán s néz, néz, de nem feléje, hanem úgy a föld és ég közé a semmibe, álmodozva, ábrándozva. Átrepülve hegyen, erdőn, lelki szemeivel bizonyára ott van abban a vasrácsos ablaku kaszárnyában, hol az ő Pistája álmodozik, gondolkozik róla szintén oly édes, meleg szerelemmel.

Szinte elszégyelte magát, hogy így alattomban leselkedett a leányra. Tulajdonkép hiuságból tette: azt hitte, hogy a leány utána fog nézni, hisz utoljára látták egymást.

Lemondással, melankólikusan folytatta útját s ő is elkezdett gondolkozni, nézni a multba, jövőbe s úgy lassan, ködfátyolon át látott maga előtt egy képet, ahogy valami szépséges nő szeretkezik egy fiatal, hódító ifjúval, szentségtörő, bűnös szerelemben olvadnak össze s akkor hirtelen ott terem a férfi, a nő férje. A homályos ködfátyolon át még aztán látni piros vér hullását, a lovag bűnhődését, a bűnös asszony pedig fut — nesztelenül, libegő repüléssel folyton tovább, messzebb, nyomában porfelhő támad s aztán már nem látni semmit, egy kaosz, szürkeség lesz a mult fölelevenített képéből, melyben szörnyetegek uszkálnak fogaikat vicsorítva s kavarják a port, a szürkeséget mindjobban, jobban...

A járásbíró azon vette magát észre, hogy eltévedt a haza vezető úton. Most már sietve nekiindult, hogy helyrepótolja időben a mulasztást. És ismét újra visszagondolt Zsuzsára s valami olyan ürt kezdett érezni belülről, egy ürt, ami most támadt, hogy utoljára hagyta el a kis kunyhót. Lassan rájött az okára is s tisztán visszaemlékezett arra az érzésre, ami az öreg szavaira elfogta, mikor az az egyedüllétről beszélt neki. Érezte, hogy az a katonasorból kiszabaduló ember az oka mindennek.

Bob ott kullogott mögötte szomorúan, mintha őt is bántaná valami. Egyszerre, mintha együtt gondolkozott volna gazdájával, előtte termett s odasimult lassan gazdája lábaihoz s bizalmasan, hűen föltekintett reá.

A járásbíró elmosolyodott. Érezte, hogy e kutyában találta meg töprengő gondolatainak mentősajkáját. Lehajolt hozzá, gyöngéden megsimogatta a szép állatot s engesztelve, becézve szólott hozzá:

— Te vagy az én jó, hűséges barátom.

És vidáman, könnyed léptekkel, megelégedetten ment tovább.

BÁNYÁSZ LÁSZLÓ

Facies hyppocratica

I

A téli zuzmarából délre menekültem.

A *Seminole* hajó négy napig futott az Oceánon, Newyorktól Florida partjáig.

Vídám, tréfákban gazdag négy nap volt az. Az utitársak, kiket az örökös együttlét az ébredés percétől az álom óráiáig, főként pedig az Oceán szabad lehelete, a tengeri utazások bizalmat, barátságot és rokonszenvet támasztó fesztelensége csaknem testvérekké tett, úgy éltek együtt, mint a gyermekek, kik a tavaszi délutánokon a parkok homokjában együtt emelik a várakat és hegyeket, nevetgélnek és pajtáskodnak, mintha egy család volnának. A feszesség az első közös étkezés után elenyészik; a hajó első komolyabb ringása folytán beállott tengeri betegség pedig már a szíveket tárja föl egymás előtt.

Newyorkban tél volt. Indulásomkor a new-foundlandi köd feküdt a tenger síkján, mely délebbre elfoszlott s a második nap után az Oceán sötétszürke fölülete már megkezdte színeváltozását, világosodott, halványodott, ragyogva a nap fényében, mely szintén egyre melegebbé lett, olyanná, mint a tavaszok üdesége fönn északon május havában.

. . . *Miss Laure*: ez volt a neve. Kacagása, vígsága a társaság központjává tette őt. Sohasem hallottam oly szépen kacagni. Még az idős, köszvényes urak is, kik naphosszat sütkéreztek fókamódra a födélzeti karosszékben, még ők is szerelmesek lettek valamennyien a bájos *american ladybe*.

A tengeri betegség alig volt néhány órai hatással reá. A második nap délutánján már ő kezdeményezte a *mexican game* bohókás játékát; este pedig a nagy szalón parkettjén az ő tánca volt a legbájosabb.

Gazdagnak látszott. Társalkodónője — egy idősebb nő — kezelte erszényét, melybe a nap csaknem minden órájában az úrhölgy belémélyesztette apró kezeit, hogy az amerikai nők sajátságos könnyelműségével minden útjába akadó szolgát megajándékozzon. Egy pohár vízért néha egy-két dollár borravalót adott. Ebédkor meg sohasem hiányzott a cliquot asztaláról. Toalettjeiről és ékszereiről a szabók és ékszerészek alázatosan elégült mosolyát olvastam le, mert azoknak pompája és gazdag dísze csaknem káprázatos volt.

És ilyen volt egész lénye. Szelleme, mozdulatai, szeszélyei; csupa ideg, mik örökös tevékenységben szüntelen újabb és újabb kívánságokat parancsoltak szeszélyének, a legnaivabbtól a lehetetlenig.

És mikor este tíz órakor a hajószabályzat értelmében abba maradt a zene meg a tánc: oda ült ő is a zöld asztalhoz — és játszott.

A *poker* járta, ez a veszedelmes amerikai szerencsejáték, hasonlatos a magyar ferblihez, öt kártyával játszszák s vagyont lehet rajta elveszteni.

Sohasem láttam nőt oly nyugodtan, oly elegánciával játszani, mint őt. Az idegek mintha megbénultak volna, komolyan, szinte mozdulatlanul ült székében, csak a szemeiben volt valami sajátságos fény, olyan mint az ijedelem első villanása és arca átszellemülten, sápadtan, kifürkészhetetlenül, mitsem árult el kártyáiról.

Oly tökéletes játékosnak bizonyult és oly szerencsével kezelte a kártyalapokat, hogy előbb táplált véleményem felőle és vagyonáról kissé megingott, azt hittem, a kártyából élt.

Másnap kérdezősködtem. Érdekelt a dolog, mint minden, ami sajátszerü.

Egy idősebb úr, aki ismerte látásból, s több ízben volt vele ugyanegy fürdőhelyen. a bizonyosság határozottságával állította, hogy gazdag.

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

ERDEI IDILL

1901. VII. 41. 27.

nekik legalább akkora helyet, mint egy vasuti vaggon? Mért nem védik őket tudományos szerekkel az undok állatoktól, amíg csak egy parány van belőlük? De a legborzasztóbb mégis az: nem lenni!... A nap süt az égen, a virágok nyílnak, a lányok szeretkeznek, az utcákon vidám zsivaj közepett acélízmu fiatal fiuk bicikliznek, a villámos csilingel, az emberek sietnek a cirkuszba, él ló, kutya, hernyó, légy, csak ő nem él s azzal, hogy ő nem él, úgy nem törődik senki, mint ahogy nem törődnek egy eltaposott bogárral, amely volt, vagy nem volt, mindegy!...

Ötvennyolcéves volt, de vannak kilencvenéves emberek is. Mért nem jutott neki is annyi, mint ezeknek a szerencséseknek? Irigyelte az öregeket: mennyivel többet értek el, mint ő!... S irigyelte a fiatalokat: ezeknek még milyen sok van hátra!... És úgy nézett az emberekre, mintha megrabolták volna a legféltettebb kincsétől.

Mióta tudta, hogy nagybeteg, nem szeretett senkit. Ha férfival kellett beszélnie, az járt az eszében, hogy ennek a szavai elcsennek valamit az idejéből; ennek könnyü, de neki, szegény fejének! Ha lányt látott, gondolatában gyülölettel kérte számon a jövő szerelmeit, a csókokat, amelyeket ez a leány akkor ad, mikor ő már por, hamu, föld, semmi.

Haragudott az emberekre és kerülte őket.

Egyszer az orvos, aki észrevette, hogy az állapot a szokottnál is rohamosabban romlik, azt mondta neki:

— Ne emésszе magát. Szórakozzék egy kicsit, járjon emberek közé.

Sietett engedelmeskedni, de olyan félénken lépett a beszélgetők körébe, mintha bocsánatot kért volna tőlük, hogy születni bátorkodott. Alázatosan hallgatta őket s bár nem érdekelte, amit mondottak, csak akkor vált meg tőlük, amikor magára hagyták. Beléjök ragaszkodott, mintha a körülötte levő életben rejlenék az ő élete is s elevenségük, mozgékonyságuk, függetlenségük láttán mindenkinél alábbvalónak érezte magát. Összehasonlította magát velök s arra az eredményre jutott, hogy őt már talán a hülyeség környékezi. Kúrának használta a társaságot, de e kúra következtében még többet szenvedett, mint előbb.

A cirkuszba nem igen mert elmenni, mert ahányszor arra járt, az irigység és emlékei nagyon fölizgatták: mindig az érütését számlálva tért onnan haza. Tudta, hogy sohase léphet föl többé, de beletörődött ebbe is, csakhogy valamivel tovább élhessen. Volt egy kis megtakarított pénze; mindezt rászánta, hogy amennyire lehet, meghosszabíthassa az életét. Elment délvidékre, s hat óra után becsukta az ablakot, lefeküdt korán, mozgott, de nem mozgott sokat, nem ivott, nem szivarozott, szabály szerint evett, nem gondolt egyébre, csak az egészségére, s miután minden orvosi rendeletet pontosan megtartott, a nagy vigyázat izgalmai következtében a második gutaütés sokkal korábban következett el, mint az orvos várta.

III.

A harmadik gutaütés alkalmával Ostoba Ágost halálát már az orvosnak is el kellett ismernie. A halottkém kiállította a bizonyítványt, az anyakönyvvezető följegyezte az esetet, az ujságok néhány jóakaró sort szenteltek a kedvelt pojáca emlékének, s Ostoba Ágost akárhogy kapálódzott előbb, alaposan belenyugodott sorsába.

Ostoba Ágost ekkor már senkinek nem hiányzott. Családja nem volt s a cimborái régen megbarátkoztak azzal a gondolattal, hogy Ostoba Ágostról le kell mondaniok. A legtovább Kara Musztafa nyihogott gazdája után, mert a kis berber csődörrel más nem tudott bánni, csak a bohóc, s mikor Ágost megbetegedett, a tudós lovacska leszorult a porondról. De azóta Kara Musztafa is beletörődött a megváltozott életbe, s Kara Musztafa számára Ágost nem akkor halt meg, amikor gazdája szíve nem vert többet.

A cirkuszban helyét már régen betöltötték s az új Ostoba Ágost egy év óta közkedveltségnek örvendett. Mégis a temetés után az Artista-kávéházban sokat beszéltek a régi pályatársról.

A fiatalabb emberek úgy találták, hogy végre is eleget élt. Az öregebbek: hogy nem folytatott észszerü életmódot.

S mindenki tudott róla egy-egy kis esetet, mely élénken jellemezte, mennyire félt mindig a haláltól.

De erről senki se tudott többet, mint az egyik istállómester, aki Ágostot betegségében a leggyakrabban látogatta meg. Ez az istállómester volt az, akit hajdan, mikor Ágost még harsogó derültségeket fakasztott, a fárasztó lovaglások szüneteiben, a közönség nagy vigasságára, addig pofozott, míg nem az istállómester dőlt ki, hanem Ágost esett össze a fáradtságtól.

Az istállómester sok részletet tudott a beteg pojáca halálfélelméről, s beszélgetés közben utánozni kezdte azokat a vadállati hangokat, melyeken a bohóc mikor már a végét járta s a betegségtől bárgyuvá lett, részvevő látogatója előtt elbőgte a haláltól való irtózását.

Az istállómester olyan mulatságosan utánozta ezeket a hangokat, hogy mindenki nevetett.

A meglehetősen váratlan hatásból egy hasznos ötlet fogamzott. Az egyik pojácának eszébe jutott, hogy a szünetek közt mulattatóan lehetne eljátszani Ostoba Ágost halálát. A jelenet magva az volna, hogy az öreg Ostoba Ágost sehogy se akar meghalni; rúg, kapál, mikor az ördög el akarja vinni; tele bőgi betegségével a világot s mégis kijátszsza az ördögöt, úgy hogy az ördögnek végül bottal kell agyonvernie.

Az ige három nap mulva testet öltött s az istállómester Ostoba Ágost jelmezében kacagtatóan játszotta el a komédiát. Az istállómesternek a cirkuszban eddig nem igen vették hasznát; ezzel a mutatványával egyszerre a legnépszerűbb művészek közé emelkedett.

Deák Ferenc otthon

A magyar ember jár oda, ahová szeret menni. Ahová csalogatni kell, édesgetik, oda csak megy.

Deák Ferenc három helyre járt egész életében. Haza Zalavármegyébe (mert nincs ám Zalamegye!), Pozsonyba a diétákra, aztán Pestre. Negyedik helyre csak ment: Bécsbe.

Életének legnagyobb részét Zalavármegyében töltötte. Ott is a legkedvesebb fészke Puszta-Szent-László. Ez volt igazi otthona, itt volt családi köre, itt szeretett legjobban: a nénjét, Klári tant-ot. Tizenegy évvel volt nála öregebb Deák Klára, Osterhuber József földbirtokosnak a felesége. Övék volt Puszta-Szent-László, ma is az. Csakhogy ma Tarányinak hívják Osterhubert; a fia magyarosította a nevét, királyi engedelemmel megtartván a nemességét. Náluk nyaralt „Ferkó onkli“ állandóan, míg a szívbaja nyaralni engedte. (Nagy szíve volt, szerető nagy szíve; ez ölte meg.)

Itt látogatom meg én képzeletben a haza bölcsét. Amint ott pihengett nagy karosszékében a lászlói kastélypark hársai alatt.

Most azonban Horvát Károly uram kerül a színe elé. Mikor követnek választja a tekintetes urat a tizennégy Szeg legerősebb szege: Zalaegerszeg.

Horvát Károly uram tehát politizálni jött ki a lászlói kastélyba. Becsületes, magyar és csizmadiamester volt ő Egerszegen. De mint minden becsületes magyar csizmadia, jó hazafi is. És kapós kortes az egerszegi cseszkók között. Számot tettek akkor még, azután is sokáig, a politikába a cseszkók, az ország csizmadiái.

Az Új Idők számára rajzolta Neogrády Antal

VIRÁGSZÜRET

1901. VII. 28.

nemes emberek sem és — hogy kevésbbé ingatag talajon mozogjunk — az emberi társadalom pásztorkodáson mezei gazdaságon kezdte pályafutását, folytatta cserekereskedéssel és háborúskodással és addig nem állt meg, amíg talán a babérból kifogyva, öt-hét-kilencágu vagy a csukott hercegi koronával nem kedveskedtek egyes kiválóknak. E kiválók utódai aztán élvezték az őseik szerezte kitüntetéseket, akár volt egyéni érdemök, akár nem. Egy-egy családnak azonban akadtak olyan leszármazottjai, akik érdemet érdemre, fényt fényre halmozva, végre a korlátolt emberi társadalom legfőbb fokát: egy-egy trónust értek el.

És most, íme a visszahatás: a koronás családok tagjai visszanyulnak a polgári szorgalom és polgári tanulmányozás szerény jeléhez, díszéhez és igyekeznek sok fényes, de nem mindig az érdemnek, a bátorságnak, az egyéni munkálkodásnak kiválóságát mutató ordóiknak fakó ragyogását a dr.-i címmel fölfrissíteni, emelni.

Mint király és dr. a svéd uralkodó egyedül áll. De ime ott van románia lángeszü királynéja, wiedi Erzsébet, akit a Carmen Sylva fényes irodalmi érdemeiért egy magyar egyetem — a budapesti — tavalyelőtt a dr. honoris causa címmel tisztelt meg.

És talán Oszkár király mellé helyezhetnők Alexandra brit királynét, „Dánország rózsá"-ját, aki ugyan nem tudományos, de hogy úgy mondjam: művészeti doktorátust érdemelt ki magának: zenei nagy műveltsége és az angol zenei életet magas pártfogásával föllendítő működése elismeréseül, a londoni zene-akadémia részéről.

Ha már Oszkár norvég és a svéd királyt, a többszörös tudort, két királyasszony közé állítottuk, hadd egészítsük ki e felséges csoportot egy fejedelmi hajadonnal: Teréz Sarolta Marienne Auguszta bajor hercegnővel a harmadik fejedelmi hölgygyel is, akit szépirodalmi, főképp útirajzaiért és — last but not least — rég elhunyt édesanyja, néhai Auguszta toszkániai nagyhercegnő életleírásáért a müncheni egyetem bölcsészeti doktorává és a bajor tudományos akadémia dísztagjává választotta. Teréz hercegnő tudvalevőleg Luitpold uralkodó hercegnek négy fia mellett egyetlen leánya, 1850-ben született és annyira szereti a mesterségét, hogy könyvei mellett, irodalmi munkássága és gyönyörü utazásai közben elfelejtett férjhezmenni.

E négy kiváló alak köré sorakozik még egész kis serege a fejedelmi doktoroknak.

Két bajor herceg szorgalommal és tanulással szerezte meg az orvostudori címet és értékesíti is tudását a szenvedők szolgálatában. Az egyik Lajos, vagyis Louis Ferdinánd, I. Lajos királynak a szép Nymphenburgban székelő unokája. Bájos feleségeért, Maria de la Paz infánsnőért, ki Izabella királyné egyik leánya, egész München rajong, amióta Münchenbe való megérkezése után nyomban megszólalt jó, nemes szíve. Egy záporeső alatt a hercegnő a palotája bejáratánál őrt álló katonát behivatta a palotába és kinyittatott számára ott egy földszinti szobát, amíg az eső elállt. Ez ellene volt ugyan a királyi ház szokásainak és szertartásainak, de mégis jóvá hagyták a szép hercegnő jóságos intézkedését.

A másik doktor Károly Tivadar herceg, megboldogult királynénk öcscse, a bajor hercegi ágnak feje. A fönséges úr doktor medicinae, a tudori címet nemcsak mint díszt és méltóságot viseli, hanem orvosi gyakorlatot is űz. Midőn Spanyolországban a kormányzó királyné látogatásán, egy szinte reménytelen állapotban lévő beteghez kérte annak orvosa, a herceg inkognitóban jelent meg a beteg ágyánál és egy szerencsés műtéttel, megmentette a beteg látóképességet. Mária Josepha braganzai hercegnő, portugáliai infánsnő, de még két fiatalabb leánya, Erzsébet és Mária Gabriella is szoktak a fenséges úrnak orvosi működésében segédkezni és nemcsak jó szívvel és készséggel, de olyan ügyességgel, mint kevés orvosi férfi tanársegéd.

A Habsburg-ház magyar ága is dicsekedhetik egy dr. fil. hon. c.-val és a magyar tudományos Akadémia egy tagjával: József királyi herceg az, akit a magyarok e két elismeréssel tüntettek ki azért, mert nemcsak szereti és pártfogolja, de cigány nyelvtanával és a cigánynépről írt sok érdekes tanulmányával valóban gazdagította is az irodalmat. Hogy Rudolf, a megboldogult trónörökös is többszörös tiszteletbeli tudor volt, az ismeretes dolog.

A tél óta a Hohenzollern-háznak, Poroszországnak is van egy hercegi tudora. A császár öcscsét, aki Kelet-Indiában hajóhadparancsnokként működött, Henrik Albert Vilmos herceget tisztelték meg a német teknikusok a most oly kapós (mert egészen új) dr. Ing. hon. c. címmel.

A számban és fényben oly gazdag Holstein-ház egyik hercegét IX. Keresztély dán király különben már hetvenhatéves öcscsét: János herceget a bölcsészet doktori címe díszíti.

Liechtenstein Eduárd Viktor Mária herceg a jogot tanulta, doktor jurissá lett most, fogalmazó a salzburgi tartományi kormánynál és persze, mint herceg, huszárhadnagy is.

Vilmos mecklenburgi nagyherceg unokaöcscse, György Sándor Mihály herceg, aki tizenegy évvel ezelőtt morganatikus házasságot kötött Szenpétervárt a szép Vanljarskaja Natália Feodorovnával, és György öcscse, a nőtelen Károly Mihály herceg is bölcsészeti tudorok. Mind a két herceg ezredesi rangot visel az orosz hadseregben.

A Reuss-ok közül a fiatalabbik ág XXIV. Henrikje dicsekedhetik azzal, hogy jogi doktor.

És itt bezárhatjuk az európai uralkodó családokban lévő tudorok sorát, bár az azelőtt uralkodó és a jelenleg uralkodó házakkal egyjogu és hasonló eredetü családokban még találunk egy csomó ismert magas nevet.

Azelőtt — s részben ma is — szokásos volt, hogy a fejedelmi nemzetségek sarjai valami mesterséget tanuljanak. Ma meg inkább tudós címet szereznek maguknak. Való, hogy nemcsak a cím teszi a tudóst, és a legfelsőbb körökben bizonyára van nem egy olyan fenséges úr, aki a dr. betük dísze nélkül is megérdemli a tudós, a bölcs nevet.

A legfelsőbb körökben persze a dr. cím még korántsem oly gyakori (és soha nem is lesz), mint a cs. és kir. kamarási cím. Sőt bátran állíthatjuk, hogy jelenleg még az uralkodó házakban, több a morganatikus házasság mint a tudor. De így is remélhető, hogy a doktorátus mind közelebb hozza és mind jobban egyesíti a polgári elemeket a fejedelmekkel.

Körülbelül igaz most már, hogy nem a forradalom az, amely az osztályok egyenlőségét létre hozza, hanem a — tudomány, no meg a szerelem!

Mikor távol vagyok tőled . . .

Mikor távol vagyok tőled,
Olyan közel véllek,
Elnevezlek galambomnak,
Lelkem szerelmének.
A fejemet reá hajtom
Dobogó kebledre:
Elmerülök valami nagy,
Mondhatatlan boldogságos,
Édes szerelembe.

Mikor közel vagyok hozzád,
Olyan messze látlak,
Mintha volnál a lakója
Az ég csillagának,
Csak elnézlek szóllan-némán,
Mindent eltemetve:
Égő vágyat, boldogságot!
Valami nagy olthatatlan,
Fájó szerelembe.

Herczegh Jenő

— mindig bizonyos társadalmi tendenciákkal dolgoznak, amelyekről tudják vagy legalább is sejtik, hogy népszerűek. A bölcsőt — illetőleg nagy sikerét — előkészítették minden divatos nagybőjti szónokok, akik a szószékről hirdették a liberális törvényhozás művének, az elválás lehetőségének rettenetes és kárhozatos következményeit. És ha ugyanaz a Brieux — Brunetière mester híve és követője — most a francia igazságszolgáltatás ellen ír darabot, egészen bizonyos, hogy a köztársaság minden ellensége fölöttébb megörül. Ami pedig a másik tendenciát illeti, az igazságról, illetőleg az igazság ellen, — amiben találkozik német kollégájával: Lindauval, — hát ott is tudja, hogy mit csinál. Amint hogy Lindau úr, aki szabad óráiban színházigazgató, szintén tudja, hogy mi kell a közönségnek.

Az igazság az, — és ez megint azokból az igazságokból való, amelyeket Brieux és Lindau nem szeretnek, — hogy a modern ember, vagy ha úgy tetszik, a modern társadalom meglehetősen gazdag leltárából az igazságot lassankint kiküszöböli. Főleg azért, mert nem tud vele mit csinálni.

Az emberiség tudvalevőleg fejlődik és vele fejlődnek azok a fogalmak is, amelyekkel társaséletében mindennap találkozik. Csakhogy adott körülmények között ez a fejlődés furcsán történik. Ha például két pontot veszünk föl az emberiség történetében — mondjuk Athénnek virágkorát, ami tudvalevőleg régen volt — és a mai napot, hát ugyanazon fogalmakról lényegesen eltérő véleményeket kapunk. Periklesz kortársai a maguk színházaiban a karnak komor, fenséges jambusait hallgatták, amelyek az Eumenidák rettenetes igazságáról szólottak, akik a könyörtelen Nemezis nevében üldözik a bűnöst irgalom és szánalom nélkül, mert így kívánja az isteni és az emberi rend. A mi kortársaink nem hallganak kart vagy jambusokat, mert kar és jambusok kimentek a divatból. Ellenben ideges vagy kevésbbé ideges hölgyek bravuros kitöréseiben gyönyörködhetnek, akik pokolba kívánnak mindent, ami az Eumenidák munkájára emlékeztethetne és ami nekik mindig csak kellemetlenséget szerez.

Hát hiszen fejlődés van ebben a két stádiumban, az tagadhatatlan. És lesznek, akik ezt a fejlődést haladásnak is fogják nevezni. Az antik világtölfogás nem engedett magával alkudni. Az embernek tisztában kellett azzal lennie, hogy mit tesz és tetteinek következményeit viselni a maguk teljességében. Amit a fönnálló erkölcsi, társadalmi vagy jogrend ellen vétettek, azért meg kellett bűnhődniök. Ez a morál szigoru, gyakran kegyetlen, néha igazságtalan is volt, de minden túlzásában morál maradt. Azóta nagyot haladt az emberiség. Haladása megszerezte számára az aránytalanul nagyobb fizikai kényelmet, ehhez a fizikai kényelemhez mindig erősebben és erősebben kezdi az erkölcsi kényelmet is követelni. Amit elmult koroknak rideg fölfogása nem tudott mentegetni, azt a mai humánus fölfogás mentegeti, védi, magyarázza. A nézőnek, aki a hideg kövön ült hat óra hosszat, bajos lett volna a langyos levegőjü páholy erkölcsi fölfogását megértenie. A páholylátogató viszont mindig jobban és jobban irtózik azoktól a fogalmaktól, amelyeket a maguk teljes meztelenségökben vett át egy régibb, elmaradott kortól.

És egy ilyen fogalom az igazság. Az az igazság, amely nem ismer társadalmi szempontokat és társadalmi tekinteteket, amely a maga ócska, abszolut mértékével mér akkor is, amikor semmiféle abszolut fogalmat nem akarnak elismerni. Amikor mindenre van enyhítés és védelem, — ha nem más, a beszámíthatatlanság. Hiszen Themis vak volt azelőtt is, de járhatott a maga egyenes útján, amelyen nem tévedett el. Ámde most jó- és rosszakarók egyformán akadályokat állítanak erre az útra és a vak igazság minduntalan beléjök ütközik, eltér utjairól, megáll és nem tudja, hogy most már merre menjen?

Ha a két darabnak tendenciáját igazán vesszük, amelyekből kindultak, furcsa választ kapunk erre az utolsó kérdésre. Szerintök az igazság ne menjen egyáltalában hanem maradjon ott, ahol van. Zola híres mondása: „La verité est en marche, et rien ne l'arretera“ — megkapta a maga negativ és ki nem fejezett, de mélyen átérzett válaszát az ő politikai ellenfelétől Brieux-től. Nincsen szükség arra, hogy az igazság meginduljon, mert ha megindul, ki tudja mennyi bajt csinál. Lám, a Zola igazsága is a szegény Henryval vágatta el a nyakát, akinek már nem sokat használt Brieux úr és barátainak díszes koszorúja. A Dreyfus eseten elmélkedhetett Brieux, amikor rájött, hogy az igazságnak is, másoknak is jobb, ha veszteg marad és nem avatkozik bele mindig újabb dolgokba. És a francia semmitőszék vöröstaláros bírái bizonyára ezen az úton érdemelték ki a nagy ellenszenvnek egy jó részét, amelyet Brieux a vörös talár iránt érez.

Hanem az igazság kényelmetlen, ez a tanítás tagadhatatlanul népszerü, azért népszerűsítette Lindau úr még jobban, aki igen becsüli színházának tiszta jövedelmét. Az egyiknek nagy, politikai, a másiknak kis, társadalmi vagy személyes okokból, de egyformán kényelmetlen. És azért tapsolnak, amikor a sértett hitves hangosan kiáltja, hogy neki nem kell az az igazság, amely a boldogságát tönkreteszi. Ez a forma a legtetszetősebb, ebben az alakban hiszi el legjobban a néző, hogy tulajdonképpen szép és nemes dolgot cselekszik, amikor az igazság ellen tiltakozik.

Szofizmákat mindig szívesen fogad az emberi természet, különösen, ha a sofizmák saját javára szolgálnak. A mai hazug társadalom embere, akinek minden cselekedetében ott van az igazságnak hiánya, szívesen veszi, ha akad, aki elhiteti vele, hogy voltaképpen nem a hazugság a káros, hanem az igazság. És ezért hallgatja szívesen és ezért lelkesedik, ha tetszetős alakban bemutatják neki azt, amiről érzi, hogy nem igaz, de azt mondja, hogy igaznak tartja.

Schillernek van egy költeménye a saisi lefátyolozott szoborról, amelynek leplét nem szabad föllebbenteni. A szobor az igazság és aki a maga meztelenségében látja, az nem tud többé örülni az életnek. Schiller az antik világnézetnek volt híve és tanítványa, ő ismerte az antik igazságot, a maga teljes ridegségében és ezért a modern ember számára lepellel takarta el. De a modern ember nem elégedett meg a lepellel, pokrócokat és szőnyegeket halmazott reá, hogy az eredeti körvonalakból mennél kevesebbet lehessen kivenni. De a saisi szobor még így is kellemetlen és ezért a legmodernebbek el akarják távolítani talapzatáról és eltenni oda, ahol nem bántja az érzékeny szemeket. Hogy az üres talapzatra majd mit állítanak helyébe, azt talán maguk sem tudják.

WOLFNER PÁL

GYORSVONATON

A Pullmann-kocsi lágyan, zsongva ringat,
A tél elől menekül a vonat!
Megyek, megyek, hol nincs fagyos, komor köd,
Ahol a nap nem örök alkonyat.

Megyek, ahol a tenger és az égbolt
Araszt köröttem csodás, kék tavaszt...
Ki sem mozdulva hajdan kis szobámból —
A négy fal között is elértem azt!

Ahány virág ott énreám mosolygott:
Nem terem többet Dél- és Napkelet.
S ujjongó szárnynyal csattogott a lelkem
A végtelen, napos mezők felett.

Ma már elhervadt ez a tündérország,
Ma már kitépték bűvös szárnyamat...
Virágos délre, aranyos ligetbe
Már nem visz engem, csak a gyorsvonat...

SAS EDE

EGYEDÜL

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

Uj Idők 1901. VII. 46. 1.

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

LESZ-E ELÉG VIZ HUSVÉTRA?

1906, XII, 16.

A KÉTSZIVÜ PETHŐ

Regény

Irta SZOMAHÁZY ISTVÁN Folytatás

A megvagyonosodott kereskedő jóformán csak újév napján törődött a boltjával, amikor Lénárt fekete császárkabátban tisztelgett nála, s az évi mérleg egy kaligrafikus példányát bemutatta neki. Egy ilyen alkalommal történt, hogy Schober, aki akkor is a borospalackjai etiketjeit rendezgette, váratlanul így szólott az üzletvezetőjéhez:

— Az inventáriumot persze az idén is pontosan megcsinálták?

— Meg, főnök úr.

— Így tehát tiszta képünk van az összes aktivákról és passzivákról?

— Igenis, főnök úr.

Schober erre az ablak felé tartott egy borral megtöltött mintaüvegecskét, jól megnézte az aranysárga folyadékot, aztán így szólott:

— Mondanék magának valamit: vegye át tőlem a saját nevére az üzletet.

Lénárt e szavakra elsápadt: nem lehetett tudni, hogy az örömtől, vagy a meglepetéstől-e? Azután ezt mondotta:

— Én vegyem át az üzletet, főnök úr? Hiszen, ha megtehetném, nem cserélnék a római pápával se, de hol vegyem én azt a pénzt, ami az ilyen vállalkozáshoz szükséges?

— Hát nincs semmi megtakargatott pénze?

— De van, főnök úr . . . . Van négy- vagy ötezer forintom a takarékpénztárban, hiszen tizennégy év óta nem adtam még ki egy fölösleges krajcárt sem! De mi az a négy- vagy ötezer forint? . . . A Schóber-üzlethez az annyi, mint egy félkrajcár . . .

Schóber Károly megtörölte egy kendővel a mintapalackot, aztán ráütött az üzletvezetője vállára.

— Maga tudja, hogy nem vagyok barátja a sok beszédnek, hát most is röviden fogok végezni . . . Én eladom magának a füszerüzletet, még pedig minden cikket tíz százalékkal a beszerzési áron alul . . . A vételár fejében egyelőre négyezer forintot fizet, a többit pedig negyedéves részletekben törleszti . . . Áll az alku? . . . Ha fölcsap, hát menjen el a közjegyzőhöz, az majd megcsinálja magával a szükséges iratokat . . .

Lénárt fuldokolva rebegett hálát, s hat héttel később már az ő cégtáblája függött a történelmi jellegü firma helyén. A Kertész Mária fia e váratlan esemény révén egyszerre számottevő tagjává lett a bakonyvári társadalomnak . . . .

Azok, akik a változás következtében a régi cég rohamos süllyedésétől tartottak, csakhamar beismerték, hogy tévedtek; Lénárt Endre jól értette a dolgát, s ugyancsak föllendítette Bakonyvár legrégibb üzletét. Hajnaltól napestig szinte emberfölötti módon dolgozott, s fáradtságának meg is volt a jutalma: az új ember vagyonhoz, tekintélyhez és pozicióhoz jutott. Három év mulva már a városi képviselőtestület tagjává lett, röviddel azután pedig, amikor a Bakonyvári Népbankot megalapitották, ő is bekerült az igazgatóságba. Ekkor már tudták róla, hogy vagyonos ember; s a respektust, amelylyel polgártársai körülvették, még emelte, hogy a leendő virilista a hirneves Harpagonnál is fukarabb volt. Ha egyszer ráült a pénzesládájára, egy krajcár nem sok, de annyit se engedett ki a kezei közüi a maga jószántából. A kaszinóba ugyan följárt, de a pincérnek, aki eleintén neki is fölkinálta a feketét és a kapucinert, furfangosan ezt válaszolta:

— Most még ne, majd talán később . . . . Otthon már megittam a feketémet . . .

A takarékbetétjei már meglehetősen emelkedtek, amikor Lénárd Endre szakitott az agglegény-élettel: de csodálatos: a házasságában nem a pénzt kereste, hanem — legalább a látszat szerint — a szivére hallgatott. A törvényszéki elnökék nevelőnőjét vette feleségül, a molett, piszeorru Terka kisasszonyt, aki néhanapján, a kis növendékével sétálgatva, barátságosan megállott a boltja előtt, s hosszan mesélt neki Budapestről, a szülői szegénységről, s a sziniiskoláról, amelybe vérmes reménységekkel iratkozott be, de ahonnan, a pályatársnői intrikái folytán, távoznia kellett. Szerencsére megvolt a tanitónői diplomája is, s így arra, hogy éhen halljon, mégse került a sor.

Terka kisasszony, egy áprilisi estén, a növendékei nélkül jött be a boltba, s citromot meg kockacukrot vásárolt. Lénártnak föltünt, hogy a szemei ki vannak sírva, körülöttük pedig fekete karika húzódik.

— Valami baja történt? — kérdezte érdeklődve.

A leány lemondólag intett, aztán mélységes szomorusággal válaszolt.

— Higyje meg, Lénárt úr, okosabb dolog lenne, ha minden szegény leányt, mindjárt a születése után a vízbe fojtanának . . .

A kereskedő ösztökélésére bőbeszédüen elmondotta, hogy mi történt vele: az elnökné azzal gyanusította meg, hogy az urával kacérkodik, s fölmondás nélkül kitette a házából.

— És most mi a szándéka? — kérdezte Lénárd.

— Mi lenne? Ma éjjel a szállodában alszom és holnap reggel elutazom a szüleimhez. . .

Lénárt erre szó nélkül nyujtotta át csinos vevőjének a citromot és a kockacukrot, de másnap reggel, a vonat indulása előtt, megvárta Terka kisasszonyt a szálloda kapujában. Ezt mondotta neki:

— Az éjjel sokat gondolkodtam kegyed felől . . . Mit szólna hozzá, ha arra kérném, hogy ne menjen vissza Budapestre?

— Hát mit tegyek? — kérdezte a leány elbámulva.

— Én csak egyszerü ember vagyok, — folytatá Lénárt, — iskolába se jártam, de a szivem és az eszem azért helyén van . . . Ha nincs kifogása ellene, hát jöjjön hozzám feleségül . . .

Terka kisasszonynak nem volt kifogása, s a házasság két hónap mulva megtörtént. Az elcsapott nevelőnő mint vagyonos úriasszony tért vissza a bakonyvári társadalomba . . .

Megbánta-e Lénárt Endre pillanatnyi nagylelkü-

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

TAVASZ

1906. XII. 12.

az egész képet. Sajnos, hogy a Zambezi zuhatagjainak megközelítése még korántsem jár annyi kényelemmel, mint a Niagaránál, mivelhogy híd nem vezet el fölötte és már kétszáz lépésnyire tőle a folytonosan a talajra lecsapódó vízpára olyan síkossá teszi az utat, hogy életveszedelem nélkül be sem lehet járni. De máris azon vannak, hogy a bajon segítsenek, s nem telik be egy évtized, a Zambesi zuhatagjainak környéke mindennel el lesz látva, ami a túristának kedves.

Egyelőre csakis egy magas sziklapadig lehet eljutni, ahonnan a vízesés felső része egészen belátható. Az alsó résznek titokzatosságát megóvja a párafátyol. Elég bőven akad azonban a megcsudálni való a felső részben is. Mindjárt az elején erdővel benőtt szikla választja kétfelé a folyót, alább pedig harminc kisebb sziget töri meg a rohamát és ugyanannyi ágba kényszeríti a víztömeget. S még lejebb mindenféle természetadta akadály osztja meg, úgy, hogy több száz ágban rohan alá a mélységbe.

Némely elágazása olyan keskeny, hogy a vize le sem ér a fenékig, hanem már az első sziklánál ezer meg ezer részre törik és mint sokszínü vízpára száll ismét a magasba. Mások, amelyek négy vagy öt méter szélességüek, eljutnak ugyan az örvény fenekére, de csak úgy, hogy nyomban szökőkútszerűen fölfelé löketnek ismét, mivelhogy megtörnek útközben a sziklák akadályán. Aztán jön egypár óriás, ötven és száz méter szélességü folyamág, amely lebír minden akadályt és csak szórványos ragyogása, ezerszínü csillogása mutatja a megküzdés nehézségét.

Ha elfáradt a tekintet az örvénybe való nézéstől és a „Danger point" szépségével betelt már a lelkünk, érdemes és érdekes pihenő kínálkozik a szemnek, ha északnak fordul. A széles háttérben a legyező- és más pálmák sokasága, az aloe-erdők, a liánok sokasága, amelyek egészen ellepik a vízesés fölötti folyó-ágnak szigeteit. Ezeknek zöldje színes ellentétben áll a folyam széleinek mélységes kékjével. Hatalmas sziklatömbökbe ütközik a méltóságosan hömpölygő ár, s valahányszor egy ilyent elkerült, meggyorsabbodik a folyása, mintha az ellenállás, amelyre talált, haragra ingerelné őt. A folyam két partját ismét pálma- és aloé-erdők szegélyezik és azokban víg életet él az afrikai madárvilág. Nevezetesen egy vidám dalolásu csízfaj és a mézmadár, amelynek az a sajátsága, hogy elvezeti a bennszülöttet a méhek édességgel teljes telepeihez. Minden csupa élet ott és a folyam későbbi tomboló zúgása csak mint megtörő hangzavar jut el odáig.

Magát az örvény szélét is beárnyékolja a szikomora-törzsök sokasága, amelynek dús lombozatán megtörik a nap heve. A folytonosan felszálló vízpára hatalmas vegetációt teremtett, amelyhez hasonló kevés van a föld kerekségén. S olyan nagy a vízpárák sokasága, hogy már 40—50 kilométernyi távolságban is észrevehetők, ahogy szivárványosan, napsütötten fölemelkednek a magasba.

Csudálatos szépségü és minden képzeletet meghaladó ez a látvány napfölkeltekor, s amikor világító égitestünk lepihen. A párák emelkedését sajátságos zúgás előzi meg, mintha odalent az örvénylő mélységben nagy néptömegek állnának, aztán jön a viharszerűen tomboló zaj, amit az alárohanó víztömegek okoznak. S mindenütt megtörő, visszaverődő, megsokasodó színeknek villanása, harmónikus kavarodása, pazar, enyelgő játéka. S ahogy a párafelhők fölfelé szállnak, — néha több száz is egyszerre, — mindegyikben egy külön nap, amely széles, bohó kedvvel evickél, mintha örvendene, hogy üdítő fürdőben ringathatja a maga testét.

Vándor Pál.

MARADJ VELEM!

Te édes, halvány, ködbefoszló árnyék, —
Meglátogatsz még csöndes éjjelen?
A dalaimnak megbocsátottad már,
Hogy zokogásuk csupa szerelem?
. . . Felém ha lebben selymes csipkefátylad,
El is felejtem már, hogy szemfedél...
A sírodon friss, harmatos rózsákat
S ibolyát ringat lágy tavaszi szél.

A szívemen is így remeg ragyogva
Az első, fényes, boldog kikelet...
Te, másvilágnak sápadt, tiszta szentje,
Ugy-e tudod, hogy valaki szeret?
S azt is tudod, hogy lelkem legszebb álma,
Egyetlen üdve ez a szerelem?...
Hajolj idébb... ó, még ne hagyj magamra,
Dalos pacsirtám, még maradj velem!

Mint réges-régen... hadd mondok el mindent...
Te meg suttogva kérdezd: hát tovább?...
Aztán kacagjunk, míg könyeinken
Két gyönyörüszép kékszem csillog át...
A szeme kék... Ne duzzogj, kis pacsirtám,
Azért nem éppen csúnya a sötét!
...Egyezzünk ki: én imádom a kéket,
Te szereted a barnát, — az övét...

— Az ajkadon csak szomoru mosolygás,
Nevezhetetlen, néma bánat ül...
Hisz nemcsak minket, — a legkedvesebbet:
Öt is itthagytad árván, egyedül!
De hátha ez az irgalmatlan élet
Széttépte volna boldogságodat?...
Lásd, oly hamar borúl a szívre felhő
Elűzni a napfényes álmokat...

Dalos pacsirtám, sápadt, tiszta szentem,
Tedd össze értem két kicsiny kezed:
Az üdvömet, a tavaszi virágzást,
Ne érje soha téli fergeteg...
A dalaim bár nem téged siratnak,
— A zokogásuk csupa szerelem, —
Te édes, halvány, ködbefoszló árnyék,
Maradj velem, mégis maradj velem!

Nil

Az egyetlen történet

Irta MALONYAY DEZSŐ

Egyszer volt egy ember, az szeretett egy asszonyt..

Mégse! Ne így kezdjük!

Volt egyszer egy szépséges szép asszony, aki olyan szép volt, hogy mindenki szerelmes lett belé, még az is, aki nem akart: ha nem vigyázott magára nagyon. Amikor végigment az utcán, elakadt az emberek lélegzete, megállottak s úgy bámultak utána, amíg csak egy picike látszott belőle és akkor nagyot sóhajtottak. Mert szépséges szép volt, olyan szép, hogy nem is illik már olyan szépnek lenni a mai világban. Volt ennek a szép asszonynak egy ura is, derék, becsületes hivatalnokember, aki nagyon örült, hogy neki olyan szép feleséget adott a jó Isten.

Ebbe a szépséges szép asszonyba szerelmes volt egy gavallér, egy diszkrét és finom gavallér. Tömérdek hajadon ezerörömest férjhez ment volna ehhez a gavallérhoz, de ő nem vette feleségül egyiket sem, mert roppant hidegelméjü és kiválóan takarékosszívü úr volt ő. Olyan úr volt, hogy amikor aludt, akkor is bölcsen tudta, hogy mit álmodik. És azt álmodta csak, amit álmodni akart. Igen előkelően tudott öltözködni, járni, ülni, köszönni, főispánnak teremtette őt a jó Istenke. De, mint már említettük: ő szerelmes volt abba a szépséges szép asszonyba és az is tényleg szerelmes volt ő belé.

Tehát:

Egyszer volt egy ember, az szeretett egy asszonyt...

Szerették egymást és esténkint (mert éppen nyár volt, amikor szerették egymást) együtt fagylaltoztak a kioszkban, a Dunaparton, gondosan gömbölyűre nyírott akácfák alatt. Szeliden búgó villamos ívlámpák kékesfehér világosságot hintettek reájuk. És mindenki őket nézte, a többi asztalnál ő róluk pletykáztak a többi asszonyok és urak, akik szintén ott fagylaltoztak és talán szintén szerették egymást.

A harmadik pedig, az a derék becsületes férj, ujságot olvasott. A Lloyd esti lapját.

Mások, ilyen esetben, amikor szerelmesek, azon iparkodnak, hogy mentül hamarább szerelmet valljanak egymásnak.

„Szeretem. Szeret?" — szokta mondani a férfi.

„Szeret? Szeretem" — szokott válaszolni, szemét lesütve, suttogó hangon az asszony.

Vagy mondanak egymásnak valami egyebet, de ilyen formát, — s aztán: lesz, ahogy lesz.

De ezek nem így cselekedtek.

Ezek mindegyre mást, mindig egyebet mondtak egymásnak.

Nem találták egymást, sehogyse.

Például, most is.

— Édes barátom, — szólt férjéhez, a derék becsületes emberhez az asszony, — mi egyet fordulunk a Dunaparton. Maga addig szépen olvassa végig az estilapját.

Aztán lementek a Dunapartra, ők ketten.

Mentek, mentek...

Eleinte, amíg volt, aki visszaforduljon utánuk, ügyeltek magukra és nagyon közönyösen, nagyon előkelően ballagtak.

A gavalér szólott olykor-olykor, de olyasmit, amit mindenki meghallhatott, — az asszony el-elmosolyodott, de úgy, hogy azt mindenki láthatta.

Így értek a Lánchidig.

Mentek tovább.

Odább azonban már veszedelem fenyegette őket. Hátha megtalálják egymást valahogy!?...

Ne tessék félni, — nem tudtak ők ilyesmit cselekedni.

Az Akadémiától kezdve, egy lélekkel sem találkoztak.

Csönd volt, a nyári éjszaka andalító, eleven csöndje. A budai oldalon éppen akkor kelt a hold. Lent a Duna és egyre több ezüst úszott a víz tükrén. A budai parton a szelid hajlásu hegyek... Csupa nagy, csupa igaz dolog, nem aféle kényelmes hangulat, amit levethet az ember, amikor tetszik, mint a kitágult keztyűt.

A gavallér bezzeg hallgatott és a szépséges szép asszony se mosolygott. A járásuk is, bezzeg, másmilyen volt most.

Egyszerre megálltak.

Mintha valamit akarnának most egymásnak mondani!

Egy pillanatig szótlanul néztek egymásra.

No, most!...

Hej! ha rögtön szóltak volna!... Vagy ha egy szót se, de egy kukkot se szóltak volna azután!... Bizonyosan megtalálták volna magukat is, megtalálták volna egymást is.

Mert van ilyen pillanat az életben. Minden ember életében van egyetlenegy ilyen pillanat. Aki ilyenkor elügyetlenkedi a dolgát, beszélhet az már azután, vergődhetik az olyan, gyötörheti magát, akár a lelkét kitegye: soha, de soha az a pillanat vissza nem tér, az az igazi, az az egyetlenegy, amikor karját tárta s keblére akarta ölelni a boldogság.

Akad még pillanat hasonló, akad sok, majdnem olyan, de mégse olyan már az. Vagy talán hinni se tudjuk többé, hogy olyan, hogy igazi, hogy a boldogság egyetlen pillanata.

Tessék csak ügyelni, micsoda cifra bolondokat beszéltek egymásnak.

— Miért kurizál maga nekem? — kérdezte az asszony.

— Ezen magam is gyakran elgondolkozom, — válaszolt az ember.

Persze, már most haladtak tovább, a Margit-híd felé. De mehettek már, akárhová.

Már most megeredt belőlük a szó. De beszélhettek már, akármit.

— Én vagyok a legszebb, maga kénytelen tehát nekem kurizálni, ugy-e? Tartozik ezzel a saját renoméjának.

— Irigyelt gavallér vagyok, maga tehát köteles volt engem besorozni az udvarlói közé. Mit szólnának máskülönben a barátnői!

Így gorombáskodtak egymással.

Pedig már a hegyek ormán fényeskedett a hold és merő ezüst volt a Duna tükre.

— Eh! — tört ki idegesen az asszony, — utálom a világot! Utálom!

— Vigyázzon! Még meg találja hallani.

— Kicsoda?

— A világ.

Milyen kicsinyléssel mérte végig a gavallért az asszony!

Ekkor, mintha a hegyen valami rettenetes nagy fekete kéz nyúlt volna a fényeskedő hold elé, hogy gyászos markába szorítsa, — sötét felhő kezdte fojtogatni a fényeskedő holdat.

Az asszony megállott s nézte azt a fönséges vonaglást.

Fogyott, fogyott, apránkint elfogyott a holdvilág, az ezüst is mind leúszott a Dunán — és sötétben maradtak ők is.

Egy soványlángu gázlámpa pislogott mellettük, a budai partot füzéresen szegték be a lámpalángok és e csillogó koszorúba: a sötétség tömérdek ravatalán haldoklott a hold.

Az asszony szólott, türelmetlenül, hevesen:

— Óh! hogy szeretnék valamit!

— Mit?

— Nem tudom!... Oh! ha tudnám, hogy mit!?...

Uj Idők 1904-5. XI. 13. 4-

Szeretnék valamit, ami nincs, ami még soha nem volt! . . . Amit el sem tudunk képzelni . . . Szeretnék valami lehetetlent.

Szenvedett belé, úgy vágyakozott.

Érzett a hangja hersegésén, hogy a keze most ökölbe van szorítva, hogy most vár, de úgy vár valamit, áhítozik minden porcikájával valamire, amit meg nem kaphat, ami tehát annál elképzelhetetlenül lehetetlenebb, mennél fékteleneb-bül vágyik utána.

— Mégis, — kérdezte a férfi, — mi lehet az?

Reszketve vallotta az asszony:

— Lássa! lássa!!. . . Óh, hisz ha azt maga meg tudná érteni, hogy mire vágyom én!... Ha én azt meg tudnám magyarázni!. . . Hát nem érti?! Szeretnék valamit, ami nincs, ami nem létezik, ami még sohasem volt!

(Milyen egyszerübben el lehetett volna azt mondani: szeretni szeretnék és szeretném, hogy szeressenek.

De csak tépelődött tovább:)

— Szeretnék valamit, amit sem én, sem maga, amit senkisem tud elgondolni. Amit szóban sem lehet kifejezni. Dehogy lehet!. . . Nem is valami emberi után vágyom — De hát mit kínlódom! Minek magyarázgatom én ezt magának! . . . Lássa, pedig én érzem, hogy létezik valami, ami olyan, amilyenre én vágyakozom!. . . Lássa, szeretném ilyenkor a körmeimmel kaparni ki az agyamat, hogy hol van hát az, amit én szeretnék?!. . . Borzasztó! borzasztó!

(Hirtelen karonragadta a férfit, aki elkomorodott és nyugtalankodni kezdett. Az asszony reszketett, s mint a láng, úgy égetett a lehelete. A vonagló holdra mutatott:)

— Nézze!. . . Ha ott, az égen, most valami olyan történnék, ami soha még nem történt. Ha ott most megnyilna az ég!. . . És mi belélátnánk az égbe, és látnók — — Eh!. . . Nem! ez sem az!. . . Mihelyt keresem, hogy mi az, hogy milyen, már akkor nem olyan, már akkor nem az, mint amit én szeretnék. Hát nem iszonyu állapot ez!?. . . Ilyenkor azt hiszem, megőrülök.

Szólni akart a férfi. Persze, így kezdte:

— Én — —

— Hallgasson! Kérem, ne mondjon semmit, ha úgy kezdi, hogy „én".

— De, lássa — —

— Ugyan! Az Isten megáldja, hallgasson.

Az égen pedig, nem történt semmi lehetetlenség, semmi olyasmi, ami még soha nem történt.

Különben is, szerencsénkre, olyan jó messzi van tőlünk az ég.

ITT JÁRTUNK

A gonoszkezü felhő lemállott a hold elől és fényeskedett a hold ismét, és a Duna teli lett ezüsttel ismét.

Ők, ketten, szótlanul állottak a parton, a holdvilágban. Szeliden, olyan engesztelően szólott az asszony:

— Ugyan, kérem, mondja, történt már az életben

magával olyasmi, amiről azt hihetné: ez az! ezért születtem! és ezért érdemes volt élni!

A férfi nem habozott, nem is igen gondolkozott, mintha régen várná, hogy ezt megkérdezze tőle valaki:

EGYÜTT..

Az Uj Idők számára rajzolta Neógrády Antal

— Igen.

— Mi?

— Különös!... Eddig nem is igen gondoltam erre. De most, amint kérdi, e pillanatban egész bizonyosan tudom.

— Mi volt az?

— Olyan kicsiség!... Lássa, nem is tudom, mit mondjak? Azt se tudom, hogy mondjam?!... Semmi igazán, olyan semmi az egész. Valószinüleg ön sem fog engem megérteni, mint ahogy én nem értem, mi lehet az, amit ön szeretne. Annyi az egész, hogy huszonkétéves koromban szerelmes voltam egy leányba. Nevelőnő volt nagybátyáméknál. Hasztalan kérdi, hogy mit szerettem rajta?... Talán nem is őt szerettem, csak a szerelmet, de azt neki vallottam meg. Milyen ügyetlenül!... Milyen kedvesen!... Szegényke!... Fogtuk egymás kezét, ő sírt, én is szerettem volna sírni... Eh! mit tagadjam: sírtam. Mondtuk egymásnak, hogy nagyon szerencsétlenek vagyunk, mondtuk, hogy jobb volna meghalni...

És megcsókoltam. Aztán nem mertem a szemébe nézni napokig. Ő is elpirult, mihelyt magunkra maradtunk. Kerültük egymást... Annyi bizonyos, engem ügyetlenül neveltek. Húszéves koromban, minden átmenet nélkül eresztettek világgá, addig folyton a mama köntöse mellett, a mama fia voltam. Anyám egyre arra tanított, hogy olyan szerencsétlenné ne tegyek majd valakit, mint amilyen boldogtalanná őt tette az apám.

„Én feleségül veszem Lizát," vallottam anyámnak.

Lizának hívták szegényt. Valahonnan Barcsból került Pestre. Anyám halálra rémült. Hogy én feleségül akarok venni valakit!... Hogy én szerelmes vagyok s ő erről eddig mitsem sejtett!... Ebből szerencsétlenség lesz!

Nagy jelenet volt közöttünk. Piszkolta a leányt, hogy ki tudja, hol hentergett már, mielőtt hozzánk került!... Én fenyegetőztem, anyám zokogott, aztán kérleltük egymást, én elrohantam hazulról. Mint az eszeveszett, úgy csatangoltam nagybátyám háza körül. Mit csináljak?... Fölküldtem egy hordárt Liza után, a leány ijedten sietett le hozzám és úgy, ahogy volt, házikötösben, hajadon fővel, úgy bolyongtunk késő éjfélig. Itt jártunk, éppen itt, a Dunaparton, de akkor még nem volt itt a Margit-híd, elhagyott vidék volt ez. Megeredt az eső, bántuk is mi azt!... Nem tudtuk, hová megyünk, csak mentünk, — s elmentünk volna a világ végére... Bár odamentünk volna!... Meg-megcsúszott, de én alig mertem ajánlani, hogy karonfogjon. Nem szóltunk, reszkettünk... Egyszer aztán megcsókoltam. Mintha megdermedt volna. Vagy akkor ocsúdott dermedtségéből. Elhúzódott mellőlem. Zokogni kezdett.

A Műkedvelők jótékonycélu kiállításából
A birkapiktor. Bánffy Miklós báró karrikatura-rajza

„Vezessen vissza! Vissza akarok menni!“

Én is megrémültem. Hát mi lesz most?! . . .

„Megölöm magamat, ha azonnal haza nem vezet.“

Haza? . . . De hová? . . . Mit szólnak majd néki otthon a gazdái, nagybátyámék?! . . . Könyörögni akartam. Nem hallgatott rám. Mindegy, akármi lesz, csak azonnal vezessem őt haza!

— Szeret? — kérdeztem.

„Igen, de haza akarok menni.“

Futni kezdett. Én utána. Elfogtam.

„Haza! haza!“ — ismételte, kétségbeesetten. Magánkivül volt. Letérdelt előttem a sárba, úgy könyörgött: „Menjünk! menjünk haza!“

És amikor megigértem, hogy igen, haza vezetem és én is hazamegyek, — összecsókolta a kezemet. Karonfogott, hozzám simult, ő vezetett be a házak közé, félteni kezdett a Dunától. A Nádor-utcában azt kivánta, váljunk el, — onnan már egyedül is haza talál. Csak nem hagyom egyedül, így, hajadonfővel, az esőben!!. . . De igen! . . . És addig könyörgött, amíg meg nem álltam, — ő pedig elment, ment, ment, híven emlékszem, kétszer tekintett vissza.

Soha többé, soha azóta nem láttam.

Másnap, nagybátyámék, elexpediálták őt Pestről. Nekem utána kellett volna futni, meg kellett volna találnom . . .

Lássa, most is, hogy így eszembe jutott ez a história, érzem, az volt az én életem döntő nagy pillanata, az, amikor visszatekintett . . . Kétszer! . . . Akkor utána kellett volna futnom, ölbe kapni, menekülni vele és soha, soha el nem maradni tőle! . . . Ezért születtem én, s ezt mulasztottam el. De mégis — mintha ezért érdemes lett volna megszületni.

Így beszélt a férfi.

Már akkor visszaértek a Lánchídhoz.

Egy legény és egy leány tért be előttük a hídra. Kézenfogvást haladtak egymás mellett.

Az asszony sóhajtott:

— Ha mi is így, kézenfogózva, nekiindulnánk a világnak! . . .

De már ekkor egy kicsit mosolygott, úgy, hogy azt a mosolygást mindenki megláthatta.

És kérdezte:

— Vajjon, kik lehetnek, mit gondol? Ugyan, mi a történetük?

— Nincs, nincs a világon, csak egy történet, — felelt a férfi, de ő még halkan s nem szerette volna, hogy hallja más is, amit mond.

És hallgattak mind a ketten, és elgondolták mindketten, melyik az az egyetlen történet?

Egyszer volt egy leány, szeretett egy legényt és egymáséi lettek . . . szegények! — gondolta a szépséges szép asszony.

Egyszer volt egy legény, szeretett egy leányt és nem lehettek egymáséi . . . szegények! — gondólta a gavallér.

Amikor beleptek a kioszkba, összesúgtak az emberek.

A harmadik pedig, az a derék becsületes ember, a férj, aki nagyon örült, hogy néki olyan szép feleséget adott a jó Isten, — ő már jó ideje, hogy egész végig olvasta a Lloyd estilapját. Ő már jó ideje gondolkozott, hogy milyen kellemes idő van ma este . . .

Az önálló magyar vámterület

Pap Dávid dr. könyve.

Vannak kérdések, amelyek mindenkit foglalkoztatnak, amelyekről mindenki beszél, amelyekben mindenki állást foglal, amelyeknek puszta említése elég ahhoz, hogy elkeseredett vitákat és ingerült szenvedelmeket idézzen föl. Ezek a kérdések rendszerint egy rövid jelszóban fejeződnek ki és ez a jelszó aztán közkincsül szolgál. Ezt a jelszót emlegetik, kiáltják, hirdetik unos-untig, de tapasztalati tény, hogy csak ritkán keresik és kutatják egyúttal azt is, ami a jelszó mögött van, aminek tulajdonképpeni kifejezéséül szolgál.

Egy ilyen jelszó nálunk az önálló vámterület. Képviselőházi beszédekben, hirlapi cikkekben, választói értekezleteken, gazdasági egyesületek fölolvasásain minduntalan az előtérbe lép: minduntalan halljuk, hogy Ausztria kizsákmányol bennünket és hogy ennek az átkos, nemzetellenes gazdasági politikának csakis az önálló vámterület fog véget vetni. Ámde ennél a pontnál a fejtegetések rendszerint megállanak. „Gaz kizsákmányolás“, „a kamarilla cselszövényei“, „osztrák provincia“ — íme ezek az érvek, amelyekkel meggyőzni akarnak minket. A hazafias fantázia még mindig szívesen hisz titkos tervekben és színpadi cselszövényekben és a mindennapi vezércikkek bőséges tápot adnak ennek a hitnek. Még mindig vannak olyanok, akik akkor, amikor nagy gazdasági és politikai kérdésekről van szó, azt a hitet szeretnék fenntartani, hogy valahol Bécsben egy sötét, földalatti üregben álcázott alakok tartanak néha éjnek idején ülést és szeretett hazánk ellen cseleket szőnek. A tudás, a tudomány és az adatok ugyan sokkal világosabb bizonyítékokat szolgáltathatnának, de tudja a jó Isten, a kamarilla mégis érdekesebb és azután meg a sok szám, az igazat megvallva, kissé kellemetlen. Tessék csak egyszer végignézni egy olyan áruforgalmi statisztikát: az embernek majd belekáprázik a szeme a numerusokba és tulajdonképpen huncut az, aki az ilyenfélékben kiismeri

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

GYÜMÖLCSÉRÉSKOR

1904. X. 36.

BÖRTÖN VIRÁGA

Irta JÓKAI MÓR Folytatás

A nagy költő utolsó regénye

— Ezeket a leveleket a portás odahozta én hozzám. Hat levél, úgy látszik valamennyi összebeszélés folytán íródott. Így vannak címezve: „A Szent Léleknek Markócfalván". A portás azt gondolta, hogy legjobb lesz, ha ezeket a leveleket a papnak kézbesíti. Annak tudni kell, hogy kinek az adresszére szólnak. Kitaláltam az istentelen tréfát. A szentírást paródizálák ezek a cudarok. A címzés maga is blaszfémia. Ezek mind Zentay Amadénak szólnak.

— Kérlek Emilia, keresd fel Amadét, ha itthon van s hídd be hozzám — szólt Viola.

Emilia visszajött Amadé kíséretében.

A fiatalember mély bókkal üdvözölte Violát, aztán a bölcső felé hajolt s az új ember szemébe nézett, aki bátran visszanézett rá, s azt mondta: „bá bá", ami annyit tesz, hogy „bácsi".

Mert az új szülött embervakarcs már hatvannégy szót hoz magával a világra, amit senkisem tanított neki: bibi az, ami fáj, csecse, ami tetszik, baba, amit megvet, cici a szopás, boti a fej, bábó a láb, kacsó a kéz, tente az alvás, táttá azt teszi, hogy elment akit hív, tütü az ital, mámmám a tápszer, nyanya, az anya, nenne, az idegen nő. Ki tanította ezt neki odaát, valahol az ismeretlen világban? Mért nem téveszti össze azt, hogy „bá bá", azzal, hogy „papa"?

Azután kezet csókolt Amadé a papnak.

— Nézze édes felebarátom, — mondá a pap, — ilyen ostobaságokat küldöznek hozzám. Én azt hiszem, hogy csak önnek szólnak. Vegye által.

Amadé átvette a leveleket.

— Ismerem a tartalmukat. Pasquillok. Mocskos fascenninák. Kapok a saját nevemre címezve is mindennap ilyeneket. Ez a specialitása a magyar társaséletnek. Névtelen levelekkel halálra sértegetés.

A kandallóban lobogott a tűz.

— Megengedi méltóságod, hogy a leveleket olvasatlanul a tűzbe dobjam?

— Sőt kérem.

— Mindennapi mulatságom ez nekem, — mondta Amadé, fölegyenesedve egész daliás alakjában. — Ismerem a boszorkánykonyhát, ahol azt a mérget főzik. Még most nem bírom azt megsemmisíteni. Adatokat gyűjtök. Ismerem a célját a rossz akaróinknak. Tele akarják a világot kiabálni azzal, hogy én vagyok e család megrontója. Rágalmaikkal arra akarnak rákényszeríteni, hogy futvafussak ebből a kastélyból, amelyet bűnömmel bemocskoltam. — De nem fognak célt érni. Én nem futok el innen mind e rágalmak miatt; hisz eltünésemmel csak elismerném a nehéz vádat! — Szemébe nézek a rágalmazó világnak, s amivel tartozom, azt híven teljesíteni fogom. Megvédelmezni e ház asszonyát, a legnemesebb nőt, akit valaha e világ látott. Itt maradok, szembeszállok az egész fergeteggel, amit ellenem támasztanak, s majd tapasztalni fogják, hogyha megszünt már Magyarországon minden jog, egy még megmaradt: az ököljog, s ha megtudtam védeni tiszteletem tárgyát a dúvad ellen, megtudom védeni a legádázabb fenevad: az ember ellen is.

Mindenki hallgatott, csak az a kis ember ott a bölcsőben sikongatott vidáman, két kis tenyerét egymáshoz csapkodva. Ő értette ezt legjobban.

Viola kezét nyújtotta Amadénak csókolásra.

— Csak a férjem életét meg ne mérgezzék vele.

— Pedig nagyon törekesznek rajta, szólt Amadé, de a fogházi fegyelem útját állja. A térparancsnok minden levelet, amit a fogolyhoz intéznek, előbb maga elolvas, s ha annak a tartalma nyugtalanító, félreteszi.

— Jó szerencse, — mondá a lelkész, hogy jelenleg cenzura uralkodik a sajtó felett. Minden rosszban van valami jó. A cenzura kitörli a lapból a családi botrányok hireit.

— Kivált ha azok politikai háttérrel bírnak — egészítette ki Amadé.

— Én már kitaláltam, mi módon fogom tudatni férjemmel ez örömhírt börtönében. Idehivatok egy előkelő festőművészt a fővárosból s lefestetem vele az angyalkámat.

— De az anyja ölében, mint madonna-képet — mondá Amadé.

— És azt küldöm hozzá a börtönébe.

— Az nagyon helyes lesz, — mondta a lelkipásztor.

S a kicsike is beleegyezett, azt mondta „csecse".

Hanem aztán rögtön kiigazítá a véleményét, s azt mondá „cici".

Amit az anya rögtön elértett s kiemelve a bölcsőből csecsemőjét, odavette az ölébe és megszoptatá.

Lehet-e istenibb látvány, mint egy anya, aki szoptat?

HUSZANNEGYEDIK FEJEZET

A házipiktor

Ennek a fölséges tüneménynek a megörökítéséhez kellett volna egy festőművész.

Azon időkben pedig még nem volt Budapesten festőkolonia. Mindössze három vagy négy festő rejtőzködött a fővárosban, végzett öreg urak, akik nem vállalkoztak arra, hogy messze vidékre elvándoroljanak arcképet festeni.

— Hej csak a mi Károlykánk volna mostan itten! Fohászkodott Viola.

— Előkerítem én azt! — fogadkozott Amadé. Itt kóborol az a vidéken.

(De hát ki az a mi Károlykánk?)

A debreceni magyar kormánynak tagja volt báró Józsika Miklós, ő vezette a kultuszminisztériumot; maga is hírneves regényíró, nagy ideálista. Az ő eszméje volt, hogy minden hadcsapathoz küldjön ki a magyar kormány egy költőt, egy festőt, akik a csatamező eseményeit írásban és képekben megörökítsék. Ezek hisztoriagraph címmel és rendes fizetéssel lettek ellátva. Ezt a hivatalt viselte Markóczy Dezső hadcsapatjánál a mi Károlykánk a mi Kálmánkánkkal. Amaz volt a piktor, emez a poéta. A Kálmánka a debreceni lapokat látta el csatatéri adomákkal, a Károlyka egy illustrált Charivarit ékesített karikaturáival.

A poéta komoly pathószos férfiu volt, a piktor ellenben tréfás, mulatságos gyerek.*)

A szerint érte őket utol a végzet.

Amikor vége volt a dicső napoknak, a poéta büszkén állt a kemény bírák elé s bátran és okosan igazolta a működését a szabadságharc alatt. Igazságot adtak neki, fölmentették minden büntetés alól; hanem besorozták közkatonának s elvitték Lombardiába, ami nem büntetés.

A piktor ellenben praktikus ember volt: nem várta be, hogy kérdőre vonják a karrikaturákért, amikkel annyi osztrák tábornokot tönkre silányított; hanem ideje korán megugrott, nyakába vette a világot s bujdosott egyik faluból a másikba. Mindenütt vendégszerető házakra talált. Élénk kedélye megszeretteté. Egy vacsoráért egy egész társaságot lepingált, s aztán ha észrevette, hogy a szemfüles hatóság nyomában van, a neve megjelenik a statáriumtáblán, akkor nem búcsuzott senkitől, hanem

*) Még most is olyan tréfás gyerek, még most is fest remek képeket. *J. M.*

A KÚTNÁL

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1904. X. 29. 7.

a fene ezt az egész életet . . . S a melle zihált s észre se vette, hogy a jobb karjával hadonász s morogván beszél s azonközben elérkezett Weisz úrhoz, aki egyébképpen füszerkereskedő volt és tekintélyes ember a faluban, bár fiatal és legény. — Amikor benyitott a boltba, azt mondta: megtáncoltatom egy kicsit.

De nem volt otthon. Azt mondta a segéd, hogy talán egy óra mulva előkerül. A borbély addig elment járkálni s ahogy járkált a sok mindenféle léckerítés között, egy kicsit szégyenkezve vallotta be magának, hogy talán így jobb. Az ember, ha nem gondolkozza ki magát eléggé, hajlik az ostobaságokra, pedig hát ebben az esetben csakugyan nem egy emberről van szó, hanem gyermekekről is. És ha ez a Weisz csakugyan kidobja, hát akkor aztán a büszkeséget nem lehet kenyérre kenni vaj helyett. És hát a legjobb mégis az, ha az ember összehúzza magát és hát — Istenem — ő nem felelhet arról, ha az asszony helytelenül viseli magát. Ő nem járhat a sarka nyomában, neki dolga van a boltban . . . Tétovázva ment hazafelé s egy kicsit dermedten állott meg a bolt előtt. Idegenül, eszeveszett kavargásban egymás alatt, fölött elröpülve, egymáshoz jajgatva röpdöstek az ajtó fölött a fecskék. Benn pedig nyoma se volt már a fészeknek a tükör fölött. Az asszony a márványlapra állva törülgette az aranyrámát szappanos vízzel.

A borbélynak az volt az első érzése, hogy ő most megfogja ezt az asszonyt a lábánál és lerántja a földre és tapos rajta, de aztán csak kifordult az ajtón s nekivágta a hátát a falnak. Akkorra már, úgylátszik, valamennyire rendbe jöttek egymással a fecskék. De még verekedtek egy kicsit. A borbély körülbelül ilyenformán gondolta el azt, amit beszélgettek.

— Mondtam, hogy ne jöjjünk ebbe a piszok házba. Micsoda aljas ház. Ez az ember itt bámul, ahelyett, hogy bemenne és belefojtaná az asszonyba a lehelletet. Az inas vigyorog és ő úgy csinálja, mintha nem tudná, hogy min mulat a kölyök. Hitvány ember ez . . .

S lassan rendbejöttek s elindultak egy irányba. Elől a hím s utána engedelmesen, csendes suhanással a nőstény. A borbély utánuk nézett s magában olyast gondolt.

— Menjetek szegénykék. Majd csak megleszünk mi is valahogy.

BÖRTÖN VIRÁGA

Irta JÓKAI MÓR — Folytatás

A nagy költő utolsó regénye

Viola semmi hírt nem kapott a férjétől. Aminek az volt az oka, hogy az államfoglyoknak a leveleiket hivatalos cenzura alá kellett bocsátani. Markóczy Dezső inkább nem írt.

Viola azzal töltötte el a hosszu téli napokat, hogy hozatott magának angol nyelvtant és szótárt s tanult angolul vezető nélkül. A példa hódított: Flórián meg beszerzette magának az orosz nyelvtant s tanult muszkául: ez a jövő nyelve. Amikor aztán az étkezésnél összekerültek, kedélyesen eldiskuráltak egymással, Viola angolul, Flórián oroszul. Az egyik mondta: „Good morrow sir" a másik felelt rá: „Idrawodwyntye szudarinja."

Egyszer meglepte őket e diskurzus közben Amadé s belebeszélt a társalgásba. Kisült, hogy ő mindakét nyelvet érti. Az egyiket angol haditudósítótól, a másikat orosz szökevénytől tanulta meg.

Ezzel egyszerre föl lett csapva az értéke Flórián úr előtt.

— Hiszen te drága kincs vagy! Mit piszmognál most a szarvasok etetésével? Elvégzik azt a jágerlegények. Gyere föl a kastélyba nyelvmesternek.

Viola is hozzájárult az ajánlathoz. És így ezen a réven mégis odakerült a kastélyba Amadé. Igaz, hogy szigoru felügyelet alatt. A nyelvleckék után még tarklizni is ott tartotta Flórián úr. Puhatolózott, ha valamit kitudhatna belőle!

Valahogy csak kitavaszodott azután. Szép derült idők következtek.

A természet sietett vigasztalni a nemzetet.

A Markóczy-uradalomnak volt egy őserdeje, amely a messze kimagasló várromot veszi körül. Csupa százados vörös fenyő. Ez a tűlevelü ősszel lehullatja a lombozatát s tavasszal korán hajtja ki újra. Ilyenkor illatárban úszik az erdő.

Violának kedve támadt sétát tenni a gyönyörü erdőben. A tisztásokon most nyilnak az ibolyák, gyöngyvirágok.

— Sétálni lehet az erdőben, — helyeslé Flórián; — de csak férfikiséret mellett, akinél fegyver van. Az erdőben járhatnak medvék, farkasok.

— Hát hiszen elkisér majd a vadász.

(Úgy? A vadász? Amadé? De hát ha a vadász még rosszabb, mint a medve?)

— A bizony jó lesz; de én is vele megyek, puskával. Ketten együtt majd megvédelmezzük.

Attól fogva minden derült napon elmentek együtt hárman az erdőre; nagy sétákat tettek. Flórián úr, ha nyúlra akadt, azt vitézül lepuskázta, zsákmány nélkül soha sem tért haza. Amadé nem lövöldözött, az ő fegyvere golyóra volt töltve, dúvad ellen. Viola teleszedte a kosarát gyöngyvirággal, kankalinnal.

Egyszer aztán veszedelmes kaland várt reájuk az idilli kóborlás közben.

Egy sűrű borókabozót volt az útban, amelynek szélei virítottak a tavaszi kökörcsintől. Viola odasietett a virágzsákmányra. — Egyszerre visszadobbant s eldobta a virágkosarat a kezéből.

A bozótból fenyegető mormogás hangzott elő. A cserje recsegett, a nehéz tányértalpas léptek alatt s percek múlva keresztül törte magát a borókaligeten egy félelmes vadállat, egy óriási medve. Két hátulsó talpán állva mérgesen tépte az útját álló iszalag-szövevényt első mancsaival. A szája véres volt. Bizonyosan lakomázott: csikót vágott le, azt marcangolta; dühös volt érte, hogy háborgatták.

Vérmedve volt. Így híják az olyan medvét, amely nem táplálkozik növényi étellel, nem kell neki se vackor, se zab, se tengeri, csak eleven hússal él, réme a nyájőrző pásztoroknak.

Kirohant a tisztásra, mérgesen morogva s fogait csattogtatva.

Flórián, amint meglátta a dühös fenevadat, eldobta a puskát s nagy ügyesen fölmászott egy fára.

A fenevad erre az asszonyt vette üldözőbe.

Viola sikoltozva futott, teljes erejéből, míg egy

KI AZ

Az Uj Idők számára rajzolta Neogrády Antal

1904. X. 27.

Idegen írók

Heijermans Herman

A sok holland író közül csak kettőt ismernek Európában: az elhunyt Multatulit (E. Doner Decker) és Heijermanst.

Heijermans 1864-ben született Rotterdamban, ahol apja mint lapszerkesztő élt. Az úgynevezett felsőbb polgáriskolába járt, majd Amsterdamba ment, ahol a zsurnalisztikára adta magát. A 90-es években jelentek meg első összegyűjtött rajzai Amsterdamsch Schetsbock cím alatt, amely egyszeriben fölkeltette az érdeklődést és 1893-ban adták első drámáját, azonban igen kis sikerrel.

Az azóta eltelt tíz év alatt körülbelül húsz kötetre rúgnak művei: — drámák, novellák és rajzok. Sok a zsidóéletből, a ghettóból veszi tárgyát. Ő maga is zsidó eredetü, de nagyobbrészt a népéletből, amelynek költője akar is lenni ő, ki büszkén vallja magát szociáldemokratának.

A „Fleo" és Intérinos" kötetei kevésbbé sikerültek, de annál kitünőbbek rajzai, szám szerint háromszázhatvanöt „Schetschen", amelyek talán a legjobbak, amit csak Hollandia fölmutathat. A kispolgári élet tárul szemünk elé, páratlan megfigyeléssel, pszihológiával és analizissel visszaadva.

Drámái közül az „Op Hoop van Zegen" mindenütt ismeretes. Úgy szintén széles körben: Ghetto, Het Pansster stb.

A gólya látogatása

A nap bearanyozta a küszöböt, amikor a kisasszony behúzta maga után az ajtót. Gyönyörü tavaszi nap volt. A fák már kizöldültek és a meleg s a fény a bimbókat is felfakasztotta. Egy árva veréb ült az u'cán és csiripelt boldog jóérzésben.

Lili a kisasszony mellett szökdécselt. Ő már sehogyan sem tudott olyan illendően menni, mint ahogy tanították. Sőt ha nem félt volna a kisasszonytól, úgy énekelne és ugrálna is. Mert hisz az egyenesen isteni. . . . Lábacskái nem tudták fékezni elragadtatását, kis sa:kai pajkosan kopogtak, még a cipőbőre is nevetett s a kavicsok csak úgy csikorogtak a talpa alatt. Az iskolatáska ide-oda lóbálódzott a kezében, fel a levegőbe majd, ismét le a földre. Rövid kis szoknyája vígan lobogott, amint gyorsan szedte lábait. Szépen fésült haja csak úgy táncolt vállain, sötét szeme ragyogva bámult finom metszésü arcocskájából. Nem, ma nem tudott a kisasszonynyal lépést tartani. Erőlködnie kellett, hogy hangosan ne fütyörészszen, mint az utcafiúk.

A kisasszony is mosolyogva ment mellette, nem dorgálta, hanem hallgatott. Máskor egyre járta, hogy: Lili, nem hallod?! Járj már egyszer rendesen, vagy: Lili, egyenesen tartsd magad, vagy: Lili, az ember nem jár nyitott szájjal . . . De ma minderről szó sem esett, ő is jókedvűen ment, mintha talán már megkezdődött volna a szünidő, vagy mintha a kedvese mellett járna, mert volt neki egy.

Lili tipegett, akárha valcert járna és újra megkérdezte azt, amit ma reggel már legalább tízszer megtudakolt: — Kisasszony, ugyan hány órakor jöhet?

— Sohasem mondja meg pontosan, Lili.

— Igazán a tízórai szünet előtt fog még jönni, kisasszony?

— Nem tudom, kis fiam. Egyszerre csak lemászik majd a kéményen keresztül, anélkül, hogy előre megmondta volna, hogy mikor.

— És azután sem mond semmit?

— De, majd csak fog valamit.

— Az mégis csak szebb volna, ha leányt hozna, nem öcsikét. Fiúk mindig oly kiállhatatlanok, — ugy-e maga is azt tartja, kisasszony!

— Óh nem, Lili! Képzeld csak el, egy olyan aranyos kis öcsike, akivel sétálni mehetsz.

— Hát a gólya sohasem mondja meg előre, kisasszony?

— Nem, Lilike. Az mindig meglepetés.

Egy pillanatra elhallgatott a kisleány. Kellemes fölindulásban, halkan dudolgatva tipegett előre. Hét és féléves volt s ezen a hét éven át mindig egyedül maradt, egyedül anyjával, nagyanyjával és apjával. Csak nagysokára, amikor a padlásról lehozták a bölcsőt, a régi bölcsőt, amely megint olyanná vált, mint az új, hogy szépen befestették fehérre és csak amikor a kis baba kelengyéjére kezdtek készülődni s előszedték azt a holmit is, ami egykoron Lilié volt, — csak akkor mondta meg neki a mama és a nagymama az óriás ujságot, a meglepő ujságot a derék gólyáról.

Egy egész nagy kosarat tele varrtak fehérnemüvel és sok egyébbel, és ma reggel nem csókolta meg az édes mama amint rendesen tenni szokta, mielőtt iskolába ment, mert ma kell a várva-vártnak megérkeznie.

— Ha az öcsiked, vagy kis hugod megérkezik, — mondta a nagymama, aki sírva járt föl s alá, — úgy a kisasszony mindjárt érted megy az iskolába És te a kulcslyukon keresztül megnézheted a kis pólyásbabát.

Ez járt folyton a fejecskéjében, ez csengett a fülében, ez ragyogott a szemében, ezen nevettek kopogós, táncos lábacskái, ezt csiripelték a verebek is a háztetőn.

Az iskola térképekkel teleaggatott fehér fala csak úgy hangzott a leánycsicsergéstől. A tanítónő még nem volt bent. Corrie, Lili kövér barátnője ujjával fogta be fülét s így nézte át ujból a büntetési számtan-leckét, amelyet tegnapi rosszalkodásáért kapott.

Annie, Toos, Marietje, Minnie és az utálatos kis Péter gyerek, — igazán utálatos volt, mindig a körmét rágta, sőt néha a nyaka is piszkos volt, — egy csomóban álltak az ablaknál és fecsegtek. Jenny, a vágóhidi hentes leánya, akivel senki sem érintkezett, mert ravasz volt, mint a macska és csipdeste őket, ha a tanítónő nem nézett oda, Jenny a padban ült, a tintával játszott és sikerült is jó kövér malacokat kihoznia.

— Pá, édes Corrie, — szólt Lili és a padba tette táskáját, — jó reggelt Corriekám.

Corrie bosszusan tömte be fülét, nem akarta, hogy zavarják. Hibás volt a számtanföladat.

— Elároljak-e neked valamit, — kérdezte ujból Lili és bizalmasan hozzáhajtotta fejét.

— Nem, nem, hagyj nyugton, — felelte Corrie, — különben új büntetés-föladatot kapok attól az utálatostól.

Csalódottan kezdte kirakni Lili iskolatáskáját; kitette könyvét, vonalzóját, a palavesszőt, szivacsot, mindent szép rendben a padra. Hiszen annyira betöltötték gondolatai és senkie sem volt, akinek elmondhatta volna. Lassan az ablak felé ment, miközben lopva a Péterék gyerekére nézett, aki a hüvelykujját ette, mintha éhes volna s mondá: — Jó reggelt. Jó reggelt Annie! Jó reggelt Minny! Toos és Marietje, — annak az utálatos gyereknek nem köszönt, — mit csináltok?!

— Szalonnával eszi a vajas kenyerét, ezt már mégsem tenném, — szólt Annie s felhúzta orrocskáját.

— Te könnyen beszélsz, — folytatta Marietje, úgy tartva vajas kenyerét, mintha valami különösen jó volna rajta, — te könnyen beszélsz mert neked nincs más. Hiszen tegnap is kocsonyát ettetek, ami nálunk soha sincs, mert apa azt mondja, hogy az abból készül, ami már senkinek sem kell.

A tanuságtétel.

Írta: BÁRSONY ISTVÁN.

Pátyiból mentem Bukóra.

Géza barátomat látogattam volt meg Pátyiban s onnan az ő fogatán kellett volna eljutnom a bukói vasutállomásra.

Kedves jó cimborám marasztott, a míg csak fogott rajtam a szíveslátás; de végre még sem tölthettem egész életemet az ő pusztai rezidenciájában. A mikor látta, hogy már se szép szó, se fenyegetés nem tartóztat: befogatott s útnak indított a vén Gyikaival.

A sárgák jó ügetéssel röpítettek ki a pusztáról, bele egy másik pusztaságba, a Suhásba.

Öreg Gyikai Tivadar megűlt a bakon nagy konokul és nem törődött egyébbel, csak a lovaival. Folyvást a nyergesen volt a szeme. Az volt a gyöngébb, az húzott rosszabbul, mégis csak a rudast biztatta Gyikai, azt suhíntgatta meg enyhén az ostorával.

— Gyí, Bátor, gyí!

— Jobban kíméli kend a nyergest, — szóltam, mikor kint voltunk már a tanyai fasorból.

— Jobban, — motyogott közönyösen s végig legyintett a rudason.

— Minek?

— Beteg.

— Ahán!

— Ühüm!

Jó darabig hallgattunk.

Szép tájon gördült át a kocsink, olyan volt az út, mint a deszka. Az igazi puszták beszélő némasága kötötte le akaratlanul is a figyelmemet. Sehol senki, és mégis áruló nyomok a látó szemnek mindenfelé. A pusztai kút ostora leeresztve a mélybe, azon hát veder lóg. Látszik a poros marhajárás széles vonala, a miből tudni lehet, hogy rendes itatóhely ez. Messzire innen egy szikes tó fehér vize csillog, a tavon még fehérebb pontok világlanak: azok a nagy, tanyai libák; nagyon messzire hát még sem kéne menni, ha embert akarna találni az ember. Bizonyosan amögött a kis akácerdő mögött van a ház, oda vonulnak este a fehér libák, gágogva, sétálva, hosszu sorban.

— Megütte a lábát, szólt Gyikai félvállról, hátrafelé.

Az ám; sántított egy pirinyót a nyerges. Eddig még nem is tünt szemembe.

— Hol?

— Hát t'om én?

(Értsd: »hát tudom én?«) Megint végigcsippantott a szegény rudason.

— Hm! kezdte ujra, nem igen érünk ma be vele Bukóra. Mondtam is az úrnak odahaza.

— Ttyűh! az baj lenne; nekem utaznom *kell* ma.

— Mondok egyet; ahun a suhási csárda ni.

— Csak nem akarja kend, hogy ott megszálljak?

— Nem, hanem ott még cserélhetünk lovat. Azontúl két órányira seholsem.

— Hát akkor cseréljünk.

— Az ám!

Már most nem tudtam, mit jelent ez az »az ám!« Lehetett megnyugvás is, lehetett csúfondárosság is.

— Kinek van ott lova?

— A csárdásnak. Jó két vasderes az.

— Hát akkor komolyan mondta kend.

— Bizony.

A sárga igazán sántított. Ej, milyen szerencse, hogy még itt ér bennünket a baj, a hol segíteni lehet magunkon.

Egy kis negyedóra mulva befordultunk a csárda elejére.

Kint ült a csárdás a tornácon s erősen fújta a kapadohány-füstöket. Gyikai rászólt: adj' isten Péter bácsi! Nagyon egykorúak lehettek pedig. Hanem a csárdás jobban őszbe csavarodott már. Csak úgy dünnyögve fogadta a köszöntést. Mindössze az *istent* lehetett kihallani; azt se tudhattuk, nem káromkodik-é.

— Julcsi hej! — (Ezt a csárdás kiáltotta.)

Formás asszonyszemély röppent ki a házból. Leánya lehetett volna a csárdásnak.

— Hát osztán? kérdezte neheztelő hangon, nem is igen ügyelve ránk.

— Vendég van!

— Sz' látom! A kelmed gondja!

Valami házi perpatvar lehetett köztök, mielőtt megjöttünk. Nem akartam még jobban elmérgesíteni, közbeszóltam:

— Beteg az egyik lovunk, Péter bácsi. Nem szállunk itt meg, még egy italra se igen van időnk; hanem arról van szó, hogy jó pénzért fuvart adna kelmed Bukóig.

A csárdás meggondoltan állt fel; kiverte, azután kifújta a pipáját, csak akkor felelt, vagy inkább kérdezett:

— Bukóig?

Ketten is mondtuk Gyikaival: »addig.«

Az asszonyszemély ott állt az ajtóban szótlanul, s nézte az urát. Az is rápislantott vagy kétszer s megint leült.

— Nincs fuvar, — mondta.

— Megveszett kend? — sipított a menyecske s csipőjére kapta a két kezét. Egy álló hete semmit se keresett kend, ott pusztul el vérbe' mind a két lova, még jártatni se viszi. Örüljön kend az isten jóságának, hogy egy kis kereset kínálkozik.

— Ühüm, — bólintott Péter s megrázta a vállát. Hát jól van, te mondád. Én megyek. (Azzal ujra felpattant a helyéről.)

— Hova a nyilába menne kend?

Péter nem neki felelt, hanem nekünk.

— Más az én lovamat meg ne rontsa. Isten neki Tivadar, fogj ki, erigy haza; én majd elviszem az urat a gazdád kocsijával.

Gyikai kapott az alkalmon.

— Van kendnek esze, Péter bácsi.

Tüzelő csendőrök.

A Kálvárián.

Agyam zsibong, szívem beteg.
Fáraszt e zaj, szédít e lárma;
Úgy kisebezte lelkemet
A bú, a gondok nyűge, járma . . .
El, el! Te szombatesti óra
Vigy engem a mezőre, ki,
Kék ég alá, pacsirtaszóra,
Enyhülni vagy felejteni!

Soká megyek, sebest pedig:
S az utca, a tömeg velem jő,
Vesz, árul, csal, tülekedik,
A tülök búg, búg, cseng a csengő;
Lót, fut, rohan ezernyi ember,
Keverve dúsak, koldusok . . .
S hogy ennek végit érem egyszer:
Itt a pokol döng, bong, zuhog.

Meleg alattam és dobog
A föld, akárha szíve volna,
Sötét lehellet gomolyog
Föl kebelébül a magosba.
Szennyétül az ég elsötétül,
Szagától terhes lesz a lég, —
Néha mintha a dübögésbül
Kínos jajszózat hallanék . . .

S imé: a poklok közelében
Egy tiszta folt, egy szűz sziget,
Gyöpös halom a közepében,
Körülte susogó liget.
Három keresztfa áll a halmon,
A közbülsót megölelem, —
Forró fejem lábadra hajtom
Én fölfeszített istenem!

Te szent, te isten: hallod-é
Mint én, ama jajszózatot?
Te szent, te isten, látod-e
A bűnt, nyomort, gyalázatot?
Megolvasod-e a kevélyek
Gyönyörbe fáradt sóhaját?
Fölírod-e a verejtéknek,
A könynek szótlan szózatát?

Ihol: a föld egynek pokol,
Ihol: a föld mennyország másnak;
Ihol: az igaz étlen bujdokol,
Ihol: a latrok lakomáznak;
A nagy a kicsinyt megtagadja —
S ez a nagyot gyalázza le . . .
Hol van halálod foganatja,
Megváltó véred ereje?

Egy asszony kápolnád megett
Követ tör súlyos kalapácscsal,
S csitít apátlan gyermeket
(Majd búcsukor) mézeskalácscsal;
Odább két úrnő kocsikázik
A fölszikkadt országuton . . .
Mikor lecsuktad szempilláid':
Így gondoltad-e Jézusom?

. . . Az est leszáll. Napkeleten
A hold kibontja ezüst fátylát,
S csak itt vagyok, csak ölelem
Az istenember keresztfáját . . .
Közben a szél fölzendül halkan
S a szél zöngésin átsusog
Valami ösmeretlen dallam:
— Mindég vagyok, mindent tudok . . .

MÓRA ISTVÁN.

A vizavík. II. az ÚJ IDŐK számára.

Klára maga szabta ki rendeltetésüket nemegyszer:

— Csak fürdőre valók .... Ha kímélnek, magukkal visznek, hát úszunk messze, szép, virágos partok felé. De ha össze akarnak csapni fölöttünk azok a hideg, mély hullámok, melyeknek körülbelől *szerelmi házasság* a nevük így össze véve és polgáriasan, — hát akkor a modern asszony, ki mestere az úszásnak is, egy bravuros fordulattal föléjük kerekedik és vidáman lubickolva úszik arra, hol sekélyebb a víz . . .

Minden szép, minden jó volt a Deésy levelében egészen eddig az egyetlen pontig, melylyel Klárát így, minden várakozás ellenére, megtisztelte. S míg összehajtogatta, eltette a levelet, hosszan eltünődött Klára:

— De hát mire kellene az, mire lenne jó?

És éppen olyan kevéssé értette most, mikor magáról volt szó, mint akkor, midőn Balázs Irén zokogott, ettől a gondolattól áthatva, a vállán. Klára modern asszony volt: mindenben öntudatos, mindenben számító, egyedül az erkölcstelenségben öntudatlan, mert a levegő, az élet, mely körülötte van, ilyen. És az asszony, kit olyan előszeretettel soroznak a hüllők egy bizonyos fajtájához, valóban birja is a hüllőknek azt a különös sajátságát, hogy a külső levegő hőfoka szerint változik ő maga is: hidegre, melegre, vagy akár jóra, rosszra, mint a milyen körülötte az élet, a levegő. Balázs Irén jó volt, nyilt, erős, becsületes az ő tiszta, templomszerü fenyveseinek magányában.

Lassan, keservesen döcögött a szegényes egyfogatu kocsi ezen a hosszu éjjeli úton. Klárának eszébe jutott a másik kocsizás és megborzongott... Az a meleg, puha, csöndesen ringó kocsi, a Hellmerné eleganciájának egyik csekély eszköze. S ez a kocsi, melyre alighanem egyszer utoljára is rászorulna Deésy Miklósné, a gondtalanul, számítás és szerzés nélkül élő magyar földbirtokos felesége, ki csak úgy élhet, a mint azt a tevékeny, folyton gyarapodó Hellmer Artur mellett megszokta volt . . .

— Nem, nem, csak őrültségeket nem. Hiszen e nélkül is olyan szépen el lehet intézni mindent, — gondolta tettre készen, miután a kocsi végre is céljához közeledett.

Hiszen ezzel is annyit fog áldozni Deésy Miklósért. Először is a napirendet, az atlétával együtt, aztán azt »a mi a levegőben van«. Mert hiszen, ha Deésy Olaszországban fölkeresi, aztán mennek egy kicsit valamerre »együtt«, mint a hogy azt ő súgta akkor a csók között, utolsó szemecskéjét is oda fogja adni annak a pattogatott kukoricának, melynek a méregetése olyan végtelen gyönyört okozott.

— Megérkeztünk, — szólt álmos hangon a kocsis és kinyitotta az ajtót.

Klára kilépett. Útközben észre sem vette, hogy megeredt az eső. Az a langy, pityergő tavaszi eső, melynek tartósságában senki sem hisz.

Összekapta ruháját s gyorsan indult a kapu felé.

— Megvárjam? — szólt utána a kocsis, kicsit nyugtalanul. Félt tőle, hogy az a nagy ház úgy elrejti az ő utasát, nyomát sem leli többé.

Klára azonban bosszúsan kiáltott vissza:

— Természetesen. Azonnal visszamegyünk oda, a honnan jöttünk.

Vissza, természetesen vissza. Klárát minden útja vissza is vitte eddig házasságának tűzhelyéhez.

Összébb vonta arcán a csipkét, mikor a kivilágított kapu-aljba lépett és biztos, bátor léptekkel haladt befelé. Egyszer hallotta Deésytől, hogy az első emeleten lakik, nem volt szüksége kérdezősködésre. Egyenesen a lépcsők felé tartott, lépkedett fölfelé s megállott a csukott ajtó előtt, melyen egy kis névjegyről sötétlett ki a Deésy Miklós neve.

Nem is csengetett. Biztos volt benne, hogy Deésy őt várva, elküldte a cselédjeit, nyitva hagyta az ajtót s most valahol a közelben van, hogy azonnal bevezethesse.

Megnyomta a kilincset. Rideg csattanással pattant vissza s a zárt ajtó nem nyílott ki. Csengetnie kellett.

A csengetésre is hosszu, barátságtalan csönd következett. Csak a második kisérlet után indult meg néhány lassu, csoszogó lépés az ajtó felé.

Valaki sokáig babrált a kulcscsal, mint a ki ügyetlen is, fél is, míg végre kinyílt az ajtó s egy aggodalmas fej kukucskált ki.

Nem Deésy volt, sem az inas, hanem az öreg gazdasszony.

— Nincs itthon senki, — szólt ki röviden. De aztán jobban megnézvén Klárát, felismerte benne az úriasszonyt s azonnal alázatos cseléddé vált.

— Talán rossz helyen tetszik járni . . .

— Deésy, — szólt Klára nagyon csöndesen.

— Elutazott egy félóra előtt.

— És? . . .

— És bizony nem is jön haza egyhamar. A lakást felmondjuk, kiadjuk vagy ilyenféle történik.

- Ő maga rendelte?

Az öregasszony nevetett:

— Ő! Nem rendelt nz semmit. Nem is szólt Hanem Péter úr, az inas elintézett mindent. Péter úr mindent tudott. Péter úr azt mondja nekem . . . De nem méltóztatik belépni egy percre? — folytatta barátságosan. Viszketett a nyelve, nagyon szerette volna elmondani, hogy Péter úr mi mindent tud. Félóra óta volt teljesen egyedül, rendezgetett, kutatott a lakásban s a legjobb számítás szerint is, csak még egy félóra mulva mehetett volna le a házmesternéhez fecsegni. Kapóra jött most ide, helyébe ez a látogató.

— Nem méltóztatik belépni?

Klára bement. Betették az ajtót s az öregasszony mesélt:

— Péter úr azt mondja nekem: »Na, Mari néni, belénk csapott a krakk. Most csak az utazás segít. Én tudom, sok gazdámmal kipróbáltam. Ott van ni, fekszik benn a kanapén, arcra borulva és nyög pedig nem beteg. Nyilván kifogott rajta valamelyik istentelen asszonyszemély. Lehet, hogy a kicsi, lehet,

NEOGRÁDY ANTAL rajzai **A vizavík. I.**

hogy a deli, de hogy asszony volt, azt tudom, arra akár mérget veszek. Ilyen szép, erős ember és sír. Sír, fekszik és nyög.« Aztán egyet fordult Péter úr és csak csomagolni kezdett. Később hozott egy vasuti útmutatót és beszólt az úrhoz, hogy nyolc órakor indulnak. Az nem is felelt. Nyolc óráig meg volt minden, a kocsi is megérkezett. »Na, Mari néni, mondja Péter úr — megyünk. A konyhapénz ki van, a bére is kivan, mehetünk. A lakást mondja fel.« Én azt mondom erre: hát ha vissza jön az úr. »Ez? — mondja Péter úr. Ez? Ez nem olyan. A kis Marosi Rudi, mikor ilyen pekk érte, visszajött, nem tudott elmenni, de a mi urunk nem olyan. Ez búsulni tud és nem tréfál soha sem . . .«

Klára tétovázva állott a nappali szoba ajtaja előtt.

— És . . szólt csöndesen, — nem hagyott valami izenetet?

— Kinek, kérem alásan?

— Annak, a ki esetleg keresné . . .

— Nem, nem szólt semmit. De Péter úr . . . Igen, Péter úr azt mondja nekem: »Na Mari néni, bizonyosan van egy levél az asztalon, azt tegye fel a postára holnap.« De én bizony, még nem kerestem.

Klára határozottan fordult feléje:

— Ha van levél, az csak nekem szólhat. Azért jöttem. Elviszem.

Az öregasszony szolgálatra készen sietett be s örökkévalóságnak tetsző idő mulva végre visszajött.

Kezében pislogó gyertyát tartott. Összehúzta a szemét és mentegetőzve szólt:

— Én bizony nem tudnám megkeresni a sok mindenféle lom között. Talán lenne olyan kegyes a nagyságos asszony befáradni.

Elindult előtte s bevezette a Deésy nagy dolgozó-szobájába, melynek komor feketeségében gyönge, rezgő, sárga foltokat vetett a gyertya fénye.

Az öregasszony letette gyertyáját az asztalra s azzal az igérettel távozott, hogy majd behozza a konyha-lámpát is, mert azt az istentelen világosságot, a mi itt a falból jön ki, ő nem meri kinyitni a világért sem.

Végre eltünt újra és Klára végre az íróasztal előtt volt. Le sem ült, csak úgy kezdett kutatni a szétszórt írások között. Keze könyvekbe, füzetekbe akadt, papír-darabkákon siklott végig, levelet csak nem talált.

De oly erős volt a sejtelme, hogy nem birt lemondani.

— Írnia kellett... Deésy nem állhatta ki szenvedését, a nélkül, hogy rá ne bízza néma, meghitt jó barátjára, a papírra.

Újra fölszedegette a papírdarabokat s közelebb tartotta a gyertyához. S a mint így nézi, csakugyan szemébe villan néhány ismerős betü:

— Klára . . .

S előtte egy kuszán írt sor:

— Nem kémkedni, hanem megvédelmezni, Klára . . .

(Folyt. köv.)

Uj Idők 1896. II. 16.

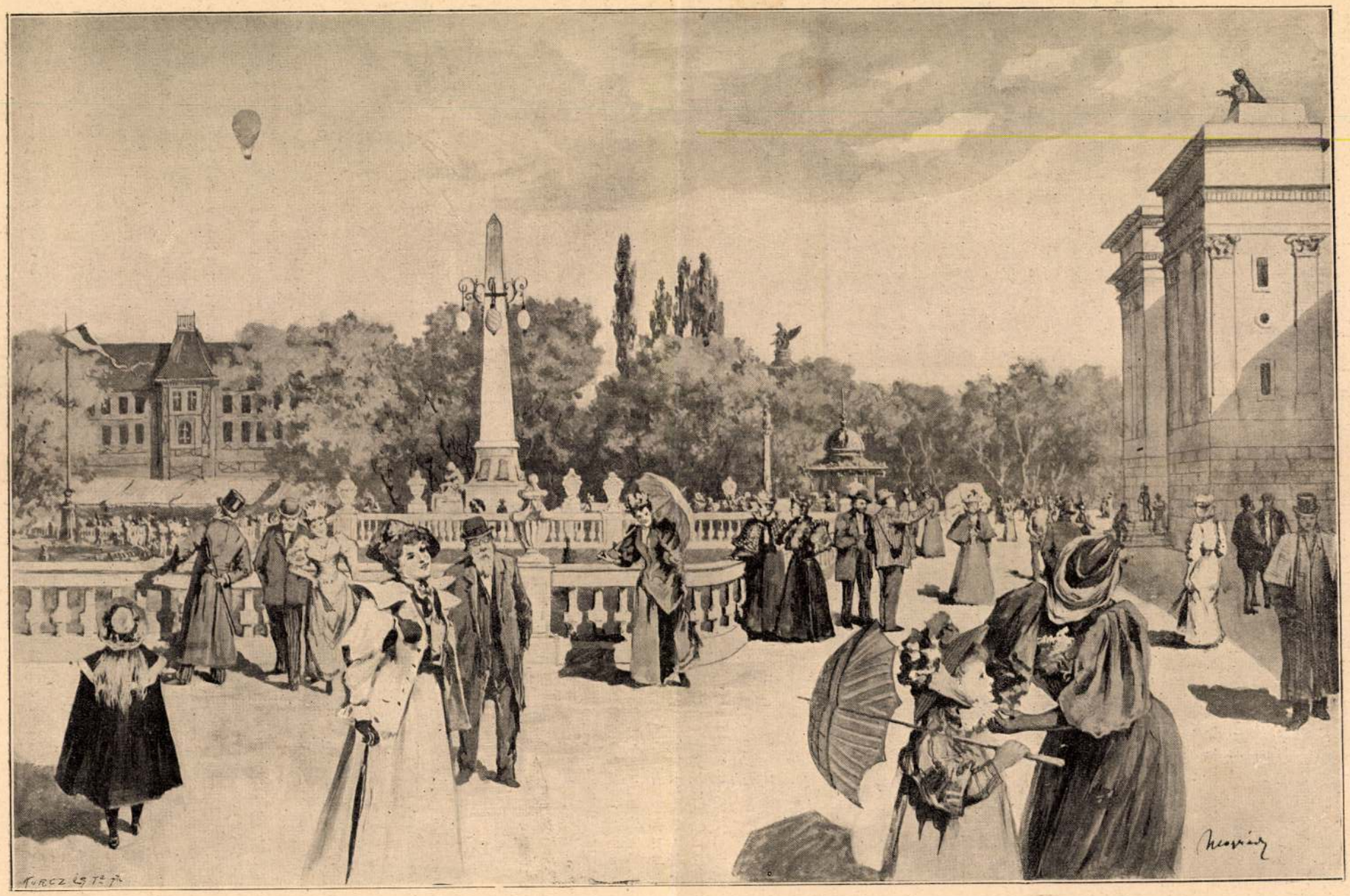

A kiállitási korzó.

Az Uj Időknek rajzolta NEOGRÁDY ANTAL.

Uj Idők 1896. II. 227.

A korona hazahozatala 1790-ben.

II. József, a *filozóf császár*, reformjai kivitelében tudvalevőleg rendkívüli ideges sietséget tanusított, a miben nagy oka volt természettől heves és ideges temperamentumának. Innen van az, hogy ujításai *abban az időben* nagyon elhamarkodottak voltak s hogy az alkotmányos magyar nemzet, noha belátta, hogy ezek az ujítások mielőbb szükségessé fognak válni, mindenütt csak daccal fogadta.

Különösen duzzogtak rá a magyarok, mikor a szent koronát Bécsbe vinni parancsolta, s miután annak régi szállását, a pozsonyi várat, papnevelő szemináriummá alakíttatta, a koronát 1784 áprilisában gróf Keglevich és gróf Nádasdy koronaőrökkel, Légát János, Szoth, Petkovics és Zsitkovszky hadnagy-testőrökkel a császárvárosba vitette.

Midőn aztán II. József haldoklott, tabula rasát csinált rendeleteiből, s utolsó óráiban így szólt:

— Nem tudom, igaza van-e a költőnek, mikor azt mondja: *du trone au cercueil le passage est terrible*, de én nem sóhajtok a trónért, nyugodt vagyok s csak azért keseredem el egy kissé, hogy életem annyi bajával boldoggá oly keveset, hálátlanná oly sokat tettem; de hát ez a trón embereinek sorsa.

A császár rendeleteit eltörlő *rendelet* után negyednapra, 1790, február 1-én, a magyar szent koronát is útnak indíttatta Budára, s a levitellel a másod-testőr kapitányt bízták meg. A menet a bécsi kincstártól indult el, a hol három üveges, egy hat lovas és két négy lovas hintó állott útrakészen.

Az első hintóban *Sooki* testőrőrnagy és *Dótzi* kapitány ültek. Utánuk jött a koronát vivő hintó, mely mellett fölváltva két-két testőrtiszt: *Rédly* Ferdinánd és *Stermenszky* Tádé, *Bácsmegyei* Sámuel és *Sigárdi* György hadnagyok, kivont karddal lovagoltak. Azután jött a két koronaőr, két udvari titoknokkal, hat lovas, a koronaőrök házitisztjei pedig négylovas kocsiban.

Útközben, különösen Pozsonyban és Győrött, rendkívüli fénynyel és díszszel fogadták a koronát, de különben az egész úton elannyira, hogy a falvak népessége az országútra gyűlt, és könyező szemmel, az örömtől sírva, borultak a porba, mikor föltünt a szent István ereklyéjét hozó díszhintó.

Budára február 21-én, délután négy órakor ért a koronát hozó menet, a melyet a régi bécsi kapunál *Batthyány* hercegprímás, *Zichy* Károly országbíró, *Végh* tavernicus, báró *Balassa* horvát bán, és *Bánffy* György gróf, Erdély főkormányzója, több zászlós ur kiséretében fogadtak.

A kapun óriási transzparent fénylett, következő silány, de lelkes versezettel:

'S hát meg lesz örömed is, ugy-e kedves *Haz*i,
Mert jön a mit kívánsz, a korona haza.
A korona, mely a régiségeknek egy
Legbetsesebb kintse, minthogy Budára megy
Az korona, melyet küldött hajdanába
Második Sylvester, a Római Pápa!

Harangzúgás, ágyúdörgés, fejedelmet megillető hódolat fogadta a koronát. Miután a testőrök a koronát a főuraknak, és a megyék pazarul öltözött bandériumainak átadták, ők maguk az Uj-Épületbe vettek szállást, a hol a később megkoronázandó II. Lipót és kisérete is lakott.

Este kivilágították a testvérfővárost, és nem volt olyan szegényes kunyhó, a melynek ablakában néhány mécses ne égett volna. A mulatóhelyeken zene szólt, és a főrangu világ bálokat, estélyeket rendezett. A városi *tanácsház* előtt ezer fagygyú gyertya égett, és ötven akó fehér, és ugyanannyi vörös bort ütöttek csapra: a *póri népség ingyenes italául.*

Február 22-én: az várbéli templomban volt szemléletre kitéve az visszanyert nemzeti kints, aztán pedig: *az nagy templomba* — a Mátyás-templomba — vitték, a hol szintén közszemlére tették, míg mellette fölváltva *istrázsát álltak a korona őrizők.*

A Te Deum laudamust az ország akkori prímása, herceg Batthyány celebrálta, utána pedig fényes díszebéd volt gróf Zichy Károly országbírónál, a ki a Budára gyűlt főnemesi rendet vendégelte meg; este pedig Nádasdy Ferenc gróf adott nagyszabásu táncmulatságot.

Ezen a táncmulatságon egy kis incidens is történt, a mennyiben a *Raststund* alatt szóba jött az alkimia, az *ércválasztó mesterség*, a XVII-ik század egyik vesszőparipája.

Bécsben akkoriban virágzott az *alkimista-szövetség* és főkorifeusa: *Born*, erdélyi származásu udvari tanácsos volt, a ki beléavatta titkaiba Vay Miklós tábornokot is. A tábornok, Nádasdy gróf estélyén, valami experimentumot akart bemutatni a hölgyeknek, a mihez tűz is, kellett. Egy kis serpenyőt hoztak be tehát, de az produkció közben feldűlt, és a láng belékapott gróf Keglevich Györgyné hajába, a mi annyira összeégett, hogy a helyszinén *lőbül* le kellett nyiratni, és mikor az úrasszony fejét fekete selyemkendővel bekötötték, úgy látszott, mint valami: *úri köntösbe bújt ékes pór menyetske.*

Az országban mindenütt örömünnepet ültek arra a hírre, hogy a korona ismét Budán van, különösen nagy ünnepélyeket adott Lőcsén báró Révay püspök, a ki február 21-én *ezer* városi és környékbeli szegényt megvendégelt. A püspöki palota fényárban úszott, és a nagy bankettre gyülő uraknak a következő versezettel kedveskedtek, a melyet erre az alkalomra irt egy névtelen poéta:

Örülj magyar, a ki ez időt érhetéd,
Hogy a koronádat Budán szemlélhetéd —
Kintsedet kebledbe ismétlen vehetéd,
Örömidnek árját véle nevelhetéd.
Örülj magyar s vigyázz e drága kintsedre
Nemkülönben mint a két szemed fényedre
Mert még az Isten is ezt köti lelkedre —
Ily angyali kintset bizván az kezedre . . .

Gyarló poézis — de eléggé jó hőmérője az akkori lelkesedésnek, a mely nem ösmert határt.

A koronát ünneplő vígságokat nagy katonai szemle zárta, a melyen különösen kitüntek: *az Ott, Gréven és Splény regementek vitéz legényei és tiszturai.*

Most, mikor a hódoló díszfölvonulás előtt ismét különös ünnepségek közt teszik majd közszemlére nemzeti ereklyénket, *szent István* koronáját, nem volt talán érdektelen megemlékezni arról az időről, mikor egy nemzet örömrivalgása, egy ország hozsannája közt hozták vissza a haza földére.

VAJK.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap.

Szerkeszti Herczeg Ferenc.

III. évfolyam. 1897. január 17. 4. szám.

Egy leány története.

— Regény. —

Írta: Herczeg Ferenc. (Folytatás.)

Másnapra kelve, Mariska már hét órakor talpon volt, Zsezse néni pedig még tíz után is ágyban maradt. Morfeusz isten ugyan már hajnal hasadtával elmenekült a vén kisasszony alkovenjából, Zsezse néni azonban nem akart még fölkelni, mert úgy vélekedett, hogy a kevés alvás árt az arcbőr üdeségének.

Ennek csak egy kellemetlen következménye lett Mariskára nézve: ő se kapott reggelit, — mert Zsezse néni konyháján a kávés ibrikek se mertek fölmelegedni mindaddig, míg úrnőjüktől erre külön engedelmet nem kaptak.

A fiatal leányt, a ki egyébként pompás álommal dicsekedhetett, ezúttal sem a lelkiismerete nyugtalanította, hanem az a két pohár pezsgő, a mit Tatáryéknál megivott. Kis szívdobogása lett attól. — Kevés ideig ásítozott a meleg kályha mellett, aztán egy jó ötlete támadt: arra fogja használni a gardedámja pillanatnyi harcképtelenségét, hogy kiszökik a házból és nagyot sétál a Kalvária-sorban. Szenvedélyesen szerette a sétát — nem azt az untató tipegést a főutca gyalogjáróján, melyet *korzónak* nevezett a lokális fantázia — hanem a mértföldnyi távolságra elnyúló, kemény gyalogolást. Az a körülmény, hogy odakünn arasznyi a hó, még jobban csábította.

Kikereste a szekrényből a téli lódenruháját, meg a bárányprémes barna bőrbekecsét. Erőstalpu, csinos csizmáját is, mit apjának egy régi ezred-csizmadiája remekbe varrt neki.

Ezt a ruházatot kiegészítette asztrakán-kucsmája. Még a karmantyúját se vitte magával, elég meleg volt a bélelt fehér keztyűje, csak botot, hogy a kóborló kutyáktól ne kelljen félni.

Odakünn nagyszerü, csikorgó hideg volt. A fagyos szél kikapta Mariska kezéből a kilincset és dörögve csapta be utána a kapu szárnyát. (Az egész házat e pillanatban mintha földrengés rázta volna meg. — Zsezse néni ijedten zökkent meg a paplan alatt.) Az utca még homályos volt egy kissé. A sarkon egy hosszu elegáns katonaalak jött szembe a leánynyal: Atalay generális volt.

— Hohó, hát te hol mászkálsz? kérdezte az öreg, két karjával átnyalábolva a leányát.

— Éhes vagyok és veszek magamnak egy zsemlét. (Ezzel igazat is mondott, mert tényleg be akart térni zsemléért valami boltba.) És apa ilyen korán már talpon van?

— Még! mondta a generális klasszikus egyszerűséggel.

Viruló arcával meg csillogó szemével hatalmasan rácáfolt Zsezse néninek az arcbőr konzerválására vonatkozó elméletére.

— Nálad akartam bekopogtatni éppen, folytatta a generális, — hogy elbúcsúzzam tőled . . . Szolgálati ügyben el kell utaznom, most mindjárt a reggeli vonattal . . .

Atalay uram igaz természetü ember volt és nem szeretett füllenteni még a leányának sem. De csak nem mondhatta meg Mariskájának, hogy az a bizonyos gömbölyü szép asszony, a kivel az éjszaka hadnagyi buzgalommal járta a táncot, a reggeli vonaton utazik? És hogy van még szellemének dús fegyvertárában egy klasszikus szemtelenségü elmésség, melyet föltétlenül el kell mondania táncosnőjének?

Mariskát csak az lepte meg némileg, hogy az öregje külön föl akarta keresni, hogy elbúcsúzzék tőle. Jó ember volt, szerette is a lányát nagyon, de inkább kedvesen szokott vele szemben viselkedni, mintsem gyöngéden.

— Hiszen a búcsúzást elvégezhetnők itt is . . .

— Hogyne! Hát szervusz, kis leányom!

Megcsókolta a hidegtől kipirult két orcáját, de aztán fogva tartotta a két kezét.

— És még valamit akartam mondani . . . Egy kevés pénzre volna szükségem. Nem adnál kölcsön?

— Sok kell?

— Potomság az egész — egypár ezer forint. Így hamarjába nem tudom egész biztosan . . .

— Mikor kell?

— Ráér még? Egy-két hét mulva, ha megkaphatnám . . .

— Majd írja meg, hogy mennyi kell. Elküldöm.

(A generális ugyan pontosan tudta az összeget is meg a határnapot is, mert a váltóit már meg is protestálták, de jobban szerette az ilyen dolgokat csak úgy foghegyről elintézni, mintha nem is volna se sürgős, se fontos az egész dolog.)

— Igaz! — mondta Atalay, mielőtt tovább ment volna — hogy vagy Zsezsével? Tegnap azt mondta valaki, hogy nem nagyon jól.

Neogrády Antal

Mariska elmosolyodott.

— Én jól volnék vele, de azt hiszem, hogy ő még ma ki fog dobni a házából.

— Csak nem eszi a — (a többit elharapta a generális.) De mi lesz aztán? Már erősen kifogytál a nénikéidből?

— Egy még volna, mondta Mariska.

— Csak nem az a pesti?

— De bizony az . . .

— Ezt nem nagyon szeretném, szólt a generális, és az arca ezúttal igazán elkomorodott.

Egy kicsit vakargatta még az állát, aztán — mint olyan ember, a ki nem szeret kellemetlen dolgok fölött töprengeni — egyszerre és meglepő könnyedséggel kiverte a dolgot a fejéből. Szétfujta a téli levegőben — füh! — már nem is gondolt rá.

— Eh mit! Nem kell mindjárt a legrosszabbtól tartanunk! És hátha nem is úgy lesz?

Még egyszer megcsókolta a leányát.

— Pá, kis Mariskám!

Kardját a pirosbélésü köpenye alatt magasra emelve, hogy ne érje a hó, elegáns léptekkel ment tovább, lakk-csizmája talpával hosszu, vékony nyomot tiporva a hóban. Mariska meg az ellenkező irányban folytatta az útját.

Az elmondottakból látható, hogy Mariska nem szűkölködött minden földi javak hiányában. Az édes anyja után vagy húszezer forint készpénz maradt rá. A leány tizennyolc esztendős volt, mikor a generális egyízben — hosszu és elkeseredett keresgélés után, miután húsz szekrény- és asztalfiókból az irományok egész lavináját zudította a szoba közepére — megtalálta azt a takarékpénztári könyvet, a melyet aztán odaadott a leányának.

— Nesze, ez téged illet, mondta az öreg. — Most már van magadhoz való eszed, hogy haszontalanságokra ne pocsékold . . . Húszezer forint! Azaz csak tizenhat, mert négyet *hozok* . . .

Hozta is. Nem mindjárt, de egy félesztendő mulva. A generális becsületére legyen mondva, ezt az egy hitelezőjét, a leányát, mindig komolyan vette. És nem is rajta múlt, ha a Mariska húszezer forintja öt esztendő alatt mégis leapadt tizenháromezerre. Hogy hová lett a többi hét, arról sohasem beszélt a fiatal leány. És nem beszéltek róla azok a távoli rokonok sem — az örökös pillanatnyi pénzzavarban vergődő családapák és családanyák, — a kiket végső kétségbeesésük oly emberösmerőkké tett, hogy nem Zsezse nénihez, hanem Mariskához fordultak.

Atalay generális úr adósságai, — a melyek minden nyolc-tíz esztendős ciklusban egyébként is rendesen oly klasszikus összeggé dagadtak, hogy a Mariska szegény pár ezrese semmiséggé törpült mellettök — egészen más, titokzatos forrásból nyertek kielégítést. A kiapadhatatlan bőségü, időszaki forrás Bécsben bugyogott, egyik főhercegi palota előkelő csendjében. Élt ott egy ősz főherceg, szenvedélyes katona-ember, a ki szinte rajongó szeretettel viselkedett Atalay irányában. Egykor látta a fiatal Atalay főhadnagyot, a lombard síkokon, gyilkos förgetegként támadva, halált és rémületet terjesztve az ellenséges ezredek között. És az öreg fenséges úr, ha lelki szemei elé idézte a jövő háboru képét, Atalayban látta a nagy lovas csaták vakmerő, rettenetes vezérét.

— Mit csinál Atalay? szokta kérdezni a hadügyminisztertől.

— Adósságokat, fenség! válaszolta rendesen a miniszter.

— Arra az emberre szükség van . . . Talpra kell állítani minden áron . . . Majd megjön az esze . . .

Így esett, hogy Atalay adósságait, — a melyek pedig a főhercegi dús családi pénztár tisztviselői körében is ijedelmet okoztak — már több ízben kifizették. A generális ezt előlegszámba vette, a melyet alkalomadtán majd kozák-koponyákban fog visszafizetni. Hogy a váltó-lavina most legújabban megint megindult a feje fölött, és hogy a fenséges életmentő segítsége még mindig késett, annak egy szomoru véletlen volt az oka, a melyről a nagyközönség is értesülhetett a hivatalos lapokban közölt orvosi bülettinek révén. Az ősz herceg ugyanis annyira gyöngélkedő volt, hogy az orvosán meg a gyóntatóján kívül alig beszélt valakivel. Régen nem beszélt már a hadügyminiszterrel sem, a ki oly pontosan volt értesülve Atalay generális adósságainak természetéről.

Ne törődjünk azonban az adósságokkal, a melyek magának Atalaynak oly végtelen kevés gondot okoztak, hanem kísérjük el sétáján Mariskát, a ki éppen most lépett ki egy kurtakorcsmából, a hol zsemlét vett magának. A pékhez is elmehetett volna, de az egy kis kerülő lett volna és egyébként sem láthatta be, hogy miért kímélje annak a két pálinkás korhelynek a nyugalmát, a kik bamba arccal ültek a söntésben.

(Folyt. köv.)

Szemtől-szembe látni azokat, kezet szorítani mindazokkal, kiknek nevét az ország apraja-nagyja könyv nélkül tudja. Kiknek kedvtelését, örömét, bánatát a lapok egytől-egyig, hűségesen följegyzik s hasábszám világgá kürtölgetik. S főképpen: elmondhatni, hogy Georgine ezt mondta *nekem*, Fifi így szólt Ilihez, Jaqueline elbeszélte *nekünk*, . . . Hát lehet-e ennél nagyobb öröme egy előkelő származásu mamának?

Egyelőre azonban a termek belső berendezéseiről nem adhatott volna bővebb fölvilágosítást, mert csodálatos véletlen folytán aznap senki sem fogadott. Az egyik háznál éppen kikocsizni készültek, másutt öltözködtek vagy gyöngélkedtek. Csupán Eleméry Seraphine grófnénak volt fogadónapja s így a névjegyek előleges beküldése nélkül egyszerűen beléptek a kapun.

A portás, Georgine grófnét meglátva, mély meghajlással vezette őket a lépcsőkig, s itt egy csengővel jelt adva az előszobát ellepő cselédségnek, egy újabb alázatos görnyedéssel félre állt s hagyta őket fölhaladni. Szobné szíve megtelt gyönyörrel. Így! így kell ennek lenni! *Természetes*, hogy Szob Gábornét, született ürmösi és keserükeői Rétháty Vilmát, ilyen ünnepélyesen fogadják, ha egyszer rászánja magát, hogy falujából kimozduljon.

Ili kiváncsian nézett körül. Tetszett neki ez a fény; szeme örült a falon függő gobelineknek, szerette volna apróra megnézni valamennyit.

Őszintén örvendett, hogy anyja akarata folytán ő most abba a helyzetbe jut, hogy megismerkedhetik a paloták lakóival. Bizonyára kedvesek és jók azok, akiknek érzése a szép iránt annyira ki van fejlődve. S Ili el határozta, hogy igyekezni fog jó barátokat szerezni közöttük s mindenek előtt rajta lesz, hogy kiérdemelje rokonszenvüket.

— Édes Fifi, — hangzott e percben Georgine grófné hangja — engedd meg, hogy Szob Gábornét és leányát, megyebeli kedves ismerőseinket bemutassam neked . . .

— Ah, örülök, örülök, — mondta Eleméry Ádámné dércsípte hangon s kezével helyet mutat az érkezőknek. — Azt hiszem, már találkoztunk. Nálad? kérdi sógornéjához fordulva.

— Ott — válaszolt Georgine helyett Szobné — a Lina bálján egymás mellett ültünk, de hiszen be is mutattattam magamat.

— Igen, már emlékszem. S jól mulat a kicsike? — tekintete végigmérte Ilit. Szinte elnyelte vele, mint óriáskígyó a házinyulat. A kalap virágától cipője hegyéig mindent meglát, megbecsül, megkritizál. S Ili önkénytelenül zavarba jött, mert úgy érzi, mintha valami súlyos váddal illetnék s ő bár tudja, hogy ártatlan, érzi, hogy soha sem lesz bátorsága azt bebizonyítani.

— Kevés a bál az idén, ugy-e? faggatózik Seraphine grófné, ezúttal Szobnét véve észlelése tárgyául.

— Még eddig csak egybe voltunk, felel Szobné, Ginánál, de úgy hiszem, holnap lesz egy kaszinó-piknik, *te* is ott leszel?

— Én? Oh dehogy, örülök ha itthon ülhetek, távol az idegen tumultustól. Nemde, *kegyed* se menne, ha nem volna muszáj? Mond csak Gina, mit csinál az a te férjed? Hetek óta nem láttam, igaz, hogy . . .

S itt Seraphine grófné, Szobék jelenlétét elfeledve, sógornéjával egy *á mots couverts* társalgást kezd, melyből a be nem avatottak egy szót sem érthettek.

Ilivel egyet fordult a világ. *Kegyed?* Az ő anyjának, aki tíz évvel idősebb, ez a grófné azt mondja, *kegyed* akkor, mikor anyja *te*-nek szólította. Miért? Menjünk innen! Istenem csak már kint lehetnénk a szabad levegőn! Ili úgy érezte, hogy fuldoklik. S kétségbeesett pillantásokat menesztett anyja felé, aki halálsápadtan ugyan, de rendíthetetlenül ült a karosszékben. Végre Georgine grófné észrevette Szobék kellemetlen helyzetét.

— Édes Fifi, mondá, megbocsáss, de nekünk távoznunk kell. Nemde édes Vilmám, még sok látogatás van hátra, föl kell használni az időt . . .

Seraphine grófné azonban, részint megbánva fogas viselkedését és hallva sógornője barátságos tegezését, részint mivel mint jó rokon, még egy pár kellemetlen ujságot akart Ginának elmondani, egyszerre más hangon kezdett beszélni.

— Dehogy siettek, édes Ginám, hiszen csak most kezdünk jóízüen eldiskurálni. Rögtön hozzatok teát! s Szobnéhoz fordulva, egy kedves mosolylyal, mely egész lényét átváltoztatta, mintegy átmelegítette, csevegni kezdett:

— Ajánlom ezeket a kis *Tlőmisheket*, szakácsom a mult héten tanulta Bécsben s azóta kezdenek világhirre vergődni. Édes szép kis baba, szólt most Ilihez, azt hallottam, hogy valaki nagyon ért a képekhez. Ott a harmadik szobában van egy Velasques és egy Steen, des vrais bijoux! Életem öröme! Talán érdekelné őtet, mit gondolsz, Gina?

— Kétségtelen! mosolyog Georgine grófné, s Ili, mint fogva tartott madár a nyitva feledett kalitkából, úgy röppent ki az elfogadó teremből.

— Hercig gyermek, szólott Fifi grófnő s Szobné boldogan tömi teás csészéjébe az ötödik darab cukrot, feledve a *kegyed* ostorcsapását, feledve a fagyos fogadtatást, mert a szerető anya csak arra gondol, hogy leánya ismét hódított.

Mit bánja ő, ha a két grófnő ujra összehajlik, s cseveg, nevet, előtte érthetetlen dolgokon. Ő beéri azzal, ha közülök valamelyik néha-néha feléje fordítja tekintetét, s ekkor ő egy-egy találomra elhintett mosolylyal *általánosítja* a társalgást. De Ili *bent van*, s ezért érdemes sok mindent nyelni, még túlcukrozott teát is. S mikor végre távozni készültek, Eleméry Seraphine névrokonához méltó angyali mosolylyal szorított velök kezet. (Folyt. köv.)

Semmi.

Irta Szabóné Nogáll Janka.

Mesét mondok magának, kedves ismeretlen. Mindennapi és mégis olyan hihetetlen mesét. Egy asszonyról, amilyen talán nincs is már ezen a szép, hideg világon.

*

Alkonyatkor kemény, ropogós léptek pattogtak végig azon a keskeny gyalogösvényen, melyet az erdészház s a falu között taposott ki néhány járókelő. A kocsiút fehér volt. Szikrázó bolyhos fehér és csak a közepén feküdt ezüstösfehéren az a hosszu óriásszalag, melyet a szántalpak hasítottak ki a bolyhos fehérségből.

Ez az út végtelennek, idegennek, rejtélyesnek látszott, de a kis gyalogösvény kacskaringósan, barátságosan futott az erdészház kapujáig.

Odaértek a ropogós léptek és a küszöbön szaporahangu toporzékolásokban szüntek meg. Az erdész, ki immár hazaérkezett, fürgén szórta le magáról a havat. Válláról, táskájáról, szakálláról.

Olyan gondosan, mint aki arra készül, hogy a következő pillanatban kikutatják nehéz táskáját, megveregetik a vállát, néhány apró kacsó a szakállába ragad s egy hosszu, vidáman csattanó csókban olvad föl bajuszának utolsó jéggyöngye is.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal.

Álmodó erdő.

Ezalatt a végtelen országúton egy cifra szánkó jött errefelé. Gyorsan és zajtalanul, mintha láthatatlan gonosz szellemek tolták volna. Néma suhanását azonban kiengesztelte a kis sárga csörgők csillingelése, mely útját kísérte.

— Hahó! Hahó! kiáltott egy parancsolásban kiélesedett asszonyi hang s vége lett a csilingelésnek. A büszke, játszó nyaku paripák leszögzött fejjel álltak meg az erdeszház előtt.

— Bizony még meg sem ismer, folytatta éles hangján a vendég. Karcsu, délceg asszony volt. Fölugrott az első ülésről, ledobta a gyeplőt, ledobta havas bundáját is, aztán egy ügyes ugrással lefordult a fölhágóról. Feszes angol ruhájában, melynek egyszerűsége bizonyosan többe került, mintha az egész erdészház, meg hozzá a falu, pompásan kiöltözik, mosolyogva állott az erdész elé.

Az állán látszott, ezen az érdekes fehér ponton, mely legőszintébben festi le az asszonyszellem főbb vonásait, hogy maga sem hiszi, amit mondott. Tudja, hogy olyan asszony, kit meg kell ismerni s nem lehet elfeledni sohasem. Ez az áll egy kicsit előre állott, éles vonalakban s fölötte a száj úgy meglapult. Alig látszott belőle két kis vonal, vékony, mint két erős, vérpiros karcolás. Sovány és vékony orr kanyarodott ki keskeny, hosszas arcából. Csontos, finom, átlátszó, rózsaszínbe játszó orr, melynek minden idegszála nyugtalan életet él. Fekete szemeinek kínos volta hatása.

Az ilyen arcot, míg üde arcbőr takarja, míg a szem ragyog, s a keskeny száj mosolygásából egy egész sor igazfog csillan ki, pikánsnak szokták mondani. De mikor a bőr megráncosodik, az áll érdes lesz, a szájban csak egyetlen fog marad legelől s arra a nyugtalan, dolgozó orra szemüveg ül . . . Vége, senki sem nevezi többé pikánsnak. Talán még a hitvestársa sem óvja meg attól, hogy gonosz nyelvek rá ne adják azt a nevet, melynek fajtáját hiába törölte el jó Könyves Kálmán királyunk.

A fiatal asszony, ki az erdész előtt állott, még pikáns volt, teljes virágjában. Csókra nyújtotta a kezét.

— Én is idetartok. Remélem hogy itthon van a felesége. Hová is menne ő! Tudom, — hogy szívesen lát. Egykor, igaz, haragosan vált el tőlem. De én nem veszem komolyan s akkor majd ő is elfelejti. Tudja, hogy itt lakunk két hét óta? Az úram vadászik, én unatkozom. S ha egyszer unatkozik az ember, eszébe jut minden. Csevegünk egy kicsit, úgy mint régen. Elmondjuk egymásnak, hogy mivel keserített vagy mivel vigasztalt az élet, mióta utóljára villant össze a szemünk.

Éles, rövid hangon beszélt. A kézcsókot, a feleletet még csak tudomásul sem vette. Néhány rendeletet adott a cselédjeinek, aztán fölcsípte a szoknyáját és keskeny lábait a hóba mártogatva, bement az erdészház konyhája felé. Mikor az ajtót kinyitotta, talán

Uj Idők 1898. IV. 3r.

A jégpályán.

Az Uj Idők számára rajzolta *Neogrády Antal.*

1897 III. 1. 22.

Megfogta az apja kezét s húzta erőszakosan:

— Gyere te is. Nincs lánc a lábadon! Ugy-e, mama. Nézd csak, látsz te az apa lábán láncot? Hát a kezén? No mondjad, édes mama, látsz? Nem akarsz felelni?

— Nincs, Lacika, nincs, de lásd, ne beszélj erről, az apát ezzel szomorítod. Látod, látod, már sír.

— Ó, én is sírok, sokat sírok, mikor senki sem látja!

Bálint György az ágy szélére ült, Lacika fölé borult és sírt, mint egy gyermek.

— Édes fiam! Te, te . . . arany kapocs, te.

Lacika fölnevetett.

— Hallod, mama, mit mond az apa, hogy én arany kapocs vagyok! Láttál-e már arany kapcsot?

Mintha valami delejes erő húzta volna, egyszerre fogták meg Lacika kezét.

Mondta a mama:

— Láttam, fiam, láttam, most is van a kezemben.

. . . És akkor aztán mi történt. Az történt, hogy Bálint Györgyné éppen abban a pillanatban talált belépni a szobába, midőn az ő ura, az előtt a kis ágyacska előtt térdelt . . . Az ágyacska szélén ült pedig Margit.

— Mi ez?? Mi történik *az én házamban?*

Bálint György lassan fölemelkedett az ágyacska mellől s mondta ridegen, határozottan:

— *Az ön házában* az történik asszonyom, hogy egy arany kapcsot találtunk s ezt most elvisszük. Megyek én is vele s többet vissza sem jövök az — ön házába. — Margit, fordult most hozzá, pólyázzuk be jól ezt a mi arany kapcsunkat, nehogy megfázzék. Vigyük haza.

— Jó, jó, mosolygott rá Margit szeliden, várjon egy kicsit. Előbb megmérem, van-e még láza . . .

Kint a szalonban mérgesen tolta, lökte félre valaki a butorokat, mialatt a kis szobában szorongva nézték, mit mutat a hőmérő.

— Harminchét! — kiáltottak föl mind a ketten. Most már vihetjük az aranykapcsot . . .

Deák egy kiadatlan levele.

A haza bölcse egy eddig ismeretlen levelét bocsájtotta rendelkezésünkre lapunk egy barátja. E levelet Deák Ferenc testvérhuga férjéhez (Oszterhuberhez) intézte.

A megsárgult papiroson a dátum 1843. Deák Ferenc már nagy volt akkor. Három évvel előbb Széchenyi István már úgy nyilatkozott volt, »félre minden irígységgel hazámfiai, adjuk neki az elsőbbséget.« A nagy alkotás ideje volt ez. Mint az 1840-iki országgyűlés által kiküldött választmány tagja, éppen a büntetőtörvénykönyv megalkotásán fáradozott, a mikor ezt a levelet írta. Kevéssel utóbb megindult aztán a híres követválasztás, melynek legnevezetesebb és országos csapásnak elismert eseménye az volt, hogy Deák a mandátumot, melyhez vér tapadt, nem fogadta el, úgy, hogy Zalamegye — még felsőbb parancsra sem akadván férfiú, ki Deák helyébe mert volna lépni — az 1844-iki országgyűlésen kellő képviselet nélkül maradt.

Azt hisszük, nem minden tanulság nélkül való, a mit a levélből megtudunk, hogy volt idő, a mikor a legkitünőbb vezérférfiúnak csak 200 pengő forintra volt szüksége, hogy — meg ne szoruljon. Ez sem a pártkasszából!

Egyébként, a ki előtt az öreg úr alakja világos, az még az alább egész terjedelmében közreadott levélben is fölismeri az egész Deákot.

Pest, február 15-én 1843.

Kedves Sógor!

Egészségem már egészen helyre állott. Még kissé bágyadt vagyok,kivált a munkát, úgy mint szeretném, nem birom, pedig éppen most gyűlt meg dolgunk leginkább a votum separatumokkal. — Azonban majd az erőt is meghozza az Isten.

Országos választmányi dolgaink gyalázatosan mennek, a mit az ország bírája[1]) akar, az bizonyos többséget nyer, ő pedig, nem tudom a maga indulatjából-e, vagy felsőbb megbizásból, olly törvény javaslatokat vitt keresztül a választmánynál, melyek ha ország gyülésen is többséget nyerve életbe lépnének, az uj codex volna a legsulyosabb csapás, a mi nemzetünket érhetné. — Mi ezek ellen votum separatumokat adunk ugyan, de fájdalmas látni, hogy az ország legfőbb tisztviselői, illy módon igyekeznek alá ásni a nemzeti constitutionalis szabadság alapjait. Alig várjuk: hogy ezen emberek közül szabaduljunk, talán martius közepére haza vezérel az Isten.

Pepinek[2]) kötelezvényeit két darabban, két ezer ezüst forintról ime megküldöm, vedd fel kérlek Koppányitól, a mi pénz készen van, s küldd el nékem,hogy Pepinek kezére juttathassam. — De hogyan küldöd el úgy-e? Ha más biztos alkalom nem lesz, legjobb, legbiztosabb leend, ha Lövőn Diligencere adod, — kérlek egy úttal, ha van még az általam nálad le tett pénzből[3]) nélkülözhető pénz, küldj nékem is ugyan azon alkalommal 200 pengő forintot, váratlan és nem vélt fizetést kellett tennem és e miatt magam szorúlnék meg haza menetelemig. —

Gazdaságról én semmit nem irok, mert hiszen te mindezeket jobban tudod, jobban végzed, mint én. — Antal inasom itt a Pesti hirlaphoz szegődött kihordónak, fizetése reá megy hat száz váltó forintra, nem akarván tehát szerencséjét gátolni, el eresztettem kérésére, még ugyan haza jön velem, de azonnal visszatér ismét. Josi inas is el szegődött már, és igy én kénytelen vagyok itt fogadni inast, hogy otthon inas nélkül ne maradjak, pedig itt az inasok iszonyú drágák.

Irnék többet is, haszontalanságokat ugyan, de még is irnék, hanem ülésbe sietek, délután pedig B. Puteáni, a ki levelemet viszi, már haza indúl. — Isten veled tehát kedves Jóskám, Klárit[4]) ezerszer és ismét ezerszer csókold helyettem, barátinkat köszöntsd nevemmel, és szeressed hű barátodat és sógorodat.

Deák Ferencz.

[1]) Majláth György.
[2]) Deák József.
[3]) A sógora vezette a gazdaságát.
[4]) Deák huga.

Ki hibázta el?

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády* Antal.

1897. III. 5.

A mi világunkban, majdnem kétezer évvel a nagy megváltás után, ezt az aranyfátyolt *illuziónak* nevezik a skeptikus emberek. Sokan el is fordulnak tőle s azzal becsmérlik, hogy — önámítás.

Mintha a boldogság nem *éppen abban* állna, hogy boldognak *hiszszük* magunkat. S mintha arra, a ki boldognak hiszi magát, rá lehetne fogni, hogy boldogtalan!

Vagy talán a paradicsomból kiűzött emberpárnak érdemes lett volna csak egy pillanatig is tovább élni, ha az isteni irgalom nem könyörül rajta s nem ad neki illuziókat?

Hófehérke.

Olyan fehér kis arca volt Lilinek, mint a leesett januári hó . . . És ez baj, nagy baj; azt mondják rá a doktorok, hogy vérszegénység. A szeme meg olyan csudálatosan nagy volt, olyan csudálatosan fekete, ijesztően szép . . . Úgy hallottam, hogy az okos gyerekeknek van olyan fénylő nagy szemük, a mely mintha beszélne . . . de nem beszél, hiszen Lili még csak Lilike, nem nagy, kis szőke baba, olyan, akárcsak egy francia baba, csakhogy nagyon sápadt, fehér . . . Hófehérke.

Csak most a télen lett Hófehérke. Azelőtt a francia baba arcára mintha rá lett volna cseppentve egy mogyorónyi halvány rózsaszín . . . Akkor még élt a kis mama, a mamuska, a kinek volt gondja errre a mogyorónyi rózsaszínre. A mikor egyszer fekete ruhát adtak a csöppségnek, azóta nem látta ezt a kis mamát .... És már odakint a temetőben is fázott, — vékony volt az a kis fekete harangruha. Minek is adnak olyan őszi időben vékonyka selymet rá. Akkor sokat köhögött, aztán ilyen sápadt maradt. A Mari pedig mindig korán lefekteti, nagyon is korán, még mielőtt a papa hazajönne. Alig láthatja a papát, pedig szeretné látni, szeretne tőle kérdezni valamit, valami nagyot, a mi már régen nyomja a lelkét: azóta, a mióta kint voltak a temetőbe — de hát a papa is olyan furcsán néz rá, nem meri megszólítani. Nem is szól a kis lány senkihez, még Marihoz se, — pedig a Marit mindig úgy szerette akkor.. őszszel . . . régen — de most ő is olyan furcsán néz rá. Még Mari is, a szép Mari.

Hát mit is vétett, mit is csinált ő voltaképpen, hogy így haragszanak rá. Talán sokat köhögött?... Addig nem megy aludni, a meddig azt meg nem tudja. És Marit megkérdezi.

— Te is haragszol rám, meg a papa is. Hátmiért?

De nem kap feleletet, csak rámosolyog bambán a szép cseléd és vetkőzni kezdi.

— Nem megyek aludni. Megkérdezem a papától is, ha te nem mondod . . .

A cseléd még mindig mosolyog és erőszakkal vetkőzni akarja.

— Nem haragszom én rád, Lilike.

— De igen, — csak nem mondod.

Hófehérke egészen nekipirul az ellentállástól, a szeme is úgy ég, úgy ragyog . . . Csakhogy ez a pir nem az, a minek lenni kéne . . . A szíve is dobog a kicsikének, sebesebben, erősebben, — attól tüzel az arca. Mintha égne. És mégse fog addig lefeküdni! Mari se mosolyog többé, nem is csitítja, csak le akar ja bontani az apró, csontos kis fehér kezeket, mert már egészen belevésődtek az övéibe. Roppant nehezen megy, — majd eltörnek a kis ujjak . . . Végre is engedni kell s a cseléd kiméletlenül rácsap a tenyerével . . . Arra a szegény csontvázujjacskákra! Arra a szegény kis Hófehérkére, a kinek az őszszel temették a mamáját . . .

— Ugy-e, mondtam, hogy haragszol rám, szól vékonyka hangján és a szemei, azok a nagy, ijesztően nagy, okos szemek, mereven néznek a dühöngő cselédlányra.

Ez meg bambán néz az okos kis gyerekre és — egy nagyobbat üt az égő kis arcra . . .

Hófehérke nem sír, nem is szól, csak némán, kitágult szemmel néz a lányra, olyan arccal, mintha csak bűnös volna.

— Látod Mari, hogy haragszol! . . .

*

És mégse feküdt le, mégis megvárta a papát. Addig pedig vígasztalta a Marit, a ki sírt. — Vajjon miért sírt? . . .

Aztán a papa is haragosan nézett rá, mikor hazajött és aludni küldte. Ez fájt Hófehérkének, még jobban dobogott kicsi szíve és még jobban tüzelt az arca.

— Mindig haragszol rám, — tördelte szemrehányóan és hozzásimult a férfihez. — A Mari se szeret . . .

A férfi megdöbbent, ez a szemrehányás igaz volt. Ölébe vette a gyereket és megcsókolta a homlokát. A gyereknek két könycsepp szökött a szemébe a szokatlan szeretettől és csacsogni kezdett.

— Tudod papa — a Mari nem szeret úgy mint te, pedig én szeretem őt. De nem fogom szeretni, ha még egyszer úgy megüt, mint ma . . .

A szép cseléd ott törölgette a szemeit az ajtóban, Ránézett a férfi, fájó, szemrehányó tekintettel, letette a gyereket s hozzáment.

— Mért nem szereted a kis Lilit?

A lány letörölte a szemeit, belenézett a férfi szemeibe és a legnagyobb közömbösséggel súgta oda:

— Mert mindig beteg. Olyan sápadt, mint egy beteg macska.

— Hisz' éppen azért kellene szeretni.

— Úgy se tart sokáig.

Szerette volna tudni Hófehérke, mit jelent az: — úgy se tart sokáig; de nem értette meg sehogyse. Talán a Mari elmegy? Odasímult megint az apjához és ránézett kérdőleg:

— Kérdd meg a Marit, hogy ne haragudjon rám . . .

A férfi hát ránézett a szép cselédlányra és megsimogatta a homlokát és úgy tett, mintha a kis lány kedvéért kész volna meg is csókolni. És megcsókolta . . . az ajkával.

— Te jó vagy papa, hálálkodott a kis lázbeteg lányka.

A cseléd pedig olyan szemmel nézett a férfira mintha haragudnék, hogy a kis lány előtt is megcsókolta. Megfogta aztán a gyerek kezét és megrántotta:

— Menjünk aludni már.

És a férfi nem merte megakadályozni, — félt annak a szép nagy lánynak a haragos tekintetétől. Hagyta tenni, a mit jónak látott. A gyerek pedig meg se csókolhatta az apját, mielőtt elaludt és a Mari se maradt bent nála . . . Máshol volt dolga . . .

*

A kis lánynak pedig addig égett az arcocskája, míg elégett a lelke is. Meghalt. Alig két hónappal azután, hogy a mamuskát eltemették. Olyan szép, olyan fehér, olyan sáppadt volt a kis Hófehérke, a mikor meghalt is. A lelke se volt tán fehérebb, mint az arcocskája.

. . . A kis mama pedig bizonyosan örült odafönt, hogy a kis lánya is feljött. Mert ha a papa jobban szerette a Marit, mint Hófehérkét, hát nem is érdemelte meg, hogy a gondját viselje a kislányának.

ANGELO.

Az *Uj Idők* számára rajzolta *Neogrády Antal*.

Találkozás.

1897. III. 14 szám

Negrády Antal

künn állott az ajtó előtt, annak ő azt mondta, hogy tessék.

— No hát, hogy tessék, arra valaki bejött. Tiszta feketébe volt öltözve, alig hogy megismertem. Soha se láttam még így. Hogy ki volt? A Rapcsák úr. Tetszett ismerni. Hogy is ne ismerné!

Igen, ismerte. Kövér vén ember volt és olyan furcsa csodálatos színü barna szőr-ruhájában, mintha ma is látná. Milyen különös ruha volt ez. Ha látta az ember, önkénytelenül az a bolondos ötlete támadt, hogy ez a ruha, mely olyan szorosan hozzátapadt, talán vele született s vele nőtt addig, míg a test a fejlődésében tisztességes mértéket tartott. De mikor a Rapcsák úr termete kezdett hordóformára kidomborodni, a hű barna ruha megcsökönyösödött. De hiszen így nem alkudtunk. Nem, ha megfeszülök sem. Es megfeszült a repedésig, hogy az csupa nevetség volt.

Jól emlékezett rá. S most szeretett volna nevetni a visszaemlékezésen. De nem sikerült. Lonával együtt, ketten tudtak ők ezen nevetni.

— Rapcsák úr volt, mondok. Én hamar összekaptam az asztalt, kihuzgáltam a gyerekeket, ő leült a lámpa mellé és sokáig nézett Lonára. Veres orra úgy ragyogott, mint golyóbis, a szemét egyre hunyorgatta. Na, gondoltam, mindjárt tüsszent egyet. Sorba állítottam a gyerekeket a tisztességre. De nem tüsszentett, sírt. Sirt és úgy nézett Lonára. Papirosokat rakott ki, meg sok pénzt, megsímitotta a Lona fejét, aztán azt mondta, hogy ő olyan régen szereti. Szereti a szőke haját, a szemét, a két dolgos kezét. Eljön-e hozzá hites feleségül?

— Így, bár sokkal cifrábban, hogy azt alig lehetett érteni, de sírni lehetett rajta, végtelenül. Sírtunk is. Csak Lona nem sírt. Fehér volt, mint a lélek, és elfúlt még a szuszogása is. Csak nézett most is. Nézte a gyermekeket. Már nem járhattak iskolába a nagyobbak. Pali akkor még kicsi volt. Elszakadt a cipőcskéje s a lába fázott. Vörös volt, mint a posztó és a kis ujjacskái elgémberedtek.

— Igy volt a', mondok. Egyszer csak nagyot sikoltott Lona, leborult az asztalra, aztán odanyujtotta a kezét Rapcsák úrnak. Az rátette a tenyerét és hallgattunk.

— Licitáció persze nem lett s harmadnapra megesküdtünk Rapcsák úrral.

Az öreg asszony megtörülte a száját, ránézett a vendégre és nem javította ki a szavait. Úgy mondta. Valóban úgy is volt. Ők valamennyien megesküdtek, hogy Rapcsák urat el nem hagyják semminemü nyomorúságában.

— És Lona? — kérdezte csöndesen a vendég. Boldog?

— Lona most is sokat dolgozik, — felelt az öreg asszony. Parasztok nem igen használják ezt a szót, nem is igen értik.

— Ő kél föl legkorábban, vezeti a belső gazdaságot. Mert ez a sok minden most már a mienk. Rapcsák úr építtette a régi helyre. Az úr a külső gazdaság után jár, de nyugton lehet, ideben is rendben van minden. A házban utoljára Lona fekszik le, ő oltja ki a tüzet. És mindig dolgozik. Sohase jár másba, mint kék kartonba; a sok selyem gyűlik egyre, mind a Pilié. Csak azé.

— Boldog? — kérdezte még egyszer. De az öreg asszony erre a hiábavalóságra már nem felelt. Elhallgatott s nem háborgatta a vendéget sem.

És az olyan mélyen elgondolkozott. Ime, ezek is megesküdtek. A vén, nevetséges formájú, csúf özvegy ember, kit lehetetlenség húsz éves leányszívvel szeretni s a szegény leány, ki férjhez megy, mert másféle kenyere nincs. Eladja magát anyagi jólét fejében, mint azt ő ebben a könyvben meg is írta. A lány eladja testét, egész életét a gazdag vevőnek. Rabszolga-iga az csak, melybe nem szerelemmel, hanem csak alázatossággal hajtja a fejét. Azt a kedves, bánatos szőke fejét. Behunyta a szemeit s akkor élénken látta is maga előtt. Koszorús fejjel mint menyasszonyt, mint az ő bűnös, megvetett, elítélt hősnőit. Ezt a fejet is ott. De ennek az egynek, a kivételnek, ennek a minden mentséggel megáldottnak, mintha dicssugarak öveznék a fejét . . .

V.

Az ablakok elborultak. Valami csodálatos, nedves szürkeség nehezedett a cserepes virágokra. A szobában is szürke lett minden, odakün is. Eltünt a szépséges fehér éjszaka s az ég alja megpirkadt arra, hol olyan mereven állnak őrt a jegenyék. Valahol egy ajtót nyitottak ki s messze, lenn bőgni kezdett a kis borju. Lágy, mélabus, moll-hangon. Hetykén kukorikolt az első kakas, viszhangra kelt, aztán feleseltek szaporán egymás után. Az eresz alatt csipogni kezdtek az éhes fiókák s a fészkekből fürge madarak röppentek ki. Az utcán végigdöcögött az első kocsi s az ablakuk alatt elhangzott az első emberi szó: egy cifra káromkodás.

A vendég felállott, letette a könyvet és menni készült. Alig tett egy lépést, az ajtó halkan kinyílott s a küszöbön megjelent Lona.

Látszott rajta, hogy le sem feküdt s az a pirosság, mely szemei alatt, orrán égett, nem a friss mosdóvíz nyoma, hanem a sírásé. Fáradt volt nagyon, alig imbolygott. Néma kisértetként lengett abban a szürkeségben, mely vele együtt osont a szobába.

Hervadt volt, tán még kisebb is, mint egykor és olyan nagyon gyámoltalan. Semmi sem árulta el rajta, hogy már asszony. A szeme nem lett nagyobb, merészebb, sugarasabb, az ajka nem lett pirosabb, a mozdulata csábos, a vállai sem teltek meg. Csak két vonás támadt a szája mellett, két fekete, éles vonás, mint azoknak az asszonyoknak, kiknek az élet kényszer, testi és lelki szenvedés.

Összeszorította mellén a kendőt s csak állott az ajtóban. Nem köszönt s azok sem kérdeztek tőle semmit. Csak úgy jött közelebb.

— Nagyon elitélt és megvetett engemet, — szólt csöndesen. Abban, — tette hozzá és a könyvre mutatott.

Vissza akarta venni a kezét, odaszorítani megint a keblére, de nem tehette. A látogató elfogta, aztán áhitatosan, szinte félve emelte az ajkai felé. Lona valami édes melegséget érzett a keze fején. Egy lehelletet csak, mely könnyü volt és tiszta mint az imádság. A tisztelet csókja ilyen. Nem fáj, nem éget, nem lázit, csak mélységesen elszomorítja még a legtisztább asszonyt is.

Aztán elment. Végig a csöndes udvaron, ki az utcára, mely most csak a porbahullott, hervadt virágoktól volt fehér. Ment egyenesen, süppedő lépésekkel, vissza sem fordítva fejét. Később levette a kalapját s mint az az élénken gondolkodó emberekkel gyakran megesik, félig hangosan beszélt:

— Eh, az igazi nagy dolgokat nem az erős, minden kegyelemmel megáldott férfiak alkotják meg tollal vésővel, vagy ecsettel. Hanem csak úgy egyszerűen elkövetik a szegény, gyönge asszonyok. A kik olyan védtelenek, olyan szomorúak s olyan nagyon jók. A kiket . . .

Megsimította a homlokát. Akart még valamit mondani. De neki, ki minden kifejezésében mestere volt a formának, színnek, most arra, a mit gondolt, nem voltak szavai. Rajtaérte magát, hogy az öreg dada együgyü mondását ismétli:

— A kiket még a jó isten is elhagyott . . .

Tavaszi sejtelmek. *Neogrády Antal* festménye.

Uj Idők 1897. III. 17.

HIT.

Hiába, — annak lenni kell!
Föltámadunk ama napon:
Szívem minden verésivel
Vallom, hiszem, bizonygatom.
Hogy mint a fű, fa levele,
Elmúljak, — lelkem kisohajtván?
Istent tagadnám meg vele,
Ha mélységes hitem feladnám!

. . . Nézzétek, az út közepén,
Mint a barom, befogva hámba:
Kocsit húz egy ember, szegény,
A válla görbedt, reszketeg a lába.
— Hogyan? Ezért teremtették?
Ezért hordozza isten képét?
A nyomor, melyben születék,
Az életcél: ez volna, végképp'?

Hogy ott az útfelen kiállt
A hámbul egy kis pihenőre,
Valami nagy úr kis fiát
Vitték azon, keresztelőre; —
Egyik lovuk, a kisafás,
(A kényessig-e, vagy mi lelte):
A talyigást, a nyavalyást,
Az ember-barmot elteperte.

No, hajszen nem lett nagy baja,
Mindössze, hogy kiment a karja . . .
— Nagy huncut ez, uram. — „Ja-ja" . . . —
Úgy állt elejbünk: készakarva;
Még a Rigó hozzá se ért:
A szemtelen hanyattvágódott,
Ni pénzért tartja a kezét, —
Ösmerni kell a kutya tótot . . .

Hiába, annak lenni kell!
Feltámadunk ama napon!
Szívem minden verésivel
Vallom, hiszem, bizonygatom.
Hogy mint a fű, fa levele
Elmúljak, — lelkem kisohajtván?
Istent tagadnám meg vele,
Ha mélységes hitem feladnám!

Hogyan? Az a piciny gyerek,
Kit ez a négy deres ló vontat,
Sosem, sosem kóstolja meg
Ízét a nincsetlen nyomornak?
Sohase egye két szemét
A munkától fakadt verejték?
Por, pára, hulladó szemét
A homlokát ne, sose lepjék?

Könnyű selyem, nehéz bibor
Legyen megillető ruhája?
Övé legyen a méz, a bor,
A földnek minden bűve, bája?

Hogyan? Ezer s ezernyi kéz
Másért izzadjon, ne magának?
A lelkem átkozódni kész,
Ha ez a rendje a világnak!

Én? Annak fonjak koszorút,
Ki korbácsával illet engem?
Én? lopva lopjam az odút,
Kiben elbújtatom szerelmem?
Kirúgjon engem, juss szerint,
Ha nem szeret, nem tűr a gazda?
S ha megütöm, megint, megint
Csak ő neki legyen igaza?

Hiában, — annak lenni kell, —
Föltámadunk ama napon!
Szívem minden verésivel
Vallom, hiszem, bizonygatom.
Hogy mint a fű, fa levele,
Elmúljak, lelkem kisohajtván?
Istent tagadnám meg vele,
Ha mélységes hitem feladnám!

Csókoltad-é halott fiad
Csukott szemét, lezárult ajkát?
A nagy kínszenvedés miatt
A lelked félig kisohajtád . . .
Hogyan? le tudnál mondani,
Hogy egykoron, milliom évvel:
Még rádnevetnek ajkai,
És megölel rózsás kezével?

A föld porát mért öleled,
A hol anyádat eltemették,
Hol szép, szelíd szerelmesed
Elállt szivét a földbe tették:
Ha csak olyan por az a por,
Ha szó-szellő: hogy az fölébred, —
A többi földdel összefoly
S élelme lesz a fagyökérnek?

Ki vén, ki árva, ki beteg,
No, mondd el, élni mért kíván még?
Mit dülőre nem vihetett:
Az tartja vissza, az a szándék!
Hogyan, miképp? A szárnyszegett
Vágy, eszme, cél, — mind veszve, veszve?
Mit? A hant téged is befed,
Te hit, te vágy, te cél, te eszme?

Nem. Annak mégis lenni kell!
Föltámadunk ama napon!
Szívem minden verésivel
Bizonygatom, bizonygatom.
Hogy, mint a fű, fa levele
Elmúljak, lelkem kisohajtván?
— Istent tagadnám meg vele,
Ha mélységes hitem feladnám!

MÓRA ISTVÁN.

Neogrády Antal

Református Élet

Budapest, 1943 január 30 REFORM

FESTŐI SZÉPSÉGEK A MAGYAR FALVAKBAN

Emlékezés Neogrády Antalról

Mint a magyar tájak ihletett festőművésze, remekműveivel már rég bevéste nevét a nemzet szívébe.

A gömöri tájakért rajongott legjobban és mint itteni származású művész ezeket festette legszívesebben. A régi békeidőben a nyarat rendszerint Gömör megye északi részében töltötte és ott festette a vadregényes, sziklás, fenyőerdős képeket. A megszállás alatt pedig minden évben Putnokra jött pár hétre, az itt festett tájképeiből szerettük meg e vidéknek a tulajdonképpeni szépségeit. Azóta már egészen más szemmel nézzük az Aszó hegyet is, melyről azt mondotta, hogy ha egy művész egész életében soha egyebet nem festene, csak azt, akkor sem tudná a témát kimeríteni, oly gazdag változatokban annak a hegyláncnak alakulata.

A környékbeli falvakba is gyakran kirándulgatott, hogy megörökítse képein a virágbaborult tavaszt. Az estéket pedig az ottani úriesaládok vendégszerető házában töltötte zongorázással, mert nemcsak az ecsetnek, de a zenének is mestere volt.

A kedves, derűs sajóparti képeket is, melyekkel oly nagy hatást ért el Putnokon, Sajópüspökiben, Bánrévén, Hétben, Velezden és Dubicsányban festette. Gömörszőllősön és Kelemérben a templomról, szalmás házakról festett, de megörökítette Kelemérben a Putnokyék napsugárban pompázó kastélyát is, a dúsan virágzó parkkal. Putnokon pedig a gr. Serényi szép fekvésű kastélyát.

Legkedvesebb témája mégis csak a szalmás ház volt, különösen ha virágzó mályvarózsa, vagy orgonabokor virult mellette. Minden évben újból megkérdezte: *hány szalmás ház van még Putnokon?* Egyszer nagyon szomorúan jött vissza a felvégből, mert az előző évben általa megfestett szalmás háznak a tetőzetét közben *cseréppel fedték be.* Ő szerinte ez festői szempontból nagy barbarizmus volt, nem is ment többet soha abba az utcába festeni.

A regényes fekvésű hegyoldalon épült Galgócon is volt egyszer és az ottani licium bokrokból álló kerítése és mögötte lévő szalmás házak falusi varázsa annyira megragadták, hogy percekig nem tudott szóhoz jutni, csak összekulcsolt kezekkel gyönyörködött és zokon vette, midőn valaki mellette azt a megjegyzést tette: ugyan mi gyönyörködni való van ezen? Erre rögtön megmagyarázta, hogy festői szempontból *milyen szépségek rejlenek a szegényes kinézésű magyar falvakban.*

Sokat lehetne írni vadászképeiről is, de legelsősorban történelmi nevezetességű alkotásairól, melyekkel Murány, Krasznahorka és a többi várat örökítette meg; azonkívül a külföldön alkotott műveiről. Vidéken legkedveltebbek voltak a figurális képei, a végtelen bájos női alakokkal.

Mint emberről, kedves, vidám humoráról is sokat lehetne írni, úgyszintén nemes gondolkozásáról, áldott jószívűségéről és mint családapáról. Midőn egy alkalommal könnyezve olvasta az újságot, az érdeklődésre azt felelte: örömömben sírok, mert most olvastam, hogy Laci fiam aranyérmet kapott a Tárlaton, pedig most állított ki először.

Amiként Tompa ragyogó tollával hirdette a gömöri tájak szépségeit, Neogrády finom ecsetje színekkel örökítette meg azokat.

P. Kálniczky Vilma.

...csényi Dezső úrnak

...ást, majdnem elpusztul a versen-
...ésben a gyermekeik boldogsága. A
...ellő percben fellép »a filozófus«,
...ki az élet vereségei elől kusza el-
...méletekbe menekül el és kijózanítja
...z egyik haragos apát. A baj itt
...em ebben a bonyodalomban van,
...bban van, hogy azt nem érezzük,
hogy ez maga az élet. Ugy érezzük,
hogy egy kiváló szerző szépen és jól
megírt egy darabot, a szereplők jön-
nek és mennek, sokszor úgy, ahogy
a szerző kívánja. A bonyodalom
megindulása olyan mesterséges,
hogy az ember úgy érzi, ez valami
szépen kigondolt ötlet, a fundamen-
tum nem elég erős, valóságos, amire
a darab épült. Egy-egy jelenetnél,
amikor megnevettet vagy megsirat,
felsóhajt a néző: milyen ügyes író
ez a Galamb Sándor. Egyébként a
darabban sok pompás megfigyelés,
nagyszerű elevenség és itt-ott meg-
kapó lira is van. Minden színésznek
többé-kevésbbé hálás szerepet adott
a szerző. Nagyszerű torzképet készí-
tett Abonyi a szolgalelkű titkárból.

M—y.

...EG

...a Pesti Színházban

*Az élet, vagy az élet értelme! A mű-
vésznek nem nehéz a választás.
Igenis az élet értelme! De hátha
nem lesz ideje megvalósítani a nagy
művet s akkor az élettel együtt oda-
veszett annak értelme is. Ez a
szörnyű meggondolás készteti a mű-
vészt arra, hogy fele szenvedélyéről
lemondjon, legalább egy időre. Ott-
hon hagyja fiatal, szenvedélyes má-
sodik feleségét, nagy művének ihle-
tőjét s a természet csendjébe vonul*

*nem mindig hat életszerűen. Annál
inkább igazzá tudja tenni a második
feleség alakját Mezey Mária, s a
fiával és benne elhalt felesége emlé-
kével küzködő magános emberét Kő-
míves Sándor. Dénes György orvosa
is igen finom alakítás. Sándor Iza-
bella már nem tudja elég rokonszen-
vessé tenni az első feleség gyengéd
és finom alakját, de ebben a szerző
is vétkes. A gondos rendezés és a
művészi díszlet nagyon elősegíti a
darab sikerét. A felvonásközökben
dr. Ember Nándor zongoraművész,
a Zeneművészeti Főiskola tanára
játszik a dráma hangulatához vá-
lasztott zeneműveket.*

Dr. Lengyel Lajos.

*

EMBEREK A HAVASON. *(Nemzeti Apolló, Átrium, Szittya.)* A természet-
hez, egymáshoz és az Istenhez közel élő
emberek sorsát mondja el a film, Nyirő
József novelláinak jellegzetes ízével.
Emberekét, akik annyit sem mondhat-
nak magukénak ebből a nagy világból,
ahová a könnyük lehull. Küzdelmes,
szánandó sorsok, egyszerű életek rejtett
szépsége, valami őserejű bölcseség, a
havasok világának tiszta költészete
árad belőle. Minden filmkocka mögött
ott érezzük a fiatal rendezőnek, Szőts
Istvánnak művészi látását és képzele-
tét. A szóval alig elmondhatót a film
nyelvén mondja el. Egy lefüggönyözött
ablak, egy nagyra nőtt kéz, egy súlyo-
san koppanó pénzdarab képek sora he-
lyett beszél. Egyedül a vallásos miszti-
cizmus, a csodavárás, búcsújárás, —
amit elvi szempontból is kifogásolunk
— túlméretezett. Fekete Ferenc fényké-
pező lencséje az erdő és havas ezer tit-
kát leste el. És nemcsak a felvételek
szabadultak ki a műteremből, hanem a
szereplők egy része is havasi pásztor. A

NEOGRADY ANTAL

Antal Neogrady: Bergpanorama.
Aquarell auf Papier, 29x39 cm. Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
446. Kunstversteigerung
Jänner 1980.
Katalogus 230.sz., 25.old.

NEOGRÁDY ANTAL

/ 1861 - 1942 /

Antal Neogrady: Im Bauernhof

Öl auf Leinw., 49x59 cm. - Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
440. Kunstversteigerung
16. bis 19. Jänner 1979.
Katalogus 88.sz., 22.old. kép: 7.t.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Mittag am Bauernhof.
Aquarell auf Papier, 28x41 cm. Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
626. Auktion, 13-16. Nov. 1979.
Katalogus 176. sz. 34.old., Taf. 85.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Erntezeit.
Öl auf Holz, 29x40 cm. - Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
626. Auktion, 13-16.Nov. 1979.
Katalogus 95.sz., 25.old., Taf. 68.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Landstrasse in Ungarn.
Aquarell auf Papier, 29x39 cm. Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
623. Kunstauktion
Katalogus 186.sz., 36.old. kép: 106.t.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Sommer im Dorf.
Öl auf Leinw., 55x72 cm. - Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
623. Kunstauktion, 1979.
Katalogus 98.sz. 27.old. kép: 206.t.

NEOGRÁDY ANTAL

Aukción:

Antal Neogrady: Der rote Sonnenschirm.
Öl auf Leinw., 86x112 cm. Sign.

Antal Neogrady: Am Heimweg.
Öl auf Leinw., 49x59 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum
636. Kunstauktion, 25.Mai-1.Juni 1982.
Kat. Nr. 442, 443. S.65. Abb. Taf.IL, 45.

NEOGRÁDY ANTAL

Aukción:

Antal Neogrady: Erfrischung für die Blumen. - Öl auf Leinw., 73x92 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum, Kunstabteilung. 635, Kunstauktion, März 1982. Kat. Nr. 422. S. 69. Abb.Taf. 38.

NEOGRADY LÁSZLO

Aukción:

Laszlo Neogrady: Beim Ziehbrunnen.
Öl auf Leinw., 49x69 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum, Kunstabteilung
635. Kunstauktion, März 1982.
Kat. Nr. 423. S.69. Abb.Taf. 84.

NEOGRADY LÁSZLO

Aukción:

Laszlo Neogrady: Ungarischer Bauernhof.
Öl auf Leinw., 75x100 cm. Sign.

WIEN, Dorotheum
636. Kunstauktion, 25.Mai-1.Juni 1982.
Kat. Nr. 444. S.65. Abb.Taf. 136.

NEOGRÁDY ANTAL

Külföldi aukción:
Antal Neogrady: Am Heimweg.
Aquarell auf Karton, 30x40 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
464. Kunstversteigerung, Janner 1983
Katalogus 60.old. 448.sz.

Neogrády Antal

Nevét, s müveit ugy emliti a kritika, mint aki szintén részes a Nemzeti Szalon tárlatának sikerében.

"Hónapról-hónapra" c. rovat közleménye.

Otthon, Bp. 1902. április hó.
61. lap

NEOGRÁDY ANTAL

Külföldi aukción:
Antal Neogrady: Winterliche Abendstimmung.
Öl auf Karton, 20x34 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
467. Kunstversteigerung, Mai 1983.
Katalogus 61.old., 405.sz. Taf. 20,

NEOGRÁDY ANTAL

Külföldi aukció:
Antal Neogrady: Landschaft mit einer Magd. - Aquaqrell auf Papier, 28x37 cm.

Wien, Dorotheum
469. Kunstversteigerung Dez. 1983.
Katalogus 93.old. 794.sz.

NEOGRÁDY ANTAL

Aukción:
Antal Neogrady: Mädchen am Steg.
Aquarell auf Karton, 30x39 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
634. Kunstauktion, Nov, 1981.
Katalogus 240.sz. 44.old.
Kép: Taf. 199.

NEOGRÁDY ANTAL

Aukción:

Antal Neogrady: Ungarische Dorfstrasse.
Aquarell auf Papier, 29x39 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
455. Kunstversteigerung, Juni 1981.
Katalogus sz. 533., 75.old.

NEOGRÁDY ANTAL

Aukción:

Antal Neogrady: Winterliche Abendstimmung.
Öl auf Karton, 20x34 cm. Sign.

Katalogusban:
Wien, Dorotheum,
455. Kunstversteigerung, Juni 1981.
381.sz., 63. old., kép: Taf. 43.

NEOGRÁDY ANTAL

Külföldi aukción:
Antal Neogrady: Motiv aus Ungarn.
Aquarell auf Papier, 23x30 cm. Sign.

Wien, Dorotheum
465. Kunstversteigerung, Febr.1983
Katalogus 60.old. 398.sz.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Siesta
Aquarell auf Papier, 33x51 cm.
Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
624. Kunstauktion
Juni 1979
Katalogus 173.sz., 32.old.
Kép: Taf. 168.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Auf Pilzsuche.
Öl auf Leinw., 35x50 cm. - Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
443. Kunstversteigerung
15. bis 18. Mai 1979.
Katalogus 95.sz. 24.old.

NEOGRADY ANTAL

Aukción:
Antal Neogrady: Sitzende Dame mit blauem Kleid. - Öl auf Karton, 48x34 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
453. Kunstversteigerung, 1981 Febr.
Katalogus 409.sz. 53.old.

NEOGRÁDY ANTAL

Aukción:
Antal Neogrady: "Beim Bauernhof"
Aquarell auf Papier, 27x37 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
632. Kunstauktionm, Mai, 1981.
Katalogus 533.sz. 68.old.
Kép: Taf. 223.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Dorfmotiv.
Aquarelle auf Papier, 28,5x38,5 cm.
Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
625. Kunstauktion
18. bis 21. Sept. 1979.
Katalogus 194.sz., 37.old.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrady: Jägers Heimkehr.
Öl auf Leinw., 58x75 cm. - Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
625. Kunstauktion
18. bis 21. Sept. 1979.
Katalogus 101. sz. 26.old. Kép: 72. t.

NEOGRÁDY ANTAL

Antal Neogrády: Bauernhof.
Aquarell auf Papier, 28x30 cm.
Sign.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
625. Kunstauktion
18. bis 21. Sept. 1979.
Katalogus 193.sz., 37.old. kép: 69.t.

Neogrády Antal †

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Pest

Lap: .....

Megjelent: 1942 DEC. 22 .....

— **Eltemették Neogrády Antalt.** A legismertebb és legnépszerűbb magyar festőművészek egyike, nógrádi *Neogrády* Antalt Alagon temették el 82 éves korában nagyszámú, előkelő közönség és a művésztársadalom képviselőinek jelenlétében. A Képzőművészeti Főiskola, amelynek hosszú éveken át tanára volt, testületileg vett részt a temetésen. A főiskola tanári kara nevében *Pécsi Pilch* Dezső rektor búcsúztatta és a főiskola koszorúját *Ferenczy* József főtitkár helyezte el a ravatalon. A magyar képzőművészek nevében *Szentgyörgyvári Gyenes* Lajos m. kir. kormánytanácsos, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége ügyvezető elnöke tartotta a gyászbeszédet és helyezte a művészek babérkoszorúját *Neogrády* Antal ravatalára.

542 ROTTMANN MOZART. Női arckép. Mat

510. cs. FARKAS LORINC: A tardi hegyek.
511. VIGH BERTALAN: Bankár.
512. KLAMMER MARISKA: Rózsaszüret.
513. cs. FARKAS LŐRINC: Újvilág-utca Tóváros on.
514. HENTZNÉ DEÁK ADRIEN: Augusztus 4.
515. SZÁNTHÓ MÁRIA: Álom.
516. HENTZNÉ DEÁK ADRIEN: Pünkösdi emlék.
517. cs. FARKAS LŐRINC: A tatai Tópart-utca.
518. EDVI ILLÉS ALADÁRNÉ: Cineák.
519. EDVI ILLÉS ALADÁRNÉ: Buzsáki leány.
520. nadasdi SÁRKÖZY ELEMÉR: Felvidéki piac.
521. PROHÁSZKA JÓZSEF: Csendélet.
522. PROHÁSZKA JÓZSEF: Tanulmány.
523. PROHÁSZKA JÓZSEF: Béke.
524. PROHÁSZKA JÓZSEF: Félakt.
525. GÁCH ISTVÁN: Halászbárkák a Dunán.

Nevgrády István

l.

Justh Zsigmond

naplója. Sajtó alá
rendezte Halász
Gábor. Bp. é. n.

367. l.

eretlen festő.

századból.

ordult, de szembe néz. Előre-
bajusza és körszakálla őszbe-
lehajtott, nyakkendőjét kettős
e kivágott, begombolt kabátja

cm. — Lelt. sz. 593. — Értéke
lszky Ferencz 1892 január 16-iki
z 1894 deczember 9-iki minister-
és közoktatásügyi minister 1895
erjesztése alapján, az 1895 már-
5bb elhatározással engedélyezett
5-án kötött és 1895 április 30-án
rződés szerint a gr. Kreith-féle
tett 1895 április 23-án (107–95).
Az átvételt tudomásul vette az
eirat (159–96).
zó adatok. 1907 : VII. 62. *Isme-*
1849-ben igazságügyminister.

Neogrády Antal

l.

Szinnyei X.

984. h.

többszor

TARTA

Az aukcióra kerülő tárgyak ált
Festmények, rajzok, metszetek
Szobrok, domborművek, plaket
Kelet . . . . . .
Arany, ezüst, ékszertárgyak .
Porcellán- és üvegtárgyak .
Textil . . . . . .
Szőnyegek, takarók . . .
Hangszerek, fényképezőgépek, l
Bútorok . . . . . .
Vegyesek . . . . . .

Neogrády Antal

286 Őszi hervadás 6000

287 Virágzó almafa 5000
288 Almafa virágzás 5000

Nemzeti Szalon
1926. május
MAPE 12. kiáll.

ANTAL JÓZSEF : Templomos asszonyok

Neogrády Antal

244. Május, virf.

Repr.

Nemzeti Szalon 1927
máj. jún.

MAPE 13. kiáll.

FRANK FRIGYES: Feleségem

Neogrády Antal

Illusztráció Bethlen Margit grofnő: Egy élet-jelier

Repr.-

Nemzeti Szalon

MAPE. 14. kiáll. 1928
okt

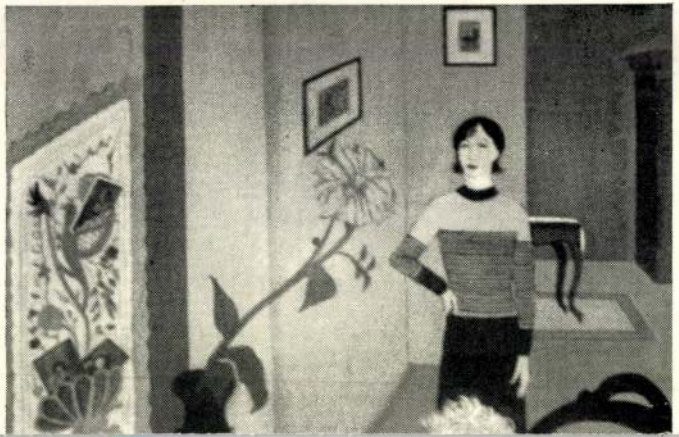

Neogrády Antal

rőrd

Szana Szárév

262. l.

19

Gyárfás és Protáz

Csütörtök

20

Urnapja

Péntek

21

Gonzaga Alajos

Szombat

22

Ákos

Nap kelte 4 ó. 02 p. — Nyugta 20 ó. 0 p.

1935 • 25. hét **Junius** VI. hó • 30 nap

naptár

Szivan

V	15	
H	16	
K	17	
S	18	
C	19	
P	20	
S	21	S. B.

Neogrády Antal

nógrádi

festő

I. - életr. -

Karczagmagyállam

760. h.

io Bazzi il Sodoma.

Sienában 1549 február 15-én.

(János 19. r. 1).

oz kötött és a ruháitól meg-
tratette és kinek testét kendő

zűl egy még a kötözéssel
torozza a Megváltót és egy
a. Balról Pilátus ül a tró-
mutat, mögötte két előkelő
fiatal katona támaszkodik
a. Jobbról pedig, az épü-
eg egy sisakos katona és
áttér hegyes vidék várossal

Lelt. sz. 1161. — Vétetett 1894
00 lirán (2694 K). — Elszámol-
–94). — Az elszámolásra nézve
820 és az 1895 május 10-iki
— Az elszámolást elfogadta az
5–900) és az 1901 augusztus
01).
atok:
01, 1904: I. 1161. *G. A. Bazzi*

mban. 1906: III. 90. *Giovan*
risztus ostoroztatása. — 1906,
lit Sodoma: Flagellation du

8. l. — Verzeichniss Nº 123.—

III

48 (1161).
600 (38).

48

Neogrády Antal
festő

Fővárosi Lapok 1895. márc. 9., 772. old.
(Műrészetek. A Murányi Vénusz.)

Kalmár

Neogrády Antal
festő

Fővárosi Lapok 1896. jan. 1., 7. old.
(Művészetek. * Művásárlások a téli tárlaton.)

Kalmán

Nagrády Antal
festő

Fővárosi Lapok 1886. jan. 11., 8. sz.
(Kiadványok. Mátyás király Gömörben.)

Kalmár

Neogrády Antal
festő

Fővárosi Lapok 1900. jan. 14., 8-9. o.
(3 kép)

Kalmár

Neogrády Antal
festő

Fővárosi Lapok 1900. jan. 14., 16. sz.
(Képzőművészet. – N. illusztrációi.)

Kalmár

Nevgrády Antal
testő"

Fővárosi Lapok 1900. máj. 20., 13. old.
(Hírek. A Nemzeti Szalon tárlata.)

Kalmár

Neogrády antal
fertő

Fővárosi Lapok 1895. jan. 20., 327. old.
(Művészetek.)

Kalmár

19. NEOGRÁDY ANTAL : Julius (vizf.) Ára 120 kor.

20. „ „ Találkozás (vizf.) Ára 120 kor.

21. „ „ Meglesve (vizf.). Ára 120 kor.

22. „ „ Cserkész-ut „ „ 120 „

156. NEOGRÁDY ANTAL : Megyeri Dunapart (olajf.) Ára 120 kor.

Neogrády Antal

Nemzeti Szalon

1900. tav. kiáll.

Neogrády Antal

Neogrády Antal

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jún.
34. sz. 1926 okt.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc.
38. sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.
40. sz. 1927. dec.

Neogrady Antal

festő

Fővárosi Lapok 1896. aug. 17., 7. old.
(Műrészetek.)

Kalmár

Nemegrády Antal
festő

Fővárosi Lapok 1885. ápr. 6., 1091. old.
(Művészeti rész.)

Kalmár

Árverési Korlony
1936. 79. sz. melléklete

Kikiáltási ár pengőben

3258. BALLÓ EDE, Az olajfestés mestersége. Budapest, 1917. — NEOGRÁDY ANTAL, Hogyan fessünk tájképet? Budapest, 8r., 2 füzet . . . 2.—

3259. BALOGH FERENC, A magyar protestáns egyház történelem részletei. Debrecen, 1872. 8r., fve 1.50

3260. BALOGH GYULA, Vasvármegye nemes családjai. Szombathely, 1901. 8r., fve . . . . 2.—

3261. BALOGHY LÁSZLÓ, Nemzetiség, és alkotmányi mozgalmak honunkban. Pest, 1841. 8r., fve . . . . . —.50

3262. BALTAZÁR DEZSŐ, A próbáltatások idejéből. Debrecen, 1920. 8r., fvkts . . . . . 2.—

3263. BALZAC, Petites miséres de la vie conjugale. Paris. És még négy francia regény. 8r., 5 kötet, fűzve . . . . . 2.—

3264. BARABÁS SAMU, Székely oklevéltár 1219—1776. Budapest, Akadémia. 1934. 8r., fve . . . 2.50

3265. BARCLAY, JOHN, Paraenesis ad sectarios. Tyrnaviae, 1775. K. 4r., fbőrkts . . . . . 1.—

3266. BARCSAY-AMANT ZOLTÁN, A forradalmi háborúk hadifoglyai Magyarországon idetelepítésük első esztendejében. 1793. Budapest,

Neogrády Antal

cerning The Unity of the Church. London, 1680. K. 4r., mod. fvkts (Körülvágott pl.) . . . 4.—

3277. BARTAL, GEORGIUS, Commentariorum ad historiam status jurisque publici Hungariae aevi medii libri XV. Posonii, 1847. 8r., 3 kötet fvktsek . . . . . 2.—

3278. BARTAL, GEORGIUS, Commentariorum ad historiam status jurisque publici Hungariae aevi medii libri XV. Posonii, 1847. 8r., 2 kötet egybekötve, fvkts . . . . . 2.—

3279. BARTELS, PAUL, Das Weib in der Natur- und Völkerkunde. Leipzig, 1913. Lex. 8r., 2 kötet, er. fbőrktsek. Sok illusztrációval! . . . 26.—

3280. BARTHA MIKLÓS, Kazár földön. Kolozsvár, 1901. 8r., er. vkts. A szerző s. k. ajánlásával Lovászi Mártonnak. (Rongált pl.) . . . . 3.—

3281. BARTONIEK EMMA, Mohács Magyarországa. Báró Burgio pápai követ jelentései. Budapest, 1926. 8r., fve. Felvágatlan pl. . . . . 1.—

3282. BARTSCH, RUDOLF HANS, Vom sterbenden Rokoko. Leipzig, 1914. 8r., er. papírkts . . . —.50

3283. BAUMBACH, RUDOLF, Trug-Gold. Erzählung

Neogrády antal
festő

Fővárosi Lapok 1895. jan. 9., 100. old.
(Művészetek. Maecenások.)

Kalmán

Weogrády Antal

Ernst Múzeum aukciói

XIII–XIV (1920) 387.

Neogrády Antal

XIX. század.

47. TÁJKÉPVÁZLAT. Hegyi táj. Lent jobbra a művész jelzése: Neogrády A.
Karton. M. 18; sz. 24 cm.

XIX. század.

48. VÁZLAT. Bokrok által részben elfödött keritésfal. Lent jobbra a művész jelzése: Neogrády A.
Vizfestmény. M. 32; sz. 47 cm.

Ernst Muzeum aukcioi

IV–V.

M. 39.5; sz. 47 cm.

I. Ballin — H. F.—Chopin utá

58. ULYSSES FELISMERI
jobboldalon: „Ballin Scul
déguisement de femme en
megjelent Párisban.) Az
M. 76; sz. 100 cm.

Neogrády Antal, festő

Az 1890-es Téli tárlaton Ferenc József megdicsérte képeit, pedig őt ma, mint valódi képgyárost tartanak számon. 27.old

Csatkai Endre: Karcsay Lajos festőművész/1860-1932/ 17.old.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Neogrády Antal

1908. koll. kiáll. Miskolcon

Halm Lessik

266. l.

Neogrády Antal

korábban a Műcsarnokban állított ki; a szerző müncheni tartózkodása alatt a bajor fővárosba is elkerült.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

5 l.

Neogrády Antal

(1861-1942) festő. Budapesten és München-ben tanult, 1888-tól hiállító művész. Legimkább akvarelleket festett, ezt a technikát tanította a Képzőművészeti Főiskolán.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

3431

Neogrády A.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1886.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Neogrády Antal

Bársony István: „Magyar természeti és vadász-képek" c. müvét "képekkel diszitette" a mü-vész, -közli az "Irodalom" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1899. dec. 24.
XXI. évf. 52. sz. 831. lap

MDK

Neogrády Antal

Gömörből, of.

A plébános ur kertje, of.

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 41.l.

Necgrády Abtal, festöm. MDK

445. Szeptember. Olf.

MNT 1912/13 téli Kiáll. Kat. 67.1.

MDK

Neogrády Antal

Az éhezők.Olajf.

KMTárs.1906.tav.kiáll.29.l.

MDK

Neogrády Antal

Esti szürkület, repr.

Csókássy.

MDK

Neogrády Antal

Eső után, of.

Képzőm. Társ. 1903/4. téli kiáll. kat. 57.l.

MDK

Neogrády Antal

A patakra, vizfm.
Szervusz cimbora, vizfm.

Képzőm.Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34.lap

MDK

Neogrády Antal

Akvarellel szerepelt a Műcsarnok 1934.évi téli tárlatám.

(m.v.): A Műcsarnok téli tárlata.

Nemzeti Ujság, 1934.Jan.13. 11.lap

MDK

Neogrády Antal

Mezôn, of.

Erdei patak, of.

Mücsarnok 1909/1o. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Neogrády Antal

Patakpart, of.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Neogrády Antal

Mezőn, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 46.l.

MDK

Neogrády Antal

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

MDK

Neogrády Antal

Érik a paradicsom, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 46.l.

Negrády Antal, festőm.

351.	Tavasz.	Vizf.
352.	Virágzó almafa.	"
353.	Május.	"

Képzőm.Társ. 1927-28 téli kiáll. Kat. 2e.1.

Neogrády Antal

Magyar Vízfestők És Pasztellfestők Egyesületének kiállításán a Műcsarnokban gouache-pikturával festett színes-tarka kertrészletei szerepeltek.

PH. 929. X. 6.

Neogrády Antal

Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításán a Műcsarnokban plasztikus gyümölcsfái szerepelnek.

M. 929. X. 6.

Neogrády Antal

Képzőművészeti Társulat az őszi tár-
laton kiállított "Konyhakert" c. művét
megvette.

M. 929. X. 24.

Neogrády Antal

Képzőművészeti Társulat az őszi tárlaton kiállított "Konyhakert" c. művét megvette.

NU. 929. X. 24.

Neogrády Antal

Műcsarnok őszi tárlatán a vízi és pasztellfestők között szerepelt.

NM. 929. X. 5.

Neogrády

Képzőművészeti Társulat őszi tárlatain a Műcsarnokban a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain szerepelt.

PN. 929. X. 6.

Neogrády

Műcsarnok őszi tárlatain a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain kollekciója szerepel.

MH. 929. X. 6.

Nógrády Antal

Szerepelt az I. nemzeti kiállításon.

Párizs Lajos 1933. IV. 20.

Neogrády Antal

Szerepelt a Műcsarnok őni tárlatán.

PH. 1932. X. 29.

Neogrády ~~Sándor~~ Antal

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. 1933. IV. 20.

Neogrády Antal

szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 19.

Neogrády Antal

Szerepelt a Műcsarnok Őszi tárlatán.

EK 1932. X. 30.

Neogrády Antal

Műcsarnok téli tárlatán "gouache-festésű konyhakerti részletei" szerepeltek.

PH. 929. XII. 24.

Neogrády Antal

Műcsarnok téli tárlatának sorsolásán "Konyhakert" c. műve szerepelt.

PH.929.XII.22.

Neogrády Antal

Műcsarnok téli tárlatán akvarellje szerepelt.

M. 929. XII. 22.

Neogrády Antal

Szerepelt a Múcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XII. 20.

Neogrády Antal

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. H. 1933. IV. 19.

Neogrády Antal

festőművész

Téli Kiállítás - Műcsarnokban - képével szere el.

Esti Kurir
1934.I.14.

Neogrády tutal

Szerepelt a „Magyar állatszépek és állatszobrok" c. kiállításon a Mezőgazdasági Muzeumban

Magyarság 1927 IX. 8

M.D.K.

Neogrády Antal, festőművész

1906-ban Műcsarnok kiállitáson szerepelt Egerben, Miskolcon, Kassán, Eperjesen, Sátoraljaújhelyen, Debrecenben és Gyöngyösön

Zsadányi Guidó: A felvidéki vándorkiállitások története. XX. 187.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve. IV. Miskolc, 1964

N.D.A.

Neogrády Antal
Jön a vonat, vizf.

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szmal.
1920. ápr. 8 l.

Neogrády Antal

Tavasz, vizf.

Télen az erdőben, gouache

Árverési katalog. 1936. márc. 2.rendk.ea.

45 l.

Neogrády Antal
Téli séta, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 19o7. márc.
16 l.

Nagy Antal festőművész

Patakmeder
Erdei ut
Erdő széle
Ölfák az erdőn
Erdei patak
Tölgy

A Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete
XVI. kiállítása. 1930. december N. halon

Rudnay primás készíttette, 1839.

Gerevich PA, 190. l. — Lepold Katalógus 103. sz.

KEHELY,
aranyozott ezüst. Empire stílű. Cuppája szőlőindák közt kalászok.
Mag. 22 cm.
Pesti munka 1840-ből.

Lepold Katalógus 107. sz.

KOPÁCSY PRÍMÁS MELLKERESZTJE,
arany, gyémánttal és ametiszttel. Kettős, drótszemes aranylánccal.
Mag. 12·3 cm.
Bécsi munka, 1840 körül.
Kopácsy prímás (1838—1847) arcképein felismerhető.

Lepold Adatok, 37. l. — Lepold Katalógus 108. sz.

CIBORIUM-KEHELY,
ezüst, aranyozott részletekkel. Lábán a négy evangelista domborított jelképe. Neorokokó stílű.
Talpán beütve: E. LACKNER és GESCHMANN.
Mag. 32 cm.
Magyar munka, 1850 körül.

PÁSZTORBOT,
ezüst, kampójában virág.
Mag. 192 cm.
Magyar munka, 1850 körül.

MDK

Neogrády Antal

Peoniák, vízf.

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

37 l.

MDK

Neogrády Antal

Téli táj rókával, temp.

Árverési Köz. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

27 l.

Neogrády Antal

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Nemzeti Újság
1934.I.13.

Neogrády Antal

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.
Virágos kert részletek.

Pesti Hirlap
1934.I.17.

Neogrády Antal MDK

Udvari ebéd, vizf.

Csendés fészek, vizf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Patak mellett, vizf.

Fazekas-telep, vizf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Viss aemlékezések, vizf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Eső után, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Nyomon, vizf.

Műcsarnok 19oc. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal MDK

Tavasz az őszben, vizf.

Flirt az erdőn, vizf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal MDK

A patakra, vizf.

Szervusz cimbora, vizf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Neogrády Antal /1861-/

Neogrády Antal Collectiv Kiállitasa.é.n.,
95x63 OSZK

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok. Kat.34.l.

MDK

Neogrády Antal

Kukoricatörés. Olajf.
Kukoricafosztás. "

Képzőm.Tars. 1908. tav.kiall.kat. 4ol.lap

MEK

Neogrády Antal, festöm.

1089./Niczky-Tarnóczy Malvina gr./ Malvina költeményei.
Pest. 1861. -Khern Ede.
Szines könyv. Diszemlény? Brassó. 1861.
1090. Ösi erény. Fényes korszakok a magyar nemzet történe
méből. Bp.Kosmos.

Dr.Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 84.l.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

1085. Jakab Ödön: Szilágyi és Hajmási. Költői beszély négy énekben. Bp.
1086. Bársony István: Magyar természeti és vadászati képek. Bp. 1900.
1087. Jakab Ödön: A két impesztor. Bp. Franklin. 1913.
1088. Mikszáth Kálmán: A fekete kakas. Bp. Légr. - Szent Péter esernyője. Bp. Légrády.

Dr. Szemlér Lőrinc gyűjt.-nek Aukciója. Bp. 1936. Könyvdíszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 8[illegible]old.

Neogrády Antal, festöm.

1o82 József főherceg: Erdei magány és egyéb vadásztörténetek. Bp.1913. Számos mümelléklettel.
1o83. Erdélyi Zoltán: Vesztett boldogság. Verses regény. Bp.1898.
1o84. Jakab Ödön: Réza. Költemények. Bp.1907.

Dr.Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek Aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 83.old.

MDK

Neogrády Antal

Érik a paradicsom, repr.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat.

MDK

Neográdi Antal

A kis kertben, repr.

Műcsarnok 1908/9 téli nemzetk. kiáll. kat.

Neográdi Antal

MDK

A kis kertben, repr.

Műcsarnok 1908/9.téli nemzetközi kiáll.

Neogrády Antal

Téli séta, repr.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Bartók Lajos: Téli regék. Költemények.

Művésztársak között munkáival N.A.is szerepel.

Dr. Szemér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp.1936.
Könyvliszek. - Könyvillusztrációk.
Árv.Közl. 1936. 5.rk.sz. 72.l.

MDK

Neogrády Antal

Téli erdő, of.

KMTárs. 1906. tav. kiáll. kat. 47.1.

MDK

Neogrády Antal

Őszutó, repr.

Műcsarnok 1902. tav. nemzetk. kiáll. kat.

Neogrády Antal MDK

Kocavadász, vizf.

Téli alkony, vizf.

Erdő széle, vizf.

Mücsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Neogrády Antal

Rozsföld.Vizf.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat.56.l.

Neogrády Antal MDK

Hyeroglifák, vizf.

A hajtás vége, vizf.

Műcsarnok 1897. tavaszi kiáll.

M.D.K.

Neogrády Antal

"A kis gazdasszonyok" c. művét közli a lap a Solymosi-képszalon karácsonyi kiállitásáról. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1928. dec. 9-15. XVIII. évf. 50. sz. 108. lap.

Neogrády Antal

Csetnekről, vizf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Eső után, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

Neográdi Antal MDK

Tél, olf.

Hibás uton, olf.

Mücsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

Neogrády Antal

Vadászkaland, vizf.

Enyelgés az erdőben

Miesarnok 1902.
A bpi. [illegible]

Neogrády Antal MDK

Őszutó, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Neogrády Antal

Harapjunk egyet. Of.

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 40.l.

MDK

Neogrády Antal

Rozsföld, vf.

Mücsarnok 1909/1o. téli kiáll. kat. 56.l.

MDK.

Neogrády Antal, festöm.

1894. Esterházy-féle 300 ft-os vizf.dij: egy napi va
dászat /vizfestmény/.

OMKT.- Vándorkiállitások. 1916 szept.8.- dec.27. Eger.
Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös
Kat. 67.1.

Neogrády Antal MDK

Elmerengve, repr.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Szeptember, vizf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

Neogrády Antal

MDK

Május, vizf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Tavasz.	Vizf.	Jelz.
Télen az erdöben.	Gouache.	"

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 45.1.

Neogrády Antal MDK

Besnyői erdőből, olf.

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal, festöm.
szül.1861. Galsán.

621. Enyelgés az erdöben.

62o. Vadászkaland. Vizfestmény.

Mücs. - A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 57.1.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

. Egy napi vadászat./6 vizfestmény./ 1894.-
Eszterházy-féle 300 ft-os vizfestmény-dij.

Műcs. -OMKT Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 16.1.

MDK

Neogrády Antal

Téli táj, of.

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

Neogrády Antal MDK

Éhes népség, olf.

Mücsarnok 1910. Vándorkiállitás

Neogrády Antal MDK

Bizalmas közlések, vizf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

A Mátrából.	Olf.	
Szeptember.	"	23.1.

Műcs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.2o.-jan.17. Kat 15.1. ém² 23.1.

Neogrády Antal MDK

Élő kép, vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Neogrády Antal MDK

Falu télen, vizf.

Tél az erdőn, vizf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Neogrády Antal MDK

Téli est, vizf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal MDK

Konyhakert, vizf.

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Neogrády Antal

Csetnekről, vf.

KMT téli kiáll. 1903/4. 5o.l.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

A kt. Ceruzarajz.

A Gyüjtő. 1915. 1-3. sz. 83.l.

Necgrády Antal, festöm. MDK

390. Udvari ebéd. Vizf.
391. Csendes fészek. "

Mücsarnok. 1900/1. téli kiáll. Kat. 45.1.

Negrédy Antal

„A kukoricatörés".

Rajz a Vasárnapi Ujságból.

29-i számában.

(emlitve)

Pesti Hirlap 1899 45. szám,
5. lap.

Neogrády Antal MDK

... és oltalmazd meg őt nekem, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

Neogrády Antal

MOK

Falun, olf.

Micsarnok 1916-17 téli tárlat

Neogrády Antal MDK

Falusi utca, vizf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Neogrády Antal MDK

Lacroma szigetről, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Neogrády Antal

Illusztrációk Vértesi Arnold
"Kadocsa Áron" c. regényéhez
a Vasárnapi Ujság okt. 9-i
számában.
(emlitve)

Pesthegyei Hirlap. 1898 42. szám, 9. lap.

Neográdi Antal

MDK

Virágzó almafa, vizf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Neogrády Antal

Virágzó körtefa, vizf.

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Neogrády Antal

Vizfestményeket állitott ki a Műcsarnok tav.tárlatán.

Cikk: A király a ...

Vas.Ujs.1901. 48.évf. 296.l.

Nedjrádý Antal

Vlastenecký pyker ellátott. Ki a Rákosrólos tny. tartóz-
tatta.

CLXX: A kiraly a ...

Vas.Uj.a.1901. 16.évf. 250.l.

MDK

Neogrády Antal

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

MDK

Neogrády Antal

Tárlatok.
Képzőművészet 1931. márc. 68.1.

MDK

Neogrády Angal ,festöm.

Vetélytársaknv képe a mester mély lelkiségét tükrözi.

X.-XIII.terem. -Mücsarnok.

Képzömüvészet.1931. 37.sz. 43.1.

MDK

Neogrády Antal

Művészet 1917. 3.1.

MDK

Neogrády Antal

Viszontlátás

A Képzőművészeti Társulat téli tárlata. Vasárnapi Ujság 1895. 48. sz. 798-799.l.

MDK

Neogrády Antal

A mücsarnok téli tárlata. Vas. Ujs. 1897. 827-828.l.

MDK

Neogrády Antal

Rajzok a "Szent Péter esernyőjé"-hez:

Müntz a viharban, repr.

Veronka, szobájába zárkózva, repr.

Vasárnapi Ujság 1900. 46. sz. 763.l.

MDK

Neogrády Antal

GerLonModfest. 33.1.

Neogrády Antal MDK

A plébános ur kertje, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

Gömörből, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

Mezei ut, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

A nagypapa ünneplőruhája, vizf.

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

E.:Eszterházy-dij.

Kitüntetések, dijak.
Mücs.-OMKT.1931-32.évi téli kiáll. Kat. 33.1.

MDK

Neogrády antal, festöm.

408.	Tájkép.	Vizf. Jelz.
	Téli vadászat.	Gouache. Jelz.
410.	Tájkép.	Olf. "

Árv. Ksarn. 1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 31.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

1931 évi. tavaszi ill. őszi kiállitásból az 1931-32.évi téli kiáll. keretében sorsolásra kijelölt müve: Virágzó liliomok.

Műcs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.20.-jan.17. Kat. 13.1.

MDK

Neogrády Antal

Rajzok a "Szent Péter esernyőjé"-hez:

Veronka bátyjával, repr.

Veronkát viszik a bátyjához, repr.

Vasárnapi Ujság 1900. 46. sz. 762.l.

MDK

Neográdi Antal

Hibás uton, of.

KMT 19el. tav. nemzetk. kiáll. 39.1.

MDK

Negrády Antal, festőm.

588. Őszutó. Olf.

MTárs. 1902/3 téli kiáll. Kat. 54.1.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

132. Eső után. olf.

KMT 1898/99. téli kiáll. Kat. 27.1.

Neogrády Antal

Festményének - melyek a Nemzeti Szalon kiállítását szerepelt - reprodukciója a Vasárnapi Ujság 1900 máj. 20. számában (emlitve)

Pesthegyei Hirlap 1900 máj 27. 10 old

Neogrády Antal MDK

Gömöri falu, vizf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Neogrády Antal

Művészet 1918. 4.1.

MDK

Neogrády Antal

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930. 34. sz. 204.l.

Neogrady Antal MDK

Virágos kert, vizf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Neogrady Antal MDK

Nyaraló-részlet, vizf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Néogrády Antal MDK

Mezőn, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Neogrády Antal

Libapásztor, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 42.l.

Neogrády Antal MDK

Érik a paradicsom, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Nyomon. Vizf.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiáll. 1900. Kat. 38.1.

Neogrády Antal

MDK

Falun, vizf.

Virágzó mák, vizf.

Falusi utca, vizf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Nagy Antal, festöm.

626. Falun. Olf.

627. Erdöben. Olf. 60.l.

Képzöm.Társ. 1910/11 téli kiáll. kat. 59,60.l.

Neogrády Antal MDK

A vágásban, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Necgrády Antal, festőm.

272. Erett kalászok. Gouache.

Képzöm.Társ. 1909. Tw .kiáll. Kat. 38.1.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Őszutó. Olf.

Műcsarnok. 1932/3 téli Kiáll. Kat. 54.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

298. Szeptember. Olf.

KMTárs. 1899/9o. téli kiáll. Kat.XXII. 1.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Tavasz az őszben. Vizf.
Flirt az erdőn. "

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 30.1.

MDK

Neogrády Antal

Csend.Olajfm.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll.kat.45.1

MDK

Neogrády Antal

Mezzo szigetéről. Olajfm.

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll. 30.l.

Neogrády Antal, festö

Téli séta.	Jelzett.	Vizf.
Parkrészlet.	"	"
Leány a pataknál.	Jelzett.	Olf.
Falu.	"	Vizf.

Árverési Közlöny.	Festm.,rajzok.	1936	okt.4.	rk. sz. 38.1.

MVK

Neogrády Antal
festő

is illusztrálta az „Osztrák-magyar monarchia írásban és képben" c. művet

÷ ujság és könyv-illusztrálás Magyarországon

Grafikai Szemle 1909 évf 5. z 103 l

Neogrády Antal, Pest Mok

A 80-as és 90-es években készült Az Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben c. mű egyik illusztrátora.

Fitz József: A Ferencjózsefi korszak magyar díszkiadásai 597 = 600.

X/1.

Bp. 1960. január

KÖNYVBARÁT

Neogrády Antal (1861-1942)

Székely Bertalan fanáztársa, az akvarellezést fanította. Hegedüs Pánló helyettesítette.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Moksay Pánló.) Bp. 1962. Képzőmův. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 179. l., 210. l.

MDK

Neogrády Antal, festő

405. Virágos kert. Vízf.

Bp.Mücs._OMKT. Nemz.Képzőmüv.Kiáll. 1934.ápr.29._jun.17
Kat.18.l.

MDK

Neogrády Antal, 1861--

Tájkép, vf.

Ernst Muz. 23. aukc. 1923. 42. 1.

MDK

Neogrády Antal, 1861--

Táj hazatérő leánykával

Ernst Múz. 23. aukc. 1923. 42. 1.

$$\begin{array}{r} \sqrt{6} \\ 30 \\ \hline 86 \end{array}$$

[redacted]

Neogrády Antal

Erdőszéh , vf.

Alkony, vf.

[redacted] 5.kiáll. H.Smal. 1916. nov. 2o. 1.

98
16/82

MDK

Neogrády Antal, 1861--

Tiltott örömök, vf.

Ernst Muz. 39. aukc.

34. l.

Neogrády Antal

Kápolna, olajfesta.

A Gyüjtő. Szt.György czéh 41. műv. aukc. 1920.jan.

8.1.

MDK

Neogrády Antal, festőm.
sz.1861.

Burgonya szüret. Jelz.l.b.:Neogrády A.
29x48 Vizf.

Ernst Muz. műgy. XVI. 1921. Ka t. 4o.1

MDK

Neogrády Antal

Virágos rét, of.

Merengés, of.

Tájkép, vizf.

Téli erdőrészlet, vizf.

Árv. Közl. 1939. szept, 4.rk.sz. 91.sz.

25 l.

Neogrády Antal

Kiállít

P. H. 932. szt. 29.

ɔzpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
ımely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Keogrády Antal

Kvalit

P. H. 932. XII. 20.

Kérdő

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 ut

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: .

MDK

Neogrády Antal, sz. 1861.

Téli séta

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 25 l.

MPK

Neogrády Antal, festő.

174. Ősz felé. Vizf.

Képzőmův. Tars. - 1931 őszi kiáll. - Kat. 34. l.

MDK

Neogrády Antal, festö.
/szül. 1861/.

Séta a berekben.	Jelezve.	Of.
Gereblyézés.	"	Vizfestm.
Nagymosás.	"	"
Madárdal.	"	Karton.

Ernst Muzeum aukciói. 52.sz. II. rész.
1935. nov. -Képek. Ka t. 16.1.

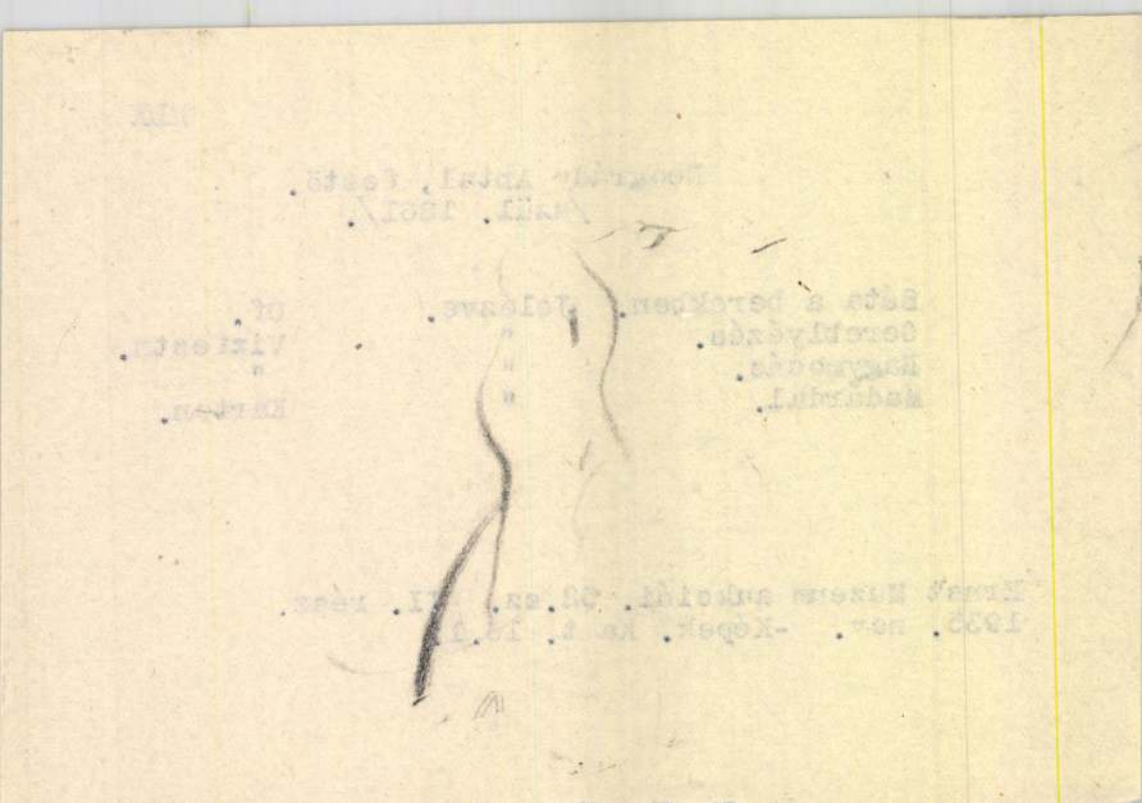

MDK

Mezgrády Antal festő
(München)

„Tájkép gulyokkal"
„Ruhazárítók a Pisa és mellett" c képei

~~Pénzt~~

pénzt tárlatom. 1888.

MDK-A-1-1/2253.

Neogrády Antal
festő

M.D.K.

Pihenő

Biraukció 1958. Budapest.

18 l.

Neogrady Antal festő M. D. K.

Lül 1861

Nyári est jelenve vaszn 74 × 100

karvasbögés a murányi jel. agn. 42.5 × 33
erdőben

Enyedy Lukács és nyár hagyatéka. Bp 1923
35

Neogrády Antal

Leanderes paraszthház, vizfestmény
Kerti pihenő, vizfestmény
Villa részlet, vizfestmény
Konyhakert, vizfestmény

Magyar akvarell és pasztellfestők Egyesülete
IX. kiállítása, 1922. Nemzeti Szalon, katalógusa

MDK

Neogrády Antal, sz. 1861.

Vadászkaland, gouache
Gereblyézés, vizf.

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.
17 1.

MDK

Néogrády Antal, festő

„Patak az erdőn c. kiváló akvarellje mutatja a mestert régi prejében."

(Gy.) Magyar Akvarell- és Pastellfestők Egyesülete. - Képző művészet. 1931. 43-44 m. 186. l.

MDK

Neogrády Antal fertő

„Réulet a Fertő tóról" c képét vidéki tár-
laton eladták. 1889.

MDK-A-1-1/2537.

MDK

Neogrády Antal fertő

„Réulet a Fertő tóról" c. képe vándortáslaton

eladva. 1889.

MDK-A-I-1/2556.

MDK

Neogrády Antal festő

„A hertajtónál" c képét a KT vonalása megveni.

1889.

MDK-A I- 1/2602.

MDK

Neogrády Antal festő

„Kis cica" c képét gr Teleki Géza vette meg.

1889.

MDK-A-I-1/2648.

MDK

Neogrády Antali festő

„Kis pipi" c képét dr Dirner Gusztáv vette meg.
1889.

„Az elmerült tudós"
és „A tilosban" } c vízfestményeit is eladja.

MDK-A-I-1/2661. és 2662.

MDK

Naogrády Antal fertő

„Erdei táj" c képét megvették. 1890.

MDK-A-I-1/2677.

MDK

Neogrády Antal festő

„Úthőrben" c képét megvették. 1890.

„Szeptember havában" " " "

MDK-A-I-1/2715.

MDK

Nogrády Antal festő

„Igaz-e?" c. képét gr. Zichy Jenő vette meg.

1890.

MDK-A-I- 1/2742.

MDK

Neogrády Antal festő

„Nyár" c vízfestményét Monakterly K. vette meg.

1890.

MDK-A-I-1/2760/A.

MDK

Neogrády Antal festő

"Üvegházban"

"Mégis mozog a föld" c képeit megvették. 1891.

MDK-A-I- 1/2991.

MDK

Neogrády Antal festő

„Miért?" c. képét KT akarja megvenni. 1890.

MDK-A-I-1/2791.

MDK

Neogrády Antal festő

„Akik egymástól félnek" c képét

Friedmann B. vette meg. 1891.

MDK-A-I-1/3003.

MDK

Neogrády Antal fectő

„Jourfix után" c képét a hivály megvette. 1890.

MDK-A-I-1/2798

MDK

Neogrády Antal festő

„Rövid uton"

„Egyedül" c. képeit gr Telehy Géza vette meg. 1890.

MDK-A-I- 1/2 805

MDK

Neogrády Antal festő

„Zöldségválogatás" c. képet eladta. 1891. (Műbarátok venik meg.)

MDK A-I-1/2918. és 2919.

MDK

Neogrády Antal festő

"Tourfix utrán" c képét a király vette meg. 1891.

MDK-A I- 1/2921.

MDK

Neográdi Antal festő

„Természet után" c képét id gr Zichy Nep.

János vette meg. 1891.

MDK-A-1-1/2976.

MDK

Veogrády Antal festő

„Vén huszár" c. képét eladta 1891.

MDK-A-I-1/2977.

MDK

Neogrády Antal fertő

„Ostrom" c képét tavaki tárlaton eladja.

(KT-nál, 1989.)

MDK-A-1-1/2467.

MDK

Neogrády Antal festő

"Erdő mélén" c képét kisorsolták KT. 1892.

MDK-A-I-1/3039.

MOK

Nagyrady Antal, festő.

269 Téli séta. Of.

A Szegedi Képzőműv. Egy. műkiáll. - Szeged. 1907. III.

Kat. 16. l.

MDK

Neogrády Antal

Magyar kiállitó művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Neogrády Antal

Őszi hervadás,

Virágzó almafa

Almafa virágzás

MAPE 12.kiáll. N.Szal.kat. 1926. máj.
15-16 l.

Neogrady Antal

267. NEOGRÁDY ANTAL: Illusztráció Bethlen Margit grófnő: „Egy élet"-jéhez

Magy. Ikv. és Postfest Egy
XIV. kiáll. 1928

MDK

Neogrády Antal

Művészet 1917. 4. l.

MDK

Neogrády Antal

Lyka: Téli tárl. 19oo-1. 42.1. kép

MDK

Neogrády Antal

"A forrásnál" c.rajza.Repr. 621.o.

Vasárnapi Ujság 1907. 54.évf. 31.sz. 621.o.

MDK

Neogrády Antal

"Kertben" c.rajz repr.

Vasárnapi Ujság 1908. 55.évf. 31.sz. 629.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm

N.A. nemtart igényt arra, h.modernnek tartsák.
Megelégszik a maga csendes de állandó sikereivel.
A megelégedettség

-zab.: Neogrády Antal kiállitása. 1908.márc.7.

Aradi közlöny. 1908 évf. 58.sz. lo.1.

MDK

Neogrady Antal, festőm.

361. vakáción. Repr.

Műcsarnok. 1909/10. téli kiállitás.

Neogrády Antal festőművész: MDK.

A Műcsarnok tavaszi tárlatán szereplő egyik képét a király megvásárolta.

Uj Isők, 1897.III. 23. sz. 5o6.l.

MDK

Neogrády Antal, festö,

Merengés. Akvarell.

Szent-György-Cöh. [illegible] és Gyüjt. Egy. - Egy 11. mütárgy árverésének katalogusa. 6.1. Szüry Dénes hagy. - Divald Kornél gyüjtése a Szt.Gy.C. számára.
1910.jun. 17.-18.

MDK

Neogrády Antal, festö.
szül.1861.

Parasztudvar. Jelezve. Vizfestm.

Várrom. Ceruzarajz.

Gr. Almásy-Teleki Éva müv.int./v. Ernst-Muz./
M.Müvészeti Aukció.1942 máj.le.-töl kiáll.18.-án
Nat. 20.l. aukció

Neogrády Antal MDK

Azok között a müvészek között emlitve, akiktől a ~~Magyar~~ Hazai Müvásárlók Alkalmi Egyesülete ~~kéxxxxt~~ vásárolt áprilisban müveket

~~Magyar~~ Hazai Müp~~ártolók~~ vásárlók Alkalmi EGyesülete.
Mücsarnok. 19o1. 14.sz. 2o2.1.

MDK

Neogrády Antal

Hegyi patak, vf.

September, vf.

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 11. kiáll. N.Szal.

1925. febr. 14 l.

MDK

Neogrády Antal

Villa részlet, vf.

Konyhakert, "

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll. N.Szal. 1922. ápr.

16 l.

MDK

Neogrády Antal

Leanderes paraszthház, vf.

Kerti pihenő, "

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll. N.Szal. 1922. ápr.

16 l.

MDK

Neogrády Antal

Az erdő titka
Veszett boldogság

Magy.művészet - lev.lapokon. Műcsarnok, 1899.
31.sz. 472 l.

Neogrády Antal

Légyott, akvarell
Mákvirág "

Szeged 1917

A m.kir. vall. és közokt.
alatt 1./ a keb. számv. V
Egyetemi Nyomda igazgatós

Költségvetési év: 1933/34.
gatása".Müemlékek Országos
nincs.

Utasit
Nyomda igazgatóságának /:B
"Régi magyar templomok" ci

Neogrády Antal
u. 1848

Vas. lips.
1908. 629. l.

I. – LX. M. (LIII. l. hiányzik)

h. n., é. n.

Neogrády Antal MDK

Nyári reggel, vizf.

Micsarnok 1929 őszi kiállitás

Neogrády Antal MDK

Árpakeresztek, vizf.

Nyár derekán, vizf.

Parkrészlet, vizf.

Ólmos fellegek, vizf.

Műcsarnok 1929 őszi kiállitás

Neogrády Antal

l.

Normál-tanonc

Bp. 1915. 7. l.

átvive.

Egyidejüleg csatoln

beszerzések leltárát.

Azzal a kéréssel,

felmentvényt megadni mé

Budapest, 1914. augu

Neogrády Antal

d.

Magyarsporttört

16. l.

Kiek

elhök.

GOS

BALESETBIZTOSITÓ PÉNZTÁR

UTCZA 73—75.

123—99, 129—29, 117—31.

I Z O T T S Á G Á N A K

B u d a p e s t

280 /1. 914. sz átiratra, a kö-

.

árral 1912. évi október hó 31.-én

ség szerint az O P kötelezettséget

Neogrady Antal

1 –

Reprom. Forsk. Évk

1930–31. 42. l

Neogrády Antal

nyugdíjazása

Lásd

Képzőm. Főisk. Évk.

1929-30. 33. l.

— Radisi
lítás, 193
llítás, 193

ött Krisztu
vésett eva
al, 1854-b
műve, 162

A KÁRPÁT-MEDENCE ÉS MAGYARORSZÁG ÖSSZEFOGLALÁSA

Mutasd meg a térképen az eddig tárgyalt nagyobb tájakat: az Alföldet, a Kis-Alföldet, a Dunántúlt, a Drávántúlt, az ENy-i, ÉK-i Felvidéket, Erdélyt! Foglaljuk össze ezeket egy még nagyobb tájba: a Kárpát-medencébe! Hol találjuk ennek határát Ny, E, K, D felé? Miért mondjuk medencének? Mik alkotják a medence peremét? Miért nevezik a Közép-Duna medencéjének? Hol találtunk kisebb medencéket? Hol szélesebb, hol keskenyebb a medencét körülvevő lánchegység? Melyik oldala nyitottabb, melyik zártabb?

A térképről állapítsd meg, hány ország tartozik a Kárpát-medence területéhez! Középső részén terül el *Magyarország*. Mely tájak tartoznak egészen Magyarországhoz, melyek Romániához, Jugoszláviához, Ausztriához, Szlovákiához, a Szovjetunióhoz?

Hegyrajzi képe.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

vizfestménye örök üdeségével megkap.

a IV-VI. terem megannyi elismert művész műveivel gazdag.

A Műcsarnok reprezentatív kiállítása.
Képzőművészet. 1932. 49.sz. 64.l.

MDK

Neogrády Antal

Egy séta.Vizfestm.

KMTárs.1906.tav.kiáll. 30.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

A mezön.	Olf.	Jelz.
Séta az erdöben.	"	"
Téli vadászat.	Gouache.	Jelz.

Árv. Közl. 1937.4.rk.sz. 31.l.

MDK

Neogrády Antal

Utcarészlet, vf.

Falusi házak, vf.

Képzőm. Társ. 1909/1o. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Neogrády Antal

Az öreg körtefa, vf.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

a virágfestéstöl a szélesre fogott tájhoz való átmenetet adja néhány szines kert-képe.

? kiállitás. III. terem.
Müvészet.1918. 4.l.

MDK

Neogrády Antal

A király a Műcsarnokban. Vasárnapi Ujság 19ol. 18. sz. 296.l.

MDK

Neogrády Antal

A nagypapa ünneplő ruhája az unokán

A téli kiáll. a Műcsarnokban. Magyar Szalon 1893. jan. 243-244.l.

MDK

Neogrády Antal

Falun, of.

Szeptember, vf.

Paraszt-ház, vf.

Képzőm. Társ. 1905/6. téli kiáll. kat. 34.l.

MDK

Necgrády Antal, festöm.

"A hajtásban" c.képét megvette Zay Miklós gr

A tavaszi kiállitást..... KMT.
Vas.Ujs. 1894. 41.évf. 17.sz. 288.l.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

a XI. terem kis szobájában: nagytudású kis képeivel találkozunk.

Chroniqueur:
Műcsarnok. - Téli tárlat.
Képzőművészet. IV.évf. 26.sz. 28.1.

Neogrády Antal MDK

A patak, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubileumi kiállitás

MDK

Neogrády Antal

Vízfestményel vett részt a Műcsarnok kiáll.-án.

Művészet, 1918. 53-54.l.

Neográdi Antal

MDK

Curzola, vizf.

Miccarnok 1919. tavaszi tárlat

MDK

Neogrády Antal

Pukk.: Téli tárlat. A Hét 1903. II. félév.
752-753.l.

MDK

Neogrády Antal

Mezei út. Olajf.

KMT 1910/11. téli kiáll. 40.1.

MDK

Neogrády Antal festő

Műcsarnok, 1900/1901. téli kiáll. 60.l.

MDK

Neogrády Antal

A Műcsarnok 1897 **évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta** A kis imposztor, c. olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50-134.l.

MDK

Neogrády Antal

Kiállitás a mücsarnokban. Vasárnapi Ujság 1893. 15. sz. 256.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

179. Libapásztor. Olf.

Mücsarnok, 1908/9. téli nemzetk. kiáll. Kat. 42.1.

Neogrády Antal MDK

Tavasz, vizf.

Virágzó almafa, vizf.

Május, vizf.

Mücsarnok 1927/28 téli kiállitás

MDK

Neogrády Antal, festöm.

szokott virtuozitásával festetette kertjeit.

Baranski EőLászló: ?
Képzömüvészet. 1929. 24.sz. 214.l.

Negrády Antal, festöm. MDK

Pipacsok. c.kép. Csokrot szedö ernyös fiatal nö.
Repr. 481.l.

Vas. Ujs. 1907. 54.évf. 24.sz.

MDK

Neogrády Antal

Besnyői erdőből. Olajfm.

Képzőm. Társ. 1904. tav. kiall. kat. 36. l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Éhes népség. Olf.

OMKT-Vándorkiállitások 1910.szept.8.-dec.27.Eger, Miskolc, Kassa,Eperjes,S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.81.l.

MDK

Neogrády Antal

Mezei út.Olajf.

Képzőm.Társ.1910/11. téli kiáll. 40.l.

Mux

Neogrody mutal

Mezes st.Olajl.

Képrom.Tars.1750/11. telt Kiall. 40.l.

MDK

Neogrády Antal.

A malomárok mentén.Vizfestmény.800.frt.

Képzőm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll. 61.l.

MDK

Neogrády Antal

Téli táj rókával.Tempera.55x65./Jelzett./

Árverési Közlöny, 1938.dec.8.rk.sz.
88.aukció.27.1.

MDK

MDK

Neogrády Antal, festőm.

384. Patak mellett. Vizf.
385. Fazekas-telep. Vizf.

Műcsarnok, 1900/1. téli kiáll. Kat. 44.l.

Neogrády Antal

Vadász képeit emliti meg "Egy tárlatlátogató" aláirással a kritika a "Téli tárlat" cimmel. Felsorol néhány müvészt, akik "csaknem használati utasitásokat akasztanak képeik nyakába."

A HÉT, Bp. 1899. dec. 31. X. évf.
53. sz. 9o4-9o5. lap.

Neogrády Antal

A millennium emlékére jelenik meg az első illusztrált, magyar történeti mü, tiz kötetben az Athenaeum kiadásában, mely a honfoglalás előtti időktől, napjainkig dolgozza fel történelmünket.
Junius sign.-val az Irodalom c. rovatban a lap "A magyar nemzet története" cimmel közli, hogy a köteteket legjelesebb müvészeink, -közöttük a müvész is- festményeikkel illusztrálják.

A HÉT, Bp. 1899. január 1. X. évf.
1. sz. 14-15. lap.

Neogrády Antal

"Igen kedves apróságokat küldött, rendkivül gondos és tetszetős miniatürökben"-irja Nyitray József: "Mütárlat" c. beszámolójában, mely a Mücsarnokban rendezett kiállitáson szereplő müvekről szól.

A HÉT, Bp. 1891. dec. 2o.
II. évf. 51. sz. 827-829. lap.

Neogrády Antal

Az akvarell-festészetben a kritika hibának tartja, ha nem elég könnyed, ha nehézkes, massziv, ezért a szorgalom helyett, inkább olaszos könnyedséget kiván a müvésztől. Viharos: "A tavaszi kiállitás" cimmel, a Müvészet c. rovatban birálja igy a tárlaton szereplő akvarell-festőket.

A HÉT, Bp. 1894. ápr. 22.
V. évf. 16. sz. 252-253. lap.

Neogrády Antal

„Széchy Mária és Wesselényi Ferenc találkozása a tiszolci völgyben" c. müvét emliti meg Masque: "Az ezredik év Szalonja" c. kritikájában, mely a kiállitáson szereplő müvekről szól.

A HÉT, Bp. 1896. május 31.
VII. évf. 22. sz. 364-366. lap.

Neogrády Antal

"Paysage-ai kissé banálisak" mondja müveiről Masque: "A tárlat" cimmel, a kiállitáson szereplő alkotásokról beszámolva.

A HÉT, Bp. 1895. dec. 15.
VI. évf. 5o. sz. 798-8oo. lap.

Neogrády Antal

Mikszáth Kálmán: "Beszélő köntös" c. regényét a müvész "kecses rajzai diszitik",-közli az Irodalom c. rovat, a Magyar Regényirók c. sorozatban megjelent müről.

A HÉT, Bp. 19o7. aug. 11. XVIII. évf. 32. sz. 528. lap.

Neogrády Antal

"A téli tárlat I." cimmel Marco ir a kiállitásról s müveikkel ott szereplő művészekről. A hazai nagyok közé sorolja a művészt anélkül, hogy bővebben irna festményeiről, de mivel a kritika végig gunyoros hangnemet használ, igy nem lehet tudni, hogy a művészre vonatkozó megállapitás komolyan vehető-e.

A HÉT, Bp. 1906. nov. 18. XVII. évf.
46. sz. 769-770. lap.

NEOGRÁDY, festő

1899 nov.11-én nyilt meg a kiállitás Miskolcon. Ekkor megvette Lánczy Leo bankigazgató, Miskolc képviselője Neográgynak "Vesztett blodogság" c. képét a múzeum részére. 54. old. 8. jegyz

ZSADÁNYI GUIDO: Az első képzőművészeti kiallitas Miskolcon 53. old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 6. 1964. jól. Miskolc, 1964

Neogrády Antal

"A HÉT művészete" címmel rövis beszámoló a magyar művészet londoni bemutatásáról, mely "a szenzáció erejével hatott". Ezután felsorolja azokat a művészeket, akik az Iparcsarnokban mutatták be műveiket. Közülük három művészt emel ki: Kandó László és Neogrády Antal festőművészeket és Csikász Imre szobrászművészt. Mindhárman jeles kollekcióval mutatkoztak be.

A HÉT, Bp. 1933. juni 29. és dec. 20. közötti példány 7. lapján.

Neogrády Antal

, neve emlitve a 39o.oldalon

Fülep Lajos:A müvészet forradalmától a nagy forradalomig

Bp.Magvető 1974

Neogrády Antal

"Százegynéhány rántotta szinü Gartenlaube mülapjából rendezett kiállitást" a müvész. "Neográdynak nincsenek rossz napjai. Ő három figurából és néhány fából, mindig össze tud hozni egy irtózatosan tisztességes polgári novellát és akár mikor le tud kapni egy kellemes motivumot" a baj, hogy megelégszik "az iskolában elért első eredménnyel," -irja Marco: „Hollósyék és a Gartenlaube" cimmel.

A HÉT, Bp. 1904. nov. 6. XV. évf.
45. sz. 723. lap.

Neogrády Antal

Az Irodalom c. rovat közli, hogy "Magyar regényirók" cimmel a Franklin Társulat 34 magyar regényiró 54 munkáját adja ki. Közöttük szerepel néhány olyan mü, melyet magyar müvészek illusztrálnak.
A müvész Csiky Gergely: Az Atlasz-család c. müvét illusztrálta.

A HÉT, Bp. 1904. okt. 2. XV. évf.
40. sz. 643-644. lap.

Neogrády Antal

Három müvész munkáját méltatja azzal, hogy elérték zenithjüket és most ott delelnek, Tull Ödön és Tölgyessy Arthur festőtársaival együtt; Pukk: Téli tárlat c. kritikájában.
Müvészet c. rovat.

A HÉT. Bp. 1903. nov. 15. XIV. évf.
46. sz. 752-753. lap.

Neogrády Antal, festőművész

a kiállítás melyet a zrenjanini képtárban Vukica Popović művészettörténész szervezett, 16 műalkotás a múzeum gyűjteményéből, a többi mű magángyűjtők tulajdonából származik. — Szelesi Erika gyűjtő tulajdonában Neográdi Antal-mű is van.

Ács József: Magyar festőművészek Bánátban. Magyar Szó, 1980. I. 29.

Neogrády Antal

"Petőfiné Szendrey Julia" cimmel fényes kiállitásu könyv jelent meg Grill Károly kiadásában, irja Szana Tamás és felsorolja azt az öt fiatal festőművészt, akik egymással versenyre kelve készitették a rajzokat: Az öt művész: Baditz Ottó, Neogrády Antal, Roskovics Ignác, Stettka Gyula és Spányi Béla.

A HÉT. Bp. 1890. nov 23. I. évf. 47. sz. 335-336.-lap. 313. lap.

Neogrády Antal

MDK

Az Adrián, vizf.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

Neogrády Antal MDK

Dalmát tengerpart, vizf.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

Neogrády Antal MDK

Szeptember, olf.

Mücsarnok 1913-14. téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

Erdei flóra, olf.

Eső után, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállítás

MDK

Neogrády Antal, fest

A murányi erdöböl. Olf.

KMTárs. XIXXX/TXXXmXXXtK.XXXXXXXXXXXXXX.
1912/13. téli kiáll. Kat. 85.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

művével is képviselve volt abban a kis képtárban mely 1800. okt. 18-án Bruck Mikes mütermében talált helyet, a kisorsolásra kerülö müvekböl.

A Hazai Müvásárlók Egyesülete.
"Mücsarnok" 1899. 396.l.

MDK

Neogrády Antal

A kis kertben, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 57.l.

MDK

Neogrády Antal

Falusi házak, vf.

Az öreg körtefa, vf.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Neogrády Antal

A mücsarnok tavaszi kiállitása. Vas. Ujs.1895. 16. sz. 259.l.

Neogrády Antal MDK

Kitasztiva, olf.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

314. A vágásban. Olf.

KMT. 1907/8. téli kiáll. Kat. 44.l.

MDK

Neogrády Antal (szül.1861)

Részlet egy erdélyi faluból. Jelezve: Neogrády.- Vizfestmény. 1905.

Szépmüv.Múz. graf.oszt. 76.kiáll.(1940)
Erdélyi művészek erdélyi tájak.

Neogrády Antal MDK

Ősz felé, vizf.

Almafavirágzás, vizf.

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

MDK

Neogrády Antal

Farkas I.: A halhatatlan törzsvendég. Lechner Ödön és művész asztaltársasága. Pesti Hirlap 1936. máj. 21. 11. l.

MDK

Neogrády Antal

Udvari ebéd. Vizfm.
Csendes fészek. "

KMTárs. 1900/1. téli kiall. 45.l.

MDK

Neogrády Antal

Havas uton c. festménye. Repr.

Ger Lon Mod fest. 76.1.

Neogrády Antal

MKK

Hegyi patak, vizf.

A Tátrából, vizf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Neogrády Antal

Szeptember, olajf.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. 67. l.

MDK

Neogrády Antal

Viszontlátás, repr.

Vas. Ujs. 1895. 796.1.

MDK

Neogrády Antal

Patakpart, of.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Neogrády Antal

Mezőn, of.

Erdei patak, of.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Neogrády Antal

A Műcsarnok 1890 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásarolta Jour-fix utan, c. olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm.társ. kiáll.-ból.

Szm KT 50-132. 1.

Neogrády Antal MDK

Szeptember, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Téli séta. Gouache.

Utközben. Olf.

KMT.1909 Tav.kiáll. Kat.39.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Nem várt özike nyoma. Vevője Aigner Ferenc.

Műcs. - téli kiáll. 1897-1898.
Vásárlások. - Műcsarmok. 1898. 54.1.

Magánosok vásárlása.

Neogrády Antal MDK

Falun, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Neogrády Antal MDK

Gömöri táj, olf.

Mücsarnok 1911/12 jubileumi kiállitás

Neogrády Antal MDK

A kistarpataki völgyből, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Neogrády Antal MDK

Falun, olf.

Erdőben, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

MTK

Neogrády Antal

Tavaszi séta, of.

[illegible]

Árv.Csarnok. 1940. jun. 94.sz.

34 l.

EDK

Neogrády Antal, festő, ezüstérem

Klassics: Párisi kiáll.kitün ertései. Mucs.
1900. 326-7 l.

Neogrády Antal MDK

Csetnekről, vizf.

Miccarnok 1903/4. téli kiállitás

Néogrády Antal

MDK

Részlet egy erdélyi faluból, vizf.

Szépm.Muz.Grafikai Osztály XLVI.kiáll. 1922.
Magyar Tájak

MDK

Neográfy Antal

Genre, gouache

N.Szal. nemzetk. graf. kiáll. 1900.

MDK

Neogrády Antal festőm.

A Neogrády-kiállitás. Uj Idők 1904. X.46.sz.
482. l.

MDK

Heltai Gáspár, ~~kolozsvári~~ kolozsvári könyvnyomtató

1557. grafikus formában haláltánc sorozatot adott
Haláltánc. /ifj.Holbein Hans fametszet-sorozata/
Grafikai Szemle 1938. febr. 15. 34. l. Képekkel.

Neogrády Antal

MDK

Magyar Képzőművészet, 1930. 29.sz. 100 l.

MDK

Neogrády Antal

Malomárok, vf.

Vásárlások a tav. nemzetk. kiállitáson.
Mücsarnok, 1899. 14. sz. 2o8 l.

MDK

Neogrády Antal

Hazai Müvásárlók Egyesülete. Mücsarnok, 1898. nov. 2o. 16. sz. 141-143 l.

MDK

Neogrády Antal

Zala György: Müvészek lakomája. Mücsarnok, 1898, nov. 20. 16. sz. 145 l.

Neogrády Antal.

Művével szerepel a Műcsarnok
Téli Tárlatán.

P. H. 929. XII. 24.

Weigrády Antal

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

MDK

Neogrády Antal

Hazafelé /Gouache/.

N. Szal. Rendkivüli kiáll. 1897. dec.
7.1.

MDK

Neogrády Antal, festö
sz.1861.

Halászó leány . Jel.:Neogrády. Vászon. 33.5x45 cm.

A parkban. Jel.:Neogrády A. Vászon. 90x113 cm.

Ernst Muzeum XLIII. aukciója. 1929. Kat. 31.l,

MDK

Neogrády Antal

Mütermekből. Mücsarnok, 1898, okt.2o. 96.1.

Neogrády Antal MDK
a vizfestés r. tanára, 1893.

Képzőm.Főisk.Évk.1921-22,-22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

Az avasi templom a Szinva patak felől. Szövegközti illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. NA - Rauchbauer K.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Rauchbauer K. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 223.p.

MDK

Neogrády Antal

Vásárlások a Liezen-Mayer és Györök kiáll.ból.

Mücs. 1900. 10.sz. 131-34. o.

MDK

Neogrády Antal

Falusi utca, vf.

Falusi táj, "

Vizhordó leány, of.

Arv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 27 l.

MDK

Neogrády Antal

Téli táj, vf.

Balaton, of.

Patak partján, vf.

Arv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 27 l.

MDK

Neogrády Antal

Horgászó nő, of.

Angol kert, "

Tájkép, vf.

Arv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 27 l.

Neogrády Antal MDK.

Bp.19oo.

Miskolc az Avasról nézve. Kezdőkép Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. nincs felt. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 217.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.19oo.

Az avasi templomtorony Miskolcon. Szövegközti illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. NA - Rauchbauer K.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Rauchbauer K. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 223.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.19oo.

Az avasi templom oldalbejárata. Szövegközti illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. NA - Rauchbauer K.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Rauchbauer K. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 223.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

Pelsüc és a horkai celluloze-gyár. Szövegközti illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. NA - NK - Morelli G.F.i.

-- rajza után NK egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 149.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.19oo.

Rimaszombat. Szövegközti illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. NA - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 143.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1895.

Rozsnyó főtere. 13 x 19 cm. illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. NA - Bálint B.sc. 95 - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint B[enedek] egyszinü fametszete Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 155.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

A csetneki ev.templom és faragott szószéke.
13 x 19 cm. illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. Neogrády A. - Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint B[enedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 161.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

A krasznahorkai várudvar. Szövegközti illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. NA - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 159.p.

Neogrády Antal MDK.
Bp.1900.
A nyustya-likéri gyártelep. Szövegközti illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. NA - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 171.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1898.

Hámor falu. Szövegközti illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. NA. - Bálint sc. 98. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint [Benedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 231.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

A diósgyőri vasgyár telepe. 13 x 19 cm. illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. NA - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 229.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1898.

A Szinva vizesése a Hámor-völgyben. Szövegközti illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. NA. - Bálint sc.98. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint [Benedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 231.p.

MDK

Neogrády Antal, festö

peoniák. Vizf.

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzömüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 37.1.

Neogrády Antal festő.

Bizalmas közlések. Vizf.
Téli est. Vizf.

OMKT.1895.tav.

Neogrády Antal.

OMKT.1895.tav.

MDK

Neogrády Antal

165-168. Illusztrációk gr.Bethlen Margit

Egy életjéhez, vf.

Magy.Akvarell és paszt.festők 14.kiáll. N.Szal.1928. okt. 14. l.

MDK

Neogrády An al

választott /rendes/ tag

Nagy.Akvarell és pa st.festők 14.kiáll. M.Szal.
1928. okt. 19. l.

MDK

Neogrády Antal

Nő virágokkal, vf.

Tájkép rókával, "

Árv. Csarnok 1o4. aukc. 1942. máj.

1o 1.

MDK

Neogrády Antal

Ősz felé, vf.

Angol-magyar miáll. közs. 1926. máj. 29. l.

MDK

Neogrády Antal

Almafavirágzás, vf.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj. 28.1.

- Igen, apukám!

- Gyere csak be, lyá

mondja - tetszel-i Ráadón

Mikor bemegyen, hát

- Hát hogy nézel ki

azért hivattalak - azt mo

adjam feleségül. Fejedele

szik-i neked a lyányom va

- Honne tetszene - a

- No, akkor fogd kar

szobájába, oszt legyetek

Akkor belépett a bos

- Ha, ha, ha, - egy

van most mán, Ráadó! Hm,

Annuska lyányodnak - azt

Neogrády Antal M.D.K.

Bp.1899.

A diósgyőri vizivár. Szövegközti illusztráció Pasteiner Gyula: Épitészeti emlékek Felső-Magyarországon c.cikkéhez. id.mü 45-176.p.

Szign. NA - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 15.köt. Magyarország V. 141.p.

MDK.

Neogrády Antal festő

"Tájkép" /vizf./
"Hegyi táj" "
"Falusi ház" "
"Tájkép" "
"Legelő tehenek" /olaj/
"Tájkép" "

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
42.l.

MTK.

Neogrády Antal festő

"Szérüskert" /vizf./
"Tájkép" "
"Falusi táj" /olaj/
Falu" /vizf./
"Faluvége" "

Árverési Különy 4.sz. 1939. december.

42.1.

Neogrády Antal

MDK

Lelőtt nyul, vf.

Csapda, "

9.

Ernst Muz. XXX 229 aukc. 1920. jan.

7 l.

MDK

Neogrády Antal

Tehenek a Balatonban, vf.

Árv.Közl. 1946. dec. 7.rk.sz. 96. anke.

29 l.

MDK

Neogrády Antal, Galsa, 1861-

Téli est

Tájkép vaddisznókkal

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, 1924. aug.

18. 1.

Neogrády Antal

Szélely Bertalan tanítványa volt.

Szélely Bertalan válogatott művészeti írásai (Vál. és bev.: Makovecz Tamás.) Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. – 214 l. + 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 201. l.

MDK

Neogrády Antal

Őszirózsák, vf.

Pünkösdi rózsák, vf.

MAPE 13. kiáll. N.Szal. 1927. máj. 11. l.

M.D.K.

Neogrády

"Vizfestménye finoman kezelt érdekes tárgyu"
-irja Lázár Béla: "Tavaszi tárlat"-ról szóló
cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1900. május
321-344. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

Endrődi S. : "Égi unalom" c. versét illusztrálta négy rajzzal.

Magyar Salon, Bp. 1895. julius hó, 23. kötet 665. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

N. Istvánffy Gyula festőművész "A Képzőművészeti Társulat kiállitása" cimmel ir kritikát a a tárlatról s megemliti a müvésznek ott szereplő két téli tájképét.

Magyar Salon, Bp. 1895. május hó 23. kötet. 230-254. lap

M.D.Y.

Vegráti
fiszlő

Méltatás

Pernecshy géza: Szépaukció környche
Élet és Irodalom, 1968. julius 6-12 lap

Neogrády Antal

festményeiből kiállítás nyílt az Eötvös Loránd Tudományegyetem Károlyi utcai Diák Klubjában.

(Magyar Nemzet, 1967. VI. 16. 4. o. Nanó)

M.D.K.

Neogrády Antal

"Négyszem között" c. festményét bemutatja a lap.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1897. ápr.
27. kötet 17. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

Széchy Mária és "Wesselényi" c. olajképeit említi meg Hevesi Sándor: "Képek, szobrok, rajzok" c. -az 1896-os ezredéves kiállitásról szóló- cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1896. junius hó, 25. kötet 546-568. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

"Vicza és a czicza" c. akvarellét hozza a lap.

"Kukucs" c. " " "

Repr.-ók.

Magyar Salon, Bp. 1897.
28. kötet. 287, 321. lap

Neogrády Antal festő M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum képtárában

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956 167. l.

MDK

Neogrády Antal

Labdarózsák, vf.

Tavasz, "

MAPE 13. kiáll. N.Szal. 1927. máj. 11. 1.

Neogrády Antal /1861- /

MIK

"Neogrády Antal Collectiv Kiállitása" é.n.

MAGYAR PLAKÁT-TÖRTÉNETI KIÁLLITÁS. Bp. 1960.

34.1.

MDK

Neogrády Antal

Május, vf.

Virágzó almafa, vf.

Peonia, vf.

MAPE 13. kiáll. N.Szal. 1927. máj. 11. 1.

MDK

Neogrády Antal,, 1861-

Nyári est, festm.

Szarvasbőgés a Murányi erdőben, viz- és of.

Ernst Muz. 22. aukc. 35 l.

MDK

Neogrády Antal

Orsz. Magyar Képzőm. Társ. téli kiáll. Vasárnapi Ujság 1892. 828,829.l.

MDK

Neogrády Antal (szül.1861)

Részlet egy erdélyi faluból.Jelezve:Neogrády.
Vizfestmény. - 1905-1848.

Szépműv.Muz.graf.oszt.76.kiáll.(1940) Erdélyi
művészek, erdélyi tajak.

MDK

Neogrády Antal

A Mücsarnokért. Képzőművészet 1930. 34. sz. 204.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

A jó öreg. Vevöje: György Elekné.

A kis kedvenc. " Seefehlner Lajosné

Nyerö társulati tagok vásárlása.

Mücs. - 1897-98. Téli kiáll. Mücsarnok. 1898. 53.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Kukoricatörés. Vevöje: Berczik Árpád.

Mücsarnok 1898. 53.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Fölhasznált pillanat. Vevöje: Hegedüs Sándor.

Mücsarnok. 1898. 53.1.

MDK

Neogrády Antal

Falun, vf.

Virágzó mák, vf.

Falusi utca, vf.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 52.l.

M.D.K.

Neogrády

Lázár Béla: "Tavaszi tárlat" c. beszámolójában birálja a müvész visfestéseit.

Magyar Salon, Bp. 19o1. május hó
116-126. lap

M.D.K.

Neogrády,

Telegdy, Tull művészek illusztrálták a "Remekirók Képes Könyvtára" c.-el inditott kiadványok közül Petőfi Sándor összes költeményei c. két kötetes művét.

"Irodalom" c. rovat.

Magyar Salon, Bp. 1902. ápr. hó, XXXVII. kötet 52. lap

M.D.K.

Neogrády

Bársony István: Vig világ c. könyvét illusztrálta Garay nevü müvésztársával együtt,-közli a lap Irodalom c. rovata.

Magyar Salon, Bp. 1897. évf. nov. hó
417. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

Jakab Ödön Elbeszélései-hez készitett cimképet a müvész.

Magyar Salon, Bp. 1899. jan. hó. 30. kötet
1112. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

"Krisztusfej" c. festményét emliti a Hónapról-hónapra c. rovat az Eggenberger-könyvkereskedésben rendezett kiállitásról.

Magyar Salon, Bp. 1905. május hó. 42. kötet 732. lap

M.D.K.

Neogrády

Rózsa Miklós: "A Nemzeti Szalonról" c. cikkében a Szalon választmányi tagjaként emliti meg a müvészt.

"Találkozás" c. festményét bemutatja a lap. Repr.

Magyar Salon, Bp. 1900. julius
693-708. lap
723-724. "

Műpártolás.

Nesgrády Antal kölcsönügye.

K. V. 811/1897.

1897. máj. 8.

M.D.K.

Neogrády Antal

A lap "Irodalom" c. rovatában "Az irodalom kincsei" cimmel felsorolja azokat a müvészeket, akik Kisfaludy Károly munkáinak első kötetét illusztrálták. Közöttük szerepel a művész.

Magyar Salon, Bp. 1903. január. 38. kötet
422. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

A müvész kiállitásáról a lap bemutatja a következő müveket: Falusi részlet,
Faluvégi szérüskert,
Csendélet falun,
Gazdasági udvar,
Falusi udvar,
Falu részlet,
Téli hangulat az erdőben,
Falusi tanya,

Nyolc repr.

Magyar Salon, Bp. 1904. dec. hó. 41. kötet 228-239. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

Illusztrálta a "Remekirók Képes Könyvtára" c. kiadvány köteteinek egyikét, -adja hirül a lap "Irodalom" c. rovata, s felsorolja azokat a müvészeket, akik az illusztrációkat készitették.

Magyar Salon, Bp. 1902. jan. hó, XXXVI. kötet 406-409. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

"Több képe" igen komoly elismerésben részesül a "Hónapról-hónapra" c. rovat részéről "A Nemzeti Szalon kiállitása" c. beszámolójában.

Magyar Salon, Bp. 1902. ápr. hó. XXXVII. kötet 60. lap

M.D.K.

Neogrády Antal

Bársony István: "Vigvilág" c. Athenaeum kiadásu könyvét illusztrálta "gyönyörü szép rajzok"-kal Garay müvésztársával együtt.

Karczag Vilmos: "Lemondás" c. drámájának regény alakban megjelent müvét a müvész "pompás tollrajza disziti"- irja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1897. november 2. sz. 418. lap

MDK

Neogrády Antal

A Műcsarnok 1892 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Jó barátok, c. olajfestményét.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50- 133. l.

MDK

Neogrády Antal

A Műcsarnok 1902 évi tárlatán a királyi várpalota számára megvásárolták Őszutó, c. olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm.társ. kiáll.-ból.

Szm KT 50-135. l.

Neogrády Antal, festöm. MDK

az ötödik terem vezetö értékei közé tartozó müvész.

A Mücs. Téli Tárlata. -
Közömüvészet. 1932. VI. évf. 46. sz. 18.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Hazafelé. /Vadászkép/. Repr.

A müvész egész sorozatot festett tavaly/1893/ a mücsarnok kiállitására aquarellben. Ezekkel a müveivel a mücsarnoknak vizfestésre kitüzött diját el is nyerte.

A Nemzeti
Szalon kiállitásából.
Vas.Ujs. 41.évf.46.sz. 1894. 768.l.

MDK

Neogrády Antal. festöm.

jeles aquarellfestönk§- és illusztrátorunk ezuttal is vidám genre- képeiböl állitotta ki:
"Találkozás" cimüt.
Repr. 332.l.

A Nemzeti Szalon tárlata. 1900.máj.12.
Vas. Ujs. 1900. 47.évf. 20.sz. 331.l.

Neogrády Antal MDK

Téli est az erdőn, olf.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

Neogrády Antal

MTK

Káposztás, olf.

Műcsarnok 1916-16 téli tárlat

MDK

Neogrády Antal

Nyomon. Vizf.

Műcsarnok. 1900.tav.kiáll. 38.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

115. Csend. Olf.

KMT 1912/13 téli kiáll. Kat. 85.l.

Neogrády Antal

MDK

Falun, olf.

Szeptember, vizf.

Paraszthház, vizf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Falun, vizf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Neogrády Antal MDK

A plébános kertje, olf.

Műcsarnok 1917 téli tárlat

MDK

Neogrády Antal, festöm.

A malomárok mentén. Vizf.

KMTárs. 1899. Tav.nemzetk.kiáll. 61.l. Kat.

Neogrády Antal MDK

Virágos udvar, vizf.

Mücsarnok 1917 téli tárlat

Neogrády Antal MDK

A tavaszi nemzetközi kiállitason a királyi palota számára megvásárolták Őszutó c.olajképét.

Vásárolások...

Müesarnok, 1902 3 sz.18 l.

Neogrády Antal MTK

Kukoricafosztás, olf.

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

361. Vakáción. Repr.

Képzöm.Társ. 1909/1e téli kiáll. Képes kat.

MDK

Neogrády Antal

Besnyói erdőből. Olajfm.

Műcsarnok, 1904. tav.kiall. 36.lap

MDK

Neogrády Antal

Vetélytársak. Mgt.

Műcsarnok, 1930/31. jub.kiáll. 27.lap

Neogrády Antal,
festöm.

MDK

Pipacsok. Rajz: Repr. 481.1.

Vas.Ujs. 1907. 24.sz. 54.évf.

Neogrády Antal, festöm. MDK

Vakáczión. Repr.
978.1.

Vas.Ujs. 1909.56.évf.47.sz. 978.1.

Neogrády Antal MDK

Falunkból, olf.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

MOK

Neogrády Antal

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. 1903/4.évi téli kiállításán Eső után c. olajfm. vevője Rottenbiller Alajos, Bp.

Művészet, 1904. 213.l.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

353.	Érik a paradicsom.	Olf.
354.	Mezőn.	Olf.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. Kat. 46.l.

MDK

Neogrády Antal

Utcarészlet, vf.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Visszaemlékezések. Vinf.

KMTárs. 1899-1900. Téli kiáll. Kat. 28.1.

MDK

Neogrády Antal

Képzőművészet 1929. 24. sz. 214.l.

Neogrády Antal MDK

Mezzo szigetéről, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

Dalmát részlet, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

MDK

Neogrády Antal

Patak mellett, vf.

Fazekas-telep, vf.

KMTárs 1900/1 téli kiáll. kat. 44.1.

Neogrády Antal MDK

Libapásztor, olf.

Mücsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Neogrády Antal

MDK

A kis kertben, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetk. kiáll.

Neogrády Antal MDK

Érett kalászok, gouache

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal MDK

Téli séta, gouache

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal, díszlet- és jelmeztervező

7 Dk

Az Eötvös József Gimnázium szinjátszói által előadott A bunda c. Hauptmann-darab díszleteit és jelmezeit tervezte.

-: Hauptmann-szinmű a gimnáziumban

2.

ESTI HIRLAP

Bu. 1961. máj. 26.

MDK

Neogrády Antal

Képzőművészet 1928. II. évf. 6.sz.
11.1.

MDK

Nádrády Antal, festőm.

Téli párbaj. II. Rajz.

Repr.

Vas.Ujs. 6. sz.1906.53. évf. 89.l.

MDK

Neogrády Antal

Részlet a majorudvarból, ~~festmény~~ akv.

A nagypapa ünneplő ruhája, akv.

Kadocsa Elek levele. Élet, 1892. dec. 15.

821.C.

Neogrády Antal MDK

A közlemény megjelenése előtti héten kilépett a Nemzeti Szalonból.

Ujabb kilépések a Nemzeti Szalonból.
Mácsarnok.1901.8.sz.140.1.

MDK

Neogrády Antal

Jour-fix után, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárratain. SzmKT 50 - 133.l.

MDK

Neogrády Antal

Jó barátok, of.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatain. SzmKT 50 - 133.l.

MDK

Neogrády Antal

A kis imposztor, of.

Királyi vásárlások a Mics. tárlatain. SzmKT 50-134.l.

MDK

Neogrády Antal

Őszutó, of.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatain. SzmKT 50-1

Neogrády Antal

Vizfestménye, a Képzőm.Társ.tav.tárlatón.

P.H.932.IV.24.

Kooyrédy Antal

Neogrády Antal

virágos kertrészletei a MAPE kiállításán.

Kézdi Kovács L.: A Műcs. őszi tárlata.
P. H. 931. X. 18.

Neogrády Antal
festőművész

Solymosi Képszalon kiállitása - Miskolcon a Megay cukrászda helyiségében - képével szerepel.

Solymosi Képszalon
meghivója 1931.

Neogrády Antal

Műcsarnok kiállításán: "Nyolcvan elzlendő magyar képzőművészek" neve szerepelt.

P.H. 932.11.20.

Neogrády Antal

Gouache kertrénletekkel, nézepel
az akvarell és pasztellfestők
kiállításán a Nemzeti-Szalonban

Pesti Hirlap, 1927 V. 26.

M.D.K.

Meogrády Antal,festőművész,1861-1942

Az 1903-as győri képkiállitáson szerepelt.Felkapott festő volt.

Csatkai Endre:"Győr város kultúrképe.Az 1903-as képkiállitás.236.o .

Arrabona,8.A Győri Múz.Évkönyve.Győr.1966.Xantus János Múz.

Neogrády Antal

Hegyvidéki festők nemzetközi kiállításán Budapesten a Nemzeti Szalonban alpintárgyú képei szerepeltek.

NM.930.11.12.

Neogràdy Antal

Akvarell és pasztellfestők kiállítà-
sàn a Nemzeti Szalonban szerepelt. (206.)

Újsàg 930. XII. 14.

Neogrády Antal

Magyar akvarell és pasztellfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban neve szerepelt

EK. 930. XII. 14.

utalvány.

.....*nak, címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

által.....

.....*ért*

[redacted]

[redacted]

[redacted]*fizetendő.*

.....*bélyeg*.....*nyugta*.....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel	Kiadás
	Pengő	Pengő

Budapest.

Neogrády Antal.

a Műcsarnok téli tárlatán akvarellje szerepel.

Magyarság, 1927. dec. 18.

Neogrády Antal.

A Műcsarnok téli tárlatán vízfestésű, virágos fákat ábrázoló művei szerepelnek.

Pesti Hirlap, 1927. dec. 18.

Neogrády Antal.

Képei megérkeztek a Műcsarnok téli kiállítására.

Esti Kurir, 1927. dec. 18.

Neogrády Antal.

A Mücsarnok téli tárlatán grafikája szerepel.

Nemzeti Ujság, 1927. dec. 18.

Neoprotoky Autoel.

A lüzerneste fölt tárlatán
grafikája vesegel.

Szinesztí Ujság, 1927. dec. 16.

Neogrády.

Munkája szerepel a Műcsarnok téli tárlatán.

Pesti Napló, 1927. dec. 18.

Nevyrádný.

Umíledjte nevyrel a Mikrov-
nole tělí tabulatou.

Tertio Kaselo, 1927 dec. 18.

Neogrády Antal

"Tengeri tájkép" c. műve a szegedi tárlaton.

Szegedi Uj Nemzedék, 935. IV. 12.

Neogrády Antal

Tengeri tájképe, a magy.festőm.csop.kiáll.-án Szegeden.

Délmagyarország, 935. IV. 12.

Neogrády Antal

Virágos kertrészleteivel szerepel a Műcsarnok
őszi tárlatán.

P.H.931.X.16.

Neogrády Antal

Akvarellisták és pasztellfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban neve szerepel.

NU. 930. XII. 14.

Neogrády Antal

Magyar akvarell és pasztellfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban erdei részleteivel szerepelt.

PH. 930. XII. 14.

Neogrády Antal
festőművész

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - képével szerepel.
Ismert kiállitó park-és kertrészleteivel.

Pesti Hirlap
1930.XII.21.

MDK

Neogrády Antal

Aradi N: A m. tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsköztárs.ig. Művtört Dok.Közp. Évk. 1954-55. Bp.1957. 300 l.

MDK

Neográfy Antal

A patakra, vf.

Szervusz cimbora, vf.

Képzőmüv. Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34 l.

MDK

Neogrády Antal, festö

331,332. Genre. Guache.

Nemzeti Szalon, 1900. Nemzetközi graf.kiállitás

Kat.

N e o g r á d y Antal festő
1861 -

Erdei flora,
Szeptember
/Nyeremények a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Neográdi Antal

grafikus

Művészet, 1937. 5. szf. 5. sz. 7. l.

Kozocsa László: Régi magyar könyvillusztrációk.

lakép - Tájkép

N e o g r á d y A n t a l :
September
/nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V E S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Festészet, 1900-1919 - Önálló táblakép - Tájkép

N e o g r á d y A n t a l :
Erdei flóra
/ nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14 /

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

önálló táblalkép, Szegrédy
antal „Mind a vizigná-
razon" c. kepe,

Kat. Szemle, 1894. 110.-119.c.

p.: Kejski állításunk... etc.

ὑπ[illegible]

Neogrády Antal festö.

Művészet.1905.417/18.l.

Neogrády Antal festő

Pesti Hirlap. 1926. máj. 4. 6

k. k. l. akvarell és pasztelfestők

kiállítása

Neogrády Antal.

Sórai Ujság.
1930. XII. 14., 4.
(: kritika. :)

Nagyrédey Antal, grafikus

Iparművészet 1895-ben. 102.

Neográdi Antal, fertő

Ispanmüvériet 1895-ben 100.

Litográfia – Mikszáth: „Jó palócok" c. könyv illusztrációja – Neográdi Antal

Művészet, 1937. II. cof. 5. sz. 7. l.

Kozocsa Sándor: Régi magyar könyvillusztráció.

Neogrády Antal festö.

Katol.Szemle.1929.929-36.l.

Nevgrády Antal, testő

Kat. Lemle. 1894. 110.–119. o.

p.: Képtiállítás mult... etc.

Kiállitás.

Neogrády kiállitása.

Antal

Művészet.1905.419.1.

Önálló táblakép

Neogrády A."Pelargoniák"

Pesti Napló, 42 éf.1891 II.1.

N e o g r á d y Antal festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
75-76.
"Müvásár"

N e o g r á d y Antal festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
76.
"Müvásár"

Neogrády festö.

Lantos Magazin. 1929. 3. sz. 232-234. l.

Neogrády Antal festö.

Katol.Szemle.1931.I.128-35.l.

MDK

Neogrády Antal

Falun, vf.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 19.1.

MDK

Neogrády Antal

Uj Idők 1896. II. 85.1.

MDK

Neogrády Antal

A fehér pad, vf.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 19.l.

MDK

Neogrády Antal

Szeptember, vf.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 20.l.

Neogrády Antal MDK

Utközben, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal MDK

Kukoricatörés, olf.

Mücsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Neogrády Antal, festö

Kerti pihenö.	Vizf.
Kerti pad.	"
Gömörböl.	"
Hegyoldal.	"
A fehér pad.	"
Tavasz.	"
Sajópart.	"
Virágos rét.	"
Kerti ut.	"

A Magy.Akv.- és Paszt.fest. Egy. X.kiáll. 1923 nov.
Kemz.Szal. Kat.

MDK

Neogrády Antal

Nyári séta, rajz

Vas. Ujs. 1906. 26.sz.

Neogrády Antal MDK

Virágzó mák, vizf.

Mücsarnok 1934 téli kiállitás

MDX

MDK

Neogrády Antal, festö

Május.	Vizf.
Virágzó gyümölcsfa.	"
Borus hangulat.	"
Virágzó fák.	"
A platán alatt.	"

A Magy. Akv. - és Nemz. fest. Egy. X. kiáll. 1923 nov. Nem. Szal. Kat.

Neogradi Antal MDK

A Mátrafüredi erdőből, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

MNK

Neogrády Antal MDK

Virágos kert

Műcsarnok 1932. őszi tárlat

Neogrády Antal MDK

Zuzmarás erdő, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

özoktatásügyi Minisztérium.

a

é-
y
á-

ó 7.

téből:
s.k.
os.

Neográdi Antal festőmüvész
Téli táj. Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

140/1946
4. 17.

A magyar vallás és köz
VII.ü.o. szám alatt a
ren

Költségvetési év:
cim. Müvészeti cél
Terovandó bélyegil

Felhivo
terhére a MOB rész
vek fenntartási é
azaz Ötmillióötsz

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
308/912 Erk. V/9

Neogrády Antal festőmüvész
Miért? vizf?
Szeged-városi muzeum festményeinek és szobrainak je yzéke

Liptószentmiklósi

Liptószentmikl

AZ OSZTRÁK MAGYAR BANK MELLÉKHELYE.
Girószámla az osztrák magyar banknál.
M. kir. postatakarékpénztár csekk számla szám 1928.
Osztr. postatakarékpénztár csekk számla szám 55998.

Sürgönyczim: TAKARÉKPÉNZTÁR.

Telefon 3. szám.

Tekintetes

Műemlékek Országos bizot

Hivatkozással f,év ap.il
tisztelettel kérjük Kern Péter
elöbbi szives kiutalását,minth

Neogrády Antal festőmüvész
A diósgyőri vasgyár telepe
Eresz alatt
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
1907 február

9 A 5033

zui melyek esnek egész területükkel a Kis-Alföldre?
Hogyan utaznál Budapestről Sopronba? Trencsénbe? Hol kell átszállnunk ha Lévára akarunk utazni? Mennyi ideig tart az út Szombathelyről Győrbe?

kárpitos arany trónuson ül Nárcissus püspök zöld talárban, fehér-lila ruhában. Vörös infulás feje arany glóriával övezett. Jobbjával áldást oszt, balkezében pásztorbot. Előtte kék ruhában, fekete köpenyben térdel Afra. Fején fehér kendő, i nárakulcsolt kezében rózsafűzér. Mögötte barna farkas, szőke kisgyermek csupasz testébe harap. A háttér sárga falának lépcsőzetesen töredezett nyílása mögött zöld, apró bokros táj, folyó, négytornyú épület látható, kék hegy, s halványabb-kék égbolt előtt. (349. kép.)

96a lap: „... hie her in disse statt Augspurg berufft ..."

114b lap: Egy, az egész lapot betöltő, rongált miniatura (118×80 mm), amelyen Lázár házában *Krisztus lábmosása* látható. Zöld-rózsaszín-kockás padlón, oszlopos architektura előtt, középen elhelyezett asztal mellett oldalt ül Krisztus, aranyszélű szürke ruhában. Haja s szakálla barna. Jobbkezével az asztalra mutat. Az asztal mögött három apostol ül, kék, vörös, zöld ruhában, az előtérben pedig külön egy sárgaruhás férfi, Judás(?) ül. Krisztus előtt térdel Mária Magdolna, kék köpenyes aranybrokát ruhában, Krisztus lábát mossa. Mária mellett barna edény, kancso-val. Krisztus mögött barna épület, vaspántos ajtóval. A háttér architekturája, három vékony zöld oszlopról tartott boltív, belül aranybordás, kék boltozattal. A háttér sárga falán három üvegablak. (350. kép.)

A finom, gondos kidolgozású miniaturákat vékony aranycsík kereteli. A keretet szabályos távolságban elhelyezett feketeszakállas nagy arany-tallérok veszik körül. A lap felső szélén az arany-

Neogrády Antal festőművész
Napos erdő.Gouache.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16
Gombaszedők.Gouache.

179. kép. *Lieder, Friedrich: Pyrker érsek arcképe.*

ITTENBACH, FRANZ (német festő, 1813—1879)

Trónoló Madonna

Papír, akvarell.

Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 240. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l. — Gerevich: A prímási képtár külföldi mesterei. Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. (Képe 827. l.) — Gerevich PA, 249. és 256. l.

Szent asszonyok Krisztus sírjánál

Papír, ceruza.

Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 240. l.

KAULBACH, WILHELM (német festő, 1805—1878)

Férfialak

Papír, ceruza.

Férfialak

Papír, ceruza.

Férfialak

Papír, ceruza.

Apostol

Papír, ceruza.

Férfi profil

Papír, ceruza.

Neogrády Antal festőművész
Vizimalom.Gouache.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
19oo szeptember 16

Unikum: ... század bő termés

ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT-ot ábrázoló magyar vagy délnémet fametszet 1500 körül a XVIII. sz.-ban kiszínezve, 19·2×12·5 cm. A Weigel-gyűjteményből. (180. kép)

A veszprémi püspökség római oklevéltára. I. kötet, C lap. — J. O. Weigel és Dr. A. Zimmermann: Die Anfänge der Buchdruckerkunst in Bild u. Schrift I. B. 234. l. és 147. tábla. — Wessely: Iconographie Gottes und der Heiligen, 286. l. — Römer: Régi falképek Magyarországon. Bp. 1873., 44. l. — Esztergom, I., 1874., 20. szám. — Rényi 29—30. l. — Divald: A régi Buda és Pest művészete a középkorban. Bp. 1901., 101—102. l. — Divald: Budapest művészete a török hódoltság előtt. Bp. é. n. (1903.) 89—90. l. (35. kép.) — Némethy Lajos: Árpádházi Sz. Margit képei. Egyházművészeti Lap, VII., 1886., 7—10. l. (Képe 8. l.) — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 240. l. — Csánki Dezső: Árpád és az Árpádok. Bp. 1907., 298. l. utáni kép.

A *rézmetszetek* közt a magyar Stock Márton 6 drb. lapja, az olasz művek között Marcantonio Raimondi sorozata nevezetes, a németek között Schongauer és Dürer (Ádám és Éva, Tékozló fiú) Aldegrever és Maulbertsch lapjai. Németalföldi mesterek közül Lucas van Leyden, Goltzius és Rembrandt szerepel. Igen sok a XVIII—XIX. századi rézmetszet és karc. Nevezetes egy nagyobb osztrák, részben magyar vonatkozású karrikatúragyűjtemény az 1848-as időkből.

Negrády Antal festőművész
Tájkép. Olajfestmény
Képkiállitás Nyitrán, 1916

47. kép. *M. S. mester, 1506: Krisztus az Olajfák hegyén.*

3. *Szent Mária és Szent Dömötör*
Fa, tempera, egyenkint 75×42 cm.
Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 42., 44., 43. szám. — Csánky Dénes: Az O. M. Szépművészeti Múzeum Évkönyvei, VIII., 1937., 173. l. (Tévesen tulajdonítja az apostolvértanúságok mesterének s tévesen idézi Benescht.)

MAGYAR (?) FESTŐ, 1500 körül
Maximianus püspök megáldoztatja Magdolnát
Fa, tempera, 82×54·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi, Biharvármegye, 76. szám. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 18. szám. — Jajczay János: Az eucharisztia a művészetben. Tükör, VI., 1938., 332. l. (Képe 327. l.) — Jajczay János: A művészet hódolata az eucharisztia előtt. Bp. 1938., 75. kép.

Neogrády Antal festőművész
Kötő leány.Vizf.
Falusi udvar.Vizf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

Bécsi munka, 1800 körül.
Károly Ambrus prímás készíttette.
Lepold Adatok, 9. l.

INFULA,

fehér recés selyemalapon, hullámos rajzú, aranyhímzésű dísszel, róla lecsüngő virágfűzérrel.
Mag. 41·5 cm.
Bécsi munka, 1800 körül.
Valószínűleg Károly Ambrus prímásé volt.

KOPÁCSY JÓZSEF ORNÁTUSA,

két miseruha, négy pluviale, hat dalmatika és egy püspöksüveg. Aranybrokát, levelekkel, virágokkal és szőlőfürtökkel. A püspöksüveg barna körvonalú nagyleveles rajzzal és kalászos palmettával, közepén egyenlőszárú kereszt, a szalagok végén arany rojt.
A miseruha mag. 105, a pluviáléké 135 cm., a dalmatikáké 129, a püspöksüvegé 29·5 cm.
Szentpétervári brokát, 1820 körül.
Kopácsy prímás készíttette.
Gerevich PA, 200. l. — Lepold Adatok, 36. l. — Lepold Katalógus 175. sz.

INFULA,

vörös bársonyból, íves oromzattal és domború aranyhímzéssel, akantuszlevelek és indák közt egyenlőszárú kereszt.
Mag. 30 cm.
Magyar munka, 1825 körül.
Rudnay prímás készíttette.

MISERUHA,

Neogrády Antal festőművész
Buza földeken.Vizf. [írva: földekön]
Képkiállitás Nyitrán, 1916

képe mellékleten.) — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 14., 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar festők a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 553. l. — Gerevich: Kolozsvári Tamás. Bp. 1923., 6. és 31. l. (1. kép, 5. l.) — Lepold—Homor 96. l. — Gerevich: A régi magyar művészet európai helyzete. Bp. 1924., 23. l. — Gerevich PA, 213. l. — Rónay, Mária: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 5. l. — Hoffmann, Edith: Über Altäre aus Ungarn. A Műgyüjtő, V., 1931., 167—168. l. — Genthon RMF, 122—123. l. — Genthon: Egy budai humanista aranycsészéje. Tanulmányok Budapest multjából, III., 1934., 139—140. l. (2. kép, 144. l. után.) — Hoffmann Jegyzetek, 18. és 26. l. — Csánky Miklós: A lőcsei Vir dolorum-oltár. MM, XIII., 1937., 58., — Csánky Dénes: Tanulmányok a szepességi táblaképfestészet XVI. századi történetéhez. MM, XIII., 1937., 338. l. — Jajczay János: Az eucharisztia a művészetben. Tükör, VI., 1938., 330., l. 1. kép, 327. l.) — Rados Jenő: Magyar oltárok. Bp. 1938., 36. l. — Jajczay János: A művészet hódolata az eucharisztia előtt. Bp. 1938., 1. kép, 98. kép. — Babits Mihály: Szent István városa. Pesti Napló, 1938. szeptember 4., 31. l. — Lepold—Lippay 54. l.

GARAMSZENTBENEDEKI FESTŐ,
1510 körül

Két oltárszárny:

M. D. K.

NEOGRÁDY Antal festő

Széchy Mária és Wesselényi Teréz találkozása

Aradi Történt. 300. l.

Neogrády Antal festőművész
Konyhakertben.Gouache.
A Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása
1900 szeptember 16.

141. kép. *Kulmbach, H*

Neogrády Antal
Tiroli táj, olaj

Alkotás Művészház XVI. Kiállítása. 1943.
szig. 3 l.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállításán.

1904. márc. 1.

Neogrády Antal, 1861-1942

Kazalnak támaszkodó leány, olaj

Mü- és Régiségkereskedelmi Váll. IX.Müvészeti aukció. Bp. 1948. 17 l.

MDK

Neogrády Antal, sz. Galsa 1861

Merengés, olaj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 28 l.

M D K

Neogrády Antal

Gyermekfej, vörös kréta

Szent György Céh VI. művészeti aukciója. 1911. márc. 21. l.

Neogrády Antal

Műcsarnok 1901. 359 l. /Pálmaágak a Műcsarnokban/

MDK

Neogrády Anttal

A Murányi völgyből, vizf.
Nyirfák, vizf.
Napos erdő, vizf.
Erdő télen, vizf.
Éhes cicák, vizf.

Képzőmüv. Társ. 1901-2. téli kiáll. 46 l.

Neogrády Antal

Mücsarnok 19oo. 19.sz. 27o l.

MDK

Neogrády Antal

Utközben, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

12 l.

MDK

Neogrády Antal

Falun, vf.

Virágzó mák, vf.

Falusi utca, vf.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 52.l.

Neogrády Antal festő M.D.K.

Bp. VI. Andrássy ut 71. 1901-től

a Fészek klub tagja.

A „Fészek". Tagnévjegyzéke. Bp. 1929

46

Neogrády Antal /Sz.1861/

Pipacsok

Ernst Múzeum aukciói. XII. 28 l.

~~későbbi hütlensége miatt~~ Róbe
fia Jánosnak adományozta. 1374
~~birtokrészeit az Osgyáni Bako~~
Méhi család ~~ismét itteni~~ birto
Somoskő várához tartozott. 147
családok nyerik adománvul. 154
~~Mocsáry György~~ a ~~helység~~ földe
~~osztoznak az itteni birtokokon~~
tartást vettek fel az összeira
században rajtuk kivül a Szon
dok itteni birtokosok.

1900-ban egyesitették La
tával. A nagykiterjedésü falu
ség alatt. Mikófalva és Karan
településeiből, melyek Y alak

Neogrády Antal

Babér-ágak a Mlcsarnokban. Vas. Ujs. 19ol.
764-765 l.

Neogrády Antal

Pipacsok

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

84 l.

Neogrády Antal
A patakra, gouache
Virágos tél, "
Mig a kopó keres, "

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

87 l.

Neogrády Antal
Karácsonyest a pusztában
Vadász genre, gouache

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.
88 1.

Neogrády Antal
Virágzó almafa, vizf.

Őszi tárlat. Műcs. kiállítása. 1922. nov.
24 l.

Neogrády Antal
Konyhakert, vizf.

Őszi
~~Tavaszi~~ Tárlat. Mlcs. kiállitása. 1922. nov.
24 1.

Neogrády Antal
Virágzó körtefa, vizf.

Őszi
~~Tavaszi~~ Tárlat. Műcs. kiállitása. 1922. nov.
24 l.

Neogrády Antal
Szeptember, vizf

Őszi Tárlat. Műcs. kiállitása. 1922. nov.
1.

25

Neogrády Antal
A vadász, olaj

Szent-György-Céh XLVI. művészeti aukciója.
A Gyűjtő. I. évf. 2.sz. 4 l.

, vájatos szárnyán plasztikus, ku-
t szárnyas angyalfejek, a luna lant-
ikus vert szárnyas szeráfok tartják,
az Atyaisten, a Szentháromság jel-
Magassága 64.5 cm, szélessége 32 cm.
:
A.S."
.. Vésett körirat a talpperemen:
): MIN: REFORM: FACT: ANN: 1782
szet egyik rameke.
chael/: Topographia magni regni Hun-
- Mocsáry I. 22o l. III.képe 136 l.
Kunst und Alterthum in dem öster-
Bécs, 1836, 277-278 l. - Egyházi Tár.
. - Knauz Nándor: Régi egyházi ék-
54, 238 l. - Henszlmann Imre: Honi
rtetése. Archaeologiai Értesitő, V-
y 122,123 l. - /képe 1o8, 117, 252,
ntartandó müemlékei hivatalos jegyzé-
37 l. - P.Kőnig Kelemen: Hatszázéves

Neogrády Antal, sz. Galsa, 1861. Rövid életrajz.

Téli táj, festm.
Major-udvar
Nagyapa ünneplő ruhája

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

58-59 l.

Neogrády Antal, sz. Galsa 1861

Téli est

Egri Kaszinó kiáll. Eger, 1924. 18 l.

Neogrády Antal
Hegyi patak, vizf.
A Tátrából, vizf.

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mics. 19 1.

Neogrády Antal MDK

Virágos kert, vizf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

M. D. K.

NEOGRÁDY Antol Jeskó

Várkert

Ybl Buda 277. l.

Neogrády Antal
Esti szürkület

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április,
19 l.

MAGYAR SZOBRÁSZ, XVIII. század vége

Szent Rókus
Fa, mag. 128 cm.
Szegedről származik.
Restaurálta Nikássy Lajos, 1935.

MAGYAR SZOBRÁSZ, 1790 körül

Sz. Joachim
Sz. Anna
Fa, egyenkint 16 cm.
A hontmegyei Egeg templomából, 1941 évi szerzemény.

FERENCZY ISTVÁN (magyar szobrász, 1792—1856)

Rudnay primás mellszobra
Márvány, mag. 70 cm.
1825 körül.
Meller Simon: Ferenczy István. Bp. 1905., 186. l. (Képe 186. l.)

MAGYAR SZOBRÁSZ 1840 körül

Kopácsy primás mellszobra
Gipsz, mag. 62 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ, XIX. század

Kálvária-csoport

Neogrády Antal

Virágzó almafa, vizf.

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április, 22 l.

Feladat. Hogyan közlekedik Erdély népe a román fővárossal, Bukaresttel (Bucureşti)? Melyik a fővárosba vivő legfontosabb útvonal? Miért fejlődik Brassó ipara egyre erősebben? Melyik vasútvonal visz Temesvárról Bukarestbe? Milyen vasútvonalon juthatunk el a székely medencékbe? Melyik vasútvonal köti össze hazánk fővárosát Bukaresttel?

Az erdélyi magyarság többi része főleg a városokban vagy kisebb szórványságokban él.

15. PONTIFICALE ROMANUM. (OLÁH-PONTIFICALE.)

Latin. Folio. 1543.

Papír. 335×235 mm. 268 levél. (*1* előzéklevél + 6 számozatlan levél + 261 arab számokkal számozott levél.) Vízjegye: kör, hasonló Briquet 3082, 3086. Két hasábon 39 sorba írva. Vörös fejcímek és szövegrészek. Színezett fametszetek és iniciálék, két színezett fametszetű lapkeretdíszítés. *1 nagy, egész lapot betöltő festett címerábrázolás, 1 kis festett címer, 1 nagyobb s 2 kicsiny festett díszítő motívum. Kötés:* XVII. századi, vörös bársony, lehajló széllel, fatáblákon (350×245 mm) aranyozott ezüst veretekkel, 8 emberfővel s ornamentikával díszített sarokverettel, két köldökverettel, 4 csattal. A két köldökvereten Oláh Miklós címere, körfirattal: A. Rmi D. NIC. OLA. ARCHIEPI. STRI. PRIM. UNG. LEG. NATI ZC.

Velencében, 1543-ban készült, a Giunta testvérek nyomdájában. A fametszetdíszítések színezése, a kis címer és a három díszítő motívum festése még Olaszországban készülhetett. Oláh Miklós esztergomi érsek (1553—1568) egész lapot betöltő festett címere minden bizonnyal valamivel később készült magyar munka. Lásd 323. l. 11. sz. 320. kép.

A nyomtatvány Oláh Miklós tulajdonában volt. Az 1a lapon olvasható egykorú latin bejegyzés szerint az esztergomi székesegyház káptalanjának 1618 májusában, Pozsonyban, ajándékozta Pázmány Péter, akinek a könyvet Heteesi Pethe László végrendeletileg hagyományozta. A Pontificale a XVIII. században a Nagyszombatban lévő eszter-

Neogrády Antal
Május, vizf.

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április,
22 l.

68. kép. Piccolo: Szent Katalin eljegyzése

MDK

Neogrády Antal

Részlet a Fertő tóról, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889. 4 l.

Neogrády Antal

MDK

(9)

Érett kalászok, vizf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

Nezvěstný Antal

Hrozí kriminálem, viz.

Neogrády Antal

NDK

Virágzó almafa, vizf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Neogárdy Antal MDK

Patak az erdőnk vizf.

Május, vizf.

Mücsarnok 1931 őszi tárlat

Neogrády Antal

MDK

Virágzó liliomok, vizf.

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

Neogrády Antal MDK

Esti szürkület, olf.

Mücsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Neogrády Antal MDK

Szeptember, olf.

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Neogrády Antal

MDK

A Mátrából, olf.

Műcsarnok 1931/32 téli kiállitás

Neogrády Antal
Erdőszélén, vizf.
Alkony, vizf.

MAPE V. kiáll. N.Szal. 1916. nov. 2o 1.

MDK

Neogrády Antal

Fazekas telep, gouache

Szegedi Képzőműv. kiáll. Egy. Tavaszi kiáll.
1901. 9 l.

MDK

Neogrády Antal

Paraszt udvar, gouache

Szegedi Képzőműv. Kiáll. Kiáll. Egy. Tavaszi kiáll.
1901. 9 l.

Neogrády Antal

Kedves kötelesség, gouache

Szegedi Képzőműv. Egy. Tavaszi kiáll. 19ol.
16 l.

Neogrády Antal
festő

M.D.K.

Merengés.

Aradjegyz. III-terem 71 sz. 281.

MDK

Neogrády Antal

Kaszások, of.

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

3 l.

MDK

Neogrády Antal

Cziczák, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

3 l.

tovább Neogrády Antal
Olgyay Ferenc
Paczka Ferenc
Pállik Béla
Pállya Celestin
Pap Henrik
Pataky László
Perlmutter Izsák
Poll Hugó

l. Párisi kiáll. 1900

Nagyságos

dr Szentiványi Gyula

úrnak

Budapest

ERDŐSZÉLEN Az Uj Idők számára rajzolta Nèográly Antal

1907. XII. 44. 2.

Zord nyár a Tátrában

Mühlbeck Károly rajza

A harmadik eset

Irta Heltai Jenő

Parazol mester már nem volt fiatalember, amikor a játékra adta magát. Kudarcokban és szegénységben gazdag élet volt a háta mögött, előtte pedig alig pár esztendő, még öt vagy tíz, talán csak kettő vagy egy, ki tudja, mennyi. Mindazonáltal Parazol mester úgy rendezkedett be az új életre, mintha legalább még száz esztendeig akarna a rulett-asztalok fölé hajolni.

Valamikor, jobb időkben is játszott már, de csak mulatságból, könnyelműen, félvállról. A veszteség nem fájt neki, a nyereséget nem becsülte meg. A játék inkább untatta, mint izgatta.

Most, kifogyván a megélhetésnek minden más módjából, ötvenötéves korában rászorult a játékra. De ez egészen más játék volt, mint az, amelyet hajdan, vagyonosabb pillanatokban üzött. A játék most kenyérkereset, munka volt neki, majdnem olyan fáradtságos és keserves munka, mint a favágás. És ez a munka alig fizetett jobban, mint a favágás. Vigyáznia kellett a kevés pénzére; óvatosan, fukaron kísérletei révén az ötfrankos tétekkel, meg kellett elégednie a legkisebb nyereséggel is. Ha tizenöt-husz frankot keresett egy nap, ez már nagy sor volt. És ezért a pénzért reggeltől estig ott kellett gubbasztania a játékteremben, szorgalmasan ellenőriznie és jegyeznie minden coup-t és százszor is meggondolnia, hogy tegyen-e vagy vár-jon-e még? Mert neki nyernie kellett, nem százezreket és milliókat, hanem öt és tíz frankokat, hogy máról holnapra tovább élhessen. És ha annyi habozás, annyi számítás, annyi fárasztó várakozás és figyelés után végre mégis csak elhibázott egy tétet, ez fölért egy nagyon véres, végzetesen elvesztett csatával. Parazol mesternek nem sok ilyen veszteni való csatája volt, legföljebb négy-öt. Ha valamennyit elveszti, meg kell magát adnia kegyelemre, utiköltséget kell kérnie győzelmes ellenfelétől, a banktól.

Ez meg is történt. Egy nagyon szomoru és szerencsétlen napon Parazol mester egy garas nélkül támolygott ki a montekarlói játékbankból. Azonban mindvégig finom és előkelő maradt. Nagyúri mozdulattal vette át a banktól az utiköltséget, ezt a kedves, baráti kölcsönt és hazautazott Budapestre. De már a kupéban elhatározta, hogy vissza fog menni Monte-Karlóba, vissza fog menni és nyerni fog. Hogyan? Istenem, hát egy rendszer, egy csalhatatlan rendszer alapján.

Ezt a rendszert Parazol mesternek még nem sikerült teljesen megépítenie. Nagy vonásokban már készen volt, már régóta ott lebegett előtte, de a kombinációkban itt-ott még bizonyos hiányok mutatkoztak. Azonban Parazol mester most már belátta, hogy annak a bizonytalan, tétovázó rakosgatásnak, amelylyel eddig tönkrement, nincs semmi értelme. Komolyan, megfontoltan, tervszerüen kell játszania annak, aki boldogulni akar. Ahogy ezer meg ezer ember játszik, ezer meg ezer rendszer szerint. Csakhogy ezek a rendszerek megbízhatatlanok, gyerekesek. Egyetlenegy rendszer van, amely komoly és megbízható: az övé. Szó sincs róla, ez a rendszer nem tökéletes, de lehet rajta javítani. És ő javítani fog rajta, addig fog dolgozni, míg megdönthetetlenül állni fog a rendszer csalhatatlansága.

Parazol mester szomoru életének sok hosszu hónapját rabolta el a rendszer. A derék öreg férfiu ez idő alatt nem is igen kártyázott. Azokból a pénzmorzsákból élt, amelyek klubjának dús játékasztalairól hullottak az éhező kibicek ölébe. Parazol mesternek, aki sohasem kért, de mindig kapott kölcsön, bizonyos tekintélye volt e klubban. Az öreg urak még jól emlékeztek arra az időre, amikor Parazol mester is volt valaki a zöld asztal mellett. A fiatalok pedig áhítattal nézték e szép romot, amely fakó szürkeségében és összetörtségében is méltóságos maradt.

Egy barátságos és sokat igérő napon Parazol mester ismét megjelent Monte-Karlóban. E megjelenésnek nagyszabásu előzményei voltak. A rendszer immár a tökéletességnek olyan fokára emelkedett, amelyen túl már nem lehet emelni. Parazol mester addig fúrta, faragta, csiszolgatta a rendszert, amíg a matematikai bizonyosság a rádium erejével világított ki belőle. Itt többé nem volt kétség, itt vége volt minden aggodalomnak. Annak, aki hűségesen ragaszkodott e rendszerhez, menthetetlenül meg kellett gazdagodnia.

Parazol mester e rendszert bemutatta a klubban. Egy csomó érdeklődő, kétkedő és izgatott embernek. Ezek eleinte mosolyogtak. Majd megdöbbentek. Szédülve néztek egymásra, szédülve néztek Parazol mesterre, aki egymaga maradt nyugodt és közömbös.

— Mindössze két olyan eset van, amikor nem nyerünk, — mondta a mester, — két eset. De az már rettenetes eredmény, amikor a vesztés lehetősége mindössze két esetre csökken. Valami fantasztikus, rémes véletlennek kell közreműködnie abban, hogy állandóan ez a két eset következzék be. Nem is véletlennek, hanem lehetetlenségnek, csodának kell történnie. És ha elegendő alaptőkét birunk összeszedni, akkor ez a két eset nem jelent semmit. Egy-egy vesztett coup száz nyert coup után . . .

Mindenki belátta, hogy Parazol mesternek igaza van. És ott nyomban összeadtak húszezer koronát, amelyért cserébe a mester egy millió koronát igért. Ők maguk, a saját szemükkel, saját számításaik révén meggyőződtek arról, hogy ezt a milliót Parazol mesternek három hét alatt össze kell nyernie. Ha csak a két eset közül valamelyik üldözni nem kezdi őket, konokul ismétlődvén mindaddig, amíg a húszezer korona elfogy.

Parazol mester mindenekelőtt megfizette a banknak azt a kis baráti kölcsönt, amelylyel legutóbb hazautazott. Azután játszani kezdett. Nem is úgy, mint egy ember; úgy, mint egy gép. A negyedik napon százezer korona nyereséget jelentett be távirattal a klubnak. Egyúttal megkérdezte azt is, hogy mit csináljon? A válasz rövid és határozott volt. Két szó. Ez a két szó:

— Tovább játszani!

Klökner József amateur-fölvétele után.

PETŐFI EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSE SZÉKESFEJÉRVÁROTT.

Árpád vére. Irta *Zarándy* A. Gáspár okl. főlevéltárnok. A szerző tizenöt évi buvárkodása alatt ezernél több munkát használt fel, hogy az Árpád-utódokat hiteles okiratok alapján kimutathassa. E gondos munkájának eredménye a fenti czimű kötet, mely az Arpádoknak nemzedékrendi történetén kívül a Hohenlohe fejedelmi ház tagjainak magyar ősvonalait tartalmazza. A Hohenlohe-nemzetség egyik sarja tudvalevőleg a Tátrában nagy birtoktesteket vásárolt össze az újabb időkben s így magyar földesurrá lett. Az első Hohenlohe az 1320 körül született III. Kraft gróf volt, a kinek ereiben Árpád-vér csörgedezett, de később vérrokonságba jutottak a Hohenlohék a Rákócziakkal, Báthoryakkal, Zrinyiekkel s Frangepánokkal is. A könyv nagy díszszel van kiállítva s nem kerül könyvárusi forgalomba, de az illetékes körök ingyen kapták meg.

A gyermeki elme fejlődése és működése. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbizásából irta: dr. *Ranschburg* Pál idegorvos. A szerző alapos megfigyelésekkel és a kérdés beható tanulmányozásával gyűjtötte össze a gyermeki elme fejlődésére és működésére vonatkozó tapasztalatokat és különösen a saját tapasztalatai alapján a nagyfontosságú kérdésről könnyen érthető tudományos munkát irt az idegélet egyik legérdekesebb részéről: a gyermeki elme fejlődéséről és működéséről. Egészben véve a munka olyan, hogy az nemcsak paedagogusok, orvosok és jogászok részére tanulságos könyv, hanem a művelt közönség mindazon tagjai, kik gyermekeik elmebeli fejlesztését helyesen és észszerűen akarják előmozdítani, haszonnal olvashatják. A könnyű megérthetést a szövegben levő 27 ábra is előmozdítja. Meg kell még jegyezni, hogy ez a tárgy ilyen feldolgozással eddig egyik nemzet irodalmában sincs meg. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg; ára 4 korona.

«Egyiptom és Hellasz földjén» czimen csinos kiállítású utleirást adott ki *Aubermann* Miklós, ki hosszabb ideig tartózkodott különösen Egyiptomban s így alkalma nyilt ott többet is látni, mint a sebtében átutazó turisták szoktak. Elég élénk megfigyelő s így nem csupán az utleirások ismert sablonjai körében mozog s irni is tud annyira, hogy könyvét érdekes olvasmánynyá tegye. A szöveget 83 kép élénkíti. A Stephaneum nyomdájából kikerült könyv ára 3 korona 20 fillér; kapható a szerzőnél (Budapest IV. váczi-utcza 45.)

Kiss Józsefről, mint költőről nagyobb tanulmányt adott ki *Glatz* Károly. Szokatlan dolog nálunk, hogy még élő költővel ily részletesen s ily nagy terjedelemben foglalkozzék valaki. A tanulmány szerzője életrajzi háttérben, tudományos kritikai mértékkel fejtegeti tárgyát; itélete sokszor kihivja az ellentmondást, néha több felől is, de sok helyes megjegyzés és találó megfigyelés is akad benne. A munka minden esetre gondos tanulmány eredménye. Ára 3 korona.

«Vidám könyvek» czím alatt a Singer és Wolfner-czég új szépirodalmi vállalatot kezd, mely magyar irók vidám hangú új szépirodalmi müveiből fog állni. Egyelőre öt kötet jelent meg a vállalatból: *Szomaházy* Istvánnak legutóbbi számunkban ismertetett «Előadások a feleségképző akadémián» czímű műve, *Lovik* Károlynak «A leányvári boszorkány» czímű regénye, *Szemere* Györgynek egy kötet elbeszélése, e jeles iró legújabb, a magyar népéletet rajzoló könyve, «A madarasi király» czímmel, továbbá *Zöldi* Márton «Komédiák» czímű elbeszélés-gyűjteménye és *Váradi* Antalnak a régi magyar színészetre és szinházi életre vonatkozó visszaemlékezései.

A «Magyar Könyvtár» czimű vállalatban most megjelent új füzetek közt költői becsével kiválik *Firdúzi* Sahnáméjának «Feridún és fiai» czimű részlete, melyet *Radó* Antal fordított magyar tizenkét szótagos rímes versekben. (Ára 30 fillér). E vállalat másik új füzete a hún történet legbecsesebb forrásművéből, Priscus rhetor elbeszéléséből ad részleteket *Szilágyi* Sándor fordításában. (Ára 30 fillér.) A harmadik füzet Jeanne *Mairet* franczia irónő regénye, az «Áldozat», melyet *Fái* Béla fordított s melynek ára 60 fillér.

A kir. itélőtáblák felülvizsgálati tanácsainak elvi jelentőségű határozatai. Szerkeszti dr. *Terfi* Gyula, kir. igazságügyminiszteri osztálytanácsos. Kiadja a *Franklin-Társulat* VII. kötet 1902—1903 és tárgymutató az I—VII. kötethez. Ezen a sommás eljárási törvény életbeléptekor alapított gyűjtemény az ország valamennyi itélőtáblái által hozott összes felülvizsgálati határozatok gondos átvizsgálása alapján készül és így nemcsak a sommás eljárási törvénynek majd mindegyik §-ára találunk benne biztos útmutatást, hanem a magánjog és a kereskedelmi jog gyakorlatának is valóságos kodexe e gyűjtemény hét évfolyama. A most megjelent kötet a kir. tábláknak 1902 és 1903-ban hozott határozatait tartalmazza és ezen felül az összes hét kötetre terjedő rendszeres tárgymutató van hozzá csatolva. A gyűjteményt a jogászközönség: birák, ügyvédek nagy sikerrel használhatják mindennapi munkájukban, de használhatják azt bankok, pénzintézetek, kereskedők és iparosok is, mert alig van a foglalkozásuk körében felmerülhető valamely vitás kérdés, a melyre abban útbaigazítást ne találnának. A most megjelent kötet terjedelme 76 ív; ára a Franklin Társulat megszokott izléses, díszes nyomdai kiállításában és erős vászonkötésben 20 korona. Kapható bármely könyvkereskedésben, a kiadóhivatalban, valamint csekély havi részletfizetésre Melczer Károly könyvterjesztő vállalata útján is. (Budapest IV., Egyetem-utcza 4. szám).

Ókori Lexicon. A *Pecz* Vilmos által szerkesztett s a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő Ókori Lexikon mostani utolsó kettős füzetével (37—38) befejezést nyert. E füzetben többek közt Vergiliusról, Xenophonról, Zeusról, Vindobonáról stb. olvasunk terjedelmesebb értekezéseket. Ára e füzetnek 2 korona.

Protestáns árvaházi naptár, az 1905. évre. Szerkeszti *Kenessey* Béla, kiadja *Hornyánszky* Viktor. E régi naptár, melynek tiszta jövedelme protestáns árvák segélyezésére szolgál, a szokott naptári részeken kivül sok olvasmánynyal szolgál. Ára 60 fillér.

Vadásznaptár az 1905. évre. Szerkesztette *Remetei Köváry* János. A rendes naptári részen kívül az év minden hónapjára van utmutatás a vadászat helyes gyakorlására, a töltények készítésére; közölve van a vadászati törvény is. A zsebkönyvnek szánt naptárhoz, bejegyzésekhez való papir is bőven van bekötve. Megjelent ifj. Nágel Ottónál, ára vászonkötésben 1 korona 60 fillér.

Műkiállítások. *Neogrády* Antal tanár, a jól ismert aquarellista festőművész gyűjteményes kiállítást rendezett a Ferenczieek-terén, a király házának egyik díszes helyiségében. Százon felül állított ki képeket, melyek leginkább az erdőt, cserjét, vízpartot tüntetik föl, vadászokkal, enyelgő párokkal. Olajfestésben, vízfestményben, guache-ban, kréta- és czeruza-rajzokban mutatják ezek a festőművész kiváló tulajdonságait. A kiállítás november 3-ikán nyilt meg, 16-ikáig lesz nyitva, s a 40 fillér belépti díj jótékony czélra szolgál. *Berzeviczy* közoktatásügyi miniszter november 7-ikén egy órahosszat időzött a kiállításon. — A *Nemzeti Szalonban* november 6-ikán *Strobentz* Frigyes festményeiből nyilt meg érdekes kiállítás. A művész Münchenben lakik s a magyar közönségnek ezuttal elég kedvező alkalmat nyujtott, hogy megismerkedjék vele. A megnyitáson *Berzeviczy* Albert miniszter, *Zsilinszky* államtitkár, *Szmrecsányi* Miklós miniszteri tanácsos, művészeti főfelügyelő, K. *Lippich* Elek dr. miniszteri osztálytanácsos, a művészeti osztály feje is jelen voltak a kiállítás megnyitásán. Az állam több képet megvásárol a muzeumok részére.

A Műcsarnok téli tárlata. A november 15-ikén megnyiló téli műtárlatra ezerkétszáz műtárgyat küldtek be, de ennek felét a birálók visszautasították. Több művész egész gyűjteményt állít ki. A festmények megtöltik a Műcsarnok összes termeit s szobrászok is több műalkotást küldöttek. A sajtó képviselői november 14-ikén tekinthetik meg a kiállítást, a mely 15-ikén délután öt órakor nyilik meg a közönség számára. A kiállítás alatt ismét megtartják a rendes csütörtöki hangversenyeket s az első a kiállítás harmadik napján, 17-én lesz.

Sarah Bernhardt Budapesten. A francziák híres drámai szinésznője, Sarah *Bernhardt* társulatával többször játszik a Király-szinházban. Első föllépte november 12 ikére van kitűzve a «Tosca» czimű drámában; játssza még a «Kaméliás hölgy», a «Fedora» és a «L'Aiglon» (a Sasfiók, a reichstadti herczeg) főszerepeit. Az előadásokat a darabokra vonatkozó rövid magyar ismertetés előzi meg. — A Király-szinház legközelebbi ujdonsága a «*János vitéz*» czimű daljáték lesz, a melyet Petőfi Sándor hasonló czimű költői elbeszéléséből *Bakonyi* Károly dolgozott át a szinpad számára. A daljáték zenéjét *Heltai* Jenő verseire *Kacsóh* Pongrácz szerzette, a kinek ez az első nagyobb zenei munkája.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia november 7-ikén *Thaly* Kálmán elnöklése mellett tartott ülésén dr. *Szádeczky* Lajos történetiró, a kolozsvári egyetem tanára értekezett nagy figyelem közt a *Csiki székely krónika* eredetéről.

Több, mint száz éve foglalkoztatja a történetirókat ez a krónika, a mely 1796-ban került nyilvánosságra egy állítólag 1695-iki másolatból, melynek eredetijét 1533-ban régi oklevelekből állították volna össze, Csikban, Sándor Menyhért várában. A krónikában sok olyan foglaltatik, a miről más történetirók addig említést sem tettek. Szól a székelyek eredetéről, őstörténetéről, pogány vallási szertartásaikról, régi politikai intézményeikről, az u. n. *rabonbánokról*, a székelyek pogány áldozópoharáról, keresztény vallásra térésukről stb. A krónika kéziratban hamar elterjedt, de nyomtatásban csak 1818-ban jelent meg. A történetirók között nagy vita folyt e krónika hitelességéről. Szádeczky a székelyek történetével foglalkozván, beható tanulmány tárgyává tette e krónikát, átkutatta az összes székely levéltárakat s kezéhez kapván a Sándor-család okleveleit. Beható tanulmányban mutatta ki, hogy a krónikát 1796-ban szerkesztették, illetőleg hamisították családi hiuságból és anyagi érdekből és hogy a krónikában foglaltak legnagyobb része költött dolog.

Az országos nőképző-egyesületben ujabb tanfolyamot alapítottak, mely nyolcz osztályból áll és a leányokat a magasabb fokú műveltség megszerzésére képesíti. A tanfolyamot az intézet alapítójának, az 1895-ben elhunyt *Veres Pálné* nevéről nevezték el. Az iskolát és az új tanfolyamot november 6-ikán nyitották meg az egyesület zöldfa-utczai palotájában, melyet ismét kibővítettek.

Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter is jelen volt, s vele *Zsilinszky* Mihály államtitkár, *Zelenka* Pál püspök, gróf *Tisza* Istvánné, gróf *Teleki* Sándorné. *Berzeviczy* Albertné, *Wlassics* Gyuláné, *Hieronimy* Károlyné, *Csiky* Kálmánné,

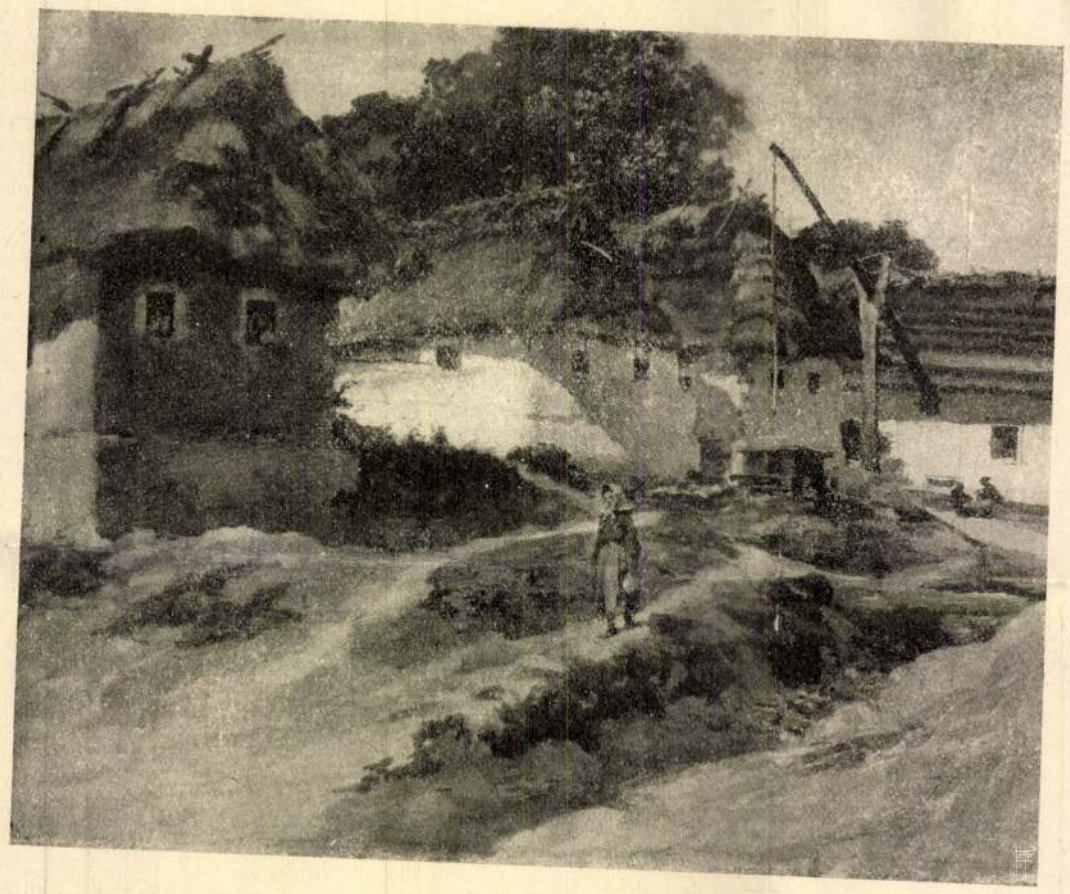

«FORRÓ NAPON.»

és még igen sokan a közéletből, társas körökből. Gróf *Teleki* Sándorné elnök nyitotta meg az ünnepélyt, kegyeletesen emlékezve meg Veres Pálnéról, a ki az első magyar leánynevelő-intézetet megalapította, a melyből az igazi magyar leányok lelkes gárdái kerültek ki. A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után a második elnök, *Csiky* Kálmánné mondotta el még nagyhatású ünnepi beszédét. Utána Veres Pálné leánya, *Rudnay* Józsefné meghatottan köszönte meg az édesanyja emlékére rendezett ünnepélyt. *Váradi* Antal elszavalta «Hivatás» című alkalmi költeményét, *Madách* Flóra és *Zsedényi* Linda első osztályú tanulók *Ábrányi* Emilnek ez alkalomra irott hangulatos költeményének elmondásával koszorúzták meg Veres Pálné arczképét.

A Veszprém vármegyei múzeum november 6-ikán nyilt meg Veszprém városában, *Fraknói* Vilmos püspöknek, a közoktatásügyi miniszter képviselőjének jelenlétében. A múzeum tizenkét terme alig másfél esztendő alatt telt meg. A vendégek tiszteletére báró *Hornig* Károly megyés püspök diszebédet adott.

MI UJSÁG?

A király fölváltva tartózkodik a budavári királyi lakban és Gödöllőn, a hol a vadászatokra sokan hivatalosak. Ő Felsége november 10-ikén, csütörtökön, mint általános kihallgatási napon gróf *Posadowsky* porosz állami minisztert, gróf *Wedel* német birodalmi bécsi nagykövetet és *Szögyény-Marich* László berlini osztrák magyar nagykövetet is kihallgatáson fogadta, kik a német kereskedelmi szerződés megkötése ügyében tartózkodtak Budapesten és a magyar miniszterekkel tanácskoztak. A délután tartott udvari ebédre is hivatalosak voltak. A király este 9 órakor utazott Gödöllőre.

A magyar darabant testőrség kapitánya, báró *Fejérváry* Géza volt honvédelmi miniszter, a november 10-iki általános kihallgatás előtt tette le az esküt Ő Felsége előtt, mint a magyar új testőrség kapitánya. Jelen volt a miniszterelnök képviseletében gróf *Khuen-Héderváry* Károly, Ő Felsége személye körüli miniszter, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy és gróf *Goluchowski* közös külügyminiszter, mint az uralkodócsalád kanczellárja. A darabant magyar testőrség ruházatáról és fegyverzetéről a szakértők és festők már elkészítették a rajzokat. A XVI. és XVII. századból való, Báthori- és Zrinyi-korabeli magyar vitézek viseletét foglalták össze, ezüstözött vérttel, a mellen az ország nagy, szines czimerével. A vért alól kilátszó fehér kabátot bőröv szorítja össze. A szürke nadrágon aranyzsinór, a sárga csizma rojtja is aranyos. Az öltözetet ujjatlan Zrinyi-mente egészíti ki aranyos díszszel. A sisak olyan, mint a koronaőrök Mátyás-korabeli sisakja, melybe oldalt egy hosszabb és egy rövidebb forgó van tűzve. Fehérszinű lovagi keztyűvel borított kézben alabárd van, baloldalon pedig hosszú, egyenes kard függ.

Gromon államtitkár jubileuma. A honvédelmi miniszteriumban november 10 ikén délelőtt *Gromon* Dezső államtitkár huszéves jubileumát ünnepelték. A tisztviselői és tisztikar élén *Nyiri* Sándor honvédelmi miniszter gratulált a jubilánsnak, a ki elérzékenyülve mondott köszönetet. A jubileum alkalmából gratulált *József Ágost* főherczeg és felesége *Auguszta* főherczegnő is. Báró *Fejérváry* Géza táborszernagy testőrkapitány, Ő Felségétől jövet, teljes katonai diszben kereste föl egykori munkatársát.

Berczik Árpád kitüntetése. A hivatalos lap november 6-ikán közölte, hogy a király *Berczik* Árpád dr. miniszteri tanácsost, a miniszterelnökség sajtóosztálya főnökét, saját kérelmére történt nyugalmaztatása alkalmából, sok évi kiváló szolgálata elismeréséül a *Szent István-rend* kiskeresztjével tüntette ki. A miniszterelnökségi sajtó-osztályt Berczik visszavonulásával kettéválasztották. A hivatali ügyek vezetője *Ürmössy* Miklós osztálytanácsos lett, a sajtóosztály egyéb politikai teendőinek vezetésével pedig *Klein* Ödön osztálytanácsos bizatott meg.

Erzsébet-szobor Szegeden. Néhai Erzsébet királynénak Szegeden állítandó szobrára eddig 12,000 korona gyűlt össze és a szoborbizottság *Ligeti* Miklóst bizta meg az emlékmű kivitelével. A szobor fehér karrarai márványból másfélszeres életnagyságban készül és ülő helyzetben fogja ábrázolni a királynét. Ligeti Miklós köteles a szobor mintáját 1905. május elsejére elkészíteni. A leleplezés 1906. áprilisában lesz.

Arany János emlékezete szülőhelyén. *Nagy-Szalonta* városa nagy szülöttje, Arany János emlékére már régebben

régi épületét s ab

natkozó ereklyé

állítani a költ

dr. és neje, szül. Bartholovich Matild ma eljegyzés

Jármay Béla a m. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetője és neje, szül. Lukács Ilona leányát, *Editet.*

Az Erzsébet-szanatoriumban november 6-ikán szép ünnepet ültek. Egy ismeretlenül maradni akaró urinő lefestette Balló Ede festőművészszel *Korányi* Frigyes egyetemi tanár, az intézet egyik megalapítójának és orvosának arczképét. Az intézet vezetői nagy számmal gyűltek össze a kép elhelyezésére. Gróf *Batthyány* Lajos elnök köszöntötte Korányit, utána dr. *Kuthy* Dezsö igazgató-főorvos szólt, mindketten kiemelvén, hogy Korányi pendítette meg az intézet eszméjét és fáradhatatlanúl munkált a létesülésén. Korányi Frigyes válaszában azt mondta, hogy az elismerés első sorban azokat illeti meg, a kik most is az intézet élén állanak, főkép *Klotild* főherczegaszszonyt, a női bizottság elnökét. Beszéde folytán kérte minden emberbarát támogatását, hogy a tüdő-betegek menedékhelye még inkább bővülhessen és az országban is keletkezzenek más hasonló intézetek. *Batthyány* Lajosné grófné, özv. *Herich* Károlyné és *Bókay* Árpádné a hölgybizottság nevében babérágat helyezett Korányi képére. Az intézeti betegek nevében *Hornyák* Géza bölcsészettanhallgató üdvözölte.

A budapesti állatkertnek a király nagyértékű ajándékot adott. A schönbrunni állatkertből harminczöt különböző állatot küld Ő Felsége.

A hazai művészetek állami segélyezése. Az 1905-iki országos költségvetésben a belügyminiszterium és közoktatásügyi miniszterium kiadásainál a következő közművelődési adatok fordulnak elő:

Az Operaház 581,000 korona, a Nemzeti Szinház 150,000 korona állami segélyt kap; a vidéki szinészet 150,000 koronát. Képzőművészeti vásárlásra 40,000, ösztöndíjakra 24,000, iparművészeti megrendelésekre, ösztöndíjakra, a sokszorosító művészet támogatására 40,000, a középületek művészi diszítésére 16,000, vidéki művészeti egyesületek segítségére 8000 koronát vettek föl a költségvetésbe. A két festészeti és a szobrászati mesteriskola együtt 82,036 koronába kerül. Zeneiskolák segítésére 16,000 koronát fordít az állam. A népdalgyűjtést, a hazai zeneszerzők műveinek kiadását s a klasszikus hangversenyek rendezését 8000 koronával segíti. Az Országos Zeneakadémia rendes kiadása 192,516 korona. Azonkívül a zeneakadémiai palota építésére szükséges 2.900,000 koronás beruházási kölcsön jövő évi részlete 100,000 korona. A Szinművészeti Akadémia szükséglete 62,040 korona. A Szépművészeti Muzeum anyagának gyarapítására 180,000 koronát, plasztikai gyűjteményére

«SZALMAFÖDELES HÁZ.»

NEOGRÁDY ANTAL FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

350. Neogrády Antal: Érik a paradicsom.

326. K. Spányi Béla: Fogyó hold.

— Tudna még kend bátyám olyan felkötözött bundát, vagy akár különbet varrni, mint a Nagy János uramé?

Rútul helybenhagyta a Kormos, egy lába el volt törve, a horpasza végighasítva.

István nem sokat gondolkozott, hamarjában agyonverte a fenevadat, minden ütésnél felkiáltva: nesze, ezt a Kormosért kapod, nesze!

Nemsokára vidám pipaszóval czipelte István a négy bőrt hazafelé. Egyenest a szélső háznak tartott, a hol Sánta Péter uram lakozott, a szűcs.

A bőröket szépen letette az ajtó előtt s úgy köszönt be nagyvidáman, emberséggel:

— Pálinkás jó reggelt adjon Isten mindközönségesen!

Azután igy folytatta:

— Tudna-e még kend bátyám olyan felkötözött bundát, vagy akár külömbet varrni, mint a Nagy János uramé?

A szűcs előbb végignézett az István rongyos mivoltán, azután fanyalogva igy felelt:

— Tudnék biz én öcsém. De hát embere válogatja, hogy kinek. Mert pénz kell ahhoz, hé, pedig nem kevés. Hitelbe meg Sánta Péternek nem szokása dolgozni. Hiába, már nekem olyan a természetem.

— Hát hiszen nem is kivánom én hitelbe, bátyám. Tudja kend: sohase voltam én olyan ember. Pénzem ugyan nincs, hanem van egyebem. Várjon csak kend.

Ezzel hamarosan behozta a farkas-bőröket.

— Ez már beszéd! — kiáltott fel Sánta uram s bütykös ujjaival nagy szakértelemmel sorra tapogatta a bőröket.

— Szép bőrök, jó bőrök, ámbátor egyikmásik lyukas, de még az nem nagy baj. Hol vetted őket, öcsém?

— Majd elmondom máskor bátyám, hanem most csak azt mondja kend meg, hogy csinál-e nekem ezért a négy bőrért egy szép felkötözött bundát? Tudom én, hogy mit ér a farkasbőr, de hát nem alkudozom, csak rangos legyen az a bunda.

— Itt a kezem, öcsém. Áll az alku. Cselekszem én neked olyan bundát, hogy a viczispán is megnézheti.

Nem telt bele három hét, csakugyan kész lett a bunda, olyan, a milyennél már szebbet kivánni valóságos vétek volna. Sánta uram lelkesen kijelentette, hogy még ilyen nem került ki a keze alól.

A mint István nyakába kavarította a remek portékát, egyenesen a Lidia asszony háza felé indult.

Lidia tisztességgel s nagyon szívesen fogadta. Kötényével megtörülte a tulipános ládát s arra tessékelte le vendégét.

Ebből István mindjárt kilátta, hogy hányat ütött az óra s minekutána előbb az időjárásra egy pár szót vesztegetett, ünnepélyesen megköszörülte a torkát s hamarosan kirukkolt szive szándékával. Az a szép bunda annyi bátorságot öntött a szívébe, hogy maga se gondolta volna, milyen könnyen átesett a nehéz mondókán.

Lidia asszony veres lett, mint a láng, egy kis ideig simogatta a kötényét, azután lesütött szemmel ennyit mondott:

— Ha az Isten úgy végezte, hát én nem bánom.

Ragyogó ábrázattal lépkedett a boldog István hazafelé, még azt se vette észre, hányan néznek utána utczahosszat. Annyira el volt a szive boldogsággal telve. A mint hazaért, elkezdett vigan fütyörészni, majd szegreakasztotta a bundát, maga pedig leült vele szemközt s úgy nézegette egy darabig.

— Lám, — mondá — még sem volt bizonyos a harmadik «bizonyos», mert lett felkötözött bundám! Lett. Hát mégis csak *kettő* a bizonyos . . . Hej te bunda, majd ha Lidia viseli gondodat, de jó dolgod is lesz!

Ezután nem látott István se bundát, se egyebet, akármerre nézett a kis szobában, mindenütt csak a takaros Lidia asszony gömbölyű alakját látta: most törülget, takarít, most tésztát nyujt, főz, megteríti az asztalt, tálal, azután azt mondja nyájas szóval: jöjjön kend enni, édes uram!... Igy lesz ez már három-négy hét mulva. Igy, nem másképp.

Mikor mindezeket mosolygó ábrázattal elgondolta István gazda, vigan rácsapott tenyerével az asztalra s igy kiáltott fel:

— Mégis csak *három* a bizonyos! A harmadik az, hogy nem cserélnék senkivel széles e világon!

Kötényével megtörülte a tulipános ládát s arra tessékelte le vendégét.

A HOLD.

Irta BÁRSONY ISTVÁN.

Horvay kapitány úr szeptember 22-én késő délután szerencsésen megérkezett a bangolai vadőr-kunyhóhoz, a melynek a környékén, a nagy erdőségekben, szarvasbikára akart cserkészni.

Szenvedélyes szarvasvadász volt s a nagy vadat hasonlíthatatlanul föléje tette a kis vadnak, a mely — szerinte — gyámoltalanul van kiszolgáltatva a vérengző ösztönnek, a mi a temérdek töltényt elpuffogtató fogoly- és nyúlvadászokban okvetlenül a legprózaibb irányban fejlődik ki, a nélkül, hogy a férfias öntudatot, a bátorságot, az igazi feltalálást komolyan emelné és méltóan fejlesztené.

A nagy vad egészen más! A hegyi szarvasnak a megközelítése és elejtése, — ha csak buta véletlennel nem kedveskedik Diana istenasszony — mindig próbára teszi a vadász összes tudását s türelmét. Még a legjobb karban tartott cserkésző utakon is a hiúz óvatosságával kell haladni, folyvást keresve a fedezetet; és a mi mindennél előbb való: a jó szelet. Mert hiába a legtökéletesebb vigyázat is, ha a vad szimatot kap. Az ágrecsesenés, a haraszt zörgése s minden egyéb nesz nyugtalanítja ugyan az erdők koronás királyát; de ha a hibás és zajos lépés után a vadász czövekké mered és mozdulatlanul vár egy pár perczig, vagy tán a szükséghez képest jóval tovább is: akkor a megrezzent, fülelő vad lassankint megnyugszik. Elfeledi a neszt s tovább legel; tovább cselekszi azt, a mit elkezdett volt. Még ha megpillantja is a mozdulatlan vadászt: hosszasan bámulja, figyeli s éberen tanakodik, hogy ugyan mi lehet az; ha a tekintete nem találkozik az emberével, akkor elfogadja annak a valószínűségét, hogy a mozdulatlan tömeg alkalmasint fatörzs, vagy tuskó, — mindenesetre élettelen, tehát nem veszedelmes tárgy. A szarvas szemét és fülét még csak ki lehet játszani; ezt a két érzékszervét meg lehet csalni, bolonddá lehet tenni; de az orrát, a szaglását sohasem. A szarvas és valamennyi nagyvad, mind az orrával figyel legjobban. Ha a szél feléje hajtja az emberszagot, akkor hiába nem hallott ágrecsesenést, haraszt zörrenést; hiába nem látott egyetlen mozdulatot sem, sőt egy fikarcznyit sem a vadász alakjából: gondolkodás nélkül szedi a sátorfáját s rohan. Menekül onnan, a hol az ellenség közellétét érzi.

Képzelni lehet, mennyi taktika, mennyi türelmes és fáradhatatlan óvatosság kell ahhoz, hogy a vadász a nagy vadat lövésnyi távolságra megközelítse, észrevétlenül meg is lássa, megfigyelhesse és kivárhassa azt a pillanatot, a mikor a fák közt, vagy a sürűségben tartózkodó s állandóan résen levő szarvas végre olyan testrészét mutatja valahogyan, — néha talán csak egy tenyérnyire — a hol a golyó (az egyetlen egy szem golyó) biztosan megölheti.

Horvay kapitány lefitymálta azokat, a kik száz foglyot és ugyanannyi nyulat szoktak lőni egy nap alatt söréttel. Ellenben egy jó szarvasbikáért elment volna a világ végéig is; egy erős vadkanért meg az óperencziás tengeren túlra is. S ámbár az okkupácziós csaták emlékeképen egy csinos vágást és szúrást, sőt egy bosnyák golyó nyomát is hordozta a testén, mint bátorságának, sőt hősiességének bizonyítékait: azért mégis hevesebben kezdett dobogni a szive, a mikor a bangolai vadőr jelentette neki, hogy a Miklós-bérczen ma hajnalban egy erős bika bőgött.

— Láttam is egy perczre, — tette hozzá a mogorva erdei ember. — Legalább tizenhatosnak kell lennie. Olyan sötét a csuhája, hogy mohos sziklának nézhetné, a kinek a szemét meg is lehet csalni.

A kapitány megveregette a vadőr vállát.

— Nagyszerű, hallod-e; készülj hamarosan, rögtön indulunk. A Miklós-bérez messze van és már alkonyodik.

Az bizony messze volt, pedig csakugyan lefelé hajlott a nap a szeptemberi égen gyors menettel és megtarthatott egy órát, a míg a vadőrkunyhótól az agancsos «nagyúr» házájáig jutnak. A kapitány besietett a kunyhóba, hogy pillanatok alatt rendbehozza a felszerelését; de a mikor épen benyitott, valaki ki akart onnan jönni. Egy asszonyféle volt az. Egy parasztasszony. Csillogó szemű és barnapiros arczú. A karja meztelen, gömbölyű. A kontyán hátrakötött tulipános kendő.

Horvay elfeledte egy kis időre a Miklós-bérczen bőgő szarvasbikát s önkénytelenül kiáltott fel: ejha! Abban a pillanatban meg is csípte a menyecske arczát.

— Lódulj innen, Vera! — szólalt meg mögötte a vadőr mogorva hangja. Észre se vette volt, hogy a félig nyitva maradt ajtó mögött ott állott az az ember; — ennek az asszonynak az ura, vagy micsodája.

Az asszony kiosont s a kapitány egy kicsit

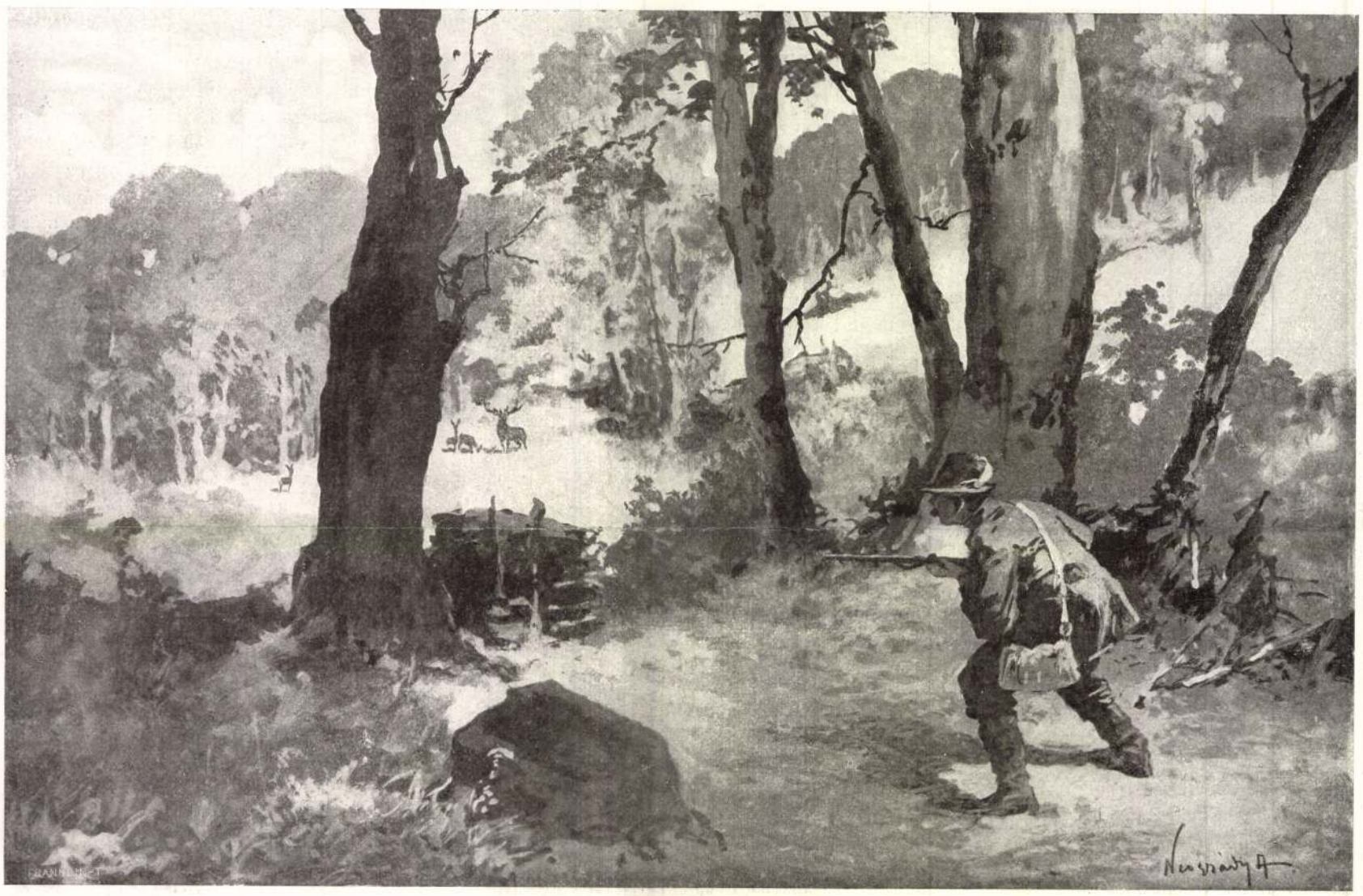

A Miklós-bérczen ma hajnalban egy erős bika bőgött.

röstellkedve kapkodta ki a puskáját a tokból, azután töltényeket keresett elő táskájából. Most már egyszerre készen volt. Indulhatott.

*

Ebben a mérföldekre nyúló erdőségben a vezetőjére kellett bíznia magát. Nem mintha eltévedhetett volna, hanem mert a cserkésző utak hálózatát egyáltalában nem ösmerte. E nélkül pedig lehetetlen volt boldogulnia.

Elől ment s a vadőr nyomon követte. — A mogorva embernél volt az éjjeli lámpás, meg a kapitány puskája; a kapitány egyelőre csak a botját vitte, meg a messzelátóját, a mi a nyakáról csüngött le.

Már kint voltak az erdőben és tökéletesen elfeledte, hogy az imént nem birt pajkos hajlandóságával, a mikor az a vadvirág a szeme elé került. Most csak vadász volt, — szarvasvadász.

Átsiettek a Pléskán, azután bejutottak a Dosna-patakba, a hol a keskeny, mély szakadékok árkában habzó hullámmal surrant tova a bércz szivéből a megolvadt kristály. Sokáig tartott, a míg odáig értek, s a mikor ott voltak, lent, a patak medrében immár este volt. Fent a tetőn még látszott az aranyfény, a mit a szálló nap az ég pereméről visszaküldözött, de a sűrű erdőt már egészen megölelte a homály. Lent, a völgyek hajlataiban pedig a kezdődő éjszaka hangulatát keltette a suhanó szárnyas egér, meg egy siró bagoly.

Arról, hogy a Miklós-bércz koronás urát még ma golyó elé kapja, körülbelül lemondott Horvay kapitány; de legalább hallani akarta. Kihallgatni és megállapítani a hangjából: milyen legény lehet. Megbizonyosodni arról: merre vált át a bérczen a vágásba, hogy aztán hajnalban hadicsellel, furfangos vadászügyességgel zárja el visszavonulása útját s találkozhassék vele.

A méla őszi este csendjében csakugyan megszólalt a bércz oldalán a vén szarvasbika és erős tüdejéből csakúgy lökdöste ki a hárémének szóló hívó hangokat. Horvay a Miklósbércz alatt állott s egy kiálló sziklafal mögül hallgatta a visszhangos ömlengést, a mely a szarvasok szeretkezésének az évadjában fel szokott csendülni a magányos erdők rejtekeiből.

A bika mintha lassan közeledett volna; hangja már nem a bércz fensíkján zúgott, hanem a szálerdő sötétjében, lejebb, mint az imént. A tehenek, a melyeknek folyvást nyomukban volt, lefelé tarthattak; megkezdték átvonulásukat a tarvágás irányába, a hol éjjeli legelőterületeiket szándékozhattak felkeresni.

A kapitány hirtelen támadó reménykedéssel gondolta: «az ördög nem alszik», s hátrafordult a kísérője felé, hogy töltött golyós puskáját átvegye tőle. Meghökkenve és boszszankodva látta, hogy a veszélyes fegyver csövét egyenesen neki tartja a vadőr.

— Ügyetlen! — mondta — ha el találna sülni, holt bizonyossággal agyonlőnél. — És ideges ingerültséggel rántotta ki a puskát az avatatlan kézből.

Hanem hiába reménykedett; a vén szarvasbika nem jött lejebb. Fel-felbődült és morgó hangon udvarolt a feleségeinek; de csak ott maradt a sötét bérczen, a melynek egymásraboruló lombszövevényére derengő világossággal hintette fényét a holdvilág.

Épen telehold volt, a mi alatt a kapitány a Miklós-bércz harsonásszavú agancsos urát hallgatta; a nagy kerek holdtányér felkapaszkodott a hegyek közé s egy gerincz-hajlaton keresztül a legalacsonyabb nyereg fölé került, onnan nézett le a fiatal éjszakában elálmosodó tájra.

A kapitány farkasszemet nézett a holddal és mialatt szórakozottan figyelt az ismét távolodó szarvasbőgésre: nyomon követte tekintetével a bújkáló égi vándort. Ni, hogy eltakarja az arczát egy nagy bükkfa ritkás ernyőjével! Az ágak leveles rostáján keresztül kukucskál s folyvást úgy néz, mintha merő kiváncsisággal lesne valamit.

— Kapitány úr, — menjünk, szólt a mogorva vadőr, dünnyögő, halk hangon. — Ma már úgyis késő és sötét hajnalban vissza kell ide jönnünk.

Horvay kapitányt ez a figyelmeztetés kiragadta álmodozásos hangulatából. Vállat vont. Isten neki, menjünk.

Ugyanazon az ösvényen vissza és lefelé, csakhogy most sokkal lassabban; pedig jobban igyekeztek. Hisz az éjszakában már mindegy volt az, ha a zörgésökkel elriasztanak is valami úgyis láthatatlan vadállatot. A várakozásos remény izgalma végkép elmúlt! . . . Ilyenkor a hosszú és fáradságos, üres visszatérés kényszere lenyom és kimerít.

*

A mikor leértek a kacskaringós völgybe, a melynek patakostól átszelt lapályán haza ig kellett menniök: a hold már egészen fent volt a hegyek fölött és a tiszta, sötétkék égről nézett le rájok.

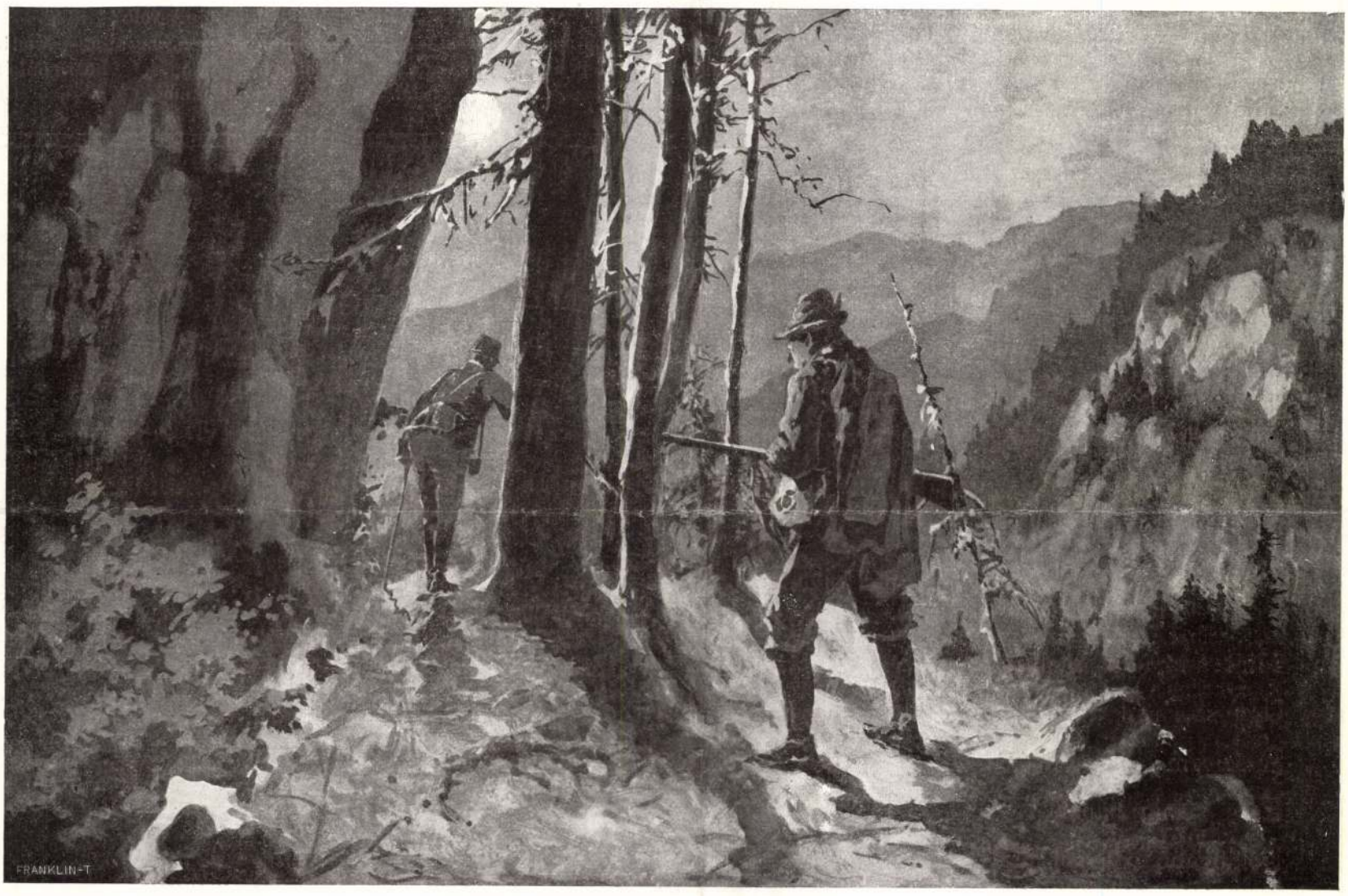

Horvay a Miklós-bércz alatt állott.

A vadőr hátul kullogott és megint vitte a kapitány puskáját, a melyben még benne volt a töltény. Útjok mellett bokrokkal s fákkal benőtt partja vonult annak a kígyódzó pataknak, a mely minduntalan eléjök kanyarodott. A vadőr folyvást az árnyékot kereste; a sötét erdő éjjeli árnyékát, a mely a bokrok közt s a fák alatt született.

— Mit bujkálsz annyit? Miért nem kerülsz mellém, a nyílt útra? — kérdezte a kapitány, a mikor egyszer megint előd öngött mögűle a vadőr. Egyszersmind visszafordult s ekkor megint kitört belőle a boszús szemrehányás: Hogy tartod azt a puskát? !... Mondtam már, hogy vigyázz! Meg találsz botlani s elrántod a ravaszt. Akkor pedig menten keresztűl lősz!

Maga igazította meg a vadőr vállán a fegyvert. Elől legyen a csöve, de felfelé! — parancsolta katonás nyomatékkal.

A vadőr megint belelépett az árnyékba s onnan, a sötétből, hallgatta a szidást, — Nem szeretem a holdat, — dörmögte vontatottan.

A kapitány megállott. — Nem szereted a

holdat? ! — kérdezte csudálkozva, a mint így szószerint idézte a vadőrt.

— Nem biz én ; hisz ültem miatta vagy öt esztendőt.

— Mi az ördögöt beszélsz ! Nem mondanád el, miért?

— Nem olyan régen volt, csak most szabadultam ki a tavasszal.

— Hallod-e ficzkó ; — kíváncsivá teszel. Hanem azért ne ácsorogjunk egy helyben. — Beszélj, legalább rövidebb lesz az út.

— Szarvascserkészeten volt itt a berki erdész, — kezdte a vadőr, belemelegedve a «mesélésbe» — aztán rajta értem valamin...

— Ugyan min? — lökte oda a kérdést a kapitány.

A vadőr itt megakadt és nem folytatta tovább. A mogorva ember riszált egy párt a torkán és csak úgy a foga közt mormogott valamit, valami *asszonyról.*

A kapitány segíteni igyekezett neki. — A feleséged, ugy-e?

— No csak úgy balkézről ; — de annál jobban rajta ám a szemem...

— Hát aztán? folytasd bátran.

— Aztán cserkésztünk és feljött a hold... Olyan világos volt, hogy éjszaka olyat még nem láttam. Rám nézett...

— Ki nézett rád, az erdész?

— Nem az erdész ; — a *hold* !

— Azt ugyan máskor is láthattad.

— De sohasem úgy, mint akkor. A holdvilág mosolygott és csúfondáros arczczal gúnyolt engem. Egyre ezt hajtogatta : nem mered! — fogadjunk : nem mered! «gyáva kutya vagy ; — gyáva, gyáva !...»

— Mi a manót csacsogsz itt össze-vissza?

— Akárhogy bújtam előle, utánam vigyorgott s hajszolt, bujtogatott : — hadd lám no, ha mered ! — A puska, az erdész úr puskája, így volt a kezemben, mint ez itt, ni ; és véletlenül elsült!...

A kapitány hideg borzongást érzett; mintha láthatatlanul suhanó szárny szele csapta volna meg. Visszafordult.

A puskája a vadőr válláról megint úgy fordult neki, egyenesen a szive tájának.

Ösztönszerűleg kapott oda s félreütötte a hideg aczélcsövet.

A néma éjszakába éles és hegyes csattanás nyilalt bele. A visszhang felkapta a lövés dörejét s egyik hegyoldalról a másikra dobálta.

— Gazember ! — hörögte a kapitány — ide azt a puskát, vagy leütlek !

A vadőr reszketve állt előtte; a puska már nem volt a kezében: elejtette. Azután térdre roskadt.

— Kapitány úr, az isten irgalmára, kapitány úr !...

Hallani lehetett, hogyan vaczog a foga.

Horvay kapitány felvette a puskáját s első gondja volt, hogy megvizsgálja, nem esett-e rajta valami hiba. Minthogy semmi baj sem történt, elmúlt a haragja.

— Mi bajod? megbolondultál? — kérdezte a halálra rémült vadőrt.

— Nem tudom, kapitány úr ...a hold!... mindennek ő az oka!... Most is rám nézett, épen úgy, mint akkor, és csúfolt: «nem mered!». Biztatott: «hadd lám no; fogadjunk, nem mered!» Pedig a szememet is elfordítottam tőle, mégis láttam ; a fülemet is bedugtam, mégis csak hallottam. Semmi baja sincsen, kapitány úr? !...

A kapitány egy darabig nézte a megzavarodott embert. Az bizony igazán reszketett, rémüldözött. Mit tehetett vele?

— Előre! indulj! — parancsolta. — Miattam akár maradj az árnyékban, tette hozzá önkénytelenül érzett szánalommal.

CSILLAGOS ÉG.

Földön túl, égen túl világok lobognak;
Más világ: szebb világ, — ott leszek maholnap:
Ott egyik csillagon,
Túl minden bánaton,
Megszakadt létemet majd tovább folytatom.

Mint a madár, melyet ösztöne hajt délre,
Úgy szárnyal a lelkem a csillagos égre:
A szivem, a fáradt,
Ez a színig bánat,
Boldogabb világról fest képet magának.

— Láttál-e halottat, szelíden mosolygót,
A kinél nem érzed gyásznak a koporsót?
Nézz meg majd engemet:
Búcsúzó lelkemet, —
Nagy titkok gyönyörét sejted meg, úgy lehet.

Ott ama nagy perezben földöntúli dallam:
Orgona búg lágyan, hárfa zendül halkan:
Hangzik egyre szebben,
Mindig édesebben,
Szárnyra kél a lélek s a hang után rebben.

Mint a virágillat, mint a halk fuvalom,
Száll a fehér árnyék könnyeden, szabadon,
Merre a dal vonja,
Oromrul oromra, —
Zengő gyönyör szárnyán föl a csillagokba...

Óh csudamámoros, egyetlen pillanat,
A melyhez foghatót egész élet nem ad:
Száz érzéstül zsongón,
Gyönyörtül ujjongón,
Boldogan suhanni — túl a földi bolygón!...

— Földön túl, égen túl világok lobognak,
Másvilág: szebb világ, — ott leszek maholnap;
A szemem lezárul,
A titok föltárul, —
Festem már a képet ama szebb világrul!

Sajó Sándor.

vannak az ő szellemének legkedvesebb gyermekei . . . Mélyedj el, olvasó, e kötetekben és megtalálod bennük Rákosi Jenőt minden vonzó alakjában. Megleled benne a költőt, a publicistát, az esztétikust, a színházigazgatót, a szerkesztőt — némileg a magánembert is. Ez mind megszólal drámáiban. Ott hallod az ifju költő merész, élesen csendülő hangját, amint lelkes elhatározással kibontakozik a régi sablonból és új mesgyére térve, költőibb lendülettel, szabadabban repülő képzelettel, szinesebben és gazdagabban írja meg drámáját, az Aesopust. Ez a hang megkapja az ifju irodalmat és tehetséges ifjak csatlakoznak Rákosi Jenő irányához: Toldy István, Dóczy Lajos és mások. És ez a szabad lendület és színes költői nyelv híven megmarad Rákosi Jenő stlíusában. Az Aesopus sablontól eltérő, eredeti és költői nyelve beszél, zúg, enyeleg és csattog most is Rákosi Jenő vezércikkeiben, tárcáiban, legkisebb ujdonságában is . . . De forgassuk tovább a köteteket.

Négy Skakspere-fordítás (Felsült szerelmesek, Cymbeline, Windsori víg nők, Ahogy tetszik) azt a korán fogant, de soha el nem múló imádatot jelenti, amely Rákosi Jenőben a nagy angol iránt él s még inkább jelentkezik a shaksperei hatás abban a romantikában, amely a Krakói barátokon és némely más drámáján leng át, üdén és kedvesen. Ez a romantika is összeforrott állandóan Rákosi Jenővel. Elemezd akármelyik dolgozatát, megleled a romantika iránt való mélységes hajlandóságát, amely csillogó varázsként lebeg az írásán és egyik vonzó vonása az ő irodalmi lényének.

Egész sor új kötet Rákosi Jenőt is új színben mutatja be. A költő mint színigazgató bukkan föl. Rákosi Jenő eddig sem volt tisztán lantpengető. Ő mindig határozott célért küzdött. A közeli kiegyezés és a kiegyezés megtörténte a közéletet abba az illuzióba ringatta, hogy a jogfolytonosság helyreallításával, a koronázással és az új felelős kormánynyal a magyarosodás óriási lendületet vesz és magyarrá válik minden. Az irodalom is föllélegzett: azt hitte, tisztán művészi célokért élhet, a politika gondját elvetheti. A kiegyezés utáni évek azonban gyorsan kiábrándították az optimistákat. Kitünt, hogy a legtöbb dolog a régiben maradt. A hadsereg német, Budapest lakossága német, legelterjedtebb lapjai németek, még a magyar nyelv is németes, a főváros elemi iskoláiban kötelező tárgy a német, egyetlen magyar színházzal két virágzó német színház versenyez. Rákosi Jenő gyorsan átlátta, hogy az irodalomnak ismét ott kell kezdeni, ahol abbahagyta: a németség ellen való társadalmi harccal. A német szinészet megdöntésével. Ismét követ kell hordani olyan magyar színház számára, amely sikerrel küzdhet a könnyü múzsát művelő német színházakkal.

Agitál a Népszínház érdekében s amikor a magyar szinészet új hajléka fölépül, ő veszi át annak igazgatását. Ezek az előttünk sorakozó kötetek az új nemzeti harc termékei. A költő gyakorlati emberré válik. Nagy agilitással és alkalmazkodó képességgel veszi föl a harcot és lépésről-lépésre szorítja hátra a német szinészetet és diadalmas lázzal foglalja le a főváros szivét, lelkét színháza számára. Operettet fordít, operettet ír. Titilla hadnagy, Tempefői, Szélháziak, Világszép Marcia, Négy király operettjei, azután bohózatai, énekes népszínművei, a Magdolna parasztdráma, nemkülönben a legnépszerűbb idegen operettek, bohóságok fordítása elénk varázsolják a színházigazgatót, aki egyetlen eszmének adja szolgálatába minden tehetségét. E műveknek nem mindenike aratott sikert, gyakran vaskosak, de forgassuk tisztelettel a lapokat. A háboru eldőlt. A német szinészet tönkreverve menekült a magyar fővárosból és most hat magyar színházban zeng diadallal és korlátlanul nyelvünk, míg színházaink körül győzelmesen zsong a tömegek ajkán a magyar beszéd. Idjuk sorsunkat, hogy a kellő időben a veszélyeztetett bástyára olyan férfiut állított, aki egész lelkét belevitte a harcba. Nem lehet azonban Rákosi Jenőnek ezeken a munkáin ennyiben átsiklani. A figyelmes szem ezekben is megtalálja azokat a vonásokat, amelyek minden dolgában ragyogva cikáznak. Ha figyelemmel olvassuk eredeti és fordított operettjeit, megleljük — más köntösben ugyan — nyelve tüzét, stílusa gyöngédségét és magyar sovinizmusát. A fordításba belevitte a maga eredetiségét és az eredeti operettszövegbe a költészet tiszta italát.

Uj kötetek új kort jelentenek. Rákosi Jenő ismét lapot szerkeszt és a politika forgatagába veti magát. Mindenki tudja, mily eredménynyel. Látjuk, érezzük hatását. Halljuk messzire hangzó szavát. A nemzeti sovinizmusnak nemes és tiszta képviselője. Heves politikai agitátor a legfinomabb izlésü formában. Erő és szenvedély egyesülten választékossággal és költői szépséggel. Minden cikke egy-egy megkapó műtárgy, amely kétféle eszközzel hat: a belőle sugárzó hévvel és művészi kecsességgel. Egykor deákpárti ujságíró és szerkesztő volt. Második szerkesztői pályáján is megmaradt deákpártinak, de a kiegyezés végrehajtásával szemben sovén nemzeti álláspontra helyezkedett. Ez utóbbi időben írt drámái e lelki mozgalom kifejezői. Az Aesopus írója, Shakspere fordítója a magyar történelemhez fordul s abból meríti tárgyait. István vezér, Endre és Johanna (amely néhány év előtti fölújításában oly nagy sikert aratott), Királynék harca egy-egy eszköz arra, hogy a nemzetet a magyar történelmi idő dicsőséggel, bajjal, vészszel teljes világába visszavigye és lelkét megtöltse a daliás kor nemzeti tartalmával.

A szerelem iskolája, Ida, A báróné levelei romantikus kedvének más impresszióból való édes szülöttjei. Mind e drámáiban balzsamos illatként ömlik ki Rákosi Jenő költészete, itt csillog színes dikciója, itt repül tüzes fantaziája és tobzódnak ragyogó képei. Magyar sovinizmusát legpregnánsabban Az ezredév története cimü egyfelvonás látományában vázolta, amelyben a költő és publicista ereje egyesül az ő nemzeti eszméje szolgálatában.

Igy rajzolódik meg Rákosi Jenő alakja ebben a húsz kötetben. Harmónikus és következetes egyéniség emelkedik ki e könyvekből. A költő igazolja a publicistát és az ujságíró a költőt. Egyik kiegészíti a másikat. Csak még az ember némi vonásai hiányoznak belőle. Az embert végtelen munkaszeretet és egyszerüség jellemzi. Keresd Rákosi Jenőt — és mindig az íróasztalnál leled. Neki a munka gyönyörűség. Egyszerűsége példátlan. A kitüntetés csőstől hullott reá, de őt soha semmiféle dísz meg nem szédítette. Mindig egyforma, egyenletes kedvü és igazságos. Minden tehetséget észrevesz és megbecsül.

A kezdő írók, akik talentumot árulnak el, benne mindig kész barátot lelnek. A tehetséget fölkarolja, kiemeli, valósággal kikutatja és napfényre hozza. Gyakran csalódott már föltevésében, de semmiféle csalódás nem elegendő arra, hogy őt nagy, nemes hiszékenységéből kiábrándítsa. Hiszen ő az egyetlen neves író, akire nem azért haragszanak, mert a kezdő írókat elnyomja, hanem azért, mert túlságosan fölkarolja őket. Különösen a szép vers hatja meg. A kötött beszéd édes bája az ő legnagyobb gyönyöre. Ábrándozva keresi szünetlenül azt a nagy költőt, aki a nemzet kebelében rejtőzik valahol, aki talán mostoha viszonyok folytán nem tud érvényesülni és aki új Petőfiként, a nemzeti irodalomra ismét korszakos fényt árasztana. S amíg a nagy talentumokat keresi, észre nem veszi, hogy hozzá legközelebb, saját lelkében rejlik napjaink egyik nagysága. Csöndes óráiban azonban, amikor a szerkesztői tollat letette, maga is áldoz első szerelmének: a versnek, a kötött beszédnek, hol valamely fordítással, hol egy munkában levő eredeti drámáján dolgozik. Ezek az ő legkedvesebb percei. Reméljük is, hogy a most megjelent összegyüjtött színműveinek húsz kötete még kibővül. KEVE

Uj Idők 1904-5. XI. 27-re.

Az Új Idők számára festette Neógrády Antal

AZ ELSŐ GYÜMÖLCS, AMELY MAGÁTÓL KINÁLKOZIK

Az Új Idők számára festette Neógrády Antal

AZ UTOLSÓ GYÜMÖLCS, AMELYÉRT MÁR FEL KELL MÁSZNI A FÁRA . . .

Új képek a Nemzeti Szalonban

A Szalon, mint ebből a tavaszi kiállításból látható, nyájasan megnyitja kapuit a fiatalság előtt is. Régebben balesetek származtak ebből, mert oly képek is kerültek a falakra, amelyek szerzői csak ezután óhajtottak némi előismeretekre szert tenni. Egy visszaijesztési campagne lehűtő hatással volt s most a nagy kalandok és merész betörések ideje jóformán lejárt.

Némely szögletben, a homály leple alatt ugyan most is megvonul egy-egy „nagy jövő", de ez immár kivétel. Az ifjuságnak most már azzal kellene honorálnia ezt a bőkezüséget, hogy kettőzött becsvágygyal lásson munkához. Mert hiába iparkodik az ember egy bátor generáltónussal megoldani azt, ami egykor Edouard Manet fejét kínozta, ha nem tudja a szemet oda rajzolni, ahol annak organikusan ülnie kell. Az „érdekes folthatás" is gyönyörü dolog, de mit sem ér, ha arra a véletlenre bizzuk, amely egy tintacseppet is érdekes folttá tud alakítani.

A kezdők és ujak épp ezen a kiállításon láthatják, mit jelent ez a szó: tudás. Sőt válogathatnak mindenféle nemü művészi készségben. Például Horovitz Lipót három arcképe azt is érdekelheti, aki a festésben bizonyos nervózus vonást, bizonyos impulziv hirtelenséget szeret: a finom forma-latolgatás szép erényei előtt meg fog hajolni. Ez a festés elérte azt, amit maga elé tűzött s akinek ez az előadás zárt, objektív és lehiggadt, az még mindig kiválónak találhatja a ritka rajzkészséget és a mintázás hajszálpontosságát. Hogy Glatz Oszkár „Somogyi dombvidéke" miért tudott ilyen közvetlenné, ilyen behatóvá lenni, azt rögtön megmagyarázza ennek a festőnek temérdek szénrajza, amelyek kiváló díszei az egész kiállításnak. Ezt mesélhetik Büttner Helén pompás lovai is („Boulevard St. Michel"), azután Zemplényi Tivadar élénk előadásu „Konyhája": megannyi lecsapódása a biztos tudásnak. Színszomjas lelkek megtalálják, amit keresnek, Ferenczy Károly ama képein, amelyeket a lussinpiccolói tengerparton festett, de hogy valaki ilyen határozottan tudja a vásznára szögezni azt a veszedelmes nagy kékséget s a karcos sziklákon végigsikló napsugarat, ahhoz temérdek verejtékkel megtermékenyített tanulmány kell, de oly tanulmány, amelyet az ember kizárólag a maga iskolázására s nem kiállítási mellékgondolatokkal fest. Katona Nándor is, aki most fürdik a színben, s meglepőn érdekes képeket mutat, kemény munka árán jutott idáig.

Káros a korai kiállítás a kezdőre nézve. Már azért is, mert a publikumra vagy a kritikára gondol festés közben. Sűrűn követeli a közvélemény a festőtől az egyéniséget: hát a szegény kezdő is valamelyes egyéniség-álarcot köt magára. E manipuláció közben történnek a szörnyü elrajzolások, a valőr-balesetek, a képek széjjelesése, a meg nem rágott szinek odakenése és a többi. Voltaképpen az ember csak munka útján válhatik egyéniséggé. A festőt a saját tanulmányai mintázzák át lassanként: crescit eundo.

A fiatalság sorában nem egy igéret foglaltatik. A jóleső komolyság példái nem is ritkák ezen a kiállításon. Elsősorban Molnár Jánosra gondolunk, akinek a „Hóolvadása" fejlett, átérzett és közvetlen munka. Bizonyos részeikben figyelemreméltók Glatter Gyula „Bohémjei", a tónusok értékelése dolgában Vörös Ernő „Ősz"-e, pontos tanulmányával Conrad Gyula „Téli reggel"-e. Több más fiatal festő és szobrász munkáin is látni olyan igyekvést, amely nem tisztán kiállítási szempontból született meg.

A Szalon kiállításán sok ismert nevü művész szerepel, abból a gárdából, amelylyel rég megbarátkozott a közönség. Kacziány, Ujváry, Vajda, Magyar-Mannheimer, Háry, Kézdi-Kovács, Knopp, Rubovics, Bruck, Déry, Pörge, Nádler, Rippl-Rónai, Markó, Beck Ö. Fülöp a maguk stílusát jellemző munkákkal szerepelnek, ezeknek kézírása már ösmeretes. Munkácsy Mihály két tanulmánya előkelő parfőmöt visz a Szalonba. Van grafikai osztály is, rajz, metszet és akvarell. Undi Mariska pompás ornamentumokat készített Szikra könyveihez. A rézkarcolók körében kiválik Nagy Sándor, Lévy Róbert, Conrad Gyula, Vadász Miklós. Olgyai Viktor megint elül jár a kőrajz előadásában. Ügyes karakterképek Somos Árpádnak a magyar falusi életből vett karrikaturái, amelyek egyikét ebben a füzetben közöljük. Pogány Margit és Nagy Vilmos szénrajza az értékes Glatz-gyüjtemény mellett sem veszít. Balázs Vera, Morlin Amadé megerősödtek. De újra s újra az a gondolat bánt minket, hogy még a grafikusok sem foglalkoznak eléggé behatón a rajzzal. Joggal kívánhatjuk ezt tőlük, épp az ő érdekükben, mert a rajz biztossága csak felerészt a talentum dolga. A másik felét munkával, puszta, de irgalmatlan munkával meg lehet szerezni. A legfényesebb grafikai ötlet is siralommá változik, ha a szuverén készség hiányzik. Mily gyönyörűség volna e grafikai osztályban sétálni, ha mindenki, akinek rajza itt lóg, rajzolni is tudna.

LYKA KÁROLY

Tavasz

Irta ALBISY KATALIN

A zálogház rostélyos ablakán barátságosan árad be a tavaszelői napsugár. Látszik a rezgésén, hogy odakint ibolyaillattal ölelkezve repül végig az utcákon és bűvös érintése alatt itt benn, a rideg numerusok világában is élni, lélegzeni látszik minden. A polcokon sorakozó kisebb-nagyobb dobozok, a színes ágyterítőkbe kötött batyuk, a tétlenségre kárhoztatott fürge biciklik és kinyütt idegzetü varrógépek. A vörösre rozsdásodott vaskályhában végelgyengülésben duruzsol a lanyha tűz és mert a rácscsal elválasztott irodában a főnöknek hosszabb dolga akadt egy elegáns úrral, az időközben jött ügyes-bajos embernek itt kell várakozni az előszobában, ahol csak a nagy dob-óra öblös ketyegése zavarja meg a misztikus csendet.

A pénztár kis négyszögletü ablaka előtt egy fiatal leány áll. Egy csinos, tökéletes gépecske, fölszerelve az élet összes napsugaras melodiáinak eljátszására. Fitos orrocskájának, lelkes barna szemének kedvességét még az a sötét felleg sem képes tompítani, hogy házbérük fejében itt marad az a gyönyörü aranyszív, amelyet cérnakeztyüs kis kezében szorongott. Cipője kissé lejárt, sötétkék szerpentinalja is kopottacska ugyan, de világosdrap kabátja már egészen türhető, piros nemezkalapja meg éppen elragadó.

Kivüle még ketten várakoznak. Az 59-es számu hordár, aki a hóna alatt egy szódavizes gépet szorongat és egy feketegalléros, csipkefőkötős, bőrridikülös öreg nénike, aki türelmetlenül tipeg-topog a hosszu várakozás miatt.

Utoljára egy szürkekabátos, puhakalapos, vékonydongáju fiatal úr lép be, vékony bajuszszal és vékony sétapálcával, de annál temérdekebb önérzettel és biztossággal. Majdnem fütyörészve nyitott be az ajtón s amint első pillantása a piroskalapos leányra esik, egészen kellemesnek találja a helyzetet. Tartózkodás nélkül a leány mellé áll. Tudja, hogy itt nem szokás a kényeskedés. Megtorlás nélkül érintkezhetnek a könyökök, rendreutasítás nélkül lehet a kalap alá kukkantani, sőt okkalmóddal még szellemes társalgást is kezdhet az ember. Titok nincs. Az üzletek nyilt lebonyolítása épp úgy egyszinüvé patinázza a társaságot mint, a gőzfürdő.

A piroskalapos leány lába alatt pedig égni kezdett a talaj. Tudta, ha elhagyja a helyét, a hordár vagy a

HIREK

Tanu-figurák

A tárgyalóterem előszobájában sűrü csomóban várakoznak a sértettek és a tanuk. A levegő áporodott, a hangulat nyomasztó. Soká tart, míg egy-egy szereplő sorra kerül és ép elegen vannak. Az ügy szépen hizott árdrágitás a javából. Amíg a körömszakadtig tagadó üzérek bent mentegetik a bőrüket, itt kint egyre komorabbak s türelmetlenebbek a féldélelőttön át ácsorgó mellékszereplők. Az idegesség még a gyerekekre is átragad. Most kezdi rá egy kis négyéves forma nyakig bebugyolált apróság a sirást. Az anyja az előbb ment be a biró elé vallani, a kis embert addig a többiekre bízta. Egy keménykalapos öreg bácsi — aki eddig azzal szórakozott, hogy gondterhelt arccal immár vagy huszadszor csukta be az állandóan nyitvahagyott folyosóajtót — egy fényes tizfillérest halászott elő a zsebéből és odaadta a síró palántának.

— Na, fiam, itt van ez a szép pénz. A tied. De most már ne bőgj, hanem légy jó kisfiú.

A gyerek megállt egy pillanatra a sírásban. Szipákolt egy hosszút.

— Bácsi, én nem lehetek jó kisfiú... Én kislány vagyok.

És újra kezdte a bömbölést.

*

A járásbíróságon kacskaringós rágalmazási és becsületsértési ügyet tárgyalnak. A biró előtt filmszerüen pereg az asszonyháború minden részlete, a habzó szájjal elrikácsolt durva szitkokkal együtt. A vádlottaknak és tanuknak betü szerint hüségesen el kell ismételni mindent, mert itt minden szónak külön súlya és árnyalata van. A kis tárgyalóterem zsúfolt. Itt van a külvárosi bérház minden mozgósitható lakója. Meredt szemekkel nézik a per szereplőit és arcuk zsiros mosolyra torzul a sikamlós kifejezések elhangzásakor.

Egy ijedt fiatal lány — menyasszony, vasárnap lesz az esküvője! — kezét tördelve áll a folyósón. Tanuként idézték meg és szorongva magyarázza a vőlegényének: ő azokat a szavakat ki nem mondja egy világért sem.

Szegény fejét így is eléri a nemezis.

A biró sorra veszi a személyi adatait.

— Hajadon? — kérdi többek között.

Az erkölcsös leányzó nagy zavarában így szól:

— Pillanatnyilag ... igen.

(g. i.)

— **Kárpáti Aurél előadása Ady Endréről.** A La Fontaine Irodalmi Társaság *Vikár* Béla elnökletével tartott felolvasó ülésén *Kárpáti* Aurél »*A tragikus költő*« címmel székfoglaló előadást tartott *Ady* Endréről, majd *Balass* Imre mutatott be egy részletet a Jézus című költői elbeszélésből. *Rafael* Győző festőművész közelkeleti élményeiről adott elő.

— **A Budapesti Orvosok Szövetsége** február 23-án, szerdán este ½7 órakor tartja rendes évi közgyülését V., Városház-u. 10. alatt.

— **A pécsi hősi halott, hadifogoly és eltünt bányászok családjai teljes fizetést kapnak.** Pécsről jelenti tudósítónk: Az Első Dunagőzhajózási Társaság központi igazgatósága elhatározta, hogy a második világháborúban hősi halált halt, eltünt vagy fogságba jutott volt alkalmazottai hozzátartozói részére intézményes támogatást nyujt. A bányaigazgatóság minden érdekelt család jelenlegi anyagi helyzetét megvizsgálta. A nekik juttatandó támogatás összegét olyan magas összegben állapitják meg, hogy az az állami segéllyel és a vállalat eddigi segélyével együttesen elérje a volt kenyérkereső teljes heti vagy havi fizetését. Az anyagi jövedelemkiesés pótlását már 1944 január 1-től visszamenőleg folyósítják.

Neogrády Dóra, Sándor, László és Miklós mélységes fájdalommal, de Isten bölcs akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy forrón szeretett Édesanyánk

özv. Neogrády Antalné

szül. Turzo-Telepy Margit

életének 75-ik évében, megadással tűrt hosszú szenvedés után, e hó 18-án este 9 órakor visszaadta lelkét Teremtőjének. Drága halottunkat folyó hó 21-én délután ¼4 órakor fogjuk az alagi temető halottasházából a református egyház szertartása szerint szeretett jó Édesapánk melié örök nyugalomra helyezni.

Áldott emléked a szívünkben él!

Neogrády Lászlóné sz. Kelety Magda, Neogrády Miklósné sz. Beleznay Margit menyei, Neogrády Abigél, Neogrády Tónika unokái, Neogrády Árpád és felesége Petócz Mária, Neogrády Jenő, vitéz Telepy Miklós sógorai és sógornője, Achmed Djelal, Kondor, Gottl, Susits, Kovacsics, Egressy-Galambos, Plank, Szilvássy, Herdey, csicseri Orosz, Safcsák, Szentmártoni és Nagy családok.

— **Megünnepelte Munkács Munkácsy Mihály születésének századik évfordulóját.** Munkács vasárnap díszközgyülésen emlékezett meg Munkácsy Mihály születésének 100. évfordulójáról. Határozati javaslatot fogadtak el, amely szerint *Munkácson áprilisban Munkácsy-hetet rendeznek* és egy szegénysorsú fiatal munkácsi festőtehetség részére két éven át évi 1200 pengő ösztöndíjat adnak. A munkácsi postahivatal vasárnap Munkácsy arcképével díszitett és »Munkácsy Mihály születésének 100. évfordulója« feliratú körbélyegzőt használt.

— **Bencs Zoltán a nemzeti egység fontosságáról.** A Magyar Élet Pártja orosházi szervezete nagyválasztmányi ülést tartott, amelyen megjelent Bencs Zoltán, a párt országos alelnöke és a mintegy 3000 főnyi hallgatóságnak általános tájékoztatást adott a politikai helyzet minden vonatkozásáról. Kijelentéseiben a nemzeti egység fontosságára mutatott rá.

A nagyválasztmányi ülésen felszólalt továbbá báró Urbán Gáspár szolnokmegyei főispán, Beliczey Miklós, Békés vármegye főispánja és vitéz Várady László országgyülési képviselő, de megjelent az ülésen a Magyar Élet Pártja számos képviselőtagja is.

Szombaton Szarvason volt nagysikerü pártválasztmányi ülés, amelyen a jelenlevők tanuságot tettek arról, hogy a legteljesebb bizalommal vannak a kormány iránt.

— **Póruljárt a cukorkavadász revolveres betörő, őt lőtték le.** Nagy Dezső cukorkakereskedő Béke-utca 40. szám alatt lévő műhelyében szombaton este féltíz tájban úgy hallotta, mintha feszegetnék földszinti lakásának ablakát. Lesbe állott az ajtó mellett és látta, hogy ismeretlen férfi alak betöri az ablakot és be akar mászni. A betörő észrevette Nagyot és kétszer feléje lőtt. Erre a cukorkás is elővette revolverét és visszatüzelt. Következő pillanatban tompa zuhanást és jajgatást hallott. Mire kiszaladt, a póruljárt betörőt már nem találta, csak vérnyomok mutatták a hóban, hogy merre menekült. Azonnal jelentették a főkapitányságon az esetet, de alig vették fel a panaszjegyzőkönyvet, a mentők telefonon jelentették, hogy a Magdolna-kórházba egy fiatalkorú munkást vittek, súlyos comblövéssel. Detektívek siettek a kórházba, vallatni kezdték a fiatalkorú suhancot, aki beismerte, hogy ő volt a betörő, de körömszakadtáig tagadta, hogy ő Nagy Dezsőre rálőtt volna. Felgyógyulása után átadják a fiatalkorúak bíróságának.

— **Gyászrovat.** Özv. nográdi *Neogrády* Antalné szül. *Turzo-Telepy* Margit 75 éves korában, hosszú szenvedés után elhúnyt. Temetése e hó 21-én délután ¼4 órakor lesz az alagi temetőben. Az elhúnytban *Neogrády* Dóra, *Neogrády* Sándor rep. alezredes, *Neogrády* László festőművész és *Neogrády* Miklós, a Vígszínház díszlettervezője édesanyjukat gyászolják.

Vajda Ernő, az Alföld egykor legnagyobb napilapjának, az Alföldi Ujságnak megalapítója és 39 éven át főszerkesztője, 70 éves korában, világháborús rokkantsága következtében Szentesen elhúnyt.

— **A kék kötény csücske és a pálinka szerelmese.** *Pécsről* jelenti tudósítónk: *Szanyi* Balázsné, *Mattu* község kocsmárosa észrevette, hogy egymásután tünedeznek el az égetett szeszek a polcáról, dézsmálják a borát, rájárnak az éléskamrájára. Pécsi látogatása után hazatérve döbbenten állapította meg, hogy a szekrényét is feltörték és ezer pengő értékű fehérneműjét ellopták, ugyanakkor egy üveg meggylelke is eltűnt. A csendőrök a nyomozás során az udvarban lévő jégverem nádfedele alá rejtett kötény csücskét pillantották meg. A kötényben göngyölítve ott volt a meggylelke is. Kiderült, hogy egy részeges nőszemély volt a háziszarka, aki a férfiakon is túltett a szeszfogyasztásban, ugyancsak ő fosztotta ki a ruhaszekrényt is. Az eljárás folyik.

— **A csalánkiütés a szervezet védekezése.** Erős gyomorrontás után a felső ajkon sokszor jellegzetes kiütések támadnak, amely lényegében úgynevezett anafilaxiás reakció — írja a »Búvár«. Ha valamilyen oknál fogva kellően fel nem bontott fehérjemolekulák surrannak be a táplálékból a bélcsatorna falán át a szervezetbe, ott fajidegen fehérjékként szerepelnek. A szervezet tiltakozik az idegen test ellen és azt gyakran túlérzékenyen fogadja. Ez a védekezés jelentkezik az ismert csalánkiütés esetében is.

A **zongora** kiváló szakemberei és óriási választék **Sternberg hangszergyárban, Rákóczi-út 60.**

Ady-dalciklus zenekari kiserettel

A *Székesfővárosi Zenekar* tegnap délutáni hangversenyén a figyelmet *Pécsi* Sebestyén zenekíséretes Ady-dalai keltették. Ady lemondó-reménytelen hangú négy verséhez (Dal a boldogtalanságról. Akit én csókolok, A halottak, Rettegek az élettől) Pécsi elég találó hangulatú, sötét színezetű zenét írt. Egyetlen kifogásunk, hogy a zenekara túl hangos, a sok rézfúvó és tutti gyakran elnyomja az énekszólamot, amelyet *Szalay* Eszter adott elő értelmesen.

A *Beethoven* D dur hegedűversenyének hegedűszólamát játszó tehetséges *Lengyel* Gabriellát más alkalommal fogjuk méltatni. *Kiss* Lajos jó zenei készségekkel állott a zenekar élén, de szándékát még nem tudja mindig megvalósítani, ritmusai helyenként bizonytalanok.

— **Detektív karjaiban lett öngyilkos.** Pécsről jelentik: Nyilassy Simon ismert pécsi nagykereskedő családjához beállitott egy húszéves csinos leány. Elmondta: Fekete Máriának hívják, valamikor Babócsán volt kastélyuk, birtokuk, azonban elszegényedtek. Maga is az élet országútjára került és a jószívű úriháznál otthont szeretne találni. Fizetést nem kér, legfeljebb heti egy-két mozijegyet. A jómegjelenésű »úrilány« igen megnyerte Nyilassyék tetszését. Dicséretreméltó szorgalommal dolgozott. Csakhamar kiderült azonban, hogy máshoz is ért a szegény kis Fekete Mária. Rengeteg fehérnemű tünt el, majd a ház asszonyának 2000 pengős aranyórája is. A háziak egyáltalán nem gyanakodtak az új családtagra, mindazonáltal bejelentették az esetet a rendőrségnek. A Surányi Miklós-utca 40. számú villába kiment a detektív és jó szimattól vezettetve, a tiltakozó háziak ellenére is felnyitotta a kis ágrólszakadt úrilány bőröndjeit. Mindent megtaláltak, kezdve Nyilassyné finom fehérneműitől, az értékes aranyóráig. A detektív közölte Fekete Máriával, hogy őrizetbe veszi, ekkor azonban váratlan fordulat következett be. A leány ismeretlen mérget hajtott fel és a detektív karjaiba zuhant. Beszállították a belklinikára életveszélyes állapotban.

— **Villamosgázolások.** A Kerepesi-út és a Fehér-út sarkán egy HÉV-vonat elütötte a BI 351. rendszámú szürketaxit. *Bárdos* Imre soför agyrázkódást, kéz- és lábtörést szenvedett. Súlyos állapotban a Magdolna-kórházba vitték. — Egy 44-es villamos a Krisztina-körút 149. számú ház előtt elgázolta özv. *Burghardt* Károlynét, egy alezredes özvegyét. Agyrázkódást és súlyos töréseket szenvedett. A tisztikórházba vitték. — Egy másik 44-es villamos az Ajtósi Dürer-sor és a Hermina-út sarkán elütötte *Kolozsi* István 34 éves munkást. A kerekek balkezét és ballábát, valamint bordáit összezúzták. A Magdolna-kórházba vitték a mentők. — A Kárpát-utca és a Dráva-utca sarkán egy 15-ös villamos elütötte *Bachmann* István 34 éves utcaseprőt. Koponyaalapi töréssel a Rókusba vitték. — A Gubacsi-út és a Kén-utca sarkán egy 32-es villamos elgázolta *Valha* Gyula 29 éves munkást. Agyrázkódással és bordatöréssel a mentők a Magdolna-kórházba vitték.

— **Minden kedden és pénteken** délután fél ötkor a gázkészülékek helyes kezelését, az élelmiszerek helyes felhasználását mutatják be a *Gázművek* főzőelőadásain, VI., Vilmos császár-út 3. szám alatt. Belépődíj nincs, ruhatár, kóstoló díjtalan.

— **»Hall a gyermekem és még sem beszél«** címmel Hamvazószerdán délután *¼4 órakor* előadást tart a rádióban *Szentgyörgyi* Gusztáv a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolához beosztott igazgató.

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter soronként hétköznap 1.10, szombat 1.50 pengő. A legkisebb hirdetés ára 11.—, illetve 15.— P

FINN FAHÁZ emezzel szigetelt télen is lakható HERKULES. Wesselényi-u. 2. Tel.: 220-852. (Szabadalom bej.)

500.— pengő jutalom nyomravezetőnek

F. hó 17-én délben Dorottya-utcából Gyulai Pál-utcáig kéktaxiba felejtettem

Super Dolina fényképezőgépemet

Számát rendőrségen bejelentettem. Értesítést svábhegyi Melinda Társasház, 35-ös szobába, vagy portáshoz.

LOSPORT

Okos nyerte a Ráday-emlékversenyt
Siró György remekelt Dárdával

A tegnapi ügetőversenyek általában a realitás jegyében zajlottak le. A legtöbb futamban a fogadott lovak nyertek, amennyiben a favoritok, vagy a másodsorban fogadott lovak voltak elől. Akadt egy-két érdekes küzdelem is, amely sportszempontból méltó volt a figyelemre.

Igy a nap főszáma, a *Gróf Ráday Gedeon emlékverseny* nyujtott izgalmas sportot. Az érdekes futamban 6 kiváló nemzetközi ügető vonult fel. *Okos* és *Hádi* voltak a favoritok. *Hádi* nyomban a startnál ugrott és ezzel elvesztette a versenyt. Ellenfele, a nagyon szép javuláson keresztül ment *Okos* végig vezetve könnyen nyert *Cirkáló* és *Dudás* ellen.

Érdekesség szempontjából meg kell említenünk a VIII. futamot, a Cecil-díjat, amelyet *Dárda* nyert meg dr. *Siró* György kitűnő hajtásával s ezzel megverte a favorit *Dollart*. *Dárda* nemrégen került a kiváló idomár és hajtó tulajdonába, miután előző trénere, *Kovács* János II. hosszú ideig nem tudott vele eredményt elérni. *Dárda* legutóbbi szereplése és a most elért kitűnő ideje azt bizonyítja, hogy *Siró* mester nemcsak elsőrendű hajtó és idomár, hanem néha valóban remekelni tud, ha alkalmas anyag kerül a kezébe.

A versenyek egyébként simán zajlottak le, nem akadt semmiféle zökkenő vagy meglepetés.

— **Papp Antal c. érsek — pápai gróf.** *Miskolcról* jelenti tudósítónk: *Papp* Antal c. görögkatolikus érseket a pápa, mint már jelentettük, pápai trónállóvá nevezte ki. A napokban érkezett meg a pápai breve, mely szerint a régibb gyakorlat szerint *római gróffá* is kinevezte a pápa az érseket.

— **Kalauzt és rendőrt vert: börtönbe kerül.** Vasárnap este 8 óra tájban a Szent István-kórháztól induló kispesti villamos pótkocsijára ittas ember szállt fel. Rövidesen hangos botrány támadt a kocsiban, mert a részeg ember belekötött az utasokba és csendesitőit durván, káromkodva utasította vissza. Preszler József villamoskalauz próbálkozott megfékezni a garázda embert, ez azonban megtámadta és úgy mellbevágta, hogy a villamoskocsi egyik ablakába vágódott. Az üvegszilánkok meg is sebezték Peszlert. A botrányos lármára a kocsivezető megállította a villamost, rendőrt hívott, de a garázda részeg még a rendőrt is ütni kezdte. Végül is megfékezték és a rendőr megbilincselve a főkapitányságra kísérte. Ott kiderült, hogy Marton Lajos 42 éves cipészsegéd. Kihallgatása után hatósági közeg elleni erőszak címén letartóztatták.

— **Vigyük vissza az üres üvegeket.** A Budapesti Drogisták Ipartestülete azzal a kéréssel fordul az üvegeken forgalomba hozott kozmetikai készítményeket vásárló közönséghez, hogy vásárlásaiknál az üres üvegeket *visszaszolgáltatni* szíveskedjenek, hogy azokat a gyárak újra feltöltve, ismét forgalomba hozhassák.

— **A Magyar Családvédelmi Szövetség** XXXIV. évi előadássorozata keretében folyó hó 23-án, szerdán d. u. ½7 órakor a Szövetség előadótermében dr. Zsakó István egészségügyi főtanácsos, igazgató főorvos »A kiválóság és a súlyos megbetegedések öröklődése neves magyar családokban« címen előadást tart.

Megkezdődött a palántatermelés

A környékbeli kertészek kevesebb árut szállítanak, mivel a tavaszi ujdonságok és főzelékpalánták vetésével vannak elfoglalva.

A konyhakerti termékek piacán az árak nagyban így alakultak: Gülbaba-burgonya és nyári rózsa 30.55, őszi rózsa 29.50, Ella és sárga 26.35, étkezési Krüger 23.75, Woltmann 21.80, vöröshagyma 38.15, fokhagyma 116.56 pengő métermázsánként. Fejeskáposzta I. oszt. 50, II. oszt. 34, kelkáposzta I. oszt. 60, II. oszt. 40, sárgarépa I. oszt. 36, II. oszt. 25, petrezselyemgyökér I. oszt. 70, II. oszt. 50, vöröskáposzta 200—600, karfiol levélzettel mérve 200—500, zeller 60—140, kalarábé 80—140, céklarépa 7[illegible]—140, feketeretek 100—200, [illegible] 200—300, saláta 50—300, csiperkegomba 800—1600 fillér.

A gyümölcspiacon az alma 200—600, körte 400—700, kötözött szőlő 1100—1700, héjas dió 800—950, héjas mogyoró 600—650, dióbél 23.50—27 pengő.

A tojáspiacon az [illegible] friss és hűtőházi tojás 548—556, repedt 510—518, ipari tojás 500 fillér kg-ként nagyban.

érünk, amennyit jelentünk nemzetünknek, magunknak, fiainknak, unokáinknak, amennyit mi teljesítünk ezen a földön, ahol vagyunk.

Ha közeledik az ellenség, az nem csüggedést kell, hogy jelentsen, hanem megerősödést.

Amíg messze az ellenség, addig lehet egyenetlenség, de ha közel jut hozzánk, — mint mondottam, — *ki a gátra;* ez a magyar feladat. *Nem szeretem azokat, akik hangosak vol a, míg az orosz valaho a Volgánál volt, most ped g, hogy közelebb kerül, meg vannak ijedve.*

Én azokat szeretem, akik akkor talán nem voltak az újjongók a-borában, de most, amikor az ellenség közeledik, erősek, önbizalommal teltek.

Ezekre a magyarokra van most a szükség, s arra kérem az Istent, hogy ezek gárdáját szaporítsa. (Viharos taps.)

A munka biztonsága

— Még egy kérdésről kell szólanom a mindennapi élet nagy kérdései közül: *ez a mun afegyelem és a mun ateljesítmény kérdése.* A háborús fáradtság, az életkörülmények romlása miatt a munkakészségnek és a teljesítménynek nem szabad romlania az országban. A dolgozó társadalom kétfelé tagolható országunkban. Az egyikbe tartoznak azok, akik nem hagyhatják el vállalt munkahelyeiket, ezek — akár köztisztviselő, hadiüzemi, vagy mezőgazdasági munkás legyen — kötött bérek mellett kötelesek dolgozni. Ők a mai magyar munkástársadalom legértékesebb és kötött helyzetük miatt sokszor legszenvedőbb néprétege. Minden segítség, amit nyujtani tudunk — természetbeni ellátás, legyen az élelmiszer, vagy ruházati cikk — *elsősorban nekik kell, hogy jusson! (Ugy van!)* Feléjük kell hangsúlyozni a nemzet megbecsülését! Kötelességemnek érzem, hogy a nemzeti munkateljesítés e legértékesebb és legjobban igénybevett rétegeinek helyzetét állandóan a legnagyobb figyelemmel kísérjem és megélhetésüket, keresetüket biztosítsam. Néha ez a látszat, esetleg úgy is van, hogy a fekete munkapiac áraival szemben alulmaradnak, de ez ne tévessze meg őket. A munka biztonsága és az, hogy ezzel honvédelmi kötelezettségüknek is eleget tesznek, a mindig legfontosabb természetbeni ellátás és juttatás, amelynek fokozása egyik legfőbb teendőnk és a megbecsülés, amiben részesülnek, hogy kiegyenlítse náluk a feketepiac ember- és áruellenhatását.

— Lenne még egy szavam a magyar munkássághoz.

A magyar munkásság itthon dolgozik, magának és saját nemzetének termel. Nézzenek körül Európában, a kis nemzetek közül mindegyik elmondhatja ezt magáról? *E mondhatja-e, hogy teljes politikai és szervezkedési szabadságban él? Hol van még ez rajtunk kívül és körülöttünk?* Pontosabban kifejezve, *velünk együtt négy ország van a kontinensen, ahol így van. Talán egyedüli ország vagyunk, például Angliát is beleértve, ahol nincs még munkakényszer!* Nincs is rá szükség, míg munkakészség van — de, mint mindennel a világon a háborúban, itt sem lehet válogatni az eszközökben, ha a nemzet érdeke azt követeli. *A magyar munkásság mindezt megérdemelte eddigi magatartásával és kötelességteljesítésével — rajta áll, hogy ez így maradjon, de természetesen nekem kötelességem a magyar nemzeti egységen őrködve és vigyázva, hogy ez másképpen ne is lehessen. (Úgy van, helyeslés.)*

„A nemzet erejét megbomlasztani nem engedhetem"

— Ezek azok a kérdések, amelyekkel küzdöm, küszködöm. Sokat el tudok intézni belőlük a magam erejéből, de mint már annyiszor mondottam,

az aljasság ellen minden magyar ember segítségére szükségem van,

elsősorban a tietekre. *Amelyik társadalom a maga erejéből a fekélyt nem tudja kiirtani, az sem homeopata gyógykezeléssel, sem injekciókkal, de még tizedeléssel sem lehet megmenteni.* A nagy nemzeti problémák közt a mindennapi élet kérdéseiről is szóltam. Azért tettem ezt, mert ismerem az életet és bár hiszek és meg vagyok győződve minden magyar szent áldozatkészségéről és lelkesedéséről, amikor ezt fentartani akarom, kötelességem a mindennapi élet gondjainak őrlő problémái felett is őrködnöm. *Az erőt, amire ennek a nemzetnek szüksége van és még fokozottabb mértékben szüksége lesz, megbomlasztani nem engedhetem. (Viharos taps.)*

— Nem is félek ettől. Mert *annak, ami 1918-ban történt, az alapfeltételei ma másképpen állanak.* Akkor nem volt nemzeti hadseregünk, részei voltunk a nagy Monarchiának, de teljes szuverénitással belügyeinkben nem rendelkeztünk. Ma ez teljes mértékben megvan, minden tizennyolcas kísérlettel szemben, ma más nem sodorhat bennünket katasztrófába, de igaz, hogy a magunk erejére is kell támaszkodnunk.

Külpolitikánk lényege: „Ne bántsd a magyart!"

— Amiket elmondottam, egyszerű szavak, pedig azt hiszem benne volt egész külpolitikánk is, ami semmi egyéb, mint egy régi mottó:

Ne bántsd a magyart!

Hozzátéve azt: *ameddig bennünket nem bántanak, mi sem bántunk senkit: de ha bántanak, nem tehetünk mást, mint hogy minden erőnkkel, amivel rendelkezünk, szembeszállunk azzal, aki hozzánk akar nyúlni.* Ilyen egyszerű a magyar külpolitika és ilyen a belpolitika is. *Ne bántsuk egymást, karoljunk el mindenkit, aki veszekedő, durcás vagy rossz természetű.* De természetesen, ennek is megvan a határa: ha valaki nem akar velünk karonfogva menni az életen akkor belekarolunk s ezzel a karonfogással jön velünk.

— Köszönöm, hogy eljöttetek és meghallgattatok, s arra kérlek benneteket, hogy a hitet és önbizalmat vigyétek magatokkal! Hirdessétek otthon, hogy a világtörténelem legválságosabb óráiban természetes, hogy a nemzet is válságos időket él. De

nincsen olyan válság, amiből egy nemzet, amely önmagában bízik, önmagában hisz, önmaga erejét összefogja és szét nem forgácsolja, ki ne tudná magát verekedni!

(Ugy van, nagy taps.) Mindennap vizsgálom ennek az országnak helyzetét. Én hiszek benne, hogy megálljuk helyünket, hogy megmentjük ezt a nemzetet, de csak azon az úton, amint fentebb mondottam. Nektek, akik a nemzetvédelem keresztjét viselitek, ez a kereszt elismerését jelenti annak, hogy *férfiak voltatok és nehéz időben is megálltátok helyeteket;* jelent előlegezett bizalmat a jövőre, jelent egy kitüntetést a mellen, de *jelent egy súlyos keresztet a vállon is, amelyet közületek mindenkinek és minden magyarnak hordoznia kell, minden szenvedésen át, a Golgotáig, a halálig is.* Mert ne feledjétek, a kereszt világeszme lett, a szenvedésből a legnagyobb erény, a verejtékből a munka dicsősége és a Golgotából a Feltámadás.

A miniszterelnök beszédét hosszantartó lelkes tapssal és éljenzéssel fogadták. Utána

Uzdóczy-Zadravetz István

püspök, felsőházi tag, felavatta a szövetség új zászlaját.

— Ez a zászló nagy ösztökélés, íratlan törvényünk, verejtékes munkára kötelező törvényünk — mondotta. — Összefog a zászlónk, kizár minden széthúzást és szétesést. Mert nem párté, nem véleményé, nem hatalomé, nem felekezeté, hanem *édes hazánké.* És akiket összefogott, azokat áldozatos, együttes munkára késztet. Ti voltatok azok, — fordult a püspök a nemzetvédelmi keresztesekhez — aki hazánk 25 év előtti nagy megpróbáltatása napjaiban *lelketek egész rajongásával síkra szálltatok a hazáért.*

— Nagy életküzdelmünk hős vezére nem elismerésnek, jutalomnak tűzte szívetek fölé a nemzetvédelmi keresztet, hanem csak »megjelölt« benneteket, akik a haza minden keservében osztoztak, fegyvert rakadnak, életet áldoznak érte, feltámasztják, naggyá teszik, akik áldozatosan szeretik hazájukat, példaképünk ez áldozatos hazaszeretetben a fővédnökünk, a hősi halált halt kormányzóhelyettesünk. Iratlan munkatörvényünk, zászlónk! — légy Istentől áldott — fejezte be avatóbeszédét a püspök és a Nemzetvédelmi Szövetség új zászlóját magához emelve, megcsókolta.

A nemzetvédelmi keresztesek helyükről felállva, merev vigyázz állásban, némán hódoltak az új zászló előtt. A Himnusz eléneklése után a miniszterelnök, a kormány tagjai, és a megjelent előkelőségek a Vigadó főbejárata elé mentek, ahol

a miniszterelnök fogadta a Nemzetvédelmi Szövetség díszszázadának tisztelgését.

Ezután a Nemzetvédelmi Bizottság káptalanjának tagjai 1500 új nemzetvédelmi keresztesnek kiosztották a Nemzetvédelmi Keresztet. Az új keresztesek vitéz *Vajtaffy* Ottó ny. vezérőrnagy kezébe letették a fogadalmat.

Paasikivi rövidesen visszatér Helsinkibe

Zürich, február 21. *(A Pest különtudósítójától.)* Stockholmi jelentések szerint *Paasikivi* rövidesen visszatér Helsinkibe, hogy a finn kormánynak jelentést tegyen stockholmi megbeszéléseiről. Úgy tudják, hogy Paasikivi akkor már *birtokában lesz a finn javaslatokra várt szovjet válasznak.*

Hogy a tárgyalások a *döntés stádiumába* jutottak, igazolni látszik az a tény is, hogy korábbi találgatások és híresztelések a feltételekről és a szovjet álláspontjáról *teljesen megszűntek.* A finn sajtó kommentárjai ebben a mondatban foglalhatók össze: A keleti front eseményei érthetővé teszik, hogy Finnországot békevágy tölti el, de a háborút csak akkor fejezheti be, *ha szabadságát és önállóságát biztosítva látja.*

A moszkvai svéd követ hazautazott

Stockholm, február 21. *(Német TI)* Mint a Stockhloms Tidningen a svéd külügyminisztériumtól értesül, *Assarson* moszkvai svéd követ szombaton Stockholmba utazott. Hazautazásának céljáról *semmi közelebbit nem közölték. (MTI)*

A finn kormány érintkezésbe lépett az oroszokkal

Stockholm, február 21. A finn kérdésben eddig jelentősebb fordulat nem állott be. Egyetlen határozott ténynek a svéd fővárosban azt mondják, hogy *most már kapcsolatban finn körök is teljes mértékben elismerik, hogy a finn kormány érintkezést teremtett az oroszokkal,* hogy megismerje az *esetleges fegyverszünet* feltételeit. Minden más hírt a feltételek mineműségéről és Helsinki visszhangjáról csupán *feltevéseknek* minősítenek.

A finn politikusok közül most már csak Paasikivi tartózkodik Stockholmban. Mindenki más jelentéstételre visszatért Helsinkibe. *(Bud. Tud.)*

Helyreáll a zágráb—budapesti közvetlen vasúti forgalom

Zágráb, február 21. A Zágrábtól északkeletre fekvő Kalnik-hegységben a tisztogatás munkája annyira előrehaladt, hogy a vasúti és műszaki csapatok már hozzáfoghatnak a vasútvonalnak Krizsevcitől a magyar határig, tehát a Száváig való helyreállításához. A vasútvonal környéke különösen Krizsevci és Koprivnica között igen sokat szenvedett a partizánoktól, akik idestova ötödfél hónapja tartották megszállva ezt a szakaszt. Itt különösen sokat kell helyrehozni, mert az állomási berendezéseken kívül néhány hidat is helyre kell állítani. Ezek a munkálatok serényen folynak és remény van arra, hogy az október eleje óta szünetelő közvetlen zágráb—budapesti vonatközlekedés hamarosan ujból megindul. *(MTI)*

Minden félórában egy-egy magyar ember meghal tüdővészben

Tegnap megkezdődött a tuberkulózis elleni hét, amelyet *már negyedszer rendez a Tuberkulózis Elleni Országos Szövetség.* Minden esztendőben február utolsó hetében indítják meg ezt a propagandaharcot, hogy *felvegyék a küzdelmet a legpusztítóbb magyar népbetegség ellen.* A magyar sajtó minden évben lelkesen állt ennek a propagandának a szolgálatába. A sajtó képviselőit most is meghívta előzetes megbeszélésre dr. *Dulin* Elek miniszteri tanácsos, a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője, aki *a propaganda hét vezetését is vállalta.* Közölte, hogy idén újításként *a leventéket és leventelányokat is belevonják a propagandába.* Szerte az országban 4200 orvos tart ezen a héten előadást. A sajtó nyilvánosságán kívül *felhasználják a mozi és a rádió is,* hogy a felvilágosító munka minél eredményesebb legyen.

Dr. *Petrányi* Győző egyetemi magántanár, a TEOSz ügyvezető alelnöke vázolta ennek a propagandának a céltűzéseit. A főcél az, hogy egészségesebb generációt neveljünk. Azonkívül *sok felnőttet vissza tudunk adni a társadalomnak és a munkának, ha idejében felállapítják meg a betegséget.* A legnagyobb baj, hogy a fertőzöttek 50—60 százaléka csak akkor keresi fel az orvost, amikor a gyógyítás legfeljebb csak meghosszabbítja a beteg ember életét, de egészségessé már nem teszi.

Most különösen aktuális ez a propaganda, mert azt szokták mondani, hogy *a gümőkór a háború szövetségese.* A túlzott igénybevétel, a hiányosabb táplálkozás, a mindenütt jelentkező zsúfoltság és lelki izgalmak következtében *legyengül a tömegek szervezetének ellenálló képessége.* Ezért kell felhívni a figyelmet hogy *a legkisebb gyanus köhögéssel is menjenek tüdővizsgálatra az emberek.* A felfedezett kezdődő betegséget pedig ne hanyagolják el azzal a mondással, hogy »úgysem komoly még«. Természetesen ehhez a propagandához pénzre van szükség. A szövetség nem gyüjt adományokat. *Eddig egyetlen bevételi forrása a dísztáviratokból neki jutó rész volt.* Most levelezőlapokat is fognak terjeszteni az iskolák közreműködésével.

Baitz Géza főorvos, a szövetség főtitkára igen érdekes adatokat tárt ezután az ujságírók elé. *Ezelőtt 40 évvel 60 000 ember halt meg tbc következtében évenként. Ma ez a szám 20.000-re csökkent.* Ez még mindig nagy veszteség a nemzet számára. *Félóránként pusztul el a pusztító kórban egy magyar ember élete.* Addig fogják ezért ezt a propagandát folytatni, amíg a tuberkulózis népbetegség jellege megszűnik.

A három kis Tekulics részére érkezett újabb adományok

Kuria Pensio kft. 131 pengő
N. N., Budapest 50 «
Dőry Gyuláné, Atkár 50 «
Opitz Rudolfné, Győr 20 «
Ismeretlen édesanyától flanell, 1 darab kezeslábas és 1 darab ruha.

Neogrády Antal MDK

Érik a paradicsom, repr.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Eresz alatt, vizf.

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiállitása.

MDK

Baditz Ottó, Neogrády Antal, Roskovics Ignác,
illusztr.-k.

Petőfiné Szendrey Mulia. Rajzai és mé több müvészé.
Bp. Grill. 1891.
Magyar költök szerelmei. Bp. Hornyánszky. 1887.
Egy amateur naplójából. Bp. Athenaeum. 1889.
Izsó Miklós élete és munkái. Bp. Athenaeum. 1897.
Jankó János élete és munkái. Bp. Athenaeum. 1899.
Magyar müvészek. Mütörténelmi vázlatok képekkel.
Bp. Évai. 1887. Vastag papirra nyom. amat kiad.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvviszek. - Könyvilusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5. rk. sz. 89. l.

Neogrády Antal MDK

Reflexek, vizf.

Konyhakert, vizf.

Campanella, vizf.

Rapallói részlet, vizf.

Mücsarnok 1929 őszi kiállitás

Neogrády Antal

MDK

Érett kalászok, vizf.

Műcsarnok 1929 őszi kiállitás.

Neogrády Antal

MDK

Konyhakert

Október

Kerti bejáró

Almafa

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Nagytárgy Antal

Konyhakert

Október

Kertj bejáró

Almafa

Neogrády Antal MDK

Ősz felé, olf.

Műcsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Neogrády Antal, festöm. MDK

499. A kis kertben. Kepr.

Képzöm.Társ. 1908/9. téli kiáll. Kat.

IDK

Neogrády Antal, festöm.

424.	A Murányi völgyböl.	Vizi.
425.	Nyirfák.	"
426.	Napos erdö.	"
427.	Erdö télen.	"
428.	Ehes cicák.	"

KMTárs. 1901/2 .téli kiáll. Kat. 46.1.

mDK

Neogrády Antal, festöm.

Szepes-minszenti parkrészlet. Repr.

Közleményei. Az O.M.Képz.Társ. 1894-re.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

25c. Kukoricafosztás. "epr.

KMTárs. 1908-ban. Tavaszi kiáll. Kat.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

113. Az éhezök. /madarak/. Repr.

KMTárs. 1906. tav.kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Festmény /részlet./ Repr.

A P.H. Vasárnapja. 1934.VII.8.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

176. A kis kedvenc. Repr.

Képzömüv. Társ. 1897/8 téli kiállitás. Tárgym.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

740. Tájkép. 28x39 J.l.b. vízi.
741. Hegyi táj. 11x15. J.l.j. "
742. Falusi ház. 12 x 15. J.l.b. Vízi.
743. Tájkép. 18x24. J.l.b. "
744. Legelő tehenek. 60x80. J.l.j. Ol.
745. Tájkép. 70x100 J.l.b. "

Arverési Csarnok aukciója. Kat. 1931.dec. 4.az. 42.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

746.	Szérüskert. 5ox62.	vizi.
747.	Tajkép. 3o x 4o. J.l.j.	"
748.	Falusi táj. 3ox4o. J.l.j.	olj.
749.	Falu. 3o x 4o. J.l.b.	vizi.
75o.	Faluvége. 3ox4o. J.l.j.	"

Arverési Csarnok aukciója. Kat. 1931.dec. 4.az. 42.l.

Neogrády Antal, festöm.

144. Őszutó. Repr.

Mücs. - 1902.Tavaszi nemzetk.kiáll. Kat.

MDK

Neográdi Antal

"Tél" Olajfestmény

KMT 1901.tav. nemzetk.kiáll.

mDK

Neogrády Antal,festöm.

Két festménye: Forró napon.
Szalmafödeles ház. Kepr.-k.
A kiállitás anyagából. 1904 nov.3-16.

Vas.Ujs. 46.sz. 1904. 51.évf. 791-2.1.

KDK

Neogrády Antal, festöm.

Bársony István "A hold" c. tárcáját két illusztrációval diszitette.

Vas.Ujs. 1907. évi karácsonyi albuma.
28-29.l.

MD K

Neogrády Antal, festöm.

Az utolsó gyümölcs ,amelyért már fel kell mászni a fára. Repr.

Az elsö gyümölcs, amely magától kinálkozik.. Repr.

Az Uj Idök számára festette N.A.

Uj Idök. 1904-5. XI. 27.sz.

Neogrády Antal, festömüvész MDK

akvarellista, gyüjteményes kiállitása 1904 nov.3.-16. a Ferenciek -téri király házának egyik diszes helyiségében. olajt. vizt. gouache, kréta- és ceruzarajzok.

Mükiállitások.

Vas.Ujs. 46.sz. 1904. 51.évf. 791-2.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

özvegye, Turzó-Telepy Margit 75 éves korában elhunyt. Gyermekei: Neogrády Dóra, Neogrády Sándor rep. alezredes, Neogrády László, festömüvész és Neogrády Miklós, diszlettervezö.

Pest. 1944. febr. 21.

Neogrády Antal

MDK

Virágos kert, vizf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

mDK

Neogrády Antal „festöm.

az emlékezés boldogságát érzi, amikor fest.

GenthonMadfest. 32.1.

mDK

Neogrády Antal, festöm.

Havas uton. Repr. 7611.

Gentenmodfest.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Vetélytársak. Kepr.

Mücs. 1930/31. jul. kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

sz.1871.

387. Parasztudva r. J.l.b. Neogrády A. Vászon.
71 x 89

Ernst Muzeum aukciói. XIII.-XIV. 33.l.

Neogrády Antal, festőm. MDK

Falu vége. 29 x 38	J.l.j.	Vízf.
Falusi udvar. 30 x 40	J.l.j.	"
Tájkép 50 x 70	J.l.j.	Olf.
Falurészlet.	J.l.b.	Vízf.

Árverési Közlöny. 1932. 1. rf.sz. 31. l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Tavasz. 30 x 40	J.l.j.	vizf.
Szérüskert. 50 x 62	J.l.b.	"
Tájkép. 70 x 100.	J.l.b.	olf.

Árverési Közlöny. 1932. 1.rr.sz. 31.l.

MDK

Neogrády Antal, testöm.

Friss zsákmány. Az Uj Idök részére rajzolta N.A.

Uj Idök. 1909. XV. 35.sz. 173.l.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Falusi udvar. 28 x 38	J.1.j.	Vizf.
Falusi táj. 30 x 40	J.1.b.	"
Aratás. 30 x 40	J.1.j.	"

Árveresi Közlöny. 1932. 1.rk.sz. 31. l.

Neogrády Antal MDK

A rövidebb uton, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A konyhakertben, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Neogradÿ Antal

MEK

Jour-fixe után, olf.

Mlcsárnok 189o. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Már jön, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Miért?, repr.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Pelargoniák közt, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Egyedül, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Miért? olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Melk

Neogrády Antal

ilmsetrálta Bársony István „Csend" c. könyvét, és Mikszáth Kálmán: „Szent-Péter esernyője" elmúlt.

Diszmüvek és ajándékkönyvek
Pesthegyi Hirlap 1896, 53 sz dec 24. 9. l

mdk

Neogrády Antal

illusztrálta Gyarmatty Tugáné regényét.

% Hírek A „Vasárnapi Ujság"

Pestmegyei Hírlap, 1896. 29. sz jul 11. 5. l

MDK

Neogrády Antal

Fehér virágok. Gouache.
Herein da! Gouache.

Képzőm.Társ.1911.tav.kiáll.kat. 46.l.

Neogrády Antal MDK

Erdő szélén, repr.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Részlet a maor udvarb-l, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

A nagypapa ünneplő ruháza az unokán, vizf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Libapásztor, vízf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A nagyapa ünneplő ruhája az unokán, repr.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Az erkélyen, vizf.

Mucsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

A természetbuvár, vizf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Üvegházban, olf.

Vetélytársak, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A kedvenc hely, olf.

Mégis mozog a föld, olf.

Természet után, olf.

Mücsarnok 189o/91. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Erdő szélén, olf.

Részlet a marokkói partokról, olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A vén harcsa. olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Neogrády Antal

Az itatónál, vizf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Jó barátok, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal

Sohse hittem volna, olf.

Miscarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Ködös reggel, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Vadkacsa vadászat, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Egy kis baleset, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Téli táj, vizf.

Mücsarnok 1893/94 téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Mind a vizig szárazon, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Szepes-Mindszenti parkrészlet, vizf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Neográdi Antal, festöm.

1248.	Falusi ház	Vizf.	J.l.j.
1249.	Falusi ház.	"	J.l.b.
	Legelö tehenek.	Olf.	J.l.j.
1251.	Tájkép.	Vizf.	J.l.b.
1252.	Tájkép.	Olf.	J.l.b.
	Nö a hidon.	Gouache.	J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 62.l.

Neogrády Antal, festöm.

5o6.	Tájkép.	Vizf.	4ox3o.	J.l.j.	
	Erdöben.	Olf.	7ox5o.	J.l.b.	
	Téli táj.	Vizf.	6ox5o.	J.l.b.	
	Séta az erdöben.	Olf.	44x3o.	J.l.b.	
51o.	Tájkép.	Vizf.	4ox3o.	J.l.b.	
	Domboldal.	Vizf.	2oxl4.	J.l.j.	

Árv. Közl. 193o. 4.rk.sz.55.szám. 3o.l.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Virágzó almafák. Vizf.
Somogyi parasztudvar. "

Budai Vigadó. -Képzőm.kiáll. 1921. okt. Kat. 9.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Virágok közt.	Olf.	
Az előszobában.	Vizf.	21.1.
Kis hamis.	"	21.1.
Október.	"	22.1.
Kertajtónál.	Olf.	24.1.
A réten.	"	25.1.
Nyár.	Vizf.	27.1.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 1890.ápr.
Kat. 19.1. és
21,22,24,25,27.1.

Neogrády Antal, festőm. MDK

Kertajtónál. Olf.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890.máj. Kat. 21.1.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Az elöszobában.	Vizf.	
Nyár.	"	23.1.
Október.	"	24.1.
Kis hamis.	"	24.1.

MKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1896.máj. Kat. 22.1. és 23, 24.1.

MDK

Neogrády Antal festém.

Virágok közt. Olf. 25.1.

MKT állt.rend. Brassói Képkiáll. 1890.máj. Kat.
25.1.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

A réten. Olf.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890. máj. Kat. 411.

MDK

Neogrády Antal, festöm.
szül.1861.

Táj alakokkal. Jel.l.b.: Neogrády A.
Vizf. 29.5x39.5
Paraszt udvar. Jel.l.b.: Neogrády A.
Vászon. 79xlol.
Nyár. Jel.l.b.: Neogrády A. Vizf. 22.5x32.5

Nyári munka. Jel.l.b.: Neogrády A. Vizf.
29x47.5

Ernst Muz. aukciója. XXVIII. 1924. Kat. 4o.l.

Neogrády Antal MDK

A kis kedvenc, repr.

Mücsarnok 1897. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A kis imposztor, olf.

Az uraság, vizf.

Mücsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Neogrády Antal MDK

Gyermekek a pataknál, vizf.

Műcsarnok 1895/96. téli kiáll.

Neogrády Antal

Nem remélt őzike nyoma, vizf.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A kis kedvenc

Négy szem közt, vizf.

A jó öreg, viif.

Mücsarnok 1897. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Kukoricatörés, vizf.

Egy nem remélt sujet, vizf.

Felhasznált pillanat, vizf.

Mücsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Neogrády Antal MDK

Széchy Mária és Wesselényi Ferenc találkozása a tiszolci völgyben, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Erdő szélén, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

A vidra, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A vágásban, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Vallomás, vizf.

Micsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Kényes helyzet, vizf.

Pulykák, pasztell

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Találka, vizf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A vidra, repr.

Mücsarnok 1894/95. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Viszontlátás, vizf.

Műcsarnok 1895/96.téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Lesben, olf.

Nem adom oda, vizf.

Műcsarnok 1895/96. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Hajtán után, olf.

Őszi erdőrészlet, olf.

Mücsarnok 1895/96. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

A kedvelt virágok között, vizf.

Nyári táj, vizf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Neogrády Antal

MDK

Őszi napsugár, vizf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Szepes-Mindszenti parkrészlet, repr.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Illusztráció.	Gouache.	Jelzett.
Téli hangulat.	Olf.	"

Árv. Közl. 194c.l.rk.sz. 3c.l.

MDK

Neogrády Antal

1894-ben "Egy napi vadászat" c.képe nyerte az Esterházy Miklós Móric gróf által alapitott 600 Kor.-ás vizfestmény dijat.

SzmKt 50-129.1.

mdk

Neogrády Antal

festmenyje az Orsz.-Világ Karácsonyi szamában (reprodukció a féli tarlatból)

/ Karácsonyi és újévi könyvpiac
a Pesten. H. Karácsonyi mellékletei 3. L
" Hirlap 1892, 33. sz dec. 25

Neogrády Antal, festöm. MDK

sz. 1861.

Vadászaton. Jelz.: Neogrády.
Lem.papir. 57x47.

A parkban. Jel.l.j.: Neogrády A.
Lemezpapir. 60x 48.

Ernst Muzeum aukciói. XXXVII. Kat. 37.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

ö is aláirta a kultuszminiszterhez benyujtott ivet tiltakozásul Hock képvis. reformkodása ellen magy. müvészeti kérdésekben.

Ujváry Ignác: Válaz az "Okiratos válaszra". Mücsarnok. 1898 nov. 27. 155.lap.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

Erdőszélen.

Az Uj Idők számára rajzolta N.A.

Repr.

Uj Idők. 1907.XIII. 44.sz. 425.l.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Eljön-e??

Az Uj Idök számára rajzolta.

Repr.

Uj Idök. 1907. XIII. 18. sz. 4be.1.

Neogrády Antal MDK

Tájkép juhokkal, olf.

Mücsarnok 1888.őszi kiáll.
I. sorozat

Neogrady Antal MDK

Ruhaszáritók a Tisza-ér mellett, olf.

Mücsarnok 1888.őszi kiáll.
I. sorozat

Neogrady Antal MDK

Murány viz médre, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Noegrady Antal MDK

Tájkép, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Neogrády Antal

MDK

Igaz-e?, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Erdőrészlet, olf.

Akert ajtónál, olf.

Műcsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Neogrády Antal MDK

Édes semmittévés, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

622.	Falu vége.	Vizf.	29x38	J.1.j.
623.	Falusi udvar.	"	30x40	J.1.j.
623/a.	Tájkép.	Olf.	50x70	J.1.j.
624.	Falurészlet.	Vizf.	29x38	J.1.b.
625.	Falusi udvar.	"	28x38	J.1.j.
626.	Falusi táj.	"	30x40	J.1.b.
627.	Aratás.	"	30x40	J.1.j.
628.	Tavasz.	"	30x40	J.1.j.
629.	Szérüskert.	"	50x62	J.1.b.
630.	Tájkép.	Olf.	70x100	J.1.b.

Árv. Csarn. 1932. 1.rk.sz. 31.1

61, 12. márc.

Neogrády Antal

MK

Csak nevét említi a XIX.sz. végén a "legkiválóbbak" között.

Mirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.
79.l.

Neogrády Antal MDK

Hegyi patak, vizf.
A Tátrából, vizf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

Erdőszéle, vifz.
Alkony, vizf.

Magyar Aquarellisták és Pasztellfestők
Egyesületének V. kiállitása
Nemzeti Szalon 1916. nov.

NEOGRÁDY ANTAL

612. Hyeroglifák. Vizf.
613. A hajtás vége. Vizf.

Műcsarnok 1898.tav.nemzetk.kiáll.kat.
29.oldal

NEOGRÁDY ANTAL

4o9. Szarvasbőgés a murányi erdőben.Viz- és olajf.
4o8. Nyári est. Vászon 74xloo.

Ernst Muzeum aukcioi. XXII.sz. 35.oldal

NEOGRÁDY ANTAL

244. Május. Vizefestmény.

MAPE 13.kill.
Nemzeti Szalon 1927.máj.-jun.

NEOGRÁDY ANTAL

a párisi kiállitáson kitüntetést nyert
ezüst érmet.

Vasárnapi Ujság, 1900. 47.évf.36.szám 600.oldal

NEOGRÁDY ANTAL

498 Konyhakert
499 Október
5oo Kerti bejáró
5o1 Almafa.

KmTárs.1929/3o.téli kiáll.kat. 22.oldal

MDK

Neogrády Antal, festöm.

350. Erik a paradicsom. Repr.

KMT 1907/8. Téli Kiáll.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

a párisi kiállitáson résztvett.

Párisi kiállitás. 1900.

NEOGRÁDY ANTAL

215. Nyomon. Vizf.

Műcsarnok 1900. tav.kiáll.ka t. 38.oldal

MDK

Neogrády Antal festőm.

Gy.N. cikke. Képzőművészet, 1928, 14.sz. 229.l.

97. NEOGRÁDY ANTAL
Született Galsán (Nógrádm.) 1861-ben. – Téli est. – Tulajdonosa: Bárány Géza úr.

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV. + Függelék: Az Egri Kaszino által...Egerben, magántulajdonban lévő műtárgyakból rendezett retrospectiv kiállítás katalógusa, 1924. aug. 30 - szept.8. = Agria, XXV/XXVI. (1990) 709.

NEOGRÁDY Antal

Két festménye található a Perčić-gyűjteményben.

Perčić 113.p. - Lexikon + Ill.

MNG Évkönyve 1991 Bp.,1991 Művészettörté

születénapjár

ADALÉKOK FILIBERTO LUCHES

DÉTSHY

Az utóbbi évtizedek hazai építészettörténeti kutatásai fokozott figyelmet szentelve addig kevésbé ismert 17. századi korabarokk építészetünknek és mestereinek, a korszak egyik kiemelkedő, hazánkban, egyben Ausztriában és Morvaországban egyaránt tevékeny, itáliai származású építészeként tették ismertté Filiberto Luchesét.[1]

A mester az 1640-es években Nyugat-Magyarországon Batthyány I. Ádám és Pálffy Pál várainak korszerűsítésén, bővítésén tevékenykedett, és irányította reprezentatív bel-

Neogrády Antal

festő

életrajz

l -

Hongrie - Magyar-
ország. Préface.
Páris - Bpest. Bp.
c. n. 25, 26.
l

Vejdahungadi vár epítés

Leszámol

1915 novemb.

8 db. melle

MDK.

Neogrády Antal futó

„Vaddinnó"

„Öreh" c kepéit Szalay Imre veni meg. 1888.

MDK ~~A~~ I - 1/2157.

MDK

Neogrády Antal

Parkrészlet, vizf.

Falusi ház udvara, vizf.

Árverési KHzl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

27 l.

Neogrády Antal MDK

Hollósyval és Csókkal pezsgőző fiatal magyar festők mulatozása müncheni kiskocsmában. /festőnevek felsorolása/.

Farkas Zoltán: Csók István. Bp. 1957. 58. l.
Csók "Rippl és én" c. kiadatlan kéziratából.

MDK

Neogrády Antal, festő:
Éhes népség. Of.-

OMKT-Vándorkiáll. 1910 nept. 8-dec. 28 ig.
Tm.-Hornyánszky V. kny. 81. l.

MDK

Neogrády Antal, festő.

Vadászat. Of.

Szent György Céh. XXIX. műv. graf. aukc. – 1919.
IX. 29. – X. 2. – A gyűjtő. V. évf. 5. m. – Kül. m. – 72. l.

MDK

Neogrády Antal, festő.
Egy napi vadászat. (6 viz. festm.) 1894.
Eszterházy-f. 300 frtos vizf.-díj.

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8-dec. 27-ig.
Kitünt. művészek lajstr.-Hornyánszky V.
kny. 67. l.

MDK

Neogrády Antal

Erdei uton, vf.

Téli erdőrészlet vaddisznókkal, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

MDK

Neogrády Antal, festő.

Tivoli táj, of.

Alk.-Művészház.-XIX. Kiáll.-1943 okt.-Magy.

Mesterek-Jegyz.

MDK

Neogrády Antal, festő.

Tiroli táj.

of.

Alk. - Anüvésztár - XVI. Kiáll. - 1943 aug. - Magyar Mesterek.

Jegyz.

MDK

Neogrády Antal, festő; n. 1861

Lepkefogás Karton.

Jelezve

Ernst Muz. auke. 54. n. – Kiáll. 1936 nov. 22. 29.

Jegyz. 18. l.

MDK

Neogrády

Művével szerepelt a Nemzeti Szalon 1897.nov. 8-iki kiállitásán.

Cikk: A Nemzeti Szalon új kiallitása.

Vasárnapi Ujság, 1897. 44.évf. 50.sz. 851.l.

Neogrády MDK

Tölgyerdő, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Neogrády

Uj műtárlat. Vas. Ujs. 1904. 48.sz. 823 l.

MDK

Neogrády

Csók István: Rippl-Rónai és én. Nyugat, 1935. máj.

MDK

Neogrády

neve emlitve

Páris Erzsi... Rát Ltr. 852. 1.

Neogrády

Festménnyel szerepelt a fiatal művészek kiállitásán a Műcsarnokban.

Est, 933. IX. 10.

Neogrády

Alkotásával szerepelt a fiatalok kiállításán a Műcsarnokban.

Függetlenség, 933. IX. 10.

MDK

Neogrády

Kadocsa Elek levele. Élet, 1892. dec. 15.
831 l.

MDK

Neogrády

Művészek az erdélyi bevonuláson.
Szépművészet, 1940. 51 l.

MDK

Néogrády

Tölgyerdő, of.

Képzőm. Társ. 1903/4. téli kiáll. kat. 57.l.

MDK

Neogrády-Csikász-Kandó

Ács L.: Iparmüvészeti kiáll. a Technológián.
Képzőmüvészet 1933. 183.l.

MDK

Neográdi

festő

Hazafelé

A Ján Múzeum szerzeménye

Blénessy János: A Ján-Múzeum ismertetése
Jánberény 1933

39.0

MDK

Neogrády

Felvinczi Takács Zoltán: Hollósy Simonról.
SzM évk. I. köt. Bp. 1918. 151-177. l.

MDK

Neogrády

"Tél" c. képe az OMGE tenyészállatvásáran jutalomdij volt.

Cikk: Egy új kép-piac.

Vas.Ujs.1905. 234.1.

MDK

Neogrády

Müvészek az erdélyi bevonuláson. Szépmüvészet, 194o. 51.l.

árnyék: megvilágit
letkező sötét tér. L

MDK

Neogrády keramikus

Ács LIpót: Iparm.kiáll. a Technológián. Képzőművészet 1933. 63-64.sz. 182-3. l.

Vajna Éva -

Lantos Magazin. 1929. I. évf. 3 a.
232-234 old.

Neogrády tanítvány rajza:
Fahi végén kurta kocsma.

NEOGRÁDI ANTAL

HIBÁS UTON. Olajf.

KMT 19ol.tav.nemzetk.kiáll. 39.oldal kat.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

15 db aranyból álló III. dijat nyert legyezö-
festményével.

Dalmady Z.: A Mübaráto Köre 25 éves története.-
Legyezö kiáll. -Mües. 1891 márc.8.

MDK

Neogrády Antal, festöm.

Virágoskert. Vizf.

Budai Vigadó. -Képzöm.kiáll. 1921 okt. Kat.11.1.

mDK

Neogrády Antal, festöm.

~~XXSoXXXNeográdyXAntalXX~~

2 So. - Téli séta. Repr.

Képzöm. Társ. 1909. tav.kiáll. Kat.

bj Idők. 1896.
II é. 516. l.

Neogrády Antal. A kiállitási
Korzón.

bj. Sdök. 1896.
II. é. 1. sz. 4 l.

Neogrády Antal: Csinos!

Uj Sdök. 1895.
I. c. 288 l.

Neogrády Antal: Az Operaházi vázár

(az Uj Sdök számára rajzolta.)

Uj Idők. 1897
19 p. 409.

Nesgrády Antal: A pillanat.

Lj Ydők. 1897
43.7. 337 l.

Neogrády Antal: A döntő pillanat.

Új Idők. 1895.
I. é. 29. sz. 91.

Vidéki

Neogrády Antal: Kettesben.

(Rajz, az Új Idők számára)

M Ű V É S Z E T
IV.évf. 1905. zely
193.l. la

N e o g r á d y - Antal:

Tanulmány./Figyelő nő/

Krétarajz/vörös és fehér/

Szürke alapon kétszinü egész oldalas reproduk-ció.

bj Salók. 1895.
T. é. 50. sz. 405 l.

Neográdi ~~Miklós~~ [illegible]ispontlátás.

Neogrády Antal MDK

Neogrády Antal Collectiv Kiállitása, é.n.

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Neogrády Antal MDK

A Mátrából, olf.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

Neogrády Antal MDK

Virágzó liliomok

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Neogrády Antal MDK

Peoniák, vizf.

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Neogrédy Antal

Peoniák. vlet.

M.D.K.

Neográdi Antal, festőről

irja Márkus László, hogy „sokasem fogja érezni azt az isteni gyönyörűséget, amit a polgártársak felháborodása ad az igazi művészetnek."

Perneczky Géza: Tiz esztendő a magyar ~~xxxxx~~ képzőművészeti kritika hőskorából

Művészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf.3.sz.

183. old.

Neogrády Antal

MDK

Ősz felé, vizf.

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

Neogrády Antal

MDK

Május, vizf.

Micsarnok 1932 tavaszi kiállitás

MDK

Neogrády Antal

Esterházy-dijat nyerte

A Mücs.kiáll. nyertesei.

Vas. Ujs. 1894. ~~xxlxxlx~~ 322 l.

MDK

Neogrády Antal,

Neogrády Antal Kollektiv Kiállitása

1885-1960 M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

MDK

Neogrády Antal

Nyár, vf.

Téli vadászat, gouache

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

33 l.

MDK

Neogrády Antal

Kut a kertben, vf.

Séta az erdőben, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

33 l.

MDK

Neogrády Antal

Téli vadászat, gouaché

Árverési Közl. 1938. 3.rkósz. 14 l.

MDK

Neogrády Antal

Téli táj vaddisznókkal, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 23 l.

MDK

Neográdi Antal, festő.

Tájképek, figyelemreméltóak.

Jeles művészek kiáll. a Vigadóban. – „Dunántúl," St. É.
1928 XI. 3. – 6. l. (Pécs?)

MDK

Neogrády Antal festő
Nyár

Művészi Interieurök rt. I. auk. 1917, márc.
5 1.

MDK

Neogrády Antal

két akvarell

A Gyüjtő, 5.sz. 1918. 18o 1.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

A balogvári kastély. Szövegközti illusztráció Schmidt Attila: Gömörmegye c.cikkéhez. id.mü 137-181.p.

Szign. NA - Rauchbauer sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Rauchbauer [K.] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 147.p.

Neogrády Antal MDK.

Bp.1900.

A miskolci városház-tér. Szövegközti illusztráció Hidvégi Benő: Borsodmegye c.cikkéhez. id.mü 217-238.p.

Szign. RK sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után R[auchbauer] K. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 225.p.

MDK

Neogrády Antal, festőm.

a régi mesterek közül Mikszáth :Jó palócaihoz készült ábrázolásai.

Kozocsa Sándor: Régi magyar könyvillusztrációk.
?

M.D.K.

Vaszary Antal
festő

1901-ben megjelent Petőfi költemények illusztrátora

Nagy Imre: Petőfi illusztrációk.
M.N.M. Évkönyve 1952, 155 l.

mdk

Neogrády

illusztrálja Mikszáth elbeszelését
az Ujj Idők lapjában

Irodalom – Ujj Idők
Pesthegyei Hirlap 1895, 19. sz. s. l.

Inventaire

Inventaire des Manuscrits et Archives
de la Ville de Troyes

Troyes, Impr. de Dufour-Bouquot
1894. 1 vol. in-8°

mak.

Neogrády Antal és Margittay Tilamér
festőművészek

Az ly Idők két legjelentősebb illusztrátora

Hervátt Loltán: Magyar századforduló 170 l

MDK

M.K.Neogrády és Jankó rajzaival.

1o57. Mikszáth Kálmán: Kísértet Lublón és egyéb elbeszélések.Bp.Légrády.
/l. Mühlbeck K. -Mikszáth Kálmán. 1o57.sz./

Mühlbeck K.- Benedek Elek: Virágos kert. Bp.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 82.old.

M.D.K.

Neogrády

Scribe: "Nők harca" c.darab diszleteit tervezte.
Pesti Szinház előadása.

Ifj.Abrózy Ágoston: Mezey Mária remek sanzonparádéja c. kritika
Szinházi Magazin, Bp. 1942. nov. 25-dec.1. V. évf.49. sz. 9-11.lap

Neogrády Antal, dínlettervező

a veszprémi Petőfi kínkáz előadásához

a dínleteket tervezte.

Z.L.: Németh László: Puszkuló magyarok 27.

Kritika, Bp. 1978. máj 78/5.

államvizsgát tett. Tanulmányainak befejezése után nem vállalt közhivatalt, hanem atyjától örökölt birtokán gazdálkodott. A világháború kitörésekor mint népfölkelő főhadnagy az 5. sz. honvédhuszárezredhez vonult be és ennek kötelékében az 1917. évig állandó frontszolgálatot teljesitett; ez évben történt gránátsebesülés következtében egy évi szenvedés után meghalt. Fia Németh Lajos (dömötöri), 1908-ban Hevesen született. Középiskoláit Budapesten végezte és ezután a királyi családi uradalomban, mint magángyakornok 2 éven át működött. 1930-ban vette át atyjától és anyjától örökölt birtokát, amelyen egy a mai kor minden követelményének megfelelő és modern felszerelésel ellátott 25 holdas kertgazdaságot rendezett be.

Németh Lipót dr., ny. min. tanácsos. Született Pakson, 1880-ban. Középiskolai tanulmányait a kegyesrendiek budapesti főgimnáziumában végezte és a Pázmány Péter tudományegyetem jogi karát látogatta, majd 1906-ban a jog- és államtudományok doktorává avatták. Még egyetemi tanulmányainak idején, 1900-ban lépett az államrendőrség szolgálatába és itt résztvett a hadiszállitási panamák nyomozásában.

Feladatát, amelyre a kormánytól külön megbizást kapott, sikeresen oldotta meg és ezért királyi kitüntetésben is részesült. 1918-ban osztályfőnökhelyettesi minőségben a belügyminisztérium rendőri osztályára került, már rendőrfőtanácsosi rangban. Később a minisztérium fogalmazói karába minősitették át és min. oszt. tanácsossá nevezték ki. Utóbb a min. tanácsosi cimmel és jelleggel ruházták fel. A rendőri intézmények és általában a rendészet tanulmányozása céljából sokat utazott külföldön és ennek során bejárta Németországot és Ausztriát is. Jogi szaklapok hasábjain számos cikke jelent meg. A társadalmi életben élénken résztvesz.

Németh Rudolf dr. *(bejczi)*, kuriai biró. Született Pozsonyban, 1870-ben. Meghalt 1925-ben. Középiskoláit Győrön, jogi tanulmányait a pozsonyi jogakadémián végezte, majd a Pázmány Péter tudományegyetemen avatták a jogtudományok doktorává. Az ügyvédi vizsga letétele után Kismartonban és Sopronban ügy-

ködött. Később ugyanitt a kir. táblán tanácsjegyző volt. Utóbb Segesvárra került, ahol négy és fél évig a járásbiróság elnöki tisztét töltötte be. Ezután törvényszéki tanácselnöki minőségben Brassóban nyert beosztást, majd Komáromban működött, ahonnan rövid idő mulva Győrbe helyezték át és itt táblabiró lett. 1921-ben Budapestre kuriai biróvá nevezték ki. Elsősorban váltó- és kereskedelmi perekkel foglalkozott és több nagy horderejü ügy tárgyalását vezette. A jogászi szakirodalom leghivatottabb müvelői közé tartozott; cikkei és értekezései különböző jogi lapok hasábjain jelentek meg. Az „Igazságügyi Közlöny" állandó munkatársa volt. Önálló munkája „A kereskedelmi és váltójogról". A társadalmi életben vezető szerepet vitt és különösen tevékenyen vett részt a forradalmak utáni keresztény mozgalmakban. Közreműködött a keresztény sajtó megszervezésénél is és központ igazgatója volt a Keresztény Egyesült Nemzeti Ligának. A Birói és Ügyészi Egyesület tagjainak sorában helyet foglalt. Több izben részesült felsőbb helyről kitüntetésben.

Némethy János, miniszteri osztálytanácsos. Született a tolnamegyei Zomba községben, 1848-ban. Meghalt 1909-ben. Középiskoláit a budapesti főreáliskolában végezte, majd a budapesti kir. József müegyetemen mérnöki tanulmányokat folytatott és mérnöki oklevelet nyert. Egyéves önkéntesi katonai szolgálatának 1870-ben tett eleget és később résztvett a Bosznia-Hercegovina ellen inditott okkupációs háboruban. Mérnöki

pályáját 1876-ban kezdte meg a sárosnagypataki folyammérnöki hivatalnál és később mint segédmérnök Budapesten a Duna szabályozásánál működött. 1878-ban áthelyezték Tokajba és részt vett a Bodrogközi gátszakadás helyreállitási munkálataiban. 1879-ben a szegedi árviz okozta károk helyreállitásánál dolgozott és gróf Tisza Lajos kormánybiztos és Jankovich Miklós kir. biztos vezetése alatt részt vett a töltésépitő munkálatokban. 1880-ban visszahelyezték Tokajba a folyammérnökséghez és még ugyanezen évben Vásárosnaményra helyezték át, ahol 1887-ig a folyammérnöki hivatalnak vezetője volt. Ezen idő alatt részt vett a Tiszaujlaknál a Latorca szabályozási munkálataiban. 1887-től 1899-ig a szatmári folyammérnöki hivatal vezetője volt és mint ilyen az ecsedi láp lecsapolási munkálatait vezette és ekkor királyi müszaki tanácsossá nevezték ki. 1899-ben Budapesten a földmüvelésügyi minisztérium vizszabályozási osztályához rendelték

be és itt csakhamar miniszteri osztálytanácsossá nevezték ki és mint ilyen teljesitett szolgálatot 1909-ben bekövetkezett haláláig. Minisztériumi beosztása alatt a felsőtiszai vizszabályozási társulatok ellenőrzési munkálatait végezte. Kiváló munkásságának elismeréséül többször nyert elismerést felettes hatóságától. Tagja volt a Mérnök és Épitész Egyesületnek és az Országos Kaszinónak.

Némethy Károly dr. *(ujfalusi)*, a felsőház tagja. Született 1862-ben, Berettyóujfalun. Főiskolai tanulmányait a budapesti tudományegyetemen végezte el, itt avatták a jog- és államtudományok doktorává. Állami szolgálatba lépett s pályáját 1884-ben kezdte meg a belügyminisztériumban. Soronkivül haladt előre, 1899-ben, mint miniszteri osztálytanácsos, a minisztérium akkor szervezett kodifikációs osztályának élére került s azt két évtizeden át vezette, de emellett a városi és községi ügyeket is irányitotta. A közigazgatási reformmunkálatokban nagy része volt, ő készitette elő többek között a közigazgatási bíróságokról, a községi közigazgatási tanfolyamokról, a közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről, a vármegyei alkalmazottak illetményeinek rendezéséről, a városok fejlesztéséről, a választói jogról szóló törvényeket és a vármegyei reformjavaslatokat. 1910-ben a minisztérium adminisztrativ államtitkára lett. Miniszterei mindegyikének bizalmát élvezte. Érdemeinek elismeréséül többizben részesült legfelsőbb kitüntetésben; tulajdonosa a Ferenc József-rend nagykeresztjének, az I. oszt. polgári hadi érdemkeresztnek, a Szent István-rend kiskeresztjének, a Lipót-rend lovagkeresztjének, a Magyar Vöröskereszt I. oszt. diszjelvényének stb. 1915-ben a király belső titkos tanácsossá nevezte ki, 1918-ban pedig IV. Károly király a főrendiház élethossziglani tagjává. A tudomány és a közélet terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül a szegedi egyetem 1926-ban honoris causa államtudományi doktorrá avatta. A közigazgatási szakirodalomnak széles körökben elismert munkása kora ifjuságától kezdve. Megalapitója a „Belügyi Közlöny"-nek, melyet hosszu ideig szerkesztett is, főszerkesztője a „Magyar Közigazgatás"-nak. Cikkeinek egész sora jelent meg a szaklapokban és napilapokban. Önálló müvei: A közigazgatási bíróságról szóló törvény magyarázata; A nyilvános betegápolási törvény magyarázata; A közigazgatási eljárás egyszerüsitése; Die ungarische parlamentarische Reform; A közigazgatási hivatalnokok képesitése és a közigazgatási gyakorlati vizsga. A közélet sok területén ma is vezető szerepet visz. 1922-ben a Kormányzó jelenlétében tartott alkotmányjogi értekezletnek meghivott tagja volt. Elnöke az Országos Közmüvelődési Tanácsnak, tagja az Országos Takarékossági Bizottságnak, az Országos Középitési Tanácsnak, a Magyar Statisztikai Társaságnak, alelnöke a Zsófia Orsz. Gyermekszanatórium Egyesületnek s még számos egyesületben visel tisztséget. Egyházának életében előkelő szerepet visz.

Némethy László Károly, m. kir. posta- és távirafőfelügyelő. Született Aradon, 1867-ben. Meghalt 1922-ben. Középiskoláit Budapesten végezte, majd államszámviteli államvizsgát tett. Ezután a m. kir. posta és távirda szolgálatába lépett és müködését a békéscsabai postahivatalnál kezdte meg. Később Aradon teljesitett szolgálatot, ahonnan Pécsre helyezték át. Előbb mint postatiszt tevékenykedett, utóbb az egyik postahivatal vezetését látta el. Végül a pécsi postaigazgatóság központi hivatalába került, ahol kiváló munkásságának elismeréséül főfelügyelelővé nevezték ki. Fia Endre, százados.

Neogrády Antal *(nógrádi)*, festőművész. Galsán született, 1861-ben. Középiskoláinak elvégzése után a müncheni Festőakadémiára ment, ahol Wagner Sándor mellett öt éven át dolgozott. Gróf Csáky Albin, a Képzőművészeti Főiskola aquarell-tanári állására hazahivta, amely pozicióját harmincöt éven át töltötte be. Állandó kiállitója a Műcsarnoknak, aquarelljei a régi konzervativ irányt képviselik. Számos műve a Nemzeti Muzeum tulajdonában van. Alkotásai a királyi képtár, Ferdinánd bolgár király, az arisztokrácia és számos előkelő műgyüjtő birtokában vannak. Számos német, olasz és francia kitüntetés birtokosa. Tagja a Képzőművészeti Társulatnak, a Magyar Aquarellfestők Egyesületének, a Nemzeti Szalon alapitó tagja. Munkatársa a newyorki Christian Herold cimü illusztrált hetilapnak.

